

1

COMMENTARIA
IN ARISTOTELLEM
GRAECA

EDITA CONSILIO ET AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE BORUSSICAE

VOLUMINIS V

PARS III THEMISTII IN LIBROS DE ANIMA PARAPHRASIS

BEROLINI
TYPIS ET IMPENSIS GEORGII REIMERI
MDCCCLX

THEMISTII
IN LIBROS ARISTOTELIS
DE ANIMA
PARAPHRASIS

* 25500 *

CONSILIO ET AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE BORUSSICAE

ED1D1T

RICARDUS HEINZE

BEROLINI
TYPIS ET IMPENSIS GEORGII REIMERI
MDCCCLC

P R A E F A T I O

Codicum omnium quotquot Themistii de anima libros servaverunt vetustissimus idemque praestantissimus est Parisiensis Coislinianus 386 (P) s. XI; eum ducem secutus sum praecipuum. scriptus est diligenter; errores aliquot scriba ipse correctit (P¹), alias manus recentior P¹ (P²). adiunxi ei eiusdem stirpis librum Laurentianum 87,25 (Q) s. XIII, P²Q pretii multo minoris. eius mendorum maguam partem sustulerunt, nova non pauca intulerunt correctores libri, qui complures fuerunt; distinxit quamquam non raro dubitans duos Guilelmus Kroll qui codicem in nostrum usum contulit; eorum prior quominus aequalis fere sit primi scribæ nihil obstat (Q³), alterum saeculi XV videri (Q³). atque hic certe adhibuit Q²Q³ librum classis alterius. ubi Krollius neutrum ne dubius quidem adgnovit, signo Q¹ correctionem distinxii a prima scriptura, si quidem distinctione Q¹ opus erat.

Reliquorum codicum pars maxima ad unum redeunt archetypum, qui quamquam aliquot locis genuinam servavisse videtur memoriam in prioribus illis oblitteratam, at multo pluribus ab ea aberravit; recensitum autem fuisse puto a Byzantino quodam non indocto, qui nonnulla feliciter correctit Aristotelis quoque libris usus. discernuntur quantum video formae praecipuae tres. proxime absunt a PQ codices VU. novae recensionis vestigia certa conspicua sunt in CH. denique pessimae notae sunt infimae aetatis codices multi. selegi ex tota hac classe codicem Parisinum 1888 (C) s. XV, cuius lectiones potiores adnotarem, quoniam is C praeter ea quae V utilia praebet haud paucis aliis locis vera suppeditat quae dubitare possis utrum antiquitus tradita dicas an ex ingenio emendata; certum est eius exemplar Aristotele rursus adscito satis libidinose pertractatum esse. neque ego tota variae lectionis mole editionis adnotationem onerare volui, quod non improbabit spero qui plenius illud quod dedi in Supplemento specimen inspexerit; sed quae cum V aut editione Aldina ei sunt communia, recepi omnia.

Titulos operis totius et singulorum librorum dedi ex PQ. in codicibus noviciis plerisque, ut C, dispositio operis eo obscurata est quod septem quos Themistius esse voluit libris Aristotelis tres substituti sunt; velut libro quinto C praemittit haec: Θεμιστίου παράφρασις εἰς τὸ τρίτον τῶν περὶ ψυχῆς Ἀριστοτέλους, librum sextum et septimum sine inscriptione continuat.¹⁾

a Editio est prima a Victore Trincavello Aldi aedibus anno MDXXXIIII emissa²⁾), expressa paucissimis mutatis ex libro affini C nostro, id quod vel ex nostra adnotione eluceat; ubi enim sigla C et s vides coniuncta, Spengeli fons semper fere erat Aldina.

s Spengelius in editione Lipsiensi anni 1866 praeter Aldinam adhibuit codicem Monacensem 330 (M), qui descriptus est ex Q codice qualem nos habemus; praeterea in usum vocavit adnotationes eas quae adiectae sunt exemplo editionis Aldinae quod ex libris Petri Victorii in bibliothecam Monacensem pervenit (A gr. b 1070). earum notarum partem longe maiorem ipsius Victorii manu exaratas esse vidi collatis eius lectionibus quas exemplo Monacensi Alexandri Zanettiani (A gr. b 27) adscripsit, de quibus rettulit Ivo Bruns in Alexandri quaestionum praefatione p. XXV; altera manus eaque nitidior Victorianae vices suscepit in foliis 64^b—69^a et 89^a—91^a; amicus videlicet vel discipulus labore magistri paulisper sublevavit. contulerunt autem duo viri codicem Q, unde potiora exsicerent spretis eis quae falsa videbantur. conjecturas non multas Victorius adspersit, signo γρ. plerasque distinctas a codicis lectinibus. his igitur adiumentis debetur quod Spengeli textus multo purior est quam Trincavellianus; quamquam pro ea quam dixi codicis Q indole fieri non poterat quin qui huius apographis fontibus praecipuis uteretur saepe in errorem induceretur. Spengelius ipse pauca novavit. discrepantium editionis universam in adnotatione critica proposui.

Restat ut exponam quas rationes secutus sim in Aristotelis verbis conferendis. itaque eas mihi leges posui ut adnotarem ubi Themistii quae fuisse videtur lectio a libris Aristotelis aut omnibus aut optimis (EL) discreparet, deinde ubi aut cum optimis solis aut cum paucissimis praeterea faceret contra plerosque.

¹⁾ Eandem divisionem exhibet Aldi editio, utramque coniunxit Spengelius. — Primo libro titulum peculiarem non dat P; λόγος πρώτος, id quod reliqui quantum scio praebeant omnes, Q¹ addidit in margine.

²⁾ *Omnia Themistii opera, hoc est paraphrases et orationes. Alexandri Aphrodisiensis libri duo de anima et de fato unus.*

SUPPLEMENTUM PRAEFATIONIS

CONSPECTUS CODICUM

PARISINUS graecus 1888, forma maxima membranaceus s. XV. continet C Themistii paraphrases quae quidem exstant omnes, libros de anima fol. 153^b—225^r, singulis summaria praemittit. totum contulit Carolus Kalbfleisch. cf. praef. p. V. VI. propono specimen discrepantiae omissis eis quae in editione adnotavi.

p. 1,4 μὴ καὶ || 5 ἐξεργάσασθαι] ἐπεξεργάσασθαι || 11 ἀρχομένους || 17 τῷ] τῇ || 18 ἄμφω om. || p. 2,5 ante τῶν φυτῶν add. τοῖς || post ἀξιόπιστος add. ἔστι || 9 ante οὐ λίταν add. καὶ || 11 καὶ (post ἔστι) om. || 14 περὶ om. || τῶν om. || 16 τὰς om. || 22 τῆς φύσεως iterata del. || 30 ὑπάρχει || 34 μὲν om. || 41 δένδρον] ζῶον || p. 3,1 οὖτω om. || πολυθύναμιν || 14 ἐφ'] ὑφ' || 17 ὑφ'] ἐφ' || 27 θυητὸν om. || 30 προσεχομένοις || p. 4,5,6 ἀλλὰ—καὶ ἔκαστον] ἀλλ' οἱ καθ' ἔκαστον || 7 καταληφθεῖη || 11 ὅν] φ' || 20 αἰθητικοῦ καὶ om. || 23 μέν τινα || 26, 27 πρῶτον αἰσθ. τοῦ ὅλου || 32 περὶ (alt.) om. || p. 5,4 καθ' αὐτὸν || 9, 10 ἀδύνατον — ἀποδεῖξεως om. || 18 ὅτι] δὲ || 22 καν] καὶ ||

PARISIENSIS MAZARINUS 4456 [olim 1228, Omont III 348 n. 7] F chartaceus scriptus a. 1450. fol. 52—112 Themistius. specimen misit B. Haussoullier.

p. 1,3 ἐκθέσθαι τῷ om. || 9 ἔκαστα || 11 αἱ om. || 21 ἀρχομένη || p. 2,4 τοῖς alt.] τῆς || 24 ἀλλων γάρ ἀλλαι || 26 καὶ (prius) om. || 29 δσα] δτι || 41 post λέγομεν add. καὶ || p. 3,27 τὸν om. || 32 ἐνυπόστατον || 37 post οἱ add. τῶν εἰδῶν || p. 4,1 φύσεως || 6 ἔμψυχαι || 7 καταληφθεῖη || 26, 27 τοῦ δλου post αἰσθανόμεθα

PARISINUS gr. 1851 forma maxima chartaceus scriptus anno 1402. G continet praeter Themistium (fol. 23—75) Aristotelis libros de anima et de lineis inseparabilibus. contuli usque ad p. 4,32.

p. 1,2 λαβεῖν] εὑρεῖν || 3 ἐκθέσθαι om. || 4 ἐπιστῆσαι] καὶ συστῆσαι || 5 συγγραμμάτων, sed corr. || 21 ἀρχομένης || p. 2,7 θεωρίας marg. (γρ.): πραγματείας text. || 19 ἡτοι] ἡ τι, sed corr. || διαιρέσεις || 23, 24 ἀλλων γάρ ἀλλαι || 29 δσα] δτι || p. 3,18 δὲ supraser. G² 24, 25 τῆς] τοῦ: τῆς supraser. G² || 30 προσεχομένου G: προσχρωμένου G² || 31 ἥδη om. || p. 4,9 τοῦ om. || 26, 27 αἰσθανόμεθα πρῶτον || 30 προτέρας] πρότερον: corr. G² ||

PARISINUS gr. 1921 quadratus maior bombycinus s. XIV. fol. 258 — H 278 Themistius. contuli ut G. prope abest a C, nec tamen eius est exemplar, cf. e. gr. 3,21. 38; 4,26.

p. 1,3 ἐκθέσθαι om. || 4 μὴ] καὶ || 5 καὶ ἐξεργάσασθαι] ἐπεξεργάσασθαι || 7 δε] δὲ || 8 ἐξεκοινωτο] 18 ἄμφω om. || 19, 20 καὶ ταῖς ἀλλαις— δτι add. post in marg. || 21 ἀρχομένης ||

p. 2,5 ante τῶν φυτῶν add. τοῖς || 9 ante οὐ λίαν add. καὶ || 11 καὶ (post ἔτι) om. || 14 περὶ om. || 16 τὰς om. || 18 τούτους: τοῦτο m. post. in marg. || 34 ante ἐξευρέτην add. τὸ || 40. 41 τὸ μὲν γάρ — φυτόν add. m. post. in marg. || 41 δένδρον] ζῶν || p. 3,4 ἐντελεχείᾳ || 10 ἀνέκφατος || 21 ἐπεσκεμμένους || 26 ὅτι om. || 30 προσερουμένου || 37 τῶν εἰδῶν καὶ τῶν γενῶν || p. 4,10 οἰκειότερον || 12 δῆ] δὲ || 15 καθεζομένου διαφέρειν || 26 τρόπον τινά om.

I OXONIENSIS COLLEGII Novi 243 [catalogi p. 88], forma maxima chartaceus s. XVI ineuntis. primo loco Themistii (fol. 1—84), ultimo Simplicii de anima libros habet (cf. Hayduck p. VI). inspexit Torstrik.

p. 1,3 τῷ καὶ add. in marg. || supra μὴ scr. καὶ || 14 τε suprascr. || 21 ἀρχομένη || 26 δὲ] δὴ || p. 2,5 post ἀξιόπιστος add. ἔστι || 7 ἔστι post τοσάντη ||

L MARCIANUS 230 forma maxima chartaceus s. XV. exhibet Themistium fol. 326—357 a compluribus deinceps exaratum. correctorem s. XVII (?) adgnovit Guilelmus Kroll, qui contulit totum. sufficiunt pauca ad indolem eius cognoscendam: est enim ex bono exemplari neglegentissime descriptus.

p. 1,3 ἐκθέσθαι om. || τῷ] τὸ || 4 ἐπιστῆναι || 6 ἄγασθαι post πραγματείαν (7) || μᾶλλον] μᾶλλιστα || 9 ἔκαστα || ἐπέδωκε || 11 εὐθὺς ἀρχόμενος || 14 τε om. || 18 ἀνάγκη ταῦτα || 20 διάτοι || 21 μέγαρι] ἄχρι || 26 δρμητήριον post τοῦτο || εἴη τοῦτο ἐφόδιον || p. 2,2 ἡβίδιον || 6 ἀν om. || 8 σχεδὸν om. || 11 φύλοσοφοῦσιν || post τίς add. δ || 18 συγχωρήσει εἶναι || 21 οἰκείων] ίδιων || 23 αὖθις post αὐτὴν || 26 καὶ (prius) om. || 28 ἀν εἴη ληπτέον || 31. 32 ἥδοντιν καὶ λύπην καὶ αἰσθησιν καὶ φαντασίαν || 35 διηριθμημένον || 36 η om. || 41 post φυτόν del. δ δὲ ὅρνις καὶ ||

M MONACENSIS 330, membranaceus quadratus s. XV, fol. 165 continens Aristotelis libros de anima et Themistium. cf. praef. p. VI.

N PALATINUS VATICANUS 237, forma maxima chartaceus s. XIV. inspexit Torstrik. codex optimae ut videtur notae.

p. 1,3 ἐκθέσθαι om. || p. 2,15 τὸν δρισμὸν || 37 δρίζομεν || p. 3,4 ἐντελεχείᾳ || p. 39,13. 14 ἀπολαῦσον τοῦ — τοῦ
p. 79,36 η ὥλη γίνεται

P PARISIENSIS COISLINIANUS 386 quadratus minor s. XI foliorum 342. continet Aristolelis de anima libros et inde a fol. 97 Themistium. contulerunt in huius editionis usum Hippolytus Dulac partem priorem (usque ad p. 36,21), reliqua Albertus Martin. cf. praef. p. V.

Q LAURENTIANUS 87,25 quadratus membranaceus s. XIII. continet post Aristolelis de anima libros eorumque summarium fol. 82^r—283^v Themistium. scriptus est a duobus librariis, quorum alter incipit a nostra pagina 51,28. de correctoribus v. quae dixi praef. p. V.

R PARISINUS gr. 2503 quadratus maior s. XVI. prima tantum Themistii capita exhibet, explicit in verba κατὰ τόπον p. 16,16. enotavi haec:

p. 1,3 ἐκθέσθαι om. || 9 δεῖσιν || 14 τε om. || 20. 21 τῶν ὄντων om. || 21 ἀρχομένη ||

T TAURINENSIS 128 ex Themistii libris de anima servavit prima capita (usque ad p. 16,21 κινήσεις) fol. 37—45, et ex libro quarto p. 69,3 δσφρηγσις — p. 80,19 οὐδέν fol. 89—93. in excerptis e Physicis Henricus Schenkl, cui haec quae refero debo omnia, conspirare eum scripsit cum Vindobonensi 110 (nostro Γ').

LAURENTIANUS 85,17 quadratus chartaceus fol. 161 s. XV, fol. 17—U
24 alia manu (s. XVI?) suppleta. nihil continet praeter Themistium.
inspexit N. Festa. a codice V proxime distat.

p. 1,3 om. ἐκθέσθαι || 4 ἐπισυστῆσαι || p. 2,29 δσα] ὅτι || p. 3,2 τῶν om. || 10 οὐ]
ἐν: corr. m. rec. || 18 δὲ om. || 24 ἡν om. || 27 τὸν om. || 33 καὶ om. || p. 4,26 τοῦ
δλου om. || p. 5,6 τριγώνου, corr. m. rec. || 14 καὶ (ante θυσίας) om. || 25 ἐπὶ] ἔστι || p. 6,2
οὐκ om. || 7 post μετὰ add. τοῦ || 16 αὐτὴν καὶ χωρίζεσθαι] κεχωρίσθαι ||

VINDOBONENSIS phil. gr. 139 quadratus chartaceus s. XIII vel XIV, V
ex libris Sambuci. fol. 197—249 exhibet Themistium; desinit in voce
ὑπερβολαῖ p. 125,37. totum contuli. vide praef. p. V.

p. 1,3 ἐκθέσθαι om. || 4 ἐπισυστῆσαι || 21 ἀργομένη || p. 2,23. 24 ἄλλων γὰρ ἄλλαι ||
29 δσα] ὅτι || p. 3,27 τὸν om. || 30 μετεχομένου εχ περιεχομένου || 33 καὶ om. || p. 4,26
τοῦ δλου om. || p. 5,14 καὶ (ante θυσίας) om. || p. 6,2 οὐκ om. || 9 post εἰπερ add. γε ||
16 αὐτὴν καὶ χωρίζεσθαι] κεχωρίσθαι || 29 τῆς ψυχῆς ἔργον || 39 μᾶλλον — ὅφη om. ||
p. 7,3 ante μισεῖν add. τὸ || 3. 4 post οὐλα τε add. ἔστι || 13 ἐνοχλεῖται || 34 τὸν λάγον]
τὴν ὥλην || p. 8,10 εὐθεῖαν] αἰτίαν || 14 ὀπόσα] ὁσα || 36 τούτους] τούτων || θεωρίας] πραγ-
ματείας, sed corr. || p. 9,1 συμπεριλαβεῖν || 7 τυχῶν, sed corr. || 29 post τῶν add. θ' ||
p. 10,5 πολλαχόθεν || 29 φυσικὴν

LAURENTIANUS 87,20 forma maxima chartaceus s. XIV, fol. 240, W
quorum 73—114 exhibent Themistium inde a p. 4,21 χωρίζεται. inspexit
N. Festa. classi priori adscribendus videtur.

p. 4,21 — 9,27

p. 4,24 ταῦτα || 26 τρόπον τινὰ om. || 28 αὐ τὰ] αὐτὰ || p. 5,19 δ om. || 23 δῆνον ||
22 προσδηλώνται || 27 ὠφελώμεθα εχ ὠφελούμεθα || p. 6,2. 3 οὐκ ἐνδό (lac. VI vel VII
litt.) τοῦτο ἀνεύ || 12 λέγοντος, del. m. post., ἐπ . . . in extr. v. || 20 bis εὐπλοίσαι, corr.
m. post. || 38 εὐθὺς || p. 7,3 ante μισεῖν add. τὸ || 12 ὀπὸ] ἀπὸ || 13 οὐ] οἶν || 14 γίνεται ||
24. 25 λόγοι — εἰσι om., λόγοι ἔνυλοι add. m. post. || 28 τὸ] τοῦ, corr. m. post. || p. 8,18
εἴτε πλήθος om. in lac. || 19 ὀνομάζειν αὐτὸ] || 21 μάνψ || 30 ὄντα || 36 τούτους] τούτων ||
p. 9,1 post εἰς add. τὴν || 4 τῷ (ante αἰσθάνεσθαι)] τὸ || 9 θερμήν, corr. m. post. || 14
καὶ τὸ σώμα: ἐν τῷ σώματι m. post. || 15 ἔνυματα, corr. m. post. || 20. 21 συνάγοντος — ἐξ-
θλίβοντος om. || 22 αἴτιον

MARCIANUS 261 forma maxima chartaceus s. XV (?); continet praeter Z
Themistium (fol. 202^r—238^v) Alexandri Aphrodiensis scripta (cf. Bruns 1
praef. p. X; 2 praef. p. XIX) et Simplicii exegesis in Enchiridion Epicteti. libra-
rios quattuor distinxit Guilelmus Kroll, qui totum contulit, correctores duos,
alterum (Z²) aequalem fere scripturae primariae, alterum (Z³) recentiorem.
classis bonae exemplum non magni pretii; initio affinitas quaedam cum
CH deprehenditur.

p. 1,3 ἐκθέσθαι om. || 4 μὴ] καὶ || 5 καὶ ἐξεργάσασθαι] ἐπεξεργάσασθαι || 7 δὲ] δεῖ || 8
ἐξίκοιντο: corr. Z² || 14 τε om. || 18 ἄμφω om. || 21 ἀργομένη] η ex ? Z² || p. 2,5 post
ἀξιόπιστος add. ἔστι Z² || 9 ante οὐ λίαν add. καὶ || 11 καὶ (post ἔτι) om. || 12 παρὰ om. ||
14 περὶ om. || 15 τῶν om. || 16 τὰς om. || χαλεπώτητα: corr. Z² || 18 τοῦτο] το ex ?
Z² || 25 αὖται] αὖτῶν || 34 ante ἐξευρεῖν add. τὸ || 36 τὸ (ante ἀνωτάτω) ex ? Z² || 41
δ ex ἡ Z² || δένδρον] ζῶν, corr. Z³ || p. 3,3 ὑποκειμένη ex ἀποκειμένη || 4 ἐντελεχείᾳ || 7
ει ex ἡ Z² || ἡ ex ἡ Z² || 10 ἀνέκφατος || 14 ἐφ³] ἀφ³ || 17 ὑφ³ ex ἐφ³ || 18 οὖν ἡ] ν
ἡ Z² || 20 post οὐκέτι del. καὶ || 21 ἐπεσκειμένους || 24 τὸ τι εἰναι ἡν, corr. Z² in
marg. || 26 ὅτι om. || 29 ὡς περὶ ex ὕσπερ Z² || τοῖς ex ? Z² || 30 προσεγομένου] προσ-
ερῶμεν: suprascr. περιεγομένου Z³ || 31 ὡς περὶ ex ὕσπερ Z³ || 37 τῶν εἰδῶν καὶ γενῶν ||

p. 4,3 ἀποπίπτει || 10 οἰκειότερον || 11 ὁν ex φ² Z³ || 12 δῆ] δὲ || 12, 13 ψυχής θετέον || 15 θεῖος supraser. Z³ || καθεζομένας] ας ex ? Z³ || ante φέρειν del. III litt. Z³ || 28 αὐ τὰ μέρη] αὐτὰ: corr. Z² || 31 σαφέστερα: corr. Z² || 33 ὑποκειμένων] ἀντὶ supraser. Z² || 37 αἰσθητικὸν || p. 5,18 ἥδη ex ? Z² || 19 δ om. || 23 δῆσον || 33 εἰσὶ ||

Δ LAURENTIANUS 85,16 forma maxima chartaceus, s. XV (non XIV) auctore N. Festa, cui specimen infra adpositum debetur. Themistii libris f. 58^v subscripta haec sunt: εἰληφε τέλος ἡ βύθιος αὗτη τοῦ σοφωτάτου Θεμιστίου παραφράστους τὸ περὶ ψυχῆς Ἀριστοτέλους βιβλίον μεταγραφεῖσα ἐμοὶ Φιλίππῳ Πριμικυρίῳ ἐν τῇ νήσῳ Κρήτῃ ὀφελείας ἔμῆς τε καὶ τῶν ἐντευξιμένων ταύτη χάριν. sequitur expositio de nominibus animalium terrestrium et aquatilium. codex parvi pretii.

p. 1,3 ἐκθέσθαι τῷ οι. || 6 θαυμάσιε || 8 ἐξήκοντο || τῶν] τῆς || 9 δσων || 12 ὑπάρχει || 16 αἱ] καὶ || 21 ἀρχομένης || 22 δὲ] δὴ || p. 2,4 τοῖς] τῆς || 7 ἐστὶ post τοσαῦτη || 10 τίνας || 24 αἱ οι. || 25 πωσὸν || 27 λέγομεν || 28 διοριστέως || 29 δτο] δτη || 30 ἐκείνων || 31 ἐν τοῖς ζώαις || 33 τὴν οι. || 36, 87 προσεγγέστερον || 41 post λέγομεν add. καὶ || p. 3,8 εἰς δγκους] καὶ δγκος || 14 ἐφ?] ὑφ] || 16 δμοιειδῆς || 18 δὲ οι. || 19 post οὐκέτι add. καὶ || 22 προτέρων || 24, 25 μὲν —ἄλλος οι. || 27 τὸν οι. || 30 προσερχμένου || Σωκράτη || 31 οὐ] οὐδὲ || 34 καθ' ἔκαστον || p. 4,1 καθ' ἔκαστον || 2 εἰναι οι. || 3 τὰ] τι || 6 ζῶα — καθ' ἔκαστον οι. || 11 ὁν] φ] || 15 καθεζομένας || 26, 27 τοῦ δλου post αἰσθανόμεθα || 32 περὶ (post δρα) οι. || 36 ἀντέκεινται || p. 5,1, 2 ζητημάτων || 2 γε οι. || 5 ἐστιν οι. || μαθήμασι] ποιήμασι || 9, 10 ἀδύνατον —ἀποδείξεως οι. || 14 καὶ (ante θυσίας) οι. || 15 τὴν οι. || 16 ἀπηρτημένην || 22 κάν τῷ] καὶ τὸ || 26 τῶν οι. || 34 ὑποκειμένου ||

Δ^I NEAPOLITANUS III E 9 (331) chartaceus fol. 104 saec. XV; novi ex catalogo tantum. sed quoniam et subscriptio (praeterquam quod librarii nomen est Ἀντώνιος Μεδιολάνιος) et quae secuntur Themistii libros plane consentiunt cum Laur. 85,16 (Δ), omnino simillimum huius esse licet conicere.

X MARCIANUS 228 forma maxima chartaceus s. XIV vel XV. fol. 107 — 188 Themistius. specimen dedit E. Schwartz.

p. 1,2 — 2,8

p. 1,2 ἀκολουθοῦντα || 3 ἐκθέσθαι τῷ οι. || 7 ἔνεκα || 8 μόνως || ἐξήκοντο || 11 δὲ] γάρ || 21 φυσικῆς || 25 περὶ] παρὰ || 25, 26 οὐκ —ἀληθὲς οι. || 27 κατανοήσομεν || εἴη τοῦτο ἐφόδιον || πᾶσαν || p. 2,5 οὖν οι. || 6 ἄλλου ἀν.

p. 3,7 — 28

p. 3,12 ἐξαλάσται || 18 δὲ οι. || 19 δὲ πτος || 22 προτέρων ||

X^I PARISINUS gr. 2029 quadratus chartaceus s. XV vel XVI, Aristotelis et Themistii libros de anima continens. inspexi post Torstrikium. textum praebet depravatissimum, exemplar proxime aberat a X.

p. 1,2 ἀκολουθοῦντα || 3 ἐκθέσθαι τῷ οι. || συστῆσαι || 7 ἔνεκα || 8 ἐξήκοντο || 9 ἀν ἔδωκε || 10 ἐστί || 11 δὲ] γάρ || εὐθὺς ἀργύριμενος || post μὲν add. οὖν || 12 δὲ οι. || 13 τῷ τιμιωτάτῳ || 15 γάρ οι. || 16 post ἡς add. φύσεως || γε] γάρ || 18 τῶντα] πάντα || 21 ἀρχομένη] 25 περὶ] παρὰ || 25, 26 οὐκ —ἀληθὲς οι. || 26 τις || 27 κατανοήσομεν, sed corr. || εἴη τοῦτο ἐφόδιον || 28 γάρ οι. || p. 2,4 δὲ οι. || 5 οὖν οι. || 7 μὴν] μὲν || 13 πεπειρῶνται || δοκοῦσι || 14, 15 ὡσπερ —μία οι. || 19 ἔρεσε || 21 γάρ οι. || 22 μέλλομεν || 24 αἱ οι. || 25 τὸ οι. || 31 καὶ (primum) οι. || 36 γε οι. || 37 δριζόμεθα

X^{II} OXONIENSIS CANONICIANUS 123 [catal. cod. mser. bibl. Bodleianae III 105], quadratus chartaceus s. XVI. componendus videtur cum XX^I. Torstrikius enotavit haec:

p. 1,3 om. ἐκθέσθαι || 7 ἔνεκα || 8 μόνως || ἐξήκοντο || 10 ἔστι || 11 δὲ] γάρ || 21.22
ἀρχομένοις — πρώτης om.

AMBROSIANUS D 80 inf. forma maxima chartaceus s. XV. textum A
Themistii vulgatum esse Torstrik rettulit.

VINDOBONENSIS phil. gr. 110 chartaceus s. XVI, cf. I. Bruns Alexandri Γ
Scripta minora praef. p. XI sq. fol. 250—236 Themistius. specimen
(1,2—2,12) dedit Torstrik. composui cum aliis libris eiusdem generis.

PARISINUS gr. 1877 forma maxima chartaceus s. XVI. inspexi ut Θ
qui secuntur quatuor Parisinos.

PARISINUS gr. 2049 quadratus chartaceus s. XV.

Σ

PARISINUS gr. 1868 forma maxima chartaceus s. XV.

Φ

VATICANUS 2170 (Columnensis 9), chartaceus s. XVI. foliis 177 con- Ψ
tinet Themistium. specimen (1,2—2,12) misit Otto Cuntz.

PARISINUS gr. 1916 forma maxima chartaceus s. XVI.

Ω

p. 1,3 ἐκθέσθαι τῷ οὐ. || καὶ οὐ. Γ || 6 ἀν] οὖν Ψ || 8 τῶν οὐ. ΣΘ: τῆς ΓΦΨΩ ||
9 τῶν οὐ. Ψ || δσων || 11 post μὲν add. οὖν ΓΘΨΩ || 14 τε οὐ. || 19 ἀκριβῆ Σ || 20
δὲ θαυμαστῶ ΓΘΨΩ || 21 ἀρχομένης || 22 δὲ] δὴ || 23 εἶη οὐ. Θ || 27 κατανοήσομεν Φ
sed corr. || p. 2,1 αὐτῆς Γ || καὶ — (2) αὐτῆς οὐ. Ψ || 4 τοῖς] τῆς ΣΦ || post ἀξιόπιστος
add. ἔστι ΓΘΩ || 6 ὑπέρ] περὶ Ψ || 7 ἔστι post τοσαύτη || 9 ὀρισμῶν Ψ || 10 τρόπον πρό-
εισι Σ || 12 γρῆσαι Ψ || 13 δοκεῖ εἶναι ΣΦ sed corr. || 17 γαλεπώτητα Ω || 20 δ Αριστο-
τέλης ΘΩ || 24 ἄλλων γάρ ἄλλαι || 29 δσα] δτι || 30 ἐν τοῖς ζώοις || ὑπάρχει ΘΩ ||
33 τὴν οὐ. || 37 ὀριζόμεθα ΖΩ || 41 post λέγομεν add. καὶ || p. 3,7 εἰ] ή Ω || 8 εἰς
δγκους] καὶ σγκος; || 13.14 ἀξιόσιν post ψυγῆν Σ || 14 ἐφ'] ὑφ' || 18 δὲ οὐ. || 20 δὲ
ψυχαί ΘΩ || 21 διακρίνειν ΘΩ || 22 προτέρων || τῆς οὐ. Θ || 23 post εἰς add. δ ΘΩ || 27
τὸν οὐ. || 30 προσερχομένου ΘΩΣ || Σωκράτη ΦΩ || 31 οὖ] οὐδὲ ΦΘΩ || 33 ὀμοιώτητα ΣΦ:
δμοιώτητων Θ || 4,2 εἶναι οὐ. || 6 ζῶα — καθ' ἔκαστον οὐ.

PARISINUS gr. 2050 quadratus chartaceus s. XVI foliis 105 The- Y
mistium continens.

p. 1,3 ἐκθέσθαι τῷ οὐ. || 9 δσων || 17 τῷ] τῶν || 21 φυσικῆς || p. 2,10 κατὰ οὐ. ||
19 ητοι] εἴτε || 26 καὶ οὐ. || 27 λέγομεν || 29 δσα] δτι || 36 τὸ (ante ἀνωτάτω) τῷ ||
41 post λέγομεν add. καὶ || p. 3,7 εἰ] ή || ἀμερής] ἀμέριστος, corr. in marg. || 8 καὶ (post
γάρ) οὐ. || 10.11 οὐ θεωρεῖται] ἐνθεωρεῖται || 27 τὸν οὐ.

ΘΕΜΙΣΤΙΟΥ ΠΑΡΑΦΡΑΣΙΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ.

Ed.
Spengelii
p. I

1. Περὶ ψυχῆς ὅσα δυνατὸν σὸν ἐπιστήμην λαβεῖν, ἀκολουθοῦντας ⁵ Ἀριστοτέλει πειρατέον ἡμῖν ἐν τῇδε τῇ πραγματείᾳ ἐκθέσθαι τῷ [καὶ] τὰ μὲν ἔκκαλόφαι, τοῖς δὲ συστῆναι, τοῖς δὲ ἐπιστῆσαι, τὰ δὲ (εἰ μὴ φορτι-⁵ κὸν εἰπεῖν) καὶ ἐξεργάσασθαι. καὶ γὰρ πολλῶν ὄντων συνταγμάτων ἢ τις δὲν θαυμάσειν Ἀριστοτέλους, πάντων ἄγασθαι μᾶλλον προσήκει τὴν Περὶ ¹⁰ ψυχῆς πραγματείαν καὶ τοῦ πλήθους ἔνεκεν τῶν προβλημάτων, ἢ μηδὲ ἐξαριθμήσασθαι μόνον οἱ πρὸ Ἀριστοτέλους ἔξικοντο, καὶ τῆς εὐπορίας τῶν εἰς ἔκαστον ἀφορμῶν, καὶ τῶν μεθόδων ὅσας ἐνέδωκε τῇ θεωρίᾳ· δῆλον ¹⁵ 10 δὲ ἐξ αὐτῶν ἔσται τῶν λεγομένων.

Φησὶ δὲ ἀρχόμενος εὐθὺς τοῦ λόγου πᾶσαν μὲν γνῶσιν καὶ ἐπιστήμην καλὴν καὶ τιμίαν ὑπάρχειν, πλεονεκτεῖν δὲ ἐτέραν ἐτέρας ἡ τῇ τῶν ἀποδεῖξεων ἀκριβείᾳ ἡ τῇ τιμιότητι τῶν ὑποκειμένων πρα-²⁰ γμάτων· διπέπονθασι πρὸς ἀλλήλας γεωμετρία τε καὶ ἀστρονομία· τῆς ²⁰ μὲν γὰρ | πλέον τὸ ἀκριβές, τῆς δὲ πλέον τὸ θαυμάσιον διὰ τὴν ὑποκει- ² μένην φύσιν, περὶ ἣς πραγματεύεται, ἐπεὶ μαλακώτεραί γε αἱ ἀποδεῖξεις ἀστρονομίας· τῷ γὰρ ἔγγιστα χρῆται ἐπὶ πολλῶν. μόνη δὲ τῇ περὶ ψυχῆς ἐπιστήμῃ συντρέχειν ἄμφω τοῦτα ἀνάγκη καὶ νικᾶν αὐτὴν καὶ τῷ ἀκριβεῖ ⁵ καὶ τῷ θαυμασίῳ· τῷ μὲν ἀκριβεῖ, διότι καὶ ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμαις παρὰ ψυχῆς ἡ ἀκριβεία, τῷ θαυμασίῳ δέ, διτὶ σχεδὸν διὰ πάντων διέγκει τῶν ὄντων ἡ τῆς ψυχῆς φύσις ἀπὸ τῆς ἐσγάτης ἀρχομένοις τῆς φυτικῆς μέχρι ¹⁰ τῆς πρώτης, λέγω δὲ τοῦ νοῦ, δι εἴτε μέρος εἴτε δύναμις ἐστι τῆς ψυχῆς εἴτε συγγενὴς ἄλλως καὶ ἐμφύεσθαι δύναμενος, τί δὲν εἴη τῆς φύσεως ταύτης θαυμασιώτερον; τρίτον ἡμᾶς πρὸς τούτοις παρακαλεῖ πρὸς τὴν προ-²⁵ κειμένην φροντίδα, διτὶ εἰ μὲν περὶ ἄλλου του μάθοιμεν τάληθές, οὐκ ἔστιν ¹⁵ ἡμῖν τὸ ἀλγήθες τοῦτο πρὸς τὰ λοιπὰ δρμητήριον· εἰ δέ τι περὶ ψυχῆς ἀλγήθες κατανοήσαιμεν, πάμμεγα δὲν ἐφόδιον εἴη τοῦτο πρὸς σύμπασαν τὴν ἀλήθειαν. πρὸς γὰρ ἀπαντα τὰ μέρη τῆς φιλοσοφίας ἀξιολόγους δίδωσιν ²⁰

1 de titulo v. Praef.

3 ἐκθέσθαι suprascri. Q²: om. PC

καὶ om. Q in ras.

11 post μὲν eras. οὖν Q

18 ταῦτα om. Arist E

21 ἀρχομένοις] οἱς ex ης

Q: ἀρχομένη Cs

ψυσικῆς QC

26 λοιπὸν Q (∴ in ras.)

28 post

διδωσιν add. τὰς Qs

Comment. Arist. V 3. Themist. de anima.

ἀφορμάς, τὸ μὲν πρακτικόν, διτὶ τὰς ἀρετὰς αὐτῆς καὶ τὰς τελειότητας 2
οὕτως ἀν ρῆσιν καταστησαίμεθα, εἰ τὴν οὐσίαν αὐτῆς πρότερον καταμά-
θοιμεν· τὴν δὲ περὶ φύσεως θεωρίαν, διτὶ πηγὴ καὶ ἀρχὴ πάσης κινήσεως
ἡ φυχὴ ἔσως μὲν καὶ πᾶσι τοῖς σώμασι, μάλιστα δὲ τοῖς τῶν ζώων καὶ 25
5 τῶν φυτῶν. γιγνώσκουσσα μὲν οὖν ἔστην ἀξιόπιστος καὶ περὶ τῶν ἀλλων,
ὑπὲρ ἔστην δὲ ἀπατωμένη περὶ τίνος ἀλλοῦ πιστὴ νομισθείη; ή μὲν
οὖν χρεία τοσαύτη τῆς προκειμένης θεωρίας ἐστί· οὐ μὴν ρῆστόν | γε τὸ 3
ἔργον, ἀλλὰ καὶ σχεδὸν χαλεπώτατον. αὐτὸν γάρ πρῶτον τὸ γνῶναι τί ἐστι
καὶ τὸν ὄρισμὸν αὐτῆς ἀποδῦναι, οὐ λίαν πρόχειρον οὐδὲ εὐπετές. δλως
10 μὲν γάρ ή μέθοδος ή ὄριστική, τίς ποτέ ἐστι καὶ κατὰ τίνα πρόεισι τρόπον,
ἔτι καὶ νῦν παρὰ τοῖς φιλοσόφοις ἀμφισβήτησιμος, καὶ οὐ μόνον γε παρὰ τοῖς
φιλοσόφοις, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀπασιν, δσοι τι διὰ λόγου διδάσκουσι.
πάντες γάρ ὄρισμῷ χρῆσθαι πειρῶνται, καὶ τοῖς μὲν εἶναι δοκεῖ μία μέθοδος
περὶ πάντων, ὃν βουλόμεθα γνῶναι τὸν ὄρισμόν, ὥσπερ καὶ περὶ τῶν καθ' 10
15 αὐτὰ ὑπαρχόντων μία μέθοδος ἐστιν ή ἀπόδειξις· τοῖς δὲ οὐδ μία ἀλλὰ κατὰ
τὰς τῶν ὄντων διαφορὰς διαφόρους εἶναι καὶ τὰς περὶ τῶν ὄρισμῶν πραγμα-
τείας, δ τὴν χαλεπότητα τῆς σκέψεως μείζω ποιεῖ. δεήσει γάρ λαβεῖν περὶ 15
ἐκάστου τῶν ὄντων, τίς τρόπος οἰκεῖος· τοῦτο δὲ εἰ καὶ μίαν τις εἶναι συγχω-
ρήσεις τὴν ὄριστικὴν πραγματείαν, ἡτοι κατὰ διαιρέσιν, καθάπερ ἡρεσκε Πλά-
20 των, ἡ συνθέσει μᾶλλον, καθάπερ βούλεται Ἀριστοτέλης, ἡ τρόπον τινὰ 20
ἔτερον ἀπόδειξεως, δμως οὐδὲν ἡττον ἀπαντᾷ· δεήσει γάρ καὶ οὕτως ὑπὲρ
ἐκάστου τῶν οἰκείων ἀρχῶν, εἰ μέλλοιμεν σὸν ἐπιστήμη τῆς φύσεως τοῦ πρά-
γματος περιέσεσθαι· καὶ εἰς τὴν αὐτὴν χαλεπότητα δ λόγος αδύτις ἡμῖν περι-
ίσταται· ἀλλαι γάρ ἀλλων αἱ ἀρχαί, καθάπερ ἀριθμῶν καὶ ἐπιπέδων· καίτοι 25
25 συγγενεῖς αὗται αἱ μέθοδοι καὶ περὶ τὸ ποσὸν ἀμφότεραι πραγματεύονται.

"Οτι μὲν οὖν καὶ ἀναγκαία καὶ ἐργάδης η θεωρία, διὰ τοσούτων
εἰρήσθω· λέγωμεν δὲ ἔφεντης, δσα τῷ | καθ' ὅδον μετιόντι περὶ φυχῆς 4
διοριστέον. πρῶτον μὲν ληπτέον ἀν εἴη τὴν φύσιν αὐτῆς καὶ τὴν οὐσίαν,
εἰθ' δσα συμβέβηκε περὶ αὐτῆν, ὃν τὰ μὲν ἴδια πάθη τῆς φυχῆς εἶναι
30 δοκεῖ, τὰ δὲ δι' ἔκεινην καὶ τοῖς ζώοις ὑπάρχειν· ἴδια μὲν νόησις καὶ 5
θεωρία, δι' ἔκεινην δὲ καὶ τοῖς ζώοις προσγίγνεσθαι ἡδονὴ καὶ λύπη καὶ
αἰσθησίς καὶ φαντασία. δυοῖν δὲ ὄντων τῶν περὶ αὐτῆς ζητουμένων, τῆς
τε οὐσίας καὶ τῶν συμβεβηκότων, πρῶτον δσα χρήσιμα πρὸς τὴν οὐσίαν 10
ληπτέον. χρήσιμον δὲ πρῶτον μὲν ἔξευρεῖν τὸ γένος τὸ ἀνωτάτω τῶν ἐν
35 ταῖς κατηγορίαις διηγριθμημένων, ἐν φ τακτέον τὴν φυχήν, ἀρ' ἐν οὐσίᾳ ἡ
ἐν ποσῷ ἡ ἐν ποιῷ· καὶ οὐ μόνον γε τὸ ἀνωτάτω, ἀλλὰ καὶ τὸ προσε-
χέστερον καὶ τὸ ἐγγυτέρω· οὐδὲ γάρ δταν ἀνθρωπον ὄριζωμεθα, τὴν οὐσίαν 15
λαμβάνομεν, ἀλλὰ τὸ ζῶον. δεύτερον ἡγίκα ἀν τὸ γένος διαχριθῇ, ἐπειδή
διχῶς ἔκαστον λέγεται γένος, τὸ μὲν δυνάμει τὸ δὲ ἐνεργείᾳ, καθάπερ τὸ
40 ζῶον καὶ τὸ φυτόν· τὸ μὲν γάρ ὧδον καὶ τὸ σπέρμα δυνάμει ζῶον καὶ 20
φυτόν, δὲ δρνις καὶ τὸ δένδρον ἐνεργείᾳ ζῶον καὶ φυτόν, δπερ λέγομεν

7 ἐστὶ post τοσαύτη as
32 δυοῖν εκ δυεῖν Q

24 αὗται] αὐτῶν C
33 τὴν om. C

29 ante εἰθ' eras. δεύτερον P
41 post λέγομεν add. καὶ C

ἐντελεχείᾳ, διότι δὲ οὕτω λέγομεν ἐν τοῖς ἐφεξῆς ἔσται δῆλον· εἰπερ οὖν 4 τὴν οὐσίαν εὔροιμεν τῆς ψυχῆς, ἐν τίνι τῶν διαφορῶν τούτων ἀποταχθήσεται, ἀρ' ὡς δύναμις ὑποκειμένη καὶ πρὸς οὐσίαν ἔχουσα εὐφυΐα, ἥ 25 μᾶλλον ὡς ἐντελεχείᾳ; ἔστι δὲ καὶ τῶν ἐντελεχειῶν τις διπλόη, καὶ ἡ μέν 5 τις πρώτη, ἥ δὲ δευτέρα· πρώτη μὲν ἡ ὥσπερ ἔξις, δευτέρα δὲ ἡ τῆς ἔξεως ἐνέργεια.

Σκεπτέον δὲ | καὶ εἰ μεριστὴ ἥ ἀμερής, καὶ εἰπερ φανείη μεριστή, 5 πότερον ὡς σῶμα εἰς ὅγκους, ἥ ὡς τέχνη καὶ ἐπιστήμη· λέγεται γάρ καὶ ἴατρικῆς εἶναι μέρη καὶ φιλοσοφίας. εἰ δὲ ἀμερής, ἀρὰ παντάπασιν ἀπλῆ 10 τις καὶ πλήθυσις ἀνέμφατος φύσις, ἥ μερῶν μὲν πλῆθος περὶ αὐτὴν οὐδὲ θεωρεῖται, δυνάμεων δὲ ποικιλία; διαφέρει γάρ οὕτως ἥ ἐκείνως. μέρους μὲν γάρ μέρος κατὰ τὸ ὑποκείμενον ἔξαλλάττει, δύναμις δὲ δυνάμεως τῷ διάφορᾳ ἐνεργεῖν διενήνοχε· διὰ τοῦτο γάρ οἱ μὲν πολυδύναμον ἀξιοῦσιν 15 εἶναι τὴν ψυχὴν ἐφ' ἐνὸς οὖσαν ὑποκειμένου, οἱ δὲ πολυμερῆ, διορίζοντες 15 καὶ τοῖς τόποις τὰ μέρη, ὥσπερ οἱ Στωικοί, τυχὸν δὲ καὶ Πλάτων.

Τέταρτον ἀν εἴη ζῆτημα τῶν εἰρημένων, ἀρά ὁμοειδῆς πᾶσα ψυχὴ πρὸς πᾶσάν ἔστιν, ἥ οὐδαμῶς, καὶ εἰπερ ὑφ' ἔτερον καὶ ἕπερ εἰδος, ἀρ' 15 οὐδὲ ὑφ' ἐν γένος; οἷον ἡ ἀνθρώπου καὶ ἵππου· εἰ δὲ μὴ ταῦτὸν ἔχουσιν εἶδος ψυχῆς, ἀρ' οὐδὲ γένος ταῦτον; ἀλλ' ὁ μὲν ἀνθρωπὸς καὶ ἵππος οὐδὲ 20 τὸ ζῶον, αἱ ψυχαὶ δὲ αὐτῶν οὐχέτι ὑφ' ἐν γένος ψυχῆς; ταῦτα δὲ οὐχ 20 οἵον τε διακρίναι τὰ προβλήματα μὴ περὶ πάσης ψυχῆς ἐπισκοπουμένους, 25 ὅπερ ἔνιοι τῶν πρότερον παρεώρων· περὶ γάρ τῆς ἀνθρωπίνης μόνης έοίκασι πεφροντικέναι, ήμιν δὲ τὴν καθόλου φύσιν ἐπισκεπτέον, ἀρά εἰς δρισμὸς καὶ δὲν τὸ τί ἦν εἶναι πάσης ψυχῆς, ἥ ἄλλος μὲν τῆς ἀνθρώπου, 25 25 ἄλλος δὲ τῆς ἵππου. λέγω δὲ ὅδε· ἔστιν δρισμὸς τοῦ ζῶου καθόλου, οὗτι οὐσία ἔμψυχος αἰσθητική, ἔστι δὲ καὶ ἀνθρώπου χωρίς, διτι ζῶον λογικὸν θνητόν. ζητοῦντας οὖν τῆς ψυχῆς τὸν δρισμὸν ἀρά τοιοῦτον | προσήκει 6 ζητεῖν, οἷός ἔστιν ὁ τοῦ ζῶου, ἥ μᾶλλον οἷος ὁ τοῦ ἀνθρώπου; τοῦτο δὲ ταῦτὸν τῷ ζητεῖν, ἀρά ὥσπερ εἰδοῦς ζητητέον τὸ τί ἦν εἶναι τοῖς καθ' 30 ζητοῦντος προσεχομένου, ὥσπερ ὁ ἀνθρωπὸς Σωκράτει καὶ Δίωνι καὶ οἱ Θεαιτήψ, ἥ ὥσπερ γένους εἰς εἰδη ἥδη διαιρουμένου· διαφέρει δὲ οὐ παρὰ μικρὸν ἥ θεωρία· τὸ μὲν γάρ γένος ἐννόημα ἔστιν ἀνυπόστατον ἐξ ἀμυδρᾶς τῶν καθ' ζητοῦντος χεφαλαιούμενον καὶ ητοῖ παντάπασιν οὐδὲν τὸ γένος, ἥ πολλῃ ὑστερον τῶν καθ' ζηταστα, τὸ δὲ εἰδος φύσις τις 10 35 εἶναι βιούεται καὶ μορφή· μόνης γάρ οὐλης προσδεῖται ὁ τοῦ ἀνθρώπου λόγος καὶ ἔστιν ἀνθρωπὸς ἥδη· ἐπεὶ καὶ καθ' αὐτὸν ἔχει τινὰ ἀξιόλογον θεωρίαν, ἀρ' οἱ τῶν γενῶν καὶ τῶν εἰδῶν δρισμοὶ νοημάτων εἰσὶν δρισμοὶ 15

2. 3 ἀποταχθῆσεται scripsi: ἀποταχθῆσεται 3 ὑποκειμένη] ὑπομένει Q 4 μᾶλλον]
μόνον Arist. E 7 καὶ (ante εἰ μεριστή) om. Q 8 εἰς ὅγκους] καὶ ὅγκος Cs:
καὶ ὅγκος εἰς ὅγκους a 9 εἶναι om. Q: incl. s 14 ἐφ' corr. ex ? Q 16 δμο-
ειδῆς etiam Arist. ESy: δμοιοειδῆς Arist. rell. 18 δὲ om. Cs 20 post
οὐχέτι add. καὶ Cs 22 μόνης] μόνου Arist. Ey 24 et 25 post τῆς add.
τοῦ Ms 27 τὸν om. C 36 ἥδη in ras. Q²

η φύσεων ἐν τοῖς καθ' ἔκαστα διφισταμένων· ἐοίκασι γάρ βούλεσθαι μὲν 6
εἶναι τῶν νοημάτων ἀ συναθροίζεται ἐκ τῆς τῶν καθ' ἔκαστον ὄμοιότη-
τος, ἀποπίπτειν δὲ εἰς τὰ καθ' ἔκαστον καὶ εἰς τὰς φύσεις τὰς διφεστη-
κυίας· οὕτε γάρ τὸ τοῦ ζώου νόημα οὐδσία ἐστὶν ἔμψυχος αἰσθητική, οὔτε 20
5 μᾶλλον τὸ τοῦ ἀνθρώπου ζῶον λογικὸν θυγητόν, ἀλλὰ τὰ καθ' ἔκαστον
ζῶα οὐδσία ἔμψυχοι αἰσθητικαί, καὶ οἱ καθ' ἔκαστον ἀνθρωποι ζῶα λογικὰ
θυγητά. δῆλον δὲ ἐντεῦθεν· εἰ γάρ καταλειφθείη πρὸς ὑπόθεσιν ἀνθρωπος 25
εἰς, οἷον οἱ μῦθοι ποιοῦσι τὸν Δευκαλίωνα ἐν τῷ κατακλυσμῷ, τηνικαῦτα
ὅ τοῦ ἀνθρώπου λόγος εἰς τὸν τοῦ τινὸς ἀνθρώπου περιορισθήσεται. ἀλλὰ
10 ταῦτα μὲν τῆς περὶ γενῶν καὶ εἰδῶν θεωρίας οἰκειότερα, νῦν δ' ἐπεξιτέον
τῷ ἀριθμῷ, ὃν περὶ ψυχῆς ἄν τις ζητήσειεν.

"Αξιον δὴ καὶ τοῦτο πολλῆς ἀν εἴη φροντίδος, ἀρα πολλὰς θετέον
ψυχὰς ὑπάρχειν τῷ ζῷῳ οὖν φυτικὴν θρεπτικὴν διανοητικήν,
15 ἐφ' ὧν καὶ αὗται, ἡ πολλαὶ μὲν οὐδὲ εἰσὶν ἐν ἔκάστῳ ψυχαῖ (γελοῖον γάρ 5
τὸς φησιν ὁ θεῖος Πλάτων, καθάπερ ἐν δουρείῳ ἵππῳ καθεξημένας φέρειν
ἔκαστον ήμῶν πλείους ψυχάς), μᾶς δὲ ὅλης αὐτῆς ὑπαρχούσης τὰ μόρια
διενήνοχε· καὶ εἰ μᾶς θετέον μέρη, χαλεπὸν τὸ διορίσαι, ποῖα καὶ πῶς.¹⁰
οἷον εὐθύς, ἀρ' ἔτερον τὸ θρεπτικὸν τοῦ αἰδητικοῦ καὶ ἄμφω τοῦ γεννη-
τικοῦ, ἡ τῷ λόγῳ μὲν ἔτερα, τῷ δὲ ὑποκειμένῳ ταῦτα; καὶ ταῦτ' ἀρα τὰ
20 τρία ἔτερα τοῦ αἰσθητικοῦ καὶ φανταστικοῦ καὶ δρεκτικοῦ; δοκεῖ γάρ ἐν τούτοις
ἡδη καὶ τῶν ὑποκειμένων εἶναι διαφορά, ἀ γε καὶ χωρίζεται ἀπ' ἀλλήλων.¹⁵
πολλὰ γάρ τρέφεται μὲν καὶ αὗται καὶ γεννᾷ, αἰσθάνεται δὲ οὖ, καὶ αἰσθά-
νεται μὲν, νοεῖ δὲ οὐ. εἰ δὲ οὖν φανεῖται τινὰ μὲν ἔτερον τῶν μερῶν καὶ πῶς
ἔτερα, τινὰ δὲ ταῦτα, ἀρα ὑπὲρ τῆς ὅλης ψυχῆς σαφέστερον ήμῖν ἡ περὶ 20
τῶν μορίων πρῶτον ἐπισκοπεῖν; δόξειε γάρ ἀν πῶς μὲν τὸ ὅλον σαφέ-
στερον εἶναι· καὶ γάρ ἐν τοῖς μεγέθεσι τρόπον τινὰ τοῦ ὅλου πρῶτον
αἰσθανόμεθα [ἢ τῶν μερῶν] καὶ ἐν ταῖς ἐπιστήμαις ἀπὸ τῶν κοινόλου
πρῶτον ἀρχόμεθα ὡς σαφεστέρων· πῶς δὲ αὖ τὰ μέρη πρότερα· ἀεὶ γάρ 25
πρότερα τὰ ἔξ ὧν, ἐκ δὲ τῶν μερῶν τὸ δλον. καὶ εἰ δόξειε περὶ τῶν
μερῶν, πότερον τὰς οὐδίσιας αὐτῶν ἡ τὰς ἐνέργειάς ήμῖν προτέρας διδαχτέον;
30 σαφέστεραι γάρ ἐπὶ πολλῶν ήμῖν αἱ ἐνέργειαι· δτι μὲν γάρ | αἰσθανόμεθα,
δῆλον· τί δὲ ἡ αἰσθησις, οὐδ σαφές. καὶ εἰ περὶ τῶν ἐνέργειῶν, ἀρα περὶ
αὐτῶν πρότερον ἡ περὶ τῶν ὑποκειμένων ταῖς ἐνέργειάις; σαφέστερα γάρ
ἐπὶ πολλῶν ήμῖν τὰ πράγματα περὶ δὲ γίνονται καὶ αἱ ἐν τοῖς μέρεσιν
35 ἐνέργειαι, ὥσπερ τὰ ὄρατὰ τῆς ὄρασεως καὶ τὰ ἀκουστὰ τῆς ἀκοῆς, ἵσως
δὲ καὶ τὰ νοητὰ τοῦ νοῦ· καὶ γάρ ἀντίκειται ὡς τὰ πρός τι τὸ μὲν νοητὸν
πρὸς τὸν νοῦν, τὸ δὲ αἰσθητὸν πρὸς τὴν αἰσθησιν.

1 ἔκαστον Qs

4 ἔστιν οὐδεῖς Qs

10 οἰκειότερον C

14 ante ἐφ' ὧν

καὶ αὗται (i. e. quae quidem animalia has quoque habent) add. ὥσπερ καὶ τὰ μέρη Cs

15 ὁ θεῖος om. Q [Πλάτων] Theaetet. p. 184D 22 μὲν om. C 26 τρίπον

τινὰ om. Q πρῶτον] 'fort. πρότερον' Spengel 27 ἡ τῶν μερῶν delevi

34 καὶ om. C αἱ suprascri. Q 36 ἀντίκειται C

Τὰ μὲν οὖν κεφάλαια ταῦτα καὶ τοσαῦτά ἔστι τῶν περὶ ψυχῆς ζητου- 8
μένων, καὶ πάντα γε προύργου καὶ ἀναγκαῖα πρὸς τὴν εὑρεσιν τοῦ τί ἦν
εἰναι. ἔοικε δὲ οὐ μόνον τὸ τί ἔστιν ἐφ' ἑκάστου προληφθὲν καλῶς χρή-
σιμον εἶναι πρὸς τὸ θεωρῆσαι τὰ καθ' αὐτὰ συμβεβηκότα τῷ πράγματι,
ὅπερ μάλιστα ἔστιν ἐν τοῖς μαθήμασι· προλαβόντες γάρ τὸ τί ἦν εἰναι τῆς 15
εὑθείας καὶ τῆς καμπύλης καὶ τριγώνου καὶ ἐπιπέδου ῥάβον μανθάνομεν τὰ καθ'
αὐτὰ συμβεβηκότα τοῖς σχήμασιν· ἀλλὰ καὶ ἀνάπολιν τὸ προλαβεῖν τὰ συμβε-
βηκότα καλῶς συμβάλλεται μέγα μέρος πρὸς τὴν ἐπιστήμην τοῦ τί ἦν εἰναι. 20
τὸ δὲ καλῶς εἴπον οὐχ ὅτι μετὰ ἀποδεξεως· ἀδύνατον γάρ ἄνευ τοῦ γνώμονος
10 γενέσθαι τὸν ὄρισμὸν θηρεῦσαι τι τῶν ὑπαρχόντων δι' ἀποδεξεως· ἀλλ'
ίκανὸν καὶ τὸ φαινόμενον καὶ ἡ φαντασία. τὰ μὲν γάρ ἀπηρτημένα τῶν εἰ-
σιν συμβεβηκότων καὶ λίαν ἔξω τῆς φύσεως οὐδὲν ἡμᾶς δύνασει πρὸς τὴν
εὑρεσιν τῶν ὄρισμῶν, ὥσπερ εἴ τις θεὸν ὄρισασθαι προελόμενος τὸ βωμὸν εἰναι
θεῶν καὶ θυσίας καὶ νεώς καὶ ἀγάλματα οἰστοι αὐτῷ συμβαλεῖσθαι
15 πρὸς τὴν ἀπόδειξιν τοῦ τί ἦν εἰναι, | καθάπερ ὑπελάμβανε Χρόσιππος· 9
λίαν γάρ ἀπηρτημένα ταῦτα τῆς οὐσίας ἔστι τῶν θεῶν· τὸ μέντοι γε
κινεῖσθαι αἱρεῖ, καὶ τὸ προλέγειν μὲν τὸν Ἀπόλλω, θεραπεύειν δὲ τὸν
Ἀσκληπιόν, ίκανὸν ἥδη προοίμιον τοῦ τί ἦν εἰναι, οἷον ὅτι θεός ἔστι ζῶον 5
ἀΐδιον εὐποιητικὸν ἀνθρώπων. ἀρχὴ μὲν οὖν πάσης ἀποδεξεως ὁ ὄρισμός.
20 ἔστι μέντοι γε ὥσπερ κύκλος τις· καθάπερ γάρ ἐν τοῖς καθ' αὐτὰ ὑπάρ-
χουσιν ἐμφαίνεται τὸ τί ἦν εἰναι, εἰ κατὰ τὸ φαινόμενον δρθῶς προληφθείη, 10
οὗτῳ καὶ τῷ τί ἦν εἰναι τὰ καθ' αὐτὰ ὑπάρχοντα προδηλοῦται, καὶ ἐφ'
ῶν μὲν ῥάβων ἡ πρόνοδος ἐκ τῶν ὄρισμῶν ἀρχομένοις ἐπὶ τὰ καθ' αὐτὰ
συμβεβηκότα, ὥπερ ἐπὶ τῶν μαθημάτων μάλιστα συμβαίνει, ἐφ' ὃν δὲ
25 ἀνάπολιν ἐκ τῶν καθ' αὐτὰ ὑπάρχόντων, ὡς σχεδὸν ἐπὶ πάντων τῶν 15
φυσικῶν. κακία δὲ καὶ τῆς τῶν συμβεβηκότων ἐκλογῆς, δταν μηδὲν πρὸς
τὸν ὄρισμὸν ἀφελάμεθα, καὶ τῆς τῶν ὄρισμῶν κατασκευῆς, ἐξ ὃν οὐδέν
ἔστι παραδηλῶσαι τῶν ὑπάρχόντων τῷ πράγματι· ὥστε ὅπόσοι τοῦτον τὸν 20
τρόπον εἰσὶν ἀποδεδομένοι, ὡς μηδὲ εἰκάσαι τι περὶ τῶν συμβεβηκότων
30 ὑπάρχειν εὐμαρῶς, δηλονότι λογικῶς εἴρηνται καὶ κενῶς ἀπαντες.

(Ι)δεινὸς οὖν ἡττον τῶν εἰρημένων ἀναγκαῖον ἔστι πρὸς τὴν εὑρεσιν
τῆς οὐσίας αὐτῆς τὸ διελέσθαι καὶ τὰ ἔργα καὶ τὰ πάθη σύμπαντα τῆς 25
ψυχῆς, δπως ἀν γνοίημεν, πότερον ἀπαντα κοινά ἔστιν αὐτῇ πρὸς τὸ σῶμα,
καὶ τοῦ ζῶον σύμπαντά ἔστι τοῦ συγκειμένου ἐκ τε ψυχῆς καὶ τοῦ σώμα-
35 τος, ἡ τινὰ μὲν κοινὰ τινὰ δὲ αὐτῆς μόνης τῆς ψυχῆς. τοῦτο γάρ προ-
λαβεῖν | μὲν ἀναγκαῖον, οὐ ῥάδιον δέ· λέγεται μὲν γάρ ὑπὸ πολλῶν τῆς 10
ψυχῆς εἶναι τὸ ὄργιζεσθαι καὶ τὸ θαρρεῖν καὶ τὸ ἐπιθυμεῖν καὶ τὸ αἰσθά-
νεσθαι δλως, φαίνεται δὲ τὰ πλεῖστα πάθη τοῦ ζῶον κοινὰ τῆς ψυχῆς

1. 2 [ζητουμένων] ζητημάτων C 10 δρισμὸν ex ἀριθμὸν Q 12 δύνασει]
ώφελήσει Q 14 καὶ (ante θυσίας) om. C 15 τὴν om. C 21 προσ-
ληφθείη C 22 προδηλοῦται] post οὐ eras. v P: προσδηλοῦται as, fort. recte
23 ῥάβον PQ 30 εὐμαρές Cs et ex εὐμαρῶς Q² 33 γνοίημεν PQ
35 τῆς om. Q: incl. s

καὶ τοῦ σώματος, μάλιστα δ' ἔοικεν ἕδιον τῆς ψυχῆς τὸ νοεῖν. εἰ δ' ἔστι 10
καὶ τοῦτο φαντασία τις η̄ μὴ ἄνευ φαντασίας, οὐκ ἐνδέχοιτ' ἀν οὐδὲ
τοῦτο ἄνευ σώματος εἶναι· ἐξ αἰσθήσεως γάρ καὶ δι' αἰσθήσεως η̄ φαντα-
σία. διὸν εὐδίνης ἐν ἀρχῇ διοριστέον, ὡς εἰ μὲν ἔστι τι τῶν τῆς ψυχῆς 10
ἔργων καὶ παθημάτων ἕδιον τῆς ψυχῆς, ἐνδέχοιτ' ἀν αὐτὴν καὶ χωρί-
ζεσθαι τοῦ σώματος· εἰ μέντοι γε μηδέν ἔστιν ἕδιον αὐτῆς, μηδὲ μόνης
τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ πάσας τὰς ἐνεργείας μετὰ σώματος ἀποδίδωσιν, η̄ τούτου
γε τοῦ ὄρωμένου, η̄ ἑτέρου τινὸς ἀφανεστέρου, πάντως δὲ σώματος, οὐκ 15
ἀν οἷα τε εἴη σώζεσθαι καὶ χωρὶς σώματος, εἴπερ μηδὲν η̄ φύσις παρή-
γαγεν ἀργὸν παντελῶς, ἀλλὰ παντὶ τῷ ὅντι καὶ ἔργον τι προσνενέμηται.
10 Ο δὲ ἐνιστάμενος πρὸς τοῦτο τὸν λόγον, ὡς μὴ τὴν ἀγωγὴν ἔχοντα 20
ὑγιῆ, λίαν τῆς δυνάμεως αὐτοῦ παραχήκοε. δέον γάρ φησι τὸ τοῦ λήγοντος
ἀντικείμενον προσλαβόντα ἀνελεῖν τὸ ἡγούμενον, ὁ δὲ προσλαβὼν τὸ ἀντι-
κείμενον τοῦ ἡγούμενου πειρᾶται ἀναιρεῖν τὸ ἐπόμενον. ὁ δὲ τῶν οὗτω
15 προχείρων ἐν διαλεκτικῇ ἄγνοιαν ἐγκαλῶν Ἀριστοτέλει αὐτὸς ἔοικεν ἀγνοεῖν, 25
ὅτι τὸ ‘ἐνδέχοιτ’ ἀν αὐτὴν καὶ χωρίζεσθαι’ οὐκ η̄ ἀναγκαίας ἀκολουθίας,
ἐφ’ οἷας η̄ ἀναίρεσις τοῦ ἐπομένου συναναιρεῖ τὸ ἡγούμενον, ἀλλ’ | ἐνδε- 11
χομένης, ἐφ’ η̄ς ἔμπαλιν ἔστι τὸ συμβαῖνον· η̄ γάρ ἀναίρεσις τοῦ ἡγού-
μένου συναναιρεῖ τὸ ἐπόμενον· εἰ μὲν γάρ πλευσεῖται Δίων, ἐνδέχεται αὐτὸν
20 καὶ εὐπλοῖησαι, εἰ δ’ οὐ πλευσεῖται Δίων, οὐδὲν εὐπλοῖησαι αὐτὸν ἐνδέχεται· 5
ἀλλ’ οὐχί, εἰ μὴ εὐπλοῖησαι αὐτὸν ἐνδέχεται, οὐκ ἐνδέχεται αὐτὸν οὐδὲ
πλεῦσαι. δομοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ βαδίσαι καὶ ἐπὶ τοῦ πρᾶξαι καὶ ἐφ’ ἀπάντων,
ἐφ’ ὧν η̄ ἀκολούθησις ἐνδεχομένη η̄ν, οὐκ ἀναγκαία. οὗτως δὲ καὶ, εἰ μὲν
ζῶν ἔστι τὸ πόρρωθεν προσιόν, ἐνδέχεται αὐτὸν ἵππον εἶναι, εἰ δὲ μὴ ζῶν, 10
25 οὐδὲ ἵππον· ἀλλ’ οὐχὶ εἰ μὴ ἵππον, οὐδὲν ζῶν. ἀπλῶς γάρ τὸ ἐνδεχομένως
ἀκολουθοῦν ὡς μέρος γίνεται τοῦ ἡγούμενου, εἰ γε ποτὲ μὲν αὐτῷ ὑπάρχει,
ποτὲ δὲ οὐ, ἐπὶ τούτων δὲ η̄ τοῦ δλού ἀναίρεσις συναναιρεῖ καὶ τὸ μέρος. 15
οὐκ ἀδιάβλητον οὖν καὶ τοῦτο τὸ συνηγμένον ‘εἰ μὲν ἔστι τι ἕδιον ἔργον
τῆς ψυχῆς, ἐνδέχοιτο ἀν αὐτὴν χωρίζεσθαι’· οὐ γάρ ἐξ ἀνάγκης. τί γάρ
30 εἰ καὶ ἕδιον μὲν ἔργον ἔχει, μὴ χωρίζεται δέ, ὥσπερ ὑφιλαμὸς καὶ χείρ; 20
ἀναγκαία δὲ καὶ η̄ τοῦ ἡγούμενου ἀναίρεσις συναναιροῦσα τὸ ἐπόμενον· εἰ
δὲ μηδέν, οὐκ ἀν εἴη χωριστή· ταύτην γάρ τὴν ἀκολουθίαν ἐναργές ἀξιωμα
βεβαιοῖ, τὸ μηδέν ὑπὸ τῆς φύσεως ἀργὸν γεγενῆσθαι.

Πῶς οὖν λέγομεν τὴν ψυχὴν φιλεῖν καὶ μισεῖν καὶ ὀργίζεσθαι; πῶς 25
35 δὲ λέγομεν τὴν εὐδίειαν ἀπτεσθαι τῆς σφαιρας κατὰ στιγμὴν; οὐ γάρ δτι
η̄ εὐθεῖα καθ’ ἑαυτήν (οὐδὲν γάρ ἔστιν), ἀλλ’ δτι οἱ κανῶν ὁ εὐθύς, οὐδὲ
δτι τῆς σφαιρας καθ’ ἑαυτήν, ἀλλ’ δτι τῆς χαλκῆς· ἀχώριστον γάρ καὶ
τὸ εὐθὺ καὶ τὸ σχῆμα τοῦ ἑυλίνου κανόνος καὶ τῆς χαλκῆς σφαιρας, καὶ 30
η̄ κατὰ | στιγμὴν ἀφή, μᾶλλον δὲ δλως ἀφή τοῦ συνόλου πρὸς τὸ σύνολον. 12

1 ἕδιον etiam Arist. TUV: ιδίῳ Arist. rell.

τοῦ Cs 12 λήγοντος] ἐπομένου Cs

ζεσθαι] κεχωρίσθαι C 28 οὖν καὶ] δ’ αὐ οὐδὲ C

ἔργον Qs 36 εὐθύς (ex εὐθύς?) Q

2 οὐκ om. C

14 ἀνελεῖν Q

16 αὐτὴν καὶ χωρί-

7 post μετὰ add.

16 αὐτὴν καὶ χωρί-

29 τῆς ψυχῆς

39 μᾶλλον—ἀφή om. Q

οῦτω δὲ καὶ τὰ τῆς φυχῆς πάθη πάντα ἔσικεν εἶναι κοινὰ μετὰ τοῦ σώματος, τὸ θυμοῦσθαι καὶ τὸ πραύνεσθαι καὶ τὸ φοβεῖσθαι καὶ τὸ θαρρεῖν καὶ τὸ χαίρειν, δυοῖς δὲ καὶ τὸ φιλεῖν καὶ μισεῖν· οὐδὲν γάρ τούτων οὐαὶ 5 τε ποιεῖν ἡ φυχὴ μὴ τὸ σῶμα ἐφελκομένη, εἰς δὲ καὶ τὰς ἐνεργείας ἑαυτῆς 5 ἐμφανῆς ἀποστηρίζεται· ἐρυθραινονται γάρ καὶ ὥχριῶσι καὶ τρέμουσι, καὶ οὐδὲ τοῖς ποιηταῖς ταῦτα ἄσηλα· ‘ὅσσε δέ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι ἔκτην’, 10 καὶ ‘ῶχρος τέ μιν εἴλε παρειάς’, καὶ ‘ἄραβος δὲ διὰ στόμα γένετ’ διόντων· μηνύει δὲ μάλιστα ἐναργῶς τὸ ταῦτα εἶναι τὰ πάθη κοινὰ τῆς φυχῆς καὶ τοῦ σώματος τὸ ποτὲ μὲν ἵσχυρᾶς προσπεσούσης τοῖς ζώοις 10 αἰτίας καὶ ἵκανῆς εἰς ὅργην ἐκκαλέσασθαι ἢ φθόνον ἐμποιῆσαι, μηδὲν 15 παροξύνεσθαι ἢ φοβεῖσθαι, ἐνίστε δὲ σμικρῶν γινομένων καὶ ἀμυδρῶν τῶν αἰτιῶν κινεῖσθαι λίαν, ὅταν ἐνδεές ἦ τροφῆς τὸ ζῶον ἢ ὑπὸ χυμῶν τινῶν ἐνοχληταί· δὲ μάλιστα ἐπὶ τῶν μελαγχολικῶν ἔκδηλον γίγνεται, οἱ μηδενὸς 20 πολλάκις φοβεροῦ συμπίπτοντος ἐν τοῖς πάθεσι γίγνονται τῶν φοβουμένων διὰ 15 τὴν κρᾶσιν τοῦ σώματος καὶ δεδίασι τὰ ἀδεῆ· καὶ ἔσικεν ἀπαντα τὰ τοιαῦτα πάθη ταῖς κράσεσιν ἔπεισθαι τοῦ σώματος καὶ ἐπιτείνεσθαι καὶ ἀνίεσθαι τοίας 25 ἢ τοίας αὐτῆς ὑπαρχούσης· καὶ οὐδὲ ὡς ὅργανον τούτοις τοῖς πάθεσιν ὑπηρετεῖται τὸ σῶμα, ὥσπερ τῇ αἰσθητικῇ δυνάμει τὰ αἰσθητήρια, ἀλλὰ πλείων ἢ συγγένεια τῷ σώματι πρὸς τὰ πάθη ἢ τοῖς ὅργάνοις τῆς αἰσθήσεως πρὸς 20 τὴν αἰσθησιν· | ταῦτα μὲν γάρ παρὰ φύσιν διατεθέντα ἐμποδῶν γίνεται 13 μόνον ταῖς τῆς αἰσθήσεως ἐνεργείαις· τοῦ σώματος δὲ ἢ φαύλη κρᾶσις οὐκ ἐμποδίζει τοῖς πάθεσιν, ἀλλ’ ἐγείρει μᾶλλον ἀντὰ καὶ ἐπιτείνει, ἀτε τῆς τούτου φύσεως προσεχέστερον ἔξημμένα. εἰ δὲ ταῦτα τοῦτον ἔχει τὸν 5 τρόπον, δῆλον δτι τὰ πάθη ταῦτα καὶ δσα ἀλλα τοιαῦτα τῆς φυχῆς, λόγοι 25 ἔνυλοι εἰσι, τουτέστιν ἐν ὅλῃ τὸ εἶναι ἔχοντες· ὥστε καὶ οἱ ὄριζόμενοι τούτων ἔκαστον τῆς ὑποκειμένης ὅλης οὐκ ἀποστήσονται, ὡς ὁ τὴν ὅργην 10 ἀποιδίδοὺς ζέσιν τοῦ περὶ καρδίαν αἷματος δι’ ὅρεξιν ἀντιλυπήσεως. καὶ διὰ ταῦτα οὖν φυσικοῦ τὸ θεωρῆσαι περὶ τῆς τοιαύτης φυχῆς, δση πρὸς τὰ ἔργα αὐτῆς ἢ τὰ πάθη τὴν ὅλην συνεφέλχεται. διαφερόντως δ’ ἀνό 30 φυσικῆς τε καὶ ὁ διαλεκτικὸς ἔκαστον αὐτῶν ἀφορίσαντο· ὁ μὲν γάρ ὅρεξιν 15 ἀντιλυπήσεως, ὁ δὲ ζέσιν τοῦ περὶ καρδίαν αἷματος, ὁ διαλεκτικὸς μὲν τὸ εἰδος, ὁ φυσικὸς δὲ τὴν ὅλην· ὁ μὲν γάρ λόγος τῆς ὅργης ὅρεξις ἀντιλυπήσεως, ἀνάγκη δὲ ἐγγίνεσθαι τοῦτο τὸ εἰδος ἐν ὅλῃ τοιαῦτε· ὥσπερ 20 οἰκίας ὁ μὲν τὸ εἰδος καὶ τοῦ εἰδούς τὸν λόγον ἀποιδίωσιν, δτι σκέπασμα 35 κωλυτικὸν φθορᾶς τῆς ὑπὸ ἀνέμων καὶ δμβρων καὶ καυμάτων, ἀλλος δὲ τὴν ὅλην, δτι λίθοι καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα, ἔτερος δὲ ἄμφω συλλαβών, δτι σκέπασμα τοιονδι ἔξ ὅλης τοιαῦτε· τίς οὖν ὁ φυσικὸς τούτων; πότερον ὁ 25

3 ante μισεῖν add. τὸ Qs

7 ὕχρος] Γ 35

19 πρὸς iteravit Q

28 δση Q' C: δσα QP

τὸν λόγον]

Spengel

3. 4 post oīa τε add. ἔστι C

γίνετ’ Homer.

20 διατεθέντα Q¹

31 ante διαλεκτικὸς add. δη (ex δὲ?) Qs

τὸν λόγον]

C, cf. Arist. 403 b 2:

6 δσε] A 404

8 μηνύει] σημεῖον Arist. E

25 ἔνυλοι] ἐν ὅλῃ Arist. ET

34 τοῦ εἰδούς

delendum putat

πνευμάτων Arist. E

περὶ τὸν λόγον μόνον, τὴν ὥλην δὲ ἀγνοῶν, ἡ δὲ τῆς ὥλης μόνον πεφροντικώς, τοῦ λόγου δὲ ἐκβλανθανόμενος; η̄ μᾶλλον δὲ ἔξι ἀμφοῖν. ἔκείνων δὴ 14 τίς ἑκάτερος; ὁ μὲν δὴ τὸ εἶδος ὅριζόμενος καθ' αὐτό, δὲ μὴ πέφυκεν εἰναι καθ' αὐτό, διαλεκτικός, διθεν αὐτῷ κενολογεῖν συμβαίνει πολλάκις· δὲ 5 περὶ τὴν ὥλην μᾶλλον πραγματεύμενος καὶ τὰ ἀχώριστα πάθη τῆς ὥλης δὲ οὐδεὶς ἀλλος ἔστιν, ἀλλ' ὁ φυσικός· ὁ γάρ φυσικὸς περὶ πάντα, δσα τῆς ὥλης ἔργα καὶ πάθη. παραλήφθει μὲν οὖν καὶ τὸ εἶδος, ἀποστήσει δὲ αὐτὸν οὐδέποτε τῆς ὥλης, οὐδὲ εἴπερ ὁ λόγος δύνατο συγχωρήσει. δεῖται 10 γάρ ἀεὶ τῆς ὥλης καὶ οὐχ ὕσπερ ὁ μαθηματικὸς ἐφῆσει τῷ λόγῳ τὴν εὐθείαν ἄνευ τῆς ὥλης ὅριζομένῳ· οὐ γάρ προσδεῖται τῆς ὑποκειμένης ὥλης αὕτη. καθόλου γάρ ἄνωθεν ὑπομνηστέον, δτι τοῦ φυσικοῦ σώματος τὰ μέν ἔστι φυσικὰ πάθη καὶ ἔργα, τὰ δὲ ἔξωθεν αὐτῷ προσγίγνεται· φυσικὰ 15 μὲν θερμότητες φυχρότητες, ἑρητήτες ὑγρότητες, τροφή, αὔξησις καὶ φθίσις· ἔξωθεν δὲ προσγίγνεται ὄπόσα αὐτῷ αἱ τέχναι προστιθέασιν ἡ κοσμοῦσαι 20 τὴν ὥλην ἡ διορθούμεναι τὸ ἐνδεές αὐτῆς καὶ ἐλλεῖπον, χαλκευτικὴ μὲν τοῦ φυσικοῦ σώματος, οὐχ ἡ δὲ φυσικὸν σῶμα ὑπάρχον αὐτῷ, εἴτε πάθος εἴτε συμβεβηκὸς ἐθέλοι τις αὐτὸν δυνομάζειν, οἷον τὸ εὐθὺ τὸ κεκλασμένον 25 τὸ τρίγωνον τὸ κοῖλον τὸ κυρτὸν καὶ δσα ἄλλα ἡ μαθηματικὴ θεωρεῖ, ἀφαιροῦσα μὲν τὰ φυσικὰ σύμπαντα πάθη, μόνα δὲ αὐτοῦ τὰ πέρατα καὶ τὰ διαστήματα ἔξετάζουσα καὶ μηδαμοῦ προσλαμβάνουσα ἐν τοῖς λόγοις τὴν 30 ὥλην ἡ τὰς φυσικὰς ποιότητας. |

Πάλιν οὖν ἄνωθεν ἀναληπτέον, δτι πολλαὶ θεωρίαι περὶ τοῦ εἶδους, 15 τὸ δὲ εἶδος ἦτοι φυσικὸν ἡ μαθηματικὸν ἡ τεχνικόν. τὸ μὲν οὖν φυσικὸν καὶ ὁ φυσικὸς καὶ ὁ διαλεκτικὸς θεωρεῖ, ἀλλ' ὁ μὲν ἄνευ τῆς ὥλης, ὁ δὲ 5 ἀεὶ μετὰ τῆς ὥλης, τὰ λοιπὰ δὲ οἱ ἐπιστήμονες καὶ οἱ τεγγυῖται, οἱ μὲν θεωροῦντες αὐτὰ μόνον, οἱ δὲ καὶ ἔργαζόμενοι ἐν τῇ ὥλῃ, διὸ καὶ οἱ μὲν ἄνευ τῆς ὥλης, οἱ δὲ μεθ' ὥλης. τούτων δὲ ἀπάντων ἔστιν ἀνωτέρω ὁ 20 περὶ τὰ ὄντας εἶδη πραγματεύμενος τὰ παντάπασι κεχωρισμένα τῆς ὥλης 10 καὶ τῷ λόγῳ καὶ τῇ ὑποστάσει, ὕσπερ ὁ πρῶτος φιλόσοφος. ταῦτα μὲν οὖν ἔξωθεν διηγήσθω οὐ λίαν ὄντα τῆς προκειμένης πραγματείας ἀλλότρια· ἐπανιτέον δὲ διθεν ὁ λόγος. ἐλέγομεν δὲ δτι τὰ πάθη τῆς φυχῆς ἀχώριστα 15 τῆς φυσικῆς ὥλης τῶν ζώων ἔστι, καὶ οὐχ ὕσπερ γραμμὴν καὶ ἐπίπεδον τῷ λόγῳ δυνατὸν ἀποστῆσαι τῆς ὑποκειμένης ὥλης, οὗτοι καὶ θυμὸν καὶ φόβον, ἀλλὰ δεῖ τοὺς δρους τούτους συμπλέκεσθαι τοῖς παθήμασι τοῦ σώματος.

2. Ταῦτ' οὖν προδιορισάμενοι ἀπότιμεθα λοιπὸν τῆς περὶ φυχῆς θεωρίας. ἀνάγκη δὲ πρότερον τὰς τῶν παλαιῶν δόξας ἐπιδραμεῖν καὶ κοινω-

2 δὴ (post ἔκείνων) απὸ δὲ dub. Q: δὲ s: δὲ δὴ Arist. 5 περὶ ομ. Q 14 ὁπίσα] δσα Cs 19 δύναμειν αὐτὸ Qs 24 post πάλιν add. μὲν as 27 post τὰ ras. P 30 post παντάπασι ras. P 33 ἀχώριστα] οὗτε ως χωριστὰ Arist. E 36 τούτους] Cs 38 προσδιορισάμενοι Q¹ 14 πατῶμεθα C

νοὺς συμπαραλαβεῖν εἰς σκέψιν, οἵσοι τι περὶ αὐτῆς ἀπεφήναντο, δπως τὰ 15
μὲν καλῶς εἰρημένα λάβωμεν, τὰ δὲ μὴ καλῶς φυλαξόμεθα. 25

Ἐπειδὴ τοίνυν τὸ ἔμψυχον τοῦ ἀψύχου δύο τούτοις μάλιστα διενήνοχε,
τιρ τε κινεῖσθαι ἐξ ἑαυτοῦ καὶ τῷ αἰσθάνεσθαι, εἰς τὰ δύο ταῦτα εὑθὺς
οἱ παλαιότεροι ταῖς δόξαις διενεμήσαν, οἱ μὲν ἀπὸ τῆς κινήσεως μάλιστα, |
οἱ δὲ ἀπὸ τῆς αἰσθήσεως ὄρισάμενοι τὴν ψυχήν, κινήσεως μὲν Δημόκριτος 16
καὶ Ἀναξαγόρας, τυχὸν δὲ καὶ Πλάτων. οὗτοι δὲ προστιθέντες, ὡς φῶντο,
καὶ τὸ ἐφεξῆς, διτὶ τὸ μὴ κινούμενον αὐτὸ δύο ἐνδέχεται κινεῖν ἔτερον, 5
τῶν κινουμένων τὴν ψυχὴν ἀπεφήναντο. οὗτοι Δημόκριτος πῦρ καὶ θερμόν
10 φησι τὴν ψυχὴν· ἀπείρων γάρ ὅντων τῶν σχημάτων ἀ ταῖς ἀτόμοις προσ-
τίθησι, τὴν μὲν πανσπερμίαν αὐτῶν στοιχεῖα ποιεῖ τῆς δλῆς φύσεως, τού-
των δὲ τὰ σφαιροειδῆ τῆς ψυχῆς, διὰ τὸ μάλιστα διὰ παντὸς τοῦ σώματος 15
διαδύεσθαι τοῦτο τὸ σχῆμα καὶ κινεῖν τὰ λοιπὰ αὐτὴν κινουμένην. εἰ δὲ
μὴ ὄρται ή ψυχὴ καίτοι σῶμα οὖτα οὐ θαυμαστόν· καὶ γάρ τὰ ἐν τῷ
15 ἀέρι καλούμενα ὡς φησι ἔνσματα, ἀ φαίνεται ἐν ταῖς διὰ τῶν θυρίδων 20
ἀκτῖσιν, οὐχ ἀν φανείη μὴ ἐλλάμποντος τοῦ ἡλίου, ἀλλὰ κενὸς παντάπασιν
ἡμῖν ὁ ἀήρ δοκεῖ καίτοι σωμάτων στερεῶν πεπληρωμένος· ὃν ἔτι πολὺ²⁵
συμικροτέρας καὶ ταχυτέρας τὰς ἀτόμους ὑπολαμβάνει καὶ μάλιστά γε ἀπα-
σῶν τὰς σφαιροειδεῖς, ἐξ ὧν ή ψυχὴ. διὸ καὶ τοῦ ζῆν ὅρον εἶναι φησι 25
τὸν ἀναπνοήν· τοῦ γάρ περιέχοντος συνάγοντος τὰ τῶν ζώων σώματα
καὶ διὰ τῆς τοιαύτης συναγωγῆς ἐκθλίβοντος ἐν αὐτοῖς τὰ σφαιροειδῆ
σχῆματα, ἀπερ αἰεὶ κινούμενα τῆς τῶν ζώων κινήσεως αἴτια γίνεται,
βοήθειαν γίγνεσθαι τῷ ζῷῳ, θύραυθεν ἐπεισιόντων ἄλλων τοιούτων ἐν τῷ
τῷ ἀναπνεῖν καὶ ὥσπερ ἀντισκάσεως γιγνομένης τῶν ὑπὸ τῆς ἐκπνοῆς
30 σκεδαννυμένων καὶ τῶν ὑπὸ τῆς ἀναπνοῆς εἰσελκυμένων, καὶ ζῆν δὴ μέχρις
ἄν δύνηται τὰς σφαιροειδεῖς ταύτας ἀτόμους εἰσέλκειν τε καὶ ἀποπέμπειν. 35
μήποτε δὲ καὶ τῶν Πυθαγορίων τινές, | φησίν Ἀριστοτέλης (οὐκ οἶδα 17
οὗστινας λέγων τοὺς οὕτως λέγοντας Πυθαγορείους), εἰς τοιαύτην δόξαν περὶ⁴⁰
τῆς ψυχῆς ὑποφέρονται, οἱ μὲν αὐτὰ τὰ ἐν τῷ ἀέρι κινούμενα σώματα, οἱ
30 δὲ τὴν ταῦτα κινοῦσαν αἰτίαν τὴν ψυχὴν ἀποφηνάμενοι, διότι μηδέποτε 5
ἥρεμεῖ καν παντελῆς ή νηνεμία. ίδιον δὲ μάλιστα τῆς ψυχῆς τὸ κινεῖν
ὑπολαμβάνουσι καὶ οἵσοι τὴν ψυχὴν τῷ αὐτοκινήτῳ χαρακτηρίζουσιν· ἐοίκασι
γάρ ἀπαντες οὐτοι πεπιστευκέναι τὴν κίνησιν οἰκειότατον εἶναι τῇ ψυχῇ, 10
καὶ τὰ μὲν ἄλλα κινεῖσθαι ὑπὸ τῆς ψυχῆς, ταύτην δὲ μόνην ὑφ' ἔαυτῆς.
35 ‘Ομοίως δὲ καὶ Ἀναξαγόρας ψυχὴν λέγει τὴν κινοῦσαν ἀρχήν, καὶ εἰ
τις ἄλλος εἴρηκεν ὡς τὸ πᾶν ἐκίνησε νοῦς. οὐ μὴν ὁμοίως ὥσπερ Δημό-
κριτος· ἐκεῖνος μὲν γάρ οἴεται νοῦν καὶ ψυχὴν μηδὲν διαφέρειν· τὸ γάρ 15
ἀληθὲς εἶναι τὸ φαινόμενον τῇ αἰσθήσει, ὡς καὶ τὸν νοῦν συλλαμβανούσῃ,
καὶ ταῦτὸν ὑπολαμβάνει τῷ αἰσθάνεσθαι τὸ φρονεῖν, καὶ ἐπάγεται μάρτυρα

1 συμπεριλαβεῖν P post εἰς add. τὴν Q 10 ταῖς VL: τοῖς PQC 11 μὲν
om. Arist. praeter E στοιχεῖα λέγει τῆς δλῆς φύσεως Arist. praeter E qui τῆς δλ.
φ. στ. λέγει 13 αὐτὴν κινούμενην add. Q in marg. 16 ἐκλάμποντος as
21 τὰ ante ἐν C 23 ἐπεισιόντων] εἴτε εἰσιόντων Arist. E 24 post τῶν add.
3° C 25 ἀναπνοής scripsi: πνοής 34 δὲ] οὖν Qs

"Ομηρον, δτι καλῶς πεποίηκε τὸν "Εκτορα ἡνίκα ἔκειτο ἀναισθητῶν, δτι 17
ἔκειτο ἀλλοφρονέων. οὐδὴ χρῆται τῷ νῷ ὡς διαφέροντι τῆς αἰσθήσεως
καὶ δυνάμει τινὶ περὶ τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ ταῦτὸν ποιεῖ νοῦν τε καὶ αἰσθη-
σιν, τουτέστι ταῦτὸν ψυχήν τε καὶ νοῦν. Ἀνακαγόρας δὲ ἡττον μὲν δια-
5 σαφεῖ περὶ τούτων, πολλαχόθι μὲν γάρ τὸ αἴτιον τοῦ καλῶς καὶ ὅρθῶς 25
τὸν νοῦν λέγει ὡς ὅντα θειότερον τῆς ἀλλῆς ψυχῆς, πολλαχόθι δὲ καὶ
συγχεῖ, ταῦτὸν λέγων νοῦν καὶ ψυχήν· ἐν ἀπασι γάρ αὐτὸν ὑπάρχειν
τίθεται τοῖς ζώοις καὶ μεγάλοις καὶ μικροῖς καὶ τιμιωτέροις καὶ ἀτιμοτέ- 18
ροις. οὗτω δὲ ἀν τὴν αἰσθησιν νοῦν λέγοι· αὕτη γάρ σχεδὸν πᾶσιν
10 ὑπάρχει τοῖς ζώοις· οὐδὲ γάρ, δὴ ὁ κατὰ φρόνησιν νοῦς λεγόμενος πᾶσιν
ὅμοίως ὑπάρχει τοῖς ζώοις, ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἀνθρώπινον ἵσως τοῖς πολλοῖς. 5

"Οσοι μὲν οὖν ἐπὶ τὸ κινεῖσθαι ἐξ ἑαυτοῦ τὸ ἔμψυχον ἀπέβλεψαν,
οὗτοι τὸ κινητικάταν ὑπέλαβον εἶναι τὴν ψυχὴν ὡς αὐτὴν κινοῦσαν τὸ
ζῶον· δσο δὲ ἐπὶ τὸ γινώσκειν καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι τῶν ὅντων, οὗτοι δὴ 10
15 λέγουσι τὴν ψυχὴν τὰς ἀρχάς, οἱ μὲν πλείους ποιοῦντες τὰς ἀρχὰς ταύτας
καὶ τὴν ψυχὴν, οἱ δὲ μάλι ταύτην. οὗτω γάρ αὐτὴν ἐκ τῶν ἀρχῶν συγ-
κειμένην αὐτῶν τε ἔκεινων ἀντιλαμβάνεσθαι καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν, ὥσπερ
Ἐμπεδοκλῆς ἀρχὰς ἥγονύμενος εἶναι πάντων τὰ τέτταρα στοιχεῖα καὶ τὸ 15
νεῖκος καὶ τὴν φιλίαν ἐκ ταῦτοῦ ποιεῖ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν αἰσθησιν· λέγει
20 γάρ ὡς 'γαίη μὲν γαῖαν δύωπαμεν, ὅδατι δ' ὕδωρ'. τίθεται δὲ καὶ ἔκαστον
τούτων ψυχὴν, ὡς οὐκ ἀλλας αἰσθανομένης τῶν ἔξωθεν, εἰ μὴ τῷ 20
ὅμοιψ· κοινῇ γάρ καὶ τούτων αὕτη ἡ δόξα τὸ γιγνώσκεσθαι τῷ ὅμοιψ τὸ
ὕμων. διὰ τοῦτο δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ δ Γίμαιος τὴν ψυχὴν ἐκ τῶν
στοιχείων ποιεῖ, ἐκ τῆς ἀμερίστου φύσεως καὶ πάντη ἀδόλου καὶ ἀσωμάτου
25 καὶ τῆς περὶ τὰ σώματα μεριστῆς μέσην αὐτὴν συγκεκρᾶσθαι λέγων. τὴν 25
μὲν οὖν ἀμέριστον καὶ ἄδυλον ἤντινα λέγει, μᾶλλον ἂν τις ὑπονοήσειεν.
περὶ δὲ τὰ σώματα μεριστὰς εἰ μὲν τὰς πρώτας λέγοι ποιότητας, οἷον
ὑγρότητα καὶ ἡρότητα καὶ τὰς συστοίχους, οὐδὲ ἀν εἰλεν αὔται περὶ | τὰ 19
σώματα μεριστά, ἀλλὰ περὶ τὴν ὄλην· εἰ δὲ τὴν φυτικὴν δύναμιν, εἴη μὲν
30 ἀν αὕτη περὶ σώματα μεριστή· προσχρῆται γάρ οὐ τῇ ὄλῃ τῇ ὀμόρφῳ
παντελῶς, ἀλλὰ τοῖς στοιχείοις, καὶ ταῦτα συγχρίνει τε καὶ διακρίνει, καὶ 5
περὶ ταῦτα ἐστι μεριστή. διὰ τί δὲ οὐ καὶ τὴν αἰσθητικὴν τοιαύτην ἀν
εἴποιμεν καὶ τὴν ἐπιθυμητικὴν καὶ τὴν θυμικὴν; ἀπασι γάρ περὶ σώματα
καὶ ἐν σώμασι, καὶ δσαι αὐτῶν ἀλογοι παντελῶς καὶ δσαι ὑπέκυοι λόγῳ.
35 εἰ δὲ ταύτας ἀπάσας λέγοι περὶ τὰ σώματα μεριστάς, τὴν λογικὴν ἀν 10
λοιπὸν μόνην ψυχὴν μέσην εἶναι ποιοῖ τῆς τε ἀμερίστου καὶ τῆς περὶ τὰ

1 "Ομηρον] non exstat, sed cf. Ψ 698
7 ταῦτὸν λέγων νοῦν καὶ ψυχὴν] similia Arist. plerique: τοῦτον εἶναι τὴν ψυχὴν Arist. ESX
καὶ] τε καὶ C 9 λέγει PQ 10 οὐ γάρ—(11) ζώοις] δὲ νοῦς οὐ πᾶσιν C
14 τὸ (ante αἰσθάνεσθαι) etiam Arist. EUX: om. Arist. rell. δὴ Arist. U: δὲ
Arist. rell. praeter VW qui om. 15 τὰς ἀρχὰς ταύτας etiam Arist. SXy: om. Arist. E
18 καὶ] ἡ Q 20 γαῖη] Emped. v. 321 Karst., 333 Stein δ' (post ὕδατι) om.
Arist. E 26 μᾶλλον] τὸν νοῦν C 27 λέγει Qs 29 φυσικὴν C 30 post
περὶ add. τὰ Cs 31 καὶ ταῦτα] ταῦτα γάρ C 33 τὴν (ante θυμικὴν) om. Q: incl. s

σώματα μεριστῆς καὶ ἐκ τούτων συντεθεῖσθαι καὶ συγκεκρᾶσθαι, οὐ κυρίως 19
λέγων τὸ συγκεκρᾶσθαι· οὐ γάρ δήπου συμφθαρέντος τῷ ἀμερίστῳ τοῦ 16
μεριστοῦ καὶ τὴν μὲν οἰκείαν δύναμιν ἀπολεσάντων, συστησάντων δὲ ἐν τῷ
κράματι ποιότητα ἰδιάζουσαν, οὗτω γέγονεν ἡ ψυχή, ἀλλ' ὅτι ἡ φύσις τῆς
ὅ λογικῆς ψυχῆς νοῦ μέν ἔστι φαυλοτέρα τῶν δὲ ἀλόγων δυνάμεων πολὺ²⁰
βελτίων, ἔχουσα πρὸς ἑκάτερα συγγένειαν, ὥσπερ καὶ τὰ κεκραμένα πρὸς 20
τὰ στοιχεῖα ἐξ ὧν ἔκραθη, καὶ διὰ τοῦτο χρῆσθαι δύο δυνάμεις πρὸς
κατάληψιν τῶν ὄντων τῇ τε ταύτῃ καὶ τῇ θατέρου. ὅταν μὲν γάρ τὰ
γένη καὶ τὰ εἶδη συνάγῃ, τὴν ταύτητα ἀνιχνεύει· ὅταν δὲ τὰς διαφορὰς 25
10 προσλαμβάνῃ, τὴν ἑτερότητα ἔκευρίσκει. ἀς καὶ αὐτὰς ἀπὸ τῶν στοιχείων
ἐρανίζεται, τὴν ταύτην μὲν ἀπὸ τῆς ἀμερίστου φύσεως, τὴν θατέρου δὲ
ἀπὸ τῆς μεριστῆς. οὗτω μὲν οὖν καὶ ὁ Τίμαιος τὴν ψυχὴν ἐκ τῶν στοι-
χείων ποιεῖ, καὶ μήποτε ὅπερ | εἴρηται οὐ πᾶσαν ἀλλὰ τὴν λογικὴν μόνην,²⁰
ἥπερ ἀν εἴη καὶ τοῦ κόσμου ψυχή· τὰς γάρ παθητικὰς δυνάμεις ὅστερον
15 προσυφῆγαν φησι τοὺς δευτέρους θεούς, τοὺς τῶν θυντῶν ζώων δημιουρ-
γούς. ἀλλ' ὅτι γε καὶ αὐτὸς προσεδεήθη τῶν στοιχείων εἰς τὴν
σύστασιν τῆς ψυχῆς, ἵνα γινώσκειν ἔχοι τοῖς ὄμοιοις τὰ δημοια, δηλόν ε
ἔστιν.

‘Ομοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας διώρισται αὐτὸς μὲν τὸ ζῶον
ἐξ αὐτῆς τῆς τοῦ ἑνὸς ἴδεας εἶναι καὶ τοῦ πρώτου μήκους καὶ πλάτους καὶ 10
20 βάθους, τὰς δ' ἄλλας ὄμοιοτρόπως. τὴν γάρ ἀσώματον φύσιν τοῦ μὲν
συνεχοῦς ποσοῦ πόρρωθεν εἶναι παντάπασιν ὑπελάμβανον οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι,
ἄτε ἐν ὅγκῳ μὴ ὑφεστῶσαν, τοῦ διωρισμένου δὲ οἰκείαν εἶναι· πλῆθος
γάρ καὶ ἐκείνης εἶναι τῆς φύσεως ἐξ ἑνάδων ἀληθινῶν συντεθειμένην ὑπε- 15
νόσου, οὐχ οἷας ἡμεῖς χρώμεθα ἐπὶ τῶν σωμάτων μονάσιν, ὃν οὐδέν
25 ἔστιν ἐν ἀκριβῶς, ἀλλὰ πλείω, μᾶλλον δὲ ἀπειρα· διὸ καὶ εἰδητικὸν ἐκά-
λουν τοῦτον τὸν ἀριθμὸν ἄτε συγκείμενον ἐξ εἰδῶν, καὶ τοὺς ἀριθμοὺς 20
ἐκείνους εἰδὴ τῶν ὄντων ἐπίθεντο· ‘ἀριθμῷ δέ τε πάντ’ ἐπέοικε’. τοῦ
μὲν οὖν αὐτοῖς οὐ, τουτέστι τοῦ κόσμου τοῦ νοητοῦ, στοιχεῖα τὰ πρῶτα
ἐποίουσιν τῶν εἰδητικῶν ἀριθμῶν τὴν τοῦ ἑνὸς ἴδεαν καὶ τὴν τῆς πρώτης
30 δυάδος καὶ τὴν τῆς πρώτης τριάδος καὶ τὴν τῆς πρώτης τετράδος· ἐπειδὴ 25
γάρ ἐν τῷ νοητῷ κόσμῳ δεῖ πάντας τὰς ἀργάς παρεμφαίνεσθαι τοῦ αἰσθη-
τοῦ, ὁ δὲ αἰσθητὸς ἐκ μήκους ἥδη καὶ πλάτους καὶ βάθους, | τοῦ μὲν 21
μήκους ἴδεαν εἶναι τὴν πρώτην ἀπεφήναντο δυάδα· ἀπὸ γάρ ἑνὸς ἐφ’ ἐν
τῷ μήκος, τουτέστιν ἀπὸ σημείου ἐπὶ σημεῖον· τοῦ δὲ μήκους ἄμα καὶ
35 πλάτους τὴν πρώτην τριάδα· πρῶτον γάρ τῶν ἐπιπέδων σχημάτων ἔστι τὸ δ
τρίγωνον· τοῦ δὲ μήκους καὶ πλάτους καὶ βάθους τὴν πρώτην τετράδα·
πρῶτον γάρ τῶν στερεῶν ἔστιν ἡ πυραμίς. ταῦτα δὲ ἀπαντα λαβεῖν ἔστιν

6 κεκραμένα as

15 φησι] Tim. p. 41 D 42 E

17 ἔχῃ C

18 ἐν τοῖς

π. φιλοσοφίας] cf. Bernays D. Dial. d. Arist. p. 170

20 τὰς δ' ἄλλας] hanc lectionem

Iestatur Philop.: τὰ δ' ἄλλα Arist. δμοιοτρόπως Spengel ex Arist.: δμοιοτρόπους

23 συντεθειμένον Q: συντεθειμένων C 25 ἀκριβέστερον C 26 post ἀριθμοὺς add.

δὲ C 27 ἀριθμῷ] cf. Zeller Ph. d. Gr. I 1 p. 346, 2

έκ τῶν Περὶ φύσεως Ξενοκράτους. τὸ μὲν οὖν αὐτοζῶν, τουτέστι τὸν κόσμον τὸν νοητόν, ἔκ τῶν πρώτων ἐποίουν ἀρχῶν, τὰ δὲ ἐπὶ μέρους ἔκ τῶν ὑφειμένων· ὥσπερ γάρ τὰ αἰσθητὰ ἔχει πρὸς ἄλληλα, οὗτω καὶ τὰς ἰδέας αὐτῶν πρὸς ἄλλήλας ἔχειν.

5 Ἐτι δὲ καὶ ἄλλως τὸν αὐτὸν τοῦτον λόγον μετήγεσαν· ἐπειδὴ γάρ ή 15 φυχὴ πλείσιοι δυνάμεις χρῆται εἰς κατάληψιν τῶν ὄντων, νῷ καὶ ἐπιστήμῃ καὶ δόξῃ καὶ αἰσθησεῖ, τὸν μὲν νοῦν ἔχειν ἐκ τῆς τοῦ ἐνὸς ἰδέας αὐτῆν διωρίζοντο, τὴν δὲ ἐπιστήμην ἐκ τῆς πρώτης δυάδος· ἀφ' ἐνὸς γάρ ἐφ' ἐν καὶ ή ἐπιστήμη, ἀπὸ γάρ τῶν προτάσεων ἐπὶ τὸ συμπέρασμα· τὴν 20 10 δόξαν δὲ ἐκ τῆς πρώτης τριάδος, δοσὶς ἡν καὶ τοῦ ἐπιπέδου ἀριθμός· τῆς γάρ δόξης ἥδη καὶ τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ φεῦδος ἐκ τῶν προτάσεων· αἰσθησιν δὲ ἀπὸ τῆς πρώτης τετράδος, ἐξ ἡς καὶ ή τοῦ στερεοῦ σώματος ἰδέα· 25 περὶ γάρ τὸ τοιοῦτον σῶμα ή αἰσθησις. τῶν μὲν γάρ ὄντων ἀπάντων ἀρχὴ τὰ εἰδῆ καὶ ὁ εἰδητικὸς ἀριθμός, αὐτοῦ δὲ τοῦ ἀριθμοῦ στοιχεῖα τὸ 15 20 δύναται ή δύας ή ἀδριστος ἦν ὑπειθεσαν τῷ ἐνὶ πρὸς γένεσιν τοῦ πλήθους τῶν ἀριθμῶν· ἐξ αὐτοῦ μὲν γάρ τοῦ ἐνὸς, εἴπερ ἐν εἰῇ τῷ | ὅντι, οὐδὲν 22 ἀν ἔτερον παραχθείη, πλήθους δὲ ἐν τοῖς εἰδεσιν ὄντος δεῖ φύσεως ἑτέρας ὑποκειμένης τῷ ἐνί, παρ' ἡς τὸ πλήθος, ἦν ἀδριστον δυάδα ἐκαλουν· δυάδα μὲν δτι μεριστή καὶ πλήθους ἥδη ποιητική, ἀδριστον δὲ δτι μὴ 5 25 εἰχεν οὐκεῖον δρον, ἀλλὰ παρὸ τοῦ ἐνὸς αὐτῇ ή δρος ἐκάστου εἰδούς ἔχο- ρηγεῖτο, καὶ ταύτης τῷ ἐνὶ παρυποστάσης τῆς φύσεως οὗτω πληθυνθῆναι τὸν εἰδητικὸν ἀριθμόν, καὶ ταύτης εἰναι εἰκόνα τὴν ἐν τοῖς σώμασιν ὅλην, ὕσπερ τοῦ ἐνὸς τὸ ἔνυλον εἶδος. τὴν οὖν φυχὴν συγκειμένην ἐκ τῶν 10 αὐτῶν ἀρχῶν ἐξ ὀνπερ ὁ εἰδητικὸς ἀριθμός, συγκειμένην δὲ οὐ τῷ κεκρά- 25 σθαι ἀλλὰ τῷ μέσην ἔχειν τάξιν ὑπὸ μὲν τοῦ ἐνὸς παραχθεῖσαν, τὴν δὲ περὶ τὰ σώματα μεριστὴν φύσιν παραγαγοῦσαν· συγκειμένην οὖν ἐκ τῶν 15 αὐτῶν ἀρχῶν τοῖς εἰδητικοῖς ἀριθμοῖς εἰκότως γιγνώσκειν τὰ ὅντα.

Οὕτω μὲν οὖν καὶ ὁ παρὰ Πλάτωνι Τίμαιοις καὶ αὐτὸς Πλάτων ἐκ τῆς πρὸς τὰς ἀρχὰς συγγενείας τῇ φυχῇ τῶν ὄντων τὴν κατάληψιν ἀποδι- 30 δόσαιν. ἡσαν δ' ἔτεροι οἱ καὶ τὰ δύο ἄμμα συμπλέκοντες εἰς τὴν ἀπόδοσιν 20 τῆς φυχῆς, τὸ τε κινεῖν καὶ τὸ γιγνώσκειν, ὡς ὁ τὴν φυχὴν ἀποφηγνάμενος ἀριθμὸν κινοῦντα ἔαυτόν, διὰ μὲν τοῦ ἀριθμοῦ τὴν γνωστικὴν δύναμιν 25 ἐνδεικνύμενος, διὰ δὲ τοῦ κινεῖν ἔαυτὸν τὴν κινητικήν. 25

"Ἀπαντες μέντοι γε δοσι τὸ γιγνώσκειν οὐκεῖον ἔθεντο τῇ φυχῇ καὶ 35 διὰ ταῦτα ἐκ τῶν ἀρχῶν αὐτήν συνεστήσαντο, τῇ περὶ τῶν ἀρχῶν δια- φορῇ καὶ περὶ τῆς φυχῆς συνδιηγένθησαν. περὶ δὲ τῶν ἀρχῶν διαφέρον· 23 ταὶ πρὸς ἀλλήλους οὐ μόνον, τίνες εἰσὶν, ἀλλὰ καὶ δόσαι, καὶ καθ' ἔκά- τερον γε αὐτῶν οἱ μὲν μᾶλλον, οἱ δὲ ἡττον· μᾶλλον μὲν οἱ σωματικὰς ποιοῦντες τὰς ἀρχὰς τοῖς ἀσωμάτους, ἡττον δὲ πρὸς τούτους οἱ μίσαντες 5 40 καὶ τὰς μὲν τοίς τὰς δὲ τοίς τὰς ἀρχὰς ἀποφηγνάμενοι· καὶ πάλιν γε αὖ

1 Ξενοκράτους] fr. 39 Heinze
28 καὶ (post οὐ) om. C

5 post τὸν αὐτὸν add. δὴ Qs
40 post τοίς (bis) ras. P

9 συμπέρ ^α P

περὶ τοῦ πλήθους μᾶλλον μὲν οἱ μίαν τοῖς ἀπείρους, ἡτον δὲ οἱ πλείους 23
μᾶς πρὸς ἔκατέρους. ἐπομένως δὲ ταῖς περὶ τῶν ἀρχῶν ὑποθέσεσι καὶ
περὶ τῆς ψυχῆς διορίζονται. τοῦτο δὲ ἡκολούθει μὲν μάλιστα τοῖς οἰκειότα- 10
τον τῆς ψυχῆς τὴν πάντων γνῶσιν ὑπολαμβάνουσιν καὶ διὰ τοῦτο ἐκ τῶν
5 ἀρχῶν καὶ ταύτην ποιοῦσιν· οὐδὲν ἀλλὰ καὶ δοσοὶ τὸ κινεῖν τῆς ψυχῆς
σύμφυτον δύναμιν ὑπενόγχαν, εἰκότως καὶ οὗτοι συγγενῆ ταῖς ἀρχαῖς αὐτὴν 15
ἀποφαίνονται· εὔλογον γάρ καὶ λίγαν πιθανὸν τὴν κινητικωτάτην αἰτίαν ἐν
ταῖς πρώταις ἀρχαῖς κατατάσσειν. διὸν ἔδοξε τισιν ἐκ πυρὸς εἶναι μάλιστα
ἡ ψυχή, διτὶ τὸ πῦρ λεπτομερέστατον καὶ ἥκιστα σωματῶδες καὶ αὐτό τε
10 κινεῖσθαι ἐξ ἑαυτοῦ δοκεῖ καὶ τὰ ἄλλα κινεῖν, οἷσπερ δὲ πελάση. Δημό- 20
κρίτος δὲ τούτων ἔκατερον καὶ γλαφυρωτέρως ἔδεικνυ, τὸ μὲν κινεῖν διὰ
τὴν συμικρομέρειαν, τὸ δὲ κινεῖσθαι διὰ τὸ σχῆμα· ἅμφω γάρ οἴσται ὑπάρχειν
ταῖς σφαιροειδέσιν ἀτόμοις, ἐξ ὧν συνίστησιν οὐ μόνον τὴν ψυχὴν ἀλλὰ 25
καὶ τὸ πῦρ. Ἐναξιαγόρας δέ, ὥσπερ καὶ πρότερον εἴπομεν, διασαρφεῖ μὲν
15 οὐδὲν φανερῶς, εἴτε ταύτον τίθεται νοῦν καὶ ψυχὴν εἴτε ἔτερον, ἀλλὰ τὸν
γε νοῦν ἀρχῆν φησι σχεδόν τι τῶν ὄντων ἀπάντων. μόνον γοῦν αὐτὸν
ἀπλοῦν καὶ ἀμιγῆ προσαγορεύει, τὰς δὲ ὁμοιομερείας ὡς ὅλην αὐτῷ ὑπο- 24
τίθησιν· οἵσται μέντοι καὶ αὐτὸς ἅμφω τῇ ψυχῇ ἀναγκαῖα, καὶ τὸ γιγά-
σκειν καὶ τὸ κινεῖν, καὶ τὸ μὲν κινεῖν καὶ πάνυ σαφῶς· ‘ἥν δμοῦ πάντα
20 χρήματα, νοῦς δὲ αὐτὰ διέκρινεν ἐπελθών· τὸ γιγάνσκειν δὲ διτὶ μάλιστα 5
νοῦ ἴδιον τοῦτο. ἔοικε δὲ καὶ Θαλῆς κινητικόν τι τὴν ψυχὴν ὑπολαβεῖν,
εἴπερ διὰ τοῦτο ἔφη τὸν σδημὸν ἔλκεσθαι ὑπὸ τῆς λίθου τῆς ἡρακλείας,
διτὶ ἔμψυχος ἐκείνη ἡ λίθος. οὕτως δὲ καὶ Ἐναξιαμένης καὶ Διογένης καὶ 10
δοσοὶ ἀέρα λέγουσι τὴν ψυχὴν ἀμφότερα πειρῶνται διασώζειν, καὶ τὸ κινεῖν
25 διὰ τὴν λεπτομέρειαν, καὶ τὸ γιγάνσκειν διὰ τὸ τίθεσθαι ταύτην ἀρχήν.
καὶ Ἡράκλειτος δὲ ἦν ἀρχὴν τίθεται τῶν ὄντων, ταύτην τίθεται καὶ ψυχὴν·
πῦρ γάρ καὶ οὗτος. τὴν γάρ ἀναθυμίασιν ἐξ ἡς τὰ ἄλλα συνίστησιν οὐκ 15
ἄλλα τι ἡ πῦρ ὑποληπτέον, τοῦτο δὲ καὶ ἀσώματον καὶ ρέον ἀεί. ἐν
κινήσει δὲ εἶναι τὰ ὄντα ἀπαντα κάκείνος φέτο καὶ οἱ πολλοί. τούτοις δὲ
30 παραπληγίσις καὶ Ἀλκμαίων ὁ Κροτωνιάτης φυσικός· φησι γάρ αὐτὴν 20
ἀθάνατον εἶναι διὰ τὸ μάλιστα ἐοικένα τοῖς ἀθανάτοις αἰεὶ κινουμένην.
κινεῖσθαι γάρ καὶ τὰ ἀθάνατα πάντα συνεγῶς, ἥλιον σελήνην τοὺς ἀστέρας
τὸν οὐρανόν. φορτικῶς δὲ Ἰππων καὶ οἴτινες Ἰππωνι παραπληγίσις ὅδωρ
τὴν ψυχὴν ἀπεφήναντο διὰ τὴν γονήν, διτὶ πάντων ὑγρό. φορτικῶς δὲ καὶ 25
35 δοσοὶ αἴμα, καθάπερ καὶ Κριτίας, τὸ αἰσθάνεσθαι τῇ ψυχῇ οἰκειότατον
ὑπολαβών, τοῦτο δὲ ὑπάρχειν διὰ τὴν τοῦ αἴματος φύσιν· τὰ γάρ ἀναιματικά,
οἷον | δοτᾶ καὶ ὄνυχας καὶ δδόντας, ἀναίσθητα εἶναι. καίτοι τά γε 25

11 γλαφυροτέρως PQG

12 συμικρομέρειαν] λεπτομέρειαν Arist. ET

13 ἀτόμοις

om. Q

14 post καὶ (alterum) add. τὸ as: om. Arist.

15 post τίθεται ras. P

20 χρήματα πάντα C

21 ὑπολαβεῖν etiam Arist. EX: ὑπολαμβάνειν Arist. plerique

22 τὴν λίθον vid. legisse: sic Arist. X: τὸν λίθον Arist. rell.

32 ἀθάνατα scripsi:

ἄλλα 33 οἴτινες] εἴ τινες Q

35 post Κριτίας add. καὶ Qs: om. Arist.

37 post οἷον add. τὰ Qs

νεῦρα ἄναιμα ὄντα αἰσθητικάτατά ἔστι. πάντα δ' οὖν τὰ στοιχεῖα κριτὴν 25
εἶληφε πλὴν τῆς γῆς, ταύτην δὲ οὐδεὶς ἀποτέφανται πλὴν εἴ τις αὐτὴν 5
εἰρηκεν ἐκ πάντων εἶναι τῶν στοιχείων ἡ πάντα.

'Ἐκ δὴ τῆς ἴστορίας δῆλόν ἔστιν, δτι δύο μὲν προτίθενται περὶ τὴν
5 φυχὴν θεωρεῖν κίνησιν καὶ γνῶσιν, διποφέρονται δὲ ὥσπερ καὶ ἀκοντες ἐπὶ¹⁰
τρίτον ἔτερον τὸ ἀσώματον· οἱ γάρ λεπτομερέστατον αὐτὴν τιθέμενοι καὶ
διὰ τοῦτο εὐκίνητον διειρυπολεῖν ἐοίκασι ταύτην τὴν φύσιν, λέγω δὲ τὴν
ἀσώματον. ἀλλ' δτι γε εἰς τὰς ἀρχὰς ἀνάγουσιν ἀπαντες τὴν φυχὴν οἱ
μὲν ὡς κινοῦσαν, οἱ δὲ ὡς γιγνώσκουσαν πάντα διὰ τὴν πρὸς ἑκεῖνα συγγέ-¹⁵
10 νειαν, δῆλόν ἔστιν. 'Ἀνακαρόρας δὲ μόνος τὴν συγγένειαν ταύτην αὐτῆς 16
ἀφαιρεῖται, καὶ γιγνώσκεσθαι πάντα διὰ τὴν συγχωρῶν τὰ δύντα, πάντη
ἀμιγῆ καὶ ἀπλοῦν φησιν εἶναι τὸν νοῦν, καὶ οὐδεὶν δμοιον ὅν γιγνώσκει.²⁰
διὰ τίνα δὲ ἐτέραν αἰτίαν γιγνώσκει, οὕτε ἑκεῖνος εἰρηκεν, οὕτε ἐκ τῶν
εἰρημένων συμφανές ἔστιν. οἱ δὲ ἄλλοι πάντες οὐκ ἀφίενται τῶν ἀρχῶν,²⁵
15 ἀλλὰ καὶ δσοι τιθέασιν ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἐναντίωσιν, καὶ τὴν φυχὴν συνι-
στᾶσιν ἐκ τῶν ἐναντίων, ὥσπερ Ἐμπεδοκλῆς. δοὺς γάρ ἐν τοῖς στοιχείοις
θερμότητα φυχρότητα, δργότητα ἡγρότητα, διδωσι καὶ τῇ φυχῇ τὰς ἐναν-³⁰
τιώσεις ταύτας ὑπάρχειν· γαίη μὲν γάρ φησι γαῖαν ὑπάπαρμεν, δδατι δ'
ὑδωρ. ὕσθ' δσοι γε ἐν τῶν στοιχείων τὴν φυχὴν ἔθεντο τὴν ἑκείνου
20 ποιότητα μόνην προστιθέασι καὶ τῇ φυχῇ, οἱ μὲν πυρὸς τὴν θερμότητα
καθάπερ Ἡράκλειτος, οἱ δὲ δδατος τὴν δργότητα καθάπερ Ἰππων. οὗτοι
γοῦν καὶ ἐκ τῶν δνομάτων κομψεύονται, οἰς ἐπὶ τῆς φυχῆς κέχρηται ἡ
συνήθεια, οἱ μὲν τὸ θερμὸν λέγοντες δτι καὶ τὸ ζῆν παρὰ τὸ ζεῖν ὀνο-³⁵
μάσθη, οἱ δὲ τὸ φυχρὸν δτι καὶ τοῦνομα τῆς φυχῆς ἐντεῦθεν· διὰ γάρ τὴν
κατάψυξιν ἡ σώζει τὸ ζῶον ἐκ τῆς ἀναπνοῆς. τὴν μὲν οὖν παραδοθεῖσαν
ἡμῖν ἴστορίαν περὶ φυχῆς διεληγύθαμεν, τὰ μὲν οἵς λέγουσιν ἀκολουθοῦν-⁴⁰
τες, τὰ δὲ οἵς εἰκός αὐτοὺς βιούλεσθαι λέγειν.

3. Ἐπισκεπτέον δὲ πρῶτον μὲν τοὺς τὴν κίνησιν οἰκειότατον θεμένους
τῇ φυχῇ καὶ διὰ τὸ κινεῖν κινεῖσθαι καὶ αὐτὴν δπολαρμβάνοντας, ὡς καὶ
30 τὸν δρὸν αὐτῆς τοιούτον ἀποδιδόνται, φυχὴν εἶναι τὸ κινοῦν ἔαυτὸν ἡ δυνά-⁴⁵
μενον κινεῖν ἔαυτόν· οὗτοι γάρ καὶ Πλάτων ἐν τῷ δεκάτῳ τῶν Νόμων. ἵσως
γάρ οὐ τοῦτο μόνον φεῦδός ἔστι τὸ τὴν φυχὴν διὰ τὸ κινεῖσθαι κινεῖν, ἀλλ'
ὅλως ἀδύνατον ὑπάρχειν αὐτῇ τὸ κινεῖσθαι. δτι μὲν οὖν οὐκ ἀνάγκη πᾶν 20
τὸ κινοῦν καὶ αὐτὸν κινεῖσθαι, δέδεικται μὲν ἐν τοῖς Φυσικοῖς διὰ πλειό-⁵⁰
35 νων, δμως δὲ καὶ νῦν τοῦ σαφοῦς ἔνεκα ἑκεῖθεν δλίγα μετενεκτέον. εἰ γάρ
ἀπαν τὸ κινοῦν καὶ κινεῖται, ητοι ὑφ' ἔαυτοῦ κινεῖσθαι αὐτὸν ἀναγκαῖν
ἔστιν ἡ διάλλου. διάλλου μὲν δὴ οὐκ ἀνάγκη· εἰς ἀπειρον γάρ δ⁵⁵
λόγος προήξει. ὑφ' ἔαυτοῦ δὲ ἀδύνατον διὰ τάδε· ἡ γάρ κατ' ἄλλο μέν

1 δ' οὖν etiam Arist. TU: γάρ Arist. rell. 2 ἀποτέφανται etiam Arist. EUy: ἀποφα-
νεται Arist. rell. 8 γε om. Q 11 ἀφήρηται C 12 φησιν om. Q
13 αἰτίαν ἔτερον C 16 ἐν fort. delendum 18 γαῖη] Empedocl. v. 321 Karst.,
333 Stein. 21. 22 οὗτως οὖν Qs 23 post οἱ μὲν add. γάρ Arist. E 〔εῖν〕
ζεῖται (εἰς ζεῖν?) Qs 31 τῶν Νόμων] X p. 896 A 34 Φυσικοῖς] Θ 5

τι αὐτοῦ κινεῖ, κατ' ἄλλο δὲ κινεῖται τὸ αὐτοκίνητον, ἢ κατὰ ταῦτον. εἰ μὲν | δὴ κατ' ἄλλο, ἔσται τι αὐτοῦ κινοῦν μόνον μὴ κινούμενον δέ, ὅπερ 27 οὐκ οἴονται δυνατόν· καὶ οὐκέτ' ἂν ἀκριβῶς αὐτοκίνητον εἴη, ἀλλ' ἔτερον μὲν αὐτοῦ τὸ κινοῦν ἔτερον δὲ τὸ κινούμενον. τοῦτον δὲ τὸν τρόπον οὐδὲν 5 κωλύει καὶ τὰ ζῶα λέγειν αὐτοκίνητα καὶ τὰ φυτά· κινεῖται γάρ καὶ ταῦτα ὑπὸ τῆς φυτικῆς ψυχῆς τρεφόμενα καὶ αὐξόμενα. εἰ δὲ καθ' ὅλον ἔαυτὸν κινεῖ καὶ κινεῖται, οὐδὲν ὑπονοήσαι τις ἀν., πῶς φέροιτο ἂν ἄμα καὶ φέροι, καὶ ἄλλοιούτο καὶ ἄλλοιοι, ὥστε ἄμα διδάσκοι ἂν καὶ μανθάνοι, καὶ ὑγιαίζοι 10 καὶ ὑγιαίζοι τὴν αὐτὴν ὑγείαν. ἄτοπα μὲν δὴ καὶ ταῦτα, ἀτοπώτερον δ' ἂν μᾶλλον φανείη, δτι πᾶν μὲν τὸ κινούμενον ἔτι δυνάμει ἔστι καθὸ κινεῖται, πᾶν δὲ τὸν κινοῦν ἐνεργείᾳ καθὸ κινεῖ, ὥστ' εἰ τὸ αὐτοκίνητον 15 κινεῖται αὐτὸν ὅλον ὑφ' ἔαυτοῦ, ἄμα τε ἂν δυνάμει εἴη καὶ ἐνεργείᾳ πρὸς τὸ αὐτό, καὶ ἀτελὲς ἄμα καὶ τέλειον, ὥστε ἄμα ἂν εἴη ὑερμὸν ἥδη καὶ οὕπω θερμόν, καὶ ἄμα ἂν οὕπω νοοῖ καὶ ἥδη νοοῖ. ταῦτα μὲν οὖν ὅπερ 20 εἶπον ἐπ' ἀκριβὲς ἐν τοῖς Φυσικοῖς ἔξειργασται, κακεῖθεν τὰ λοιπὰ ληπτέον, δτι μὴ αὐτάρκη τὰ εἰρημένα· ημεῖς δὲ δὲ προδύθεμεθα τέως δτι μὴ οἶδον τε ὅλως κινεῖσθαι τὴν ψυχὴν ἀποδείξουμεν.

Διχῶς δὴ κινουμένου τοῦ κινουμένου παντός, ἢ γάρ καθ' αὐτὸν ἢ κατ' ἄλλο· κατ' ἄλλο δὲ λέγομεν οὐσα κινεῖται τῷ ἐν κινουμένοις εἰναι, 25 οἷον ἐπὶ τῆς νεώς καὶ τῶν πλωτήρων (ἥ μὲν γάρ ναῦς καθ' ἔαυτήν, οἱ δὲ πλωτήρες κατ' ἄλλο· κείσθωσαν γάρ ἡρεμοῦντες ἐν τῇ νηὶ καὶ μὴ κινούμενοι τὴν οἰκείαν | κίνησιν ἀνθρώπου. οὗτω δ' ἂν φαίης καὶ τὰ 28 συμβεβηκότα τοῖς σώμασιν οἷον λευκότητα μελανίαν τὸ δίπηχυ καὶ τρίπηχυ κινεῖσθαι, καθ' ἔτερον δέ, τῷ ἐν κινουμένοις ὑπάρχειν· τὰ δὲ τοῦτον τὸν 25 τρόπον κινούμενα ἐνδέχεται μήτε σώματα εἶναι μήτε προσδεῖσθαι τόπου 5 καθ' ἔαυτα) — διχῶς οὖν λεγομένου τοῦ κινεῖσθαι σκοτοῦμεν νῦν ἐπὶ τῆς ψυχῆς, εἰ καθ' αὐτὴν κινεῖσθαι πέφυκε καὶ μετέχειν τοῦτον τὸν τρόπον κινήσεως· ἐπειδὴ δτι κατὰ συμβεβηκός καὶ κατ' ἄλλο καὶ ημεῖς ἂν συγχω- 10 ροίγμεν, οὖσάν γε ἐν σώματι κινουμένην. τεσσάρων τούναν κινήσεων οὖσῶν 30 φορᾶς ἀλλοιώσεως φθίσεως αὐξήσεως, ἢ μίαν τούτων κινοῖτ' ἂν ἢ πλείους ἢ πάσας. ἀλλὰ δέδεικται ως πᾶν τὸ φύσει κινούμενον κατὰ τινὰ τῶν τεσσάρων τούτων κινήσεων μὴ κατὰ συμβεβηκός πάντως ἐν τόπῳ καὶ 15 σώματι. δτι δὲ οὐ κατὰ συμβεβηκός κινοῦσιν αὐτήν, δηλόν ἔστιν, οἵγε καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῆς ἔξαπτουσι τὴν κινήσεως. εἰ δὴ σῶμα ἡ ψυχή, δηλον 20 δτι καὶ τόπον οἰκείον ἔξει. τίνα οὖν τοῦτον; εἰς ἔκεινον γάρ φύσει κινή- 25 σται καὶ γενομένη ἐν ἔκεινῳ φύσει ἡρεμήσει. τῷ δὲ ταῦτα συγχωροῦντι λόγῳ καὶ βιαίους συγχωρητέον τινὰς εἶναι κινήσεις τῆς ψυχῆς καὶ ἡρεμίας·

1 αὐτοῦ scripsi: αὐτοῦ 3 οὐκ οἴονται Q¹: οὐχ οἶδον τε PQC post οἴονται add.
εἶναι Q² δυνατόν om. C 6 αὐξανόμενα Cs 7 ὑπονοήσαι P
9, 10 δ' ἀν εἰ δὲ (?) Q 14 οὖν om. Q ἀπερ Q 18 δὴ] δὲ Qs
22 οὕτω δ' ἀν φαίης om. Q 24 post κινεῖσθαι add. δὲ Q² post ἔτερον ras. Q
τῷ Q³C: τὸ PQ 26 δισσῶς Arist. E οὖν etiam Arist. U: δὲ Arist. refl.
30 φθίσεως om. Arist. E 34 δὴ] δὲ C

εἰς δὲ γάρ κινεῖται φύσει, ἐκ τούτου καὶ βίᾳ κινήσεται· ποῖαι δὲ βίαιοι τῆς 28 φυχῆς κινήσεις ἔσονται καὶ ἡρεμίαι, οὐδὲ πλάσαι βιουλομένοις ῥάβδιόν ἔστιν· 29 τὸ μὲν γάρ ἔμψυχον σῶμα ὄρῳμεν καὶ βίᾳ πολλάκις καὶ παρὰ φύσιν κινούμενον, δταν ὀθῆται ἡ ἀναρρίπτηται, τῆς δὲ φυχῆς οὐδὲ οἶόν τε ταύ- 5 τας τὰς βιαίους κινήσεις λέγειν· εἰλεν γάρ αὐτῇ | κατὰ φύσιν αἱ ἀντικεί- 29 μεναι. ἀλλ’ ἵσως τὴν μὲν παρὰ φύσιν κίνησιν τῆς φυχῆς ἀφαιρήσονται, κατὰ φύσιν δὲ αὐτὴν κινεῖσθαι φήσουσι πάσας τὰς κινήσεις, καὶ τὰς ἐναντίας. ἀλλ’ οὐδὲν ὄρῳμεν τῶν στοιχείων οὕτω κινούμενον ἐξ ὧν αὐτὴν ποιοῦσιν 5 οἱ μὲν ἐξ ἑνός, οἱ δὲ ἐκ πλειόνων· ἀλλὰ τὸ μὲν πῦρ αἰεὶ ἄνω, τὴν δὲ 10 γῆν κάτω, τὰ δὲ λοιπὰ στοιχεῖα μεταξύ. ἔτι δὲ εἰπερ διὰ τοῦτο ἀναγ- καῖον εἶναι νομίζουσι τὸ κινεῖσθαι τὴν φυχήν, ἐπειδὴ τὸ σῶμα κινεῖ, ὡς ἀδυνάτου καθεστῶτος τοῦ κινεῖν τὸ σῶμα μὴ πρότερον αὐτὴν κινουμένην, 10 ἐπόμενον ἀν τοῦτο εἴη καὶ τὸν τρόπον τῆς κινήσεως τὸν αὐτὸν αὐτὴν τε κινεῖσθαι καὶ κινεῖν τὸ σῶμα· εἰ δὲ τοῦτο ἀκόλουθον, δηλονότι 15 15 καὶ ἀντιστρέφασιν ἀλληλές, ὡς κινεῖται τὸ σῶμα, οὕτω κινεῖσθαι καὶ τὴν φυχήν· τὸ δὲ σῶμα κινεῖται κατὰ τόπον, ὥστε καὶ ἡ φυχὴ κατὰ τόπον ἦτοι γε ὅλη ἡ κατὰ μόρια μεθισταμένη. τούτῳ δὲ ἔπειται καὶ ἐξελθοῦσαν εἰσιέναι πάλιν, τούτῳ δὲ τὸ ἀνίστασθαι τὰ τεθνεῶτα τῶν ζώων.

‘Ο δὲ τῶν Ἀριστοτέλους ἐξεταστής ἐνίσταται τοῖς εἰλημμένοις· οὔτε 20 20 γάρ φησιν ἃς αὐτὴν κινήσεις κινεῖται, καὶ τὸ σῶμα κινεῖ· κρίσεις μὲν γάρ καὶ συγκαταθέσεις αἱ κινήσεις αἱ τῆς φυχῆς, τοπικαὶ δὲ αἱ τοῦ σώματος· οὔτε τὴν ἀντιστροφὴν ἀναγκαῖαν εἶναι· οὐ γάρ πάντως ἡν τὸ σῶμα κινεῖται, 25 ταύτην κινεῖσθαι καὶ τὴν φυχήν· καὶ γάρ ἔλκεται τὸ ἕλον ὑπὸ τῶν ἀνθρώ- πων, οὐχ ἔλκονται δὲ οἱ ἀνθρωποι, καὶ ἔλκει μὲν ἄνω κατ’ εὐθεῖαν 25 γραμμὴν τὰς ἀναθυμιάσεις ὁ ἥλιος, κύκλῳ δὲ αὐτὸς περίεισιν. πρῶτον μὲν | οὖν τὰς κρίσεις αὐτῷ καὶ τὰς συγκαταθέσεις δεικτέον κινήσεις 30 τηροῦντί γε τὰς ὑποθέσεις, ἐφ’ αἵς τὴν κίνησιν ἐνοήσαμεν συνεχῆ τε εἶναι καὶ χρόνῳ παρατείνεσθαι καὶ μὴ συγκεῖσθαι ἐξ ἀμερῶν κινημάτων καὶ προστέναι ἐξ τοῦ δυνάμει εἰς ἐντελέχειαν σώζουσαν ἔτι τὸ δυνάμει· ὥν 5 30 ἔσικεν ἔκλεισθαι παντάπασι καίτοι σύνοψιν ἐκδεδωκὼς τῶν περὶ κινήσεως εἰρημένων Ἀριστοτέλει. οἱ δὲ ἔλκοντες τὸ ἕλον ἀνθρωποι καὶ ὁ κύκλῳ φερόμενος ἥλιος ἡν κινοῦσι κίνησιν καὶ αὐτοὶ κινοῦνται· κινοῦσι γάρ καὶ 10 κινοῦνται τὴν κατὰ τόπον. εἰ δὲ ἐτέραν τῷ ἀριθμῷ ἡ καὶ τῷ εἰδεῖ, οὐδὲν πρὸς τὸν λόγον· οὐδὲν γάρ πλέον πρόκειται νῦν τῷ φιλοσόφῳ ἡ δτι τὸ 35 κατὰ τόπον κινοῦν, εἰ δὲ τὸ κινεῖσθαι κινεῖ, καὶ αὐτὸ δν κατὰ τόπον κινοῦτο. ἀλλ’ οὐδὲ τοῦτο ἀνάγκη φησίν, εἰ κατὰ τόπον ἡ φυχὴ κινεῖται, 15 καὶ ἐξελθοῦσαν αὐτὴν εἰσιέναι πάλιν· οὐδὲ γάρ οἱ πνεῦμα τὴν φυχὴν λέγοντες καὶ τὴν κίνησιν αὐτῇ τὴν κατὰ τόπον ὑιδόντες ἐξελθοῦσαν εἰσιέναι πάλιν συγχωρήσειν ἄν. κακῶς οὖν ὡς βέλτιστε καὶ οὐκ ἀκολούθως τῇ 20

4 ἀναρρίπτηται Qs

16 κατὰ τόπον (alt.)]

19 ἀριστοτελικῶν C

26 αὐτῷ post οὖν Q

5 post γάρ add. δν C

17 μεθισταμένη] μεθ in ras. Q³17 μεθισταμένη] μεθ in ras. Q³

20 κινεῖται C

39 συγχωρήσειν C

νποιθέσει, ἦν δογματίζουσιν. εἰ γάρ ὡς σῶμα ἔξεισιν ἐκ τοῦ σώματος, διὰ 30
τί καὶ οὐκ εἶσισι πάλιν; τοῦτο γάρ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὅρῶμεν, οἷον τῶν ἐν
τόπῳ καὶ τῶν ἐν ἀγγείῳ. ἀλλ' ὅμως Ζήνωνι μὲν ὑπολείπεται τις ἀπο-
λογία κεχρᾶσθαι ὅλην δι' ὅλου τοῦ σώματος φάσκοντι τὴν ψυχὴν καὶ τὴν 25
5 ἔξοδον αὐτῆς ἄνευ φυλορᾶς τοῦ συγκρίματος μὴ ποιοῦντι, τοῖς δ' ὡς ἐν
τόπῳ τῷ σώματι περιέχεσθαι αὐτήν τιθεμένοις καὶ ὡς ἐν ἀγγείῳ τοῦτῷ
φησι τὸ ἀτοπὸν ἀκολουθεῖν Ἀριστοτέλης, οὗτοι δὲ ἀν οἱ | περὶ Δημόκριτον 31
εἰν, καὶ εἴ τις πῦρ, καὶ εἴ τις τὸν ψυχὴν ἀπεκρίνατο.

'Αλλ' ἵσως τὰς μὲν σωματικάς ταύτας κινήσεις διὰ τοῦτο τὴν ψυχὴν
10 κατὰ συμβεβηκός ἐροῦσι κινεῖσθαι τῷ ἐνυπάρχειν τῷ σώματι· ταύτας γάρ 5
καὶ ὑπ' ἄλλου κινεῖσθαι αὐτήν οὐδὲν κωλύει· καὶ γάρ ὁθουμένου βίᾳ τοῦ
ζώου συναπολαύειν ἀνάγκη τὴν ψυχὴν τῆς βιαίου ταύτης κινήσεως. ἀλλὰ
τὰς τῆς ψυχῆς κινήσεις καὶ ὡς ψυχῆς ταύτας ἐροῦσιν αὐτήν ὑφ' αὐτῆς
κινεῖσθαι, καὶ ταύτας εἶναι ἐκ τῆς οὐδίας τῆς ψυχικῆς, ἀς οὐδὲ οἰόν τε 15
15 αὐτὴν ὑπ' ἄλλου κινεῖσθαι, ὡς τῆς ἔνδοθεν φύσεως ἐξηρτημένας. τίνες
οὖν αὗται, διδασκέτωσαν ἡμᾶς σαφῶς· ἡ μὲν γάρ αἰσθησις ὑπὸ τῶν
ἔξωθεν σχεδὸν θυροκοπουμένη κινεῖται, ἡ δὲ ὅρεξις σύρεται ὑπὸ τῶν 20
ὑρεκτῶν, αἱ διανοήσεις δὲ ἐξηρτηται τῶν αἰσθήσεων, εἴπερ οὐδέποτε ἄνευ
φαντασίας· εἰ δὲ καθ' αὐτάς, ἀλλ' οὐ συνεχεῖς οὐδὲν ἐν χρόνῳ, οὐδὲ κινή-
20 25 σεις. εἰ οὖν καὶ ταύτας ὑπ' ἄλλων κινεῖται, τίνας ὑφ' ἔαυτῆς; οὐ γάρ
δὴ τὰς αὐτὰς ἀμά καὶ ὑπ' ἄλλων καὶ ὑφ' ἔαυτῆς· οὐδὲν γάρ τῶν ὑπαρ- 20
χόντων τινὶ καὶ καθ' αὐτὸ καὶ ἔξωθεν ἀμά ὑπάρχει, οὐδὲ ἀμά δι' αὐτὸ
καὶ δι' ἄλλο, ὥσπερ οὐδὲ τοῖς ποταμοῖς ἡ κίνησις οὐδὲ τῇ φλογὶ οὐδὲν εἴ
τι ἄλλο τοιοῦτον· ἀχώριστα γάρ τὰ καθ' αὐτὰ καὶ τῆς αἰτίας τῆς ἔξωθεν
25 30 οὐδὲόμενα. ἀλλ' οὐ κινεῖ, φησί, τὴν αἰσθησιν τὰ αἰσθητά, ἀλλὰ τὸν ὕπον
οὐκ ἄνευ λόγον ἐπέχει, καὶ παραβάλλει τοῖς ἀράχναις τὴν αἰσθησιν, οἱ
προσπηγδῶσι τοῖς ἐμπίπτουσι ζώοις εἰς τὰ ὑφάσματα, οὐ τῶν ἐμπιπτόντων
κινούντων ἀλλὰ τῆς οἰκείας ὅρμης· οὕτω γάρ τὰ αἰσθητὰ ἐμπίπτοντα τοῖς 30
αἰσθητικοῖς δργάνοις τὴν | ψυχὴν εἰς ἐπίκρισιν αὐτῶν ἐκκαλεῖται. ἀλλ' εἰ 32
μέν τι δεῖ τοῖς κομψοῖς τούτοις ἀκολουθεῖν παραδείγμασιν, ὥσπερ τὸν
ἀράχνην ἡ ἐμπίκις κινεῖ καὶ πᾶν θήραμα τοὺς θηρῶντας καὶ πᾶν ὑρεκτὸν
τὸν ὑρεγόμενον, οὕτω καὶ τὴν ψυχὴν τὰ ἔξωθεν ἀν κινοῖεν· νῦν δὲ καὶ 5
αὐτὸς ἔσικεν αὐτῶν ὡς μὴ οἰκείων καταψηφίζεσθαι· ἀπὸ γάρ τῶν ἀραχνῶν
ἐπὶ τοῦδαφος μεταβάτις τοῦτον ἐπέχειν τὸν λόγον φησι τὸ ὄρατὸν πρὸς τὴν
35 ὄρασιν, δὸν τοῦδαφος πρὸς τοὺς περιπατοῦντας. καίτοι γελοῖον εἰ χώρα καὶ 10
τόπος ἔστι τὰ αἰσθητὰ ταῖς τῶν αἰσθήσεων ἐνεργείαις, ἀλλὰ μὴ μᾶλλον
ἔσικε τοῖς ἔλκουσιν ἡ καλοῦσιν ἡ νύττουσι. τοῦτο δὲ ἐπὶ τῶν ὑρεκτῶν
φανερώτερον· πᾶν γάρ τὸ ὑρεκτὸν ἀτεχνῶς ἔλκοντι καὶ σύροντι προσέοικε
τὴν δύναμιν τὴν ὑρεκτικήν, καὶ οὐ τῷ τόπῳ αὐτῆς εἶναι καὶ χώρα. ἔτι 15
40 τοίνυν τὰς ψυχικάς ταύτας κινήσεις ἀρα καθό δέστιν [ἥ] ψυχὴ κινεῖσθαι

8 ἀπεκρίνατο PQC: ἀπεφήνατο Q² in marg. (γρ.) s 22 καὶ (prius) om. C

25 αἰσθητά] ἀ in ras. Q: αἰσθητήρια P 32 τὸν] τὸ C 34 τὸν λόγον ἐπέχειν C

35 κατέται εἰς καὶ τὸ P 40 ἡ delevi

Comment. Arist. V 3. Themist. de anima.

αὐτὴν ἐροῦσιν ἡ κατ' ἄλλο τι; εἰ γάρ καθὸς ψυχὴ (κατὰ τοῦτο γάρ καὶ 32
κινεῖ), ὥσπερ τὸ κινούμενον κατὰ χρᾶμα ἔξισταται τοῦ χρώματος καὶ τὸ 20
κινούμενον κατὰ τόπον ἔξισταται τοῦ τόπου, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ, εἰ κινεῖται
καθὸς ψυχὴ, ἔξισταιτο ἀν τοῦ ψυχὴ εἶναι. οἱ μὲν γάρ κατά τι τῶν συμ-
5 βεβηκότων αὐτὴν κινοῦντες, οἵνον τόπον ἡ μέγεθος ἡ ποιότητα, οὐκ ἀνάγκη
ἔχουσιν ἔκστασιν διμολογεῖν τῆς οὐσίας αὐτῆς εἶναι τὴν κίνησιν, ἀλλὰ μόνου 25
τοῦ συμβεβηκότος καθὸς μεταβάλλει· δσοι δὲ κινεῖσθαι αὐτὴν καθὸς ψυχὴ
ἔστι λέγουσι καὶ σχεδὸν ποιοῦσι τὴν κίνησιν αὐτῆς τὴν οὐσίαν, ἀνάγκη
προσίσθαι τούτοις τὴν ἐκ τοῦ λόγου συμβαίνουσαν | ἀτοπίαν· εἰ γάρ κινεῖ· 33
10 ταὶ καθὸς ψυχὴ, ἡ δὲ κίνησις αὐτῆς οὐσίᾳ αὐτῆς ἔστι, κινούμενη καθὸς
ψυχὴ ἔξισταιτο ἀν τῆς οὐσίας αὐτῆς. ὥσπερ γάρ ἡ φλόξ καὶ οἱ ἄνεμοι
καὶ οἱ ποταμοί, ἐπειδὴ κατ' οὐσίαν αὐτοῖς ἡ κίνησις, οὐδὲ ἀκαρεῖ μένουσιν 5
ἐπὶ τῆς αὐτῆς οὐσίας (μηδέ τέλος γάρ οὐκέτι ποταμὸς ἀλλ' ὅδωρ, καὶ μηδέ
κινούμενος οὐκέτι ἄνεμος ἀλλ' ὁὔρος ἡ ἀναθυμίας). οὕτως ἀνάγκη καὶ τῇ
15 ψυχῇ ἐν συνεχεῖ καὶ ἀπαύστῳ ρῷος καθεστάναι αὐτῆς τὸ κινεῖσθαι. πόθεν
οὖν ἡμῖν ἡ μηδήμη; πόθεν ἡ τῶν ἐπιστημῶν βεβαιότης; τούτῳ δὲ ὥσπερ 20
ἡμόσε χωρῶν καὶ διμολογῶν τὴν κίνησιν τῆς ψυχῆς οὐσίαν εἶναι καὶ φύσιν,
διὰ τοῦτο φησιν, δσφ ἀν μᾶλλον κινηται, τοσούτῳ μᾶλλον τῆς οὐσίας
αὐτῆς μηδὲ ἔξιστασθαι· ζωὴ γάρ φησιν ἔστιν αὐτῆς ἡ κίνησις καὶ τὸ ζῆν 16
20 αὐτῇ ταῦτὸν τῷ κινεῖσθαι. ὁ δὲ ταῦτα λέγων ἀγνοεῖν ἔσικε διαφορὰν
κινήσεως καὶ ἐνέργειάς, καὶ δτι τὸ μὲν ἐνέργειν κατ' οὐσίαν διατηρητικόν
ἔστι τῆς φύσεως τοῦ ἐνέργοῦντος, οἵνον καὶ τῆς ὅψεως τὸ δρᾶν, τὸ δὲ
κινεῖσθαι κατ' οὐσίαν πάντως ἔκστασιν ἔχει τῆς οὐσίας ἐκείνης ἐξ ἡς 25
κινεῖται, καὶ ἐνέργεια μὲν καθ' ἔκαστον μόριον τοῦ χρόνου τέλειος ἐν ὧ
25 γίνεται, ὥσπερ καὶ ἡ ὅψις καὶ ἡ νόησις, ἀτελῆς δὲ ἡ κίνησις ἐντελέχεια
καὶ ἀεὶ τὸ ἄλλο καὶ ἄλλο προσλαμβάνουσα, τόπον μὲν εἰ κατὰ τόπον,
μέγεθος δὲ εἰ κατὰ μέγεθος, οὐσίαν δὲ εἰ κατ' οὐσίαν, ὥσπερ οἱ ποταμοὶ 30
καὶ τὰ πνεύματα· ἐπει καὶ τὰ οὐράνια σώματα διὰ τοῦτο ἀφθαρτα παντε-
λῶς, δτι κινεῖται κατὰ τὸν ἔξωθεν τόπον, καὶ ἡ μὲν φύσις αὐτῶν ὠσαύτως
30 ἔχουσα μένει, δ τόπος δ' ἄλλος καὶ ἄλλος. εἰ δ' ὅπερ ἡμεῖς ἐνέργειαν 34
δινομάζομεν, τοῦτο κίνησιν καλεῖν φιλονικούς, περὶ μὲν τοῦ δινόματος οὐ
διοισθεμά· χρῆσθαι γάρ ἐφείται ὡς τις βιούλεται τοῖς δινόμασι, καὶ μᾶλιστα
τοῖς εἰδεσιν ἀντὶ τῶν γενῶν· εἶδος γάρ ἐνέργειάς ἡ κίνησις, καὶ εἰ μέν τι 5
κίνησις, καὶ ἐνέργεια· εἰ δέ τι ἐνέργεια, οὐ πάντως κίνησις, δ οὕτω πολλα-
35 χοῦ καὶ ὁ Πλάτων μεταλαμβάνων δῆλος ἔστι. διὸ περὶ μὲν δινόματος οὐ
χρὴ φιλονικεῖν, τὰ δὲ πράγματα δεῖ εἰδέναι πάμπολυ διαφέροντα, τὴν τε 40
ἀτελῆ καὶ τὴν τέλειον ἐντελέχειαν. ἀλλ' οὐ γε ὑπολαμβάνοντες κινεῖσθαι
τὴν ψυχὴν αὐτὴν μὲν ἵσως οὐδεπώποτε εἶδον κινούμενην καθ' ἐκατόν, τὸ
μέντοι ζῶν καὶ τὸ σῶμα ἰδόντες προσυπέλαβον αὐτὴν εἶναι τὴν πρώτην

2 κινεῖται C 5 τόπον iteravit Q: corr. Q¹ ποιότητα ἡ μέγεθος C 14 κινού-
μενος] ος et accentus in ras. Q³ 15 αὐτῇ C 16 ἡμῖν om. C τούτῳ

Q³: τοῦτο PQC 25 ἐντελέχεια P 27 εἰ (prius) ex ἡ Q 30 bis ἄλλως P
31 φιλονεικούς libri 33 τῶν om. C 36 φιλονεικεῖν libri

κινουμένην, ὅπερ αὐτοῖς ἐπὶ πολλῶν καὶ ἡ αἰσθῆσις ἐμαρτύρησε· πολλὰ 34
γάρ τῶν ἄλλα κινούντων καὶ αὐτὰ συνεκινεῖτο. εἰ δὲ κινεῖται ὅτε κινεῖ τὸ
σῶμα, καὶ ἡρεμοῦ ὃν ὅτε ἡρεμίζει τὸ σῶμα· οὐ μᾶλλον ἄρα αὐτῇ τουτὶ⁹
πρόσεστιν ἡ τουτί· οὐκ ἄρα κατὰ τὸν ἕδιον λόγον ἐνυπάρχει κίνησις αὐτῇ,
5 ἡκιστα δὲ ἡ ἀίδιος καὶ ἀπαυστος. πόθεν γάρ ἡ ἡρεμία τοῖς ζώοις; τοῦτο 20
δὲ ἀπαντᾷ μὲν καὶ τοῖς ἀσωμάτους κινήσεις ὀνειροπολοῦσι τῆς ψυχῆς,
Δημοκρίτῳ δ' ἀντικρυς διὰ τὸ κινεῖσθαι τὰς ἀτόμους αἰεὶ καὶ μηδέποτε
ἡρεμεῖν κινούσας τὸ ζῶον· δῆλος γάρ οἱ κινουμένην κατὰ τόπον τὴν ψυχὴν 25
κινεῖν τὸ σῶμα ἀποφαινόμενοι παραπλήσιόν τι λέγουσι. Φιλίππῳ τῷ κωμῳ-
10 δοδιδασκάλῳ· φησὶ γάρ ὁ Δαιδαλος παρ' αὐτῷ κινουμένην ποιῆσαι τὴν
ξυλίνην Ἀφροδίτην ἐγχέας ἄργυρον χυτόν. ταῦτα δὴ καὶ οὗτοι λέγουσι.
καίτοι γε ἐναργὲς λίαν ὅτι κινεῖται τὸ ζῶον οὐ προκινηθείσης κατὰ τόπον 35
ἐνδοθεν τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ προελομένης μόνον καὶ κρινάσης εὐθὺς ὑπηρε-
τεῖται τὸ σῶμα.

ΘΕΜΙΣΤΙΟΥ ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ

ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

Δέξεις δ' ὃν τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ Τίμαιος Δημοκρίτῳ φυσιολογεῖν περὶ¹⁰
ψυχῆς· καὶ γάρ οὗτος τῷ κινεῖσθαι τὴν ψυχὴν τὸ σῶμα κινεῖν ἀποφαίνε-
ται. διὰ γάρ τὸ συμπεπλέχθαι πρὸς αὐτὸν συνεστηκούσιν ἐκ τῶν ἔκκειμένων 10
στοιχείων καὶ μεμερισμένην κατὰ τὸν ἀρμονικὸν ἀριθμὸν τῇ ἑαυτῇ¹⁵
κινήσει καὶ τὸ σῶμα συμπεριάγειν, κινεῖσθαι δὲ αὐτὴν κατὰ κύκλον. ὅτι
μὲν οὖν Πλάτων οὐκ οἴεται σῶμα τὴν ψυχήν, πολλαχόθεν ἐστὶ συμφανὲς
ἐκ τῶν ἐν πολλοῖς διαλόγοις αὐτῷ γεγραμμένων. Ἀριστοτέλης δὲ οὐ πρὸς 20
Πλάτωνα φησιν ἀντιλέγειν, ἀλλὰ πρὸς Τίμαιον, διὸ εἴτε σῶμα νοεῖ τὸν
κύκλον, εἴτε μὴ νοῶν σῶμα οὕτως ὠνόμαζεν, ὑπεύθυνός ἐστιν ἡ τῆς δόξης
ἢ τῆς φωνῆς ὑπὸ τῶν μὴ προαιρουμένων ἐν φιλοσοφίᾳ καὶ μᾶλιστα ἐν
τηλικούτοις προβλήμασιν ἄλλα μὲν οὐεῖν, ἄλλα δὲ λέγειν· ἀγαπητὸν γάρ 25
ἐπὶ τῶν τοιούτων ταῦτα φρονοῦντας καὶ φιεγγομένους σαφεστέρους γίνεσθαι
τῆς ἐν τοῖς πράγμασιν ἀσαφείας. ἄλλως τε πρὸς οὐδεμίαν | οὕτω δόξαν 30
35 ἀγωνιστέον τοῖς μήτε τὴν ψυχήν, μήτε μᾶλλον τὸν οὖν σῶμα εἶναι πεπι-
στευκόσιν, ὡς πρὸς ἐκείνην ἡ πάντα τὰ ἐν ποσὶ σώματα ἀτιμάσσασα ἐκ τοῦ
θείου καὶ οὐρανίου σώματος καὶ τὴν ψυχὴν ποιεῖ καὶ τὸν οὖν· πιθανό-
τητα γάρ ἔχει πολλὴν ἥδε ἡ δόξα, καὶ παρὰ Πλάτωνι μὲν τὸ αὐγοειδὲς
ὄχημα ταύτης ἔχεται τῆς ὑπονοίας, παρὰ Ἀριστοτέλει δὲ τὸ ἀνάλογον τῷ
πέμπτῳ σώματι διὰ φησιν ὑπάρχειν ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς τῶν ζώων ψυχαῖς.

9 ἀποφηνάμενοι C 9. 10 κωμῳδοδιδασκάλῳ] δο superscr. Q³: κωμῳδιδ. C φησὶ]
II p. 172 Kock 11 δὴ] δὲ Q 14 σῶμα] ζῶον C 15 de .itulo v. Praef.
19 ἔγκειμένων QC_s 26 ὑπὸ] ὑπὲρ C 29 ἀσαφίας Q: corr. Q³ 32 καὶ om. C
34 ὑπονοίας] ἐπινοίας C παρὰ] τῷ CS

ἐπεὶ τὸ γε μὴ εἶναι πῦρ ἡ ὅδωρ τὴν ψυχὴν ἡ αἷμα ἡ τὰς σφαιροειδεῖς 36
ἀτόμους οὐδὲν σεμνὸν ἦν διελέγχειν, ἀλλὰ παντὶ ῥάδιον καὶ τῷ τῆς Ἀριστο-
τέλους ἀγχινοίας πολὺ λειπομένῳ. εἰ τοίνυν μέλλων κινεῖν δόξαν ἴσχυρὰν
καὶ ἀρχαίναν, προσιοῦσαν ἐγγὺς τῇ φύσει τῆς ψυχῆς, ἐπιφανὲς ἐν φιλοσοφίᾳ 15
5 πρόσωπον προεστήσατο, φέρετον τὸν διάλογον, οὐκ ἀν τις
ἐπικαλοίη δικαίως ἡ ὡς Πλάτωνα ἡ ὡς Τίμαιον συκοφαντοῦντι. σχεδὸν
γάρ ὁ λόγος αὐτῷ πρὸς τὴν δόξαν, οὐ πρὸς τοὺς ἄνδρας, εἰ καὶ διδόκασιν
ὑπονοίας ἔξι ὥν λέγουσιν ὡς καὶ αὐτοὶ τῆς δόξης προεστηκότες. ὑπο- 20
μιμνήσκει γάρ ἐφεῖται τῶν εἰρημένων ὑπὸ Τίμαιον καί φησιν κατασκευά-
σαντα τὸν δημιουργὸν τὴν ψυχὴν ἐκ τῆς εὐθυωρίας εἰς κύκλον αὐτὴν
κατακάμψαι, καὶ ἐπειδὴ πλάτος περὶ τὴν εὐθυωρίαν ἦν τῆς ψυχῆς, διελεῖν 25
τὸν ἔνα κύκλον καὶ ποιῆσαι δόσον δισσαχῆ συνημμένους, τὸν μὲν ἔκτος τε
καὶ περιέχοντα, τὸν δὲ ἔντος καὶ περιεχόμενον, καὶ τὸν εἴσω διελεῖν εἰς
15 ἕπτα κύκλους καὶ διὰ τοῦτο κύκλῳ κινεῖσθαι τὸν οὐρανόν, διτὶ καὶ αὐτὴν 37
ἡ ψυχὴ, καὶ δὴ καθ' ἀριθμοῖναν κινεῖσθαι τὰ θεῖα σώματα, διιτὶ καὶ αὐτὴν
ἡ ψυχὴ μεμέρισται κατὰ τοὺς ἀρμονικοὺς ἀριθμούς· δύο γάρ τούτων ἔνεκα
εἰς τοὺς λόγους τοὺς μουσικοὺς αὐτὴν διηγησθαι, ὅπως αἰσθησίν τε σύμ-
φυτον ἀρμονίας ἔχῃ καὶ τὸ πᾶν φέρηται συμφώνους φοράς.

Πρῶτον μὲν οὖν οὐκ εὖ λέγει τὴν ψυχὴν μέγεθος εἶναι, καὶ ταῦτα
20 λογικὴν τιθέμενος· τὴν γάρ τοῦ παντὸς δηλονότι τοιαύτην ὁ Τίμαιος εἶναι
βιώλεται, οἰόν πότερ ἔστιν ὁ καλούμενος νοῦς· οὐ γάρ δὴ τῶν ἀλλων δυνά- 25
μεων ἡ τοῦ παντὸς ψυχὴ προσδεήσεται· οὔτε γάρ αἰσθησεως οὔτε ἐπιθυμίας
οὔτε θυμοῦ· ταῦτας γάρ διτεροὶ οἱ δεῖτεροι θεοὶ προσφαίνουσι τῇ ψυχῇ ἐπὶ
τῶν ζώων τῶν μερικῶν, καὶ διλας τούτων ἡ κίνησις τῶν δυνάμεων οὐ κυκλο-
25 φορία· καὶ γάρ ἡ αἰσθησίς ὥσπερ κατ' εὐθείαν ἐπὶ τὰ ἔξω, καὶ παραπλη- 15
σίως ἡ ὄρθιας οὖν τὸν νοῦν μέγεθος ποιοῦσιν, εἴτε ὡς κύκλον
σίως ἡ ὄρεξις. οὐκ ὄρθιας οὖν τὸν νοῦν μέγεθος μὲν γάρ διπάν συνεχές, καὶ
εἴτε ὡς σφαιραν αὐτὸν σχηματίζοιεν· μέγεθος μὲν γάρ διπάν συνεχές, καὶ
οὕτως ἐν τῷ συνεχές εἶναι καὶ τῷ συνάπτειν αὐτοῦ πρὸς τινα κοινὸν δρον 20
τὰ μόρια· ὃ δὲ νοῦς εῖς καὶ συνεχής κατ' ἄλλον τρόπον, εἰ δεῖ τὸ συνεχές
30 ὅλως ἐπ' αὐτοῦ λέγειν. ἐπεὶ γάρ δεῖξομεν ἐφεῖται, διτὶ ταῦταν ὁ νοῦς τῇ
νοήσει, λέγω δὲ τὸν νοῦν τὸν ἐνεργείᾳ, δῆλον δῆπουθεν ὅτι δπως ἀν ἡ
νόησις ἔχῃ τὸ συνεχές, καὶ ὁ νοῦς ἔχει τὸν αὐτὸν τρόπον. ἀλλ' ἡ νόησις 25
ταῦταν δείκνυται τοῖς νοήμασι, ταῦτα δὲ τῷ ἐφεῖται τὸ ἐν ἔχει καὶ ὡς
ἀριθμός, ἀλλ' οὐχ ὡς μέγεθος. διταν γάρ τοδε μετά τοδε νοῶμεν, διωρισμένα
35 μὲν τὰ νοήματα, τὸ δὲ ἐφεῖται ἀλλήλοις ἔχει, καὶ τελευτὴ εἰς ἐν πολλάκις 30
τὰ πλείω, | ὥσπερ ἐν τοῖς συλλογισμοῖς τὰ λήματα εἰς τὸ συμπέρασμα, 38
ἀλλ' οὐ τῷ συνεχῇ εἶναι, οὐδὲ τῷ πρὸς ὅρον κοινὸν συνάπτειν. εἴπερ
οὖν τὰ νοήματα οὗτας ἐν, δηλονότι καὶ ὁ νοῦς, καὶ ἵτοι παντάπασιν

1 ἡ αἷμα τὴν ψυχὴν Cs

Q³s 10 τὴν ψυχὴν post εὐθυωρίας Cs

17 αὐτὴν om. C

(post καὶ) ex τὸ Q³

34 ὡς τὸ μέγεθος Arist.

2 ἦν om. C

19 λέγειν C

29 δεῖ ex δὴ Q³

35 post ἔχει add. ὡς ἀριθμὸς καὶ οὐχ ὡς μέγεθος C

5 ὑπεστήσατο C

15 post καὶ δὴ add. καὶ Qs

33. 34 ὡς δ ἀριθμὸς Arist. EU

6 ἐπεγκαλοίη

28 τῷ

38

ἀμερῆς, ὥσπερ ἔχει ὁ τῶν πρώτων δρῶν, ἡ οὐχ ὡς μέγεθος συνεχής, 38
ἀλλ' ὡς τὸν ἀριθμὸν εἰποιμεν ἄν, εἰ ἐφεξῆς ἀριθμοίημεν μονάδα, εἴτα
δυάδα, εἴτα τριάδα. καὶ γὰρ ἄλλως ἀνάξιον καὶ Τίμαιον καὶ Πυθαγόρου
τὸν νοῦν μέγεθος ὑπολαμβάνειν. πῶς γὰρ δὴ καὶ νοεῖ μέγεθος ὁν, καὶ 10
ὅ μαλιστα, εἰ καθάπερ φησὶν ὁ Τίμαιος ἀφῆς χρεία τῇ ψυχῇ καὶ τῷ νῷ
καὶ πελάσεως πρὸς τὸ νοούμενον; ἡ γὰρ τῶν μορίων ἕκαστῳ θιγγάνων τὸ
ὅλον νοήσει, ἡ οὐχ ἕκαστῳ μὲν τῶν μορίων, δληγ δὲ τῇ τοῦ κύκλου περι-
φορᾷ, ἡ ἕκαστῳ μὲν τῶν μορίων τὰ μόρια, δλψ δὲ τὸ δλον. εἰ μὲν οὖν 15
ἕκαστῳ τῶν μορίων τὸ δλον νοεῖ, ἐπειδὴ τὰ μόρια ταῦτα ἡ στιγμαί εἰσιν
10 ἡ μεγέθη, εἰ δεῖ καὶ τὴν στιγμὴν μόριον λέγειν, εἰ μὲν κατὰ στιγμὴν,
αὗται δὲ ἀπειροι, δηλον ὡς οὐδέποτε διέξεισιν· εἰ δὲ κατὰ μέγεθος,
πολλάκις ἡ ἀπειράκις ταῦτὸν νοήσει. ἀλλὰ μὴν καὶ ἀπαξ ἀπόχρη· τὸ γὰρ 20
εῦ οὐκ ἐν τῷ πολλάκις ταῦτόν, ἀλλ' ἐν τῷ ἀπαξ τὸ ἀληθές. εἰ δὲ ίκανὸν
θιγεῖν ὁτφοῦν τῶν μορίων, τί δεῖ κινεῖσθαι ἡ καὶ δλως μέγεθος ἔχειν; φ
15 γὰρ οὐδὲν συντελεῖ τὸ μέγεθος εἰς τὴν φύσιν, τοῦτο ἀμέγεθες καθ' αὐτό, 25
εἰ καὶ κατὰ συμβεβήκος διαιροῖτο· οὐδὲ γὰρ τὸ πηχυαῖν λευκὸν μᾶλλον
λευκὸν τοῦ ποδιαίου, οὐδὲ γε τὸ ποδιαῖον τοῦ σπιθαμιαίου. διὸ καὶ τὸ
μέγεθος ταῖς ποιότησιν οὐ συντελεῖ, ἀλλὰ ἀδιαιρετος ἡ λευκότης ὡς λευ-
κότης καὶ | ἐν τῷ μεγέθει. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ νοῦ καὶ τῆς τούτου 39
20 δυνάμεως· εἰ τοῦ κύκλου καὶ τοῦ μεγέθους τὸ τε μεῖζον ὅμοιῶς καὶ τὸ
σμικρότερον μόριον νοήσει, οὐδὲν πρὸς τὴν οὐδίσταν τοῦ νοῦ τὸ μέγεθος,
εἴπερ οὐδίσια αὐτοῦ ἡ ἐνέργεια. οὕτω γάρ τινα καὶ ἀχρόνως γίνεσθαι 5
λέγομεν, οἷς οὐδὲν ὁ χρόνος πρὸς τὴν τελείωσιν συνεισφέρει, ἀλλ' εὐθὺς
τέλεια καὶ ὄλοκληρα γίνεται ἐν ὁτφοῦν μορίῳ τοῦ χρόνου. εἰ δὲ ἕκαστῳ
25 μὲν τῶν μορίων οὐχ ἐροῦσι τὸν κύκλον νοεῖν, δλψ δέ, τίς αὖ γίνεται πάλιν 10
ἡ χρεία τῆς ἀφῆς τῆς κατὰ μόριον; ἡ πῶς ἐκ μορίων μηδὲν νοούντων
δῆλος νοήσει; καίτοι εἰ διὰ τοῦτο ἐφάπτεται, ἐφάπτεται δὲ τοῖς μορίοις, τοῖς
μορίοις ἀν πρῶτον νοοίη. εἰ δὲ ταῦτα ἄμφω διαφυγγάνοντες ἐροῦσιν, δτι τὰ
μὲν μόρια τοῖς μορίοις, τὸ δὲ δλον τῷ δλῳ νοήσει, πῶς τὰ ἀμερῆ γνώσεται, 15
30 ἐπειδή πολλὰ καὶ ἀμερῆ τῶν νοούμενων; καὶ τί μάτην ταῦτα ἀκριβολογύ-
μεθα; εἰ γὰρ μέγεθος δλως ὁ νοῦς καὶ ἡ νόησις διὰ θιγεῶς καὶ ἀφῆς,
οὔτε κατὰ σγμεῖον αὐτῷ θιγγάνοντι δυνατὸν νοεῖν, οὔτε κατὰ μέγεθος 20
ἐφαπτομένῳ· κατὰ μὲν γὰρ σγμεῖον θιγγάνων πῶς τῶν μεριστῶν ἀντι-
λήφεται; εἴπερ ἀδύνατον ἐφαρμόσαι πρὸς τὰ μεριστὰ τῷ ἀμερεῖ· κατὰ
35 μέγεθος δὲ ἐφαπτόμενος πῶς αὖθις τὰ ἀμερῆ καταλήψεται; φαίνεται δ'
ἄμφω ταῦτα ποιῶν ὁ νοῦς καὶ οὐ μᾶλλον τὰ μεριστὰ νοῶν ἡ τὰ ἀμέριστα, 25

1 ὥσπερ] ω εκ ο Q³ δ τῶν πρώτων δρῶν] cf. e. gr. Eth. Nic. 1143 a 36 5 δ Q³ in
ras. III litt. φησὶν] cf. p. 37 A 6 καὶ om. C 11 ὡς—(12) ἀπειράκις add.
P in marg. 12 post ἀπειράκις add. δηλον Q: add. δηλον δτι as: eras. δτι (?) P
ταῦτὸν] ταῦτα Q: ταῦτα as: τὸ αὐτὸ Arist. 13 ἐν Victorius: ἦν 14 θιγεῖν P
16 λευκὸν om. Q: incl. s 22 τινα om. Q 27 δλος ex δλως PQ: δλως C
'fort. δλως, δλος' Spengel 32 θιγάνοντι Q 33 θιγάνων Q

ώστε ούκ ἀν εἰη μέγεθος οὐδ' ἀν ἀφῆς δέοιτο πρὸς τὴν σύνεσιν, ἀλλά τις 39
έπερα φύσις ὁ νοῦς ἔξω παντελῶς σωματικοῦ διαστήματος, καὶ τὰ ἀμερῆ
μὲν νοεῖ, διότι μηδὲν αὐτὸς ἐν μεγέθει, τὰ μεριστὰ δὲ καταλαμβάνει, διτὶ ω
καὶ ταῦτα ἑαυτῷ συναιρεῖ καὶ ποιεῖ ὡς οἶόν τε | ἀμέριστα. τὸ γάρ εἰδος 40
ἢ ἔκαστου καὶ τὸ τί ἦν εἶναι ἀμερὲς ἑαυτῷ ποιεῖ καὶ ἀπλοῦν, καὶ οἱ πρῶτοι
ὅροι ταῦτα τὰ εἰδῆ, ἃ ἐκλαμβάνων τῆς ὅλης, καὶ ἐν ὅλῃ ἦν, οὕτω νοεῖ.
διτὶ δὲ ἀκολουθεῖ τοῖς τὸν νοῦν οὕτω νοεῖν τιθεμένοις, λέγω δὲ τῷ περι- 5
φέρεσθαι κύκλῳ, συγχωρεῖν εἶναι τοῦτον τὸν νοῦν κύκλον καὶ μέγεθος,
δῆλον. εἰ μὲν γάρ ἄλλως ἐνεργῶν νοεῖ, τί μάτην αὐτῷ προσάπτουσι τὴν
10 περιφοράν; εἰ δὲ τῷ περιφέρεσθαι κύκλῳ καθάπερ φασί, κύκλος ἀν εἴη
καὶ μέγεθος, εἴπερ διὰ τοῦτο εἰς κύκλον τὴν εὐθυνωρίαν κατέκαμψεν ἵνα 10
νοοίη. τὸν οὖν οὕτω νοοῦντα περιπίπτειν οἵς εἴπομέν ἔστιν ἀναγκαῖον.
ἢ γάρ κατὰ στιγμὴν ἀνάγκη νοεῖν, ἢ κατὰ μέγεθος· ἀλλ' εἰ μὲν κατὰ
στιγμὴν, ἐκφεύγεται αὐτὸν ἡ νόησις τῶν μεριστῶν· εἰ δὲ κατὰ μέγεθος, 15
15 ἐκφεύγεται αὐτὸν ἡ νόησις τῶν ἀμερῶν. ἀλλὰ καὶ ἀΐδιος ἡ περιφορά,
ἀΐδιος οὖν καὶ ἡ νόησις. ἡ τοίνυν αἰεὶ νοεῖ καὶ διὰ τοῦτο ταῦταν αἰεῖ, ἢ
ἄλλο καὶ ἄλλο. εἰ μὲν γάρ ταῦταν, ἡρεμήσει μᾶλλον ἡ τοιαύτη νόησις
ἔστικεν· εἰ δὲ ἄλλο καὶ ἄλλο, πῶς τῆς αὐτῆς οὔσης περιφορᾶς, καὶ ἀμα 20
πότε συντελέσει τὴν νόησιν; μάτην οὖν ἔτι περιενεγχήσεται, εἰ οὐδέποτε
20 συντελέσει. οὐδέποτε οὖν ἔσται νεογκάκως· καίτοι πάσης νοήσεως ἔστι
πέρατα, καὶ τῆς πρακτικῆς (πᾶσαι γάρ ἔπερου χάριν) καὶ τῆς θεωρητικῆς· 25
αὗτη γάρ τοῖς λόγοις δύμοις ὄριζεται, οἵς καὶ κέχρηται πρὸς τὴν θεωρίαν,
λόγος δὲ ἡ δρισμὸς ἡ ἀπόδεξις. καὶ οἱ μὲν δρισμοὶ πάντες πεπερασμένοι·
ἀπόδειξις δὲ οὐδεμία τὴν πρόσδον ἐπ' ἀπειρον ἔχει, οὐδὲ ἀνακάμπτει εἰς
25 τὰς προτάσεις | τὰς ἐξ ἀρχῆς, ἀλλ' εὐθυνορίᾳ μᾶλλον ἐοίκασιν αἱ ἐπιστῆ- 41
μαι. φαίνεται δὲ οὐχ ὅπως κατὰ φύσιν ἡ κίνησις ὑπάρχειν τῷ νῷ, ἀλλὰ
παρὰ φύσιν μᾶλλον καὶ λυμαντικὴ τῆς ἐνεργείας· ἐπιστάσει γάρ ἔστικε
μᾶλλον ἡ νόησις, ἡ μὲν τῶν ἀπλῶν δρῶν καὶ παντελῶς, οὐδὲν δὲ ἥττον 5
καὶ ἡ χρωμένη συλλογισμῷ στάσις μᾶλλον ἔστι πρὸς τῷ συμπεράσματι
30 καὶ ἡρεμήσις ἡ κίνησις καὶ ἀναχώρησις τοῦ δεδειγμένου. διὰ τοῦτο δὲ
καὶ οἱ νήγοντες τῶν μεθυόντων μᾶλλον νοοῦσι, καὶ ἐν νυκτὶ μᾶλλον ἡ ἐν 10
ἡμέρᾳ, καὶ καθεστῶτος τοῦ σώματος ἡ θυροβουμένου, καὶ ἥττον οἱ νέοι
τῶν πρεσβυτέρων, διότι πλείους αὐτοῖς κινήσεις τὸ σῶμα κινεῖται. μᾶλλον
οὖν ἡ κίνησις παρὰ φύσιν τῷ νῷ τῆς ἡρεμίας, ὥστε οὐδὲ μακάριον τὸ μὴ
35 ῥάδιον· βίαιον γάρ ἀπαν τὸ παρὰ φύσιν. οἱ δὲ τὴν κίνησιν οὐσίαν αὐτοῦ 15
ποιοῦντες φύσιν αὐτοῦ ποιοῦσι τὴν λυμανομένην ταῖς ἐνεργείαις. ἔτι εἴπερ
ἡ κίνησις οὐσία τοῦ νοῦ, πῶς νοήσει τὰ ἄλλα καὶ ἀκίνητα; τοῦτο δὲ οὐχ

6 post ταῦτα add. δὴ Qs 7 ἀκολούθως (ex ἀκολουθεῖ?) Qs 8 δὲ τῷ] δὴ τὸ C
8 συγχωρεῖ Qs τοῦτον εἶναι Qs 10 τῷ ex τὸ Q³ 13 post μέγεθος
add. ἀλλ' εἰ μὲν κατὰ στιγμὴν ἀνάγκη νοεῖν ἡ κατὰ μέγεθος Q: del. Q³ 15 ἐκφεύ-
ξεται] ἐκ ex ? Q³ 18 ἀμα P 22 καὶ οἱς P: καὶ om. Qs 23 ἡ δρισμὸς
etiam Arist. Uy: ἡ om. Arist. rell. 24 ἀπόδειξις] legit ἡ ἀπόδειξις ut Arist. E:
αἱ ἀπόδειξις Arist. rell. 35 δὴ] δὲ QCs οἱ δὴ τὴν κίνησιν οὐσίαν αὐτοῦ
ποιοῦντες] εἰ δὲ τὴν κίνησις αὐτῆς μὴ οὐσία Arist. sine dubio corrupta

οίόν τε ἀντεπιστρέφειν καὶ πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἀκίνητον αὐτὸν τιθεμένους, πῶς 41
νοήσει τὰ ἐν κινήσει; νοεῖ γάρ καὶ τὰ κινούμενα οὐχ ὡς κινούμενα, ἀλλὰ
καθύσον τὴν αὐτὴν ἔχει μορφήν· οὐδὲ γάρ κατὰ τὴν ὅλην ἀλλὰ κατὰ τὸ
εἶδος καὶ τὸ τί ἦν εἰναι ὅ γε κατ' ἐνέργειαν νοῦς, καὶ ὅταν τῶν μεθ'
5 ὅλης ἀντιλαμβάνηται· οὕτω δὲ καὶ αὐτὴν νοεῖ τὴν κίνησιν, τὸ εἶδος αὐτῆς 25
νοῶν καὶ τὸν λόγον, ὅτι τοιάδε ἔστιν ἡ ἐνέργεια. τοῖς δὲ τὴν κίνησιν
οὐσίαν αὐτοῦ τιθεμένοις χαλεπὸν ἀποδοῦνται τὴν νόησιν τῶν ἀκινήτων.
ἐπίπονον τε καὶ τὸ μεμῖχθαι τῷ σώματι μὴ | δυνάμενον ἀπολυθῆναι, καὶ 42
προσέτι φευκτόν, εἴπερ βέλτιον τῷ νῷ τὸ μὴ μετὰ σώματος εἰναι, καθάπερ
10 εἴωθε τε λέγεσθαι καὶ πολλοῖς συνδοκεῖ καὶ τῶν πάλαι καὶ τῶν καθ'
ἡμᾶς, οἱ οὐκ αἰσχύνονται τὰς τῶν ζώων ψυχὰς βελτίους ὄμολογεῖν τῆς τοῦ 5
ἀνθρώπου, εἴπερ τὰς μὲν οἰόν τε ἀπολυθῆναι τοῦ σώματος, τὴν δὲ οὐκ
ἐνδέχεται. ἄδηλος δὲ ὅσον ἐκ τῶν εἰρημένων καὶ τοῦ κύκλῳ φέρεσθαι
τὸν οὐρανὸν ἡ αἰτία. εἰ γάρ δεῖ προσέχειν τοῖς γεγραμμένοις, οὐκ ἔστι 10
15 τῆς ψυχῆς ἡ οὐσία κυκλοφορίᾳ ἀλλ’ ἐκ τῆς εὐθυωρίας εἰς κύκλον ὅστερον
κατεκάμφθη, ὡς ἐκείνης μᾶλλον οὕσης αὐτῇ τῆς φύσεως οἰκοθεν ἢ τῆς
τοῦ κύκλου καὶ κατὰ συμβεβηκός ἔξωθεν ὑπαρξάσης τῆς περιφορᾶς, οὐ
διὰ τὴν οὐσίαν τὴν ἐξ ἀρχῆς, ἀλλ’ ὅπως ἂν τὸ πᾶν φέρηται συμφώνους 15
φοράς· ὥστε τὸ σῶμα αἰτιον ποιεῖ τῇ ψυχῇ τῆς κινήσεως, οὐ τῷ σώματι
20 τὴν ψυχήν. ἀλλ’ οὐδὲ ὅτι βέλτιον αὐτῇ τὸ κινεῖσθαι τοῦ ἡρεμεῖν, καὶ τὸ
κινεῖσθαι τοῦτον τὸν τρόπον δίδωσι λόγον ὁ Τίμαιος· καίτοι τοῦτο μαλιστα 20
ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ θεοῦ ζητητέον.

Ἐκεῖνο δὲ ἀποτοπον συμβαίνει καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ τοῖς πλείστοις
τῶν περὶ ψυχῆς· συνάπτουσι γάρ καὶ τιθέασιν εἰς σῶμα τὴν ψυχὴν οὐκέτι
25 προσδιορίζοντες, διὰ τίνα αἰτίαν καὶ πῶς ἔχοντος τοῦ σώματος καὶ τίνα 25
συγγένειαν κεκτημένου πρὸς αὐτήν. οὐδὲ γάρ τὸ τυχόν τῷ τυχόντι σύνεισι
καὶ συνάπτεται, οὐδὲ ἀπαν τὸ μὲν ποιεῖ, τὸ δὲ πάσχει, οὐδὲ τὸ
μὲν κινεῖ, τὸ δὲ κινεῖται, ἐὰν μή τις ἢ κοινωνία καὶ συγγένεια τούτων
τῶν φύσεων, ἐξ ἀν | τι γίνεται ἔργον συντιθεμένων ἐκάστων· ἐκ δὲ 43
30 τῶν τυχόντων οὐδαμῶς, οἷον ἐκ λίθου καὶ φωνῆς, ἢ ἐξ ἀνθρώπου καὶ
δένδρου. οἱ δὲ μόνον ἐπιχειροῦσι λέγειν ποιῶν τι ἡ ψυχή, ποιῶν δέ τι τὸ
σῶμα τὸ δεχόμενον αὐτὴν οὐκέτι προσδιορίζουσιν, ὥσπερ ἐνδεχόμενον κατὰ 5
τοὺς Πυθαγορικοὺς μύθους, οἵς ἐκεῖνος μὲν ἐχρῆτο πολιτικῶς, οὗτοι δὲ
φυσικῶς [ὑπολαμβάνουσι]. τὴν τυχοῦσαν ψυχὴν εἰς τὸ τυχόν εἰσδύεσθαι
35 σῶμα· ὅρμεν γάρ διὰ τῶν ζώων ἔκαστον, μᾶλλον δὲ τῶν ἐν τοῖς ζώοις 10
σωμάτων ἰδιον εἶδος κέκτηται καὶ ἰδίαν μορφήν, καὶ πολὺ διέστηκε τὸ
σκάληκος σῶμα πρὸς τὸ ἕπτον, καὶ τὸ ψύλλης πρὸς τὸ ἀνθρώπου. οὐ δὲ

1 ἀντιστρέφειν Qs αὐτὴν Q 4 τῶν] τὸ Q 5 δὲ] δὴ Cs 6 ἡ om.
Q in ras. 11 οὖ] οὖδε C 11. 12 τῶν ἀνθρώπων Qs 14 οὐρανὸν] νοῦν C
16 αὐτῇ εἰς αὐτῆς P 20 τὸ (alterum) Q¹: τοῦ PQC 21 supra τοῦτον scr.
τὸ βέλτιον Q³ post τρόπον fort. addendum ἢ δὲ τοῦ 27 οὐδὲ πᾶν Q
30 φωνῆς] δένδρου Cs 34 ὑπολαμβάνουσι delevi 36 σωμάτων] legit ἔκαστον
ἰδιον ἔχειν εἶδος σῶμα καὶ μορφὴν ut Arist. E: om. σῶμα Arist. refl. 37 post
πρὸς τὸ (prius) add. τοῦ Qs

οῖονται εἰς τὸ τυχὸν σῶμα τὴν τυχοῦσαν ψυχὴν εἰσοικίζεσθαι, εἰς τὸ τοῦ 43 ἐλέφαντος, ἀν οὖτω τόχῃ, τὴν τῆς ἔμπιδος, παραπλήσιον δὴ οὖν τι 15 λέγουσιν, ὥσπερ εἴ τις φαίη εἰς αὐλοὺς ἐνδύεσθαι τὴν ὑφαντικήν, ἢ τὴν χαλκευτικήν εἰς κερκίδας· καίτοι καὶ ταῖς τέχναις εἰς φύσις ἦν ἔσωτῶν 5 εἰσδύεσθαι εἰς τὰ δργανα, αὐλητικὴ μὲν ἀν εἰς αὐλοὺς εἰσέσθι, καὶ οὐκ εἰς 20 λύραν, κιθαριστικὴ δὲ εἰς κιθάραν, καὶ οὐκ εἰς αὐλούς· καὶ ταῖς ψυχαῖς τοίνυν, εἴπερ δργανά ἐστι τὰ σώματα, ἐκάστην εἰς τὸ οἰκεῖον εἰσφοιτᾶν προσήκει, μᾶλλον δὲ οὐδὲ εἰσφοιτᾶν, ἀλλὰ ποιεῖν οἰκεῖον αὐτῇ καὶ ἐπιτήδειον· πλάττει γάρ αὐτῇ τὸ σῶμα καὶ οὐχ ἔτοιμον παραλαμβάνει, καθάπερ 25 10 ἡ κιθαριστικὴ τὴν κιθάραν. τί οὖν τὸ οἰκεῖον ἐκάστη καὶ πῶς αὐτὸ καὶ τίς οὖσα | πρὸ τοῦ σώματος εὑρήσει τε καὶ ἔργασται, παντελῶς ὁ Τίμαιος 44 ἀπεσιώπησεν.

4. Καὶ ἄλλῃ δέ τις δόξα παραδέδοται περὶ ψυχῆς πιθανὴ μὲν οὐδεμιᾶς ἡσσον τῶν λεγομένων, δεδωκυῖα δὲ εὐθύνας καὶ ἔξητασμένη καὶ ἐν 5 τοῖς κοινοῖς λόγοις καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις· λέγουσι γάρ τινες αὐτὴν ἀρμονίαν· καὶ γάρ τὴν ἀρμονίαν χρᾶσιν καὶ σύνθεσιν ἐναντίων εἰναι καὶ τὸ σῶμα συγκείσθαι ἐξ ἐναντίων. τὴν οὖν τάνατία ταῦτα εἰς συμφωνίαν ἄγουσαν 10 καὶ ἀρμόζουσαν, θερμὰ λέγω καὶ ψυχρὰ καὶ ὑγρὰ καὶ ξηρὰ καὶ σκληρὰ καὶ μαλακὰ καὶ δσαι ἄλλαι ἐναντιώσεις τῶν πρώτων σωμάτων, οὐδὲν ἄλλο 20 εἰναι ἢ τὴν ψυχήν, ὥσπερ καὶ ἡ τῶν φυσιγγῶν ἀρμονία τὸ βαρὺ καὶ τὸ δέξιν συναρμόζει. πιθανότητα μὲν οὖν ὁ λόγος ἔχει, διελήλεγκται δὲ 15 πολλαχῇ καὶ ὑπ' Ἀριστοτέλους καὶ ὑπὸ Πλάτωνος. καὶ γάρ ὅτι τὸ μὲν πρῶτον τοῦ σώματος, τουτέστιν ἡ ψυχή, ἀρμονία δὲ δεύτερον, καὶ ὅτι τὸ μὲν ἄρχει καὶ ἐπιστατεῖ τῷ σώματι καὶ μάχεται πολλάκις, ἀρμονία δὲ οὐ 25 μάχεται τοῖς ἡρμοσμένοις, καὶ ὅτι τὸ μᾶλλον καὶ ἡττον ἀρμονία μὲν δέ- 20 χεται, ψυχὴ δὲ οὖ, καὶ ὡς ἀρμονία μὲν σωζομένη οὐ προσίεται ἀναρμο- στίαν, ψυχὴ δὲ κακίαν προσίεται, καὶ ὅτι εἴπερ τοῦ σώματος ἡ ἀναρμοστία νόσος ἐστὶν ἡ αἰσχος ἡ ἀσθένεια, ἡ ἀρμονία τοῦ σώματος κάλλος δὲ εἴη 25 καὶ ὑγεία καὶ δύναμις ἀλλ’ οὐ ψυχή, ταῦτα μὲν ἀπαντα εὑρηται ὑπὸ τῶν 30 φιλοσόφων ἐν ἄλλοις· ὃ δὲ νῦν Ἀριστοτέλης φησί, τοιαῦτα ἐστιν. ἡ ἀρ- μονία λόγος ἐστὶ τῶν ἡρμοσμένων | καὶ σύνθεσις τῶν μεμιγμένων, ἡ ψυχὴ 45 δ’ οὕτε σύνθεσις οὕτε λόγος· καὶ ἡ μὲν οὖσα ἡ δὲ οὖ· καὶ ἡ μὲν κινεῖ τὸ σῶμα, ἀρμονία δὲ οὐ κινεῖ τὰ ἡρμοσμένα, ἀλλ’ ἐπιγίγνεται μὲν ἡρμοσμένοις, ἀρμόζει δὲ ἄλλος, ὥσπερ τὰς χορδὰς ὁ μουσικός· ἄλλης οὖν 35 δεήσει τῇ ψυχῇ τῆς ποιούσης αὐτῇ τὴν ἀρμονίαν. φανερῶς δ’ *(Ἄν)* ἀτοπος ὁ λόγος φανείη πειρωμένοις τὰ πάθη τῆς ψυχῆς καὶ τὰ ἔργα 30 ἔκκαστον εἰς ἀρμονίαν τινὰ ἀναψέρειν. ποίας γάρ ἀρμονίας τὸ αἰσθάνεσθαι,

1 εἰς τὸ τοῦ] τὴν τοῦ C 2 τὴν] εἰς τὸ C παραπλησίως Cs οὖν om. Cs
 3 φαίη] λέγοι C. 6 post λόρων add. καὶ Cs 7 ἐκάστη Q post ἐκάστην
 add. ἀν Cs αὐτῇ scripsi: αὐτῇ 14 ἡττων Arist. praeter EU δεδω-
 κυῖα δὲ εὐθύνας] λόγους δὲ ὥσπερ εὐθύνας δεδωκυῖα Arist. 15 τινες etiam Arist.
 VVY: om. Arist. rell. 34 ἄλλοις] ἄλλο Ms διπερ ex ὥσπερ P 35 δν
 add. Spengel

καὶ ποίας τὸ φιλεῖν ἡ μισεῖν; ἐλήλυθε δὲ αὕτη ἡ δόξα μάλιστα μὲν ἐκ 45 τῶν μεγεθῶν, ὅσα ἔχει θέσιν καὶ κίνησιν, ἐπειδὴ ταῦτα, ὅταν οὗτως ἀλλήλοις παρατεθῇ ὥστε μηδὲν συγγενὲς παραδέχεσθαι, τότε λέγεται ἡρμόσθαι καλῶς, καὶ ἡ σύνθεσις αὐτῶν ὀνομάζεται ἀρμονία, ὥσπερ ἔνδικα καὶ λίθοι 5 5 καὶ ὅσα ἀρμόζουσιν αἱ τέχναι φυσικὰ σώματα. ἐντεῦθεν δὲ καὶ τὰ μεμιγμένα κατὰ λόγον τινὸν ἡ κεκραμένα πρὸς ἀλλήλα ἡρμόσθαι φαμέν, ὅτι συμφώνως μέμικται καὶ οὐ διέστηκεν οὐδὲ ἀπήρτηται οὐδὲ παραδέχεται τινα ἔτερον μεταξὺ λόγον, ὃς μᾶλλον αὐτὰ ἀρμόσει καὶ συγκεράσει, ὥσπερ 20 καὶ τοὺς φθόγγους τοὺς μουσικοὺς ἡρμόσθαι τηνικαῖτα οἰόμεθα, ὅταν 10 μηδεὶς εὑρίσκηται μεταξὺ λόγος ὃς ἡδίω ποιήσει τῶν φθόγγων τὴν συμφωνίαν. κατὰ τίνα οὖν τούτων τῶν τρόπων ἀρμονίαν καλεῖν ἔνεστι τὴν ψυχήν; 25 οὔτε γάρ ὡς σύνθεσιν ἡ παράθεσιν, οἷον τῶν δστῶν πρὸς τὰ δστᾶ, ἡ τῶν δστῶν πρὸς τὰ νεῦρα· γελοῖον γάρ τοιούτων μορίων ἡ τὸν | νοῦν ἡ τὴν 46 αἰσθησιν σύνθεσιν λέγειν. ἀλλ’ οὔτε ὡς τὸν λόγον τῆς μίξεως ἡ τῆς 15 κράσεως· ἀλλης γάρ οὔσης τῆς ἐκάστου μορίου κράσεως ἀλλη ἀν εἴη καὶ ἡ ψυχή, ὥστε πολλὰς ἐκαστον ἔχειν ψυχάς. τοῦτο δὲ καὶ παρ' Ἐμπε- 5 δοκιλέους ἀπαιτητέον· κίρνησι γάρ καὶ οὗτος ἐκαστον τῶν τοῦ σώματος μορίων τῷ ἴδιῳ λόγῳ, ἀλλως μὲν δστᾶ, ἀλλως δὲ σάρκας. πότερον οὖν ὁ λόγος οὗτος ἔσται κατ' αὐτὸν ἡ ψυχή, καὶ εἰ πολλοὶ οἱ λόγοι, πολλαὶ 20 καὶ αἱ ψυχαί; ἡ ἄλλο τι οὖσα ἡ ψυχὴ παρὰ τὸν λόγον τῷ λόγῳ προ- 10 βάλλοντι ἐμφύεται; ἔτι δὲ πότερον ἡ φιλία ταύτης αἰτία τῆς μίξεως ἡ τῆς τυχούσης; καὶ αὕτη πότερον ὁ λόγος ἡ ἔτερον τι παρὰ τὸν λόγον;

"Οτι μὲν οὖν οἱ λέγοντες ἀρμονίαν τὴν ψυχὴν οὔτε ἐγγὺς ἄγαν, οὔτε πόρρω τῆς ἀληθείας βάλλειν ἀν δόξειν, καὶ ἐκ τῶν νῦν 15 25 εἰρημένων καὶ ἐκ τῶν ἐν ἀλλοις δηλόν ἔστι· πιθανότητα δὲ πολλὴν ὁ λόγος ἔχει, καθάπερ καὶ πρότερον ἔφην. πάλιν γάρ εἰ παντελῶς ἔτερον ἡ ψυχὴ τῆς μίξεως καὶ τῆς κράσεως, διὰ τί τούτων φιλειρομένων φιείρεται εὐθὺς 20 ἡ ψυχὴ; λυομένου γάρ τοῦ λόγου τῆς σαρκὸς καὶ τῶν ἀλλων ἐκάστου τῶν τοιούτων λύεται εὐθὺς καὶ ἡ ψυχὴ. ἀλλὰ καὶ ἐμπαλιν ἀπορητέον, διὰ τί 30 τῆς ψυχῆς ἀπολιπούσης τὸ σῶμα εὐθὺς φιείρεται καὶ ἡ κρᾶσις καὶ ἡ μίξις, ἣν φασιν ἀρμονίαν τοῦ σώματος. εἰ γάρ καὶ τῆς κράσεως φιειρο- 25 μένης φιείρεται ἡ ψυχὴ, καὶ τῆς ψυχῆς ἀπολιπούσης φιείρεται ἡ κρᾶσις, οὐ πόρρω ἀν εἴη ταῦτα ἀλλήλων. ἀλλ’ οὐ φιείρεται φησιν ἡ ψυχὴ τῆς κράσεως φιειρομένης, ἀλλ’ ἡ ἐμψυχία, ἣν ἡ ψυχὴ τῷ σώματι ἐπιδί- 47 35 δωσιν, αὐτὴ μὲν οὖσα χωριστή, ἐλλάμπουσα δὲ τὴν ζωήν, ὥσπερ ὁ ἡλιος τὸ φῶς τῷ ἀέρι. ἐγὼ δὲ θαυμάζω τῶν ταῦτα λεγόντων, ὅτι πρῶτον μὲν ἀποδεῖται οἶονται τὰ παραδείγματα· καίτοι τῶν πίστεων ἀσθενέστατον τὸ 5 παράδειγμα· ἔπειθ' ὅτι μηδὲ αὐτοῖς τούτοις ἀκολουθοῦσιν. ὁ μὲν γάρ

3 συγγενές] συγγενέσθαι Arist. E
10. 11 συμφωνίαν] συμμετρίαν C
οὗτος Cs ή ψυχὴ om. Q
Victorius: φησιν

6 κεκραμένα PQ

7 καὶ —ἀπήρτηται οὐ. Q

11 καλεῖν ἔνεστιν ἀρμονίαν C

19 ἔσται

21 φιλία —(22) τυχούσης] φ.

τῆς τυχούσης αἰτία

μίξεως ἡ τῆς κατὰ λόγον Cs et Arist.

22 τυχούσης] τι εχ ἐ (?) Q³

31 φασιν

38 αὐτοῖς] fort. αὐτοί

ἥλιος εἰς ὧν χορηγεῖ τὸ φῶς πᾶσι τοῖς σώμασι, τὴν ψυχὴν δὲ οὐκ ἀν 47
εἴποιεν μίαν τὴν ἐλλάμπουσαν τὴν ζωὴν πᾶσι τοῖς ζώαις. διὸ καὶ ὁ ἥλιος 10
μὲν εῖς, μεταλαμβάνει δὲ τοῦ φωτὸς οὐχ ἄπαντα παραπλησίως, ἀλλ’
5 ἄλλως μὲν ἀνήρ, ἄλλως δὲ ὅδωρ, ἄλλως δὲ ἄργυρος, ἄλλως δὲ λίθος,
ἄλλως δὲ ἔύλον, καὶ ἑτέρως μὲν τοδὶ τὸ χρῶμα, ἑτέρως δὲ τοδί· τὴν
ψυχὴν δὲ εἰ μίαν τις λέγοι, δεῖ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀπολαύειν αὐτῆς ἄλλως 15
καὶ ἄλλως τὰ ζῶα, καὶ οὐ ψυχαῖς ἔτι διοίσει τὰ ζῶα ἀλλ’ ἐμψυχίαις.
ἔπειτα ἐκείνη ἡ μία ψυχὴ τίς ἔσται; καὶ ηὗτις ἀνὴρ, τῷ γε Ἀριστοτέλους
λόγῳ οὐδὲν διοίσει. φησὶ γάρ ἐκεῖνος τὴν μὲν ψυχὴν ἐκείνην τὴν μίαν 20
10 οὕτε ἐπιζητεῖν ἐν τῷ παρόντι λόγῳ οὕτε ὄριζεσθαι, ἐπιζητεῖν δὲ τὴν
ἀνθρώπου καὶ τὴν ἕπιπον καὶ τὴν βρόσην, ἣν εἴτε ἐμψυχίαν δυνομάζειν ἔθε-
λουσιν εἴτε ψυχήν, συγχωρήσει· ἀλλ’ ὡσπερ τὸ φῶς ὄριζόμενος ἐντελέ-
χειαν τοῦ κατ’ ἐνέργειαν διαφανοῦς οὐ τὸν ἥλιον ὄριζεσθαι φησιν, ἀλλὰ 25
δὲ διδωσιν ὁ ἥλιος, καίτοι γε τὸν ἥλιον ἄλλως ἔχων εἰπεῖν ἐντελέχειαν τοῦ
15 κατ’ ἐνέργειαν διαφανοῦς, οὕτω καὶ νῦν τὴν ψυχὴν ὄριζόμενος οὐ τὴν
ἔξιθεν καὶ μίαν ὄριζεσθαι φησιν, ἀλλὰ τὴν παρ’ ἐκείνης | ἐγγινομένην τοῖς 48
σώμασι τοῖς ὀργανικοῖς ἐντελέχειαν, δυνάμενος ἵσως ὄρισασθαι κακείνην
τὸν αὐτὸν τρόπον. οὐδὲν γάρ κωλύει τῶν ἐντελέχειῶν τῶν διεῖν τοῦ
20 διαφανοῦς τὴν μὲν εἶναι τελειοτέραν, οἷον τὸν ἥλιον, τὴν δὲ ἀτελεστέραν, οἷον
οἶνον τὸ φῶς· οὕτω τοίνυν καὶ τῆς ψυχῆς τὴν μὲν εἶναι τελειοτέραν, οἷον
τὴν ἔξιθεν, τὴν δὲ ἀτελεστέραν, οἶνον τὴν ἑκάστου. ταύτην οὖν τὴν ἑκάστου
ψυχὴν ἦν σὺ μὲν ἐμψυχίαν δυνομάζεις, ἔγῳ δὲ ψυχήν, ἀχώριστόν φησι καὶ
φυσικήν, φυσικήν δὲ οὐχ ἀπλῶς ἀλλ’ ὡσπερ τὸ ἐν τῷ ὅδῳ φῶς, καὶ 10
σὺ δὲ ὡς ἔοικε παραπλησίως· περὶ γάρ τοῦ δυνόματος ἀμφισβητῶν τὸ πρᾶγμα
25 καὶ λίαν σαφῶς ὅμολογεῖς. οὗτοι δὲ τὴν τοῦ παντὸς ψυχὴν εἰκὼς ἐλλάμπειν
τοῖς σώμασι τὴν εἴτε ψυχὴν εἴτε ἐμψυχίαν δύναμιν τινὰ ὑπάρχουσαν ζωτι- 15
τὴν καὶ διὰ παντὸς τεταμένην, μάλιστα δὲ δόξεις δῆλον ποιεῖν τῶν ζώων
τὰ αὐτομάτως γνόμενα, οὐ τῇ τοιᾳδε κράσει τοῦ σώματος ἀμα εδύνεις ἐμπνεῖ
τε καὶ ζῆι καὶ κινεῖται ἐξ ἑαυτῶν, ὡσπερ τοὺς μῆνας φασὶν ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ
30 παρ’ ἥμιν εὐλαβεῖς καὶ ἐμπίδεις καὶ πολλὰ εἰδῆς ζώων τοιαῦτα. ἀλλὰ τί 20
τοῦτο πρὸς τὸ χωριστὰς εἶναι τὰς τοιαύτας ψυχάς; ἀλλ’ ἵσως τοῦ μὲν
παραδείγματος ἀμελήσουσι, φήσουσι δὲ ἑκάστῳ παρεῖναι ψυχὴν ἴδιαν τῆς
35 ἐμψυχίας τῆς ἑκάστου ποιητικήν. λεγέτωσαν οὖν ἥμιν, ἀρ’ ἐπὶ πάντων 25
τοῦτο τῶν ζώων ἡ ἐπὶ μόνων ἀνθρώπων; ἐπὶ πάντων μὲν γάρ μὴ
γελοιότερον ἡ τῶν μόνων ἐφεστάναι τινὰ ψύλλης ψυχὴν ἐλλάμπουσαν
τῇ ψύλῃ τὴν ἐμψυχίαν· εἰ δὲ ἐπὶ μόνων τῶν ἀνθρώπων, τίς ἡ
40 ἀποκλήρωσις καὶ | πόθεν ἡ διαφορὰ ταῖς ἀνθρωπίναις ταύταις ψυχαῖς,
λέγω δὲ ταῖς ἔξιθεν ἐφεστώσαις; διμοιειδεῖς γάρ πᾶσαι, τὸ δὲ διμοιειδὲς
ἄπαν τῷ τῆς θλῆς μερισμῷ τὰς διαφορὰς πρωσλαμβάνει. θλῶς τε ἡ τῇ

2 εἴποιμεν Ο

tiny (alterum

δυοῖς Cs

στάγα! Qs

8 ຖី៤៩] នូវ

C an

28. 29 ἐμπνεῖ

37 ἀποπλήρω·

11 ante ἀνθρ. et Ἰππον add. τοῦ Ms

τοῦ Σε 18 ἐντελεχειῶν] ἐνεργει

29 αὐτῶν Q

39 Σλης Q¹C: σλης PQ

φυτικὴν ζωὴν χορηγοῦσα πῶς ἔξωθεν ἐφεστήκει τῷ σώματι, ἢ ἡ τὸν 49
θυμόν, ἡ ἡ τὴν ἐπιθυμίαν; ὁ νοῦς μὲν γάρ ἵσως οὗτος τε καὶ ἔξωθεν
ἐφεστὼς ἐλλάμπειν δύναμιν νοερὰν τῇ ψυχῇ, ταύτας δὲ ἀνάγκη τὰς φύσεις
ἐνυπάρχειν καὶ ἐμπεπλέχθαι τοῖς σώμασιν, εἰ μέλλουσι τὰ αὐτῶν ἔργα 10
5 παρέκεσθαι. ἀλλ’ ἡ μὲν τοιαύτη κομφεία καὶ καθ’ ἕσατὴν ἵσως τεύξεται
λόγου, ὅτι δὲ οὔτε ἀρμονίαν οἶον τε εἰναι τὴν τοιαύτην ψυχήν, οὔτε ἄνευ
ἀρμονίας, παντάπασιν δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων.

Ἐδηλογώτερον δὲ ἀπορήσειν ἀν τις περὶ αὐτῆς ὡς κινουμένης εἰς τὰ 15
τοιαῦτα ἀποβλέψας. φαμὲν γάρ τὴν ψυχὴν φοβεῖσθαι θαρρεῖν λυπεῖσθαι,
10 ἔτι δὲ ὀργίζεσθαι καὶ αἰσθάνεσθαι καὶ διανοεῖσθαι· ταῦτα δὲ ἀπαντα κινή-
σεις εἰναι διοκοῦσιν, ὥθεν οἰημείη τις ἀν αὐτὴν ταύτας τὰς κινήσεις κινεῖ· 20
σθαι· τὸ δὲ οὐκ ἔστιν ἀναγκαῖον. διπλοῦν γάρ ἔχει τὸν ἔλεγχον οὗτος ὁ
λόγος· οὔτε γάρ κινήσεις ταῦτα τὰ πάθη, καὶ εἰ δοθεῖν κινήσεις εἰναι,
οὐ τῆς ψυχῆς κινήσεις εἰσίν, ἀλλ’ ὑπὸ ψυχῆς ὅλου τοῦ ζῶου, οἷον ἐν
15 ταῖς ὀργαῖς κρίνει μὲν ἀξιον εἰναι τὸ πρᾶγμα ὀργῆς ἡ ψυχή, τοῦ ζῶου δὲ 25
ἡ καρδία κινεῖται καὶ ζεῖ τὸ περὶ αὐτὴν αἴμα καὶ ἀνοιδαίνει. εἰ μὲν οὖν
ἡ ζέσις καὶ ἡ πήδησις τῆς ψυχῆς ἔστιν, ἡ ψυχὴ κατὰ τὰς ὀργὰς ἀν
κινοῖτο· εἰ δὲ ἀδύνατον τοῦτο συγχωρεῖν τοῖς ἀσώματον αὐτὴν τιθεμένοις, 50
τὸ ζῶον μὲν ἀν κινοῖτο δτε ὀργίζεται, ἡ ψυχὴ δὲ κρίνοι ἀν μόνον, ἡ
20 κρίσις δὲ οὐ κίνησις, ἀλλ’ ἡρεμία καὶ στάσις μᾶλλον. οὗτω δὲ ἔχει καὶ
πρὸς τοὺς φύσιους· ἡ μὲν κρίνει τὸ φοβερόν, συστέλλεται δὲ μόριόν τι τοῦ 5
σώματος καὶ καταψύχεται καὶ ἀλλοιοῦται· ‘χλωροὶ γάρ’ φησιν ‘ὑπαὶ δείσους’
ὁ ποιητής, καὶ ‘ἄχρος τέ μιν εἴλε παρειάς’, ταῦτα δὲ τοῦ μὲν σώματος
τοῦ ἐμψύχου, τουτέστι τοῦ ζῶου πάθη καὶ κινήσεις φανερῶς ἀν εἰεν, τὴν
25 ψυχὴν δὲ αὐτὴν ὠχριαῖν ἡ ἐρυθραίνεσθαι γελοῖον πάνυ. καὶ τὸ διανοεῖσθαι 10
τοίνυν, εἴπερ κίνησις, ὅλῳ ἀν τῷ ἀνθρώπῳ προσήκοι, οὐ τῇ ψυχῇ τῇ
τοῦ ἀνθρώπου, μορίου τινὸς ἔνδομεν ἀλλοιούμενου τοῦ ἀνάλογον τῷ αἵματι
ἡ τῷ πνεύματι. διχῶς γάρ ἵσως ἐν τοῖς πάθεσι τοῖς τοιούτοις ὑπὸ τῆς 15
ψυχῆς κινεῖται τὸ ἐμψύχον σῶμα, ἡ κατὰ φοράν τινα μορίων αὐτοῦ
30 κινουμένων, ὥσπερ τὸ αἷμα ἐν τοῖς θυμοῖς προπηδᾷ ἐπιπολῆς καὶ προ-
εξάλλεται τοῦ λοιποῦ σώματος, ἡ κατὰ ἀλλοιώσιν, δταν καταψύχηται ἐν
τοῖς φύσιοις. ποιὰ δὲ πάθη ποίας συναπολαύει κινήσεως σωματικῆς, ἔτερος 20
λόγος. οἱ δὲ τὰς ὑπὸ τῆς ψυχῆς κινήσεις εἰς τὴν ψυχὴν αὐτὴν ἀναφέροντες
ὅμοιώς ποιοῦσιν, ὥσπερ εἰ τις λέγοι τὴν ψυχὴν ὑφαίνειν ἡ οἰκοδομεῖν ἡ
35 κιθαρίζειν· καὶ γάρ τούτων αἰτίᾳ μὲν ἡ ψυχὴ τῶν κινήσεων· ἡ γάρ ἔξις
ἡ οἰκοδομικὴ ἐν αὐτῇ. ἀλλ’ ὥσπερ ὁ οἰκοδόμος οἰκοδομεῖ, οὐχ ἡ τέχνη, 25
καὶ ὁ κιθαριστὴς κιθαρίζει, οὐχ ἡ μουσική, καίτοι ὁ μὲν οἰκοδόμος οἰκο-
δομεῖ τῇ οἰκοδομικῇ, ὁ δὲ κιθαριστὴς κιθαρίζει τῇ κιθαριστικῇ· οὗτω καὶ
οὐχ ἡ ψυχὴ ἐλεεῖ ἀλλ’ ὁ ἀνθρωπος, τῇ μέντοι ψυχῇ, | ὡς καὶ λούεται 51

4 αὐτῶν C: αὐτῶν PQ 5 post ἵσως fort. addendum οὐ 6 οὕτ?] οὐδὲ C 16 εἰ
μὲν οὖν — (18) κινοῖτο add. P in marg. praemissio κείμενον 22 χλωροὶ] O 4
ἥπται δείσους P: ὑπὸ δείσους C 23 ἄχρος] Γ 33 24 κινήσεις] κιν in ras. Q³
25 ἐρυθροὶ] αἴνεσθαι eraso ρ Q 34 λέγοι εκ λέγει Q

καὶ ἀριστᾶς καὶ νῆχεται ὁ ἄνθρωπος, οὐχ ἡ γνώμη ἀφ' ἣς ταῦτα ποιεῖ. 51
ὅταν δὲ λέγω τῇ ψυχῇ, οὐχ οὕτω λέγω ὡς ἐν ἔκεινῃ τῇς κινήσεως ἐνυπ-
αρχούσης, ὥσπερ ὅταν λέγω κινεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον τῇ χειρὶ· τότε γάρ 5
αὐτῇ ἡ χείρ τὴν κίνησιν ὑπομένει. ἀλλὰ πῶς λέγω κινεῖσθαι τὸν ἄνθρω-
πον τῇ ψυχῇ; ἡ ὡς μέχρις ἔκεινης ἡ ὡς ἀπ' ἔκεινης. ὅταν μὲν γάρ
τῶν ἔξαθεν αἰσθητῶν ἀντιλαμβάνηται, μέχρι τῆς ἐπ' ἔκεινην ἀναφορᾶς τὸ
σῶμα κινεῖται, τῶν αἰσθητηρίων εἰς τὴν ἀρχὴν αὐτῆς παραπεμπόντων τὰ 10
πάθη, ἂν ἀπὸ τῶν ἔξαθεν ἀνεμάζετο, ὃν ἀντιλαμβάνεται αὐτῇ ἀκίνητος
μένουσα. λεγόμενα τοίνουν τῇ ψυχῇ ταύτην κινεῖσθαι τὴν κίνησιν, διτοῦ
10 πάθους τῶν αἰσθητηρίων ἡ ψυχὴ ἡμῖν αἰτίᾳ, καὶ τῆς δι' αὐτῶν διαδό- 15
σεως, ἐπεὶ νεκρωθέντων γε τῶν δργάνων τὸ τοιοῦτον πάθος οὐχ ἀπτεται.
αἱ δὲ ἀναμνήσεις οὐκέτι μέχρις ἔκεινης, ἀλλ' ἀπ' ἔκεινης· εἰς δὲ γάρ ἐτε-
λεύτησεν ἡ αἰσθησις, ἐντεῦθεν ἡ ἀρχὴ τῆς ἀναμνήσεως· προβάλλουσα γάρ
τὰ φαντάσματα ἀφ' αὐτῆς ἡ ψυχὴ καὶ ταῦτα ἀνελίτουσα ἐπὶ τὴν ἀνάμνη- 20
15 σιν ἀφικνεῖται. τῷ οὖν ἀπ' ἔκεινης ἀρχεσθαι τὴν προβολὴν τῶν φαντασμά-
των, ἡ ὡς θησαυρίσσα ἔχει, λέγεται ἀπ' ἔκεινης ἡ ἀνάμνησις.

Εἰ δὲ μὴ κίνησίν τις λέγοι τὰ ἐγκαταλείμματα τῶν αἰσθητῶν, ἀλλὰ
μονῆν μᾶλλον καὶ ἡρεμίαν, πρός γε τὸν παρόντα λόγον οὐδὲν διοίσει. 25
πολλάκις μὲν γάρ ἡ ἀνάμνησις ἀπὸ τῆς προβολῆς ἀρξαμένη τῶν φαντασμά-
20 των εἰς αὐτὸν τοῦτο ἀπτετελεύτησεν ἀνευ τοῦ κίνησιν σωματικὴν ἐφελκύσα-
σθαι, πολλάκις δὲ ἀναμνησθέντες αἰσχροῦ τινὸς ἐρυθραινόμεθα, ἡ φοβεροῦ 52
ναυτιῶμεν, πολλάκις δέ βαδίζομεν καὶ διαλεγόμεθα ἐξ ἀναμνήσεως. ἀλλὰ
τὸ μὲν βαδίζειν καὶ διαλέγεσθαι καὶ ναυτίλιν καὶ ἐρυθράνεσθαι καὶ πάντα
τὰ τοιαῦτα κινήσεις ἐναργῶς, τὸ δὲ κρίνειν καὶ ἀντιλαμβάνεσθαι κινήσεις 5
25 μὲν οὐδαμῶς ἡ οὐ τοιαῦται, ἐνέργειαι δὲ τῇς ψυχῆς. εἰ δὲ καὶ τὰς
ἐνέργειας τις κινήσεις λέγοι, πρὸς τοῦνομα ὅπερ εἴπον καὶ πρότερον οὐ
χρὴ φιλονικεῖν, διορίζεσθαι δέ, διτοῦ εἰπερ καὶ τὰ τοιαῦτα κινήσεις, ἀλλ'
30 ἔτερον γε εἶδος τοῦτο κινήσεως, ὅπερ καὶ αὐτὸς διαρρήδην ἐφεξῆς συγχωρεῖ. 10
φησὶ γάρ ἐπὶ τοῦ θεωροῦντος καὶ φρονοῦντος καὶ διδασκούντου διερεψεις
οὐκ ἔστιν ἀλλοιοῦσθαι (εἰς αὐτὸν γάρ ἡ ἐπίδιοσις καὶ εἰς ἐντε-
λέχειαν) ἡ ἔτερον γένος ἀλλοιώσεως. καὶ πάλιν· τὸ δὲ ἐκ 15
δυνάμει ὄντος μανθάνον καὶ λαμβάνον ἐπιστήμην ὑπὸ τοῦ ἐντε-
λεχείᾳ ἐπισταμένου ἦτοι οὐδὲ πάσχειν φατέον, ἡ δύο τρόπους
εἰναι ἀλλοιώσεως. καὶ ἐν τῷ τρίτῳ γε αὐθίς· φαίνεται δὲ τὸ μὲν
35 αἰσθητὸν ἐκ δυνάμει ὄντος τοῦ αἰσθητικοῦ ἐνεργείᾳ ποιοῦν· οὐδὲ
γάρ πάσχει οὐδὲ ἀλλοιοῦται, διὸ ἀλλο τοῦτο εἶδος κινήσεως·
ἡ γάρ κίνησίς τοῦ ἀτελοῦς ἐνέργεια· ἡ δὲ ἀπλῶς ἐνέργεια ἔτερα

2 ἐν οὐ. C
θησαύρισμα Qs

3 post τότε add.: μὲν as
21 ἐρυθραινόμεθα P et eraso ρ Q

16 a scripsi: ἢγ
23 ἐρυθραινέσθαι PQ

29 φησι] B 5. 417^b 6
πάλιν] ib. 12

30 εἰς ἐντελέχειαν] διτοῦ εἰπερ ἦ
33 ἐπισταμένου] διτοῦ καὶ διδασκαλικοῦ Arist.

31 καὶ
post φατέον add.
34 ἐν τῷ τρίτῳ] 7. 431^a 4
36 τοῦτο εἶδος

ώσπερ εἴρηται Arist. praeter SUX
etiam Arist. TUVy: εἶδος τοῦτο Arist. vulg.

ἐστὶν ἡ τοῦ τετελεσμένου. ἐν οἷς σαφῶς τὴν μὲν κυρίως λεγομένην 52
κίνησιν οὐχ ἀπλῶς ἐνέργειαν, ἀλλ' ἀτελοῦς ἐνέργειαν λέγει, τὴν δὲ τοῦ 25
τετελεσμένου ἀπλῶς ἐνέργειαν, καὶ διὰ τοῦτο ἄλλο εἶδος κινήσεως, ὡστε
δηλονότι μάχοιτο ἂν οὐ πρὸς τὸ κινεῖσθαι προηγουμένως τὴν ψυχήν,
5 ἀλλὰ πρὸς τὸ [μὴ] κινεῖσθαι τὰς τοῦ σώματος κινήσεις. καὶ ταῦτα μὲν
οὐχ οὕτω χαλεπῶς ἀν διακριθείη, καίτοι καὶ ταῦτα οὐ πολλὴ ὁρτώνη 53
διεῖσθαι. εἰ γάρ ὥσπερ ἡ μάχαιρα τέμνει τῷ σχήματι, καὶ ἡ σφαῖρα
κυλινδεῖται τῷ σχήματι, αὐτὸ δὲ τὸ σχῆμα οὔτε τέμνει οὔτε κυλιν-
δεῖται, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος ὀργίζεται μὲν τῇ ψυχῇ, αὐτὴ δὲ οὐκ 5
10 ὀργίζεται ἡ ψυχή, ἃγαν δομοίαν ἔστι ποιούντων τοῖς συμβεβηκόσι τὴν
ψυχήν. ἀλλ' ἡ μὲν σφαῖρα οὐχ οὐα τέ ἐξ ἑαυτῆς ἄλλας ἀπ' ἄλλων
κινεῖσθαι κινήσεις, οὐδὲ ἡ μάχαιρα τέμνει ποικιλας τομὰς ἐξ ἑαυτῆς, ἡ
δὲ ψυχὴ τῶν κινήσεων αὐτὴ κατάρχει καὶ μεταβαίνει οὐα τέ ἐξ ἄλλης εἰς 10
ἄλλην, καὶ τὸ μεταβαίνειν ἐπ' αὐτῆς, καὶ τὸ μεταβάλλειν οὐ λέγεται τὸν
15 αὐτὸν τρόπον διπερ ἐπὶ τῶν σωμάτων· ἐπὶ μὲν γάρ τῶν σωμάτων ἀπασαι
αἱ τοιαῦται φωναὶ σημαίνουσι τὸ κινεῖσθαι αὐτὰ σωματικῶς, τοῦτο δέ ἔστιν 15
ἐν χρόνῳ καὶ συνεχεῖ κινήσει καὶ ἐξ ἀτελοῦς εἰς τὸ τέλειον· ἐπὶ δὲ τῇς
ψυχῆς αἱ τοιαῦται μεταβολαὶ ἀχρονοὶ τε πᾶσαι καὶ διωρισμέναι καὶ οὐκ
ἡρέμα προϊόνται ἐκ τοῦ δυνάμει εἰς ἐνέργειαν, ἀλλὰ ἀθρόως, ὥσπερ ἡ
20 ὄψις ἀπὸ τῶν λευκῶν εἰς τὰ μέλανα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν διπερ ἔφην οὐ λίαν 20
ἔργωδη· ἀ δὲ ἐπάγει περὶ τοῦ νοῦ πολλῆς δεῖται ἐπισκέψεως καὶ φροντίδος.

'Αναγκαῖον δὲ αὐτὴν παραθέσθαι τοῦ φιλοσόφου τὴν ῥῆσιν μηδὲν
μεταθέντας ἔνεκα τῆς σαφηνείας· οὐ γάρ οὕτως ἀσαφῆ τὰ λεγόμενα ὡς 25
δύσκριτα εἰναι καὶ δυσδιόριστα. λέγει τοίνυν ὁ δὲ νοῦς ἔοικεν ἐγγίγνε-
25 σθαι οὐσίᾳ τις οὗσα καὶ οὐ φθείρεσθαι· μάλιστα γάρ ἐφθείρετο
ἀν ὑπὸ τῆς ἐν τῷ γήρᾳ ἀμαυρώσεως· | νῦν δὲ διπερ ἐπὶ τῶν 54
αἰσθητηρίων συμβαίνει. εἰ γάρ λάβοι ὁ πρεσβύτης ὅμμα τοι-
ονδί, βλέποι ἀν ὥσπερ καὶ ὁ νέος, ὡστε τὸ γῆρας οὐ τῷ τὴν
ψυχὴν πεπονθέναι, ἀλλ' ἐν φῷ, καθάπερ ἐν μέθαις καὶ νόσοις.
30 καὶ τὸ νοεῖν δὴ καὶ τὸ θεωρεῖν μαραίνεται ἄλλου τινὸς εἰσω 5
φθειρομένου, αὐτὸ δὲ ἀπαθέσ· ἔστι· τὸ δὲ διανοεῖσθαι καὶ
φιλεῖν ἡ μισεῖν οὐκ ἔστιν ἔκεινου πάθη, ἀλλὰ τουδὶ τοῦ ἔχοντος
ἔκεινο ἡ ἔκεινο ἔχει. διὸ καὶ τούτου φθειρομένου οὕτε μνημονεύει
οὔτε φιλεῖ· οὐ γάρ ἔκεινου ἦν, ἀλλὰ τοῦ κοινοῦ δὲ ἀπόλωλεν· δὲ 10
35 νοῦς ἵσως θειότερόν τι καὶ ἀπαθέσ· ἔστιν. ἐν γάρ τούτοις πρῶτον
μὲν ἐπιζητητέον ὑπὲρ τῆς ἀκολουθίας τῶν λεγομένων· περὶ γάρ τοῦ μὴ
κινεῖσθαι τὴν ψυχὴν λέγων τὸν νοῦν οὐσίαν φησὶν οὖσαν ἐγγίγνεσθαι καὶ 15

1 ἔστιν ομ. Arist. 4 δῆλον ὅτι QC^s 5 μὴ deleui 11 ἀπ'] νπ' C
13 αὐτὴν] αὐτῶν Q 17 τὸ ομ. Cs 19 ἡρέμα] η et ε in ras. Q^s
20 διπερ] διπερ Q 24 λέγει τοίνυν] 408 b 18 26 νῦν δὲ διπερ] νῦν δ' ἵσως διπερ
Arist. EU: νῦν δ' ὥσπερ Arist. rell. 28 τῷ] τὸ PQ, τῷ uterque p. 30,12
28, 29 post τὴν ψυχὴν add. τι Arist. praeter S 29 ἐν νόσοις καὶ μέθαις Q
32 ἡ ἔκεινο ἔχει a (cf. p. 187,3; 194,12 Sp.): ομ. PQC 37 οὖσαν ante φησὶν P sed corr.

μὴ φθείρεσθαι, οὐδεμιᾶς οὖσης ἀνάγκης περὶ φθορᾶς νῦν ἐπισκοπεῖν τοῦ 54
νοῦ, διότι μηδὲ περὶ τῆς ἄλλης ψυχῆς, ἀλλ' εἰπερ ἄρα περὶ τοῦ κινεῖσθαι
τὸν νοῦν ἡ μὴ κινεῖσθαι. εἴτα ἂν φέρει εἰς σύστασιν τοῦ μὴ φθείρεσθαι
τὸν νοῦν, πῶς οὐ ταῦτα ἀρμόσει καὶ ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων ἄντικρυς; καὶ 20
5 οὐχ ἡμᾶς τοῦτο δεῖ προσαπορεῦν, ἀλλ' αὐτός φησι διαρρήδην· μάλιστα
γὰρ ἐφθείρετ' ἀν δπὸ τῆς ἐν τῷ γῆρᾳ ἀμαυρώσεως, νῦν δὲ
δπερ ἐπὶ τῶν αἰσθήτηρίων συμβαίνει. εἰ γὰρ λάβοι ὁ πρεσβύ-
της ὅμμα τοιονδί, βλέποι ἀν ὕσπερ καὶ ὁ νέος καὶ τὰ ἔξης· ἐξ 25
ῶν δηλός ἐστι, καθάπερ τὴν αἰσθήσιν τίθεται μὴ συμπάσχειν καμοῦσι τοῖς
10 δργάνοις ὑπὸ τοῦ γῆρας, οὕτω καὶ τὸν νοῦν μὴ συγκάμνειν τῷ ἔνδον
δργάνῳ. καὶ οὐδὲ ἐπὶ τῆς αἰσθήσεως ἔσταται | μόνης· ἀλλὰ τί φησι 55
ἔστε τὸ γῆρας οὐ τῷ τὴν ψυχὴν πεπονθέναι, ἀλλ' ἐν φ., καθάπερ
ἐν μέθαις καὶ νόσοις; εἰ οὖν μάλιστα μὲν ὁ νοῦς ἐφθείρετ' ἀν ὑπὸ τῆς
ἐν τῷ γῆρᾳ ἀμαυρώσεως, οὐ φθείρεται δέ, ἀλλὰ ἄλλου τιὸς εἶσω φθειρο- 5
15 μένου αὐτὸς ἀπαθῆς καὶ ἀθάνατος, ταῦτὸν ἀρμόζει καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς· εἰ
γὰρ τὸ γῆρας οὐκ ἐν τῷ τὴν ψυχὴν πεπονθέναι, ἀλλ' ἐν φ., καθάπερ ἐν
μέθαις καὶ νόσοις, ἀπαθῆς ἀν εἴη καὶ ἡ ψυχή, καὶ διὰ τοῦτο ἀθάνατος. 10
ἀλλὰ καὶ τὸ δργανὸν τοῦ νοῦ τί ποτ' ἀν εἴη τὸ τοῖς ὅμμασιν ἀναλογοῦν,
οὖ φησιν εἶσω φθειρομένου τὸν νοῦν ἀπαθῆ διαμένειν; καὶ τοῦτο γε τὸ
20 δργανὸν ἀρα μόνον ἐν ἀνθρώπῳ ἡ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζώοις ὑπάρχει; καὶ
δλως εἰ χρῆται δργάνῳ ἀφανεστέρῳ, πῶς οὐκ εὔλογον καὶ τὴν ψυχὴν τὴν 15
αἰσθητικὴν χωριστὴν ποιεῖν τῶν δργανῶν; οὐ γὰρ δὴ ὅτι τοῦ μὲν εἶσω τὸ
δργανὸν, τῆς δὲ ἔξω καὶ ἐν προδήλῳ, τοῦτο ἀρκέσει πρός γε τοσαύτην
διαφοράν. τί δὲ δὴ διαφέρει τὸ διανοεῖσθαι τοῦ νοεῖν; ἀρα τὸ νοεῖν μὲν 20
25 δταν τοὺς ἀπλοῦς ὅρους καταλαμβάνῃ, τὸ διανοεῖσθαι δὲ ἐν τῷ συντιθέναι
τούτους καὶ διαιρεῖν; τίς οὖν ἀμείνων δύναμις; ἀρα ἡ τῶν ἀπλῶν ἀντι-
λαμβανομένη ἡ ἡ τὰ ἀπλᾶ ταῦτα συντιθεῖσα καὶ διαιροῦσα; δόξεις γὰρ ἀν
τοῦτο μείζονος εἶναι δυνάμεως, ὕσπερ καὶ ἐπὶ τῶν τεχνῶν. τὸ μὲν γὰρ 25
τὰ ἀπλᾶ γιγνώσκειν ἔνδιλα καὶ λίθους, οὐ τέχνης· τὸ δὲ τὴν τούτων σύν-
30 θεσιν, τοῦτ' ἥδη τέχνης. ἡ τοῦτο μὲν οὐ χαλεπὸν ἀπολύσασθαι· τὸ γὰρ
ψεῦδος ἐν τῇ συνθέσει καὶ τὸ ἀληθές, καὶ νοεῖν μὲν οὐχ οἰόν τε | ψευδῶς, 56
διανοεῖσθαι δὲ οἶόν τε· κάκεῖνο μὲν ἐπιβολὴ καὶ θίξις ἐστὶ τοῦ νοούμενου,
τοῦτο δὲ ὕσπερ κίνησις περὶ αὐτὸν καὶ ἐπέλευσις καὶ ἀσθένεια τοῦ κατα-
σχεῖν ἀθρούν, ὕσπερ καὶ οἱ τυφλώτεοντες παρὰ τοὺς δέξιν ὀρῶντας. ἀλλ' 5
35 ἀ μὲν ἀπορήσειν ἄν τις, ταῦτα καὶ τοιαῦτά ἐστιν· ἀ δ' ἄν τις περὶ
αὐτῶν θαρρήσειν ὑπονοῆσαι, εἰς ἔτερον χρὴ καιρὸν ταμιεύεσθαι, ἐν φ.
καὶ ὁ φιλόσοφος φανερόν τι περὶ αὐτῶν διηρίζεται. νῦν γὰρ ἀποροῦντι
καὶ αὐτὸς μᾶλλον ἡ διδάσκοντι προσέπικεν.

10

9 δῆλον Cs

add. τῷ Qs
ἀπολύσασθαι?) Q³
Q et text. P

17 post νόσοις add. εἰ δὲ τοῦτο, καὶ ἡ φυσικὴ Cs

22 χωριστὴν om. Q

περὶ om. C

21 post χρῆται

δὴ δτι] διότι C

30 ἐπιλύσαι (ex

38 προσεόπεν C et marg. P (γρ.): ξοικεν

Μετὰ δὲ ταῦτα διελέγχει τὸν Ξενοκράτους δρισμὸν τῆς ψυχῆς, οὐδὲ πρὸς τούνομα τοῦ ἀριθμοῦ μαχόμενος, ὡς φησιν Ἀνδρόνικος καὶ Πορφύριος, ἀλλὰ καὶ πάνυ τὴν διάνοιαν ἐπιζητῶν τὴν Ξενοκράτους, ὡς δῆλον 15 ἔστιν ἐκ τῶν Περὶ φύσεως αὐτῷ γεγραμμένων, ἐν οἷς ἂν δόξεις μοναδικὸν 5 ποιεῖν ἀριθμὸν τὴν ψυχὴν ὁ Ξενοκράτης. τοῦτον γάρ τὸν λόγον φησὶ πολὺ τῶν εἰρημένων ἀλιγάτων εἰναι· ὑπάρχειν γάρ ἀδύνατα τοῖς οὖτω λέγουσι πρῶτον μὲν τὰ ἐκ τοῦ κινεῖσθαι συμβαίνοντα, ἰδίᾳ δὲ τὰ ἐκ τοῦ 20 λέγειν αὐτὴν ἀριθμόν. πῶς γάρ χρὴ νοῆσαι μονάδας κινουμένας; καὶ πότερον αἱ μὲν κινοῦσιν αὐτῶν, αἱ δὲ κινοῦνται, ἡ ἔκαστη ἀμά κινεῖ καὶ 10 κινεῖται; εἰ μὲν γάρ ἔκαστη ἀμά, πῶς ἀμερής καὶ ἀδιάφορος οὖσα κινητική τε ἀμά ἂν εἴη καὶ κινητή; ταῦτα γάρ πολὺ διαφέρει. εἰ δὲ αἱ μὲν 25 κινοῦσι τῶν μονάδων, αἱ δὲ κινοῦνται, οὐ τὸ σύστημα αὐτῶν δλον ψυχῆς, ἀλλ᾽ εἰπερ ἄρα αἱ κινοῦσαι μόνον ἐν τῷ συστήματι. δλως | δὲ εἰ κινεῖται 57 μονάς, ἀναγκαῖον δήπου θέσιν ἔχειν αὐτήν, θέσιν δὲ προσλαμβάνουσα 15 μονάς στιγμὴ γίνεται, στιγμῆς δὲ κίνησις γραμμὴν μὲν ποιεῖ, ζωὴν δὲ οὕτω. ἀναγκαῖον δὲ τὴν ἐν τῇ ψυχῇ μονάδα θέσιν ἔχειν, καὶ ἥδη που εἰναι· 5 καὶ γάρ καὶ ἡ ψυχή. εἴτε δὲ ἀπ' ἀριθμοῦ μὲν ἐὰν ἀφέλης ἀριθμὸν ἡ μονάδα, λείπεται ἀλλος ἀριθμός· τὰ δὲ φυτὰ καὶ τῶν ζώων πολλὰ οἷον τὰ ἔντομα διαιρούμενα ἐη̄ καὶ δοκεῖ τὴν αὐτὴν ἔχειν ψυχὴν τῷ εἰδεῖ. 20 πρὸς δὲ τούτοις εἰ θέσιν ἔχουσιν αἱ μονάδες αἱ τῆς ψυχῆς, οὐδὲν διοίσει 10 μονάδας λέγειν ἡ σώματα σμικρὰ τὴν ψυχήν, οἷα καὶ Δημόκριτος τὰ σφαιρικά· καὶ γάρ εἰ τις ὑπόθοιτο τὰς Δημοκρίτου σφαίρας μηκέτι σφαίρας, ἀλλὰ στιγμάς, μόνον δὲ αὐτῶν τηροίη τὸ πισόν, οὐδὲν κωλύει τὰς μὲν 15 κινεῖν αὐτῶν, τὰς δὲ κινεῖσθαι, ὥσπερ εἰ σμικρὰ σώματα ἦσαν. οὐ γάρ 25 διὰ τὸ μεγέθει διαφέρειν ἡ σμικρότητι αἱ μὲν ἔσονται ψυχαί, αἱ δ' οὔ. ἀλλ' εἰ τὸν ἀριθμὸν φυλάττοιεν, ἡ σμικρότης γε αὐτὰς οὐδὲν κωλύει. πῶς δὲ δὴ καὶ δυνατὸν μονάδας εἶναι τὴν ψυχήν; τίνι γάρ διοίσουσι τῶν 20 ἀλλων μονάδων; εἰ γάρ μόνη τῇ θέσει καὶ τῷ κινεῖσθαι, στιγμὰς αὐτὰς ἥδη προσήκει καλεῖν, οὐχὶ μονάδας. ἐπειδὴ τοίνυν ἀπαν σῶμα στιγμὰς 30 ἔχει καὶ πρὸ τῆς ψυχῆς, δῆλον δτε αἱ τῆς ψυχῆς στιγμαὶ ἐν τῷ αὐτῷ ἔσονται τόπῳ ταῖς ἐν τῷ σώματι, καὶ καθέξει χώρων ἔκαστη στιγμὴ τῆς 25 ψυχῆς τῆς ἐν τῷ σώματι· καὶ τί κωλύσει ἐν τῷ αὐτῷ εἶναι καὶ δύο; καὶ εἰ δύο, διὰ τί μὴ καὶ πλείους ἡ καὶ ἀπείρους; ὅν | γάρ δ τόπος ἀδιαι- 58 ρετος, καὶ αὐτὰ συντιθέμενα διαιρετὸν οὐ ποιεῖ μέγεθος, οὐδὲ δεῖ πλείονος 35 τόπου. εἰ δὲ ὁ τῶν ἐν τῷ σώματι στιγμῶν ἀριθμός ἔστιν ἡ ψυχή, διὰ

1 δὲ eras. P: om. Q Ξενοκράτους] fr. 61 Heinze 6 ante ἀδύνατα add. τὰ as
7 πρῶτον etiam Arist. X: πρῶτα Arist. rell. ίδια] ίδια Arist. E 9 ἀμα om. C
14 ἀναγκαῖον—(15) μονάς om. C 15 ζῶων C 16 ante ἀναγκαῖον add. οὐκ
P: ras. Q 17 ἀφέλη Ms: ἀφέλη τις Arist. EWX 18 ἀλλος om. Q: incl. s
19 αὐτὴν om. Arist. E ἔχειν ψυχὴν Arist. EWX 22 σφαίρας] legit σφαιρῶν
ut Arist. ΕΤΧ: σφαιρῶν Arist. rell. 24 οὐ γάρ—σμικρότητι C et marg. PQ (γρά-
φεται) Arist.: οὐ γάρ δῆτα μεγ. ἡ σμικρ. text. PQ 35 ante τῶν add. ἐκ Arist.
praeter E

τί οὐ πάντα ψυχὴν ἔχει τὰ σώματα; ἔτι δὲ πῶς ἀν δπολόνιντο τῶν σωμάτων, εἴπερ μηδὲ αἱ στιγμαὶ τῶν γραμμῶν, μηδὲ αἱ γραμμαὶ τῶν ἐπιπέδων;

5. Συμβαίνει γάρ τοῖς οὕτω τιθεμένοις τὸ μέν τι κοινὸν ἀτοπον, δικαὶον καὶ τοῖς σῶμα λεπτομερὲς τὴν ψυχὴν ποιοῦσιν, ἔτερον δὲ παρὰ τούτους, δικαὶον καὶ τοῖς συνιστᾶσιν αὐτὴν ἐκ μικρῶν σφαιρίων, ὥσπερ Δημόκριτος. τὸ μὲν οὖν κοινὸν τοῖς σῶμα αὐτὴν τιθεμένοις, διτιθεμένοις μὲν δύο σώματα ποιοῦσιν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, οὗτοι δὲ ἐν μιᾷ στιγμῇ πολλὰς στιγμάς· ἕδιον δέ, διτιθεμένοις τὸ ζῶν δέ τοι διαμόδου, καὶ Δημόκριτον ἔφαμεν 15 ὑπὸ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σφαιρῶν· τί γάρ διαφέρει σφαιρίκες μικρὰς ὑποτίθεμεν τῆς κινήσεως αἰτίας τῷ μεταρρεειν ἢ μονάδας, εἴτε μεγάλας εἴτε σμικράς, ἀλλ’ δύως κινουμένας, καὶ κατὰ τοῦτο κινούσας; τοῖς δὴ συμπλέξασιν εἰς τὸ αὐτὸν κίνησιν καὶ ἀριθμὸν ταῦτα τε συμβαίνει καὶ πολλὰ ἔτερα 20 τοιαῦτα· οὐ γάρ διλαστοῦ εἰδόντος τῆς ψυχῆς εἰς ἔννοιαν ἐλθεῖν ἐκ τοῦ τοιούτου λόγου δυνατόν, διπερ βούλεται πᾶς δρισμός, ἀλλ’ οὐδὲ τῶν συμβεβηκότων τι λαβεῖν. δῆλον δὲ εἴ τις ἐπιχειρήσειν ἐκ τοῦ λόγου τούτου 25 βεβηκότων τι λαβεῖν. ἀριθμὸν γάρ ἐκάλουν φησὶ τὴν σύστασιν τοῦ λόγου τοῦ Ξενοκράτους. ‘ἀριθμὸν γάρ ἐκάλουν’ φησὶ τὴν ψυχὴν, διτιθεμένην ἐξ ἀπλοῦ σώματος, ἀλλὰ κατά τινας λόγους καὶ 10 ἀριθμοὺς κραθέντων τῶν πρώτων στοιχείων. σχεδὸν οὖν ταῦταν ἀπεφαίνοντο τοῖς ἀρμογίαιν αὐτὴν τιθεμένοις, πλὴν δισφερέστερον οὗτοι τῆς προσθήκη τὸν λόγον ἐποίουν, οὐ πάντα ἀριθμόν, ἀλλὰ τὸν κινοῦντα ἑαυτὸν τὴν ψυχὴν ἀφοριζόμενοι, ὥσπερ δὲ εἰ καὶ ἔκεινοι μὴ πᾶσαν ἀρμογίαν, 15 30 ἀλλὰ τὴν ἀρμογίουσαν ἑαυτήν· αὐτὴ γάρ ἔστιν ἡ ψυχὴ τῆς κράσεως ταύτης αἰτία καὶ τοῦ λόγου καὶ τῆς μετεώρας τῶν πρώτων στοιχείων.’ ἀλλ’ διπερ εἰπον, διπερ μὲν ἔλεγε τὴν ψυχὴν ἀριθμὸν εἰναι κινοῦντα ἑαυτὸν 20 Ξενοκράτης, ἐκ τῶν ἔκεινου ληπτέον καὶ μάλιστα ἐκ τοῦ πέμπτου τῶν Περὶ φύσεως τάνδρι γεγραμμένων· τὰ δὲ ἐφεξῆς ὑπόμνησιν ἔχει τῶν ἀκολουθούντων ἀτόπων τοῖς τε κινεῖσθαι λέγουσι τὴν ψυχὴν καὶ τοῖς 25 σῶμα αὐτὴν τιθεμένοις, καλού τὸ λεπτομερέστατον αὐτὸν ποιῶσι, καλού τὸ τῶν ἀλλων ἀσωματώτατον.

3 γάρ] fort. δὲ 13 ἐκ C: καὶ PQ 17. 18 μαντεύσασθαι etiam Arist. EX:
μαντεύεσθαι Arist. rell. 18 τι om. Q (sed scribit μαντεύσασθαι) s Arist. 19 ὁρισμὸν
C: ἀριθμὸν PQ 20 ὁ πορφὺ adscrib. Q in marg. 23 δισφ] δ in ras. Q³:
πόσφ PC 24 Ξενοκράτους] fr. 61 Heinze γάρ om. C 25 ἀπλοῦ Q¹C
et mrg. PQ (γρ.): ἀτελοῦς text. PQ 27 δισφ] δσου C 28 κινοῦντα] κ et ν
prius) in ras. Q³ 30 ἑαυτῷ Q 32 ἀριθμὸν τὴν ψυχὴν Q

Λείπεται δέ φησιν ἐπισκέψαυθαι, πῶς λέγεται τὸ ἐκ τῶν στοιχείων αὐτὴν εἶναι· λέγουσι μὲν γάρ, ἵνα αἰσθάνηται τῶν ὄντων καὶ ἔκαστον ὅπως ἔχῃ γνωρίζῃ, | ἀναγκαῖον δὲ μηδὲ οὕτως συμβαίνειν δὲ προαιροῦνται. θέμενοι 60 γάρ ὅτι γνωρίζεται τῷ ὅμοιῳ τὸ ὅμοιον, διὰ τοῦτο ποιοῦσιν αὐτὴν ἐκ τῶν στοιχείων, οἱόμενοι πάντα αὐτὴν οὕτω τὰ πράγματα γνωριεῖν. εἰ μὲν οὖν οὐ τὰ στοιχεῖα μόνα ἦν τὰ ὄντα, καλῶς· νῦν δὲ πολλῷ πλείω τὰ ἐκ τῶν στοιχείων, μᾶλλον δὲ τοσας καὶ ἀπειρα· γαῖη μὲν οὖν γαῖαν διώπαμεν καὶ ὄντας ὄνταρ, θεὸν δὲ πῶς; ἀνθρωπὸν πῶς; τὰ δὲ ἄλλα σύνθετα οἷον σάρκας καὶ ὄστεον (πῶς); οὐ γάρ δίπου τῷ ἐν ἡμῖν ἐππω τὸν ἔξω ἐππον· 10 10 οὐ γάρ ὄπωσδιν ἔχοντα τὰ στοιχεῖα τούτων ἔκαστον, ἀλλὰ λόγῳ τινὶ καὶ συνθέσει, καθάπερ φησὶν Ἐμπεδοκλῆς τὸ ὄστον.

ἡ δὲ χθὼν ἐπίγηρος ἐν εὐστέρνοις χοανοῖσι
τῶν δύο τῶν δικτῶ μερέων λάχεις νήστιδος αἰγλης,
τέσσαρα δ' Ἡφαίστοι, τὰ δ' ὄστεα λεύκ' ἐγένοντο. 15

15 οὐδὲν οὖν ὄφελος εἶναι τὰ στοιχεῖα τὴν ψυχὴν, εἰ μὴ καὶ διάλογος ἐκάστου ἐνέσται καὶ ἡ σύνθεσις ἡ ἔκάστου· γνωριεῖ γάρ οὕτως ἔκάστῳ τὸ ὅμοιον, τοῖς μὲν στοιχείοις ἐξ ὧν αὐτῇ τὰ στοιχεῖα ἐξ ὧν τὸ πρᾶγμα, τῇ δὲ συνθέσει τῇ ἐν 20 αὐτῇ τὴν σύνθεσιν τὴν ἐν τῷ πράγματι. τοῦτο δὲ διὰ ὀδύνατον, οὐδὲν δεῖ λέγειν. τίς γάρ ἂν ἀπορήσειν, εἰ ἐν τῇ ψυχῇ λίθος ἢ ἀνθρωπος, καὶ εἰ 25 πλάτανος, καὶ εἰ συκῆ, ὄμοιως δὲ καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ μὴ ἀγαθόν, καὶ ὄλως πάντα τὰ ὄντα, καὶ οὐ τοὺς λόγους αὐτῶν μόνον, ἀλλὰ αὐτὰ δια τὰ 29 πράγματα. τὰ δὲ γένη καὶ τὰ καθόλου πῶς γνωριεῖ, ἀ διηρίμηται ἐν κατηγορίαις, οἷον οὐσίαν, ποσὸν καὶ πρός τι καὶ τὰ ἐφεξῆς; οὐ γάρ δη καὶ τὰ γένη στοιχεῖα, ἀλλ' οὐδὲ ἐκ τῶν στοιχείων, ἀλλὰ τὰ | μὲν πλείω τῶνδες καὶ 30 πόρρω παντάπαις τοῦ καὶ νομισθῆναι στοιχεῖα, οἷον τὸ πρός τι ἢ τὸ ποιεῖν ἢ τὸ πάσχειν ἢ τὸ κινεῖσθαι ἢ τὸ ἔχειν· τὸ ποιὸν δὲ εἴπερ ἀρά καὶ τὸ ποιὸν ἀμφισβήτησιμα· ἀλλ' οὐδὲ ταῦτα. νοήματα γάρ ἦν ἡμέτερα τὰ γένη 5 καὶ οὐ στοιχεῖα τῶν ὄντων. ἀλλ' ἔστωσαν καὶ αἱ κατηγορίαι στοιχεῖα. πύτερον οὖν ἐξ ἀπασῶν ἔσται ἡ ψυχὴ· ἀλλ' οὐ δοκεῖ κοινὰ πασῶν εἶναι 35 στοιχεῖα, οἷον ἀνθρώπου καὶ τοῦ ποιεῖν καὶ τοῦ πάσχειν καὶ τῶν ἐφεξῆς. ἀλλ' ἐκ μόνης τῆς οὐσίας; πῶς οὖν γνωριεῖ τὸ ποσόν; ἢ φῆσουσιν 40 ἐκάστου γένους εἶναι στοιχεῖα καὶ ἀρχὰς ἰδίας ἐξ ὧν τὴν ψυχὴν συνεστάναι; ἀλλ' ἡ μὲν ψυχὴ οὐσία, ἐκ δὲ τῶν τοῦ ποσοῦ στοιχείων ποσὸν γίνεται καὶ οὐκ οὐσία, καὶ ἐκ τῶν τοῦ πρός τι πρός τι γίνεται καὶ οὐκ 45 οὐσία· τοῦ δὲ δὴ ποιεῖν καὶ τοῦ πάσχειν καὶ τοῦ κινεῖσθαι καὶ τοῦ ἔχειν

2 ἔχει Qs 3 μὴ δὲ PQ 9 πῶς addidi 11 Ἐμπεδοκλῆς] v. 211sqq.

Karst., 199sqq. Stein 12 δὲ] δὴ Arist. 13 τῶν εὑρυστέρνοις Ζ 14 τεύχοντο εἰαί Arist. SUX:

prius] ὧν in ras. Q: τὰ Z μοιράων Ζ 15 εἶναι] ἐνεῖναι Arist. E τὴν ψυχὴν] ἐν τῇ ψυχῇ

λευκὰ γένοντο Arist. rell. 18 αὐτὴν I.: αὐτην PQO 20 τὸ (ante μὴ) om. Q 21 post ἀλλὰ

Arist. add. καὶ Qs 23 καὶ πρός τι] ποιὸν Cs 29 post εἶναι add. τὰ Cs: om. Arist.

praeter Eγ 34 οὐκ add. Q³

Comment. Arist. V 3. Themist. de anima.

στοιχεῖα ζητεῖν μὴ γελοῖον ἦ, εἰ δεῖ γελοῖον λέγειν τὸ ἀδύνατον. ἐπέραν 61
οὖν αἰτίαν ζητητέον τοῦ τὴν ψυχὴν γιγνώσκειν τὰ δόντα καὶ τοῦ τὰ δόντα
πως εἶναι· τοῖς γάρ διὰ τοῦτο λέγουσιν ἐκ πάντων αὐτήν, ἵνα πάντα 20
γνωρίζῃ καὶ ἀπαντά ἦ, ταῦτα καὶ τοιαῦθ' ἔτερα ἀτοπα συμβαίνει.
5 ἀτοπώτεροι δὲ τούτων οἱ δόντες μὲν ἀπαθήτες εἶναι τὸ δμοίον δπὸ τοῦ
όμοίου, αἰσθάνεσθαι δὲ πάλιν τιθέμενοι τὸ δμοίον τοῦ δμοίου, εἴτα τὸ 25
αἰσθάνεσθαι πάσχειν τι λέγοντες καὶ τὸ νοεῖν καὶ τὸ γιγνώσκειν. θαυμα-
στὸς δὲ Ἐμπεδοκλῆς, ‘γαίη μὲν γάρ γαῖαν διώπαμεν’ λέγων, οὐχ ὅρων
δὲ δοῦ καὶ ἐν τοῖς τοῦ ζώου μορίοις δόσα γῆς ἀπλῶς, οἷον δοτᾶ νεῦρα |
10 τρίχες, ταῦτα τῶν ἄλλων ἀναισθητότατα· καίτοι προσῆκεν τῶν γῶν 62
όμοίων ταῦτα αἰσθάνεσθαι. ἔτι δὲ ἑκάστῳ τῶν στοιχείων ἄγνοια πλείων
ἢ σύνεσις ὑπάρκει· γνώσεται μὲν γάρ ἔν, πολλὰ δ' ἀγνοήσει· πάντα γάρ 5
τὰ ἄλλα. συμβαίνει δὲ Ἐμπεδοκλεῖ καὶ ἀφρονέστατον ποιεῖν τὸν θεόν·
οὐ μὲν γάρ σφαιρος αὐτῷ δὲ θεὸς παριών ἐκ τῆς κατὰ τὴν φιλίαν συγχρί-
15 σεως, ἀμέτοχος δὲ ὧν τοῦ νείκους, οὐ γνωριεῖ μόνος τὸ νείκος, τὰ δὲ
ζῶα καὶ θνητὰ πάντα τῷ πάντων μετέχειν ἀπαντα γνωριεῖ· ἐκ πάντων 10
γάρ τὰ θνητὰ τῶν στοιχείων. δλως τε διὰ τίνα αἰτίαν οὐχ ἀπαντα ψυχὴν
ἔχει τὰ δόντα, ἐπειδὴ πάντα ἦ στοιχεῖα ἔστιν ἦ ἐκ στοιχείων; πῶς δὲ δὴ
καὶ ἐν ἔσται κατ' αὐτοὺς ἡ ψυχὴ; πλῆθος γάρ τὰ στοιχεῖα. διὸ καὶ ὅλη
20 μᾶλλον ἔοικεν, εἰδοποιεῖ δὲ ταῦτα καὶ κίρηγσιν ἄλλη τις φύσις κυριωτέρα 15
ἢ καὶ συνέχουσα ταῦτα καὶ ἐνοποιοῦσα. ἐκείνην οὖν μᾶλλον εἶναι τὴν
ψυχὴν θετέον ἦ τὰ στοιχεῖα· τὸ γάρ βέλτιον καὶ κρείττον ψυχή· κρείττον
δὲ αἰεὶ τὸ συνέχον τοῦ σκεδανυμένου. οἱ δὲ οὐκ αἰσχύνονται καὶ τοῦ νοῦ 20
τὰ στοιχεῖα ποιοῦντες στοιχεῖα [τὸ γάρ βέλτιον αἰεὶ ποιεῖ], ὥσπερ ἀν εἰ
25 καὶ τοῦ τεχνίτου τὴν ὅλην· καίτοι γε εὔλογον τὸ βέλτιον εἶναι καὶ προ-
γενέστατον καὶ κυριώτατον, οὐ τὰ στοιχεῖα. κοινῇ δὲ ἀπασιν ἀν τις τοῦτο
ἐπικαλέσειν, δτι μὴ περὶ πάσης λέγουσι τῆς ψυχῆς, ἀλλ' οἱ μὲν ἐπὶ τὴν 25
κινητικὴν δύναμιν αὐτῆς ἀπενεγχθέντες τῶν λοιπῶν ὀλιγώρησαν, οἱ δὲ ἐπὶ
ταῦτα καταληπτικὴν καὶ γνωριστικὴν, τὰς δ' ἄλλας οὐ προσπεποίηγται. κατὰ
30 τοι γε ἔστι πολλὰ τῶν ζώων φανερῶς μὲν ἔμψυχα, | μόνιμα δὲ κατὰ 63
τόπον, ὥστε οὐκ ἀν εἴη τὴν κινητικὴν ψυχὴν ἦς οὐκ ἀπολαύει. δυοῖν
τοίνυν θάτερον ἀναγκαῖον· ἦ γάρ ἔμψυχα ταῦτα θετέον, ἦ εἴπερ ἔμψυχα ὡς
δοκεῖ, ζητητέον, τί δήποτε οὐ κινεῖται κατὰ τόπον, ἀλλὰ τρέφεται μὲν καὶ 5
αὐξεῖται καὶ αἰσθάνεται, μεταβαίνει δὲ οὐκέτι. καίτοι ταύτας μὲν τὰς κινήσεις,
35 λέγω δὲ τὴν αὐξῆσιν καὶ τὴν αἰσθήσιν, εἰ καὶ κινεῖται ὡς ἔμψυχα, ἀλλ' οὐχ
ὑπὸ μόνης τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ συναίτια γίνεται αὐτοῖς καὶ τὰ ἔξωθεν, τοῦ

4 συμβαίνει ἀτοπα C 6 post εἴτα add. καὶ a 7 τι λέγοντες πάσχειν Cs 8 Ἐμ-
πεδοκλῆς] v. 321 Karst., 333 Stein 11 πλείων etiam Arist. ET: πλέον Arist. rell.
12. 13 πάντα γάρ τὰλλα om. Arist. E 14 δ om. C 15 γνωρίζει Arist. E 17 τε
etiam Arist. EX: δὲ Arist. rell. 18 πάντα om. Arist. E: πᾶν Arist. rell. ἢ prius]
ἡτοι Arist. E 20 μᾶλλον ὅλη as 22 τὸ] καὶ C 24 στοιχεῖα (alt.) suspectum
τὸ — ποιεῖ seclusi, fort. collocanda post σκεδανυμένου 27 πάσης etiam Arist. E: ἀπάσης
Arist. rell. τῆς om. Arist. 32 ἔμψυχα] οὐκ (add. Q³) ἔψυχα Q

μὲν τρέφεσθαι τὰ τρέφοντα, τοῦ δὲ αἰσθάνεσθαι τὰ αἰσθητά· τῆς δὲ 63
κατὰ τόπον κινήσεως ἡ ψυχὴ μάλιστα κυρίᾳ εἶναι δοκεῖ. ὅμοίως δὲ καὶ
ὅσοι τὸν νοῦν καὶ τὴν αἰσθησιν ἐκ τῶν στοιχείων ποιοῦσι καὶ μάλιστα
ἴδιας εἶναι ὑπέλαβον τῆς ψυχῆς ταύτας τὰς δυνάμεις, ἀμελοῦσι τῆς φυτικῆς. 15
δὲ ἔκ ποίας οὖν λέγεται ζῆν τὰ φυτά; οὐκ ἔχει γάρ αἰσθησιν οὐδὲ νοῦν ταῦτα
μέν γε οὐδὲ κίνησιν τὴν κατὰ τόπον. οὐταν δὲ δὴ καὶ ταῦτὸν λέγωσιν
αἰσθησίν τε καὶ νοῦν, ὥσπερ Δημόκριτος, πῶς οὐ λέγουσι παρὰ τὰ λίαν
ἐναργῆ; δῆλα γάρ δὴ πολλὰ τῶν ζώων αἰσθήσεως μὲν κοινωνοῦντα, δια- 20
νοίας δὲ μή. εἰ δὲ οὖν τις καὶ τοῦτο συγχωρήσειν 'Αναξαγόρα καὶ θείη
10 τὸν νοῦν ἐνυπάρχειν ἀπάση ψυχῆς, καὶ μέρος τι εἶναι ταύτης τῆς φύσεως,
καὶ πᾶσαν εἶναι ψυχῆν ἐκ πασῶν τῶν δυνάμεων. (οὗτῳ γάρ ἀν δόξειν εἰς
ὑπολαμβάνειν καὶ οὐδὲ λέγων

ἢδη γάρ ποτ' ἐγὼ γενόμην κούρη τε κόρος τε
θάμνος τ' οἰωνός τε) |

15 δῆμος οὐδὲ ἀν οὗτοι λέγοιεν καθόλου περὶ πάσης ψυχῆς. οὐδὲ γάρ ἐπεξ- 64
ίασιν ἀπάσαις ταῖς δυνάμεσιν, οὐδὲ περὶ ὅλης οὐδεμιᾶς διαλέγονται.
τοῦτο δὲ πέπονθε καὶ ὁ λόγος ὁ λεγόμενος ἐν τοῖς καλούμενοις 5
'Ορφέως ἐπεσι· φησὶ γάρ τῆς ψυχῆς μεταλαμβάνειν τὰ ζῶα παρὰ τὴν
πρώτην ἀναπνοήν. πόθεν οὖν τὰ μὴ ἀναπνέοντα ζῆ; λέγω δὲ τὰ φυτὰ
20 καὶ τὰ καλούμενα ζώφυτα καὶ τὰ ἔντομα. καὶ τοῦτο δὲ λέληθε τοὺς διὰ
τοῦτο ἐκ τῶν στοιχείων ποιοῦντας τὴν ψυχήν, ἵνα γινώσκῃ τὰ δύτα, ὡς 10
οὐκ ἔχρην γε ἐξ ἀπάντων διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν αὐτὴν συντιθέναι· ἵκανὸν
γάρ θάτερον μέρος τῆς ἐναντιώσεως ἔσυτό τε κρίνειν καὶ τὸ ἀντικείμενον.
καὶ γάρ τῷ εὐθεῖ καὶ τῷ εὐθύνι κρίνομεν καὶ τὸ καμπύλον· κριτής γάρ 15
ἀμφοῖν ὁ κανών, τὸ δὲ καμπύλον οὕτε καμπύλου κριτήριον οὔτ' εὐθέος.

"Εστι δὲ καὶ ἔτερα τις δόξα παρὰ τὰς εἰργμένας περὶ ψυχῆς, ἐν παντὶ¹²
τῷ δύντι μεμιχθαι λέγουσα τὴν ψυχὴν καὶ διὰ παντὸς διήκειν τοῦ κύσμου
καὶ πᾶν αὐτοῦ μόριον ἔμψυχον εἶναι. διὰ γὰρ ταύτην τὴν δόξαν καὶ 20
Θαλῆς φήμη πάντα πλήρη θεῶν εἶναι. τοιούτον δὲ καὶ τὸ

30 μεσταὶ δὲ Διὸς πᾶσαι μὲν ἀγνιατί,
πᾶσαι δὲ ἀνθρώπων ἀγηραί.

τάχα δὲ καὶ τοῖς ἀπὸ Ζήνωνος σύμφωνος ἡ δόξα, διὰ πάσης οὐσίας 25
πεφοιτηκέναι τὸν θεὸν τιθεμένοις, καὶ ποῦ μὲν εἶναι νοῦν, ποῦ δὲ ψυχήν,
ποῦ δὲ φύσιν, ποῦ δὲ ἔξιν· τάχα δὲ καὶ αὐτῷ Ηλάτωνι. 'ψυχὴν γάρ'
35 φησιν 'εἰς τὸ μέσον θεὶς διὰ παντός τε ἔτεινε | καὶ ἔτι ἔξωθεν τὸ σῶμα 65
αὐτῇ περιεκάλυψεν.' ἔχει δὲ καὶ αὐτῇ ἡ δόξα πολλὰς ἀπορίας. διὰ τίνα
γάρ αἰτίαν ἐν μὲν τῷ δέρι καὶ τῷ πυρὶ ἐνυπάρχουσα ἡ ψυχὴ οὐ ποιεῖ
ζῶον, ἐν δὲ τοῖς μικτοῖς; καίτοι φασὶ τὴν ἐν τῷ δέρι βελτίω, μηδὲ αὐτοῦ 5
τούτου τὴν αἰτίαν ἀποδιδόντες, διὰ τί βελτίων ἡ ἐν τοῖς ἀπλοῖς σώμασι

12 λέγων] Emped. v. 380 sq. Karst., 383sq. Stein

15 καθόλου om. C

'Ορφέως] fr. 241 Abel

20 ζώφυτα Qs

24 καὶ primum] ἐν C

καὶ τὸ

εὐθὺν om. C

27 λέγουσα] αἱ in ras. Q³

30 μεσταὶ] Aratus v. 2

ἀγνιατί]

ἀἱ in ras. Q³

32 ἀπὸ] ὑπὸ C

35 φησιν] Tim. p. 341;

τε om. C

ψυχὴ τῆς ἐν τοῖς συνθέτοις. ἀλλ’ ὁμοφοτέρως γε ἄτοπόν τι καὶ παράληγον 65
ἀπαντᾷ· καὶ γὰρ τὸ λέγειν ζῶον τὸ πῦρ ἡ τὸν δέρα τῶν παραβολωτέρων
ἐστί, καὶ τὸ μὴ λέγειν ζῶα σώματα ἔμψυχα ὅντα οὐδὲν ἥττον καὶ αὐτὸς 10
ἄτοπον. ὑπολαβεῖν δὲ ἐσόκασι τὴν ψυχὴν εἶναι ἐν δλοις τοῖς ἀπλοῖς σώ-
μασιν, οἷον ἐν δλῷ τῷ δέρι καὶ ἐν δλῷ τῷ δέρι, δτι ἑώρων ἔκαστον
τούτων τοῖς ἕαυτοῦ μορίοις οὐκεῖν, ὥστε εἰπερ τὸ ἐν ἡμῖν διδωρ ἔμψυχον,¹⁵
καὶ τὸ πᾶν διδωρ. ὥσπερ γὰρ τὰ μόρια τῶν ἀπλῶν σωμάτων ἐναπολαμ-
βανόμενα τοῖς ζῶοις σύνθετα αὐτὰ ἐκ πάντων ποιεῖ, οὕτω καὶ τὰ μόρια
τῆς ἔκάστου τῶν στοιχείων ψυχῆς ἔμψυχα αὐτὰ ἀπεργάζεται. ἀρ’ οὖν
10 ὥσπερ τὸ σῶμα οὐκεῖδες τοῦ δέρος τὸ τε ἐν ἡμῖν καὶ τὸ τοῦ δλου, οὕτω²⁰
καὶ τῆς ψυχῆς τῆς ἐν τῷ δλῷ δέρι οὐκεῖδες μόριον τὸ ἐν ἡμῖν; ἀλλὰ
οὐκεῖδες μὲν οὖν φασι· βελτίω γὰρ ἐκείνην καὶ ἀθανατωτέραν τιθέασιν.
οὐκεῖδες δὲ εἰπερ εἴη, οὐκέτ’ ἀν αὐτοῖς διδῷ προβαίνοι τὸ εὔλογον τοῦ²⁵
λόγου φὴ ηκολούθησαν, δτι διὰ τοῦτο ἔμψυχος δὲ δλος ἀήρ, ἐπειδὴ καὶ τὸ
15 μόριον αὐτοῦ τὸ ἐν ἡμῖν, εἰπερ ἄλλο μὲν ἐν τούτῳ εἰδος ψυχῆς, ἄλλο δὲ
ἐν ἐκείνῳ ἐστίν, καὶ τὸ μέν τι ὑπάρχει τῆς ψυχῆς εἰδος τῷ δέρι τῷ ἐν
ἡμῖν, τὸ δὲ τι οὐκέτι, | ἀλλὰ τῷ δλῷ. ἡ οὖν οὐ δρητέον τὴν μὲν ἐν τῷ³⁰
δλῷ δέρι ἀθανατον, τὴν δὲ ἐν ἡμῖν οὐκέτι, ἡ οὐδεμία ἀνάγκη, δσον ἐκ
τῶν παρ’ αὐτῶν λεγομένων, ἐπειδὴ τὰ ἐν ἡμῖν στοιχεῖα ἔχει ψυχὴν, καὶ
20 τὰ ἐν τῷ παντὶ στοιχεῖα ἔμψυχα εἶναι. ταύτης δὲ τῆς λέξεως δτι μὴ⁵
κατεκράτησαν οἱ πρὸ δημῶν, ῥάδιον συνιδεῖν τοῖς βιουλομένοις. ἄλλην οὖν
αἰτίαν ζητητέον τοῦ γινώσκειν τὰ δυντα τὴν ψυχὴν καὶ μὴ τὴν σύνθεσιν
τὴν ἐκ τῶν στοιχείων, ἄλλον δὲ καὶ τρόπον κινήσεως αὐτῇ δοτέον, εἰπερ¹⁰
25 ἄρα ἀναγκαῖον αὐτῇ τὸ κινεῖσθαι, καὶ μὴ τούτων τινά, ὃν ὑπ’ αὐτῆς
κινεῖται τὰ σώματα, μηδὲ δλως τὴν τοῦ ἀτελοῦς ἐντελέχειαν, ἀλλ’ εἰπερ
τὴν ἐνέργειαν τοῦ τετελεσμένου.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἐπίστασθαι καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι καὶ τὸ δοξάζειν τῷ¹⁵
ἀνθρώπῳ ὑπάρχει διὰ τῆς ψυχῆς, ἔτι δὲ τὸ θυμοῦσθαι καὶ τὸ ἐπιθυμεῖν
καὶ τὸ βιουλεύεσθαι, καὶ δλως ή δύναμις ή ὑρεκτική, γίνεται δὲ καὶ ή κατὰ
30 τόπον κίνησις τοῖς ζῶοις ὑπὸ τῆς ψυχῆς, πρὸς τούτοις δὲ αὔξησις καὶ
ἀκμὴ καὶ φύσις, ἀλλὰ αὔξησις μὲν καὶ ἀκμὴ προσγρουμένως, φύσις δὲ²⁰
κατὰ συμβεβηκός, δταν περιη τῆς ἐπιφροῆς ή ἀπορροή· ταῦτα δη ἀπαντά
τις ἐνοήσας τὰ ἔργα τῆς ψυχῆς καὶ ὅπόσην ἔχει πρὸς ἄλληλα διαφοράν,
εἰκότως ἀπορήσειν, πότερον δλη τῇ ψυχῇ τούτων ἔκαστον ἐνεργοῦμεν,²⁵
35 καὶ πᾶσα ημῖν οὐκοίως αἰσθήσεως τε αἰτία καὶ ἐπιστήμης καὶ δόξης καὶ
ἐπιθυμίας καὶ θυμοῦ καὶ βιουλήσεως καὶ τῶν ἄλλων διτηρίθμηται, καὶ δι’
ὅλης ἔαυτῆς ταῦτα ἀποδίδωσι· καὶ τὸ ζῆν δὲ πότερον ἐξ ἑνὸς

1 τι] τε C 2 παραβολωτέρων etiam Philop. p. 189,6: παραλογωτέρων Cs et Arist. 4 εἶναι τὴν ψυχὴν Arist. E 6 οὐμῖν as 17 οὐμῖν as

τῷ δλῷ (prius) C: τὸ δλον PQ 18 ante δέρι add. τῷ Qs 22 καὶ om. C

25 ἀτελοῦς scripsi: τέλους 27 ἐπειδὴ etiam Arist. E¹UWY: ἐπει Arist. rell.

29 βιουλεύθαι Victorius s et Arist. ES 30 ante πρὸς add. καὶ Qs 31 αὔξησις

αὔξη Arist. E

τούτων ἐστὶν ἡ πλειόνων ἡ | καὶ ἐκ πάντων, ἡ τούτων μὲν οὐδενός, ἄλλης 67
δέ τινος αἰτίας συνυπαρχούσης. ὅπερ οὖν εἶπον, ἡ διὰ πάσης ἀπαντα, ἡ
τὸ μέν τι μόριον αὐτῆς αἰσθητικόν, τὸ δὲ ἐπιστημονικόν, τὸ δὲ ἐπιθυμη-
τικόν· ὡς δόξειν ἀν ποιεῖν καὶ ὁ Τίμαιος ἄλλω μὲν ἐννοεῖν ἡμᾶς λέγων, 5
5 ἄλλω δὲ ἐπιθυμεῖν, ἄλλω δὲ θυμοῦσθαι, καὶ διοικέων γε ταῦτα τὰ μόρια
τῆς ψυχῆς τὸ μὲν ἐν κεφαλῇ, τὸ δὲ ἐν καρδίᾳ, τὸ δὲ ἐν ἡπατι. τί οὖν
δῆποτε συνέχει τὴν ψυχὴν καὶ μίαν ποιεῖ καὶ μάλιστα, εἴπερ τοσοῦτον 10
ἐξήλλακται αὐτῆς τὰ μόρια, δοσοπερ καὶ αἱ ἐνέργειαι, ὧν αἱ πλείους οὐδὲ
ἄλληλαν ἀντιλαμβάνονται; τί οὖν τὸ συνέχον τὰς τοσοῦτον διεστηκυίας
10 δυνάμεις; οὐ γάρ δὴ τὸ σῶμα συνέχει τὴν ψυχὴν καὶ ἐνοῦ· διοκεῖ γάρ
τούναντίν αὐτὸ μᾶλλον συνέχεσθαι ὑπὸ ψυχῆς ἀπολιπούσης γοῦν αὐτὸ 15
σκιδναται εὐθὺς καὶ διαπνεῖται καὶ διασῆπεται. εἰ οὖν ἔτερόν τι μίαν
αὐτὴν ποιεῖ, ἐκεῖνο μάλιστα ἀν εἴη ψυχή, δεήσει τε πάλιν κάκεινο ζητεῖν
ἀρα ἐν ἡ πολυμερές. εἰ μὲν γάρ ἐν, διὰ τί οὐκ εὐθὺς καὶ ἡ ψυχὴ ἐν; 20
15 αἰτίαν γάρ ἀποδοτέον, δι' ἣν ἐκεῖνο μὲν συνέχον τὰ διεστῶτα μέρη τῆς
ψυχῆς ἐν, ψυχὴ δὲ αὐτὴ συνέχουσα τὰ τοῦ σώματος μόρια πολλῷ μᾶλλον
διεστηκύτα οὐχ ἐν. εἰ δὲ μεριστὸν ἐξ ἀνάγκης ἀπαν δόπερ ἀν συνεκτικὸν
ἡ τοῦ μεριστοῦ, δηλονότι καὶ τὸ τὴν ψυχὴν συνέχον ὑπὸ ἄλλου τινὸς 25
συσχεύσεται, κάκεινο ὑπὸ ἄλλου, καὶ οὕτω δὴ πρόεισιν ἐπ' ἄπειρον, καὶ
20 οὐ συστήσεται εἰς τὸ ἐν οὔτε δὲ λόγος οὔτε ἡ ψυχή· ἐπεὶ καὶ τῷ | ὑπο- 68
κειμένῳ τις μίαν αὐτὴν λέγῃ, πλείσιοι δὲ χρῆσθαι δυνάμειν, ὥσπερ τὸ
μῆλον τῷ μὲν ὑποκειμένῳ ἐν, διαφέρουσ δὲ ἔχει δυνάμεις, τὴν εὐωδίαν
τὴν εὔχροιαν τὸ σχῆμα τὸ χρῶμα, ἄλλ' οὐδὲ αὐτῇ γε ἡ ὑπόθεσις ἀναμφι- 5
σθήτητος, καὶ μάλιστα κατ' ἐκείνους, δσοι τὴν μέν τινα δύναμιν ἀθάνατον
25 αὐτῆς ποιοῦσιν, τὰς δέ τινας θνητάς· δοι δοκοῦσιν ὑπειδόμενοι Πλάτων
καὶ Ἀριστοτέλης, ὃ μὲν εὐθὺς ἐν τῇ συστάσει τὸν νοῦν τῶν ἄλλων διοικί-
ζειν, ὃ δὲ ἐπεισχρίνεσθαι θύραμεν, δπως ἀν δὲ περὶ τῆς ἀφθαρσίας αὐτοῦ 10
λόγος ὑπὸ τῶν φυτῶν εἴτε μερῶν εἴτε δυνάμειων μὴ διοχλῆται. τοῦτο
γάρ δὴ καὶ τοῖς ἐκ μερῶν αὐτὴν ποιοῦσιν ὄμοιώς ἐμποδών, τὸ διηγλάσχθαι
30 τοσοῦτον αὐτῆς τὰ μέρη, δσον τὰ θνητὰ τῶν ἀθανάτων. χαλεπὸς δὲ ὧν 15
ὅ λόγος κατ' ἄμφω, καὶ εἰ πολυδύναμος εἴη καὶ εἰ πολυμερής ἡ ψυχὴ,
ζμως χαλεπώτερος, εἰ πολυμερής. εἰ γάρ δηλη ἡ ψυχὴ δλον τὸ σῶμα
συνέχει, προσήκει δὴ καὶ τῶν μερῶν αὐτῆς ἔκαστον συνέχειν τι μέρος τοῦ
σώματος· ποιὸν δὲ μόριον ἡ πᾶς ὁ νοῦς συνέχει, δύσκολον καὶ πλάσαι. καίτοι 20
35 γε ὅτι τοῖς μέρεσι τοῖς τοῦ σώματος οὐ συνδιψκίσται τὰ μέρη τῆς ψυχῆς,
δηλον μάλιστα ἐπὶ τῶν φυτῶν· οὐ γάρ ἐν ταῖς ρίζαις μὲν ἄλλο μόριον τῆς

3. 4 τὸ δὲ ἐπιθυμητικόν om. Q: incl. s

4 δ ἡ Τίμαιος] Tim. p. 44 D 70 B 71 A

4 et 5 ἄλλως C: ἄλλο Arist. EW

10 δὴ om. Q

11 post ὑπὸ add.

τῆς Qs γοῦν] γάρ Q: οὖν Cs

14 ἡψυχὴ etiam Arist. E: τὴν ψυχὴν Arist. rell.

16 ἐν C: ἐνοῖ PQs

17 ἐξ ἀνάγκης ἀπαν] ἐπειδὴ παν C: excidisse puto ante ἐξ ἀν.

velut συνέχεται δὲ

18 post μεριστὸν add. μεριστὸν δὲ ὑπὸ ἄλλου συνέχεται Cs

20 στήσεται Cs

27 ἐπεισχρίνεσθαι] γρ. ἐπεισχρίνειν marg. PQ

δ post αὐτοῦ Qs

33 δῆ] δὲ C

34 συνέχει Arist. EV

φυτικῆς ψυχῆς, ἐν τῷ στελέχει δὲ ἔτερον, καὶ ἔτερον αὖθις κλάδοις, ἀλλ' 68
ἐν δλῳ τῷ φυτῷ πᾶσα καὶ ἡ αὐτή. ζῆται γοῦν διατεμνόμενα, καὶ φυτευθέντα
όμοιειδὲς φυτὸν ἀποδίδωσιν. δρῶμεν δέ, διὰ τῶν ζώων τινὰ τῶν ἐντόμων
διακοπτόμενα ὅμως ἐπὶ πολὺ ζῆται κινεῖται ἑκατέρῳ χωρὶς τῶν μερῶν ὡς 80
5 ἐνυπαρχούσης τῆς ψυχῆς, ἀριθμῷ μὲν οὐκέτι μᾶς, | (πῶς γάρ ἐν τοῖς μέρεσι 69
τοῖς διηγημένοις;) εἰδεις δὲ μᾶς. πάσας γάρ ἑκάτερον τῶν μερῶν τὰς
δυνάμεις ἀποδίδωσιν ἐπὶ τινα χρόνον· καὶ γάρ αἰσθανόμενα δῆλα ἔστι καὶ
κινούμενα κατὰ τόπον. εἰδον δὲ ἐγὼ τοῦτο καὶ ἐπὶ ιχθύων τινῶν συμ- 5
βαῖνον ὡς δυσκάθεκτα εἶναι τὰ μέρη τοῦ διου διακοπέντος· ἔτερων δὲ
10 οὐδαὶ δῆλαι εἰσιν ίλυσπάμεναι ἐπὶ πολύ, ἔτερων δὲ τὸ ἄλλο σῶμα ἀνευ-
τῆς κεφαλῆς, ὥσπερ τῆς στρουθοῦ τῆς καταγαίου. ἐξ ὧν ἀπάντων δῆλον
ἔστιν, διὰ διηγημένοις τοῦ σώματος, δλῃ δὲ τῇ πρὸ τῆς
μὲν τὰ ἐν τοῖς μέρεσι τοῖς διηγημένοις τοῦ σώματος, δλῃ δὲ τῇ πρὸ τῆς
διαιρέσεως ἐνυπαρχούσῃ τῷ ζῷῳ, καὶ φαινονται ἐν ταύτῃ μὲν ἀπασαὶ εἶναι
15 καὶ περὶ ἐν τι διποκείμενον καὶ ἀχώριστοι ἀλλήλων, διαιρεῖσθαι δὲ ἡ ψυχὴ 16
μὴ καθ' ἑαυτήν, μηδὲ κατὰ τὰς ίδιας δυνάμεις, ἀλλὰ κατὰ τὸν δῆκον τοῦ
σώματος, ἐν ᾧ ὑπάρχει. εἰ δὲ μὴ διατελεῖ τὰ μέρη τῶν ἐντόμων καὶ
τῶν ιχθύων ζῶντα καὶ κινούμενα, οὐδὲν θαυμαστόν. ὅργανα γάρ αὐτοῖς 20
οὐχ ὑπάρχει, ὥστε σώζειν τὴν φύσιν, ἀλλ' οὐδὲν ἡττον ἑκατέρῳ τῶν
20 μορίων ἀπαντα διπάρχει τὰ καὶ ἐν δλῳ τῷ σώματι προϋπάρχοντα μόρια
τῆς ψυχῆς· τὰ δὲ δὴ φυτὰ καὶ διατελεῖ ζῶντα καὶ δόλοκληρον ἀποδίδωσι
τὴν ζωὴν· οὐ γάρ δὴ ἀξίον γε ἀμφισβητεῖν περὶ τῆς φυτικῆς δυνάμεως, 25
εἰ παρὰ φυτικῆς καὶ φυχῆς ἔστιν ἡ θρεπτικὴ καὶ αἰδενητικὴ καὶ γεννητικὴ·
ἥς γάρ μόνης κοινωνεῖ φυχῆς τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτά, αὕτη ἔστιν. πῶς
25 οὖν ἡ αὐτὴ ἐν ζῷῳ μὲν οὖσα φυχή, ἐν φυτῷ δὲ οὔ; πόθεν δὲ τὸ ζῆν
τοῖς φυτοῖς, εἰ μὴ | παρὰ φυχῆς; διαφέρει γοῦν καὶ ἐπὶ τούτων τὰ ζῶντα 70
τῶν μὴ ζῶντων τῷ δύνασθαι τρέψεσθαι καὶ αἰδεσθαι καὶ γεννᾶν. εἰ δὲ
χωρίζεται ἐπὶ τῶν φυτῶν καὶ καθ' ἑαυτὴν ἐνεργεῖ, οὐδὲν θαυμαστόν· καὶ
γάρ ἡ αἰσθητικὴ τῆς κινητικῆς κατὰ τόπον ἐπὶ τινῶν ζώων χωρίζεται, 5
30 ἀλλ' ὅμως φυχή· μήποτε δὲ καὶ ἦ ζῶμεν δυνάμει, αὕτη πρώτη ἔστιν,
ώς διτερον ἀκριβέστερον ἐπιδειχθήσεται.

ΘΕΜΙΣΤΙΟΥ ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ.

71

ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

1. "Α μὲν παρὰ τῶν πρότερον εἴχομεν παραδεδομένα περὶ φυχῆς, 5
35 εἱρηται ἴκανῶς. νῦν δὲ ἀρχὴν ἀλλήν ποιησάμενοι πειραθῶμεν αὐτοὶ διο-

7 γάρ etiam Arist. ET: οὖν aut γοῦν Arist. rell.

18 οὐδὲν ex οὐθὲν PQ

20 ἀπαντα om. Q ὑπάρχειν Q 20. 21 μόρια τῆς ψυχῆς C et Arist.: om. PQ

23 καὶ γεννητικὴ om. C 27 post δύνασθαι add. καὶ C 32 de titulo v.
Praef. 34 post μὲν add. οὖν Cs

ρίσαι τι ἔστι φυχὴ καὶ τίς ἀν εἰη κοινότατος λόγος αὐτῆς, δις ἀπάση τῇ 71
ψυχῇ ἐφαρμόσει καὶ οὐ μόνη τῇ τοῦ ἀνθρώπου, εἰς οἶους λόγους οἱ πρὸ 10
ἥμῶν οἱ μὲν ἄκοντες, οἱ δὲ ἔκοντες ὑπεφέροντο. λέγομεν δὴ γένος ἐν τι
τῶν ὅντων τὸ πρῶτον καὶ κυριώτατον τὴν οὐσίαν, ταύτης δὲ τὸ μὲν ὡς
5 ὅλην φαμέν, τὸ δὲ ὡς εἶδος, καὶ τρίτον τὸ ἔξι ἀμφοῖν. περὶ τούτων δὲ
εἴρηται μὲν ἴκανῶς ἐν τοῖς περὶ τῶν ἀρχῶν τῆς θλητικῆς φύσεως, καὶ νῦν δὲ 15
ὑπομνηστέον, διτὶ ή μὲν ὡς ὅλη οὐσία δυνάμει ἔστιν οὐσία καὶ οὕπω τόδε
τι καθ' αὐτήν, ἀλλ' οἷον εὐφυία πρὸς τοῦτο καὶ παρασκευὴ πρὸς τὸ |
72 γενέσθαι τόδε τι, τὸ δὲ εἶδος ή τελειότης καὶ ὕσπερ ἀναπλήρωσις τῆς
εὐφυίας καὶ τοῦ δυνάμει πρὸς τὸ τέλος προαγωγή, καὶ τοῦτο ἔστι
καθόλιτο λέγεται ἥδη τόδε τι. τρίτον δὲ ἦν τὸ ἔκ τούτων ὕσπερ συγκείμενον,
ῳ πάρεστι μὲν ὅλη, πάρεστι δὲ μορφή, καὶ τοῦτο ἔστι τὸ σύνολον, καὶ 5
οὐκ ἔστι μόνως τῷ λόγῳ, ἀλλὰ καὶ τῇ αἰσθήσει τόδε τι, ἀπολαβόν τοῦ
μὲν γένεσθαι παρὰ τῆς ὅλης, τοῦ δὲ εἰναι παρὰ τοῦ εἶδους. ἀλλ' οὖν
15 λέγεται τηγνικαῦτα τέλειον εἰναι καὶ ἐντελῶς ἔχειν, ἡνίκα δὲ ἀπολάβῃ τὴν
οἰκείαν μορφήν, ἐφ' ἣν ἐσπουδάκει. ταύτην οὖν τὴν μορφὴν καὶ τὸ εἶδος
εἴ τις ἐντελέχειαν ὀνομάζοι, οὐδὲν δικαίως δὲ συκοφαντοῖτο ὡς πάνυ ἔξιν τῷ
ὅλοματι κεχρημένος. εἰ γάρ τὰ προειρημένα ἀληθῆ, καὶ ή τελείωσις
ἐκάστη παρὰ τοῦ εἶδους καὶ τὸ ἐντελῶς ἔχειν παρὰ τῆς μορφῆς, σημαίνοι 15
20 δὲν οὐδὲν ἄλλο ή ἐντελέχεια ή τὴν ἔξιν τῆς τελειότητος. ἀλλὰ διχῶς γε
ή ἐντελέχεια ἐφ' ἐκάστου, ή μὲν ὡς ἐπιστήμη, ή δὲ ὡς τὸ θεωρεῖν, καὶ
ἔστι τὸ μὲν ὡς ἔξις, τὸ δὲ ὡς ἔργον τῆς ἔξεως. ταῦτ' οὖν ἀναμνήσαντες 20
τοὺς ἀκροωμένους προαγάγωμεν εἰς τὸ ἐφεξῆς.

Οὐσίαι τοίνυν μάλιστα δοκοῦσιν εἰναι τὰ σώματα, καὶ τούτων τὰ
25 φυσικά, οἷον γῆ πῦρ οὐδωρ ἀήρ, καὶ οὐσα ἐκ τούτων ή φύσις ἀπεργάζεται·
ταῦτα γάρ τῶν ἄλλων ἀρχαῖ· κλίνη δὲ καὶ πρίων καὶ ἱμάτιον καὶ ὅλως 25
τὰ τεχνικὰ συμβεβηκότος χώραν ἔχει πρὸς τὰ τῆς φύσεως. ἐπισυμβαίνει
γάρ τὸ μὲν ἔύλοις, τὸ δὲ σιδήρῳ, τὸ δὲ ἔριοις, καὶ πᾶν σῶμα τεχνικὸν
ἐν ὑποκειμένῳ τῷ φυσικῷ θεωρεῖται. τὰ μὲν | οὖν τεχνικὰ ἀφείσθω· τῶν 73
30 δὲ φυσικῶν σωμάτων τὰ μὲν ἔχει ζωὴν, τὰ δὲ οὐκ ἔχει. ζωὴν δὲ λέγο-
μεν τὴν δι' ἔαυτοῦ τροφήν τε καὶ αὔξησιν. δῆλον τοίνυν, διτὶ πᾶν σῶμα
φυσικὸν μετέχον ζωῆς οὐσία, οὐσία δὲ οὐτως ὡς συνθετή, συνθετὴ δὲ ἐξ 5
ὅλης καὶ εἶδους. ἐπεὶ τοίνυν οὐχ ἀπλῶς σῶμα τὸ ζωὴν ἔχον, ἀλλὰ σῶμα
τοιονδὶ καὶ ἔστιν ἐν αὐτῷ τὸ μὲν σῶμα ὕσπερ ὑποκειμενόν τι καὶ ὅλη,
35 τὸ δὲ τοιονδὶ ή μορφὴ καὶ τὸ εἶδος· οὐδεὶς γάρ δὲν εἴποι τὸ σῶμα εἶδος
τοῦ ζῶντος σώματος· τοῦτο γάρ ὑποκειμένου χώραν ἔχει καὶ ὅλης, καὶ ή 10

6 ἴκανῶς μὲν εἴρηται Cs

εἴρηται] Metaphys. H 1

7 δυνάμει] legit ἔστι δὲ ή

μὲν ὅλη δυνάμει ut Arist. y Philop.: δύναμις Arist. rell.
ἀπολαβόν C: ἀπολαβόν (ο ex ω) P: ἀπολαβόν Qs τοῦ] τὸ (ex τοῦ) Q³s 14 τοῦ]
τὸ Qs 15 ἐντελῶς] ras. inter λ et ω P: ἐντελεχῶς Cs ἀπολάβῃ] β ex υ Q³
17 οὐ ex δὲ (?) Q³ 19 ἐντελεχῶς Cs 20 ή ex η Q³ 21 ως τὸ om.
Arist. E 26 ὅλως C: om. PQ 31 δι' αὐτοῦ Arist. πᾶν om. Q
33 τοίνυν] vid. legisse δὴ ut Arist. Eγ: δὲ Arist. rell. 34 τοιόνδε Arist. Eγ

διαφορὰ αὐτῷ πρὸς τὰ μὴ ζῶντα σώματα οὐχ ἡ σῶμα, ἀλλ’ ἡ τοιόνδε, 73
τουτέστιν ἡ ζῆται καὶ ψυχὴν ἔχει· ἀναγκαῖον ἄρα τὴν ψυχὴν εἶδος εἶναι καὶ
ἐντελέχειαν καὶ οὕτως οὐσίαν ὡς εἶδος.

“Οτι γάρ οὐ σῶμα ἡ ψυχὴ οὐδὲ ὑποκειμένου χώραν ἔχει, δέδειται 15
5 μὲν ἥδη καὶ πρόσθιν, οὐδὲ χαλεπὸν δὲ καὶ νῦν ὑπομνήσαι. τὰ γάρ ἔμψυχα
τῶν ἀψύχων διαφέρει μὲν τῷ ζωῆται ἔχειν, οὐδὲ διαφέρει δὲ τῷ σώματα
εἶναι, ὅστε οὐ σῶμα ἡ ζωή, οὐδὲ ἄρα ἡ ψυχή, ἡ τῆς ζωῆς ταύτης αἰτία. 20
ἔτι καὶ ὡδε ταῦτὸν τοῦτο γένοιτο δὲ φανερόν. ἐπει τὸ γάρ ἐν τῇ συνθέτῳ
οὐσίᾳ οὔτε ἄμφω ὑποκειμενα οἰόντε εἶναι, οὔτε ἄμφω εἶδη, τὸ σῶμα δὲ
10 ὑποκειμενον δῆλον ἔστιν ἐν τῷ δλῳ (τὸ γάρ ἀγόμενον καὶ πλασσόμενον
καὶ μορφούμενον καὶ κρατούμενον καὶ ἔτοιμον πρὸς σκέδασιν καὶ φθοράν, 25
εἰ μὴ συνέχοιτο ὑπὸ ψυχῆς, τοῦτο ἔστιν), ἀνάγκη πᾶσα [τὸ] εἶδος
εἶναι τὴν ψυχὴν καὶ ἐντελέχειαν. καὶ γάρ οὐδὲ δὲν ἄλλως ἔχοιμεν εἰπεῖν
τὸ ζῶον ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς, εἰ μὴ ὡς ἐξ ὅλης καὶ εἴδους. τριχῶς |
15 γάρ τὸ ἐκ τῶνδε ὡς ἐνυπαρχόντων, φανερώτατα μὲν ὡς ἐκ τῶν μερῶν, 74
ὅταν τὴν οἰκίαν ἐκ τῶν πλίνθων ἡ τῶν τούχων λέγωμεν, καὶ τὸ ζῶον ἐξ
διτέων καὶ σαρκός. εἰς μὲν δὴ τρόπος οὗτος. ἀλλοι δέ, ὅταν ἐξ ὅδατος 5
καὶ μέλιτος τὸ μελίκρατον, καὶ δλως ἐκ τῶν κερασθέντων τὸ κεκερασμένον.
διαφέρει δὲ οὗτος τοῦ προτέρου, θτι ἐπ’ ἐκείνου μὲν καὶ τὰ μέρη καὶ τὸ
20 δῆλον τόπῳ κεχωρισται, ἐπὶ δὲ τούτου τὰ κεχωρισμένα κατὰ τόπον οὕπω
κέχραται· δοκεῖ μὲν γάρ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ καὶ τὸ δῆλον εἶναι καὶ τὰ 10
μέρη, τῇ δὲ ἀληθείᾳ τὰ μὲν διέφθαρται, τὸ δὲ ἔστι. τρίτος δέ, ὅταν ἐκ
τοῦ χαλκοῦ καὶ τοῦ σχῆματος τὸν ὀλύμπιον φῶμεν, καὶ ἐκ τῶν πλίνθων
καὶ ἐκ τῆς συνθέσεως τὴν οἰκίαν. ὕστε καὶ τὸ ζῶον ἐπειδή φαμεν ἐκ
25 ψυχῆς καὶ σώματος, εἰ μὲν κατὰ τὸν πρῶτον τρόπον, οὐδὲ δὲν εἴη τὸ σῶμα 15
ἔμψυχον δῆλον δι’ θλού, οὐδὲ δὲν αἰσθάνοιτο δῆλον δι’ θλού, οὐδὲ δὲν τρέ-
φοιτο, ἀλλὰ παρακείσεται ἡ ψυχὴ ἡ δῆλη δλωφ τῷ σώματι, ἡ τὰ μόρια
τοῖς μορίοις, ὥπερ οὐδὲ ἐννοῆσαι δύνατόν· καὶ εἰς τὸ ποσὸν συντελέσει 20
τῷ ζῷῳ ἡ ψυχή, οὐδὲ εἰς τὸ ποιόν, ὕσπερ τὰ μέρη τῷ δλῳ. οὐ μὴν
30 οὐδὲ κατὰ τὸν δεύτερον τρόπον· οὐ γάρ φθειρομένης τῆς ψυχῆς οὐδὲ
φθειρομένου τοῦ σώματος τὸ ζῶον γίνεται, ἀλλὰ τούτων σύζυγον
ἐκατέρου τὴν ἑκατοῦ καὶ φύσιν καὶ ἐνέργειαν. λείπεται τοίνυν τὸν τρίτον 25
τρόπον ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος εἶναι τὸ ζῶον. οὐδὲ οὕτω τὸ μὲν δῆλη,
τὸ δὲ εἶδος, καὶ οὐ τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς εἶδος· αὐτη ἄρα εἶδος τοῦ σώ-
35 ματος. ὕσπερ οὖν ἀνδριάς ὑνομάζεται κατὰ τὴν μορφήν, οὕτω καὶ τὸ |
ζῶον· κατὰ γάρ τὴν ψυχὴν τὸ μὲν ζῶον λέγεται, τὸ δὲ νεκρὸν εἶναι. 75
ἄμα γάρ ταύτῃ πάρεστι καὶ ἀπεστι τὸ ζῆν αὐτοῖς. εἶδος ἄρα τι καὶ ἐπὶ
τοῦ ζῶου καὶ μορφὴ ἡ ψυχή.

7 ἡ ζωή—ψυχὴ] ἡ ψυχὴ, ἀλλ’ Ο οὐδὲν δὲν εἶ? Q² 8 post ἔτι add. δὲ Ο
ταῦτὸν] ταῦτὸ Cs 12 τοῦτο] scil. ὑποκειμενον τὸ deleui 13 εἰπεῖν Ο:
om. PQ 23 καὶ (post φῶμεν) om. Q 26 αἰσθάνοιτο—δν om. Ο
32 καὶ (prius) om. Cs

Αῦτη δὲ λέγεται διχῶς, ἡ μὲν ὡς ἐπιστήμη, ἡ δὲ ὡς τὸ θεωρεῖν, 75
καὶ ἡ μὲν ὡς ἔξις, ἡ δὲ ὡς ἐνέργεια τῆς ἔξεως. καὶ ταῦτην οὖν ἔστιν
εὑρεῖν ἐπὶ τῆς ψυχῆς τὴν διπλόην· ὁ μὲν γάρ ὅπνος οἷον ἔξις τις τῆς
ψυχῆς, ἡ δὲ ἐγρήγορσις οἷον ἐνέργεια, καὶ οὐ τοῦτο λέγω, ὅτι ἐν τοῖς
5 ὅπνοις σύμπασα παύεται ἡ ἐνέργεια τῆς ψυχῆς, μένει δὲ μόνη ἡ ἔξις (τὸ 10
γάρ θρεπτικὸν αὐτῆς καὶ ἡ δύναμις ἡ τοιαύτη ἀκοίμητος καὶ ἐν τοῖς
ὅπνοις) ἀλλὰ πολλαὶ γε δυνάμεις αὐτῆς καθευδόντων τῶν ζώων οὐκ ἐνερ-
γοῦσι, λέγω δὲ τὴν αἰσθητικὴν καὶ τὴν κατὰ τόπον κινητικὴν. ἐντελέχεια 15
οὖν ἡ ψυχὴ τοῦ ζωὴν ἔγχοντος σώματος καὶ ὡς ἡ πρώτη, οὐχ ὡς ἡ
10 δευτέρα. προτέρα γάρ τῇ γενέσει ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἡ ἐπιστήμη· πρότερον
γάρ λαμβάνει τὴν ἐπιστήμην Σωκράτης, εἰθ' οὕτω θεωρεῖ. ὁ οὖν λέγων,
ὅτι εἴπερ ἐντελέχεια ἡ ψυχή, οὐκ ἀν ὅπνος ἐγένετο, θαυμαστός, εἰ μὴ 20
συνίησι τὰ διαρρήδην ὑπὸ Ἀριστοτέλους λεγόμενα· ἐν γάρ τῷ ὑπάρχειν,
φησί, τὴν ψυχὴν καὶ ὅπνος καὶ ἐγρήγορσις. ἀλλ' ἐκεῖνό γε ἐπι-
15 σκεπτέον· ὅταν γάρ προσθῶμεν τῇ ἐντελέχειᾳ τὴν πρώτην, μήποτε τὴν
μὲν ἄλλην ψυχὴν ὁ λόγος περιλαμβάνῃ, τὴν θρεπτικὴν δὲ οὐκέτι· ἐπ' 25
ἐκείνης γάρ οὐ χωρίζεται ἡ ἔξις τῆς ἐνέργειας. ἡ δπού μὲν ἡ ἐνέργεια,
πάντως καὶ ἡ ἔξις, καὶ μᾶλιστα ἐν τοῖς φυσικοῖς, ἀλλὰ γίνεται οὐκ ἔξωθλέν
τινος ἐπιστατοῦντος οὐδὲ διδάσκοντος· δπού δὲ ἡ ἔξις, οὐ πάντως καὶ ἡ 30
20 ἐνέργεια, ὥστε ὁ πρώτην ἐντελέχειαν δριζόμενος τὴν ψυχὴν ἀπάσας τὰς 76
δυνάμεις περιλαμβάνει. ἐν γάρ τοῖς ὅπνοις τῶν μὲν ἡ ἔξις ἐστὶ μόνη,
τῆς θρεπτικῆς δὲ μετὰ τῆς ἔξεως ἡ ἐνέργεια.

Τί μὲν οὖν ἔστιν ἡ ψυχὴ κατὰ τὸ γένος, εἰρηται· οὐσίᾳ γάρ ἡ κατὰ 5
τὸν λόγον καὶ ἐντελέχεια ἡ πρώτη. τίνος δὲ αὗτη, λοιπὸν ἀποδοῦναι. δτι
25 μὲν δὴ σώματος, δῆλον· ὅποιον δέ, σκέψετερον ἐφεξῆς διοριστέον. φαίνεται
δὴ τῶν σωμάτων τὰ μὲν εἶναι φυσικά, τὰ δὲ οὐ, λέγω δὲ φυσικά μὲν δσα
ἔχει καθ' ἔαυτὰ κινήσεως ἀρχῆν, οἷον γῆ καὶ θάρω καὶ φυτά καὶ ζῶα, 10
οὐ φυσικά δὲ δσα μὴ ᔁχει, οἷον κλίνη καὶ ναῦς καὶ ιμάτιον. καὶ ταῦτα
διώρισται σαφῶς καὶ ἡμῖν καὶ πρώτῳ Ἀριστοτέλει ἐν τοῖς περὶ τῶν
30 ὅρχων τῆς θλης φύσεως. τῶν δὲ φυσικῶν τὰ μὲν ᔁχει ζῶην, τὰ δὲ οὐκ 15
ἔχει. τίνα δὲ λέγομεν τὴν ζῶην, ἔφθημεν εἰπόντες, δτι τὴν δι' ἔαυτοῦ
τροφήν τε καὶ αὔξησιν. ταῦτα δὲ ἡν τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτά· τὰ γάρ λεγό-
μενα στοιχεῖα φυσικά μέν, δτι κινήσεως ἀρχὴν ᔁχει, οὐ ζῶντα δέ, δτι μὴ
τρέφεται δι' ἔαυτῶν· ἡ γάρ τῶν λίθων αὔξησις ὀμώνυμος, δτι προσθήκη, 20
35 ἡ εἴπερ καὶ οἱ λίθοι διόλου αὔξονται, εἴη δὲ ἐν τούτοις εἰδος ζῶης,
ἀλλὰ λίαν γε ἀμυδρᾶς· ἐπεὶ καὶ γεννᾶν τινὲς λίθοι λέγονται, ὡς Κλέαρχος
φησιν. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τούτων ἡ ὀμώνυμος ἡ γένεσις ἡ ἀλλον τρόπον·
πολλαχοῦ γάρ ἡ φύσις δῆλη γίνεται κατὰ σμικρὸν μεταβαίνουσα, ὥστε 25
ἀμφισβητεῖσθαι ἐπὶ τινῶν, πότερον ζῶον ἡ φυτόν, καὶ πότερον φυτὸν ἡ
40 λίθος. ἀλλ' ἐπεὶ τῶν σωμάτων τὰ μὲν φυσικά τὰ δὲ οὐχί, καὶ τῶν

5 μόνη δὲ μένει Cs
om. Q: incl. s
29 Ἀριστοτέλει] Phys. B 1. 192b13

9 οὐχ P: καὶ QC

25 δὴ om. Q: incl. s

37 ἡ

14 φησι C: φύσει PQ
27 post ᔁχει add. καὶ Q

24 τὸν

Q

φυσικῶν τὰ μὲν ἔχει ζωὴν τὰ δὲ οὐχί, οὕτε παντὸς σώματος ἐντελέχεια 76
ἡ ψυχή, ἀλλὰ τοῦ φυσικοῦ, οὕτε παντὸς φυσικοῦ, ἀλλὰ τοῦ καὶ ζῶντος. 77
πᾶν δὲ τὸ ζωῆς μετέχον δργανικόν, λέγω δὲ θσα θνητὰ καὶ ἐν γενέσει·
πάντα γὰρ ταῦτα προσδεῖται τροφῆς καὶ οὐδὲν αὐτῶν γέγονε καὶ ἔστιν
5 ἀπλῶς, ἀλλ’ αἰεὶ καὶ συνεχῶς γίνεται τῆς τοιαύτης ψυχῆς οὐδὲν δυναμένης 5
ποτὲ ἡρεμῆσαι· διόπερ δργάνων προσδεῖται τῶν πρὸς τοῦτο διακονούντων.
καὶ ἐπὶ μὲν τῶν ζώων δῆλον, στόμα γὰρ καὶ γαστὴρ καὶ φλέβες καὶ τὰ
λοιπὰ δργανα τῆς τροφῆς· ἐπὶ δὲ τῶν φυτῶν τὸ ἀνάλογον θηρευτέον ἐκ 10
τῶν ἔργων· αἱ μὲν γὰρ ρίζαι τῷ στόματι ἀνάλογον (ἀμφω γὰρ ἔλκει τὴν
10 τροφήν), ίνες δὲ καὶ ἐντεριῶναι φλεψί, καὶ φλοιὸς μὲν καὶ ξύλου ὥσπερ
δστοῦν καὶ σάρξ, τὸ φύλλον δὲ οἶνον σκέπασμα περικαρπίου, τὸ δὲ περι-
κάρπιον καρποῦ, λέγω δὲ περικάρπιον μέν, φ τὰ σπέρματα ἀμφιέννυσιν ἥ 15
φύσις, εἴτε ἐδώδιμον τοῦτο εἴτε καὶ μὴ, καρπὸν δὲ τὸ σπέρμα. εἰ δῆ τι
κοινὸν ἐπὶ πάσης ψυχῆς δεῖ λέγειν, εἴη δὲ η ψυχὴ ἐντελέχεια η πρώτη
15 σώματος φυσικοῦ δργανικοῦ. διὸ καὶ οὐδὲν δεῖ ζητεῖν, πῶς ἐν διηρὸς καὶ 20
τὸ σχῆμα, οὐδὲ δίλως τὴν ἔκάστου ὅλην καὶ τὸ ἐπικείμενον αὐτῇ πῶς ἐν·
ώσπερ γὰρ τὸ εἰναι παρὰ τοῦ εἰδόους, οὗτα καὶ τὸ ἐν παρ’ ἑκείνου. πολλα-
χῶς δὲ καὶ τὸ εἰναι καὶ τὸ ἐν εἰναι (δεκαχῶς γάρ)· ἀλλ’ δμως ἐφ’
ἀπάντων τὸ εἰδὸς ὀμφοῖν αἰτιν καὶ ἦν λέγομεν ἐντελέχειαν. οἶνον εἰ φυσικὸν
20 σῶμα ὁ πέλεκυς ην καὶ τὸ εἰδὸς τοῦτο εἰχεν, ὡς δύνασθαι τέμνειν οὐ παρὰ τὸ
τῆς τέχνης ἀλλὰ παρὰ τῆς φύσεως, ζῶν δὲ ην, καὶ τὸ μὲν σῶμα αὐτοῦ
οὐ σίδηρος, η ψυχὴ δὲ τὸ τοιόνδε σχῆμα καὶ η ἀκμὴ καὶ τὸ τέμνειν· | τοῦτο 78
γὰρ ην τὸ πελέκει εἰναι· ἀμβλυνθέντος δὲ καὶ μεταβαλόντος τὸ σχῆμα
οὐκέτι πέλεκυς ἀλλ’ ὄμωνύμως, ὥσπερ οὐδὲν Σωκράτης ἀνθρωπος μετὰ τὸ
25 κώνειον ἀλλ’ ὄμωνύμως. νῦν δὲ καὶ σώζηται η μορφή, πέλεκυς μέν ἐστι, 5
ζῶν δὲ οὐδὲν ἔστιν οὐδὲ γὰρ τεγγικοῦ δργάνου τὸ εἰδός καὶ διηρὸς η ψυχή,
ἀλλὰ φυσικοῦ ζωὴν ἔχοντος, τοῦτο δὲ ην τὸ δργανικόν. εἰ δὲ ἀντὶ τοῦ
δργανικοῦ τὸ δυνάμει ζωὴν ἔχοντος ἔμελοις λαμβάνειν, ληπτέον ἐνταῦθα
σοι δυνάμει τῇ παρούσῃ, η δὴ ὑποβέβληται ἐνέργεια, ὡς λέγεται δυνατὸν 10
30 εἰναι βαδίζειν, ο τι βαδίζει, καὶ δίλως δυνατὸν εἰναι, ο τι ηδη ἐστι κατ’
ἐνέργειαν ην γὰρ καὶ οὗτος δ τρόπος τοῦ δυνατοῦ, ὥσπερ εἰρηται ἐν τοῖς
περὶ προτάσεων. τοῦ ζῶντος οὖν ηδη καὶ τοῦ οὗτω ζῆν δυναμένου ὡς 15
ἐντελέχεια πρώτη η ψυχή, τοῦτο δὲ ην τὸ σύνθετον καὶ τὸ ἐξ ὀμφοῖν,
ὅπερ οὐδὲν ἄλλο ἔστιν η τὸ ζῶν· τὰ γὰρ εἰδη γίνεται μὲν ἐν τῇ δίλῃ, οὐκ ἔστι δὲ
35 εἰδη τῆς δίλης, ἀλλὰ τοῦ συνθέτου τούτων γάρ ἔκαστον ηδη τόδε τι. ἐξήγγησιν 20
οὖν τὸ δργανικὸν νομιστέον τοῦ δυνάμει ζωὴν ἔχοντος, καὶ οὐχ ὡς ἄλλο μὲν
τούτου, ἄλλο δὲ ἔκείνου σημαίνοντος. θεώρει δὲ καὶ ἐπὶ τῶν μερῶν τὸ
λεχθέν. εἰ γὰρ ην δὲ φθαλμὸς ζῶν, [η] ψυχὴ δν αὐτοῦ η δψις ην·
αῦτη γὰρ οὐσία φθαλμὸς καὶ εἰδός καὶ μορφή, δὲ δὲ φθαλμὸς τὸ σύνολον, 25

11 τὸ prius] καὶ Qs τὸ—(12) καρποῦ C: om. PQ 13 δὲ etiam Arist. UWX: δὲ
Arist. rell. 17. 18 πολλαχῶς] πλεοναχῶς λέγεται Arist.: om. λέγεται Arist. SUWX
23 ἀμβλυθέντος Q 31 ἐν τοῖς περὶ προτάσεων] Anal. pr. A 3. 25 a 38 32 ὡς fort.
delendum 35 τούτων] τοῦτο Q 38 η delevi 39 δὲ φθαλμὸς ε. q.
s.] δ δ φθαλμὸς δίλη δίλεως Arist.: corr. Torstr. ex Them.

τὸ δὲ σῶμα τοῦ ὀφθαλμοῦ ὅλη τῆς ὄψεως, ἡς ἀπολιπούσης οὐκέτε ὀφθαλ- 78
μὸς πλὴν ὁμονύμως, καθάπερ ὁ λίθινος καὶ ὁ γεγραμμένος. δεῖ δὴ λαβεῖν
τὸ ἐπὶ μέρους λεχθὲν ἐφ' ὅλου τοῦ ζῶντος σώματος· ἀνάλογον γάρ ἔχει τὸ μέρος 80
πρὸς τὸ μέρος, τουτέστιν ἡ ὄψις πρὸς | τὸν ὀφθαλμόν, καὶ ἡ δλη ἀἰσθησις 79
δ πρὸς τὸ δλον σῶμα τὸ αἰσθητικόν, καὶ ἡ ψυχὴ πρὸς τὸ ἔμψυχον σῶμα.
δῆλον τοίνυν ἐκ τῶν εἰρημένων, ὡς οὔτε τοῦ νεκροῦ σώματος ἐντελέχεια
ἡ ψυχὴ, οὔτε τοῦ σπέρματος· τὸ μὲν γάρ οὐκ ἔχει ζωήν, τὸ δὲ οὐδέπω,
καὶ τὸ μὲν οὔτε δύναται ζῆν ἔτι, τὸ δὲ δύναται μὲν ἀλλ' ὅστερον. καὶ τὸ 5
δυνάμει ἐπ' αὐτοῦ, δτι δύναται γενέσθαι ὀργανικὸν καὶ δέξασθαι ζωήν·
10 ὕσπερ γάρ ὁ σιδηρος ὁ ἀμύρφωτος δυνάμει πρίων, δτι δέξασθαι δύναται
τοιόνδε σχῆμα, ἀλλ' ὅμως οὐδέπω πρίων, ἀλλ' ἡνίκα ἂν μορφωθῇ καὶ 10
ἔχῃ τὸ σχῆμα τὸ τμητικόν, οὗτον καὶ τὸ σπέρμα δυνάμει ζῶον, δτι δύναται
γενέσθαι ὀργανικὸν σῶμα, ἀλλ' ὅμως οὐδέπω ζῶον, ἀλλ' ἡνίκα ἂν δι'
αὐτοῦ τρέφεσθαι δύνηται. ὡς μὲν οὖν ἡ πρίσις καὶ ἡ δρασις, οὗτοι καὶ
15 ἡ ἐγρήγορσις ἐντελέχεια· ὡς δὲ ἡ τοιάδε κατασκευὴ καὶ ἡ ἔξις, ἀφ' ἡς 15
τὸ πρίεν καὶ τὸ ὄραν, οὗτοις ὁ ὅπνος. τούτων δὲ τὸ μὲν ἡ πρώτη ἦν
ἐντελέχεια, τὸ δὲ ἡ δευτέρα. ψυχὴ μὲν οὖν ἀμφω αἱ ἐντελέχειαι καὶ
μᾶλλον ἡ πρώτη, τὸ δὲ σῶμα τὸ ὑποκείμενον. πάλιν δὲ ὕσπερ ἔκει ὁ 20
πρίων, δτε σιδηρος ἦν καὶ τὸ τοιοῦτο σχῆμα ὅμοι, καὶ ὀφθαλμὸς αὖθις ἦ
20 τε κόρη καὶ ἡ ὄψις, οὗτοι καὶ τὸ ζῶον ἡ τε ψυχὴ ὅμοι καὶ τὸ σῶμα.
δτι μὲν οὖν οὐκ ἔστιν ἡ ψυχὴ χωριστὴ τοῦ σώματος, ἡ δλη, εἰπερ δλη
εἰδος τοιοῦτον, οἷον ἦν καὶ τὸ σχῆμα τοῦ σιδήρου, ἡ μέρη τινὰ αὐτῆς εἰ 25
μεριστὴ πέσουκεν, οὐκ ἀδηλον· ἐνίων γάρ μερῶν τοῦ σώματος ἔνια μέρη
τῆς ψυχῆς προφανῶς ἐντελέχεια καὶ τελειότης, ὕσπερ ἡ ὄψις τοῦ ὀφθαλμοῦ.
25 οὐ μὴν ἀλλ' ἔνια γε | οὐδὲν κωλύει τῶν μερῶν τῆς ψυχῆς δύνασθαι καὶ
γωρίζεσθαι τοῦ σώματος, δσα μήτε δλου τοῦ σώματος μήτε μερῶν τινῶν
τοιαύτη ἔστιν ἐντελέχεια, ὡς τὸ σχῆμα καὶ ἡ μορφὴ. οὗτοι δὲ καὶ ὁ νοῦς
ἔχειν δοκεῖ. οὕπω γάρ δῆλον, εἰ καὶ οὗτοις σώματος τινος ἐντελέχεια ἄρα 5
τοιαύτη ὥστε ἀχώριστος εἶναι, ἡ ὥστε χωρίζεσθαι, ὕσπερ ὁ κυβερνήτης
30 τοῦ πλοίου. οὗτοις γάρ ἐντελέχεια μέν, ἀλλὰ χωριστὴ. τάχα δὲ καὶ περὶ
πάστης τῆς ψυχῆς τύπῳ μὲν ἥδη διώρισται, ἀκριβῶς δὲ οὕτως. ἀλλ' ὑπογραφῇ 10
προσέσοικε τέως ὁ λόγος, ἔως ἂν ἐπέλθωμεν πάσαις τῆς ψυχῆς ταῖς δυνά-
μεσιν· οὗτοις γάρ ἂν γένοιτο δῆλον, εἴτε δλη χωριστὸν εἰδος τοῦ σώματος,
εἴτε τὰ μὲν τινα μέρη χωριστὰ αὐτῆς, τὰ δὲ οὐ.

35 2. Λέγωμεν οὖν, δ πολλάκις εἰώθαμεν λέγειν, δτι τὸ πρὸς ἡμᾶς 15
σαφὲς καὶ τὸ πρὸς τὴν φύσιν τοῦμπαλιν ἔχει, καὶ τὰ μὲν σύνθετα ἡμῖν
σαφῆ, τὰ δὲ ἀπλᾶ τῇ φύσει, καὶ τῷ λόγῳ πρότερον οὖν προϊτέον ἀπὸ
τῶν ἡμῖν φανερῶν ἐπὶ τὰ τῇ φύσει τοιαῦτα, ὥστε καὶ περὶ ψυχῆς ὅμοίως 20
ὑποληπτέον, αὐτὴν μὲν ἀπλῆν, τὸ δὲ ζῶον σῶμα τὸ σύνθετον εἶναι. ἐκ

1 ἀπολιπούσης etiam Arist. TVW: ἀπολειπούσης Q et Arist. rell. οὐκέτι etiam Arist. EX: οὐκ ἔστιν Arist. rell. 2 ὁμώνυμος Arist. E 11. 12 καὶ ἔχῃ om. C
ἔχει Q 19 δτε fort. delendum 20 τὸ ζῶον etiam Arist. SUWX: om. τὸ Arist. rell. 25 ψυχῆς add. P in marg. 35 λέγομεν Ms 37 οὖν om. Q; incl. s

τούτου οὖν ἐπ' ἔκεινην ἡμῖν βαδιστέον. οὗτω γάρ γένοιτο δὲ ἡμῖν ὁ 80
δρισμὸς οὐ τὸ τί μόνον δηλῶν, διπερ οἱ πλεῖστοι τῶν ὅρων ποιοῦσιν, ἀλλὰ
καὶ τὴν αἰτίαν ἐνσημανόμενος. νῦν δὲ ὥσπερ συμπεράσματα ἀποδεῖξεων 25
οἱ πλεῖστοι τῶν ὅρων εἰσὶν, οἷον τί ἐστι τετραγωνισμός; τὸ ίσον ἐτερομῆκει
5 τετράγωνον κατασκευάσασθαι· καὶ οὗτος μὲν ὥσπερ συμπέρασμα, ὃ δὲ |
λέγων διτὶ ἐστὶ τετραγωνισμὸς μέσης εὑρεσις, τοῦ πράγματος λέγει τὸ 81
αἴτιον. λέγομεν οὖν ἀρχὴν ποιησάμενοι φανερωτέραν ἡμῖν πρὸς τὴν
εὑρεσιν τῶν ἀφανεστέρων.

Διώρισται δὴ τὸ ἔμψυχον τοῦ ἀψύχου τῷ ζῆν, πολλὰς δὲ ἔχούσης
10 δυνάμεις τῆς ψυχῆς, ἀς πολλάκις ἀπηριθμάσαμεν, πρὸς μὲν τὸ ζῆν αὐτὸ δ
ἀπογρᾶσαν καὶ μίαν ὄρῳμεν, οἷον τὴν καλουμένην φυτικήν, ης ἔργα πρῶ-
τον μὲν τὸ θρέψαι, δεύτερον δὲ τὸ αὔξησαι, τελευταῖον δὲ τὸ γεννῆσαι.
διὸ καὶ τὰ φυσικά πάντα δοκεῖ ζῆν· φαίνεται γάρ ἐν ἑαυτοῖς ἔχοντα 10
δύναμιν καὶ ἀρχὴν τοιαύτην, δι' ης κινεῖται δῆμα ἐπὶ τοὺς ἐναντίους τόπους.
15 τὸ γάρ αὐξανόμενον ἅμα τοῖς κλάδοις ἐπὶ τὸν ἄνω τόπον αὐξάνεται καὶ
ταῖς βίῃσι ἐπὶ τὸν κάτω, διπερ οὐδενὶ τῶν μὴ ζώντων φυσικῶν δὲ σωμά-
των συμβαίνει, ἀλλὰ μοναχῶς τούτων ἡ κίνησις· τὰ δὲ φυτὰ οὐκ αὔξεται 15
μόνον ἐπὶ τοὺς ἐναντίους τόπους, ἀλλὰ καὶ φθίνει καὶ μειοῦται. ἀλλ' οὖν
πρὸς τὸ ζῆν ἀπογρᾶσά ἐστιν ἡ δύναμις αὕτη ἡ καλουμένη φυτική, καὶ
20 ταύτης μαλιστα τὸ θρεπτικὸν μέρος· πολλὰ γάρ μήτε αὐξανόμενα ἔτι 20
μήτε γεννῶντα δῆμας ζῆν καὶ φυτὰ καὶ ζῶα. χωρίζεσθαι δὲ αὕτη μὲν ἡ
δύναμις τῶν ἀλλων δύναται, αἱ δὲ ἀλλαι ταύτης οὐχ οἰκι τε, λέγω δὲ ἐν
γε τοῖς θυητοῖς, ἐπεὶ ταῖς γε φύσεσι ταῖς θειοτέραις εἰκὸς εἶναι τὸν νοῦν
οὐκ ἄνευ φυτικῆς μόνης, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀλλων δυνάμεων. διτὶ δὲ ἐπὶ τῶν 25
25 θυητῶν χωρίζεται αὕτη ἡ δύναμις, φανερὸν ἐκ τῶν φυομένων· οὐδεμίᾳ
γάρ αὐτοῖς ὑπάρχει δύναμις ἀλληλούχη ψυχῆς. τὸ μὲν οὖν ζῆν διὰ τὴν ἀρχὴν
ταύτην ὑπάρχει πᾶσι τοῖς | ζῶσι, τὸ δὲ ζῶον διὰ τὴν αἰσθητικὴν πρώτως. 82
καὶ γάρ τὰ μὴ κινούμενα κατὰ τόπον, ἔχοντα δὲ αἰσθησίν τινα, ὥσπερ τὰ
ὄστρεα, ητοι ζωόφυτα ἡ καὶ ζῶα. αἰσθήσεως δὲ πρώτη πᾶσιν ὑπάρχει
30 τοῖς ζῶσιν ἀφῆ. ὥσπερ δὲ τὸ θρεπτικὸν δύναται χωρίζεσθαι τῆς αἰσθή- 5
σεως, οὕτως αὖ πάλιν ἡ ἀφῆ τῶν λοιπῶν αἰσθησῶν χωρίζεται ἐπὶ τῶν
ζωοφύτων, καὶ ταύτην ἀπαντά φαίνεται τὴν αἰσθησίν ἔχειν, λέγω δὲ τὴν
ἀπτικήν· δι' ἣν δὲ αἰτίαν ἡ μὲν φυτικὴ τῆς αἰσθητικῆς, ἡ δὲ ἀφῆ τῶν 10
ἀλλων αἰσθησῶν χωρίζεσθαι δύναται, οὐστερον ἐροῦμεν.

35 "Οτι δὲ τῆς αἰσθησεως προσγενομένης οὐκέτι φυτόν, ἀλλὰ ζῶον ἤδη,
φανερὸν ἐκ τῶν δύνατων, οἵς γράμμεθα πρὸς τὴν δηλωσιν τούτων τῶν
πραγμάτων. ζῆν μὲν γάρ ἄμφω καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα φαμεν, διτὶ

1 ἀν γένοιτο C δ om. C 2 τῇ ζτι Q's Arist. ὥσπερ] ὥσπερ Qs Arist.
4 πλείους] πλεῖστοι C ante tetragωνισμὸς add. δ Arist. praeter VW 12 ante
τελευταῖον add. τὸ Cs 17 αὔξεται] post ξ eras. αν P 18 φθίνει Q: corr. Q¹
25 ἐκ Q et text. P: ἐπὶ C et marg. P 27 πᾶσι om. Arist. praeter SUX
29 ζωόφυτα Q¹Cs καὶ om. M: incl. s 30 τοῖς ζῶσιν add. P² in marg.
32 ζωοφύτων Q¹Cs 35 προγενομένης Q: corr. Q¹

τρέφεται ἐξ αὐτῶν, ζῶα δὲ οὐκέτ' ἀμφω καλεῖται, οὐκοντικά 82 νεται, ἀλλὰ τὸ μὲν φυτόν, τὸ δὲ ζῶον. τὸ δὲ ζῆν ἐπ' ἀμφοτέρων οὐχ ὄμώνυμον, ὡς οἴονται τινες, οὐτὶ τὸ μέν ἐστι φύσει χρῆσθαι, τὸ δὲ φυχῆ. εἰ γάρ τὸ τρέφειν καὶ αὐξάνειν φύσεώς ἐστι καὶ οὐ φυχῆς, ητοι ῥητέον 20 5 μηδὲ ζῆν ήμοις, οταν μὴ αἰσθανώμεθα, η δύο ζωὰς ήμιν ὑπάρχειν, ὃν ἔκατερον ἄτοπον. ἐτι δὲ καὶ πολλὰ κινούμενα κατὰ φύσιν, ὥσπερ τὰ ἀπλᾶ, φύσει μὲν χρῆται, οἷον γῆ καὶ θάλαττα, ζῆν δὲ οὐ λέγεται, ὥστε οὐκ 25 ἀν εἴη τὸ φύσει χρῆσθαι τὸ ζῆν, ἀλλὰ τὸ φυχῆ καὶ ταύτης τῷ πρώτῳ καὶ θρεπτικῷ. πῶς δὲ ὅμοιογνόμενον τὸ μὲν γεννητικὸν μέρος αὐτοὺς ποι- 10 εῖν φυγῆς μέρος, τὴν φυτικὴν δὲ αὐτὴν δύναμιν, ης ἔργον καὶ τέλος τὸ γεννῆσαι, μηκέτι λέγειν φυχήν, | ἀλλὰ φύσιν; ῥητέον τοίνυν καὶ τὰ φυτὰ 83 φυχῆς μόριον ἔχοντα καὶ ζῆν καὶ ἔμφυχα εἶναι, ζῶα δὲ οὐκέτι. καὶ τούτου λόγον οὐκ ἀπαιτητέον διὸ τί ζῶντα οὐ ζῶα λέγεται, ἀλλ' ἐπικλητέον τὴν κοινὴν συνήθειαν μόνον, οτι ζῆν μὲν τὸ φυτὰ λέγομεν, ζῶα δὲ μὴ 15 εἶναι· οὐδὲ γάρ τὸν τρέχοντα πάντα δρομέα, οὐδὲ τὸν παλαίστην παλαιστήν, ἀλλὰ τῆς τελειοτέρας τοῦ πράγματος ἔξεις ταῦτα δύναματα. μέσος τοίνυν Ηλάτωνος καὶ τῶν ἀπὸ τῆς στοᾶς Ἀριστοτέλης, ἔμφυχα μὲν τὰ φυτὰ λέγων, ζῶα δὲ μή· ἐκείνων δὲ ὁ μὲν ἀμφω, οἱ δὲ οὐδέτεροι. 10

Οτι μὲν οὖν τὰς πρώτας ταύτας δυνάμεις, καθ' θέσιν εἶναι σώματος φυσικοῦ δργανικοῦ ἀναγκαῖον, οὐ πολλοῦ δὲ δεοίμεθα λόγου· ἀλλ' 15 ἐπειδὴ καὶ ἐτέρων ἐστὶν η φυχὴ δυνάμεων τε καὶ ἔργων ἀρχῆ, λέγω δὲ δρέξεις διανοίας κινήσεως τῆς κατὰ τόπον, ἐπεκτέον ἀπάσαις, εἴτε καὶ ταύτας ἐντελεχείας εἶναι παραπληγίως ταῖς εἰρημέναις ἐστὶν ἀναγκαῖον. η 20 25 τὰς μὲν τὰς δὲ οὐ· τοῦτο δὲ γένοιτο ἀν φανερόν, εἰ πρότερον διακρίναιμεν, πήτερον ἔκαστη τούτων τῶν προειρημένων δυνάμεων ἐστι φυχὴ καθ' ἔσωτήν. η μόριον τι φυχῆς, καὶ εἰ μόριον, πότερον οὔτως, ὥστε εἶναι χωριστὸν τῷ λόγῳ μόνον, η καὶ τόπῳ. περὶ μὲν οὖν τινῶν οὐ χαλεπὸν 25 ἴδειν, οτι λόγῳ μὲν κεχώρισται, τόπῳ δὲ οὐ· τὸ γάρ θρεπτικὸν καὶ αὐξητι- 30 κὸν καὶ γεννητικὸν οὔτε ἐπὶ τῶν ζώων κεχώρισται, οὔτε μᾶλλον ἐπὶ τῶν φυτῶν, ἀλλὰ διὸ παντὸς τοῦ σώματος τῶν τριῶν | ἀμα πεφοίτηκεν η τοι- 84 αύτῃ ἀρχῇ. δῆλον δέ, οτι καὶ διαιρούμενα ζῆι καὶ κεχωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων, ὡς οὔσης τῆς ἐν αὐτοῖς φυχῆς ἐντελεχείᾳ μὲν μᾶς ἐν ἔκαστῳ φυτῷ, δυνάμει δὲ πλειόνων. διαφοράς δὲ καὶ τὸ αἰσθητικὸν τοῦ κινητικοῦ χαλεπὸν δ 35 τόπῳ διαστῆσαι, ἀλλ' ὅπουσπερ ἔχνος αἰσθησεως, πάντως ἐκεῖ καὶ ἔχνος κινήσεως, ὥσπερ ἔφαμεν ἐπὶ τῶν ἐντόμων. καὶ γάρ αἰσθησιν ἔκατερον τῶν μερῶν ἔχει καὶ κίνησιν τὴν κατὰ τόπον· εἰ δὲ αἰσθησιν, καὶ κρίσιν τινὰ τοῦ οἰκείου καὶ ἀλλοτρίου, καὶ διὰ τοῦτο λύπην καὶ ήδονήν, καὶ διὰ 10

9 μέρος fort. delendum 10 φυσικὴν C 12 ante φυχῆς eras. τῆς P
 14 μόνην Cs 15 οὐδὲ γάρ] οὐ γάρ Q 19 ταύτας om. C 23 εἶτε Q
 24 τοῖς εἰρημένοις C 26 ante φυχῆ add. η Qs 28 ante τόπῳ add. τῷ as
 οὖν om. QC: incl. s 30 γεννητικὸν καὶ αὐξητικὸν C 33 οὐτοῖς etiam Arist.
 SUVX: τούτοις Arist. rell. ἐν (ante ἔκαστῳ)] ὡς Q 37. 38 καὶ κρίσιν—
 ἀλλοτρίου] καὶ κίνησιν τινα καὶ φαντασίαν δήπου C

ταῦτα ὅρεξιν, ὅστε δπερ εἶπον, ταύτας ἀπάσας τὰς δυνάμεις τῷ λόγῳ μὲν 84
ρήδιον διαστῆσαι (ῶν γάρ ἔτερα τὰ ἔργα περιφανῶς, οὐκ ἄδηλον ὡς καὶ 15
αὐτὰ ἔτερα), τόπῳ δὲ ἀδύνατον. περὶ μέντοι τοῦ νοῦ καὶ τῆς θεωρητικῆς
δυνάμεως οὐδέν πω φανερόν, ἀλλ' ἔσικε ψυχῆς γένος ἔτερον εἰναι τοῦτο
5 μόνον ἐνδέχεσθαι, καθάπερ τὸ ἀίδιον τοῦ φυταρτοῦ. τῇ μὲν οὖν πρώτῃ
διαφορῇ τὰ ζῶα ταύτη διήγεγκεν, διτι τοῖς μὲν ἀπασαι τῆς ψυχῆς ὑπάρ- 20
χουσιν αἱ εἰρημέναι δυνάμεις, τοῖς δὲ πλειούς, τοῖς δὲ ἐλάττους, τοῖς δὲ
καὶ μίνι μόνη, ἀπερὶ οὐ ζῶα φαμεν, ἀλλὰ ζῶατα. δευτέρᾳ δέ, διτι τοῖς μὲν
μᾶλλον, τοῖς δὲ ἡττον ἀκριβῆς, ἀλλ' ὑστερον περὶ τούτων νῦν δὲ τοσοῦ- 25
10 τον λαβθαμεν ἐν τῶν εἰρημένων. εἴρηηται δέ, διτι τὸ μὲν ἔμψυχον τοῦ
ἀψύχου διώρισται τῷ ζῆν, τὸ δὲ ζῶον τοῦ μὴ ζῶου καὶ τῷ αἰσθανόμεθαι.

Ωι τοίνυν ζῶμεν καὶ φῶ αἰσθανόμεθα, διχῶς λέγεται, ὥσπερ καὶ φῶ
ἐπιστάμεθα· διχῶς γάρ καὶ φῶ | ἐπιστάμεθα· καὶ γάρ τῇ ψυχῇ καὶ τῇ 85
ἐπιστήμῃ. διχῶς δὲ καὶ φῶ οὐγιαίνομεν· καὶ γάρ τῷ σώματι καὶ τῇ οὐγιείᾳ,
15 καὶ ἔστι τούτων τὸ μὲν φῶ δεδέγμεθα, τὸ δὲ διδεόγμεθα, καὶ τὸ μὲν οἶνον βλη, τὸ
δὲ οἶνον εἶδος. ἐπιστάμεθα δὲ πρῶτον τῇ ἐπιστήμῃ· κατὰ γάρ ταύτην ἐπίστασθαι 5
καὶ τῇ ψυχῇ λεγόμεθα, καὶ οὐγιαίνομεν πρῶτον τῇ οὐγιείᾳ· διὰ γάρ ταύτην
καὶ τῷ σώματι. καὶ τοίνυν ζῶμεν τῇ ψυχῇ πρώτῃ καὶ αἰσθανόμεθα τῇ
ψυχῇ. πρώτῃ δρα αὕτη αἰτία τοῦ ζῆν οὐχ ὡς ὑποκείμενόν τι καὶ βλη,
20 ἀλλ' ὡς εἶδος καὶ ἐντελέχεια. ὡς γάρ ἐπ' ἐκείνων ή ἐπιστήμη καὶ ή 10
οὐγιεία μορφή τις καὶ εἶδος καὶ λόγος καὶ ἐντελέχεια τῶν δεκτικῶν, τοῦ τε
ἐπίστασθαι δυναμένου καὶ τοῦ οὐγιαίνειν, οὕτως καὶ ἐπὶ τῶν ζῶτων ή
ψυχή. καὶ γάρ εἰ παρ' ἄλλων ἐνίστε ή ἐπιστήμη καὶ ή οὐγιεία, οἶνον παρὰ 15
τοῦ διδάσκοντος καὶ τοῦ λατροῦ, ἀλλ' ἔν γε τῷ πάσχοντι καὶ διατιθεμένῳ
25 τὰς τῶν ποιούντων ἐνυπάρχειν ἐνεργείας ἔφθημεν ἐν τοῖς Περὶ φύσεως ἀπο-
δεῖξαντες, ὥστε καὶ ή ψυχὴ ἐν τῷ σώματι ὡς εἶδος ἐν βλη. τριχῶς γάρ
λεγομένης τῆς οὐσίας (πολλάκις γάρ τὰ αὐτὰ ὑπομνηστέον εὐλαβητούμενους, 20
μή τι παρίδωμεν) τὸ μὲν βλη, τὸ δὲ εἶδος, τὸ δὲ ἐξ ἀμφοῖν. τούτων δὲ
ή μὲν βλη δύναμις, τὸ δὲ εἶδος ἐντελέχεια, τὸ δὲ ἐξ ἀμφοῖν τόδε τι καὶ
30 τὸ σύνθετον ηδη. ἐπει δὲ τὸ ἔμψυχον ἐξ ἀμφοῖν, οὐχ ή ψυχὴ δῆποιούμενον 25
ἐστιν ὑποκείμενον τῷ σώματι, ἀλλὰ τῇ ψυχῇ τοῦτο· καὶ διὰ τοῦτο καλῶς
ὑπολαμβάνουσιν, οἵ δοκεῖ μήτε σῶμα εἰναι μήτε ἄνευ σώματος ή ψυχή·
σῶμα μὲν γάρ οὐκ ἔστι, σώματος δέ τι, καὶ ἐν σώματι ὑπάρχει καὶ σώματι
τοιούτῳ, λέγω δὲ φυσικῷ | καὶ δργανικῷ, καὶ οὐχ ὥσπερ οἱ πρότεροι τὴν 86
35 τυχοῦσσαν εἰς τὸ τυχὸν σῶμα ἐνήρμοζον, καίπερ οὐδαμοῦ φανιομένου τοῦ
τυχόντος δέχεσθαι τὸ τυχόν· οὐδὲ γάρ λίθος φωνὴν δέξαιτο ἀν οὐδὲ φυτὸν
ἐπιστήμην. νῦν δὲ γίνεται κατὰ λόγον· οὐ γάρ πᾶσα ψυχὴ παντὸς σώματος 5
εἶδος ἔστιν, ἀλλὰ τοῦ πρὸς αὐτὴν δργανικῶς κατεσκευασμένου καὶ ἔχοντος
πρὸς τὰς ὑπαρχόσας τῇ ψυχῇ δυνάμεις ἐπιτηδείως. ὄρθμεν γάρ ταῖς

4 οὐδέ C ἔτερον γένος Cs 4. 5 τοῦτο μόνον ἐνδέχεσθαι] sic Alexandrum legisse
tradit Philop. ad h. l.: καὶ τοῦτο μόνον ἐνδέχεσθαι χωρίζεσθαι Cs ex Arist., qui ἐνδέχεται
(sed καὶ om. Arist. S, χωρίζεσθαι om. Arist. X) 25 ὑπάρχειν C ἐν τοῖς
Περὶ φύσεως] Γ 3 28 παρίδωμεν] παρέθραμε C 34 ὥσπερ] οὐς C

ζωαῖς καὶ τοῖς βίοις τὸ σῶμα ἐπιτηδείως πλασσόμενον ἐκάστου ζώου καὶ 86 οἰκείως ἔχον πρὸς τὰς ἐνεργείας τῆς ψυχῆς, καὶ ἔστιν ἀπλῶς οἰκεία ὅλη 10 ἐκάστῳ εἰδει, οἰκεία μὲν ἡδί, κοινὴ δὲ ἡδί, καὶ ζώφ μὲν ἀπλῶς τὸ φυσικὸν σῶμα δργανικόν, τοιῷδε δὲ ζώφ τὸ τοιόνδε δργανον. δτι μὲν οὖν ἐντε- 15 δ λέχεια τίς ἔστι καὶ λόγος τοῦ δύναμιν ἔχοντος εἶναι τοιούτου, φανερὸν ἐκ 16 τῶν εἰρημένων.

3. Τῶν δὲ δυνάμεων τῆς ψυχῆς αἱ λεχθεῖσαι τοῖς μὲν ὑπάρχουσι πᾶσαι, καθάπερ εἴπομεν, τοῖς δὲ τινὲς αὐτῶν, ἐνίοις δὲ μίᾳ μόνον. καὶ πάλιν γε αὐτάς ἐν κεφαλαῖψι (πρὸ) τοῦ προέντων τὸν λόγον ἐφεῆς ἀγα- 20 10 ληπτέον. δυνάμεις δὲ εἴπομεν θρεπτικὴν αἰσθητικὴν δρεκτικὴν κινητικὴν κατὰ τόπον διανοητικὴν. ὑπάρχει δὲ τοῖς μὲν φυτοῖς ἡ θρεπτική, τοῖς δὲ ζώοις καὶ ἡ αἰσθητική, ἡ ἀκολουθεῖν ἀναγκαῖον τὴν δρεκτικήν. δρεκτικὴ δέ ἔστιν [ὅρεξις] θυμὸς καὶ ἐπιθυμία καὶ βούλησις, καὶ οὐ τοῦτο λέγω, δτι 25 τοῖς αἰσθανομένοις ἀπασιν ἡ δρεκτικὴ πᾶσα ὑπάρχει· πολλοῖς γάρ οὔτε θυμὸς οὔτε βούλησις, ἀλλ' ἐπιθυμία μόνον. δσοις | γάρ οὐδὲ ἡ αἰσθησις 27 15 ὄλοκληρος, τούτοις οὐδὲ ἡ ὅρεξις ὅλη. τοῖς δὲ καλούμενοις ζωφύτοις ἀφήν μόνην προσοῦσαν δρῶμεν. ὕσπερ οὖν τῆς ἐσχάτης αὐτοῖς μέτεστι τῶν αἰσθήσεων, οὕτως καὶ τῆς ἐσχάτης τῶν δρέξεων καὶ κοινοτάτης, λέγω δὲ τῆς ἐπιθυμίας· ἀπασα γάρ αἰσθησις κρίνει τό τε οἰκεῖον καὶ τὸ ἀλλότριον, 5 20 20 ἀκολουθεῖ δὲ τοῖς μὲν οἰκείοις ἡδονή, τοῖς δὲ ἀλλοτρίοις λύπη καὶ ἀπο- στροφή, καὶ ἡδονὴ μὲν ἐπιθυμία, λύπη δὲ ἀποστροφή. αἰσθάνεται δὲ τὰ ζωφύτα τῆς γε τροφῆς· τῇ γάρ ἀφῇ γρῆται καὶ ἀντὶ γεύσεως. ξηροῖς 10 25 γάρ καὶ ὑγροῖς καὶ θερμοῖς καὶ ψυχροῖς τρέφεται τὰ ζῶντα πάντα, τούτων δὲ αἰσθησις ἀφή. ἀπότομενα οὖν τῶν ἔγρων καὶ τῶν ὑγρῶν καὶ τῶν θερ- 30 25 μῶν καὶ τῶν ψυχρῶν καὶ οὐχ ὡς ἀπτῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὡς γευστῶν συναισθανόμενα τὰ μὲν οἰκεία προσίσται, τὰ δὲ ἀλλότρια ἀποσκευάζεται, 15 ὕστε καὶ τῶν μὲν δρέγεται, τὰ δὲ ἐκκλίνει ὡς οἶνον τε. δῆλον δὲ τοῦτο ἐπὶ τῶν διστρεωδῶν ἀπάντων. δτι δὲ ἐκ τῶν ἀπτῶν τούτων ἐναντιώσεων προγονούμενως ἔστιν ἡ τροφή, λέγω δὲ τῶν θερμῶν τε καὶ ψυχρῶν καὶ τῶν 20 35 30 ὑγρῶν καὶ τῶν ἔγρων, δῆλον ποιοῦσιν αἱ τῆς τροφῆς ἐπιθυμίαι, πεῖνα καὶ δίψα καὶ οἱ λόγοι αὐτῶν· πεῖνα μὲν γάρ ἔστιν ἐπιθυμία ἔγρων καὶ θερμοῦ, δίψα δὲ ἐπιθυμία ψυχροῦ καὶ ὑγροῦ. τῶν δὲ ἀλλων αἰσθητῶν κατὰ συμβεβη- 25 35 κὸς τοῖς τροφαῖς δρεγόμεθα· οὐδὲν γάρ εἰς τροφὴν συμβάλλεται ψόφος οὐδὲ χρῶμα οὐδὲ δσμή. ὁ δὲ χυμὸς μάλιστα μὲν καὶ ἀπτός, εἴπερ γευστός· γεῦσις γάρ ἀπασα δι' ἀφῆς· ἀλλ' οὐδὲ τροφὴ ὁ χυμός, ἀλλ' ἡδονομα τροφῆς. δια- σαφητέον δὲ περὶ αὐτῶν ὅτερον· νῦν δὲ τοσοῦτον διωρίσθω, δτι τῶν 88

4 ante δργανικὸν add. καὶ as τὸ om. Q 8 καθάπερ εἴπομεν om. Arist. ETy
μύνη C 9 πρὸ addidi 10 legit αἰσθητικὸν δρεκτικὸν ut Arist. UVX: δρ.
αἰσθ. Arist. rell. 12 καὶ post add. P: om. C 13 δρέξις delevi suadente
Speng. 15. 16 ἡ bis om. C 16 ζωφύτοις Q'Cs 22 ζωφύτα Q'Cs
24 ante αἰσθησις add. ἡ Cs 27 ante τοῦτο add. καὶ C 30 τῶν om. Cs
πείνη C: πεῖνα ex πείνη (?) P 32 δίψη C ἐπιθυμία om. C 33. 34 οὐδὲ
χρῶμα om. Arist. E 34 δ] οὐ C 36 διωρίσθω etiam Arist. SUVX: εἰρήσθω
Arist. rell.

ζώων τοῖς ἔχοντις ἀφῆναι καὶ δρεῖσις ὑπάρχει. εἰ δὲ καὶ φαντασία, μετὰ 88 ταῦτα ἐπισκεπτέον. τοῖς δὲ τελειοτέροις τῶν ζώων πρὸς ταύταις ὑπάρχει καὶ ἡ κατὰ τόπον κινητική, ἐτέροις δὲ καὶ ἡ διανοητική τε καὶ ὁ νοῦς, 5 οἷον ἀνθρώποις καὶ εἴ τι τοιοῦτόν ἐστιν ἔτερον ἡ καὶ τιμιώτερον. οὕπω 5 γάρ φανερόν, εἰ δύναιντο εἶναι φύσεις ἄλλαι τοιαῦται, αἷς μετὰ τοῦ νοῦ καὶ τῶν ὑποκειμένων τινὲς δυνάμεων ἀκολουθοῦσι.

Πέφτηντο τοίνυν, διτι καθάπερ ἐν τοῖς σχήμασι τάξις ἐστὶ καὶ τὸ ἐφε- 10 ἔτης, οὗτως καὶ ἐπὶ τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς. ὕσπερ οὖν οὐδὲ ἐπὶ τῶν σχημάτων τούτων ἐστι κοινὸν λαβεῖν γένος καὶ μίαν ὄμοιάς ἀπάντων διή- 15 κούσαν φύσιν, οὗτως οὐδὲ ἐπὶ τῶν ψυχικῶν τούτων δυνάμεων. ἐν οἷς γάρ τὸ πρότερον καὶ τὸ δεύτερον, ἐν τούτοις τὸ κοινὴ κατηγορούμενον οὐ 15 γένος οὐδὲ φύσιν μίαν σημαίνει, ἢν δυνατὸν ἐπινοῆσαι χωρίσαντα τῶν ὑπ’ αὐτῆς δηλουμένων. διόπερ καὶ τοὺς δρισμοὺς αὐτῶν ἐξαριθμήσει μᾶλλον 20 ἐποικότας ἀποδιδόσαι, ἢ γενικήν τινα φύσιν δηλοῦντας. τοιοῦτος γάρ καὶ ὁ τοῦ 20 σχήματος ὄρισμάς, τοιοῦτος καὶ ὁ τῆς προτάσσεως. δῆλον δὲ ἐκ τοῦ μηδὲ διοκλή- 25 ρως αὐτοὺς ἐφαρμόζειν ἔκαστῳ τῶν εἰδῶν. θμως δὲ καίπερ οὗτως ἔχοντων πολλῶν οὐ χρὴ δυσκολαίνειν, ἀλλὰ δέχεσθαι τοὺς ἀποδεδημένους λόγους ἐπομέ- 25 νους τῇ φύσει τῇ τῶν πραγμάτων. ὕσπερ οὖν ὁ τοῦ σχήματος νῦν ἀποδεδημένος λόγος περιείληφε μὲν πάντα τὰ σχήματα, ίδιος δὲ οὐκ ἐστιν οὐδενός, οὕτω καὶ ὁ 30 τῆς ψυχῆς λόγος ὁ εἰρημένος περιείληφε μὲν ἀπάστας τὰς | δυνάμεις αὐτῆς, 89 ίδιος δὲ μιᾶς οὐκ ἐστιν· τοῦτον δὲ ἀφέντας χαλεπὸν εύρειν ἔτερον παρα- πλήσιον. εἴτε γάρ ἀπὸ τῆς κινήσεως ὑριούμεθα τὴν ψυχήν, μιᾶς οὐκεῖνος 35 ἐσται δυνάμεως τῆς κινητικῆς, εἴτε ἀπὸ τῆς αἰσθήσεως, μιᾶς ὄμοιάς τῆς αἰσθητικῆς. διὸ γελοῖον ἐπὶ τῶν οὕτω κοινὴ κατηγορούμενων, ὡς μᾶλλον 5 ἐποικέναι τοῖς πολλαχῶς λεγομένοις ἢ τοῖς γένεσι, τοιοῦτον ζητεῖν τὸν κοινὸν λόγον, δις οὐδενὸς ίδιος ἐσται τῶν ὑπὸ τῆς κοινῆς φωνῆς δηλουμένων, οὐδὲ οὐκεῖνος τινος τῶν ἀτόμων εἰδῶν, ἀλλὰ πᾶσιν ὄμοιάς ἐφαρμόσει τοῖς εἰδεσιν 10 (εἴπερ εἰδὴ χρὴ καλεῖν τὰ τοιαῦτα, ἐφ' ὧν μία κοινὴ φύσις οὐ θεωρεῖται), 〈μή〉 ἀγαπᾶν δὲ τῶν ἐνδεχόμενον τρόπον τῶν κοινῶν λόγων, οἷω καὶ νῦν 30 ἡμεῖς ἔχρησάμεθα· καὶ γάρ εἰ μηδὲ οὐδέν γε τέλειος ἀπάστης ψυχῆς, ἀλλὰ κοινότατός γε ἀπάντων τῶν νῦν λεγομένων. διὸ καθάπερ ἐπὶ τῶν σχημάτων 15 καὶ τῶν ἀριθμῶν ἀεὶ τῷ ἐφεῖται ἐνυπάρχει δυνάμει τὸ πρότερον, οἷον τετραγώνῳ τρίγωνον, καὶ δυάδι μονάς, οὗτως καὶ ἐπὶ τῶν ἐμψύχων ἐν αἰσθη- 35 τικῷ μὲν τὸ θρεπτικόν, ἐν ὅρεκτικῷ δὲ τὸ αἰσθητικόν. τύπῳ μὲν οὖν εἰρηταὶ περὶ ψυχῆς καὶ ὡς οἶνον τε ἦν εἰπεῖν καθόλου περὶ τοῦ μὴ οὔτος καθόλου· τὸν δὲ μέλλοντα ἀκριβέστερον ὑριεῖσθαι ἀποδοτέον ίδιό, τίς ἐστι λόγος ἔκαστης ψυχῆς, οἷον τῆς φυτοῦ, θεὶ ἐντελέχεια τοῦ πρὸς τριφήν

2 ταῦταις] ταῖς τοιαῦταις Q

4 καὶ (post ἥ) etiam Arist. UX: om. Arist. rell.

12 ἐπινοῆσαι] ἐστι νοῆσαι C

17 ἀποδημένους Q 22 κινήσεως mrg. P (γρ.):

κοινῆς οὐσίας text. P sed expuncta

24 οὕτω] τοιαῦτων Q 29 μὴ addidi

τῷ κοινῷ λόγῳ Q et mrg. P (γρ.): τοῦ κοινοῦ λόγου C et mrg. Q (γρ.)

30 τέλειος

scripsi: τελείως

35 ἥγι om. Q 36 περὶ — περὶ — καθόλου om. C

37 φυτοῦ]

ψυτικῆς C

δργανικοῦ, καὶ αὖ πάλιν τῆς θηρίου, διτὶ ἐντελέχεια τοῦ πρὸς τροφήν τε 89
καὶ ὄρεξιν δργανικοῦ· καὶ οὕτω δὴ ταῖς τελειοτέραις ἐφεξῆς τὰς ἀτελεστέρας
περιληπτέον μέχρι τῆς τελευταίας μὲν τῇ γενέσει, πρώτης δὲ τῇ δυνάμει
τῆς λογικῆς, εἰς ἣν προελθοῦσα ἐπὶ τῶν φυχαρτῶν ἡ φύσις ἀπεπάσατο. 90
5 οἵς μὲν γάρ ἔδωκε λογισμὸν τῶν θηρῶν, τούτοις καὶ τὰς λοιπὰς ἀπάσας
δυνάμεις εἰς δορυφορίαν τοῦ λόγου προϋποβάλλεται· οἵς δὲ ἔκεινας, οὐ πᾶσι
λογισμόν, ἀλλὰ τοῖς μὲν οὐδὲ φαντασίαν, τὰ δὲ τελειότερα τῶν ἀλόγων 5
ταύτη μάνη ζῶσι. περὶ δὲ τοῦ θεωρητικοῦ νοῦ ἔτερος λόγος. μῆποτε γάρ
οὗτος οὕτε δύναμις οὔτε μέρος τῆς προειρημένης ψυχῆς, οὐσίᾳ δὲ ἐτέρῳ
10 βελτίων ἐγγιγνομένη τῇ χείροι. διτὶ μὲν οὖν οἰκειότερον ἀποδίδωσιν ὁ τότε 10
δυνάμεις τῆς ψυχῆς χωρὶς ἔκαστην ἀφοριζόμενος, ἢ ὁ φιλονικῶν ἔξευρεν
τινὰ λόγον ὥσπερ μιᾶς φύσεως ἀπάσης ψυχῆς, φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων.

4. Ἀναγκαῖον δὲ τὸν μέλλοντα περὶ τούτων σκέψιν ποιήσασθαι λαβεῖν 15
ἐκάστης τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς πρῶτον τὸ τί ἔστι καὶ τὸν ὄρισμόν, εἴθ'
15 οὕτω περὶ τῶν ἔχομένων ἐπιγνητεῖν. ἔχόμενα δέ ἔστι τὰ καθ' αὐτὰ ὑπαρ-
χοντα ἔκαστη δυνάμει, εἰ δὲ χρὴ λέγειν, τί ἔκαστον τούτων, οἷον τί τὸ νοητικόν, 20
ἢ τί τὸ αἰσθητικόν, ἢ τί τὸ θρεπτικόν, πρότερον ἐπισκεπτέον τί τὸ νοεῖν καὶ
τί τὸ αἰσθάνεσθαι· πρότεραι γάρ καὶ σαφέστεραι πρὸς ἡμᾶς τῶν δυνάμεων εἰσιν
αἱ ἐνέργειαι· προεντυγχάνομεν γάρ αὐταῖς καὶ τὰς δυνάμεις ἀπὸ τούτων
25 ἐπινοῦμεν, καὶ τὸ εἰδός δὲ ἔκάστης καὶ ὁ λόγος κατὰ τὸ ἔργον· τοῦτο γάρ 25
αὐτῶν τὸ τέλος ἔστιν. εἰ δὲ ἡ φύσις προϋποβάλλεται τὰς δυνάμεις καὶ
προτέρας ἔκεινας ἐνδίδωσι τῶν ἐνέργειῶν, οὐδὲν θαυμαστόν· ἀλλο γάρ τὸ
τῇ φύσει πρότερον καὶ ἄλλο τὸ πρὸς ἡμᾶς. πάλιν τοίνυν, ἐπειδὴ | τὸ 91
ἔργον ἔκάστης δυνάμεως περὶ τι ὑποκείμενον θεωρεῖται, καὶ οὐ πάσης
25 περὶ ἀπασαν ὅλην ἔστιν ἡ ἐνέργεια, ἀλλὰ τῇ μὲν ὄρατικῇ περὶ τὸ ὄρατόν,
τῇ δὲ ἀκονιστικῇ περὶ τὸ ἀκονιστόν, καὶ ταῦτα ὥσπερ ἀντίκειται ἀλλήλοις 5
κατὰ τὸ πρός τι, τάχα τοις ἀν προσήκοι τὰ ὑποκείμενα ταῖς ἐνέργειαις
πρὸ τῶν ἐνέργειῶν διορισθῆναι. ταῦτα γάρ σαφέστερα ἡμῖν τῶν ἐνέργειῶν.
πρὸ τοίνυν τοῦ νοεῖν τί τὸ νοητὸν ἔξεταστέον, καὶ πρὸ τοῦ αἰσθάνεσθαι τί
30 τὸ αἰσθητόν, καὶ πρὸ τοῦ τρέφειν τίς ἡ τροφή. 10

"Οτι μὲν οὖν τὸ αἰσθητὸν καὶ ἡ τροφὴ σαφέστερα τῆς θρεπτικῆς δυνά-
μεως καὶ τῆς αἰσθήσεως καὶ τῶν κατὰ ταύτας ἐνέργειῶν, δῆλον· τὰ μὲν
γάρ τῇ αἰσθήσει πρόκειται εἰς τοῦμφαντές, αἱ δὲ ἐνέργειαι καὶ ἔτι μᾶλλον 15
αἱ δυνάμεις τῷ λόγῳ μόνῳ θηρεύονται. εἰ δὲ καὶ τὸ νοητὸν τοῦ νοεῖν
35 πρότερον, οὐ ράδιον ἀποφήνασθαι. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐπισκέψεται προϊὼν ὁ
λόγος, νῦν δὲ ἀκολουθοῦντες Ἀριστοτέλει τὴν κοινοτάτην καὶ πρώτην τῶν

1 καὶ αὖ—(2) δργανικοῦ ομ. C
erroke typoth.

διτὶ scripsi: οἶον
5 μὲν ομ. C
ἀπάσας ομ. Q

2 καὶ (ante οὕτω) ομ. s
7 τελεώτερα Q

9 προκειμένης C
Arist. 18 πρότεραι etiam Arist. Eγ: πρότερον Arist. rell.

11 φιλονεικῶν libri
25 ἡ ομ. C

13 τούτων εκ τούτου Q
ποιεῖσθαι
20 τοῦτο] τούτων C

29 νοητὸν] ὃν in ras. Q³

35 ἐπισκεπτέον προϊόντος τοῦ
λόγου Cs

4

τῆς ψυχῆς δύναμεων προγειρισμέθα καὶ τοῦργον αὐτῆς καὶ τὴν ὥλην 91 περὶ ἣν πραγματεύεται ἀπὸ γὰρ ταύτης ἀρκτέον.

Κοινοτάτη δὲ ἡ θρεπτικὴ ψυχὴ καὶ πᾶσιν ὑπάρχουσα τοῖς ζῶσι· παρὰ ταύτης γὰρ τὸ ζῆν πρῶτόν ἐστιν, ἵς ἐστὶν ἔργα θρέψαι τε καὶ 5 αὐξῆσαι καὶ γεννῆσαι καὶ ἔτερα παραπλήσια· τοῦτο γὰρ ὥσπερ τέλος καὶ 25 τῶν ἄλλων ἔργων τῆς θρεπτικῆς ψυχῆς καὶ φυσικώτατον ἀπάντων τοῖς ζῶσιν, δσα τέλεια καὶ μὴ πηρώματα, μηδὲ τὴν γένεσιν αὐτομάτην ἔχει ἡ 10 καὶ ἐκ τέχνης πεποιησμένην, τὸ ποιῆσαι ἔτερον οἷον αὐτό, | ζῶν μὲν 92 ζῶν, φυτὸν δὲ φυτόν, ἵνα τοῦ δεῖ καὶ τοῦ θείου μετέχωσιν ηδύ δύναται τὰ 15 ἐν γενέσει. πάντα γὰρ ἐκείνου δρέγεται, καὶ ἐκείνου ἔνεκα πράττει, δσα πράττει κατὰ φύσιν. τὸ δ' οὖν ἔνεκα δισσόν, τὸ μὲν οὖν, τὸ δὲ φῶν· ὥσπερ 5 γὰρ καὶ ἐν τοῖς Ἡμικοῖς ἐλέγετο, διττὸν τὸ τέλος, ὡς μὲν τὸ οὖν εὐδαιμονία, ὡς δὲ τὸ φῶν αὐτὸς ἔκαστος αὐτῷ. καὶ γὰρ τὴν εὐδαιμονίαν δι' αὐτὸν 20 αἱρεῖται, καὶ ὥστε ἑαυτῷ ταύτην περιποιήσασθαι, ὥσπερ καὶ ἐπὶ λατρεῖκῆς 10 οὖν μὲν ἡ ύγιεια, φῶν δὲ τῷ κάμνοντι οὕτω δὴ καὶ ἐν τῇ φύσει τὴν 25 διπλόην ταύτην θετέον τοῦ τέλους, καὶ οὖν μέν ἐστι, ῥητέον τοῦτο εἰναι τὸ θεῖον καὶ τὸ ἀδιον, φῶν δέ, τοῦτο εἶναι τὸ ἔμφυχον καὶ τὸ ἐν γενέσει· τούτῳ γὰρ περιποιῆσαι βιώλεται εἰκόνα θειότητος καὶ ἀδιότητος ἡ φύσις, 15 καθίσσον δύναται. δύναται δὲ τῇ συνεχείᾳ μόνῃ διὰ τὸ μηδὲν ἐνδέχεσθαι 20 τῶν φθαρτῶν ταύτδε καὶ ἐν ἀριθμῷ διαιμένειν. ηδύ οὖν δύναται μετέχειν 25 ἔκαστον, ταύτῃ κοινωνεῖ τοῦ θείου τὸ μὲν μᾶλλον, τὸ δὲ ἡττον· μᾶλλον μὲν δσων ἡ γένεσις ἐξ ἀλλήλων οὐδεπώποτε διαλείπει, ἡττον δὲ ὡς ἐπὶ 30 τινων ζώων, διὰ ταῖς ὥραις δοκεῖ ποτὲ μὲν φθείρεσθαι ὀλόκληρα, ποτὲ δὲ γίνεσθαι. διαιμένει τοίνυν οὐκ αὐτὸς ἔκαστον, ἀλλ' οἷον αὐτός, ἀριθμῷ μὲν 35 οὐδὲ ξέν, εἰδεὶ δὲ ξέν.

"Εστι δὲ ἡ ψυχὴ τοῦ ζῶντος σώματος αἰτία καὶ ἀρχή. πλεοναχῶς δὲ 25 λεγομένης τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς αἰτίας ὁμοίως ἡ ψυχὴ κατὰ τοὺς διωρισμένους 93 ἐν τοῖς περὶ τῶν ἀρχῶν τρόποις τριχῶς ἐστὶν αἰτία τοῦ ζῶντος σώματος· καὶ γὰρ δύνεται ἡ κίνησις αὐτῇ, καὶ οὖν ἔνεκα, καὶ ὡς εἶδος. δτι μὲν 30 οὖν δύνεται ἡ κίνησις αἰτίου ἡ ψυχὴ, γένοιτ' ἀν δῆλον, εἰ τὰ εἰδη πρῶτον τῆς κινήσεως ἀριθμήσαιμεν. πάντων γὰρ εὑρεθῆσται τοῖς ζώοις αἰτία, 35 καὶ τῆς κατὰ τόπον, εἰ καὶ μὴ πᾶσι, καὶ τῆς κατὰ ἀλλοιώσιν (ἡ μὲν γὰρ αἰσθησις ὀλλοιώσις τις εἶναι δοκεῖ, αἰσθάνεται δὲ οὐδέν, δ μὴ ψυχὴν ἔχει), διμοίως δὲ καὶ αὐξῆσεως αὐτῇ αἰτία· οὐδὲν γὰρ αὔξεται φυσικῶς μὴν 10 τρεφόμενον, τρέφεται δὲ οὐδέν, δ μὴ κοινωνεῖ ζωῆς. 'Εμπεδοκλῆς δὲ οὐκ

1 προγειρισμέθα PQ 2 πεπραγμάτευται C 6 φυσικῶτερον Arist. En
9 μετέχουσιν Arist. EU 11 οὖ om. Q in ras.: 8 Ms 12 ἐν τοῖς Ἡμικοῖς]
cf. Bernays Die Dialoge des Arist. p. 107 sqq. 168 sqq.
14 πορίσασθαι C 15 et 16 οὖ] δ Q (alt. in ras.) s 17 τὸ (alterum) om. C
18 τούτῳ ex τούτῳ Q 19 δύναται δὲ τῇ συνεχείᾳ] negat. Arist. 21 κοινωνεῖ
ταύτῃ Arist. praeter SUX 22 δσον Q 28 ἐν τοῖς περὶ τῶν ἀρχῶν] Metaph.
Δ 1. 2 τρόποις Q 29 αὐτῇ Arist. ES non interpretatur Arist. 415 b 12
(δτι μὲν οὖν)—21 (καὶ τὸ φῶν) 33 ψυχὴν ἔχει etiam Arist. SUX: μετέχει ψυχῆς Arist. EnV

δρθῶς ποιεῖ τὴν αἰτίαν τῆς αὐξήσεως ἀνάπτων ταῖς φοπαῖς τῶν στοιχείων, 93
οὐ τῇ φυχῇ· τὰ γὰρ φυτά φησι κάτω μὲν ῥιζοῦσθαι διὰ τὸ τὴν γῆν ¹⁵
φέρεσθαι κάτω καὶ δσον ἐν αὐτοῖς μᾶλλον γεῶδες, ἀνω δὲ τοῖς κλάδοις
καὶ δσον ἐν αὐτοῖς μᾶλλον πυρῶδες. οὔτε γὰρ τὸ ἄνω καὶ κάτω καλῶς
5 λαμβάνει· οὐδὲ γὰρ τὸ αὐτὸν πᾶσι τὸ ἄνω καὶ κάτω, ἀλλ' ἡμῖν μὲν ταῦτὸν
τὸ ἄνω, ὅπερ καὶ τῷ παντὶ, τοῖς φυτοῖς δὲ τοῦμπαλιν ἔχει. τὸ γὰρ κάτω ²⁰
τοῦ παντὸς ἑκείνοις ἄνω ἐστίν· ὁ γὰρ ἡ κεφαλὴ τῷ ζῷῳ, τοῦτο ἡ ῥίζα
τῷ φυτῷ, εἰ χρὴ τὰ ὄργανα λέγειν ἔτερα καὶ ταῦτα τοῖς ἔργοις. ὕσπερ
οὖν τοῖς ζώοις ἡ κεφαλὴ ἄνω, ἐν τῇ τὸ στόμα καὶ τὰ ὄργανα τὰ πρός
10 τροφήν, οὕτω τοῖς φυτοῖς αἱ ῥίζαι ἄνω, δι' ᾧ ἔλκουσι τὴν τροφήν. ἔτι ²⁵
δε καὶ τοῦτο ἄν τις παρὰ Ἐμπεδοκλέους οὕτω λέγοντος ἐπιζητήσειν, τί⁵
τὸ συνέχον εἰς τὰνατία φερόμενα τὸ τε πῦρ καὶ τὴν γῆν; διασπασθήσεται
γὰρ ἐπὶ τὰ ἀντικείμενα γινομένης | τῆς φορᾶς τῶν στοιχείων, εἰ μὴ τὸ ⁹⁴
συνέχον ἀμεινον ἔσται καὶ διακρατήσει τὰς ἀντικειμένας ῥοπάς. τοῦτο δὲ
15 οὐ τῶν στοιχείων ἄν τι εἴη, ἀλλὰ φυχή. εἰ δὲ τοῦτο, αὕτη αἰτία τοῦ
αὐξάνεσθαι καὶ τοῦ τρέφεσθαι, οὐ τὰ στοιχεῖα. Ἐμπεδοκλῆς μὲν οὖν τὴν ⁵
γῆν καὶ τὸ πῦρ τῆς αὐξήσεως αἰτιάται, ἀλλοι δὲ οὐ συναριθμοῦσι τὴν γῆν,
ἀλλὰ τὴν τοῦ πυρὸς φύσιν καθ' ἔαυτὴν ἀποχρῆν ὑπολαμβάνουσι πρὸς τὰς
αὐξήσεις· φαίνεται γὰρ μόνον τῶν στοιχείων τὸ πῦρ τρεφόμενον καὶ αὐξα- ¹⁰
20 νόμενον, ὥστε καὶ τοῖς ζώοις καὶ τοῖς φυτοῖς ἐν τούτῳ θετέον τὴν αἰτίαν
τῆς αὐξήσεως. τὸ δὲ συναίτιον μὲν πώς ἔστιν, οὐ μὴν καθ' αὐτό γε αἰτιον,
ἀλλ' ἡ χρωμένη τούτῳ φυχή· ἡ μὲν γὰρ τοῦ πυρὸς αὐξήσις ἀόριστος,
ἔως ἂν ἔχῃ τὴν ὅλην τὴν πρὸς τὸ καίεσθαι ἐπιτηδείαν, τῶν δὲ φύσει συν- ¹⁵
ισταμένων πάντων ἔστι πέρας καὶ λόγος καὶ μεγέθους καὶ αὐξήσεως, λόγος
25 δὲ οὐ πυρὸς ἔργον, ἀλλὰ φυχῆς, καὶ εἰδους μᾶλλον ἡ ὅλης.

'Αλλ' οὖν ἐπειδὴ ἡ δύναμις αὕτη τῆς φυχῆς ἀρχεται μὲν ἐκ τοῦ ²⁰
τρέφειν, τελευτὴ δὲ εἰς τὸ γεννᾶν, περὶ τροφῆς ἀναγκαῖον διορίσασθαι
πρῶτον· τούτῳ γὰρ τῷ ἔργῳ πρώτῳ διενήνοχε τῶν λοιπῶν δυνάμεων τῆς
φυχῆς. τοῖς μὲν οὖν ἔδοξεν εἶναι τροφὴ τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ, οὐ πᾶν
30 δὲ ἐναντίον παντὶ ἐναντίῳ, ἀλλ' οὐσα τῶν ἐναντίων μὴ μόνον γίνεται ἐξ ²⁵
ἀλλήλων, ἀλλὰ καὶ τρέφεται ἡ καὶ αὔξεται· ἔστι γάρ τινα δὲ γίνεται μὲν,
οὐ τρέφεται δέ, οἷον τὸ κάρμνον ἐκ τοῦ ὑγραίνοντος, τὸ λευκὸν ἐκ τοῦ
μέλανος· ἔστι δὲ δὲ πρὸς τῷ γίνεσθαι καὶ τρέφεται ἐξ οὐ γίνεται, ὕσπερ
τὸ πῦρ· τρέφεται γὰρ ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ καὶ τῆς φύσεως τῆς | ὑδατώδους. ⁹⁵
35 καὶ γὰρ τὸ ἔλαιον ὅδατός ἔστι καὶ ἀέρος, ταῦτα δὲ ὑγρά, καὶ πάντα οὐσα
λιπαρά καὶ τηκτά. οὐκ ἀνακάμπτει μὲν οὖν οὐδὲ ἐπὶ τούτων ἡ τροφή,
ἀλλὰ τὸ μὲν ὑγρὸν τροφὴ τοῦ πυρός, τὸ πῦρ δὲ οὐκέτι ὑγροῦ. αἰτιον δὲ
διτι εἰδικώτερον μὲν τὸ πῦρ, ὑλικώτερον δὲ τὸ οὐδωρ. εἰδει μὲν οὖν οὐλη ⁵

2 φησι κάτω] φυσικὰ τῶν Q 6 καὶ οὐ. Q: incl. s ante τῷ add. ἐν C
10 ἄνω] κάτω Q 19. 20 αὐξάμενον Arist. ET 23 τὴν (alt.) οὐ. Q 24 καὶ
μεγ. καὶ αὐξ. etiam Arist. S: μεγ. (τε) καὶ Arist. rell. 25 τῆς φυχῆς Arist. ET
27 τὸ suprascr. Q καὶ περὶ Arist. ETW διορίσασθαι etiam Arist. γ: διω-
ρίσθαι (διωρίσατ) Arist. rell. 31 καὶ αὔξεται] αὔξανεται C 37 οὐκέτι] οὐκ ἔστιν Q

τροφή, τῇ δὲ οὐδέτει τὸ εἶδος. οὗταν τῶν ἐναντίων φασὶν οὕτως 95
ἔχει πρὸς ἀλληλα, ως διδωρ καὶ πῦρ, ἐπὶ τούτων ἡ τροφὴ φαίνεται οὕτα
τοῦ ἐναντίου τῷ ἐναντίῳ. τοῖς μὲν οὖν οὔτως ἀρέσκει, τοῖς δὲ ἔμπαλιν.¹⁰
τρέφεσθαι γάρ τῷ διμοίῳ τὸ διμοιον, καθάπερ καὶ αὐξάνεσθαι. λόγους δὲ
5 ἔχουσιν ἑκάτεροι βιοθημοῦντας ὧν ἀκούστεον.

'Ο μὲν δὴ ἐκ τῶν ἐναντίων τρέφεσθαι λέγων ἀπαθὲς εἰναι φησι τὸ
διμοιον ὑπὸ τοῦ διμοίου. τὴν δὲ τροφὴν δεῖ παθεῖν καὶ μεταβαλεῖν· ἡ γὰρ ¹⁵
πέψις μεταβολὴ. δὲ μεταβολὴ πᾶσιν εἰς τὸ ἀντικείμενον ἡ τὸ μεταξύ,
ῶστε ἐκ τῆς ἐναντίας δρυμηθῆναι προσήκει φύσεως εἰς τὴν διμοίαν, ἵνα
10 προσκριθῇ, ἀμήχανον δὲ προεκριθῆναι μηδὲν παθοῦσαν τὴν τροφήν, ἀλλὰ
μείνασσαν ἐν τῇ αὐτῇ φύσει, οἷον τὸν ἄρτον ἡ τὸ χρέας. μεταβάλλει δὲ ²⁰
ἡ τροφὴ ὑπὸ τοῦ σώματος τοῦ τρεφομένου, ἀλλ' οὐ τὸ σῶμα ὑπὸ τῆς
τροφῆς· ἔλκει γὰρ αὐτὴν τὸ σῶμα καὶ ἀλλοιοῦ, λέγω δὲ τὸ ἔμψυχον
σῶμα καὶ ζῶον. ὕσπερ οὖν ὁ τέκτων οὐ μεταβάλλεται ὑπὸ τῶν ἔύλων,
15 ἀλλ' ὑπὸ ἑκείνου μεταβάλλεται τὰ ἔύλα, οὕτω καὶ τὸ σῶμα τὸ ἔμψυχον ²⁵
ἔχει πρὸς τὴν τροφήν. εἰ δὲ καὶ τοῦτο μεταβάλλειν φίλονικοί τις,
συγχωρητέον μὲν τούνομα, ἔτερον δὲ εἰδος τοῦτο θετέον εἰναι τῆς
μεταβολῆς, | καθὸ μεταβάλλει εἰς ἐνέργειαν ἐξ ἀργίας. οὕτω γὰρ καὶ τὸ ³⁰ 96
ἔμψυχον σῶμα περὶ τὴν τροφὴν καὶ ὁ τέκτων μεταβάλλει περὶ τὰ ἔύλα.
οὕτω μὲν οὖν οὐδὲν ἐκ τῶν διμοίων ισχυρίζεται τῇ προσκρίσει·
20 προσκρινέσθαι γάρ οὐ τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ, ἀλλὰ τὸ διμοιον τῷ διμοίῳ. ⁵
ἢ μὲν οὖν ἑκάτεροι λέγουσι, ταῦτα ἔστιν· ἡμᾶς δὲ ὕσπερ διαιτῶντας αὐτοῖς
ἀξιον προσανέρεσθαι, τί λέγουσι τὴν τροφήν; πάτερον τὸ τελευταῖον
προσκρινόμενον τῷ σώματι, ἡ τὸ πρῶτον, οἷον πότερον τὸν ἄρτον ἡ τὸ ¹⁰
25 αἷμα; ὁ μὲν γὰρ ἄρτος ἡ πρώτη τροφὴ, τὸ δὲ αἷμα ἡ ἐσχάτη. δῆλον
οὖν ὡς οἱ μὲν τὸ οἷ δὲ τὸ ἔρυθτιν· ἡμεῖς δὲ ἀμφότερα κατά τινα τρόπον·
τὴν μὲν γὰρ ἀπεπτον τροφὴν τὴν δὲ πεπεμψένην. οὕτω δὲ ἀμφοτέρους
ἐνδέχοιτο ἀλέγειν διρθῶς· ἡ μὲν γὰρ ἀπεπτος, ως ἐναντίον ἀν εἴη τροφὴ ¹⁵
τῶν ἐναντίων, ἡ δὲ πεπεμψένη, ως τὸ διμοιον. ὕσπερ οὖν ἐξ ἡμισείας
30 ἑκάτεροι καὶ φεύδονται καὶ ἀληθεύουσιν, ἀληθεύει δὲ ὁ ἀμφω συνάγων.
Εἰ δὲ οὐδὲν τρέφεται μὴ μετέχον ζωῆς, τὸ ἔμψυχον ἀν εἴη σῶμα τὸ
τρεφόμενον, ἡ ἔμψυχον, καὶ οὐχ ἡ λευκὸν οὐδὲ μέλαν, ὕστε καὶ ἡ τροφὴ ²⁰
πρὸς τὸ ἔμψυχον ἔστι, καὶ οὐ πρὸς τὰ συμβεβηκότα τῷ τοιούτῳ σώματι.
ἔστι δὲ ἔτερον τροφῇ καὶ αὐξητικῷ εἶναι, καὶ τῷ μὲν ὑποκειμένῳ ταῦτον,
35 τῷ λόγῳ δὲ διενήνοχε· τρέφει μὲν γὰρ καθὸ τὴν οὐσίαν διαφυλάττει,²⁵
αὐξεῖ δὲ καθὸ τῷ ποσῷ προστιθησιν. οὐκ ἀεὶ δὲ ἀμφω ταῦτα συνάπτεται,

2 ἔχειν C 7 ὑπὸ τοῦ διμοίου om. Arist. EW 8 ἡ δὲ μεταβολὴ C: om. PQ
ἡ scripsi ex Arist.: καὶ τὸ om. Arist. E 11 δὲ] γὰρ Cs 13 λέγει Q
14 ζῶον καὶ σῶμα Cs 16 φίλονικοί libri 18 καθ' δ P ἀργίας] post
ἀρ. ras. II litt. P: ἀργεῖς as 24 προσκρινόμενον] προσγινόμενον Arist. 27 ἀμφο-
τερον as 28 et 29 ἦ] η PQ 31 εἰ] ἐπει Arist. 32 οὐδὲ] ἡ Cs
33 τὸ om. Arist. 34 τροφὴ C et Arist. E 36 συνάπτεται scripsi: συγαύξεται
PQs: συνάγεται C

ἀλλ' ἐνίστε τρέφει μὲν αὔξει δ' οὕτοις μὲν γάρ τρέφεσθαι δεῖται, ἔως 96
 ἀνὴρ τὸ ἔμψυχον σῶμα, τοῦ αὔξεσθαι | δὲ οὐκ ἀεί. ἦτορ μὲν οὖν τόδε τί 97
 ἐστιν, οἷον ἵππος ἢ ἄνθρωπος, τοῦ τρέφεσθαι δεῖται, ἥτις δὲ πᾶλος καὶ
 μειράκιον, καὶ τοῦ αὔξεσθαι· ὅταν δὲ ἥδη εἰς ἀκμὴν ἐλθῃ τὸ ἔμψυχον
 5 σῶμα, τοῦ μὲν αὔξειν παύεται ἡ τροφή, τοῦ τρέφειν δὲ οὐδαμῶς, ἀλλ' 5
 ἥδη ποιεῖ καὶ γεννητικόν [τοῦ διοίου γάρ]. τὸ γάρ σπέρμα περίττωμα ἦν
 τῆς ἐσχάτης τροφῆς. γίνεται οὖν τηγικαῦτα καὶ γενέσεως αἰτία τροφή,
 γενέσεως δὲ οὐ τοῦ τρεφομένου (τοῦτο γάρ ἐστιν), ἀλλὰ τοῦ ἐξ αὐτοῦ
 γεννωμένου. τριῶν οὖν ἔργων τῆς τροφῆς ὅντων, τοῦ τρέφειν τοῦ αὔξειν 10
 10 τοῦ γεννᾶν, τὸ πρῶτον ἐστι τὸ ἀναγκαιότατον τῷ ζῶντι σώματι·
 πρὸς γάρ τὸ εἶναι αὐτῷ συντελεῖ καὶ πρὸς τὴν οὐσίαν· τὰ δὲ πρὸς τὸ
 ποσὸν εἶναι ἢ ποιητικὸν ἄλλου διοίου. ὀρέγεται γοῦν ἡ δύναμις αὗτη τοῦ 15
 θερεπτικοῦ καὶ μιμεῖται ἐκεῖνο, ὃς ἐνδέχεται, σώζουσά γε τὸ ὑποκείμενον καὶ
 συνείρουσα τὴν γένεσιν. διὸ στερηθὲν τροφῆς τὸ ζῶν οὐ δύναται εἶναι.
 15 οὐ γάρ οἶσα τε ἐνεργεῖν ἡ σώζουσα αὐτὸς δύναμις χωρὶς τῆς ὅλης. τρία δέ
 ἐστιν οὐ μόνον ἔργα ταύτης τῆς δυνάμεως, ἀλλὰ καὶ ἀπλῶς τρία, ἀπερὶ 20
 αὗτὴν θεωρεῖται· τὸ γάρ τρεφόμενόν ἐστι καὶ φῶς τρέφεται καὶ τὸ τρέφον.
 τὸ μὲν οὖν τρέφον ἐστὶν ἡ πρώτη ψυχή. λέγω δὲ πρώτην τὴν θρεπτικήν,
 τὸ δὲ τρεφόμενον τὸ ἔμψυχον σῶμα καὶ τὸ ταύτην ἔχον τὴν ψυχήν, φῶς δὲ
 20 τρέφεται, τοῦτο δὲ τροφή· ὥστε ἀνάγκη τὰ τρία ὑπάρχειν εἰς σύστασιν 25
 τοῦ γεννητικοῦ ζῶου. εἴτε δὲ γεννητικὸν λέγεις τὸ τοιοῦτον ζῶον, εἴτε
 θρεπτικόν, οὐ λίγαν τῷ λόγῳ διοίσει, πλὴν δύσον γε ἀπὸ τοῦ τέλους μᾶλλον
 ἀπαντα προσαγορεύειν δίκαιον, τέλος δὲ τὸ γεννῆσαι οἶσαν αὐτό, ὥστε καὶ 98
 τὴν τοιαύτην ψυχὴν γεννητικὴν ἀν δικαιότερον καλοίημεν τοῦ διοίου ἢ
 25 φυλακτικὴν τοῦ ὄντος· τέλος γάρ ἐκεῖνο, καὶ οὐ χάριν καὶ τὸ φυλάσσειν.
 ἐστι δὲ δύο οἵς χρῆσαι ἡ ψυχὴ πρὸς τὸ τρέφειν τὸ ἔμψυχον σῶμα, τῇ τε 5
 δυνάμει τῇ θρεπτικῇ καὶ τῷ θερμῷ τῷ ἔμψυτῳ, ἀλλὰ τῇ μὲν ἑαυτῇ
 συμφυεῖ, τῷ δὲ ὕσπερ ἔξωθεν ὑποβεβλημένῳ δργάνῳ, καθάπερ ἀν καὶ
 τὸν κυβερνήτην εἴποις χρῆσθαι πρὸς τὸ κινεῖν τὴν ναῦν τῇ τε χειρὶ καὶ 10
 30 τῷ πηδαλίῳ, ἀλλὰ τῇ μὲν συμφυεῖ, τῷ δὲ ἔξωθεν κεχωρισμένῳ. ἡ μὲν
 οὖν δύναμις ἀκίνητος οὖσα κινεῖ μόνον, τὸ θερμὸν δὲ κινεῖται μὲν ὑπὸ τῆς
 δυνάμεως, κινεῖ δὲ τὴν τροφήν, ἡ τροφὴ δὲ αὖθις κινεῖται μόνον ὕσπερ
 τὸ πλοῖον. πᾶσαν δὲ ἀναγκαῖον τροφὴν δύνασθαι πέσσεσθαι· ἡ γάρ μη 15
 τοῦτο πάσχειν δύναμένη οὐδὲ τροφή. ἔργαζεται δὲ τὴν πέψιν τὸ ἔμψυτον
 35 θερμόν, διὸ πᾶν ἔμψυχον ἔχει τοιαύτην θερμότητα. τύπῳ μὲν οὖν ἡ
 τροφὴ τί ἐστιν εἴρηται· διασαφητέον δέ ἐστιν ὅστερον περὶ αὐτῆς ἐν
 τοῖς οἰκείοις λόγοις. νῦν δὲ τοιοῦτον ἐστια δῆλον, διτι ἐστιν ἡ θρεπτικὴ 20
 δύναμις τῆς ψυχῆς σωστικὴ τοῦ ἔχοντος αὐτὴν διὰ τῆς οἰκείας ἐνεργείας

2 αὔξανεσθαι C 6 τοῦ διοίου γάρ deleui: γάρ οὐ. as 7 γενέσεως] γεννήσεως
 Arist. ES αἰτία Q³: οὖσα P Q(?)C 8 γενέσεως] γένεσις C 21. 22 εἴτε—
 θρεπτικόν] εἴτε δὲ θρεπτικὴν λέγεις τὴν τοιαύτην ζωὴν εἴτε γεννητικὴν C 22 θρεπτι-
 κόν (θρεπτικόν in ras.) Q: γεννητικόν P 26 vid. legisse τρέφει ut Arist. Ty: τρέ-
 φεται Arist. r.ell. 33 πέψεσθαι as 36 (35) τί ἐστιν ἡ τροφή Cs

παρουσίᾳ τροφῆς, ἢ πρώτη δύναμις τῆς ψυχῆς γεννητικὴ τοῦ ὄμοίου τῷ 98
ἔχοντι.

5. Διωρισμένων δὲ τούτων λέγομεν κοινῇ πρῶτον περὶ πάσης αἰσθή-²⁵
σεως, εἴτα οὕτῳ περὶ ἑκάστης ιδίᾳ. διοκεῖ δ’ ἀπασα αἰσθησις ἐν τῷ
5 κινεῖσθαι πως καὶ πάσχειν συμβαίνειν, χρὴ δὲ ἀπλούστερον τέως ὀκνούειν |
τοῦ πάσχειν τε καὶ τοῦ κινεῖσθαι. ὅστερον γάρ πώς ἐπὶ τῆς αἰσθήσεως 99
ταῦτα λέγομεν διορισθήσεται. πᾶν γάρ τὸ ἀλλοιούμενον διὰ πάθους τῶν
καὶ κινήσεως ἀλλοιοῦται, ἡ δὲ αἰσθησις ἀλλοιούμενή δοκεῖ τὰ εἰδῆ τῶν
αἰσθητῶν ἀναμάττεσθαι, ὃστε καὶ πάσχουσα. δεῖξει δὲ ὁ λόγος προὶδὼν 5
10 καὶ τὴν ἀλλοίωσιν ἐπ’ αὐτῆς ὅπως χρὴ λέγειν, καὶ τὸ πάσχειν ἐπ’ αὐτῆς
διτι μὴ κυρίως· τέως δὲ διπερ ἔφην, ἀπλούστερον ἀκουστέον τούτων ἀπάντων
τῶν ὄντων. ἐπεὶ δὲ καὶ πάσχειν τὴν αἰσθησιν οἱ μὲν ὑπὸ τοῦ ὄμοίου 10
φασίν, οἱ δὲ ὑπὸ τοῦ ἀνομοίου, ταῦτα δὲ διωρίσθη τε ἥδη ἐν τοῖς κοινοῖς
λόγοις. Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς, διτι ἀμφότερά πώς ἔστιν ἀληθῆ οὐκ ἐπὶ¹⁵
15 τῆς αἰσθήσεως μόνης, ἀλλ’ ἐπὶ πάντων ὄμοίως ἀλέγομεν πάσχειν, καὶ νῦν
δὲ διορισθήσεται. ἐπειδὴ γάρ τὸ πάσχον ὑπὸ τίνος δυνάμει ἔστιν οἶν τὸ 15
ποιοῦν, πεπονθῆς μὲν ὄμοιόν ἔστι τῷ ποιοῦντι, πάσχον δὲ ἀνόμοιον. ἀλλ’
διπερ εἴπον, περιμένειν προσήκει τὸν λόγον· διοριεῖ γάρ ταῦτα
ὅπαντα ἀκριβῶς πῶς ἐπὶ τῆς αἰσθήσεως λέγεται· πρότερον δὲ ὅσα ἂν τις 20
20 ἀπορήσειν ὑπὲρ αὐτῆς ἐπεξίωμεν.

Εἰ τοίνυν ἡ αἰσθησίς ἔστιν ἡ ἀντιληπτικὴ τῶν αἰσθητῶν, ἔστι δὲ καὶ
τῶν αἰσθητηρίων ἔκαστον αἰσθητόν (σῶμα γάρ ἔκαστον καὶ ἐκ τῶν στοιχείων,
οἷον ὀφθαλμὸς καὶ γλῶττα καὶ οὖς). διὰ τί οὐχὶ καὶ τῶν αἰσθητηρίων 25
αὐτῶν ἡ αἰσθησις ἀντιλαμβάνεται, ὡς καὶ μηδενὸς ἔξωθεν παρόντος ὑπὸ²⁵
25 τῶν αἰσθητηρίων κινεῖσθαι; πῶς οὖν οὐχ ὄρῶμεν τοὺς ὀφθαλμούς, ἢ τὰ
χρώματα τῶν ὀφθαλμῶν, ἀλλὰ τοῖς ὀφθαλμοῖς τὰ ἄλλα; καὶ πῶς οὐχ
ἀπτόμεθα τῆς σαρκὸς καὶ τῆς περὶ τὴν σάρκα θερμότητος, ἀλλὰ τῇ σαρκὶ 30
τῶν ἀλλων; δῆλον οὖν διτι τὸ αἰσθητὸν καὶ ἡ αἰσθησις συνείληπται ἐν
τοῖς | δργάνοις καὶ δυνάμει ἔστιν ἔκάτερον, οὐκ ἐνεργείᾳ. καθάπερ οὖν τὸ 100
30 καυστὸν οὐ κάεται ὑφ’ ἑαυτοῦ, ἀλλ’ ὑφ’ ἑτέρου τοῦ καυστικοῦ (ἔκαε γάρ
δὲν ἑαυτὰ δήπου τὰ ἔντα, νῦν δὲ δεῖται πυρός), οὕτῳ καὶ τὸ αἰσθητικὸν
οὐχ οἶν τε, καθ’ ἣν ἔχει δύναμιν, ἐνεργῆσαι μὴ κινοῦντος αὐτὴν τοῦ 5
αἰσθητοῦ, κινεῖ δὲ διταν ἔξωθεν ἢ καὶ μὴ συνειλημμένον καὶ ὕσπερ ἔν.
οὐδὲ γάρ ἡ σφύρα αὐτάρκης κινῆσαι τὴν τέχνην οὐδὲ τὸ τρύπανον οὐδὲ ὁ
35 πρίων, ἀν μὴ τὸ μέλλον πρίεσθαι ἢ μέλλον τρυπᾶσθαι ἔξωθεν ἢ. δοκεῖ
δέ μοι ταύτην μὴ ἀπλῶς κινεῖν τὴν ἀπορίαν Ἀριστοτέλης, ἀλλ’ ὡς 10
καθαπτομένην μάλιστα τῶν καὶ χωρισθεῖσαν τὴν ψυχὴν τοῦ σῶματος

3 λέγομεν etiam Arist. VWX: λέγωμεν Arist. rell.

A 7. 323b 1 ante καὶ add. τε Q 15 ὀλέγομεν s errore typoth.

15. 16 καὶ νῦν δὲ διορισθήσεται om. Arist., sed Ἄλεξανδρος λέγει φέρεσθαι καὶ ταῦτην γραφήν.

λεκτέον δὲ καὶ νῦν Philop. ad h. l. 24 αὐτῶν οιν. C 30 καλεται Q

ὑφ’ ἑαυτοῦ (αὐτοῦ) etiam Arist. SUV: καθ’ ἑαυτὸ (αὐτὸ) Arist. rell. 31 αἰσθητὸν C

35 post ἢ add. τὸ Cs

αἰσθητικὴν εἶναι λεγόντων. εἰ γάρ οἴα τε καὶ χωρὶς τῶν ὄργανων 100 αἰσθάνεσθαι, διὰ τί οὐχὶ καὶ αὐτῶν αἰσθάνεται τῶν ὄργανων;

Ἐπεὶ οὖν τὸ αἰσθάνεσθαι λέγομεν διχῶς (καὶ γάρ τὸν καθεύδοντα ἀκούειν 15 καὶ ὥραν λέγομεν ἀλλὰ δυνάμει, καὶ τὸν ἀκούοντα ἡδη καὶ ὥρωντα ἀλλ’ ἐνεργείᾳ), διχῶς ἂν λέγοιτο καὶ ή αἰσθησις καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι, τὸ μὲν δυνάμει, τὸ δὲ ἐνεργείᾳ. ἔστι δὲ τὸ ἐνεργεῖν καὶ τὸ κινεῖσθαι οὐχὶ τὸ αὐτό, ἀλλ’ 20 οὐδὲ τὸ ἐνεργεῖν ταῦτὸν καὶ τὸ πάσχειν, ἀλλ’ εἰ τι μὲν κινεῖται, πάντως καὶ ἐνεργεῖ, τὸ δὲ ἐνεργοῦν οὐ πάντως κινεῖται, ἀλλ’ δ τὰ γένη πέπονθε πρὸς τὰ εἶδη, τῷτο πάσχει καὶ ή ἐνέργεια πρὸς τὴν κίνησιν· τῆς γάρ ἐνέργειας ή μὲν 105 τις αἱεὶ τελεία καὶ ἐν ὄτῳσιν μέρει τοῦ χρόνου καθ’ δν γίνεται ή αὐτή, 25 ή δὲ ἀτελής καὶ αἱεὶ ἄλλη· ή δὲ κίνησις οὐκ ἡ τέλειος ἐνέργεια, καθάπερ εἰρηται πρότερον, ἀλλ’ ή | ἀτελής. πάσχει δ’ αἱεὶ τὰ δυνάμει τοιαῦτα ὑπὸ 101 τῶν ἐνεργείᾳ τοιούτων, διὸ ἔστι μὲν ὡς ὑπὸ τοῦ ὅμοίου, ἔστι δὲ ὡς ὑπὸ τοῦ ἀνομοίου. πάσχει μὲν γάρ τὸ ἀνόμοιον, πεπονθὸς δὲ δμοιον γίνεται.

15 Τοῦτο τε οὖν διαιρετέον, διτι οὐ ταῦτὸν τὸ ἐνεργεῖν καὶ τὸ κινεῖσθαι, 5 οὐδὲ δὴ τὸ ἐνεργεῖν καὶ τὸ πάσχειν, καὶ ἔτι πρὸς τούτῳ καθόλου περὶ δυνάμεως καὶ ἐντελεχείας, διτι οὐχ ἀπλῶς λέγεται. λέγεται μὲν γάρ καὶ οὗτως ἐπιστήμων ὁ ἀνθρωπος, διτι πέφυκε δέχεσθαι ἐπιστήμην, λέγεται δὲ ἐπιστήμων ὁ γεωμετρης, διτι ἔχει ἡδη τὴν ἐπιστήμην ἐκάτερος δὲ 10 20 τούτων οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον δυνατός ἔστιν, ἀλλ’ ὁ μὲν διτι τὸ γένος τοιούτον καὶ ή φύσις ή τοῦ ἀνθρώπου, ὡς εἶναι δεκτικὴ ἐπιστήμης, δὲ δὲ διτι βιουληθεὶς θεωρεῖν εὐθὺς δύναται, εἰ μή τι κωλύει τῶν ἔξωθεν τρίτος 15 δ’ ἐπὶ τούτοις ἔστιν ὁ γεωμετρῶν ἡδη καὶ θεωρῶν, ἐντελεχείᾳ τις οὗτος ᾧν ἐπιστήμων καὶ τέλειος μόνος, οἱ δὲ πρότεροι ἀμφότεροι μὲν κατὰ δύ- 25 ναμιν ἐπιστήμωνες· ἀλλ’ ὁ μὲν δεῖται μαθήσεως καὶ τῆς κατὰ τὴν μάθησιν ὀλλοιώσεως καὶ τοῦ μεταβάλλειν ἐκ τῆς ἔξεως τῆς ἐναντίας (ἐκ γάρ 25 ἀγνοίας εἰς γνῶσιν καὶ ἔξι ἀνεπιστημούντης εἰς ἐπιστήμην κινεῖται). ὁ δὲ ἔχει μὲν τὴν ἔξιν, οἷον τὴν ἀριθμητικὴν ή τὴν γραμματικήν, δεῖται δὲ μόνου τοῦ ἐνεργῆσαι. οὐκ ἔστιν οὖν δὲ αὐτὸς τρόπος ἀμφοῖν τῆς ἐνδείας, 25 30 τοῦ τε μὴ ἔχειν δλως ἀλλὰ πεφυκέναι, καὶ τοῦ ἔχοντα μὴ κεχρῆσθαι, καὶ οὐ ταῦτὸν τὸ πάσχειν ἐπ’ ἀμφοτέρων τοῦ τε μανθάνοντος τὴν ἐπιστήμην καὶ τοῦ ἔχοντος ἡρεμοῦσαν, ἀλλ’ ὁ μὲν ἦν ἔχει διαίθεσιν, ταῦτην ἀπόλλυσι· 102 φθείρεται γάρ ή ἀγνοια καὶ ἔχωρει ἐπεισιούσῃς ἐπιστήμης· ὁ δὲ ἡνίκα ἀν ἐνεργῆ κατὰ τὴν ἐπιστήμην, ἦν ἔχει, ταῦτη χρῆται, ὅστε ἐκεῖ μὲν 35 φθινόρα τῆς προϋπούσης ποιότητος, ἐνταῦθα δὲ τελείωσις μᾶλλον. θεωροῦν δὲ γάρ γίνεται τὸ ἔχον τὴν ἐπιστήμην, τοῦτο δὲ οὖκ ἀναιρεῖ τὴν ἐπιστήμην, ἀλλὰ τελειοῦ. διὰ ταῦτα οὖν οὐδὲ ἀλλοίωσιν τοῦτο θετέον, εἰπερ ἀλλοίωσις πᾶσα ἔξιστησι τοῦ προϋπάρχοντος, ἐνταῦθα δὲ εἰς αὐτὸ ή ἐπίδοσις καὶ εἰς 10

12 εἰρηται] Phys. Γ 2. 201b31

add. τὴν Cs

19 post ἐπιστήμων add. καὶ Cs

οὗτος Cs

27 δὲ ε. q. s.] δὲ (scil. μεταβαλών) ἐκ τοῦ ἔχειν τὴν αἰσθησιν

ἢ τὴν γραμματικήν Arist.

33 ante ἐπιστήμης add. τῆς Cs

37 τοῦτο] ταῦτα Qs

post εἰρηται add. καὶ Qs

21 δεκτικὴν C

23. 24 οὗτος

ῶν]

27 δὲ ε. q. s.] δὲ (scil. μεταβαλών) ἐκ τοῦ ἔχειν τὴν αἰσθησιν

ἢ τὴν γραμματικήν Arist.

33 ante ἐπιστήμης add. τῆς Cs

35 θεωροῦν Q!C:

18 post δέχεσθαι

22 διαίθεσιν

23. 24 οὗτος

ῶν]

27 δὲ ε. q. s.] δὲ (scil. μεταβαλών) ἐκ τοῦ ἔχειν τὴν αἰσθησιν

ἢ τὴν γραμματικήν Arist.

33 ante ἐπιστήμης add. τῆς Cs

35 θεωροῦν Q!C:

τὴν τελειότητα τοῦ προϋπάρχοντος. εἰ δέ τις τοῦνομα ἀγαπώῃ τῆς 102
ἀλλοιώσεως καὶ ἐπὶ τούτων, ἀλλὰ διοριστέον γε ἀκριβῶς, θτὶ τὸ μὲν ὄνομα
ἴσως ταῦτόν, τὸ δὲ πρᾶγμα οὐχὶ ταῦτόν, ἀλλ’ ἔτερον τοῦτο γένος ἀλλοιώσεως.
διὸ οὐ καλῶς ἔχει λέγειν τὸν ἔχοντα τὴν φρόνησιν δταν φρονῇ ἀλλοιοῦσθαι· 15
5 οὐδὲ γάρ τὸν οἰκοδόμον δταν οἰκοδομῇ, οὐδὲ τὸν χαλκοτύπον δταν χαλκεύῃ,
μήποτε δὲ οὐδὲ τὸν μανθάνοντα καὶ λαμβάνοντα τὴν ἐπιστήμην ὑπὸ τοῦ
κατ’ ἐνέργειαν ἐπιστήμονος οὐδὲ τοῦτον πάσχειν κυρίως θετέον, ἀλλὰ δύο 20
τρόπους εἶναι τοῦ τα πάσχειν καὶ τοῦ ἀλλοιοῦσθαι, καὶ τὸν μὲν κυρίως, τὸν
δὲ οὐ πάνυ· οὐ γάρ οὐδίως πάσχειν ῥητέον τὸν μεταβάλλοντα ἐξ ἐπιστήμης
10 εἰς ἄγνοιαν καὶ τὸν ἐξ ἀγνοίας εἰς ἐπιστήμην, ἀλλ’ ἐκεῖνον μὲν πάσχειν
κυρίως (μεταβάλλει γάρ ἐπὶ τὴν στέρησιν), τοῦτον δὲ οὐκέτι· πρόεισι γάρ 25
ἐπὶ τὴν ἔξιν καὶ τὴν τῆς φύσεως τελειότητα, εἰς ἣν ἡ κίνησις. ὅσπερ
οὖν ἐπὶ τῆς ἐπιστήμης ὁ μὲν ἄρτι μανθάνων τὴν πρώτην κινεῖται
μεταβιολήν, ὁ δὲ μεμαθηκὼς ἔχει μὲν ἥδη τὴν ἔξιν, προσθεῖται δὲ τῆς 103
15 ἐνεργείας, οὗτα καὶ ἐπὶ τῆς αἰσθήσεως τὸ μὲν σπέρμα τοῦ ζώου καὶ τὸ ὄδον
τὴν πρώτην μεταβάλλει μεταβιολήν, καθ’ ἣν γίνεται αἰσθητικόν· δταν δὲ
γένηται ζῶον, ἔχει ἥδη τὴν ἔξιν, ἐλλείπει δὲ αὐτῷ ἡ ἐνέργεια. διαφέρει δὲ
δὲ τοσοῦτον τῆς ἐπιστήμης ἡ αἰσθησις, δτι τῇ μὲν ἔξωθεν δεῖ παραγε-
νέσθαι τὰ προαξόμενα αὐτὴν εἰς ἐνέργειαν, τὸ δρατὸν καὶ τὸ ἀκούστον καὶ τὸ
20 ἀπτόν· ἡ δὲ ἐπιστήμη οἰκοθεν ἔχει τὰ ἐπιστητά· τὰ γάρ νοήματα ἐπιστητά 10
ἐστι τὰ καθόλου, ἔπειρ αὐτὴ συναθροίζει καὶ ἔστηθη θησαυρίζεται· καὶ ἐπ’ αὐτῇ
προχειρίζεσθαι, δταν βιούται, τῇ δὲ αἰσθήσει τὰ καθέκαστα ὑπέκειτο καὶ
τὰ ἐν μέρει, ταῦτα δὲ ἔξωθεν καὶ τῆς φύσεως ἔργα, οὐ τῆς ψυχῆς. διὸ
νοῆσαι μὲν ἐφ’ ἡμῖν, δταν βιολάμεθα, αἰσθέσθαι δὲ οὐχ ἐφ’ ἡμῖν, ἀλλ’ 15
25 ἀνάγκη ἔξωθεν ὑπάρχειν τὸ αἰσθητόν. διὰ δὲ τοῦτο καὶ δσαι τῶν τεχνῶν
ποιητικῶτεραι, ὃς τῶν αἰσθητῶν ἐπιστήμας ὡνόμασεν Ἀριστοτέλης, καὶ
περὶ τὸ καθ’ ἔκαστον μᾶλλον ἡ περὶ τὸ καθόλου, οὐδὲ αῦται ἐνεργοῦσιν, 20
δταν προαιρῶνται. ἡ γάρ ὅλη καὶ ταύταις ἔξωθεν, ὡς χαλκευτιπῆ μὲν ὁ
χαλκός, οἰκοδομικῆ δὲ οἱ λίθοι. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ὕστερον, νῦν δὲ
30 λέγομεν δτι ἐστὶ τὸ αἰσθητικὸν δυνάμει, οἷον τὸ αἰσθητὸν ἐντελεχέον. τὸ
δὲ δυνάμει δπας ἀκούστεον, προείρηται, δτι οὐχ ὡς τὸν παιδα λέγομεν 25
δυνάμει στρατηγόν, ἀλλ’ ὡς τὸν ἡλικιόν δντα καὶ ἔξιν ἔχοντα. πάσχον
μὲν οὖν οὐχ ὅμοιον, πεπονθός δὲ ὡμοίωται καὶ ἔστιν οἰον ἐκεῖνο. |

6. Πῶς δὲ ἐπ’ αὐτοῦ τὸ πάσχειν ἀκούστεον, καὶ δτι μὴ κυρίως, προείρηται. 104
35 τίνα γάρ ἐστι τὰ πάσχοντα κυρίως, καὶ τίνα τὰ ἀλλοιούμενα, διώρισται ἐν
τοῖς προτέροις λόγοις ίκανῶς. ἀλλ’ ἐπειδὴ μήτε τῆς δυνάμεως ἔγομεν 5
ὄνομα λίον ἐπὶ τῶν τὴν ἔξιν ἐχόντων, μήτε τοῦ τὴν ἔξιν μεταβάλλειν εἰς
ἐνέργειαν, χρώμεθα μὲν ἐπ’ αὐτῶν τῇ κοινῶς λεγομένη δυνάμει καὶ τῷ
κοινῶς λεγομένῳ πάσχειν, διαστελλόμεθα δὲ τὰ σημανόμενα. δτι γάρ οὐ

1 δε supraser. Q: om. PC 2 μὲν om. Q: incl. s 11 τοῦτο as 19 καὶ
(post δρατὸν) om. C 22 καθέκαστα] καθ’ αὐτά C 24 αἰσθάνεσθαι QC^s et
Arist. 26 ἐπιστήμονας C ante Ἀριστοτέλης add. δ Q 30 λέγωμεν P
ἔστι om. Q 34 μὴ supraser. P 38 et 39 κοινῆ Cs

πάσχουσα κυρίως ἡ αἰσθησις ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν, ἀλλ' οὐδὲ ἀλλοιούμενη 104 δέχεται αὐτῶν τὰ εἶδη, δῆλον ἔκειθεν· οὐ γάρ λευκὴ γινομένη τῶν λευκῶν ἀντιλαμβάνεται, οὐδὲ θερμὴ τῶν θερμῶν, οὐδὲ γλυκεῖα τῶν γλυκέων, ἀλλ' ἐκμάττεται μὲν τὰ εἶδη τῶν αἰσθητῶν καὶ τοὺς λόγους ἀνευ τῆς ὅλης, 15 δ ὥσπερ ὁ κηρός τὸ εἶδος τῆς γρυσῆς σφραγίδος ἀνευ τοῦ χρυσοῦ, οὐ μὴν ὅλη γινομένη τῷ εἶδει, οὐδὲ τρεπομένη σωματικῶς, ἀλλ' οὐδὲ σχηματι- 20 ζομένη ἐπιπολῆς· ὁ γάρ κηρός, εἰ καὶ μὴ τὴν ὅλην δέχεται τῆς σφραγίδος, ἀλλ' ἐπιπολῆς ἐσχηματίζετο, ἡ δὲ αἰσθησις ὅλη δὲ ὅλης τὸ εἶδος ἀναλαμ- 25 βάνει τοῦ αἰσθητοῦ καὶ οὐ μεταβάλλουσα ἐκ τῆς ἔξεως, ἡς πρότερον εἶχεν, 10 αλλὰ τούναντίον ἦν ἔχει τελειοῦσα καὶ βεβαιούμενη τῷ ἐνεργεῖν. τοιοῦτον μὲν οὖν ἡ καθόλου αἰσθησις, καθ' ἑκάστην δὲ ἴδιᾳ ῥήτεον· οὐδὲ γάρ ὁ κοινὸς 25 λόγος αὐτῆς ἀκριβῶς ἀν εἴη κοινός, ἐπειδὴ καὶ ἐν τῇ αἰσθησει τὸ πρότερον καὶ τὸ ὄστερον. τοῦ δὲ περὶ ἑκάστης αἰσθήσεως λόγου πρότερον τὰ αἰσθητὰ διαιρετέον.

15 Γῶν τοίνυν αἰσθητῶν τὰ μὲν καθ' αὐτά ἔστιν αἰσθητά, τὰ δὲ κατὰ συμβεβηκότα. καὶ τῶν καθ' αὐτὰ τὰ μὲν κοινά ἔστιν ἀπασῶν <τῶν αἱ- 105 σθήσεων>, τὰ δὲ ἴδια καθ' ἑκάστην· ἴδια μὲν ἑκάστης, ὡν οὐχ οἰόν τε ἀλληγον ἀντιλαμβάνεσθαι καὶ περὶ ἡ ηκιστα ἀπατᾶται, εἰ κατὰ φύσιν τε ἔχοι καὶ μηδὲν ἐμποδίζοι τῶν ἔξωθεν, οἷον ἡ θέσις ἡ διάστημα ἀσύμμετρον. 5 20 ἀνεξαπάτητος γάρ περὶ τὰ χρώματα ἡ ὄψις, δταν αὐτή τε ἔχῃ εἰλικρινῶς καὶ διὰ καθαροῦ τοῦ ἀέρος τὰς ἐνεργείας ποιῆται καὶ ἀπὸ συμμέτρου διαστήματος καὶ τῶν χρωμάτων οὗτως κειμένων. οὗτως δὲ ἔχει καὶ ἡ ἀκοή περὶ τοὺς ψόφους· 25 δεῖ γάρ αὐτήν τε ὑγιαίνειν καὶ τὸ μεταξὺ ἡρεμοῦν εἶναι καὶ τὸ διάστημα σύμμε- 10 τρον. οὗτως καὶ περὶ χυμοὺς ἡ γεῦσις. ἡ δὲ ἀφὴ πλείους μὲν ἔχει διαφορὰς καὶ οὐχ οἰόν τε ἐνὶ περιλαβεῖν ὀνόματι τὸ ὑποκείμενον ταύτη τῇ 25 αἰσθήσει, ὡς τὸ χρῶμα ἔστιν ἐπὶ τῆς ὄψεως καὶ οἱ ψόφοι ἐπὶ τῆς ἀκοῆς· 15 καὶ γάρ λείων καὶ τραχέων καὶ σκληρῶν καὶ μαλακῶν καὶ βαρέων καὶ κούρχων καὶ θερμῶν καὶ ψυχρῶν καὶ ἔγρων καὶ ὅγρων ἀντιλαμβάνεται, καὶ 30 ἔστι πεντάς αὐτῆς συζυγιῶν ἀνώνυμος ἐνικαθάπερ εἰπον ὀνόματι. οὐ μῆν, εἰ καὶ τὸ πλείω ταύτη τὰ ὑποκείμενα, ἔτερον τρόπον ἐνεργεῖ περὶ αὐτὰ ἡ δινπερ ἑκάστη τῶν λοιπῶν περὶ τὰ ἴδια, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ περὶ τὰ αὐτῆς ηκιστα εεεξαπάτητος· 35 καὶ ὥσπερ ἡ ὄψις οὐκ ἐξαπατᾶται τί τὸ χρῶμα, ἀλλὰ τί τὸ κεχρωσμένον, 25 οὐδὲ ἡ ἀκοὴ τίς δ ψόφος, ἀλλὰ τί τὸ ψωφοῦν ἡ ἐν ποιώ τόπῳ, πότερον ἐν δεξιᾷ ἡ ἐν ἀριστερᾷ, ἡ ὄπισθεν ἡ ἐμπροσθεν· οὗτως καὶ ἡ ἀφὴ τοῦ σκληροῦ μὲν 40 ἀντιλαμβάνεται καθ' αὐτήν, τί δὲ τὸ σκληρόν, οὐχ οἴα τε εἰπεῖν καθ' αὐτήν. τὰ μὲν οὖν | τοιαῦτα λέγεται ἴδια ἑκάστης εἶναι αἰσθήσεως, κοινὰ 106 δὲ πλειόνων κίνησις ἡρεμία ἀριθμὸς σχῆμα μέγεθος. ἀλλὰ κίνησις μὲν ἀπασῶν κοινόν τι τῶν αἰσθήσεων· ἀντιλαμβάνεται γάρ αὐτῆς καὶ ὄψις καὶ ἀκοή· ‘ἴππων μ’ ὡκυπόδων ἀμφὶ κτύποις οὔσατα βάλλει.’ ἀλλὰ καὶ ὅσφρησις 5

10 τοιοῦτο Cs 12 αὐτῆς] αὐτὸς Qs

16. 17 τῶν αἰσθήσεων addidi

18 post εἰ add. καὶ Cs 22 ἔχοι PQ

27 μαλακῶν καὶ σκληρῶν Q

31 αὐτῆς] αὐτῆς Q 39 ίππων] K 535

εεεξαπάτητος Q³ (εἰ in ras.): ἀνεξαπάτητος PC 33 τόπῳ εκ

τρόπῳ Q

προσιόντος καὶ ἀπιόντος τοῦ δισφρητοῦ, καὶ γεῦσις ὄμοίως, ή δὲ ἀφὴ καὶ 106 σαφέστερον. τάχα δὲ οὐ μόνον κίνησις, ἀλλὰ καὶ ἡρεμία καὶ σάριθμὸς κοινὰ πασῶν αἰσθητὰ τῶν αἰσθήσεων· ἐκάστη γάρ οἷα τέ ἐστι τῶν ἴδιων αἰσθητῶν 10 συμπαρατηρεῖν τὸν ἀριθμόν. μέγεθος δὲ καὶ σχῆμα κοινὰ μάλιστα τῇ τε ὄράσει 5 καὶ τῇ ἀφῇ, κατὰ συμβεβηκός δὲ λέγεται αἰσθητὰ ἢ καθ' αὐτὰ μὲν οὐκ ἔστιν αἰσθητά, τῷ δὲ συμβεβηκέναι τοῖς ἀπλῶς αἰσθητοῖς· αἰσθητὸς γάρ ὁ Διάρους 15 υἱὸς ἡ διάρης οὐχ ἡ Διάρης, ἀλλ' ὅτι συμβέβηκε τῷ Διάρει καὶ λευκῆ εἶναι. Ἀριστοτέλης δὲ τὰ κατὰ συμβεβηκός αἰσθητὰ οὕτως ἐρμηνεύει· κατὰ συμβεβηκός γάρ τούτῳ αἰσθάνεται, διότι τῷ λευκῷ τοῦτο συμβέβηκεν 20 10 οὐ αἰσθάνεται, ὅτι τῷ λευκῷ συμβέβηκε Διάρει εἶναι. ἔθος δὲ αὐτῷ πολλάκις καὶ ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων τῷ τοῦ συμβεβηκότος δινόματι κεχρῆσθαι, ὥσπερ 25 καὶ ἐν Κατηγορίαις· περιαιρουμένων γάρ φησι τῶν ἀλλων, ὥσα συμβεβηκότα 30 ἔστι τῷ δεσπότῃ, οἷον τοῦ ἄνθρωπον εἶναι καὶ τὰ ἔξης. διὸ καὶ οὐδὲν 15 πάσχει φησὶν ὑπὸ τῶν τοιούτων ἡ αἰσθησις ἡ τοιαῦτα ἔστιν, οἷον ἡ ὄψις ὑπὸ τοῦ Διάρους ἡ Διάρης ἔστιν· οὐ γάρ ὄρατὸν ὁ Διάρης ἔστιν, | ἀλλὰ τὸ 107 χρῶμα Διάρους. τῶν δὲ καθ' αὐτὰ αἰσθητῶν τὰ ἴδια κυρίως αἰσθητά, καὶ πρὸς ἡ ἐκάστης πέφυκεν οὐδείᾳ τε καὶ ἐνέργεια. περὶ ὧν καὶ δὴ λέγομεν τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς ὄψεως ποιησάμενοι.

ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

7. Τῆς ὄψεως ἴδιων αἰσθητὸν τὸ ὄρατόν· ἡ γάρ ὄψις ὄρασις, ἡ δὲ ὄρασις πρὸς τὸ ὄρατόν. ὄρατὸν δὲ λέγω πρώτως τὸ χρῶμα· εἰ δέ τι καὶ ἄλλο ἔστιν ὄρατόν, προσῶν δὲ λόγος μηνύσει· δοκεῖ γάρ τινα ἐν φωτὶ μὲν 10 25 οὐδὲ ὄρᾶσθαι, ὥσπερ ἴδιων τῶν χρωμάτων, ἐν σκότει δὲ λάμπειν, ἀνώνυμα δὲ ἐνὶ δινόματι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὥσπερ ἔφην προσῶν δὲ λόγος διακρινεῖ, νῦν δὲ τοσοῦτον κείσθω τὴν πρώτην, ὅτι τὸ ὄρατόν ἔστι χρῶμα. τοῦτο δὲ 15 εἶναι πέφυκεν αἰεὶ ἐπὶ τῆς τῶν σωμάτων ἐπιφανείας, ἡ καθ' αὐτὴν ὄρατή, καθ' αὐτὴν δὲ οὐχ ὅτι ἐνυπάρχει αὐτῇς ἐν τῷ λόγῳ τὸ ὄρατόν, οὐδὲ ὅτι 20 30 αὐτῇ ἐν τῷ λόγῳ τοῦ ὄρατοῦ περιέχεται, οὐπερ ἡσαν δύο τρόποι τῶν καθ' αὐτὰ ὑπαρχόντων, ἀλλ' ὅτι πάντως ἐν ἑαυτῇ ἔχει τὸ χρῶμα, καὶ οὐγὰ 25 οἷον τε ἀνευ χρώματος ἐπιφάνειαν σώματος οὕτε εὑρεῖν οὔτε νοῆσαι. ἐπεὶ τοίνυν τὸ αἴτιον τοῦ ὄρατήν εἶναι τὴν ἐπιφάνειαν ἐν αὐτῇ ἔστι τῇ ἐπιφα-

7 ὅτι] ἡ Cs 9 δόστι] ὅτι Arist. τοῦτο—(10) αἰσθανεται scripsi ex Arist.:

οὐ αἰσθανεται τοῦτο συμβ. 11 ὅτι τῷ λευκῷ C: om. PQ, sed ὅτι λευκῷ in marg.

δὲ] γάρ Cs 13 ἐν Κατηγορίαις] 7. 7a35 non ad verbum relata φησι add. P²

16 ὄρατὸν om. Ms ἔστιν (alterum) om. QC 20 de titulo v. Praef. 25 οὐγὰ]
μὴ C 27 τοῦτο C¹ in marg. a: οὕτω PQC 28 post ἡ add. ἔστι Cs

νεία, διὰ τοῦτο λέγοιτ' ἀνήρ επιφάνεια καθ' αὐτὴν ὄρατη. τῷ μὲν οὖν 108
ὑποκειμένῳ ταῦτὸν τό τε ὄρατὸν καὶ τὸ χρῶμα, τῷ λόγῳ δὲ ἔτερον· τὸ
μὲν γάρ ὄρατὸν πρὸς τὴν ὄρασιν λέγεται, τὸ χρῶμα δὲ καθ' αὐτό, καὶ 5
ὄρατὸν μὲν οὐκ ἔστιν ἀπελθούσης τῆς ὄράσεως, εἰ μὴ δυνάμει, χρῶμα δὲ
οὐ καλύπτεται εἶναι, καὶ μὴ ὄρᾶται. πᾶν δὲ χρῶμα κίνησίς ἔστι τοῦ κατ'
ἔνεργειαν διαφανοῦνται, καὶ τοῦτο ἔστιν αὐτοῦ ἡ φύσις, καὶ οὐκ ἔστιν ὄρατὸν
ἄνευ φωτός, ἀλλὰ πάντως ἔκαστον χρῶμα ἐν φωτὶ ὄρατον. διὸ περὶ φωτὸς 10
πρῶτον λεκτέον, τί ἔστιν, εἴπερ διὰ τοῦτο γίνεται ὄρατὸν τὸ χρῶμα. πρῶτον
δὲ τί τὸ διαφανές· τούτου γάρ τὸ φῶς οἶνον ἐνέργεια τις καὶ τελειότης.

10 Λέγω τούτου εἶναι διαφανὲς δὲ ἔστι μὲν ὄρατόν, οὐ καθ' αὐτὸν δὲ ὄρατὸν 15
ώς ἀπλῶς εἰπεῖν, ἀλλὰ δι' ἀλλότριον χρῶμα. τοιοῦτον δέ ἔστιν ἀήρ καὶ
ὕδωρ, εἰποις δ' ἀνὴρ καὶ λίθος τινάς, οἱ καὶ αὐτῷ τούτῳ τῷ δύναματι
προσαγορεύονται, καὶ τὴν βελονί ταῦτα καὶ τὰ κέρατα καὶ ἄλλας φύσεις σωμάτων,
μάλιστα δὲ τὸ δίδιον καὶ θεῖον σῶμα. καὶ τοῦτο μὲν πρῶτως διαφανές, 20
15 δευτέρως δὲ ὁ ἀήρ, τρίτον δὲ τὸ ὕδωρ, ἔπειτα δοσα ἐφεξῆς ἡριθμήσαμεν,
καὶ τούτων ἔκαστον διαφανές οὐδὲ ἡ ὕδωρ οὐδὲ ἡ ἀήρ, ἀλλ' ἡ κοινῆς
τινὸς φύσεως ἀπαντα κεκοινώνηκεν, δι' ἣν ἐνυπάρχουσαν αὐτοῖς καὶ ἔστι 25
διαφανῆ, καὶ διοράζεται. γίνεται οὖν ἀπαντα ταῦτα ὄρατὰ οὐ δι' οἰκεῖον
χρῶμα· οὐ γάρ ἀνὴρ εἴη τι διαφανές κεχρωματισμένον, ἀλλ' δοσα μάλιστα
20 ἀχρωμάτιστα, ταῦτα μάλιστα διαφανῆ. ὄρᾶται οὖν, εἴπερ ὄρᾶται, δι'
ἀλλότριον ως ἔφην χρῶμα· κινεῖται γάρ ὑπὸ τῶν ἀλλοτρίων χρωμάτων, 30
κινεῖται δὲ οὐχ ως | ἀλλοιοῦσθαι, οὐδὲ ως μεταβάλλειν εἰς αὐτά, οὐδὲ 109
ῶσπερ ὁ κηρὸς τῶν σφραγίδων δέχεται τὰ γλύματα. οὗτος μὲν γάρ
ἐπιπολῆς, ὁ δὲ ἀήρ διος δι' ὅλου παραπέμπει τῇ ὥψει τὰ χρώματα, καὶ
25 ὁ αὐτὸς ἐνίστη ἀμφα τὰ ἐναντία πλείσιν ὥψειν, διότε οὐχ οἵος τ' ἀνὴρ, δ
εἰς συνετρέπετο τοῖς χρώμασι καὶ συνηλλοιοῦτο. παραπέμπει δὲ οὐκ αἰεὶ
τὰ χρώματα πρὸς τὴν ὥψιν οὔτε δι' ἀήρον οὔτε τὰ ἄλλα τὰ προειρημένα δια-
φανῆ, ἀλλ' ἡρίκα ἀνὴρ γένηται ἐνεργείᾳ διαφανῆ· γίνεται δὲ ἐνεργείᾳ διαφανῆ 10
φωτὸς παρουσίᾳ. τὸ μὲν οὖν θεῖον σῶμα δεῖ διαφανές ἐνεργείᾳ· δεῖ γάρ
30 αὐτῷ πάρεστι καὶ τὸ φῶς, ὁ δὲ ἀήρ καὶ τὰ λοιπὰ ποτὲ μὲν δυνάμει, ποτὲ
δὲ ἐνεργείᾳ διαφανῆ. ἐν οἷς οὖν δυνάμει τὸ φῶς, ἐν τούτοις ἔστι καὶ τὸ
σκότος· οὐδὲν γάρ ἄλλο ἔστι τὸ σκότος ἡ τὸ δυνάμει διαφανές, τὸ δὲ φῶς 15
ἐντελέχειά τις καὶ τελειότης τοῦ διαφανοῦς ἡ διαφανές. οὐ γάρ ἡ ἀήρ,
οὐδὲ ἡ ὕδωρ· ἔτέρα γάρ ἐκάστου καθ' ὃ ἔστιν ἔκαστον τελειότης, ἡ δὲ
35 διαφανῆ πάντων τελειότης τὸ φῶς· οἶνον γάρ χρῶμα ἔστι τοῦ διαφανοῦς, τὸ 20
δὲ οἶνον εἶπον, ζτι οὐ χρωματίζει τὸν ἀέρα τὸ φῶς, ὡσπερ ἡ λευκότης τὴν
χιόνα, ἀλλ' αἰτιόν ἔστι τῷ δέρι τοῦ γενέσθαι αὐτὸν ὄρατόν, ὡσπερ τὰ

6 ἡ om. Q 7 πάντως ἔκαστον etiam Arist. SUX: πᾶν τὸ ἔκαστον Arist. rell.
ὄρατόν] ὄρᾶται Arist. ETY 9 post τί add. ἔστι Ms 17 τινὸς] legit ἔστι τις
φύσις ut Arist. UX: τις om. Arist. rell. ἐνυπάρχουσαν] legit ἐνυπάρχουσα ut
Arist. SUVX: ὑπάρχουσα Arist. rell. 24 ἐπὶ πολλῆς Q τὰ om. Q
25 ἀν supraser. Q 27 τὰ (post ἄλλα) om. Cs προδιειρημένα Q 28 γίνεται
— διαφανῆ add. Q² in marg. 37 γίνεσθαι C

χρώματα τοῖς σώμασι τοῦ ὄρασθαι αἴτια γίνεται, καὶ προάγει τὸ δυνάμει 109 διαφανὲς εἰς τὸ γίγνεσθαι ἐντελεχείᾳ. ἔστι δὲ οὕτε τὸ πῦρ αὐτὸ φῶς 25 οὔτε ὁ ἥλιος οὐδὲ τὰ λοιπὰ ἄστρα, ἀλλ' ἡ ἐν τῷ διαφανεῖ αὐτῶν παρουσία, καὶ τοῦτο κοινὸν ὑπάρχει τοῖς τοιούτοις ἀπασι σώμασι τὸ δύνασθαι τὰ 5 δυνάμει διαφανῆ ἐνεργεῖν ποιεῖν, καὶ μᾶλιστα τῷ ἥλιῳ καὶ τοῖς λοιποῖς 110 θείοις σώμασι, δεύτερον δὲ τῷ πυρὶ καὶ εἴ τι ἀλλο πυρώδες. ἔοικεν οὖν οὐχ ἡ πῦρ ὑπάρχειν αὐτῷ τὸ φωτίζειν, ἀλλ' ἡ τινὸς ἀλλῆς φύσεως κεκοι- νώηκεν. δῆλον δὲ καὶ ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν ζώων, οἷον τῶν καλουμένων 10 πυρολαμπίδων, ἢ πῦρ μὲν οὐκ ἔχει, φωτίζει δὲ δύμας κατὰ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος τὸν πέριξ ἀέρα.

Τέ μὲν οὖν τὸ διαφανὲς εἱρηται, εἱρηται δὲ ὄμοιῶς καὶ τί τὸ φῶς, 10 δτι οὕτε πῦρ οὕθ' ὅλως σῶμα οὐδὲ ἀπορροή σώματος οὐδὲνός (εἴη γάρ δὲ καὶ οὐτως σῶμα)· ἀλλὰ πυρὸς ἡ τοιούτου τινὸς ἐν τῷ διαφανεῖ παρουσία, παρουσία δὲ οὐχ ὡς ἡ τῶν κιρναμένων πρὸς ἀλληλα, οὐδὲ ὡς τῶν ἐν τῷ 15 αὐτῷ τύψι παρακειμένων ἀλλήλοις (ἀπαντα γάρ ταῦτα σωμάτων τὰ πάθη). 15 ἀλλ' ὡς ἡ τοῦ δρῶντος ἐνέργεια ἐν τῷ πάσχοντι, μᾶλλον δὲ τελειουμένῳ. οὕτε γάρ σῶμα διὰ σώματος χωρεῖν ὅλον δι' ὅλου δυνατόν, οὕτε δύο σώματα ἅμα κατέχειν τὸν αὐτὸν τόπον, ὡς διὰ πολλῶν ἐμπροσθεν ἀποδέδεικται. 20 ἔχρην δὲ παχύτερον εἶναι τὸν ἀέρα, ἡγίκα δὲν ἔχῃ τὸ φῶς ἡ ὄπηρίκα δὲν 20 ἔχῃ τὸ σκότος, νῦν δὲ τὸ ἐναντίον δοκεῖ. ἀλλως δέ, εἰ τὸ σκότος στέρησις ἐν τῷ διαφανεῖ τῆς τοῦ πυρὸς παρουσίας, η τούτου παρουσία τὸ φῶς ἐστί. 25 παρουσία δὲ ἀπασα σχέσις τοῦ παρόντος πρὸς ἔκεινο, φ πάρεστι, καὶ οὐχὶ σῶμα. 25 εἴτι δὲ εὶ σῶμα τὸ φῶς, καὶν ἔκινεῖτο ὑπὸ τῶν πνευμάτων. ἀλλ' οὐδὲ δὲν ἡ κίνησις αὐτοῦ κατὰ φύσιν ἡν ἡ εἰς τὸ κάτω, εἴγε καὶ λεπτότερον τοῦ πυρὸς τὸ 25 φῶς. εἴτι ἔχρην ἐν | γρόνῳ κινεῖσθαι τὸ φῶς, εἴπερ σῶμα ἡν, νῦν δὲ 111 ἀθρόως ἀπας ὁ οἶκος πυρὸς εἰσκομισθέντος φωτίζεται, μᾶλλον δὲ ἀπας ὁ ἀληρ ἀνατελλαντος τοῦ ἥλιου. 'Εμπεδοκλῆς δ' οὐκ ὅρθως λέγει, οὐδὲ εἴ τις 5 ἀλλοιοσ οὐτω λέγει, ὡς κινουμένου τοῦ φωτὸς καὶ γινομένου πρῶτον μεταξὺ τῆς γῆς (καὶ τοῦ περιέχοντος), εἰθ' οὗτο πρὸς τὴν γῆν, ἡμᾶς δὲ λαν- 30 θάνοντος διὰ τὴν ταχυτῆτα τῆς κινήσεως· τοῦτο γάρ ἐστι καὶ παρὰ τὴν ἐν τῷ λόγῳ ἀλήθειαν καὶ παρὰ τὸ φαινόμενα. ἐν μικρῷ μὲν γάρ δια- 10 στήματι καὶ μικροῦ φωτὸς κίνησις λάθοι ἀν, ἀπ' ἀνατολῆς δὲ εἰς δυσμὰς λανθάνειν τηλικούτου σώματος κίνησιν μέγα λίαν τὸ αἴτημα.

Ἐστι δὲ χρώματος μὲν δεκτικὸν τὸ ἄχρισυν, ψόφου δὲ τὸ ἄψυρον, 35 ὥσπερ σχήματος τὸ μὴ ἔχον οἰκεῖον σχῆμα, καὶ γυμοῦ τὸ μὴ ἔχον οἰκεῖον 15 χυμόν. ἄχρισυν δέ ἐστι τὸ διαφανὲς οἰκεῖον χρώματος· διὰ τοῦτο γάρ διαφανὲς καὶ κινεῖται ὑπὸ τῶν ἀλλοτρίων χρωμάτων· ὡς εἴπερ οἰκεῖον εἰχεν, ἔκεινο δὲν ἀντιφράττουν ἐκώλυε τὴν αἰσθησιν τῶν ἀλλοτρίων. ἀλλ' 20

2 post αὐτὸ add. τὸ C 8 δὲ] δὴ Ms 9 δύμας] ίσως Q 11 εἱρηται
iteratum vid. legisse ut Arist. V 15 τὸ πάθη ομ. Q 17 ὅλον] ὅλως C
19 post δὲ add. καὶ as 26 ἀθρόως add. P (P?) in marg. 28 πρῶτου C
29 καὶ τοῦ περιέχοντος addidi 31 ἐν τῷ λόγῳ etiam Arist. SUX: τοῦ λόγου Arist.
rell. εἰλήθειαν etiam Arist. SUVX: ἐνάργειαν (ἐνέργειαν) Arist. rell.

δταν μὲν ἐνεργείᾳ γένηται διαφανὲς ὑπὸ τοῦ φωτός, τότε γίνεται αὐτοῦ 111
οἶν χρῶμα τὸ φῶς, καὶ τηνικαῦτα γίνεται καὶ αὐτὸς πως ὄρατὸν καὶ αἴτιον
τοῖς σώμασι τοῦ ὄρασθαι· δταν δὲ δυνάμει, οἶν δοκεῖ τὸ σκότος εἶναι,
τότε καὶ αὐτὸς ἀόρατον καὶ ἀφαιρεῖται τῶν ἄλλων χρωμάτων τὴν θέαν. 25
τὸ ἀόρατον δ' ἔφαμεν τὸ σκότος οὐχ δτι παντελῶς οὐχ ὄραται, ἀλλ' δτι
μόλις· διακρίνει γάρ καὶ τὸ σκότος η̄ ὅψις, ὥσπερ καὶ ἀπασα αἰσθησις
τὴν στέρησιν τοῦ αὐτῆς αἰσθητοῦ, η̄ δὲ αὐτῇ φύσις | καὶ τὸ αὐτὸς ὑπο- 112
κείμενον ὅτε μὲν σκότος, ὅτε δὲ φῶς ἔστιν, ὥσπερ τὸ αὐτὸς ὑποκείμενον
ὅτε μὲν ὄρα, ὅτε δὲ τυφλοῦται. οὐ πάντα δὲ τὰ ὄρατὰ ἐν φωτὶ ὄρατα,
10 ὅλλα τὸ μὲν οἰκεῖον ἔκάστου χρῶμα ἐν φωτὶ μόνον, ἔνια δὲ ἐν μὲν τῷ δ
φωτὶ οὐχ ὄραται, ἐν δὲ τῷ σκότῳ κινεῖ τὴν αἰσθησιν, ἀπερ η̄ οὐ χρῶματα
ρήγτεσιν, εἰπερ δρμῶς ἀφώρισται ἴδιον χρώματος εἶναι τὸ κινητικὸν τοῦ κατ'
ἐνέργειαν διαφανοῦς, η̄ ἄλλον τρόπον, οἶν τὰ πυρώδη φαινόμενα καὶ ἐν
νυκτὶ λάμποντα, ὃν θν μὲν γένος οὐχ ἔστι, διόπερ οὐδὲ δνομάζεται ἐν 10
15 δνόματι, πολλοῖς δὲ οὖσι καὶ διαφέρουσι κατ' εἰδος ἄλληλων ἐν κοινὸν
ὑπάρχει τὸ πυρώδη εἶναι δοκεῖν καὶ λάμπειν ἐν σκότει· τοιοῦτοι δὲ καὶ
οἱ μόκητες καὶ κέρατά τινων ζώων καὶ ἵχθων κεφαλαὶ καὶ λεπίδες καὶ 15
δφθαλμοί, καὶ ἕώλα δὲ τινα σεσγπότα· καὶ τούτων δὲ ἔκάστου τὸ μὲν
οἰκεῖον χρῶμα ἐν φωτὶ ὄραται, τὸ δὲ πυρώδες τοῦτο καὶ ἐκλάμπον ἐν τῇ
20 νυκτὶ ἵστως οὐδὲ χρῶμα, ὅλλα τῶν ἡμετέρων πάθος δφθαλμῶν.

Δι' η̄ μὲν οὖν αἰτίαν ταῦτα ὄραται, ἄλλον εἰναί φησι λόγον καὶ 20
προσήκοντα μᾶλλον τοῖς περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν· λέγει δὲ αὐτὸν
Σωσιγένης ὁ Ἀλεξάνδρου διδάσκαλος ἐν τῷ τρίτῳ Περὶ ὅψεως, εἰ τῷ
πιθανὸς ὁ Σωσιγένης, μετέχειν καὶ ταῦτα φάσκων φύσεώς τινος ἐπ' δλγον
25 τοιαύτης, οἵας καὶ τὸ πέμπτον σῶμα καὶ τὸ πῦρ· αὗτη δὲ ἔστι τὸ δύνασθαι 25
λάμπειν τε καὶ φωτίζειν τὸν παρακείμενον ἀέρα η̄ τὸ σῶμα τὸ διαφανές.
φωτίζεσθαι οὖν πως καὶ ὑπὸ τούτων τὸν ἀέρα νύκτωρ, δταν μὴ ὑπὸ τοῦ
μᾶλλον φωτίζοντος καταλάμπηται | καὶ ἀφανὲς τὸ παρὰ τούτων γίνηται 113
φῶς ἀμαυρούμενον τῷ λαμπροτέρῳ. ἐν μέντοι τῇ νυκτὶ μέχρι τινὸς οἴά
30 τε φωτίζειν τὸν πλησίον αὐτῶν ἀέρα, οὐχ ὥστε καὶ ἄλλα ποιεῖν ὄρατά,
ἀλλ' οὐς αὐτὰ ἀγαπητῶς διαφαίνεσθαι διὰ τὸ τὴν οὖσίαν ἐκείνην δλγην 5
αὐτοῖς ὑπάρχειν, παρ' η̄ τὸ φῶς. καὶ τὸ πῦρ δὲ αὐτὸς τὸν μὲν πλησίον
ἀέρα οὔτω φωτίζει, ὥστε καὶ τὰ τῶν ἄλλων χρώματα ποιεῖν ὄρατά, τὸν
πόρρω δὲ οὔτως, ὥστε ἐκυτὸς μόνον ποιεῖν ὄρατόν. νῦν δὲ ἐπὶ τοσοῦτον 10
35 ἔστω δῆλον, δτι τὸ μὲν ἐν φωτὶ ὄραμεν τοῦτο κυρίως χρῶμά ἔστι· τοῦτο
γάρ η̄ αὐτῷ χρώματι εἶναι τὸ κινητικῷ εἶναι τοῦ κατ' ἐνέργειαν διαφανοῦς, τὸ
δὲ ἐν σκότει η̄ οὐ χρῶμα, η̄ ἔστερον τρόπον· ὥστε δύο εἶναι διαφορὰς ταύτας
τῶν ὄρατῶν τε καὶ χρωμάτων, δτι τὰ μὲν ἐν φωτὶ ὄραται ἐν σκότει δ' 15
οὐ, τὰ δὲ ἐν σκότει μὲν ἐν φωτὶ δὲ οὐ. τὸ πῦρ δὲ ἐν ἀμφοῖν ὄραται, καὶ

7 αὐτῆς scripsi: αὐτῆς 17 κέρατα mrg. C'a: κρέα PQC λοπίδες Arist. E
21 ὄρατά Arist. E 26 τὸ (alt.) suprascr. P 27 δταν C: δτε PQ 33 τὸν]
τὸ Q 35 ἔστω δῆλον] φανερὸν ἔστιν Arist. 36 ante χρώματι add. τὸ (τῷ)
Arist. praeter S 37 διαφορὰς εἶναι Q 39 τὸ πῦρ—ὄραται C et Arist.: om. PQ

εἰκότως· τὸ γάρ διαφανὲς ὑπὸ τούτου γίνεται διαφανές, καὶ τὸ φῶς τοῦ πυρὸς ἦν τις δύναμις καὶ παρουσίᾳ, φέτε ἀναγκαῖως καὶ ἐν ἡμέρᾳ καὶ ἐν νυκτὶ τὸ πῦρ ὄρατον· φῶς γάρ πάντως περὶ αὐτό. καὶ τοῦτο μόνῳ τῷ τοῦ πυρὸς χρώματι ὑπάρχει τὸ φωτίζειν δύνασθαι τὸν πλησίον ἀέρα, τοῖς λοιποῖς δὲ χρώματιν οὐκέτι, τάχα δὲ οὐδὲ τῷ τοῦ πυρὸς χρώματι ἥ πῦρ, ἀλλ’ ἥ τινὸς ἀλλής φύσεως κεκοινώνηκεν· διὸ ἔκεινο μὲν ὄρᾶται καὶ ἐν τῷ σκότει, τὰ λοιπὰ δ’ οὐ. δτι δὲ τὸ χρῶμα κινητικόν ἐστι τοῦ κατ’ ἐνέργειαν διαφανοῦς, σημείον· ἐὰν γάρ τις θῇ τὸ ἔχον χρῶμα ἐπ’ αὐτὴν τὴν ὄψin, οὐχ ὅψεται, ἀλλὰ τὸ μὲν χρῶμα κινεῖ τὸ διαφανές, οἷον τὸν 10 ἀέρα, ὑπὸ | τούτου δὲ ἥδη συνεχοῦς δύντος κινεῖται τὸ αἰσθητήριον. εἰ δὲ μὴ χρεία τοῦ διαφανοῦς ἦν, φέτε διαπορθμεύειν τὸ χρῶμα τῇ ὄψει, καὶ ἐπ’ αὐτὴν ἀν τὴν ὄψin τιθέμενον ἔωράτο. οὐ καλῶς οὖν λέγει Δημόκριτος οὐδύμενος, εἰ γένοιτο κενὸν τὸ μεταξύ, ὄρᾶσθαι ἀν ἀκριβέστερον· τοῦτο γάρ ἀδύνατον· ἀλλοιούμενης γάρ τῆς αἰσθήσεως καὶ οἰον πασχούσης γίνεται 15 τὸ ὄρᾶν. ὑπ’ αὐτοῦ μὲν οὖν τοῦ ὄρωμένου χρώματος οὐ πάσχει· ἥ γάρ ἀν μᾶλλον ἐπιτιθεμένου τῇ κόρῃ· λείπεται δὲ ὑπὸ τοῦ μεταξύ· 10 τοῦτο δέ ἐστι τὸ διαφανές. φέτε οὐχ δύπας ἀν ἀκριβέστερον ἔωρῶμεν διὰ τοῦ κενοῦ, ἀλλ’ οὐδὲ ἀν ἔωρῶμεν διλας μηδενὸς δύντος, δ πρῶτον αὐτὸ διλοιούμενον οὕτω τὴν αἰσθήσιν ἀλλοιοῦ.

20 ‘Ο δὲ αὐτὸς λόγος καὶ περὶ φύσου καὶ περὶ διμῆς ἐστίν· οὐδὲ γάρ οὐδὲ τούτων οὐδὲν ἀπτόμενον τῶν δργάνων κινεῖ τὴν αἰσθήσιν, ἀλλ’ ὑπὸ μὲν διμῆς καὶ φύσου τὸ μεταξύ κινεῖται, ὑπὸ δὲ τούτων τὰ αἰσθητήρια. ἐὰν δὲ αὐτοῖς τις τοῖς δργάνοις ἥ φύσον ἥ διμῆς προσαγάγῃ, οἷον τῷ πόρῳ τῶν ὕτων ἥ τῷ πόρῳ τῶν μυκτήρων, ἥ οὐδὲ διλας ἀν κινήσειε 20 25 ταύτας τὰς αἰσθήσεις ἥ οὐχ ὄμοίως. περὶ δὲ ἀφῆς καὶ γεύσεως ἔχει μὲν ὄμοίως, οὐ δικεῖ δέ· δι’ ἥν δὲ αἰτίαν, διστερὸν λεχθήσεται. τὸ δὲ μεταξύ φύσου καὶ διμῆς ἀλλ’ καὶ διδωρο, οὐχ ἥ ἀλλ’ καὶ διδωρ, ἀλλ’ ὕσπερ τὸ διαφανές κοινὸν ἥν πάθος τῶν δύο μαλιστα τούτων στοιχείων, δι’ οὐ παραπέμπει τὰ χρώματα, οὕτως ἀλλο τι οὐδιληπτέον κοινὸν εἶναι πάθος 30 τῶν αὐτῶν τούτων στοιχείων, δ παραπέμπει τοὺς φύσους, καὶ αὐτὸς ἀλλο, 115 δ παραπέμπει τὰς διμάς· δινομάζουσι δὲ οἱ ἔξηγηται τὸ μὲν διηγέει, τὸ δὲ διόσμον· οὐδὲ γάρ αὐτός γε ‘Αριστοτέλης. φαίνεται γάρ καὶ τὰ ἔνυδρα τῶν ζώων ἔχειν αἰσθήσιν διμῆς, ἀλλ’ ο μὲν ἀνθρώπως καὶ τῶν ζώων ἦσα ἂναπνεῖ ἀδύνατει διμῆςθαι μὴ ἀναπνέοντα, τὰ δὲ ἔνυδρα καὶ μὴ ἀναπνέοντα 35 διμῶς διμῆται. ἥ δὲ αἰτία καὶ περὶ τούτων διστερὸν λεχθήσεται, ιῦν δὲ ἐκ τῶν δρατῶν δῆλον ἐστι, τι ποτέ ἐστιν καὶ ἥ ὄψις· ἥ γάρ δύναμις ἥ δεχομένη τοὺς τῶν χρωμάτων λόγους ἀνευ τῆν διλης διὰ τοῦ μεταξύ διαφανοῦς ὄψις ἀν εἴη.

3 τοῦτο] τοῦτῳ P 15 ἥ C: ἥ PQ 16 δὲ] δὴ Arist. ETW 18 δύ om. C 23. 24 bis τῷ πόρῳ C: τὸ πόρων PQ 30 et 31 δ] φ C, fort. recte 36 δρατῶν] εἰρημένων Cs zai om. Cs

8. Μετὰ δὲ τὴν ὅψιν περὶ ἀκοῆς ρήτεον καὶ πρό γε τῆς ἀκοῆς περὶ 115 ψόφου. ἔστι δὲ διτὸς ὁ ψόφος ὁ μὲν ἐνεργεῖ τις, ὁ δὲ δυνάμει· τὰ μὲν γάρ οὐδὲ δλως φραμέν ἔχειν ψόφον οὔτε δυνάμει οὔτε ἐνεργεία, οἷον σπόγγους 15 καὶ ἔρια, τὰ δὲ ἔχειν, ἀλλὰ ποτὲ μὲν δυνάμει ποτὲ δὲ καὶ ἐνεργεία, οἷον 5 χαλκὸν καὶ λίθους καὶ ὅσα στερεά τε καὶ λεῖα, ἀπερ δταν μὲν ἡρεμη, δυ-
νάμει τὸν ψόφον ἔχει, δταν δὲ πλήττηται ὑπ' ἀλλήλων, τότε δὴ καὶ 20 ἐνεργεία ψοφεῖ. Ψοφεῖ δὲ, δταν δύνηται ἑαυτοῦ μεταξὺ καὶ τῆς ἀκοῆς
ἐμποιῆσαι τὸν κατ' ἐνέργειαν ψόφον. γίνεται δὲ ὁ κατ' ἐνέργειαν ψόφος
αἰεί τινος πρός τι καὶ ἐν τινι· σώματος γάρ στερεοῦ πρὸς σῶμα στερεὸν
10 καὶ ἐν δέρι· οὐδὲ γάρ οἶν τε ἄνευ φορᾶς πληγῆν γενέσθαι, αὕτη δὲ πάντως 25
ἐν δέρι, πληγὴ δὲ οὐδὲ ή τυχοῦσα ποιεῖ τὸν ψόφον οὐδὲ τῶν τυχόντων
σωμάτων, οἷον καὶ ἔριου καὶ σπόγγου, ἀλλὰ δεῖ εἰναι στερεὰ καὶ λεῖα ή
κοιλα ή πλατέα τὰ | μέλλοντα ποιήσειν τὸν φόφον. ή μὲν γάρ λειότης 116
αἵτια τοῦ μὴ θρύπτεσθαι τὸν δέρα· δεῖ γάρ ἀθρόον καὶ μὴ διγρημένον
15 προσπεσεῖν, ὥστε κινῆσαι τὴν ἀκοήν· ή πλατύτης δὲ τοῦ πλείω τὸν δέρα
καταλαμβάνεσθαι οὐδὲ τῶν φορούντων· τὰ κοιλα δὲ ήτι πολλάς ηδη πληγάς 5
ποιεῖ μετὰ τὴν πρώτην ἀδυνατοῦντος ἐξελθεῖν τοῦ κινηθέντος δέρος, ἀλλ'
ἐνειλουμένου καὶ ἐπὶ πολὺ σειομένου, δι μάλιστα ἐπὶ τῶν χαλκῶν ἀγγείων
συμβαίνει καὶ τῶν ὄμοιών, ἐφ' ὃν καὶ ή λειότης συντρέγει. Ψόφος δὲ καὶ 10
20 ἐν δέρι καὶ ἐν διδατι, ἀλλ' ήσσον ἐν διδατι. διμως δὲ εἰ καὶ μᾶλλον τοῦ
διδατος ὁ ἀήρ συντελεῖ πρὸς ψόφον, ἀλλὰ οὐκ αὐτάρκης ὁ ἀήρ, οὐδὲ κύριος
τοῦ ψόφου, ἀλλὰ δεῖ καὶ ποιῶν σωμάτων καὶ ποιᾶς πληγῆς, ποιῶν μὲν 15
στερεῶν τε καὶ λείων καὶ πλατέων καὶ κοιλων, ὡς προειρήκαμεν, ποιῶν δὲ
τὴν πληγὴν δτι σφοδράν καὶ ταχεῖαν, ἵνα μὴ φθάσῃ διαιρεθεὶς ὁ ἀήρ καὶ
25 διαφύγῃ τὴν κίνησιν τοῦ ῥαπίζοντος· εὔθρυπτος γάρ καὶ εὐδόλισθος, διὸ καὶ
ταχείας δεῖ τῆς πληγῆς, ἐπεὶ εἰ καὶ τύμπανον τυμπάνῳ ἡρέμα προσάγοις, 20
οὐ ποιήσεις ψόφον, αἱ δὲ μάστιγες ποιοῦσι τὸν ψόφον καὶ αἱ ράβδοι παρα-
πλησίως αὐτὸν τύπτουσαι τὸν δέρα, καὶ τῇ ταχυτῇ προλαμβάνουσαι αὐτοῦ
τὴν θρύψιν, ὥσπερ καὶ εἰ ἄρμου σωρὸν φερόμενον παίσαι τις προλαμβάνων 25
30 τῇ πληγῇ τὴν φοράν· τηνικαῦτα δὲ τοὺς δύο ἀναδέχεται λόγους ὁ ἀήρ τὸν
τε τοῦ τυπτομένου σώματος καὶ τὸν τοῦ ἐν φόρτεται.

'Ηχὼ δὲ γίνεται, δταν δὲ πληγεῖς ἀήρ ὑπὸ τοῦ φορήσαντος ή
φωνήσαντος προσπεσών στερεῷ τε καὶ λείῳ καὶ ἐν | δητι διὰ τὸν τόπον 117
τὸν δρίζοντα αὐτὸν καὶ κωλύοντα θρύπτεσθαι εἰς τούπων πάλιν ἀποπάλληται,
35 ὥσπερ σφαῖρα. ἔοικε δὲ ἀεὶ μὲν γίνεσθαι ήχώ, ἀλλ' οὐκ ἀεὶ σαφῆς.
ἀνακλᾶται μὲν γάρ ἀεὶ ὁ πληγεῖς εἰς ἀήρ. οὐδὲ γάρ οἶν τε ἀν ήν αὐτὸν 5
τινα ἀκούειν ἑαυτοῦ φωνοῦντος· ἀλλὰ τὰ πολλὰ συμβαίνει τὴν ἀνάκλασιν
διαλανθάνειν, καθάπερ καὶ ἐπὶ τοῦ φωτὸς· καὶ γάρ τὸ φῶς ἀεὶ μὲν ἀνα-

1 ἀκοῆς prius] ψόφου καὶ δσφρήσεως Arist. EWXY: φ. κ. ἀκοῆς Arist. rell.

2 ἐνεργεία

.. δυνάμει etiam Arist. E: ἐνέργεια .. δύναμις Arist. rell.

4 καὶ (post δὲ) om. C

10 ἐν om. Q οὐδὲ γάρ—(11) δέρι add. P in marg.

14 μὴ Q²(?) in marg. et C:

om. P 16 δτι fort. delendum

20 εἰ om. Q

22 post πληγῆς add. καὶ Cs

28 κάν] καὶ Z

35 post ὥσπερ add. καὶ Cs

36 ἀεὶ om. Q

χλάται· οὐ γάρ ἀν ἐγένετο φῶς καὶ ἐν ταῖς σκιαῖς, ἀλλὰ σκότος παντελὲς 117
ἔξω τοῦ ἡλιουμένου δέρος. ἀλλ' οὐχ οὕτως ἀνακλᾶται ἀπανταχόθεν, ὥσπερ
ἀπὸ τῶν λείων οἰον ὅδατος ἡ ἀργύρου· διὰ τοῦτο δὲ οὐδὲ ἀνακλάσθαι
δοκεῖ· ἐκ γάρ τῶν λείων καὶ στιλπνῶν ἡ ἀνάκλασις ἐκδηλοτέρα διὰ τὸ καὶ
5 σκιὰν δύνασθαι ποιεῖν τὸ ἀποπαλλόμενον φῶς, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀνα- 15
κλάσεων οὐ συμβαίνει. οὗτως οὖν καὶ ἡχώ πανταχόθεν μὲν γίνεται τοῦ
ἀέρος ἀνακλωμένου, οὐ πανταχόθεν δὲ γεγωνεῖ, ἐλὺς μὴ ὁ πληγεὶς ἀήρ
λείψις καὶ κοιλωπός προσπέσῃ καὶ ἐν ἐπίπεδον ἔχοντι· ἐν γάρ τὸ τοῦ λείου 20
ἐπίπεδον· τότε δὲ καὶ αὐτὸς εἰς γίνεται ἄμμα καὶ συνεχῆς καὶ ἀποπάλλεται
10 ὡς εἰς καὶ ἄμμα. ἡ δὲ τραχύτης διαιρεῖ καὶ ὥσπερ πλείω ποιεῖ τὰ ἐπίπεδα
τηῦ ἀέρος φαύλωροῦ κατὰ φύσιν ὄντος καὶ εὐδιαιρέτου. κύριος μὲν οὖν οὐχ
ἔστιν ὁ ἀήρ τοῦ φόρου, κυριώτατος δὲ τῶν ἄλλων στοιχείων· διὸ καὶ ὅστις 25
τὸ κενὸν κύριον ὑπολαμβάνουσι τοῦ ἀκούειν, κενὸν ἡγούμενοι τὸν ἀέρα, οὐ
πάντη διαμαρτάνουσι.

15 Ψοφητικὸν μὲν οὖν ἔστι τὸ κινητικὸν ἐνὸς ἀέρος συνεχοῦς μέχρις ἀκοῆς,
ἀλοὴ δὲ συμφυής ἀέρι· ἐγκατφυκόδομηται γάρ ἐν τοῖς ωσὶν ἀήρ νπὸ τῆς 118
φύσεως τῇ μήνιγγι συμφυής καὶ τῷ ἐν αὐτῇ πνεύματι ἐν φῷ πρώτῳ ἡ
αἴσθησις. κινουμένου τοίνυν τοῦ ἔξω ἀέρος γίνεται διάδοσις εἰς τὸν εἶσω
συνεχῆ αὐτῷ γινόμενον· συνεχῆς γάρ ἀήρ ἀέρι, καὶ οὐχ ἀπτεται, ὥσπερ οὐδὲ ὁ
20 ὅδωρ ὅδατος, ἀλλ' ἐν γίνεται. παραπέμπει οὖν ὁ ἔξω διὰ τοῦ εἶσω τὴν
φωνήν, διόπερ οὐχ ἐκ παντὸς μορίου τὸ ζῶον ἀκούει, ἀλλ' ἐν φῷ μόνῳ
ὑπὸ τῆς φύσεως ὁ ἀήρ ἐγκατφυκόδομηται. αὐτὸς μὲν δὴ ἀψιφόν ὁ ἀήρ· 10
οἰκεῖσθαι γάρ ἀρχὴν φόρου οὐκ ἔχει, ἀλλ' εὔθυρυπτος καὶ εὐδιαιρέτος καὶ
εὔεικτος ἀπαντὶ σώματι. δταν δὲ κωλυθῆ ὑρόπτεσθαι καὶ διαχεισθαι, ἡ
25 τούτου κίνησις φόρος. ὁ δὲ ἐν τοῖς ωσὶν ἀήρ γίνεται μὲν συνεχῆς καθάπερ
ἔφην τῷ ἔξω, ἀψιφός δὲ μᾶλλον αὐτὸς τῇ οἰκείᾳ φύσει· ὥστε ἀκριβῶς 15
αἰσθάνεται πάσας τὰς διαφορὰς τῶν ἔξωθεν φόρων μὴ ταραττόμενος ὑπὸ
οἰκείου σάλου· γίνεται γάρ ὥσπερ μεθόριον ὁ τῇ μήνιγγι συμφυής ἀήρ τοῦ
τε εἶσω πνεύματος τοῦ αἰσθητικοῦ καὶ τοῦ ἔξωθεν ἀέρος, καὶ οὐκ ἔχει τὸν 20
30 ἀέρα τὸν ἔξωθεν πλήκτειν τὴν μήνιγγα, ἀλλὰ αὐτὸς ὑποδεχόμενος τὰ εἰδή
τῶν φόρων διὰ τὸ εἰς καὶ ἤρεμος καὶ ἀθυρυπτος εἰναι τῇ αἰσθητικῇ ἀρχῇ
διαπέμπει. δταν δὲ οὐκ εἰσιόντος τοῦ ἔξωθεν ἀέρος οὐδὲ τὴν μήνιγγα αὐτοῦ
πλήκτοντος, ἀλλὰ τὸν ἐν τοῖς ωσὶν ἀέρα τὸ ἀκούειν συμβαίνει, δῆλον 25
μαλιστα, δταν ἀκούωμεν καὶ ἐν ὅδατι. οὐ γάρ εἰσεισι τὸ ὅδωρ ἄχρι τῆς
35 μήνιγγος, ἀλλ' ἀπτεται τοῦ ἐν τοῖς ωσὶν ἀέρος. ἀλλὰ ἐνταῦθα μὲν ἡ
διαφορὰ τῶν στοιχείων τὴν ἀφήνειν ἔνδηλον ποιεῖ· ἀέρος δὲ πρὸς ἀέρα ἀφή |
οὐκ ἔστιν, ἀλλ' εὐθὺς συνεχῆς γίνεται ὁ ἀπτόμενος. ἀλλ' ὥσπερ τὸ ὅδωρ 119
εἴπερ εἰς τὸ οὖς παραρρυείη, κωλυθεύειται ἀκούειν, οὗτος καὶ ὁ ἔξωθεν ἀήρ

1 οὐ] οὐδὲ Arist. EW

ἐγένετο C et Arist.

2 ἡλιωμένου C

πανταχόθεν Q

6 οὖν om. Q: incl. s

14 πάντη] πάνυ Cs

22 αὐτὸς] αὐτὸ Arist.

26 post ἔφην eras. ἐν Q

27 αἰσθάνεσθαι Cs

36 ἔνδηλον C

37 ὁ supraser. P

38 παραρρυείη Q(?)C: παραρρύη PQ¹: ‘scrib. παραρρύει vel παρερρύ’ Spengel

δταν διὰ σφοδρότητα πληγεὶς αὐτῆς ἀψηται τῆς μήνιγγος. καὶ τοῦτο ἡ 119 φύσις εὐλαβούμενη ἐν τῷ διὰ τῶν ὄτων πόρῳ τὰς ἔλικας ἐμηχανήσατο, ὥστε μὴ ῥᾳδίαν εἶναι τὴν εἰσδυσιν μήτε τοῦ ὅδατος μήτε τοῦ ἔξωθεν ἀέρος εἰς τὴν ἀκοήν. ὅσπερ οὖν τὸ ὅδωρ τὸ ἐπὶ τῆς κόρης καὶ αὐτὸς διαφανὲς ὑπάρχον δέχεται 5 παρὰ τοῦ ἔξω διαφανοῦς τοὺς τύπους τῶν χρωμάτων καὶ παραπέμπει τῇ 10 ὄψει, οὕτως ὁ ἐν τοῖς ὄσιν ἀήρ δέχεται παρὰ τοῦ ἔξωθεν τοὺς φόρους καὶ τῇ ἀκοῇ παραπέμπει. ἀλλὰ τοῦ μὲν ὑγροῦ τοῦ ἐπὶ τῆς κόρης προε- βάλλετο ὑμένας ἡ φύσις τὴν σκέδασιν αὐτοῦ φυλαττομένη (οὐ γάρ οἶν τε 15 ἦν τὸ ὑγρὸν συμμένειν μὴ ὕσπερ ἀγγειφ τινὶ συνειλημμένον). ἡ μῆνιγξ 10 δὲ αὐτὴν περιέχει μᾶλλον {τὴν ἀκοήν ἡ} τὸν ἐν τοῖς ὄσιν ἀέρα (ἔνει γάρ αὐτὸν συνεχῇ εἶναι τῷ ἔξω), ἀντὶ σκεπάσματος δὲ αἱ ἔλικες οὐκ ἔνσαι θρύπτεσθαι αὐτὸν καὶ διαχεισθαι. κάματος δὲ μήνιγγος βλάβῃ τῆς ἀκοῆς, 20 ὕσπερ καὶ κάματος τοῦ ἐπὶ τῇ κόρῃ ὑμένος βλάβῃ τῆς ὄψεως. οὐ μήν, ἐπεὶ γε ἀκίνητον ἔφην τὸν ἐν τοῖς ὄσιν ἀέρα, παντελῶς αὐτὸν ὑποληπτέον 15 ἀκίνητον εἶναι, ἀλλὰ ἀκίνητος οὐτως, διτὶ οὐδ μεθίσταται ὅλις οὐδὲ ἄλλος 25 καὶ ἄλλος ὑπάρχει, ἀλλ' ὁ αὐτὸς ἀεὶ διαμένει συμφυὴς ὥν τῇ μήνιγγι καὶ τῇ ἀκοῇ, ἐπεὶ τοῖς γε μορίοις οἰκείαν τινὰ κίνησιν ἀεὶ κινεῖται ἡρεμον καὶ ἀτάραχον· διὸ καὶ ἡχεῖ τὸ οὖς ἀεὶ ὑπὸ τῆς τοιαύτης κίνησεως. ὁ δὲ φόρος οὐδὲ ἡ τοιαύτη | κίνησις ἦν, ἀλλ' [δ] ἀλλότριος καὶ μὴ ἕδιος. καὶ τὸ 120 φύσιν δὲ ἀέρι παντὶ τὸ κινεῖσθαι, διὸ καὶ ἐν ταῖς μάλιστα νηνεμίαις κινεῖται ὁ ἀήρ· καὶ τοῦτο γίνεται ἔκδηλον διὰ τῶν ἔυσμάτων, οὐδεπώποτε γάρ ἡρεμεῖ. διὸ τοῦτο δὲ κανὶ προσθῶμεν κέρας τοῖς ὄσιν, ἀκούομεν φόρον, 5 κινεῖται γάρ ὁ ἐν τῷ κέρατι τὴν οἰκείαν κίνησιν. σημεῖον δὲ τοῦ ὑγιαίνειν τὴν ἀκοήν τὸ ἡχεῖν τὸ οὖς· δῆλος γάρ ὁ ἀήρ ὁ συμφυὴς τῇ μήνιγγι κατὰ 25 φύσιν ἔχων καὶ οὖν ζῶν. πότερον δὲ φορεῖ τὸ τυπτόμενον ἢ τὸ τύπτον; 10 ἢ δῆλον ὡς ἄψυφο· ἀλλὰ τὸ μὲν ὡς πάσχον, τὸ δὲ ὡς ποιοῦν, πεῖσις δὲ ποιήσει τῷ μὲν ὑποκειμένῳ ταύτον, τῷ λόγῳ δὲ διενήνοχεν. ἔστι δὲ ὁ φόρος ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν πάθος ἀέρος, διττὸς δὲ οὐτος· ὁ μὲν γάρ τοῦ μεταξὺ τῶν συναραττόντων σωμάτων, ὁ δὲ κατὰ τὴν ἐκείνου κίνησιν ἐκ 15 30 διαδοχῆς ἀποπαλλόμενος· ὅπερ ἔστι τὸ ἀκούομενον, ὅταν ἀκοής ἐπιλάβηται. οὐδὲ τὸ παράδειγμα φέρεται Ἀριστοτέλης πάντη ἔοικε· φησὶ γάρ τὸν φόρον εἶναι κίνησιν τοῦ δυναμένου κινεῖσθαι τὸν τρόπον τοῦτον, διν τὰ 20 ἀφαλλόμενα ὀπὸ τῶν λείων, ὅταν τις κρούσῃ. τὰ μὲν γάρ ἀφαλλόμενα χωρίζεται ὥν ἀφαλλεται, ὁ δὲ πρώτως φορήσας ἀήρ οὐκ αὐτὸς ἀφαλλεται 35 ἐπὶ τὴν ἀκοήν, ἀλλὰ τὸν συνεχῆ ἀέρα κινεῖ, καὶ ἔοικε μᾶλλον τοῖς κύμασιν, ὥν ἄλλο οὐκ ἄλλου προωθεῖται.

Αἱ δὲ διαφοραὶ τῶν φόρων ἐν τοῖς κατ' ἐνέργειαν φόροις ὀηλοῦνται, ἐπεὶ μέχρις ἀν ἡ φορητικὰ τῇ δυνάμει, ἀδήλος ἡ τῶν φόρων τῶν παρ'

3 ἔξωθεν Ms 7 ἀλλα] καὶ C 7. 8 προεβάλετο Q 9 μῆνιγξ C: μῆνιξ PQ
 10 αὐτὴν scripsi: αὐτὴν τὴν ἀκοήν ἡ addidi 13 ὕσπερ] ὡς versu alter-
 nante iteravit Q κάματος] vid. legisse 420a15 ὅταν κάμη: om. Arist. ETWY
 19 δ delevi 28 διττῶς P 29 συναραττόντων C τὴν om. Q: incl. s
 32 δυναμένου] δυνάμει P δν] δυπερ Arist. 33 μὲν om. C 34 πρῶτος Q
 φορήσας C: φορίσας PQ 38 φόρων etiam Arist. Ty: φορούντων Arist. rell.
 Comment. Arist. V 3. Themist. de anima.

αὐτῶν γινομένων διαφορά. ὕσπερ γάρ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων, 120
 οἵταν αἰσθητὰ γένηται ἐνεργείᾳ, τότε καὶ τὰς διαφορὰς παρα-³⁰
 δείκνυσιν, οὕτως ἔχει | καὶ ἐπὶ τοῦ φόρου. Φόρου δὲ πρῶται διαφοραὶ τὸ 121
 δέκα καὶ τὸ βαρύ, ταῦτα δὲ λέγεται κατὰ μεταφορὰν ἀπὸ τῶν ἀπτῶν· τὸ
 5 μὲν γάρ δέκα τῷ σχήματι κινεῖ τὴν σάρκα ἡ τὸ σῶμα ἐν δλίγῳ χρόνῳ
 ἐπὶ πολὺ, τὸ δὲ ἀμβλύ ἐπ’ δλίγον ἐν πολλῷ χρόνῳ. οὕτω δὲ ἔχει καὶ 5
 ἐπὶ τῆς ἀκοῆς τὸ δέκα καὶ τὸ βαρύ· τὸ μὲν γάρ δέκα οἶνον κεντεῖ, τὸ δὲ
 βαρὺ οἶνον ὠθεῖ, ὕσπερ καὶ τὸ ἀμβλύ, διὰ τὸ κινεῖν τὸ μὲν ἐν δλίγῳ
 χρόνῳ ἐπὶ πολὺ, τὸ δὲ ἐν πολλῷ χρόνῳ ἐπ’ δλίγον. οὐδὲ ταῦτὸν οὖν τὸ 10
 10 δέκα τῷ ταχεῖ, οὐδὲ τὸ βραδὺ τῷ βραστῇ ὡς οἰνοτάτῃ τινες, ἀλλ’ οἵτι συμβαίνει
 τοῦ μὲν δέξιος ταχεῖται εἰναι τὴν κίνησιν, τοῦ δὲ ἀμβλέος ἡ τοῦ βραστού
 βραδεῖται, διὰ τοῦτο ἀπὸ τῶν λειτέρων καὶ λεπτοτέρων καὶ μᾶλλον
 τεταμένων δέκυτερος ἥχος ἀποτελεῖται, οἵτι θάττον τὴν κίνησιν ἐνδιδωσι
 τῷ δέρι καὶ διὰ τοῦ δέρος τῇ ἀκοῇ.¹⁵

15 Φωνὴ δέ ἐστι φόρος ἐμφύχου· τῶν γάρ ὀψύχων οὐδὲν φωνεῖ, ἀλλ’
 οἵταν λέγηται εὔφωνος ὁ ἀλός καὶ ἡ λόρα, καθ’ ὅμοιότητα λέγεται τῷ ὑπὸ²⁰
 τοιούτων δργάνων ἐνίστε καὶ τὰς λέξεις ἀποσαφεῖσθαι. πολλὰ δὲ τῶν
 ζώων οὐκ ἔχει φωνήν, οἶνον τά τε ἄναιμα πάντα, ταῦτα δέ ἐστι τὰ ἔντομα
 καὶ τὰ δετραχόδερμα καὶ τὰ μαλακόστραχα· ὁ γάρ ἀπὸ τῶν τεττήγων
 20 ἀποτελούμενος ἥχος ὑμένος τινός ἐστι φόρος. ἀλλ’ οὐδὲ οἱ ἤχθνες φωνοῦσι,
 καὶ τοῦτο εὐλόγως· δέρος γάρ κίνησίς ἐστιν ἡ φωνή, οἱ δὲ οὐ δέχονται τὸν
 δέρα ἀτε ἐν δέσται διαιτώμενοι. τοὺς δὲ ἐν τῷ Ἀχελώῳ φορεῖν τοῖς βραγχίοις
 μᾶλλον ἡ φωνεῖν ἀν τις νομίσειν. ζώου μὲν οὖν φόρος ἡ φωνή, οὐ
 παντὸς δὲ ὕσπερ ἔφην, ἀλλ’ οὐδὲ παντὶ | μορίῳ· οὐ γάρ τῷ τυχόντι·¹²²
 25 φοροῦμεν γάρ καὶ τὰς χεῖρας συμπαταγῆντες· τινὶ οὖν καὶ πώς. ἐπειδὴ
 οὖν τρία ταῦτα ἐστι, δι’ ὧν ἀπας φόρος, τὸ τύπτον τὸ τυπτόμενον ἐν φῷ
 τύπτεται, τὸ μὲν ἐν φῷ τύπτεται οὐκ ἐπὶ τῆς φωνῆς μόνον ἀλλὰ καὶ ἐφ’⁵
 οὐ παντοῖς φόροις ἐστὶν ὁ ἀήρ, οὐχ ἀπλῶς δὲ ἐπὶ τῆς φωνῆς ὁ ἀήρ, ἀλλ’
 οὐ ἐκπνέομεν καὶ οὐδὲ εἰσπνέομεν. τούτῳ γάρ χρῆται ἐπὶ δύο ἔργα, καθάπερ
 30 τῇ γλώττῃ ἐπὶ τε τὴν γεῦσιν καὶ τὴν διαλέκτον· μν ἡ μὲν γεῦσις ἀναγκαία·¹⁰
 πρὸς γάρ τὸ εἶναι συμβάλλεται, διὰ καὶ πλείσιν ὑπάρχει· ἡ δὲ ἐρμηνεία
 χάριν τοῦ εὗ· διὸ καὶ τοῖς τελειοτέροις ὑπάρχει τῶν ζώων. οὕτω δὴ
 καὶ τῷ ἀναπνεῖν χρῆται ἡ φύσις πρός τε τὴν θερμότητα τὴν ἐντὸς ὡς
 ἀναγκαῖφ. καὶ πρὸς τὴν φωνήν, τοῦτο δὲ τοῦ βελτίνος ἔνεκεν. δργαγον δὲ¹⁵
 35 τῆς ἀναπνοῆς ὁ φάρυγξ. ἀναπνέομεν δὲ εἰσπνέοντες καὶ ἐκπνέοντες.
 φάρυγξ δὲ ἔνεκεν πνεύμονος, τούτῳ δὲ τῷ μορίῳ, φημὶ δὲ τῷ πνεύμονι,
 πλεῖον ἔχει τὸ θερμὸν τὰ πεζά καὶ τὰ ἔναιμα ζῶα· παράκειται γάρ τῇ
 καρδίᾳ πηγῇ οὕσῃ τῆς θερμότητος. αὐτός τε οὖν δεῖται τῆς καταψύξεως²⁰

1 αἰσθητῶν C, fort. recte

16 καὶ] ἡ C

post ὑπὸ add. τῶν P sed expunxit

19 μαλακόστραχα C: μαλακόσαρκα PQ

21 ἡ φωνῇ] δ ψόφος Arist.

26 post

τυπτόμενον add. καὶ as

30 γλώσσῃ C

τε etiam Arist. ET: om. Arist. rell.

31 καὶ om. Arist. ET

35 δ] ἡ Q

36 πνεύμονος] πλεύμων Arist. E δὲ

alterum] δῆ Qs

37 πλεῖστον Arist. EX

καὶ πολλῷ μᾶλλον ἡ καρδία· διόπερ ἀναγκαία ἡ ἀναπνοή· εἰσεισι γάρ διὰ 122 τοῦ φάρυγγος ἐλκόμενος ὁ ἔξωθεν ἀλλὰ καταφύχων τὴν θερμότητα. τούτου δὲ τοῦ ἀέρος δν ἀναπνέομεν ἡ κατὰ τὴν ὄρμὴν τῆς ψυχῆς ὑπὸ τῶν 25 ἀναπνευστικῶν δργάνων γινομένη πληγὴ πρὸς τὴν καλούμενην ἀρτηρίαν 5 φωνή ἐστιν· ἀναπνευστικὰ δὲ ὅργανα γλῶττα καὶ ὑπερῶα καὶ φάρυγκες. ἡ βῆσις δὲ οὐκ ἔστι φωνή, εἰ καὶ διὰ τούτων γίνεται τῶν δργάνων· οὐ γάρ καθ' ὄρμην· | ἀλλ' οὐδὲ τὸ χρέμπτεσθαι οὐδὲ τὸ ποππύζειν φωνεῖν ἔστιν. 123 οὐ γάρ γίνεται μετὰ φαντασίας τινός· δεῖ γάρ καὶ τοῦτο προσεῖναι τῷ δρῷ τῆς φωνῆς· σημαντικός γάρ τις ψόφος ἔστιν ἡ φωνή, ἀλλὰ τῶν μὲν φύσει, 10 οἷον ὁ τῶν ὀλόγων ζώων (σημαίνει γάρ καὶ τὰ ἀλογα τὰ πρῶτα πάθη, τὸ ἥδεσθαι ἢ τὸ λυπεῖσθαι), τῶν δὲ καὶ συνθήκης οἷον ἡ τῶν ἀνθρώπων. καὶ ἄλλως δὲ ἡ βῆσις οὐκ ἔστι φωνή· τοῦ γάρ ἀναπνεομένου ἀέρος ἔστι πληγή, ἡ φωνὴ δὲ οὐδὲ τούτου πληγή, ἀλλὰ τούτῳ· τούτῳ γάρ τούτει 15 τὸν ἀπειλημένον τῇ ἀρτηρίᾳ. ὥδε γάρ χρὴ νοῆσαι τὸ συμβαῖνον· ὁ μὲν ἀναπνεόμενος ἀλλὰ τὸν ἐν τῇ ἀρτηρίᾳ πλήττει, οὗτος δὲ αὐτὴν τὴν ἀρτηρίαν, 20 ὥσπερ ἐν ταῖς ἀκοσίῃς ὁ ἐν τοῖς ωσὶν ἐγκατφυδομημένος ἀλλὰ ὑπὸ τοῦ ἔξωθεν πληγτόμενος αὐτὸς ἔπληγτε τὴν μῆνιγγα. σημεῖον δὲ τοῦ τὸν 25 ἀναπνεόμενον ἀέρα χρησιμάτατον εἶναι τῇ φωνῇ τὸ μήτε εἰσπνέοντα μήτε ἐκπνέοντα δύνασθαι φωνεῖν· δεῖ γάρ κατασχεῖν τὸν εἰσπνεύσαντα ἀέρα καὶ 25 μετὰ φαντασίας σημαντικῆς.

9. Ἡ δὲ ὀσμὴ καὶ τὸ ὀσφραντὸν τί ποτέ ἔστιν, οὐδὲ οὕτω ράδιον ἀποδιῦναι, ὥσπερ καὶ τὸ χρῶμα καὶ τὸ | διαφανὲς καὶ τὸν ψόφον. διὰ 124 τοῦτο γάρ οὐδὲ δύναματι δηλῶσαι τὸ ὀσφραντὸν ἔστι, καθάπερ τὸ ἀκονιστὸν διτὶ ⟨ψόφος ἢ⟩ φωνή, καὶ τὸ δύρατὸν διτὶ φῶς ἢ χρῶμα. αἴτιον δέ, διτὶ 30 τὴν αἰσθήσιν ταύτην ἀσθενεστάτην κεκτήμεθα καὶ πολλὰ τῶν ζώων ἀκρι- 5 βεστέραν ἡμῶν τὴν ὄσφρησιν ἔχει, ὥσπερ τῶν πεζῶν κύνες καὶ τῶν πτη- νῶν γύπες. οὔκουν οὐδὲ τοσαύτας διαφορὰς καταλαμβάνομεν τῶν ὀσφραντῶν, 35 δισας τῶν ψόφων ἢ τῶν χρωμάτων, καὶ οὐδενὸς αἰσθανόμεθα τῶν ὀσφραν- τῶν ἄνευ τοῦ λυπεῖσθαι ἢ ἥδεσθαι, οὐδὲ ὡς ἡ ὄψις οὐδὲ ὡς ἡ ἀκοὴ πολλῶν 10 αἰσθάνονται χρωμάτων καὶ ψόφων ἄνευ τῶν τοιούτων παθῶν. τοῦτο δὲ σημεῖον τοῦ πρὸς τὴν χρείαν μόνην ἡμεῖν μεμηχανῆσθαι τινές φασι ταύτην, 35 τὴν δὲ ἔξω τῆς χρείας ἀκριβεῖσαν μὴ προσειληφέναι· καὶ διὰ τοῦτο πῶς ἔχει 15

2 τοῦ P: τῆς P²QC

6 βῆσις etiam Arist. ETy: ις eras. Q: βῆσ Arist. rell.

7 φωνεῖν] φωνὴ C

8 καὶ om. Pas

9 ἔστιν ψόφος P sed corredit

11 καὶ συνθήκη] κατὰ συνθήκην Cs

12 βῆσ Q¹

τοῦ] οὐ Q

13 τύπτει]

πλήττει Cs

22 ἔρος φωνῆς adscribit P in marg.

29 ψόφος ἢ addidi

φῶς] leguisse vid. ἢ τὸ φῶς ut Arist. TWXy: om. Arist. rell.

33 legit αἰσθά-

νεται: ὄσφρανται Arist. ETW

34 ὡς (alterum) C: om. PQ

36 τοῦ a: om. PQCs

πρὸς ἡμᾶς, οὐ πῶς ἔστι τὰ διαφραντὰ διαιγινώσκομεν. εὖλογον δὲ οὕτω 124 καὶ τὰ σκληρόφυτα ματῶν χρωμάτων αἰσθάνεσθαι, καὶ μὴ δήλας αὐτοῖς εἶναι τὰς διαφορὰς τῶν χρωμάτων πλὴν τοῦ φοβεροῦ διὰ τὴν παχύτητα²⁰ τοῦ δργάνου. δῆμος δέ, ἐπειδὴ μήτε τὰ δνόματα τῶν διαφορῶν τῆς δσμῆς 5 μήτε τὴν φύσιν αὐτῶν καταλαμβάνομεν, ἐκ τῶν γευστῶν μεταφέρομεν τὰς ἐπικλήσεις καὶ ταῖς τῶν χυμῶν προσηγορίαις ἀνάλογον χρώμεθα ἐπὶ τῶν δσφραντῶν· οὐδεμίᾳ γάρ λανθάνει χυμοῦ διαφορὰ τὴν γεῦσιν τὴν ἀνθρωπί·²⁵ νην, ἀλλ’ ἀκριβῆ ταύτην ἔχομεν τὴν αἰσθήσιν· ἔστι γάρ οἶνος ἀφῆς τις ἡ γεῦσις, τῇ δὲ τῆς ἀφῆς ἀκριβεῖται σύμπαντα πλευεκτοῦμεν τὰ ζῶα. διὸ 10 καὶ φρονιμώτατόν ἔστι τῶν ζῶων ὁ ἀνθρωπός· μαλακώτερα γάρ | ήμῶν ἡ 125 σάρκα παρὰ τὰ λοιπὰ ζῶα, αὗτη δὲ ἡ κρᾶσις πρὸς φρόνησιν μᾶλλον ἐπιτηδεία. σημεῖον δέ, ὅτι καὶ ἐν αὐτῷ τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων οἱ μαλακόσαρκοι τῶν σκληροσάρκων ὡς ἐπίπαν εὐφυέστεροι, λέγω δὲ τὴν κατὰ φύσιν κρᾶσιν⁵ καὶ μῆ, εἴ τῷ δι’ ἀσκησιν ἡ γυμνασίαν. αἴτιον δὲ ἵστως τὸ τὴν μαλακότητα 15 τῆς σαρκὸς εὔλυτον καὶ εὐδίδον εἶναι τῷ πρώτῳ πνεύματι τῆς ψυχῆς, τὴν σκληρὰν δὲ οἷον δεσμὸν μᾶλλον καὶ ἔμφραξιν. καὶ τὰ μὲν ἄλλα αἰσθήτηρια μορίων τινὶ τοῦ πνεύματος ὑπηρετεῖται· οὐχ ἔστιν οὖν γνωρίσματα¹⁰ τῆς δλης ψυχῆς· ἡ σάρκα δὲ τῷ δι’ δλης διήκοντι. πλὴν δπερ εἶπον, οὐχ εὐποροῦντες τῶν οἰκείων δνομάτων ἐπὶ τῆς δσμῆς ἀπὸ τῆς γεύσεως αὐτὰ²⁰ 20 μεταφέρομεν, καὶ ὥσπερ τῶν χυμῶν τοὺς μὲν γλυκεῖς, τοὺς δὲ πικροὺς δὲ δνομάζομεν, οὕτω καὶ τῶν δσμῶν τὰς μὲν γλυκείας, τὰς δὲ πικράς. ἐνίστε μὲν οὖν ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων ἀμφοτέρων συντρέχει καὶ τὰ δνόματα καὶ τὰ πράγματα, καὶ ὁ γλυκὺς τῇ γεύσει χυμὸς καὶ τῇ δσμῇ γλυκύς, ὥσπερ τοῦ²⁵ 25 μέλιτος· πολλὰ δὲ ἡδεῖα μὲν τῇ δσμῇ, πικρὰ δὲ τῇ γεύσει, ὥσπερ τὰ πολλὰ τῶν μύρων. δμοίως δὲ καὶ αὐστηρὰ δσμῇ καὶ λιπαρὰ λέγεται καὶ δέεια καὶ πάντα ταῦτα ἀπὸ τῶν γευστῶν μετελήλυθεν. πῶς δέ ποτε καὶ³⁰ τοῖς γευστοῖς παρακολουθούσης ἡδονῆς καὶ λύτρης δῆμος ἀκριβεστέρα ἡ γεῦσις τῆς δσφρήσεως, οὐδὲ ὁ φιλόσιφος αὐτὸς οὐδὲ τῶν ἔξηγουμένων τις ἐπειζήτησεν.

30 Ἐστι δὲ ὥσπερ ἡ ἀκοή καὶ ἡ ὅψις ἡ μὲν τοῦ ἀκουστοῦ καὶ ἀνη-³⁵ κούστου, ἡ δὲ | τοῦ δρατοῦ καὶ ἀφράτου, οὕτω καὶ ἡ δσφρησις τοῦ δσφραντοῦ καὶ ἀνοσφράντου· τῆς γάρ αὐτῆς κρῖναι καὶ τὴν παρουσίαν τοῦ οἰκείου αἰσθήτοῦ καὶ τὴν στέρησιν, ἀλλὰ τὴν μὲν καθ’ αὐτό, τὴν δὲ κατὰ συμβεβηκός. ἀνόσφραντον δὲ ὥσπερ καὶ ἀόρατον πολλαχῶς· καὶ γάρ τὸ⁴⁰ 35 τὸ ἀόρατον τὸ μὲν διὰ τὸ μηδ’ δλως τῆς φύσεως εἶναι τῶν δρατῶν, ὥσπερ ἡ φωνὴ καὶ ὁ φόρος, τὸ δὲ διὰ τὸ μόλις δρᾶσθαι ὥσπερ τὸ σκότος, τὸ δὲ καὶ διὰ τὸ βλάπτειν τὴν ὅψιν ὡς τὰ λίαν στιλπνὰ καὶ ἀνταυγοῦντα τοῖς⁴⁵ δημασιν. οὕτω δὴ καὶ τὸ ἀνόσφραντον καὶ τὸ μηδ’ δλως πεφυκὸς ἔχειν

4 ἐπειδὴ οἱ. Ο 5 καταλαμβάνοντες Ο . 10 μαλακώτερον Ms 17 post ὑπη-
ρετεῖται add. οἷον κεχωρισμένα τῆς πρώτης as et praemissο ἔστιν οὖν C, qui om. sequentia
οὐκ — δλης 25 ἡ δδμὴ Arist. E 30 ἔστι C: ἐπεὶ PQ ante ἡ ἀνοή
add. καὶ Arist. ET

δομήν καὶ τὸ μικράν ἔχον καὶ τὸ φαύλην λίαν καὶ οὐ νῆσφρησις οὐκ 126
ἀνέχεται. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ ἐπὶ γευστοῦ καὶ ἀγεύστου διαιρετέον.

Δεῖται δὲ καὶ νῆσφρησις ὥσπερ καὶ νῆσφρησις καὶ νῆσφρησις μεταξύ 15
τινος ἑτέρου σώματος τοῦ διαπέμποντος πρὸς αὐτὴν τὰς τῶν δοσφραντῶν
5 διαφοράς, καὶ ἔσικε καὶ πρὸς ταύτην ὑπηρετεῖσθαι ταῦτα στοιχεῖα ἀπερ
καὶ πρὸς τὴν ἀκοήν καὶ πρὸς τὴν ὄψin, λέγω δὲ δέρα καὶ ὅδωρ· καὶ γάρ 20
τὰ ἔνυδρα τῶν ζώων δομῆς αἰσθάνεσθαι φαίνεται, καὶ ὥσπερ ἐπὶ τῆς
ὄψεως ἦν τὸ διαφανές κοινόν τι πάθος ἀέρος καὶ ὅδατος, οὕτως ἐπὶ τῆς
δοσφρηστικῆς ἄλλο διν εἴη τι πάθος κοινόν, διαθέτει διόσμον τινες
10 ὀνυμάζουσιν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐδὲν θαυμαστόν, εἰ ἐνίκασιν ἀλλήλαις αἱ 25
αἰσθήσεις, ἐκεῖνο δὲ ἄξιον ἀπορίας· ἐπειδὴ γάρ ὁρῶμεν καὶ τὰ ἔντομα τῶν
ζώων αἰσθανόμενα τῆς δομῆς ὥσπερ τὰς μελίσσας (πόρρωθεν γοῦν ἀπαντῶσιν
ἐπὶ τὴν τροφὴν καὶ φεύγουσιν αἰδητικοῦ θυμιωμένου), ἐπείται ζητεῖν, 127
τί δῆποτε ἄνθρωπος μὲν καὶ τὰ ἔντομα σύμπαντα δοσφραίνεται ἀναπνέοντα,
15 μὴ ἀναπνέοντα δὲ νῆσφρησις αἰσθήσεις· οὐδὲ γάρ ἐκεῖναι τοῖς
κοινὸν γάρ ἦν καὶ πρὸς τὰς εἰρημένας αἰσθήσεις· οὐδὲ γάρ ἐκεῖναι τοῖς
δργάνοις αὐτοῖς ἐπιτιθεμένων τῶν αἰσθητῶν ἀντελαμβάνοντο. ἀλλὰ τοῦτο
20 ἄξιον ἀπορίας, πῶς δομᾶται τὰ ἔντομα μὴ ἀναπνέοντα· εἰς γάρ οὐ τρόπος
ἔφ' ἀπάσης αἰσθήσεως τοῖς ἔχουσιν αἰτήν. νῆσφρησιν τινὰ αἰσθήσιν 10
διν ἔχοι τὰ τοιαῦτα ζῶα παρὰ τὴν τοιαύτην δοσφρησιν, νῆσφρησιν τὴν αἰτίαν
τῆς διαφορᾶς. ἀλλ' ἔτεραν μὲν οὐκ διν ἔχοι· τῶν γάρ δοσφραντῶν νῆ
25 ἀντιληψίς δοσφρηστικῆς ἦν, ὥσπερ τῶν ὄρατῶν ὄψις καὶ τῶν ἀκουστῶν ἀκοής· 15
ἀδύνατον οὖν ἀντιλαμβάνεσθαι μὲν ταῦτα τὰ ζῶα τῶν δοσφραντῶν καὶ τὸ
εὐώδες ἑαυτοῖς καὶ τὸ δυσώδες διαγινώσκειν, ἔτερος δὲ αἰσθήσει χρώμενα
καὶ μὴ δοσφρήσει. εἴτι δὲ φεύρομενα φαίνεται ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν καὶ ταῦτα
τὰ ζῶα, ὡφ' ἀνύπερ καὶ τὰ ἀναπνέοντα, οἷον ἀσφάλτου καὶ θείου καὶ τῶν 20
τοιούτων. ὥστε διτι μὲν δοσφραίνεται δῆλον, πῶς δὲ μὴ ἀναπνέοντα, τοῦτο
ρήτεον. ἔσικεν οὖν τοῖς ἑναίμοις διαφέρειν τὸ αἰσθητήριον τοῦτο τῶν
30 ἐντόμων, καὶ ὥσπερ ἐπὶ τῆς ὄψεως τὰ μὲν γρῆται βλεφάροις ὥσπερ περι- 25
φράγμασι καὶ ἐλύτροις, ἀ μὴ κινήσαντα μηδὲ ἀνασπάσαντα οὐχ ὄρχη, τὰ
δὲ οὐδὲν ἔχει προκαλύμμα ἐπικείμενον, ὡς τὰ σκληρόφυταλμα, ἀλλ' εὐθὺς
ὄρχη ὡς οἶν τέ ἐστιν ὄραν τὸ γινόμενον ἐν τῷ διαφανεῖ χρώμα· οὗτω
δὲ | ἄρα ἔχει καὶ ἐπὶ τῆς δοσφρηστικῆς, τοῖς μὲν ἐντόμοις ἀκάλυψες εἶναι 128
35 τὸ δοσφραντικὸν ὄργανον, ὥσπερ τὸ ὅμμα τοῖς σκληροφυτάλμοις, τοῖς δὲ
ἀναπνέουσιν ἔχειν τι ἐπικαλύμμα, διαφέρειν τὸ δοσφραντικὸν ὄργανον τοῖς διευρυ- 5

4 τῶν οἱ. Q 5 στοιχεῖα] χεῖται add. P² 7 φαίνεται] πέφυκε Qs 9 διορισμόν
Q sed correxit 10 αἱ οἱ. Q 13 θυμιουμένου Q 15 post δὲ fort.
addendum ἀλλ' ἐκπνέοντα ex Arist., ubi tamen ἀλλ' ἐκπνέοντα om. Wy 18 τοῦτο scripsi:
τι τὸ: 'fort. ἐστὶν vel τοῦτο' Spengel 21 παρὰ] περὶ Q 22 post μὲν add. οὖν Qs
26 δὲ] δη Arist. Eγ post ἰσχυρῶν add. δομῶν C² in marg. as, sed cf. Simpl. p. 154,17
29 ἀναίμοις Q 31 μὴ] μηδὲ Cs 32 εὐθὺς etiam Arist. SUVX: εὐθέως
Arist. rell.

νημένων τῶν φλεβῶν καὶ τῶν πόρων. διὰ τοῦτο οὖν τὰ ἀναπνέοντα οὐκ 128
δσμᾶται ἐν τῷ βδατί· οὐδὲ γάρ ἀναπνεῖσαι αὐτοῖς δυνατόν, ὅστε μὴ δυ-
ναμένων ἀναπετασθῆναι τῶν πόρων εἰκότως οὐδέναται τηνικαῦτα χρῆσθαι
τῇ δσφρήσει. τὸ τοίνυν ἀναπνεῖν οὐδέ τοῦ δσμᾶσθαι αἰτιον θετέον, ὥσπερ 10
οὐδὲ τὰ βλέφαρα τοῦ ὄραν, ἀλλὰ τῆς τοῦ πόρου τοῦ δσφραντικοῦ ἀνα-
καλύψεως. ἔστι δὲ η δσμὴ τοῦ ἔνηροῦ, ὥσπερ ὁ χυμὸς τοῦ ὑγροῦ· δοκεῖ
γάρ τὰ θυμιώμενα καὶ θερμαινόμενα μᾶλλον διδωδέναι. δεῖξει δὲ ταῦτα τὰ
ἐν τοῖς Περὶ τῆς αἰσθήσεως ἀκριβῶς, καὶ ἔκεινα περιμενετέον. τὸ δὲ 15
αἰσθητήριον τὸ δσφραντικὸν τὸ δυνάμει τοιοῦτον ἔστιν οἶνον τὸ δσφραντόν,
10 δταν δὲ δσφραίνηται ξδη, οὐκέτι δσφραντικὸν ἀλλ' δσφρανόμενον
γίνεται.

10. Τὸ δὲ γευστόν ἔστιν ἀπτόν τι, ὥστε καὶ η γεῦσις ἀφή τις. δτι 20
γάρ τὸ γευστὸν ἀπτόν, οὕτως ἀν λάβοις. ἐπει γάρ τὸ γευστὸν οὐδὲν ἄλλο
ἐστιν η χυμός, πᾶς δὲ χυμὸς ἐν ὑγρῷ, τὸ δὲ ὑγρὸν ἀφῇ κρίνεται, ἀνάγκη
15 τὸ γευστὸν καὶ ἀπτόν εἰναι. διὰ τοῦτο ἄρα, ἐπειδὴ ἀφή τις καὶ η γεῦσις 25
ἐστιν, οὐ δεῖται τίνος μεταξὺ ὄντος ἀλλοτρίου σώματος τοῦ μέλλοντος αὐτῇ
παραπέμψειν τὰς διαφορὰς τῶν χυμῶν, ὥσπερ η ὄρασις τοῦ διαφανοῦς
ἐδεῖτο, καὶ η ἀκοή τοῦ διηγοῦς, καὶ η δσφρήσις τοῦ δισμοῦ· πᾶσαι γάρ
αὗται δέονται μεταξύ τίνος ἀλλοτρίου, δι' οὐ ποιοῦνται τὰς ἀντιλήψεις τῶν 129
20 αἰσθητῶν, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτῶν τι τὸ μεταξὺ τοῦτο, ἀλλ' ἀπολέλυται τῆς
αἰσθήσεως. η δὲ γεῦσις οὐχ οὕτως· οὐδὲ γάρ η ἀφή. ἀλλ' εἰ καὶ δέ-
οιντό τίνος καὶ αὗται μεταξὺ ὄντος, ως ἐπιδείξομεν, ἀλλὰ τοῦτο τὸ μεταξὺ 5
η λόγος εὑρήσει αὐτῶν τι ὃν τῶν αἰσθησῶν· τοιοῦτον γάρ η σόρει η τὸ
τῇ συρκὶ ἀνάλογον. διὰ τοῦτο καὶ ην ὅν δδατι ὥμεν, αἰσθάνεσθαι δυνάμεθα
25 τοῦ χυμοῦ, δντινα ἀν ἔχη τὸ ὄδωρ, καθίστερ καὶ οἱ ἐν τῇ θαλάσσῃ κατα- 10
δυόμενοι· αἰσθάνονται γάρ καὶ οὕτοι τῆς ἀλυρότητος, ἀλλ' οὐ τῇ ἀφῇ
ἀλλὰ τῇ γεῦσει, καὶ οὐ διὰ τοῦ δδατος μεταξὺ ὄντος, ἀλλὰ τῷ μεμῆθαι
τῷ δδατι τὸν χυμόν· καὶ γάρ τῶν πομάτων γευόμενα ἐν ὑγρῷ ὄντων,
ἀλλ' οὐ τοῦ ὑγροῦ μεταξὺ ὄντος ἀλλ' αὐτοῦ δεξαμένου τὸν χυμόν, δεξα- 15
30 μένου δὲ οὐχ ως τὸ διαφανὲς τὰ χρώματα· οὐ γάρ οὕτως ὄρδαται τὰ
χρώματα τῷ ἀναμίγνυσθαι πρὸς τὸν δέρα η ἀπορρεῖν τι αὐτῶν καὶ ἀνα-
κίρνασθαι πρὸς τὸ διαφανές. τὸν χυμὸν δὲ κερασθῆναι δεῖ τῇ ὑγρότητι 20
καὶ μιγῆσαι καὶ ὥσπερ ἐν ὅλῃ εἰδος γενέσθαι· ποιότης γάρ ὑγροῦ ο
χυμός, ἀλλ' οὐχ η ὑγρόν· ἀλλαι γάρ ποιότητες ὑγροῦ η ὑγρόν, οἶνον τὸ
35 εὔεικτον καὶ εὐδόισθον καὶ εὐδιάκρετον, ο χυμὸς δὲ ποιότης ὑγροῦ, δτι πάντως
ἐν ὑγρῷ. καὶ οὕτω καθ' αὐτὸν ὑπάρχει τῷ ὑγρῷ ο χυμός, δτι τῷ εἰναι 25
αὐτοῦ ἐμπεριέχεται η ὑγρότης, ἐμπεριέχεται δὲ η δυνάμει η ἐνεργείᾳ· οἱ

1 φλεβῶν etiam Arist. ET: φλεβίων Arist. rell.

7 διδέξει C τὰ (post ταῦτα) eras. Q: om. Cs

9 τὸ δυνάμει etiam SUX: om. τὸ Arist. rell.

om. C ἀλλὰ λέλυται C 24 κἄν εἰ Arist. ET: καὶ εἰ Arist. rell.

(εἰμεν E corr.) Arist. δυνάμεθα] legisse vid. αἰσθανόμεθα: αἰσθανόμεθ' άν Arist. E:

γίσθανόμεθ' άν Arist. plerique 37 ἐμπεριέχεται—ἐνεργείᾳ] om. quae his respondent Arist. E

3 τηνικαῦτα] τὰ τοιαῦτα C

8 έν τοῖς Περὶ τῆς αἰσθήσεως] 5

17 παραπέμψειν C 20 τοῦτο

ημεν

γάρ θλεις δυνάμεις οὐγροί· ἀμα γάρ τῷ πελάσαι τῇ γλώττῃ συντήκονται καὶ 129
έξυγραινούσι τὴν γλῶτταν.

Τὸ μὲν οὖν μεταξύ, λέγω δὲ τὸ τοιοῦτο | μεταξὺ τὸ ἀλλότριον, ἐπὶ 130
τῶν αἰσθήσεων τούτων ἔλλείπει, τὰ μέντοι γε λοιπὰ ἀνάλογόν ἐστιν· ὡς
5 γάρ τὸ χρῶμα ἦν ὄρατόν, οὕτω γευστόν ἐστιν ὁ χυμός· καὶ ὥσπερ ἡ ὅψις
τοῦ τε ὄρατοῦ καὶ τοῦ ἀράτου (τὸ γάρ σκότος ἀράτου, κρίνει δὲ καὶ 5
τοῦτο ἡ ὅψις), οὕτω καὶ ἡ γεῦσις τοῦ τε γευστοῦ καὶ τοῦ ἀγεύστου· τῆς
γάρ οἰκείας στερήσεως ἑκάστη τῶν αἰσθήσεων ἀντιληπτική, καὶ οὐ μόνον
γε τῆς στερήσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑπερβολῆς, ἀλλὰ ταύτης γε σὸν βλάβη·
10 οὐ γάρ ὄμοιώς αἰσθάνεται σιγῆς ἡ ἀκοή καὶ τῶν μεγάλων καὶ βιαίων 10
ψύφων, ἀλλ' ἔκεινης μὲν τῷ μὴ κινεῖσθαι, τούτων δὲ τῷ φθείρεσθαι·
γίνονται γάρ πως καὶ αἱ ὑπερβολαὶ τῶν αἰσθητῶν ἀναίσθητοι διὰ τὸ τὴν
δύναμιν ὑπερτείνειν τῆς αἰσθήσεως, καὶ διὰ τοῦτο οὐ μόνον ὁ μικρὸς ψύφος 15
ἀνήκουστος, ἀλλὰ τρόπον τινὰ καὶ ὁ μέγιστος καὶ ὁ βίαιος. οὕτως οὖν
15 διτὸν καὶ τὸ ἄγευστον, τὸ μὲν τῷ λίαν ἔλλείπειν, ὥσπερ οἱ λίθοι, τὸ δὲ
τῷ λίαν ὑπερβάλλειν καὶ φθείρειν τὴν γεῦσιν, ὥσπερ καὶ τὰ ἄγαν δριμέα
καὶ δέσμα καὶ αὐστηρά· τρίτος δέ ἐστι τρόπος ἀγεύστου τοῦ παντάπατι 20
χυμὸν δέχεσθαι μὴ πεφυκότος, οἷον φωνῆς ἢ ἀέρος. οὕτω δὲ εἰχε καὶ
20 ἐπὶ τοῦ ἀράτου καὶ ἀνηκούστου· ἦν γάρ ἐπ' αὐτῶν καὶ οὗτος ὁ τρόπος
τοῦ ἀδυνάτου.

Τῶν γευστῶν τοίνυν ἀρχὴ τὸ ὑγρόν· ὅλη γάρ τοῦτο γίνεται τοῖς 25
χυμοῖς, ἀρχὴ δέ τις ἦν καὶ ὅλη, τῶν γευστῶν δὲ καὶ τὸ ποτόν·
ὑγρὸν γάρ καὶ τοῦτο καθὸ χυμὸν ἔχει ἡ πλείονα ἡ ἐλάττων,
25 ἀλλ' ἥδη τὸ μὲν κατὰ φύσιν τοῖς ζώοις, διπερ καὶ κυρίως ποτόν, τὸ
δὲ λυμαντικὸν μᾶλλον καὶ φθαρτικόν, διπερ καὶ ἀποτομ μᾶλλον ἀν εἴποις· 131
φθείρει γάρ τὴν γεῦσιν. καὶ χρὴ πρῶτον αὐτὸν γευστόν, εἰδ' οὕτω καὶ
ποτὸν γενέσθαι. κοινὸν δὲ ἀφῆς καὶ γεύσεως τὸ ποτόν· καὶ γάρ ὑγρὸν 5
καὶ ἔγχυμον, ὃν τοῦ μὲν ἡ ἀφή, τοῦ δὲ ἡ γεῦσις ἀντιλαμβάνεται. εἰ οὖν
30 ὑπερβάλλοι τὴν συμμετρίαν, ὡς μὲν γευστὸν φθείρει τὴν γεῦσιν, ὡς δὲ
ἀπόδην διλον τὸ ζῶον. ἐπεὶ οὖν ἐν ὑγρῷ τὸ γευστόν, ἀνάγκη τὸ αἰσθητήριον
αὐτοῦ, λέγω δὲ τὸ ὄργανον φέρειν τὴν γεῦσιν, μήτε 10
ὑγρὸν εἶναι ἐντελεχείᾳ μήτε ἀδύνατον ὑγραίνεσθαι· πάσχει γάρ ἡ γεῦσις
ὑπὸ τοῦ γευστοῦ ἡ γευστόν· δεῖ οὖν αὐτὸν δυνάμει μὲν εἶναι ὑγρόν, ὑγραί-
35 νεσθαι δὲ ἐνεργείᾳ, ὑγραίνεσθαι δὲ οὕτως, ὥστε σώζεσθαι αὐτοῦ τὴν οἰκείαν 15
κατασκευὴν καὶ ὀπηγήνα τὸ γευστόν· σημεῖον δὲ τὸ μήτε κατέχειν οὔσαν
τὴν γλῶτταν αἰσθάνεσθαι, μήτε λίαν ὑγράν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν καμνόντων·
τίτε γάρ διὰ τὴν περικεχυμένην ὑγρότητα τῆς πρώτης ἀντιλαμβάνεται, τούς
δὲ ἄλλους χυμοὺς μόλις διακρίνει, καὶ φαίνεται τοῖς κάμνουσι πάντα πικρά, 20

6 τε om. Arist. EW

7 τοῦ (ante ἀγεύστου) etiam Arist. SV: om. Arist. rell.

12 αἰσθητῶν Z: αἰσθήσεων PQCs

14 τρόπον τινὰ om. Q καὶ ὁ μέγας τε καὶ ὁ

βίαιος mrg. P² (γρ.) et Arist. et omisso ὁ (ante βίαιος) mrg. Q 16 ὑπερβάλλειν εκ

ὑποβάλλειν Q 23 τὸ μὲν om. C καὶ om. Q διπερ καὶ κυρίως ποτόν add. P²

im marg. 30 ὑπερβάλλει QC³ 31 post ἀνάγκη add. καὶ Arist. praeter, STVX

διότι τῇ γλώσσῃ περιέχυται τοιοῦτος χυμός, ὥσπερ καὶ ὅταν προγευσάμενοι 181
χυμοῦ ἵσχυροῦ γευσάμεθα εὐθὺς ἑτέρου, οὐχ ὁμοίως δὲ αἰσθανόμεθα τῆς
διαφορᾶς τῷ προκατέχεσθαι τῷ σφοδροτέρῳ. ἔστι δὲ καὶ τὰ εἴδη τῶν 25
χυμῶν ἀνάλογον τοῖς τῶν χρωμάτων, ἀπλᾶ μὲν τὰ ἐναντία, τὸ γλυκὺ καὶ
5 τὸ πικρόν, ἔχόμενα δὲ τοῦ μὲν γλυκέος τὸ λιπαρόν, τοῦ πικροῦ δὲ τὸ
ἀλμυρόν; μεταξὺ δὲ τούτων τὸ δριμὺ καὶ αὐστηρὸν καὶ στρυφνὸν καὶ δέξι·
σχεδὸν γάρ αὖται δοκοῦσιν εἶναι διαφοραὶ χυμῶν. συγκειφαλαιοῦται δὴ καὶ 182
ἐπὶ ταύτης ὁμοίως δὲ λόγος, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων, ὅτι τὸ
μὲν γευστικὸν ὅργανον ἔστι τὸ δυνάμει τοιοῦτον, γευστὸν δὲ τὸ ποιοῦν
10 ἐντελεχείᾳ τὸ ὅργανον οἷον αὐτῷ.

11. Περὶ δὲ ἀφῆς δύο ταῦτα ἀν τις ἀπορήσειεν· ἐν μὲν πότερον μία
αἰσθήσις ἔστιν ἡ πλείους, ἔτερον δὲ τί ταύτης τὸ ὅργανον τῆς αἰσθήσεως,
ἀρα ἡ σάρκα καὶ τὸ ἀνάλογον ἐπὶ τῶν μὴ σάρκας ἔχόντων, ἣ οὖ, ἀλλὰ
τοῦτο μέν ἔστι μεταξύ, τὸ δὲ ὅργανον ἄλλο τι καὶ εἰσω; δὲ μὲν οὖν οὐχ 10
15 ἔστι μία αἰσθήσις ἡ ἀφῆ, σημεῖον ἀν τις νομίζοι τὸ μὴ μιᾶς ἐναντιώσεως
εἶναι κριτικὴν ταύτην τὴν αἰσθησιν, ὥσπερ τὴν ὅψιν λευκοῦ καὶ μέλανος
μόνον καὶ τῶν μεταξύ, καὶ τὴν ἀκοήν δέξιος καὶ βαρέος καὶ τῶν μεταξύ, 15
καὶ τὴν γεῦσιν πικροῦ καὶ γλυκέος· ἐν δὲ τοῖς ἀπτοῖς πολλαὶ εἰσιν ἐναντιώσεις
καὶ πᾶσαι ἔμμεσοι μεσότητος καθ' ἔκαστην οἰκείας θεωρουμένης, οἷον
20 θερμὸν ψυχρόν, ἕγρον δυρόν, σκληρὸν μαλακόν, βαρὺ κοῦφον, λεῖον τραχύ. 20
τοῦτο μὲν οὖν ἵσως ἀν τις οὐχ ἀπογράψωται μὲν ἀλλὰ πιθανῶς διαλύσει,
δὲ τι καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων πλείους μιᾶς φαίνονται ἐναντιώσεις,
οἷον ἐν φωνῇ οὐ μόνον διέστης καὶ βαρύτης, ἀλλὰ καὶ μέγεθος καὶ σμικρότης
καὶ λειότης καὶ τραχύτης φωνῆς, εὗροι δὲ ἀν τις καὶ περὶ τὸ χρῶμα 25
25 διαφορὰς ἵσως τοιαύτας. ἀλλ' οὐχ ἵκανη καθάπερ εἶπον ἡ παραμυθία·
μέγεθος μὲν γάρ καὶ σμικρότης κοινὰ πασῶν ἔστι τῶν αἰσθήσεων καὶ τοῦ
καθ' ἑαυτὴν ἐκάστη μεγάλου καὶ μικροῦ αἰσθάνεται, λειότης δὲ καὶ τραχύτης 183
ἡτοι λέγονται ἐκ μεταφορᾶς τῶν ἀπτῶν, ἡ τοῦ σχήματος καὶ αὖται ἀν
εἰεν, εἰπερ καὶ φωνῆς σχῆμα θετέον διὰ τὸν πληττόμενον ὑπὸ αὐτῆς ἀέρα· τὸ 5
30 δὲ σχῆμα κοινὸν ἦν καὶ αὐτὸς αἰσθητόν. οὐχ οὕτω δὲ ἔχει τὸ θερμὸν καὶ
τὸ ψυχρόν, καὶ τὸ σκληρὸν καὶ τὸ μαλακόν, καὶ τὸ βαρὺ καὶ τὸ κοῦφον,
ἀλλὰ καὶ πάντα ταῦτα ἴδια τῆς ἀφῆς αἰσθητὰ καὶ οὐδὲν αὐτῶν ἑτέρᾳ
αἰσθήσει προσῆκει. τί οὖν τὸ γένος ἡ τις ἡ φύσις ἡ ὑποκειμένη ταύτη 10
τῇ αἰσθήσει; καὶ πότερον μία ἡ πλείους; οὐδὲ γάρ τοῦνομα αὐτῆς πρόχειρον
35 ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἀκοῆς δέ τοις φύσος, καὶ ἐπὶ τῆς ὅψεως τὸ χρῶμα, καὶ ἐπὶ τῆς
γεύσεως ὁ χυμός. αὕτη μὲν οὖν τοιαύτη τίς ἔστιν ἀπορία.

Πότερον δέ ἔστι τὸ αἰσθητήριον τῆς ἀφῆς εἰσω τῆς σαρκός, ἡ 15
οὐδαμῶς, ἀλλ' εὐθὺς ἡ σάρκα, οὐκ ἀκριβεῖ ἀν τις γρψτο σημείῳ ἐκ τοῦ

2 χυμοῦ om. Arist. E

γευσάμεθα Q¹C: γευσόμεθα PQ

7 δῆ] δὲ Cs

9 post τοιοῦτον add. οἷον τὸ γευστὸν C: om. PQ Arist.

10 οἷον αὐτὸν desideratur ap.

Arist.

20 κοῦφον βαρὺ Q

21 διαλύσειν ei. Spengel

26 ἔστι] εἰσὶ Cs

28 ἀπτῶν] αὐτῶν P

ἀν om. Q

34 οὐδὲ C: οὔτε PQ

38 εὐθὺς ex Arist.

(εὐθέως) Q in ras. a: ἐφ' οἷς P: ἐφη̄ lit. erasa C

γίνεσθαι τὴν αἰσθησιν ἅμα θιγγάνοντι· καὶ γάρ νῦν εἴ τις περὶ τὴν σάρκα 133
περιτείνειν οἶνον ὄμενα ποιήσας η̄ λεπτὴν διθύρην, ὅμως εὐθὺς ἀφαμένοις ²⁰
γίνεται ἔνδηλος η̄ θερμότης η̄ η̄ ψυχρότης η̄ η̄ σκληρότης η̄ η̄ μαλακότης
η̄ ἔκαστη τῶν λοιπῶν ἐναντιώσεων· καίτοι δῆλον ὡς οὐκ ἔστιν ὁ ὄμην
5 αἰσθητήριον· οὐδὲ γάρ εἰ συμφυὲς γένοιτο, ὥσπερ οἱ μῦθοι φασὶ τὸν χιτῶνα
τῷ Ἡρακλεῖ, οὐδὲν ἡττον ἀλλὰ καὶ μᾶλλον η̄ αἰσθησις ἀν δικνοῦτο. τάχα ²⁵
οὖν καὶ νῦν τὸ τοιοῦτο μόριον τοῦ σώματος, οἶνον ἔστιν η̄ σάρξ, ἔνδον οὖσι
τοῖς ὄργανοις τοῖς πρὸς ἔκαστην τῶν ἐναντιώσεων πεφυκόσι καὶ τοσούτοις
γε, δοσιπέρ καὶ αἱ ἐναντιώσεις | εἰσί, περιπέπλαστα ἐν καὶ δμοιον ἀπασιν 134
10 ὥσπερ ἔλυτρον, καθάπερ εἰ καὶ ἀὴρ ἐν κύκλῳ ἡμῖν περιεπεφύκει καὶ
συμφυὴς η̄ καὶ ἀχώριστος ἄχρι τινὸς ἐν τῷ σχήματι τοῦ στερεοῦ τούτου
σώματος περικεχυμένος, ἐν φῷ τὸ ζῶον· ἐδοκοῦμεν γάρ ἀν τηνικαῦτα δι’ 5
ἐνὸς ἀντιλαμβάνεσθαι αἰσθητήριον καὶ φύσιν ἀκοὴν ὅσφησιν μὴ διακρινομένων τῶν
15 ὄργανων ἐν τῷ περικεχυμένῳ ἀέρι, ἀλλὰ διὰ παντὸς δμοίως καὶ τὰ χρώματα ¹⁰
ὄργαντων ἡμῖν, καὶ τοὺς φόφους ἀκούντων, καὶ τὰς ὄσμας δσμωμένων.
νῦν δὲ οἱ διώρισται τὰ ὄργανα πρὸς τὴν ἔκτὸς ἐπιφάνειαν τοῦ σώματος,
οἱ’ ὧν γίνονται αἱ αἰσθήσεις, φανερὰ τὰ εἰρημένα αἰσθητήρια ἔτερα ὄντα.
ἐπὶ δὲ τῆς ἀφῆς ἀδηλον εἰ πλείω η̄ ἔν. τί γάρ κωλύει πλείω μὲν εἰναι, ¹⁵
20 τὴν σάρκα δὲ ἀπασιν ἔξωθεν ὁμοίαν οὖσαν ὥσπερ ἔλυτρον περιπεπλάσθαι;
τὸ δὲ ὥσπερ ἔλυτρον εἰπον, διτι ἐξ ἀέρος η̄ ὕδατος ἀδύνατον η̄ συστῆναι
τὸ ἔμψυχον σῶμα· δεῖ γάρ στερεὸν εἰναι φῷ χρῆται τὸ γενητὸν καὶ ²⁰
φθαρτὸν ζῶον. λείπεται δὴ μικτὸν εἰναι ἐκ γῆς καὶ τῶν ἀλλων στοιχείων,
οἷον βιούλεται εἰναι η̄ σάρξ καὶ τὸ ἀνάλογον. εἰ δέ τις ὑπόθοιτο ζῶα εἰναι
25 πύρινα η̄ ἀέρινα, ἐπὶ τούτων χαλεπὸν διακρῖναι ὥσπερ ἔφην τὰς πέντε
αἰσθήσεις καὶ τὰ ὄργανα, οἵς χρῆται ἔκαστη. θέα δὲ καὶ τὸν λόγον, εἰ ²⁵
μὴ προσάγεται. εἰ γάρ πᾶσα αἰσθησις διὰ τοῦ μεταξύ, καὶ η̄ ἀφῆ· τοῦ δὲ
ἀπτοῦ καὶ τοῦ ἀπτικοῦ οὐδὲν ἔστιν ἔτερον μεταξύ η̄ τὸ σῶμα, τὸ σῶμα ἄρα | τὸ ¹³⁵
μεταξύ, δι’ οὖν γίνεται η̄ ἀντιληψίς. διαίσει δὲ τοῦ ἀέρος τε καὶ τοῦ ὕδατος,
30 ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀλλων αἰσθήσεων η̄ μεταξύ, διτι μὴ κεχώρισται ὥσπερ
ἔκεινα, ἀλλ’ ἔστι συμφυὲς τῷ ζῶῳ. διτι δ’ οὐδὲν ἵκανὸν τεκμήριον τοῦ ⁵
μίαν εἰναι αἰσθησιν τὴν ἀφῆν τὸ τὴν σάρκα εἰναι μίαν, δι’ η̄ τῶν ἀπτῶν
λεγομένων ποιούμεθα τὰς ἀντιλήψεις, δηλοὶ η̄ ἐπὶ τῆς γλώττης ἀφῆ· ἀπάντων
γάρ τῶν ἀπτῶν αἰσθάνεται κατὰ τὸ αὐτὸ μόριον καὶ χυμοῦ. εἰ μὲν οὖν

2 ἀψάμενος ἐνσημανει Arist. 3 ἔκδηλος C 5 συμφυὴς Ms 7 τοιοῦτον as et
Arist. praeter E 9 εἰσί om. C 10 περιπεφύκει PQ 15 πάντων C
18 αἰσθήσεις] κινήσεις Arist., sed αἰσθήσεις γρ. Arist. S: κινήσεις καὶ αἱ αἰσθήσεις
Arist. U 20 ἀπασιν] πᾶσαν C 22 γενητὸν as 23 δὴ etiam Arist. VW: δὲ
Arist. rell. post ἐκ add. τῆς Cs 24 εἰναι (prius) desideratur ap. Arist.
η̄ οὐ. C 25 τοιοῦτων as 27 εἰ γάρ— η̄ ἀφῆ Arist. Ald. et Basil. inseruerunt
ex Them. 28 τοῦ om. M: incl. s 28 τοῦ om. M: incl. s 29 τε om. C 29 τε om. C
etiam Arist. TXy: om. Arist. rell. 29 τε om. C 29 τε om. C
P in marg.

καὶ ἡ ἄλλη σὰρξ ἥσθιάντο τῶν τε ἀλλων ἐναντιώσεων καὶ τοῦ χυμοῦ, 135
ἔδοκει ἂν ἡ αὐτὴ καὶ μία αἰσθησις γεῦσις καὶ ἀφή· νῦν δὲ δύο φαίνονται
διὰ τὸ μὴ ἀντιστρέψειν τὰ ὅργανα, ἀλλὰ δι’ οὖν μορίου τῶν χυμῶν
αἰσθανόμεθα, διὰ τοῦ αὐτοῦ καὶ τῶν ἀπτῶν· δι’ οὖν δὲ τῶν ἀπτῶν, οὐδὲ διὰ 15
5 παντὸς καὶ τῶν χυμῶν. ἔτι καὶ τοῦτο ἂν τις περὶ τῆς ἀφῆς ἀπορήσειεν·
εἰ γάρ πᾶν σῶμα βάθυος ἔχει, τοῦτο δέ ἐστι τὸ τρίτον μέρεθμος, ὃν δέ
ἐστι σωμάτων μεταξὺ ἔτερον σῶμα, οὐδὲ ἐνδέχεται ταῦτα ἀλλήλων ἀπτεσθαι,
εἴπερ ἀπτεται ἀλλήλων, ὃν τὰ πέρατά ἐστιν ἄφα, τοῖς δὲ ὑγροῖς περίκειται 20
πάντως ὑγρότης καὶ τοῖς διεροῖς, πῶς δὲ ἀπτοιτο ἐν τῷ ὅδατι στερεὰ
10 σώματα ἀλλήλων; ἡ γάρ ἀνάγκη ἕηρὰ εἶναι τὰ ἄκρα καὶ ταῦτα ἐν ὅδατι
ὅντα, ἡ ὅδωρ γίγνεσθαι αὐτῶν μεταξύ, οὐδὲ ἀνάπλεα τὰ ἔσχατα. εἰ δὲ τοῦτο 25
ἀληθής, ἀδύνατον ἄφασθαι ἀλλοὶ ἀλλοὶ ἐν ὅδατι, ὥστε οὐδὲ τὰ ἄγκιστρα
ἀπτεται τῶν ἰχθύων, οὐδὲ οἱ ἰχθύες ἀλλήλων. εἰ δὲ διὰ διλήγον τὸ μεταξύ,
οὐδὲν πρὸς τὸν λόγον. εἰποι δ’ ἀν τις ταῦτὸν καὶ ἐπὶ τῶν ἐν τῷ | δέρι 136
15 δοκούντων ἀπτεσθαι, διὰ πάντως μὲν δὲ ἀλήρ μεταξύ παρεμπίπτει τῶν τε
ἀπτικῶν καὶ τῶν ἀπτῶν, λανθάνει δὲ μᾶλλον ἡμᾶς· ἤτοι γάρ αἰσθητὸς δὲ
ἀλήρ πρὸς τὴν ἀφήν, ἡ τὸ ὅδωρ. αὕτη δὲ ἡ ἀπορία τὸ μέν τι πιθανῶς 5
δὲ λέγοι, τὸ δέ τι καὶ σφόδρα δὲ παρορφή. αὐτοῦ γάρ τοῦ ὅδατος πῶς
ἀπτεται τὰ ἐν ὅδατι, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀέρος πῶς ἀπτεται τὰ ἐν ἀέρι; οὐ
20 γάρ δῆπου δι’ ἔτερους καὶ τούτων εἴτε πλείονος εἴτε ἐλάττονος, ἀλλ’ εὐθὺς
ἡ σὰρξ τοῖς στοιχείοις τούτοις προσπίπτει. ἀλλ’ δὲ γε ἐξ ἀρχῆς προύθεμεθα 10
ζητεῖν, οὐδὲ τοῦτο ἦν, ἀλλ’ εἰ διὰ σὰρξ αὐτὴν αἰσθητήριον τῶν ἀπτῶν, ὥσπερ
ἡ κόρη τῶν ὄρχων, ἡ τὸ μὲν αἰσθητήριον εἴσω, ἡ σὰρξ δὲ μεταξύ τοῦ
τε ὅργάνου τοῦ πρώτου καὶ τῶν ἀπτῶν. δοκεῖ γάρ δυσωπεῖν ἡμᾶς δὲ 15
25 λόγος τὸ ὅμοιον ἀπαιτῶν ἐπὶ τῆς ἀφῆς, ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἀλλων αἰσθήσεων,
καὶ ἀξιῶν καὶ τὴν γεῦσιν καὶ τὴν ἀφήν μὴ τῷ ἀπτεσθαι καὶ θιγγάνειν
αὐτὰς τῶν αἰσθητῶν, ἀλλὰ διά τινος μέσου τὰς ἀντιλήψεις ποιεῖσθαι, τὴν
διαφορὰν δὲ εἴπερ ἄρα ὑπάρχειν ἐν μόνῳ τῷ πόρρωθεν καὶ ἐγγύθεν· 20
ἐκείνας μὲν γάρ διὰ πλείονος τοῦ μεταξύ, ταύτας δὲ δι’ ἐλάττονος ἐνεργεῖν.
30 διὸ καὶ λανθάνειν τὸ μέσον οὐδὲν, διὰ διλήγον, ἀλλ’ διὰ καὶ συμφυὲς
ταῖς αἰσθήσεσι. πῶς δὲ ἡμαίνει τὸ ὅργεν τὴν αἰσθησιν ταύτην καὶ 25
διὰ μέσον τινός, οὐ χρή θαυμάζειν. πλεοναχῶς γάρ ἡ ἀφή, καὶ ἀλλοί
μὲν τρόπον κοινῶς ἐφ’ ἀπάντων τῶν μεγεθῶν ἐάν τε σώματα, ἐάν τε
ἀσώματα ἡ (λέγονται γάρ καὶ γραμμαὶ ἀπτεσθαι κύκλων, καὶ κύκλοι
35 ἀλλήλων), ἐτέρως δὲ ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν καὶ τῶν αἰσθήσεων· ἐπ’ ἐκείνων 30
μὲν γάρ κατὰ παράθεσιν μόνον λέγομεν τὴν ἀφήν, διαν δὲ τὸ πέρατα 137
ἡ, ἐπὶ δὲ τῆς ὧς αἰσθήσεως ἀφῆς κατὰ ἀντιληφίν· ὥστε ἐπ’ ἐκείνων μὲν
οὐδὲν τε εἰναί ⟨τι⟩ μεταξύ, τὴν δὲ ὧς αἰσθησιν ἀφήν ἀτε οὐ φιλήν
παράθεσιν οὐσαν ἀλλ’ ἀντιληφίν τοῦ προκειμένου οὐδὲν κωλύει καὶ διά 5
40 τινος μέσου ἀντιλαμβάνεσθαι, τὸ δὲ μέσον λανθάνειν ἡμᾶς, ὥσπερ καὶ νῦν,

1 η om. C 5 ἔτι scripsi: ἐπει 7 ταῦτα] αὐτὰ Arist. EWY 12 ἄλλο
ἄλλου ἄφασθαι Cs 19 ante δέρι add. τῷ Q 23 δὲ om. Q 38 τι addidi
αἰσθησιν ἀφήν transposui: ἀφήν αἰσθησιν

ἥνικα ἀν ἐν ὅδατι ἀπτώμεθα, λανθάνει ἡμᾶς ἡ ὑγρότης ἡ περικεχυμένη 137
τοῖς ἐσχάτοις τῶν ἀπτομένων σωμάτων, καὶ ἐν δέρι παραπλήσιον μὲν τὸ
συμβαῖνον, ἡμᾶς δὲ μᾶλλον ἐκφεύγει τὸ μέσον. ταῦτὸν δ' ἀν συνέβαινεν
ἡμῖν, καθάπερ καὶ τὸ πρότερον εἶπον, εἰ καὶ δι' ὑμένος αἰσθανοίμεθα τῶν
5 ἀπτῶν λανθάνοντος η̄ διείργει. ἀλλ' ὥσπερ ἐν τῷ ὅδατι θιγγάνειν μὲν
δοκοῦμεν τῶν ἀπτῶν, λανθάνει δὲ τὸ μεταξύ, οὗτως ἵσως καὶ ἐπὶ τῆς 15
πρώτης ἀφῆς, λέγω δὲ πρώτην τὸ ἐντὸς αἰσθητήριον. ἀπτεσθαι μὲν γὰρ
αὐτῷ δοκοῦμεν ἔκείνων, λανθάνει δὲ τὸ μέσον καὶ τοσούτῳ μᾶλλον, δισφ
καὶ συμφυέστερον τῷ ὅργανῳ.

10 Μέσον μὲν οὖν τι εἶναι θετέον καὶ ταύτης τῆς αἰσθήσεως, καὶ μὴ 20
κατὰ τοῦτο εἶναι τὴν διαφορὰν τῆς ἀφῆς καὶ τῆς γεύσεως πρὸς τὰς ἄλλας,
ἀλλὰ καὶ ἔκεινο μᾶλλον, διτὶ ἐπ' ἔκεινων μὲν οὐ τὸ μέσον αὐτὸ διλοιοῦται,
ἀλλὰ διὰ τοῦ μέσου τὸ αἰσθητήριον (τὸ δὲ διπλας ἀκούστεον τοῦ ἀλλοιοῦ- 25
σθαι, προείρηται). ἐνταῦθα δὲ ἀμα πάσχει τό τε αἰσθητικὸν καὶ τὸ μέσον.
15 ψύχεται γὰρ αὐτῇ η̄ σάρκει καὶ θερμαίνεται. ὥσπερ οὖν ὁ τὴν ἀσπίδα
πλήξας ἄμα πλήττει καὶ τὸν ὄπλιτην, οὗτω τὸ αὐτὸ ἀμα τὴν σάρκα καὶ
τὴν ἀφῆν. τὸ διαφανὲς | δὲ οὐκ ἡλοιοῦτο λευκὸν αὐτὸ η̄ μέλαν γιγνόμενον, 138
οὐδὲ ὁ ἐν τοῖς ὀστὶν ἐγκατωθοδημημένος ἀήρ αὐτὸς δέκας η̄ βαρὺς γινόμενος
ἀπὸ τοῦ φύσιον. οὐχ διτὶ οὖν αἱ μὲν χρῶνται μέσω, η̄ δὲ οὐ χρῆται,
20 διενηγγάσιν, ἀλλ' διτὶ τοῖς μὲν ἄλλο ἵσως, τοῖς δὲ ἄλλο ὑπηρετεῖται τὸ 5
μέσον, ἐπεὶ ταῦτον γε η̄ σάρκει πρὸς τὴν ἀφῆν, διπερ ἀήρ καὶ ὅδωρ πρὸς
τὴν ὄψιν καὶ τὴν ἀκοήν. σκόπει δὲ καὶ τοῦτο· τῇ μὲν κόρῃ εἴ τις ἐπιθείη
τι λευκόν η̄ τῷ ἐν τοῖς ὀστὶν ἀέρι τὸν φύσιον η̄ τῷ πόρῳ τῷ διὰ τῶν 10
μυκτήρων τὴν ὄσμήν, οὐ γίνεται ταῖς αἰσθήσεσι ταύταις ἀντιληφτικές, τῇ
25 σαρκὶ δὲ αὐτῇ ἐπιτιθεμένων τῶν ἀπτῶν αἰσθανόμεθα. δῆλον ἄρα, ὡς
οὐδὲ αὕτη τὸ πρώτον αἰσθητήριον τῶν ἀπτῶν (ταῦτὸν γὰρ ἀν ἐπασχε τοῖς
λοιποῖς). ἀλλ' ἔκεινο μὲν εἰσω, αὕτη δὲ μεταξύ. 15

Οἱ λόγοι δὲ οἱ περὶ τῆς ἀφῆς οἱ σύμπαντες ὥδε ἔχουσιν, ἐπειδὴ καὶ
φιλοτιψήτερον ἀνέστραπται περὶ τὸν τόπον Ἀριστοτέλης. πᾶσα αἰσθήσις
30 διὰ τοῦ μεταξύ, ὥστε καὶ η̄ ἀφῆν, καὶ οὐδὲν ἄλλο μεταξύ τῆς ἀφῆς
εὑρίσκεται καὶ τῶν ἀπτῶν, η̄ (η̄) σάρκει, ὥστε αὕτη μεταξύ. εἰ δι' 20
ὑμένος ἀπτοίμεθα η̄ δι' ὅδατος, λανθάνει τὸ μέσον. οὐδὲν οὖν θαυμαστόν,
εἰ καὶ νῦν λανθάνει τὸ μέσον, δισφ καὶ συμφυέστερον. οὐδὲν τῶν
αἰσθητηρίων προστιθεμένου τοῦ αἰσθητοῦ γίνεται ἀντιληφτικές, τῇ σαρκὶ δὲ
35 προστιθεμένων τῶν αἰσθητῶν· οὐκ ἄρα η̄ σάρκει αἰσθητήριον. τοῦ κούφου 25
καὶ τοῦ βαρέος οὐ θιγγάνοντες αἰσθανόμεθα, ἀλλὰ τῇ εἰσω δυνάμει· οὐδὲν
οὖν θαυμαστόν, εἰ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐναντιώσεων ταῦτὸ συμβαίνει, εἰσω

3 δ' ἀν εχ ? Q 4 αἰσθανόμεθα C 5 η̄] διτὶ Arist. 7. 8 ἀπτεσθαι—
δοκοῦμεν] νῦν add. Arist. praeter SUVX 8 ἔκεινω P: ἔκεινον C 10 οὖν τι
εἶναι] εἶναι τι Q 12 ἔκεινων] ἔκεινον PQ 13 τοῦ ἀλλοιοῦσθαι suspectum
16 ἄμα om. Arist. praeter E 19 ἀπό] ὑπὸ C 27 οἱ σύμπαντες add. P in marg.
29 ἀντέστραπται πρὸς C λόγος ἀποδειτικὸς περὶ τῆς ἀφῆς καὶ τοῦ ταύτης μεταξύ
adscribit P in marg. 30. 31 τῆς ἀφῆς εὑρίσκεται] εὑρ. τῆς τε ἀφῆς Cs η̄ η̄
scripsi: η̄ PQ: εἰ μὴ η̄ Cs 33 νῦν] οὗτω C 35 post αἰσθητῶν add. γίνεται Cs

μέν τισι δυνάμεσιν | ἔκαστης αἰσθανόμεθα, δοκοῦμεν δὲ τῇ σαρκὶ. οὗτος 139
δὲ οὐκ εἴρηται ὑπ’ Ἀριστοτέλους διάλογος.

“Οτι μὲν οὖν διὰ τοῦ μεταξύ, τοσοῦτε· οὗτι δὲ πλείους αἰσθήσεις ἡ
ἀφῆ, τοσοῦτε. μία αἰσθησις περὶ μίαν ἐστὶν ἐναντίωσιν, ἡ δὲ δοκοῦσα 5
ἢ ἀφῆ περὶ πλείους, οὐκ ἄρα μία αἰσθησις ἡ ἀφῆ. ὥσπερ πλείους αἰσθήσεις
ὄψις καὶ ἀκοή, δι’ ἑνὸς δὲ τοῦ μεταξύ ἐνεργοῦσιν, οὕτως οὐδὲν κωλύει
πλείους μὲν εἶναι αἰσθήσεις καθ’ ἔκαστην τῶν λεγομένων ἀπτῶν ἐναντιώ· 10
σεων, ἐνὶ δὲ χρῆσθαι τῷ μεταξύ, λέγω δὲ τῇ σαρκὶ. περὶ τὸ αὐτὸ διόριον
οἷον τὴν γλῶτταν καὶ γεῦσίς ἐστι καὶ ἀφῆ, καὶ δύμας πλείους εἰσὶν αἱ
10 αἰσθήσεις· οὐδὲν οὖν κωλύει καὶ περὶ πᾶσαν τὴν σάρκα ταῦταν συμβαίνειν,
αἰσθάνεσθαι μὲν διὰ τοῦ αὐτοῦ μορίου τῶν ἀπτῶν ἀπάντων, εἶναι δὲ πλείους 15
τὰς αἰσθήσεις. εἰ ἦν τι ζῶν δέρινον, οὐκ ἀν δέδοκει διαφέρειν ὄψις τῆς
ἀκοῆς· δι’ διλού γάρ ἀν δέντος καὶ ἤκουεις καὶ ἐώρα· ἀλλ’ δύμας ἤσαν ἀν
δύο τῇ διαφορῷ τῶν κρινομένων· καὶ νῦν τοῖνυν, ἐπειδὴ σάρκινόν ἐστι τὸ 20
ζῶν καὶ δι’ ὅλης αἰσθάνεται τῆς σαρκὸς ἀπάντων τῶν ἀπτῶν, δοκεῖ μὲν
εἶναι μία αἰσθησις ἡ ἀφῆ, οὐκ ἐστι δὲ ἀλλ’ ὅσαι ἐναντίωσεις. δὲ
ἐπιζητεῖ πρὸς τὸν περὶ τῆς σαρκὸς λόγον Ἀλέξανδρος, οὐχ ἵκανόν· εἰ γάρ
μὴ ἡ σὰρξ αἰσθητήριον τῶν ἀπτῶν, τί, φησιν, ἔτερον; δεῖ γάρ εἰναι τι ἀφωρι- 25
σμένον, ὡς ὀφθαλμοὶ ὄψεως καὶ ὥτα ἀκοῆς καὶ τῶν δισφραντῶν οἱ μυκτῆρες
20 καὶ τῶν ὑπὸ τὴν γεῦσιν ἡ γλῶττα. ἀκούετω γάρ Ἀριστοτέλους τῶν ἀπτῶν
εἶναι τὸ αἰσθητήριον πρὸς τῇ καρδίᾳ. πάλιν | εἰ δεῖ τὸ ἀνάλογον ἐπὶ τῶν 140
αἰσθήσεων ζητεῖν, ἔδει, φησιν, ὥσπερ τῶν ἀλλων αἰσθήσεων τὰ μεταξύ οὐκ
αἰσθάνεται, εἰτα μηδὲ τὴν σάρκα αἰσθάνεσθαι, εἰπερ δι’ αὐτῆς μέσης ἡ
ἀφῆ. ἀκούετω δὲ πρὸς τοῦτο Ἀριστοτέλους, οὗτι οὐκ αἰσθάνεται τῇ σαρκὶ 5
τὸ ζῶν, ἀλλ’ ἀμα τῇ σαρκὶ. καὶ τὸ ἀνάλογον οὖν οὐ πάντη ληπτέον,
ἐπεὶ καὶ συμφυές τῷ μεταξύ τῆς ἀφῆς καὶ τῆς γεύσεως, τῶν λοιπῶν δὲ
οὐ· καὶ οὐχ οἰόν τε τοῦ αὐτοῦ σώματος τῷ ὀφριμῷ κατὰ ταῦτα μέρος
πλείους ἀφασθαι ἀμα, ὥσπερ οὐδὲ γεύσασθαι τοῦ αὐτοῦ χυμοῦ πλείους 10
ἀμα, ἵδεν μέντοι τὸ αὐτὸ δρῶμα πλείους ἀμα καὶ ἀκοῦσθαι τοῦ αὐτοῦ
30 ϕόρου μορίους δυνατόν, καθάπερ ἐν τοῖς θεάτροις. ταῦτα μὲν οὖν τοῦτον
τὸν τρόπον καὶ γηπορήσθω καὶ διακεκρίσθω.

Σωματικωτάτη μέντοι τῶν αἰσθήσεών ἐστιν ἡ ἀφῆ· καὶ γάρ τὰ ὑπο- 15
κείμενα ταύτῃ σωματικάτατα καὶ σώματος καθὸ σῶμα διαφοραί, οὐ καθὸ
ἔμψυχον σῶμα. εἰδόποιοι γάρ τῶν πρώτων στοιχείων θερμότης ψυχρότης,
35 ὑγρότης ἑρότης, περὶ δὲν εἴρηται ἐπ’ ἀκριβὲς ἐν τοῖς Περὶ γενέσεως καὶ 20
φυορᾶς. τὸ δὲ αἰσθητήριον τῶν ἀπτῶν καὶ ἐν φῷ ἡ καλούμενη ἀφῆ πρώτῳ
ὑπάρχει, καλεῖν μὲν ἀπτικὸν προσήκει, ὥσπερ ἀκούστικὸν καὶ ὄρατικὸν καὶ
δισφραντικόν, εἰδέναι δέ, οὗτοι τὸ μόριον ἐν φῷ πρώτῳ ἡ δύναμις αὗτη τῆς

6. 7 οὐδὲ (νερα.) πλείους μὲν κωλύει Q 9 δύμας Q¹: δύμοις PQ(?)C αἱ
ομ. P 12 ἢν] οὖν C δέριον Q ante ὄψις add. ἡ Cs 13 καὶ
ἡκουεν ἐκυτοῦ Cs 17 Ἀλέξανδρος] cf. de an. p. 57 Br. 19 ὄψεων C 26 τῆς
ἀφῆς καὶ ομ. Q 27 οὐ om. P: post add. Q 34 σῶμα ἔμψυχον Cs 35 Περὶ
γενέσεως καὶ φυορᾶς] B 2 37 ὑπάρχει] αἰσθησις add. Arist. ETWγ 38 πρώτων P

ψυχῆς, δυνάμει τοιοῦτον ἔστιν οἵα τὰ ἀπτὰ ἐνεργείᾳ. δυνάμει οὖν [τὸ] 140
θερμὸν καὶ δυνάμει ψυχρὸν καὶ τὰ λοιπά· διόπερ εἴπον αὐτὸν καὶ σωματι-
κώτατον εἶναι· τὸ γάρ αἰσθάνεσθαι καθόλου εἴρηται, διτὶ πάσχειν πως ήν,
εἴρηται δ' διτὶ καὶ τὸ πάσχον πῇ μὲν ταῦτον ἔστι | τῷ ποιοῦντι, πῇ δὲ 141
5 οὐδὲ ταῦτον· πάσχον μὲν γάρ οὐ ταῦτον, πεπονθός δὲ ταῦτον. διὸ τοῦ
ὅμοίως θερμοῦ η̄ ψυχροῦ η̄ σκληροῦ η̄ μαλακοῦ τὸ αἰσθητήριον τῆς ἀφῆς
οὐκ αἰσθάνεται (καὶ οὐ μόνον γε τὸ εἴσω, ἀλλ' οὐδὲ τὸ μεταξύ, οἷον η̄ σ-
σάρξ), ἀλλὰ τῶν ὑπερβολῶν καὶ τῶν ἐλείψεων, ὡς τῆς αἰσθήσεως οἷον
μεσότητός τινος οὔσης τῶν ἐν τοῖς αἰσθητοῖς ἄκρων, μεσότητος δὲ οὐχ ὡς
10 τὰς ἀρέτας λέγομεν τῶν κακιῶν εἶναι μεσότητας· αὗται γάρ τῷ ίσον αὐτῶν
ἀφεστάναι μεσότητες καὶ εἰσὶ καὶ λέγονται· ἐνταῦθα δὲ διτὶ δυνάμει 10
τὸ μέσον ἄμφω τὰ ἄκρα. καὶ ταύτῃ δὲ οὐχ ὅμοίν ταις ἄλλαις
αἰσθήσεσιν η̄ ἀφή, διτὶ μηδὲ ὅμοίως μεσότητες. ἐκεῖ μὲν γάρ ἄχρουν παντά-
πάσιν ήν, ἐν τῷ πρώτῳ η̄ δύναμις η̄ ὄρατική, καὶ ἄψιφον παντελῶς, ἐν 15
15 τῷ πρώτῳ η̄ δύναμις η̄ ἀκούστική· ἐνταῦθα δὲ οὐχ οἷόν τε ἀπάσχεις αὐτὸν
ἀπτῆς ποιότητος ἀμοιρεῖν· σῶμα γάρ ἔστι τὸ ἀπτικόν, εἴρηται δέ, διτὶ
σώματος η̄ σῶμα ποιότητές εἰσιν αἱ ἀπταί. ἄλλως οὖν μεσότητες η̄ ἀφή
καὶ ἄλλως αἱ ἄλλαι, ἐκεῖναι μὲν τῷ μηδὲν ἔχειν ἀν δέχονται, αὕτη δὲ τῷ 20
ἔχειν ήδη τὸ μεταξύ τοῦ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ τοῦ σκληροῦ καὶ τοῦ μα-
20 λακοῦ· τὸ γάρ μέσον κριτικὸν τῶν ἄκρων· γίνεται γάρ πρὸς ἑκάτερον
αὐτῶν θάτερον τῶν ἄκρων ήδη καὶ πάσχει ὑφ' ἑκατέρου τῶν ἄκρων, οὐχ
η̄ ὄμοιον, ἀλλ' η̄ ἀνόμοιον. ἔτι δὲ ὕσπερ τοῦ ὄρατοῦ καὶ τοῦ ἀρράτου 25
η̄ πως η̄ ὄψις, ὅμοίως δὲ καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν οἰκείων στερήσεων, οὕτω καὶ
η̄ ἀφή τοῦ ἀπτοῦ καὶ τοῦ ἀνάπτου, ἀναπτον δὲ τό τε μικράν παντάπασιν
25 ἔχον καὶ ἀμυδράν τῶν ἀπτῶν διαφοράν, καὶ τὸ ὑπερβάλλον αὐθίς καὶ 142
φυγρτικόν, ὡς τὸ λίαν θερμὸν καὶ ψυχρόν. καθ' ἑκάστην μὲν οὖν περὶ
τῶν αἰσθήσεων εἴρηται τύπῳ· τεύξονται γάρ ιδίου λόγου.

12. Καθόλου δὲ ἔστω περὶ πάσης αἰσθήσεως δῆλον, διτὶ η̄ μὲν 5
αἰσθησίς ἔστι τὸ δεκτικὸν τῶν εἰδῶν ἀνεύ τῆς ὥλης, οἷον οἱ κηρὸς τοῦ
30 δακτυλίου ἀνεύ τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ χρυσοῦ, καὶ λαμβάνει μὲν τὸν χρυ-
σοῦν η̄ χαλκοῦν τύπον, οὐχ η̄ δὲ χρυσοῦς η̄ χαλκοῦς. οὕτω δὲ καὶ η̄
ὄψις τὸ χρῶμα τοῦ ἔχοντος, καὶ τὸν φύσιον η̄ ἀκοή, οὐδὲν δὲ ηττον καὶ 10
η̄ γεῦσις καὶ η̄ ὅσφρησις, εἰ καὶ μὴ δοκεῖσι· καὶ γάρ εἰς ταύτας αἱ
ποιότητες μὲν διικνοῦνται, η̄ δὲ ὥλη καὶ τὸ ὑποκείμενον ἔξω. πάσχειν
35 μὲν οὖν λέγονται αἱ αἰσθήσεις ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν, πολὺ δὲ τὸ πάθος
διάφορον η̄ ὡς πάσχει τὰ ἀψυχα, μᾶλλον δὲ ἀναίσθητα σώματα· αἱ μὲν 15
γάρ αἰσθήσεις λέγονται πάσχειν ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν ἔξω μενούσης αὐτῆς
τῆς ὥλης, τοῦ δὲ εἰδούς μόνου κινοῦντος τὸ αἰσθητήριον, τὰ δὲ τεμνόμενα

1 οἷα] οἷον C ἀπτὰ Q¹C: αὗτὰ PQ τὸ eras. Q: om. C 4 διτὶ] διπη Q
6 η̄ (ante ψυχροῦ et μαλακοῦ) etiam Arist. SUV: καὶ Arist. rell. 10 αὐτῶν C:
αὐτῶν PQs 11 δ' ins. Q² 11. 12 τὰ μέσα Qs 13 μηδὲ] οὐδὲ Cs
18 αὗται Q 20 γίνεται—(21) τῶν ἄκρων add. P² in marg. 29 δ (ante κηρὸς)
om. Arist. ETy 38 μόνον C

ἡ θλώμενα ἡ καόμενα συνεισιούσης πάσχει τῆς ὥλης τῆς τοῦ ποιοῦντος.¹⁴² τέμνει γάρ οὐχ ἡ δέντης, ἀλλ' ἡ μάχαιρα τουτέστιν δέντης ἡ μετὰ τιμήρου,
καὶ καί τὸ πῦρ, οὐχ ἡ τοῦ πυρὸς μορφὴ καὶ ὁ λόγος. διόπερ ἐπὶ τούτων
μὲν τὸ πάθος κυρίως· εἰς γάρ τροπήν τινα καὶ εἰς μεταβολὴν τελευτῇ,
5 μᾶλλον δὲ ἡ ὥλη γίνεται τοῦ ποιοῦντος τὸ πάσχον [καὶ] κυρίως, ὥσπερ ²⁵
τὸ καόμενον τοῦ κάρντος, καὶ τὸ θλώμενον τοῦ θλῶντος, καὶ τοῦ τέμνοντος
τὸ τεμνόμενον· αἱ δὲ αἰσθήσεις οὐχ ὥλαι γίνονται τῶν αἰσθητῶν· οὐ γάρ
λευκίνεται ἡ αἰσθήσις οὐδὲ μελαίνεται οὐδὲ βαρύνεται ἡ δέντη,¹⁴³ | ἀλλ'
10 διπλάκις καὶ εἰρήκαμεν καὶ ἔροῦμεν, τὸ εἶδος ὑποδέχεται μάνον καὶ τὸν
λόγον. διὸ καὶ εἰς κρίσιν καὶ εἰς ἀντιληψιν τελευτῶσιν· ὥλη γάρ οὐδεμία
δύναται κρίνειν τὸ ἐγγινόμενον εἶδος· ἀσύνετον γάρ τι καὶ ἄκριτον καὶ ⁵
ἀναντιληπτὸν ἡ γε ὥλη. ὁ λόγος μέντοι καὶ τὰ ἄλλα καὶ λόγον κρίνει καὶ
εἶδος εἶδους ἀντιλαμβάνεται, εἶδος δὲ ἡ αἰσθήσις καὶ λόγος τοῦ πρώτου
αἰσθητηρίου· δύναμις γάρ αὐτοῦ ἐστὶ καὶ μορφὴ. καὶ τῷ μὲν ὑποκειμένῳ
15 ταῦτὸν ἡ τε αἰσθήσις καὶ τὸ αἰσθητήριον, ὥσπερ καὶ ἀπασα μορφὴ τῷ ¹⁰
δεδεγμένῳ, τὸ δὲ εἶναι ἔτερον τοῦ τε δργάνου καὶ τῆς δυνάμεως· τὸ μὲν
γάρ ὅργανον μέγεθός τι καὶ σῶμα ἐστιν, ἡ δύναμις δὲ λόγος καὶ εἶδος
ἐκείνου. φανερὸν δὲ ἐκ τῶν εἰρημένων καὶ διὰ τί ποτε τῶν αἰσθητῶν αἱ
ὑπερβολαὶ φιλείρουσι τὰ αἰσθητήρια· ἐὰν γάρ ὑπὲρ τὴν δύναμιν ἡ τοῦ ¹⁵
20 αἰσθητηρίου ἡ κίνησις, φιλείρεται ἀναγκαῖς ἡ δύναμις· λύεται γάρ ὁ λόγος,
τοῦτο δὲ ἦν ἡ αἰσθήσις· πᾶς μὲν γάρ λόγος συμμετρία τις καὶ ἀρμονία
καὶ οἷον μεσότης, πᾶν δὲ ἡρμοσμένον φιλείρεται ὑπὸ τοῦ καθ' ὑπερβολὴν ²⁰
ἀναρμόστου, ὥσπερ καὶ ἡ συμφωνία καὶ οἱ τόνοι τῶν χροδῶν, δταν σφο-
δότερον πλήττωνται ὑπὸ τῆς δυνάμεως, καθ' ἦν ἡρμόσθησαν.

25 Τοῦτο τε οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων φανερὸν δπως συμβαίνει, καὶ διὰ τί
ποτε τὰ φυτὰ οὐκ αἰσθάνεται ἔχοντά τι μόριον ψυχικὸν καὶ πάσχοντα ὑπὸ ²⁵
τῶν ἀπτῶν· καὶ γάρ ψύχεται καὶ θερμαίνεται καὶ ὑγραίνε-
ται. περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων αἰσθήσεων οὐδὲ ἀπορήσει τις εὐλόγως,
εἰ δύναιε τὰ φυτὰ ἡ δσφραίνεται· περὶ τῆς ἀφῆς δὲ | οὐκ ἀπεικότως.¹⁴⁴

30 πάσχει γάρ ὑπὸ τῶν ἀπτῶν. ἡ πάσχει μέν, οὐχ οὕτω δὲ πάσχει, ὡς τὸν
λόγον τοῦ πάθους ἀναμάττεσθαι χωρὶς τῆς ὥλης· οὐδὲ γάρ δλως ἔχει
τοιαύτην ἀρχὴν οἷαν ψιλὰ τὰ εἶδος δέχεσθαι τῶν ἀπτῶν, οὔτε μήν τι ⁵
μόριον τοῦ σώματος ἡ δλων τὸ σῶμα ἐν μεσότητι κεκραμένον τῶν ἀπτῶν
ἐναντιώσεων, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ζώων ἡ σάρκα καὶ τὸ ἀνάλογον, ἀλλ' ἐπὶ³⁵
35 ὑπέρτερα τῶν ἐναντίων τὸ σῶμα αὐτῶν νένευκεν· ἀναισθητότερα δὲ καὶ
αὐτῶν τῶν ζώων ἐστὶ τὰ τοιαῦτα. πάσχει οὖν συνεισιούσης τῆς ὥλης τῆς ¹⁰
τοῦ ποιοῦντος· ὑγραίνεται γάρ εἰσω τοῦ ὑγροῦ εἰσιόντος, καὶ ψύχεται εἰσω
τοῦ ψυχροῦ εἰσιόντος μετὰ τῆς ὥλης. τῶν μὲν οὖν τρεφομένων ἔνδον χρή-

5 ἡ eras. Q: om. Cs καὶ delevi 8 οὐδὲ δέντης C: ἡ δέντης PQ
12 καὶ λόγον om. Qs 13 post καὶ add. ὁ Ms 18 ἐκεῖνο Arist. E διὰ
τῇ εἰ C ποτε] δήποτε Cs 21 ἦν om. Arist. ETWY 26 post πάσχοντα
add. τι Arist. praeter SUX post ἀπτῶν add. αὐτῶν Arist. ETWY 29 περὶ¹
δὲ τ. ἀ. C 31 τῆς om. QC: incl. s 32 οἷον Q 33 κεκραμένον PQ

γενέσθαι τὴν ὅλην· καὶ γάρ τὴν τροφήν· τῶν αἰσθανομένων δὲ η̄ αἰσθάνεται 144 οὐδαμῶς, ἀλλ' ἔξω μένειν τὸ τῷ αἰσθητῷ ὑποκείμενον. ἄλλως τε καὶ μάτην εἰχεν εἴπερ εἰχεν αἰσθησιν τὰ φυτά· οὐ γάρ ἐπ' αὐτοῖς τὸ φεύγειν τὰ ἀλλότρια καὶ τὰ οἰκεῖα διώκειν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ζώων ὄρῶμεν, ἀλλ' ἐν 5 αὐτῷ μένει τῷ τόπῳ κατερριζωμένα· οὐδὲν δὲ η̄ φύσις μάτην ποιεῖ. ἔλκει 20 μὲν οὖν ἔκαστον οἰκεῖον χυμόν, οὐδὲν αὐτὰ κρίνοντα ὡς οἰκεῖον, ἀλλὰ τῆς φύσεως τὰ οἰκεῖα προσαγομένης ἄνευ τινὸς ἀντιλήψεως τῶν φυτῶν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ζώων η̄ φύσις ἐποίει· τῆς γάρ τροφῆς τὸ μὲν οἰκεῖον 25 προσάγεται, τὸ δὲ ἀλλότριον ἀπαθεῖται, αἰσθησις δὲ η̄μῖν οὐδεμίᾳ τοῦ 10 γινομένου. οὔτε οὖν ὄργανον ἐν τοῖς φυτοῖς ἀφωρισμένον πρὸς αἰσθησιν, οὔτε τὸ κοινὸν πάσῃς αἰσθήσεως, οἷον τὸ πνεῦμα κεκραμένον ἐν συμμετρίᾳ τοιαύτῃ. |

Καθόλου δ' ἀν τις καὶ τοῦτο ἐπιζητήσειν, εἰ πάθοι ἀν τι ὑπὸ τῆς 145 ὁσμῆς τὸ ἀδύνατον ὑσφρανθῆναι, η̄ ὑπὸ χριώματος τὸ μὴ δυνάμενον ιδεῖν, 15 η̄ ὑπὸ φόρου τὸ μὴ δυνάμενον ἀκοῦσαι. η̄ ὑπὸ τοῦ ἀκουστοῦ μὲν ὡς 5 ἀκουστοῦ τὸ μὴ ἀκοῦσον ποιεῖν ἀδύνατον, οἱ δὲ ρηγνύμενοι λίθοι καὶ τὰ διυστάμενα φυτὰ ὑπὸ τῶν βριονῶν οὐ πάσχουσιν ὑπὸ τοῦ φόρου ὡς ἀκουστοῦ, ἀλλ' θτὶ ἐν ἀριῷ ὁ φόρος, οὗτος δὲ πληττόμενος ἄγαν δρμίως πλήγεται, φῶς δὲν προσπέσῃ· ἐπεὶ καὶ δταν ὑπὸ τῆς ἀλμῆς διατήγχαιται τὰ χιτώνια, οὐχ ὑπὸ 10 τοῦ χυμοῦ πάσχει τῆς ἀλμῆς η̄ γευστὸς ὁ χυμός, ἀλλ' η̄ τοιαδὶ ποιότης.

πάσχει δὲ οἱ ἀριῷ καὶ ὑπὸ φόρου καὶ ὑπὸ ὁσμῆς, ἀλλ' ὅμως ὅξειν μὲν τὸν ἀριό λέγομεν, ὁσμᾶσθαι δ' οὐ. πάσχει δὲ καὶ τὸ ὄδωρ καὶ ὑπὸ φόρου 15 καὶ ὑπὸ ὁσμῆς, ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο αἰσθάνεται, ἀλλ' εἰ καὶ εὐπαθέστερα τῶν σωμάτων τὰ ἀόριστα, δρμῶς τὸ αἰσθάνεσθαι οὐ τὸ ῥαδίως πάσχειν 20 θετίν, ἀλλὰ τὸ γίνεσθαι ἐν τῷ αἰσθανομένῳ τὸ εἶδος ἄνευ τῆς ὅλης καὶ μένειν χρόνον τινὰ καὶ τοῦ ποιήσαντος ἀπελθόντος. ὅλως γάρ δ καὶ πρότε- 25 ρον εἴρηται, τὸ πάσχον κυρίως ὅλη γίνεται τῶν ποιούντων. θερμαίνεται γάρ καὶ ψύχεται καὶ ἐηραίνεται καὶ ὑγραίνεται οὐ τελευτῶντος τοῦ πάθους εἰς κρίσιν, ἀλλ' εἰς αὐτὴν τὴν τροπὴν καὶ τὴν μεταβολὴν ίσταμένου. διὸ 30 μήποτε καὶ η̄ σάρκες διὰ τοῦτο οὐκ ἦν αἰσθητήριον, θτὶ καὶ αὐτῇ πως ἀπολαύει τῶν ἀπτῶν ἐναντιώσεων τοῦτον τὸν τρόπον ὥσπερ τὰ ὄψυχα, θερμαίνομένη καὶ ψυχομένη καὶ ώσπερ ὅλη γιγνομένη ταῖς ἀπταῖς ἐναντιώσεσι. τοῦτο δὲ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθητηρίων οὐδὲν ὄρῶμεν· η̄ γάρ κύρη οὐ λευκαί- 146 νεται οὐδὲ οἱ ἐν τοῖς ὀστὶν ἐγκατωφοδομημένοι ἀριῷ βαρύτερος γίνεται η̄ 35 δέντερος. ώστε καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἀν εἴη η̄ σάρκες αἰσθητήριον· οὐ γάρ οίσα τε ἀναμάττεσθαι τὸ εἶδος φιλὸν καὶ τὸν λόγον, ἀλλ' η̄ ὅλη γίνεται τῶν 5 ποιούντων, τὸ δὲ κρίνον ἀπαθές είναι ὑπὸ τοῦ κρινομένου προσήκει.

11 κεκραμμένον PQ

13 τι om. Arist. ETWY

τῆς om. Q Arist.: habet

Si apł. 16 ἀδύνατον Q²C: δυνατόν PQ 19 τήκηται Q 21 post ὑπὸ (prius)

add. τοῦ Ms ἀλλ' ὅμως —(28) ὁσμῆς add. P in marg. 24 ῥαδίως] κυρίως Cs

28 καὶ (primum) om. Q 32 ἀπταῖς C: αὐταῖς PQ 36 τὸ εἶδος suprascer. Q³

η̄] η̄ QC: om. as

ΘΕΜΙΣΤΙΟΥ ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ.

147

ΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

1. Ὅτι δὲ οὐκ ἔστιν αἰσθησις ἑτέρα παρὰ τὰς πέντε, ἐκ τῶνδε 5 πιστεύσειν ἄν τις. οὐ γάρ ἐπειδὴ διηπορήσαμεν ἐν τοῖς προτέροις, μήποτε 5 ἄρα πλείους ὡσιν αἱ τῆς ἀφῆς δυνάμεις, διότι πλείω τὰ ὑποκείμενα, διὸ τοῦτο ἀλλήτην τινὰ περιβλεπτέον αἰσθησιν ὡς ἐκλιμπάνουσαν· καὶ γάρ εἰ 10 πλείω τὰ ἄπτα, καὶ πλείους αὐτῶν αἱ ἐναντιώσεις, ἀλλ’ οὐδέν γε δμως αὐτῶν ἐκφεύγει τὴν κρίσιν τῆς αἰσθησεως· καὶ γάρ τὸ βαρὺ καὶ τὸ κοῦφον, εἰ καὶ μὴ θίγουσιν εὐθὺς ἐνδηλον ὅσπερ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρόν, ἀλλ’ 15 δμως οὐ διαλανθάνει τὴν αἰσθησιν· ἔχομεν γάρ τινα δύναμιν κριτικὴν τῆς 15 ροπῆς. ζητοῦμεν δὲ νῦν οὐκ, εἴπερ ὁρμῶς αὐτὴν συντάττομεν ταῖς δυνά- μεσι ταῖς ἀπτικαῖς, ἀλλ’ εἰ τις δλως ἀντιληφτικῆς ήμεν ἐλλείπει τῶν ὑπαρ- χόντων παύθων τοῖς σώμασιν. οὐ φαίνεται δέ· | πάντα γάρ κρίνομεν καὶ 148 πάντων αἰσθανόμεθα. ἔτι εἰ τις αἰσθησις ήμεν ἐλλείπει, καὶ τὸ ὅργανον 15 αὐτῆς ἀνάγκη ήμεν ἐλλείπειν. πᾶν δὲ ὅργανον αἰσθητικὸν σῶμα, σῶμα δὲ ἀπαντέξειν τοῖς τῶν ἀπλῶν στοιχείων η̄ ἐκ πλειόνων. ἔχομεν δὲ καὶ 5 ἐκ τῶν ἀπλῶν καὶ ἐκ τῶν συνθέτων τὰ αἰσθητήρια· η̄ μὲν γάρ κόρη ἔξι 5 ὅδατος η̄, η̄ δὲ ἀκοὴ ἔξι ἀέρος η̄ τοῖς γε ἐνόδοις ἔξι ὅδατος, η̄ δὲ ὅσφρησις 10 θατέρου τούτων· ἐκ πυρὸς γάρ η̄ γῆς η̄ φύσις οὐδὲν ἐποίησεν αἰσθητήριον, 10 πυρὸς μὲν δὲ τοινὸν αὐτὸν διπασιν τοῖς ἀλλοις ἐνεκεράσατο· η̄ γάρ θερμότης 20 ἐν ἀπασι καὶ οὐδὲν ἀνευ τῆς ἐμφύτου θερμότητος αἰσθητικόν· γῆ δὲ αὐτὴ μὲν καθ’ ἑαυτὴν οὐχ οὐτα τε η̄ τὸ ὅργανον εἶναι· παχύτατον γάρ τὸ στοιχεῖον 25 καὶ πρὸς κρίσιν ἀνεπιτήδειον, δῆμεν καὶ τὰ πλειόνος αὐτῆς μετέχοντα μόρια 25 τῶν ζώων ἀναισθητότατα, δηστὰ καὶ τρίχες καὶ ὄνυχες, μέμικται δὲ μάλιστα τῇ ἀφῇ τῶν λοιπῶν αἰσθητηρίων. δπερ οὖν ἔφην, τῶν μὲν ὅπλῶν αἰσθητηρίων οὐδὲν ἀνευ τῆς ἐλλείποι· ἔχομεν δὲ καὶ τὸ σύνθετον ἐκ πλειόνων· τοιούτον γάρ η̄ σάρκα καὶ τὸ ἀνάλογον, εἴπερ ἄρα καὶ ταύτην ἐν 30 τοῖς αἰσθητηρίοις θετέον. ὕστε εἰ μηδὲν τῶν δργάνων ἐλλείπει, οὐδὲ δύναμις τις τῶν τοῖς δργάνοις χρωμένων. πάλιν ἐπειδὴ πέφηνεν ἀπαν- 35 ήμεν αἰσθητήριον διά τινος μεταξὺ ὄντος ἀντιλαμβάνεσθαι, ἀνάγκη τὸ μεταξὺ τούτῳ η̄ ἀλλότριον εἶναι η̄ συμφυές. ἔχομεν δὲ καὶ τὸ συμφυές (τοιούτῳ γάρ κέχρηται η̄ γεῦσις καὶ η̄ ἀφή) [ἔχομεν] καὶ τὰ ἀλλότρια· τοιούτον γάρ ο ἀὴρ καὶ τὸ ὅδωρ, οὓς κέχρηνται αἱ λοιπαὶ μέσοις πρὸς τὸ εἰσαγγέλλειν τὰ αἰσθητά· τοῖς | μὲν γάρ πεζοῖς καὶ πρὸς τὰ χρώματα καὶ 149 35 πρὸς τοὺς ψύφων ο ἀὴρ ἐξαρκεῖ, τοῖς δὲ ἐνύδροις τὸ ὅδωρ, ἵκανδεν δὲ καὶ

1 de titulo v. Praef.

3 τῶνδε] τούτων Arist. EW

12 ἐλλείπη Γ

14 ἔτι] ὕστε C 15 δὲ] γάρ Cs

25 ante τῇ ἀφῇ add. ἐν as Arist.

28 ἐλλείποι C

29 πέφυκεν εκ πέφηνεν C

32 η̄ γεῦσις om. Q

ἔχομεν delevi

αγγέλειν Q

34 εἰ-

θάτερον αὐτῶν πρὸς ἄμφω, καὶ ἄμφω πρὸς θάτερον αἰσθητὸν πρὸς 149 χρώματα ἀὴρ καὶ βδωρ. οὐδὲν ἄρα ἀν τῶν μεταῖν ήμιν ἐλλείποι. εἰ δὲ τὰ ἀπαγγέλλοντα ἀπαντα ἔχομεν, δηλονότι καὶ τὰ δεχόμενα τὰς εἰσαγγελίας· οὐδεμία ἄρα αἰσθητὶς τοῖς ζώοις ἐλλείπει, λέγω δὲ οὐ πᾶσιν, ἀλλὰ τοῖς 5 τελείοις καὶ μὴ κολοβοῖς μηδὲ οἶνον πεπηρωμένοις· τὰ γάρ καλούμενα 10 ζώφυτα μίαν ἔχει τὴν ἀφήν, τὰ δὲ ἵσως καὶ τὴν γεῦσιν, τὰ δὲ ἵσως καὶ τὴν ὄσφρησιν, θσα δὲ πορευτικὰ καὶ τέλεια, ταῦτα ἔχει τὰς πέντε πάσας· φαίνεται γάρ καὶ η ἀσπάλαξ ὑπὸ τὸ δέρμα ἔχουσα δρυμαλμούς, ἀλλ’ 15 ἐπειδήπερ πρὸς τὸν βίον οὐκ ἦν αἰσθῆται ἀναγκαῖα η ὄψις, ἔξεπλήρωσε μὲν 10 καὶ ἐπὶ ταύτης η φύσις τὸν ἀριθμὸν τῶν αἰσθητῶν, τῷ δέρματι δὲ ἐπεκάλυψεν ως μὴ δεομένου τοῦ ζώου ταύτης τῆς χρίσεως. ὥστε εἰ μὴ 20 ἔτερον σῶμα παρὰ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα καὶ τὰ συγκείμενα ἐξ αὐτῶν, οἷα τὸ τὰ ἐνταῦθα σύμπαντα σώματα, μήτε πάθης ἔτερον τούτων ἐστὶ τῶν σωμάτων παρὰ τὰ νῦν ὑπάρχειν δοκοῦντα, οὐδεμίᾳ ἀν ἐλλείποι τοῖς ζώοις 15 αἰσθητὶς. δῆλη δέ ἐστιν η φύσις, διτι πανταχοῦ τὰς ἀτελεστέρας δυνάμεις 25 διοκλήρους ταῖς τελειοτέραις προϋπορθάλλεται, ὥστε εἴπερ ἐν ἀνθρώπῳ λόγος καὶ νοῦς, πᾶσαι ἀν αὐτῷ προϋπάρχοιεν αἱ αἰσθήσεις.

’Αλλὰ μὴν οὐδὲ ἔκεινο ἐστιν εἰπεῖν, οὗτοι τῶν κοινῶν αἰσθητῶν, ών νῦν ἀπάσαις ἀντιλαμβανόμεθα | ταῖς αἰσθήσεσιν, εἰναι μὲν αἰσθησιν ἰδίαν 150 20 ἐστὶν ἀναγκαῖον, ἐκλείπει δὲ νῦν, διὸ νῦν μὲν αὐτῶν σχεδὸν κατὰ συμβεβηκός αἰσθανόμεθα τῷ μὴ ἔχειν τὴν ἐπ’ αὐτοῖς τεταγμένην οἶνον κινήσεως στάσεως σχήματος μεγέθους ἀριθμοῦ, χρὴ δὲ εἰναι πάντως η τὰ κοινὰ 5 ταῦτα οὐχ ως νῦν κοινὰ ὑπόκεινται ἀλλ’ ως ἴδια, ἐπεὶ νῦν γε η ὄψις μεγέθους οὐκ αἰσθάνεται προηγουμένως, ἀλλ’ οὐδὲ σχήματος οὐδὲ στάσεως 25 οὐδὲ τῶν λοιπῶν, ἀλλὰ αἰσθανομένη τοῦ χρώματος καὶ τοῦ μεγέθους 10 αὐτοῦ συναίσθανεται καὶ τοῦ σχήματος καὶ τοῦ κινεῖσθαι αὐτὸ η ἡρεμεῖν καὶ τοῦ ἐν εἰναι· τὸ γάρ ἐν η πολλὰ πᾶσαι γνωρίζουσι, τοῦτο δὲ ἀριθμός. εἴπερ οὖν κατὰ συμβεβηκός αὐτῶν αἰσθανόμεθα, εἰναι τινα αἰσθησιν αὐτῶν προηγουμένην προσήκει. ἀλλ’ ἀδύνατον· οὐ γάρ κατὰ συμβεβηκός αἰσθα- 15 30 νόμεθα τῶν κοινῶν· οὐδὲν γάρ τῶν κατὰ συμβεβηκός αἰσθητῶν κινεῖ τὸ αἰσθητήριον καὶ ἀλλοιοῖ καὶ ἐνδιδώσι τὴν ἴδιαν μορφήν· καὶ γάρ εἰ μὴ κυρίως ταῦτα ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων λέγεται, ἀλλὰ γίνεται γέ τις καὶ τῇ 20 ὅψει ἀλλοίωσις ὑπὸ τοῦ χρώματος, καὶ τῇ ἀκοῇ ὑπὸ τοῦ φόνου, καὶ μάλιστα τοῦτον τὸν χρόνον καθ’ διν ἀν τὸ αἰσθητὸν εἰς αὐτὰς ἐνεργῆ. 35 τὰ κατὰ συμβεβηκός δὲ οὐ τοιαῦτα η· διττὸς γάρ ο τρόπος τῶν κατὰ συμβεβηκός αἰσθητῶν· η γάρ διτ τὴν ὅψει κρίνωμεν τὸ γλυκύ· πολλάκις 25 γάρ θεασάμενοί τι τῶν ὑγρῶν ἔανθόν, μέλι τοῦτο εἰναι ἀποφαινόμεθα, οὐκ-έτι τὴν τοῦ γλυκέος αἰσθησιν ἀναμείνατες. τοῦτο δὲ ὡδε συμβαίνει· ἐπειδὴ γάρ τοῦ ἔανθοῦ καὶ τοῦ γλυκέος ησθόμεθα ἀμα ὅντων ἐπὶ τοῦ

1 post ἄμφω (prius) add. οἶνον ἀὴρ πρὸς ψέφους καὶ χρώματα Cs 6 ζωόφυτα Cs
7 πάσας] αἰσθησις C 8 ἀσπάλαξ PQ²C: σπάλαξ Q Arist. ES 14 ἐκλείποι etiam
Arist. S: ἐκλίποι Arist. vulg. 22 τὰ κοινὰ] τὰ μεγέθη Q 23 οὐχ ως νῦν transposui: νῦν
οὐγ ως ὑπόκειται as 27 ην (prius) Z²: om. PQCs 34 αἰσθητὸν scripsi: αἰσθητήριον
Comment. Arist. V 3. Themist. de anima. 6

μέλιτος ἀμφοτέραις περὶ αὐτὸν ταῖς αἰσθήσεσιν ἐνεργήσαντες τῇ ὄψει καὶ 151
τῇ γεύσει, καὶ ἐτελεύτησαν αἱ δύο ἀντιλήψεις εἰς τὴν πρώτην δύναμιν τὴν
αἰσθητικήν, εἰς ἣν ἀπάντων τῶν αἰσθητῶν αἱ εἰσαγγελίαι μίαν οὖσαν
ἀποστηρίζονται, ταύτην τηνικαῦτα συμβαίνει τὴν δύναμιν ἀπατᾶσθαι καὶ 5
τὸ ἔανθδὸν εὐθὺς ἀποφαίνεσθαι καὶ γλυκό, συνδραμεῖν αὐτὰ καὶ νῦν οἰηθεῖσαν,
ῶσπερ ἡγίκα ἀπ' ἀμφοτέρων ἀμα τῶν αἰσθήσεων ἔκινήθη. εἰς μὲν οὖν
ἡ τρόπος οὗτος τῆς κατὰ συμβεβηκός ἀντιλήψεως, ἔτερος δὲ ὅταν προσιόντα 10
τὸν Κλέωνος υἱὸν θεασάμενοι μὴ τοῦτο ἀποφανώμεθα μόνον ὅτι λευκός,
ἀλλ' ἡτοι καὶ Κλέωνος υἱός. ὁ γάρ Κλέωνος υἱὸς ἡ Κλέωνος υἱὸς οὐκ ἦν
10 αἰσθητός, ἀλλ' ἐπειδὴ συμβαίνει τῷ λευκῷ καὶ υἱῷ Κλέωνος εἶναι, οὐχ 15
ἴσταται ἡ ὄψις ἄχρι τοῦ χρώματος διὰ προσήκει μόνον αὐτῇ, ἀλλὰ κακεῖνο
προσαποφαίνεται, διὰ μήτε αὐτῆς ἕδιον μήτε ἀλλής τινός· μᾶλλον δὲ οὐχ ἡ
ὄψις, ἀλλ' ἐκείνη αὐθής ἡ μία, εἰς ἣν τελευτῶσι καὶ ἀλλοταί. οἱ μὲν
οὖν τρόποι τοῦ κατὰ συμβεβηκός οὗτοι, κατ' ἀμφοτέρους δὲ οὐδὲν ἡ 20
15 αἰσθησις τρεπομένη οὕτε πάσχουσα ὑπὸ τοῦ κατὰ συμβεβηκός αἰσθητοῦ
κρίνει περὶ αὐτοῦ καὶ γνωματεύει, οἷον ἡ ὄψις οὕτε ὑπὸ τοῦ Κλέωνος υἱοῦ
τι πάσχουσα οὕτε ὑπὸ τοῦ γλυκέος τὸ μὲν ἔανθδὸν εἶναι μέλι τὸ δὲ λευκόν
Κλέωνος υἱὸν ἀποφαίνεται. ἐπὶ μέντοι τῶν κοινῶν αἰσθητῶν, ὅταν αἰσθάνηται 25
μεγέθους ἡ ὄψις, ἐγγίνεται τοῦ μεγέθους αὐτῇ χαρακτήρ, καὶ τῆς κινήσεως
20 δὲ ὄμοιώς καὶ τοῦ ἔνδος καὶ τοῦ σχῆματος. πῶς δὲ οὖν κατὰ συμβεβηκός
αἰσθάνοντο τούτων ὥν ἀπομάττεται | τὸ εἶδος οὐχ ἡττον ἡ τὸ τοῦ χρώματος; 152
οὐκ ἄρα αἰσθησίς ἐστιν ἕδια τῶν κοινῶν οὐδαμῶς, κρίνουσι δὲ τὰ ἀλλήλων
ἕδια κατὰ συμβεβηκός αἱ αἰσθήσεις, διὰ εἰς μίαν ἀπασαι τελευτῶσιν. Ὅταν
οὖν τῇ μιᾷ ἐκείνῃ τὸ αὐτὸν ὄγρον ἡ μὲν γεῦσις πικρόν, ἡ δὲ ὄψις ἔανθδὸν 5
25 εἰσαγγείλῃ, συμβῇ δὲ ἐν ἀλλῷ χρόνῳ τοῦ ἔανθδον μόνον αὐτῇν λαβέσθαι
διὰ τῆς ὄψεως, προστιθησιν εὐθέως καὶ τὸ πικρὸν τὴν γεῦσιν μὴ περι-
μενασσα, καὶ τότε οὐχ ἡ ὄψις ἐστὶν ἡ ἀπατωμένη, ἀλλ' ἡ μία ἐκείνη εἰς 10
ἷν καὶ ἡ ὄψις καὶ ἡ γεῦσις ἀμα τελευτῶσιν· αὕτη γάρ ἡ τὸ ἀμφοῖν ἔργον
μιᾶς ποιοῦσα, καὶ ταύτης ἐστὶ τὸ εἰπεῖν ἀμφω περὶ τῆς χολῆς καὶ τὸ
30 πικρὸν καὶ τὸ ἔανθδον, καὶ διὰ τὰ δύο ταῦτα ἐνὶ σώματι ὄπαρχει· διὸ
(περὶ) τοῦτο καὶ ἀπατᾶται. ἀπατᾶται δὲ καὶ περὶ τὸν Κλέωνος υἱόν, Ὅταν 15
ἐκ μόνου τοῦ χρώματος Κλέωνος υἱὸν αὐτὸν ἀποφαίνηται· οὐ γάρ ἐκ τοῦ
χρώματος γνωστὸς ὁ τοῦ Κλέωνος υἱός, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἑτέρων πολλῶν δὲ
συνθεῖναι καὶ ἔξετάσαι οὐ τῇ μιᾷ αἰσθήσεως ἡν, ἀλλ' ἑτέρας ἵσις ἥδη 20
35 τιμιωτέρας δυνάμεως, ἡς οὐδὲ κοινωνεῖ τὰ ἀλλογα ζῶα. ἀπατᾶται δὲ καὶ
περὶ τὰ κοινά, Ὅταν ἐπιτρέψῃ μιᾷ οἰον ἡ ὄψις περὶ τὸ σχῆμα· κοινὸν γάρ
τὸ σχῆμα ὄψεως καὶ ἀφῆς.

"Οτι μὲν οὖν εἰσὶ τῶν πέντε πλείους αἰσθήσεις, φανερὸν ἐκ τῶν 25
εἰρημένων· διὰ τί δὲ οὐ μία ζητήσειν ἀν τις, ἡ καὶ τῶν ψόφων καὶ τῶν

1 αὐτὸν C: αὐτῷ PQ τῇ om. Q 4 ὑποστηρίζονται Os 7 δ om. C
9 ὁ γάρ] καίτοι Q³ in marg. s Κλέωνος υἱὸς (alterum) om. Q 22 post οὐκ ἄρα
add. ἡ Qs: eras. P 23 ἀπασαι om. Q 30.31 διὸ περὶ scripsi: διὰ 39 ἡ ex

? Q: εἰ Ps: εἰ C

χυμῶν καὶ τῶν λοιπῶν αἰσθητῶν οἱόν τε ἣν ἀντιλαμβάνεσθαι. ἢ τὰ κοινὰ 152
ἄν οὐχ ὡς κοινὰ ἐγνωρίζετο μιᾶς οὕσης ἀπάντων αἰσθήσεως· νῦν δὲ τῷ
πλείστιν αἰσθήσειν ἀκολουθεῖν ἐλέγχεται μιᾷ μὴ προσήκοντα. αὗτη τε | οὖν 153
ἀπογρῶσα αἰτίᾳ καὶ δι τὸ δύσχριτά ἔστι τὰ κοινά· πλείστους οὖν χρίσεις δεῖ
5 συμφωνῆσαι· καὶ τό γε τοῖς εἰρημένοις ἀκόλουθον· εἰ γάρ αἰσθησις μία,
ἔν τοι που καὶ αἰσθητήριον ἦν, τοῦτο δὲ ἀμήχανον· δυνάμει γάρ τὸ 5
αἰσθητήριον διπερ τὸ αἰσθητόν, δυνάμει δὲ οὐχ ἀπαντα πρὸς ἄπαν, ἀλλὰ
πρὸς μὲν χρῶμα τὸ ἄχρουν, πρὸς δὲ φόφους τὸ ἄψιφον· οὔτε γάρ ποιεῖν
τὸ τυχόν εἰς τὸ τυχόν πέφυκεν οὔτε πάσχειν τὸ τυχόν παρὰ τοῦ τυχόντος.
10 καὶ ταῦτα ἐν ἄλλοις ἵκανῶς ἀποδέειται.

10

2. Ἐπειδὴ δὲ αἰσθανόμεθα δι τὸ δρῶμεν, καὶ αἰσθανόμεθα δι τὸ ἀκούμεν,
ἀνάγκη ἡ τῇ ὅψει αὐτῇ αἰσθάνεσθαι δι τὸ δρῶμεν ἡ ἐτέρᾳ αἰσθήσει κρινούσῃ
τὴν ὅψιν. εἰ μὲν δὴ ἐτέρᾳ καὶ οὐ τῇ ὅψει, δύο ἔσονται αἰσθήσεις τοῦ 15
αὐτοῦ, οἷον χρώματος ἡ τε ὅψις ἡ προηγουμένως δρῶσα τὸ χρῶμα καὶ
15 ἡ τῆς ὅψεως αἰσθανομένη· οὐ γάρ οἱόν τε ἀποφήνασθαι περὶ τῆς ὅψεως
δι τὸ ὄφα μὴ γινώσκουσαν τὸ δρῶμεν. καὶ εἰ τῇ ὅψει χρεία κρινούσῃς
αὐτὴν ἐτέρας, διὰ τοῦ οὐ καὶ τῇ κρινούσῃ αὐθίς ἐτέρας, κάκείη ἄλλης, 20
καὶ τοῦτο εἰς ἀπειρον πρόσεισιν; εἰ δὲ ταῦτα τις τὰ ἄποτα προορώμενος
συγχωροίη, δι τὸ τὴν ὅψιν κρίνουσα αἰσθησις δύναιτο ἀν κρίνειν καὶ ἑαυτήν,
20 τί δήποτε τοῦτο οὐχὶ καὶ τῇ ὅψει αὐτῇ συγχωρεῖ; κρινέτω τοίνυν αὐτῇ 25
έαυτὴν ἡ ὅψις. ἀλλ’ ὅψεως αἰσθητὸν λόιπον τὸ χρῶμα, χρῶμα ἄρα ἔξει
ἡ ὅψις. φανερὸν τοίνυν δι τὸ οὐχ ἀπλῶς λέγεται τὸ αἰσθάνεσθαι· καὶ γάρ
διταν μὴ δρῶμεν, τῇ ὅψει κρίνομεν καὶ οὐ μόνον φωτός ἀλλὰ | καὶ σκότους 154
συναίσθανόμεθα, ἀλλ’ οὐχ ὁσαύτως. ἡ τοίνυν αἰσθήσει αἰσθανόμεθα δι
25 οὐχ δρῶμεν, τῇ αὐτῇ ταῦτη αἰσθήσει αἰσθανόμεθα καὶ δι τὸ δρῶμεν, αὗτη
δὲ ἔσται ἡ ὅψις. οὐδὲν δὲ ἀποτοπον τὸ καὶ τὴν ὅψιν πινας κεχρωματίσθαι· 5
τὸ γάρ αἰσθητήριον δεκτικὸν τοῦ αἰσθητοῦ ἄνευ τῆς ὥλης, διὸ καὶ ἀπελθόν-
των τῶν αἰσθητῶν ἔνεισιν αἰσθήσεις καὶ φαντασίαι· οἱ γάρ λόγοι τῶν
αἰσθητῶν, οὓς ἡ αἰσθησις ἀνελέξατο, ἐμμένουσι τινα χρόνον καὶ μὴ παρόν-
30 των τῶν ἔξωθεν. ἀποτοπον δὲ δι τὸ μὲν ἔανθόν τὸ χρῶμα δρῶμεν γιγνώ- 10
σκειν ἡμᾶς τῇ ὅψει, δι τὸ δὲ δρῶμεν δλως μὴ γινώσκειν ἡμᾶς τῇ αὐτῇ
αἰσθήσει· ἀλλ’ ἀμφω μὲν τῇ αὐτῇ ὅψει οὐχ ὁσαύτως δέ. λέγομεν γάρ
ἔανθόν τῷ πάσχειν ὑπ’ αὐτοῦ, τὸ δὲ δι τὸ δρῶμεν τῷ πάθους ἀντιλαμ- 15
βάνεσθαι.

35 ‘Η δὲ τοῦ αἰσθητοῦ ἐνέργεια καὶ τῆς αἰσθήσεως ἡ αὐτὴ μὲν ἔστι καὶ
μία, τὸ δὲ εἶναι αὐταῖς οὐ τὸ αὐτό. λέγω δὲ ταῦτον ἔστι τὸ κατ’ ἐνέρ-
γειαν ἀκούστον καὶ ἡ ἀκοή, καὶ τὸ κατ’ ἐνέργειαν δρατὸν καὶ ἡ ὅρασις·
οὐδὲ γάρ οἱόν τε ἀκούστον γενέσθαι κατ’ ἐνέργειαν χωρὶς ἀκοῆς, οὐδὲ 20
δρατὸν κατ’ ἐνέργειαν χωρὶς ὅψεως. ἀλλὰ τὸ μὲν δυνάμει ἀκούστον καὶ

6 γάρ] δὲ Q 9 (8) τὸ τυχόν ποιεῖν Q 11 καὶ αἰσθ.—(12) δρῶμεν] πότερον τῇ

ὅψει τοῦτο κρίνομεν C 16 γινώσκουσαν scripsi: γινώσκουσα 22 διτι] ως C

26 ἔσται] ἔστιν Ms 28 αἱ αἰσθήσεις Arist. praeter SWX 30 μὲν ἔανθόν τὸ]

τὸ μὲν ξ. C post χρῶμα add. δ Q's 36 οὐ τὸ αὐτὸς αὐταῖς Arist. EL

ἡ δυνάμει ἀκοὴ δύναται χωρίζεσθαι ἀπ' ἀλλήλων· ἔστι γὰρ ἀκοὴν ἔχοντα 154
μὴ ἀκούειν, καὶ ἀκουστὸν ὅντα μὴ ἀκούεσθαι οἷον τὸν ψόφον· ὅταν δὲ 25
ἀκούῃ τὸ δυνάμενον ἀκούειν, καὶ ἀκούγηται τὸ δυνάμενον ἀκούεσθαι, τότε
ἄμφα ἡ κατ' ἐνέργειαν ἀκοὴ γίνεται καὶ τὸ κατ' ἐνέργειαν ἀκουστόν. ἄμφω
5 δὲ ἐν τῇ ἀκοῇ, διότι καθόλου πᾶσα ποιητικῶν καὶ κινητικῶν ἐνέργεια ἐν
τῷ πάσχοντι· δέδεικται γὰρ | τοῦτο ἐν τοῖς Φυσικοῖς. οὗτω τοίνυν καὶ ἡ 155
τοῦ αἰσθητοῦ ἐνέργεια ἐν τῷ αἰσθητικῷ, καὶ ἐντεῦθεν ἔστι δῆλον ὅτι μὴ
πᾶν τὸ κινοῦν ἀνάγκη καὶ κινεῖσθαι, εἴ γε τὰ αἰσθητὰ κινεῖ μὲν τὰς
αἰσθήσεις, αὐτὰ δὲ πολλάκις ἀκίνητα μένει. καὶ μάλιστα ἐπὶ τῆς ὄψεως 5
10 τοῦτο δῆλον· κινεῖ γὰρ τὸ χρῶμα τὴν ὄψιν, αὐτὸ δὲ ἀκίνητον μένει. καὶ
ἐπὶ τῆς ἀφῆς δὲ εἴποι ἀν τις παραπληγίας· τὸ γὰρ ψυχρὸν ἀλλοιοῖ μὲν
τὴν σάρκα ἡ τὸ πρὸ τῆς σαρκὸς αἰσθητήριον, αὐτὸ μέντοι γε οὐδὲν ἀλλοιοῦται, 10
λέγω δὲ οὐδὲν τηνικαῦτα, διότι ἀλλοιοῦ. ἐπ' ἐνίων μὲν οὖν ἔστι ταῖς δύο ἐνέργειαις
ἢνόματα, λέγω δὲ δύο ἐνέργειας τήν τε τοῦ αἰσθητοῦ καὶ τὴν τοῦ αἰσθητικοῦ.
15 τοῦ μὲν γὰρ φοροῦντος ψόφησίν ἔστιν εἰπεῖν τὴν ἐνέργειαν, τοῦ δὲ ἀκουστικοῦ
ἀκουστίν, ἐπ' ἐνίων δὲ ἀνώνυμον θάτερον· ἡ μὲν γὰρ τῆς ὄψεως ἐνέργεια
ὅρασις λέγεται, ἡ δὲ τοῦ χρώματος ἀνώνυμος, καὶ ἡ μὲν τοῦ γευστικοῦ
ἐνέργεια γεῦσις, ἡ δὲ τοῦ χυμοῦ ἀνώνυμος. οὐκ δρθῶς οὖν οἱ πρότερον
φυσιολόγοι οὔτε χρῶμα ἀνευ ὄψεως ὑπολαμβάνοντες εἶναι οὔτε χυμὸν ἀνευ 20
20 γεύσεως· διγῶς γὰρ λεγομένων τῶν ὄρατῶν καὶ γευστῶν τὰ μὲν κατ'
ἐνέργειαν ὄρατὰ οὐχ οἶν τε χωρὶς ὄρασεως εἶναι, τὰ δὲ κατὰ δύναμιν
δυνατάν· λευκὸν γὰρ εἶναι καὶ χωρὶς ὄψεως δυνατόν. ὥστε διὰ τοῦτο
αὐτοὺς μεμπτέον, διότι ἀπλῶς ἔλεγον περὶ τῶν λεγομένων οὐχ ἀπλῶς. 25
Εἰ δὲ ταῦτὸ τὸ κατ' ἐνέργειαν ἀκουστὸν καὶ ἡ κατ' ἐνέργειαν ἀκοή,
25 δρθῶς ἔλεγοντο λόγοι αἱ αἰσθήσεις. δῆλον δὲ ἐντεῦθεν· ήδίω γὰρ
ἥμιν ἀεὶ τὰ κεκραμένα τῶν αἰσθητῶν ἤπερ τὰ ἄκρατα, οἷον ἐν ψόφοις 156
μὲν αἱ συμφωνίαι, ἐν χυμοῖς δὲ οἱ μεμιγμένοι, καὶ τῶν χρωμάτων δὲ τὰ
κεκραμένα, διὸ παὶ τέχναι μουσικὴ τε καὶ γραφικὴ καὶ μυρεψικὴ καὶ
διψηποιία περὶ τὰς μίξεις καὶ κράσεις τῶν ἄκρων. πᾶσα δὲ μίξις καὶ 5
30 κράσις λόγος, διόταν γένηται κατ' ἐνέργειαν αἰσθητός, ὁ αὐτὸς γίνεται τῇ
αἰσθήσει. εἰκότως ἄρα ἡ αἰσθησις λόγος· λόγῳ γὰρ ἡ αὐτή. οἱ δὲ ἄκρατοι
ψόφοι καὶ ἀμικτοὶ χυμοὶ εἴτε ὑπερβάλλοντες εἴτε ἐνδέοντες ἡ οὐ κινοῦσι
τὴν αἰσθησιν ἡ φθείρουσιν ἡ λυποῦσιν· οὐκέτι γὰρ λόγοι οὐδὲ κράσεις 10
οὐδὲ συμφωνίαι.

35 'Αλλ' ἐπειδὴ πολλάκις εἰρήκαμεν ἔχαστην αἰσθησιν ὑπάρχειν ἐν τῷ
οἰκείῳ αἰσθητηρίῳ καὶ κρίνειν οὕτως τὸ ὑποκείμενον ἔσαυτῇ καὶ τὰς ἐν
αὐτῷ διαφοράς, τοῦτο ἀναθεν ἀναλαβόντες ἀκριβέστερον ἐπισκεψόμεθα. 15
αἰσθανόμεθα τούνυν οὐ μόνον τὸ λευκόν τοῦ μέλανος διαφέρον, ἀλλὰ καὶ

6 ἐν τοῖς Φυσικοῖς] Γ 3 8 καὶ om. C 14 ἐνέργειας Qs τὴν om. C
15 ἀκουστὸν P 20 καὶ γευστῶν om. C: post καὶ add. τῶν as 24 ταῦτὸ Q¹C:
αὐτὸ PQ 25 post δρθῶς add. δὲ Q ἡδίω a: πλείω PQC 26 κεκραμένα Q
τῶν αἰσθητῶν om. Q 28 κεκραμένα PQ μουσικὴ τε iterat Q 29 ante
κράσεις add. τὰς Cs 37 ἐπισκεψώμεθα Cs 38 διαφέρειν Q³

τὸ λευκὸν τοῦ γλυκέος. ταῦτην οὖν τὴν διαφορὰν καθ' ἥγε τὸ λευκὸν τοῦ 156 γλυκέος διενήνηχεν τίς ἐστιν ἡ κρίνουσα δύναμις; οὔτε γάρ ἡ ὄψις, γλυκέος 20 γάρ οὐκ αἰσθάνεται· οὔτε ἡ γεῦσις, λευκὸν γάρ οὐκ οἶδεν. ἀνάγκη δὲ αἰσθῆσει καὶ τοῦτο κρίνεσθαι· τῶν γάρ αἰσθητῶν αἰσθῆται καὶ αἱ διαφοραί. 25 οὐδὲν οὖν θαυμαστόν, εἰ ἔμπροσθεν ἡμῖν ἐδόκει μὴ εἶναι τὴν ἀφήν ἐν σαρκὶ, ἀλλὰ τὴν σάρκα μὲν εἶναι μεταξὺ τοῦ τε ἀπτοῦ καὶ τοῦ ἀπτικοῦ, ἡ 29 εἴ τις καὶ βούλοιτο καλεῖν αὐτὴν αἰσθητήριον, ἀλλ' οὔτι γε πρῶτον οὐδὲ ἐν ᾧ ἡ δύναμις ἐγκαθίδρυται ἡ ἀπτική· προτὸν γάρ ὁ λόγος εὑρήσει μὴ περὶ τὴν σάρκα τοῦτο μόνον συμβεβηκέναι, ἀλλὰ καὶ περὶ τὰ | λοιπὰ 157 10 αἰσθητήρια, οἷον λέγω τὴν κόρην καὶ τὸν διὰ τῶν ὥτων πόρους. μικρὸν δὲ ἀναληπτέον. ὥσπερ ἡ κρίνουμεν δυνάμει τὸ λευκὸν τοῦ μέλανος διαφέρειν, αὗτη μία ἐστίν, οὕτω καὶ ἡ κρίνουμεν τὸ γλυκὸν τοῦ θεριδοῦ διαφέρειν, καὶ 5 ταῦτην ἀνάγκη μίαν εἶναι· οὐ γάρ οἶν τε κεχωρισμέναις εἶναι δυνάμεσιν ἡ διεστηκυίας ἀλλήλων, καὶ τὴν μὲν τοῦ δεῖνος αἰσθανομένην τὴν δὲ τοῦ 15 15 δεῖνος, κρίνειν δτι μὴ ταῦτὸν τοῦτο καὶ τοῦτο. οὕτω μὲν γάρ καν εἰ τοῦ μὲν ἐγὼ τοῦ δὲ σὺ αἰσθοι, δῆλον δὲ εἴη δτι ἔτερα ταῦτα ἀλλήλων. ἀλλ' 10 οὐχ οἶν τε, ἀλλ' ἐν δεῖ ὑπάρχειν δὲ μφοῖν αἰσθανόμενον οὐ λέγει ἐν ἀμφῳ καὶ ταῦτὸν δεῖν εἶναι δ μὴ ταῦτόν φησι τῷ γλυκεῖ τὸ λευκόν. ὡς οὖν λέγει περὶ τοῦ δυοῖν, οὕτω τοῖν δυοῖν καὶ αἰσθάνεται· λέγει δὲ ὡς 15 20 ἐν ἀμφότερα ἐπεσκεμμένον, οὕτως ἄρα αὐτῶν καὶ αἰσθάνεται. οὐ μόνον δὲ ὡς αὐτὸ δὲν ἀλλὰ καὶ ὡς ἐν χρόνῳ ἐνί· δταν γάρ αἰσθάνηται τοῦ μέλιτος ἔανθοῦ καὶ γλυκέος, ἡ τῆς γιώνος ψυχρᾶς τε καὶ λευκῆς, οὐκ ἐν ἀλλῷ μὲν τῆς λευκότητος αἰσθάνεται χρόνῳ ἐν ἀλλῷ δὲ τῆς ψυχρότητος, ἀλλ' ἐν τῷ 20 αὐτῷ καὶ ἐνί· καὶ δτε λέγει θάτερον δτι ἔτερον, τότε καὶ θάτερον· λέγω 25 δὲ οὐ κατὰ συμβεβηκός τὸ δτε. εἴποιμ' δὲν γάρ ἐγὼ νῦν δτι Πλάτων ὁ φιλόσοφος εἰς Σικελίαν ἀφίκεται, ἀλλὰ νῦν μὲν λέγω, οὐ μέντοι γε δτι καὶ 30 νῦν. ἡ δὲ κρίνουσα τὴν τοῦ λευκοῦ πρὸς τὸ ψυχρὸν διαφορὰν καὶ νῦν λέγει, καὶ νῦν δτι καὶ νῦν λέγει. ἀμα ἄρα, ὥστε οὐκ αὐτὴ μόνον μία ἀλλὰ καὶ ἐν χρόνῳ ἐνί· μία τοίνυν ἐστίν ἡ δύναμις ἡ αἰσθητική, εἰς ἥγε 35 35 αἱ τῶν πλειόνων αἰσθητηρίων | τελευτῶσι διαφέρουσαι ἀγγελίαι. ἀλλὰ μὴν 158 τοῦτο ἀδύνατον· συμβῆσεται γάρ ταῦτὸν τι καὶ ἀδικιρέτον πλείους ἀμα κινήσεις κινεῖσθαι καὶ μάλιστα ἐν χρόνῳ ἀδιαιρέτῳ. καὶ τί λέγω πλείους; μήποτε καὶ ἐναντίας· δῆλον γάρ δτι τῇ μιᾷ ταύτῃ ἥτις ποτ' δὲν ἦ, οὐχ 5 ἡ κόρη μόνον καὶ ἡ γλῶττα εἰσῆγγειλε τὸ ἔανθον καὶ τὸ γλυκόν, ἀλλὰ καὶ 40 ἡ κόρη μόνη καθ' ἐσαυτὴν τὸ λευκόν καὶ μέλαν, ὥσπερ δταν βιβλίοις ἐντυγχάνωμεν γεγραμμένοις· αἰσθανόμεθα γάρ ἀμφοῖν καὶ τοῦ μέλανος 10 καὶ τοῦ λευκοῦ, ταῦτα δὲ οὐχ ἔτερα μόνον ἀλλὰ πρὸς τῷ ἔτερα καὶ ἐναντία. πῶς οὖν μία οὕσα κινήσεται ὅμα τάς ἐναντίας κινήσεις; οὐκ ἦν οὖν τὸ

3 δὲ] δὴ c. Spengel
C² in marg.

6 supra μεταξὺ ser. μέσην Q²

13 temptavi οὐ γάρ οἶν τε τὰ κεχωρισμένα κεχωρισμέναις κρίναι δυνά-

μεσιν 15 κατ] εἶναι C post γάρ add. ἔχει Arist. E 19 οὕτω τοῖν δυοῖν ite-
ratum eras. Q 24 λέγω] λέγεται C 26 οὐ μέντοι γε add. Q³ in marg.
27 διαφορὰν καὶ νῦν λέγει καὶ δτι νῦν λέγει as 34 μόνη Qs ἀλλὰ om. Q

12 θερμοῦ] πικροῦ C: λευκοῦ

19 οὕτω τοῖν δυοῖν ite-

ratum eras. Q 24 λέγω] λέγεται C 26 οὐ μέντοι γε add. Q³ in marg.

34 μόνη Qs ἀλλὰ om. Q

ἄτοπον τηλικοῦτον ἐπὶ τῶν διαφόρων αἰσθήσεων· ἐπ' ἔκείνων γάρ τὰ 158
ἀγγελόμενα ἔτερα μὲν ἦν, οὐδὲ μὴν ἐναντία, ὡς εἶχε τὸ γλυκὺ καὶ τὸ 15
ξανθόν, ἀλλ' ἔοικεν ἐπὶ τῆς μᾶς αἰσθήσεως καὶ τοῦ ἑνὸς αἰσθητηρίου τὸ
συμβαῖνον εἶναι ἀτοπώτερον, πῶς τῶν ἐναντίων ἄμα αἰσθάνεται. ἀρ' οὖν
5 ἵκανὸν καταφυγεῖν εἰς ἔκεινον αἰδοῖς τὸν λόγον τὸν λέγοντα τὴν δύναμιν τὴν 20
αἰσθητικὴν εἰς ἣν πᾶσαι αἱ τῶν αἰσθητηρίων εἰςαγγελίαι διαπέμπονται,
μίαν μὲν εἶναι τῷ ἀριθμῷ καὶ τῷ ὑποκειμένῳ, τῷ λόγῳ δὲ πλείους; ἐπὶ
πολλῶν γάρ οὗτος ὁ λόγος πολλὰς διέλυσεν ήμεν ἀπορίας. πῶς μὲν οὖν
διηρημένη αὕτη ἡ δύναμις τῶν διηρημένων αἰσθάνεται, πῶς δὲ ἀδιαιρέτος 25
10 [τῶν διηρημένων]. τῷ εἶναι μὲν γάρ διηρημένη, τουτέστι τῷ λόγῳ, τόπῳ
δὲ καὶ ἀριθμῷ ἀδιαιρέτος. ἣ ἐπὶ ταύτης γε τῆς ἀπορίας οὐδὲ τοῦ
ἵκανον· δυνάμει μὲν γάρ ταῦτὸν καὶ διαιρετὸν εἶναι καὶ ἀδιαιρέτον ἵσως
οὐδὲν θαυματίσον, ὥσπερ δυνάμει ταῦτὸν ψυχρὸν καὶ θερμὸν καὶ λευκὸν 159
καὶ μέλαν, ἀλλ' ἐνεργεῖν γε ἄμα καὶ ἄμφω τὰ ἐναντία ἀδύνατον, ἀλλ'
15 ἀνάγκη τὰς διαφερούσας ἐνεργείας ἣ τῷ χρόνῳ διηρημένας ἢ τοῖς ἐνεργοῦσιν
ὑπάρχειν. οὕτως οὖν οὐδὲ τὰ εἴδη παραδέχεσθαι ἄμα τὰ ἐναντία δυνατόν, 5
εἰ τοιοῦτον ἡ αἰσθήσις καὶ ἡ νόησις, ὡς δέχεσθαι τὰ εἴδη τῶν αἰσθητῶν
ἢ τῶν νοητῶν. ἀλλ' ἔκεινο ἄν τις μᾶλλον εὐλογώτερον ὑπολαμβάνοι
ἔοικεν τὴν δύναμιν τὴν αἰσθητικὴν τῇ στιγμῇ, μᾶλλον δὲ τῷ κέντρῳ 10
20 τοῦ κύκλου, εἰς δὲ πᾶσαι αἱ ἐκ τῆς περιφερείας γραμμαὶ τελευτῶσιν, αὕτη
γάρ ἡ στιγμὴ ἄμα καὶ μία καὶ πλείους· μία μὲν, ἐν γάρ τὸ κέντρον τοῦ
κύκλου· πλείους δὲ ὅτι πλειόνων εὐθειῶν καὶ διαιφερουσῶν ἐστὶ πέρας.
ῶστε καὶ ἀδιαιρέτος ἡ στιγμὴ καὶ διαιρετή, καὶ ταῦτα ἄμα. τοῦτον τοίνυν 15
τὸν λόγον ἔχετω καὶ ἡ δύναμις ἣν πρώτως αἰσθητικὴν δεῖ καλεῖν καὶ
25 πρώτως αἰσθῆσιν· μία γάρ οὖσα πλειόνων ἐστὶ πέρας δργάνων. ἢ μὲν οὖν
μία καὶ ἀδιαιρέτος, ἐν τῷ κρίνον ἐστι καὶ ἄμα, ἢ δὲ πολλῶν διηρημένων 20
πέρας ἐστί, πολλαὶ γίνονται ἡ μία, ὕστε καὶ πολλὰ κρίνειν οὐ κεκώλυται
κεχωρισμένα καὶ μία εἶναι· ἐστι γάρ ἄμα καὶ μία καὶ πολλαί. ἐστι δὲ
πολλάκις εἰρήκαμεν, οὐκ αὐτὴ λευκαίνεται καὶ μελαίνεται ἄμα, ἢ ψύχεται
30 καὶ θερμαίνεται· τοῦτο γάρ τὸ ἀτοπὸν ἦν. ἀλλ' εἰσαγγέλλει μὲν ἔκαστον 25
αἰσθητήριον τὰς οἰκείας διαφοράς, ἢ δὲ ἀσώματος οὖσα τῷ λόγῳ καὶ ἐπὶ
τοῦ πνεύματος βεβηκυῖα τοῦ πρώτως αἰσθητικοῦ, ἐξ οὗ τὰ αἰσθητήρια
σύμπαντα ὥσπερ ἐκ πηγῆς ἐκπνεῖται, καὶ εἰς δὲ πᾶσαι | συμφοιτῶσιν αἱ 160
παρὰ τῶν αἰσθητῶν ἀγγελίαι, οὐκ αὐτὴ πάσχουσα τὰ ἐναντία ἀλλὰ θεωροῦσα
35 τὰ ἐναντία κρίνει καὶ ἀποφαίνεται τὸ λευκὸν τοῦ μέλανος ἔτερον εἶναι καὶ
τὸ λευκὸν τοῦ γλυκέος. οὐ τὸ κρίνειν δὲ ἄμα τὰ ἐναντία ἄτοπον ἦν, ὥσπερ δὲ
οὐδὲ δικάζειν ἄμα τοῖς ἀντιλέγουσι πρὸς ὄλληλους, ἀλλὰ τὸ πάσχειν ἄμα
τὰ ἐναντία.

1 αἰσθητήριων Q 6 αἰσθήσεων ἀγγελίαι Q 8 et 9 πὼς: interrogantem faciunt as,
sed cf. Arist. 10 τῶν διηρημένων delevi 12 δυνάμει μὲν γάρ τὸ αὐτὸν καὶ ἀδιαιρέτον
καὶ τάναντία Arist. E, allii alia 14. 15 ἀλλ' ἀνάγκη—(16) δυνατόν iterat Q
18 τῶν om. C 22 πέρας εχ πέλας Q 23 καὶ ἀδιαιρέτος desiderantur ap.
Arist. 427 a 10sq. 29 μελαίνεται ἄμα καὶ λευκαίνεται Cs 30 καὶ ἦ PQ
33 φοιτῶσιν C

Δῆλον τοίνυν ἔξι ἀπάντων ἐστὶν δι μήτε ἡ ὄψις ἡ πρώτη ἐστὶν ἐν 160 τῇ κόρῃ, μήτε ἡ ἀκοὴ ἡ πρώτη ἐν τοῖς ὀστί, μήτε ἡ γεῦσις ἐν τῇ γλώττῃ, 10 ἀλλὰ καὶ ἡ ὄψις ἡ πρώτη καὶ ἡ γεῦσις καὶ ἡ ἀκοὴ καὶ ἡ ὄσφρησις καὶ ἡ ἀφὴ ἐν τῷ πνεύματι τῷ πρώτῳ ὑπάρχουσι τῷ αἰσθητικῷ, καὶ δταν 5 λέγωμεν πέντε εἶναι τὰς πάσας αἰσθήσεις, πέντε εἶναι λέγομεν τὰ αἰσθητήρια καὶ πέντε εἶναι τοῦ πνεύματος τοῦ αἰσθητικοῦ ὕσπερ ἐκ πηγῆς μιᾶς δχετούς 15 διὰ τῶν ὅργανων ἀποχετευμένους, τὴν δὲ κυρίας αἰσθησιν καὶ πρώτως οὖσαν [ἐν] τούτοις χρωμένην, καὶ χώραν μὲν εἰσαγγελέων ἔχειν τὰς πέντε, ἀρχοντος δὲ ἡ βασιλέως τὴν μίαν. ὡς γάρ ἔκει πολλοὶ μὲν οἱ ἀγγέλλοντες, 20 10 εἰς δὲ ὁ κρίνων, οὕτως καὶ ἐνταῦθα πολλὰ μὲν τὰ μηνύοντα ὅργανα, ἐν δὲ τὸ περὶ πάντων ἀποφαινόμενον. ταύτη τοίνυν αἰσθανόμεθα καὶ δτι ὄρῶμεν τῇ ὄψει, καὶ δτι ἀκούμεν τῇ ἀκοῇ. ἡ γάρ τῆς διαφορᾶς τῶν ἐνεργειῶν, ταύτη καὶ τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν αἰσθανόμεθα. οὐ τῇ ὄψει οὖν κρίνομεν 25 τὴν ὄψιν, ὡς μικρῷ πρόσθιν ἐδόκει, ἀλλὰ τῇ μιᾷ τῇ πρὸς ἔχαστον 15 τῶν αἰσθητηρίων τεταγμένη. περὶ μὲν οὖν αἰσθήσεως ἐστω ταῦτα διωρισμένα. |

3. Ἐπειδὴ δέ φαμεν οὐκ αἰσθήσει μόνον γνωρίζειν καὶ κρίνειν ἀλλὰ 161 καὶ λόγῳ καὶ διανοίᾳ, τί ἀν διαφέροι τὰ κριτήρια ταῦτα ἀλλήλων, σκεπτέον ἐφεξῆς. δτι δὲ οὐ παρέλκουσα ἡ ζήτησίς ἐστιν, δῆλον ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων 5 20 φυσικῶν· σχεδὸν γάρ ταῦτὸ ποιοῦσι τὴν αἰσθησιν οὗτοι τῷ λόγῳ, Ἐμπε- δοκλῆς μὲν λέγων

πρὸς παρεὸν γάρ μητις ἀέξεται ἀνθρώποισι·

τοῦτο γάρ αἰσθήσεως ἕδιον ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν παρόντων κινεῖσθαι. καὶ "Οὐμηρος δὲ συντρέπεσθαι τὸν νοῦν ὑπολαμβάνων καὶ συναλλοιοῦσθαι τῷ 10 25 περιέχοντι σωματικὴν οἴεται τὴν φύσιν τοῦ λόγου, καὶ σχεδὸν αἰσθησιν ποιεῖ τὸν νοῦν."

τοῖος γάρ νόος ἐστὶν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων

οἷον ἐπῆμαρ ἄγγησι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.

ἢλως δὲ δταν ἐκ τῶν τοῦ παντὸς ἀρχῶν συνιστάντες καὶ τὴν ψυχὴν εἰτα 15 30 ποιῶσιν αὐτὴν τὰ ὄντα γνωρίζειν τῇ θέξει τοῦ δομοίου, οὐδὲν ἀλλοὶ ἢ σῶμα μὲν ποιοῦσι τὸν νοῦν, συντρέπεσθαι δὲ τοῦτον τοῖς σῶμασιν ἢ γινώσκει. καίτοι γε ἔχρην αὐτοὺς οὐ μόνον δπως γινώσκει διδάσκειν ήματις, δτι 20 35 θιγγάνουσα τοῦ δομοίου, ἀλλὰ καὶ δπως ἐξαπατᾶται· συνηθέστερον γάρ τὸ πάθος τοῦτο τοῖς ζώοις καὶ πλείω παραμένει χρόνον· οἱ δὲ δπως μὲν

2 ἡ γεῦσις ἡ πρώτη καὶ ἡ ὄψις Cs 3 καὶ ἡ ἀκοὴ C: om. PQ 4 πνεύματι τῷ οἰn. C τῷ αἰσθητικῷ Q¹C: τῶν αἰσθητικῶν QP 5 εἶναι (ante λέγομεν) om. C τοῦ αἰσθητικοῦ πνεύματος C 7 ἀποχετευμένους Q¹ τὴν] malim μίαν 8 ἐν PQs: om. C εἰσαγγελέων P 11 et 12 δτι] δτε P 15 αἰσθητηρίων scripsi: αἰσθητῶν 17 ἐντεῦθεν περὶ τῆς λογικῆς ψυχῆς διαλαμβάνει adscribit P² in marg. 18 διαφέροι] φέρη Q: δια supraser. Q³ 19 δῆλον] σκεπτέον C 20 ταῦτόν Q 20. 21 Ἐμπε- δοκλῆς] v. 318 Karst., 330 Stein 22 post πρὸς supraser. τὸ Cs μητις] μή τις P δέξεται] ἐναέρεται Arist. E 24 "Οὐμηρος] σ 136 28 ἐπῆμαρ] ε supra ras. Q³ πατὴρ] πῆ in ras. Q³ 30 ποιῶσιν Spengel: ποιεῦσιν 31 τὸν νοῦν] αὐτὴν (au post add.) Q

γινώσκομεν, δτι τῇ θίξει τοῦ ὄμοίου φασίν· δπως δὲ ἀγνοοῦμεν, οὐ προσ- 161
διδάσκομεν, οὐκ ἔννοοῦμεν δτι πολλοστὸν μέρος ἐστὶν ἡ γιγνώσκομεν ὥν 25
ἀγνοοῦμεν· ἀλλως τε δτι καὶ τῶν ἐναντίων μία ἐστὶν ἐπιστήμη καὶ μία
ἄγνοια· ὁ γὰρ τὸ ἀγαθὸν ὡς ωφέλιμον γινώσκων καὶ τὸ κακὸν δτι βλαβερὸν |
5 συνεπίσταται, καὶ ὁ περὶ θάτερον ἔξαπατώμενος ἔξαπατᾶται καὶ περὶ 162
θάτερον. χρὴ οὖν ἡ τοῖς ἐναντίοις ἡμᾶς ὄμοιούσθαι ἀμα, δταν τάναντία
γινώσκωμεν, ἡ τοῖς ἐναντίοις ἀνομοιούσθαι, δταν περὶ τὰ ἐναντία ἔξαπατώ- 5
μεθα· ἄμφω δὲ ὄμοίως ἀδύνατα.

’Αλλὰ ταῦτα μὲν ἔξω τοῦ παρόντος λόγου· δτι δὲ ἡ αἰσθησις
10 οὐ ταῦτὸν τῇ λογικῇ δυνάμει τῆς ψυχῆς, προχειρότατον εἰπεῖν, δτι
τῆς μὲν μετέχει πάντα τὰ ζῶα, τῆς δὲ ἄνθρωπος μόνος, καὶ τῆς
μὲν λογικῆς δυνάμεως ἀλλαι διαφοραί, τῆς αἰσθήσεως δὲ αἱ πέντε, 10
καὶ τὰ κατορθώματα ἔτερα μὲν τῆς αἰσθήσεως, ἔτερα δὲ τοῦ νοῦ.
ταράττεσθαι δὲ οὐ χρή, εἰ ποτὲ μὲν νοῦν, ποτὲ δὲ δύναμιν λογικήν,
15 ποτὲ δὲ νόησιν, ποτὲ δὲ διάνοιαν τὸ αὐτὸ πρᾶγμα τοῦτο καλοῦμεν· προϊ-
όντες γὰρ τὰ δύναματα ἀκριβέστερον διακρινοῦμεν, νῦν δὲ δσον τὰς πρὸς 15
τὴν αἰσθήσιν διαφορὰς εἰπεῖν ὡς ταῦτα σημαίνουσι πᾶσι τούτοις κεχρήμεθα
τοῖς δύναμασι. καὶ νοῦ μὲν ἀρετὰς δόξαν ὅρθήν φαμεν καὶ ἐπιστήμην καὶ
φρόνησιν, αἰσθήσεως δὲ οὐδαμῶς, καὶ αἴθις λόγου μὲν κακίας ψευδοδοξίαν 20
20 καὶ ἀνεπιστημοσύνην καὶ ἀφροσύνην, αἰσθήσεως δὲ οὐδεὶς διν εἴποι ταύτας
κακίας. καὶ αἰσθήσις ἡ μὲν τῶν ἰδίων ἡ δὲ τῶν κοινῶν, καὶ ἡ γε τῶν
ἰδίων ὡς τὰ πολλά ἐστιν ἀληθῆς, νοῦς δὲ εἰ καὶ ἀλλως τῷ νῷ τὰ μὲν
ἰδία τὰ δὲ κοινά, δμας περὶ τὰ ἴδια μᾶλλον ἦ περὶ τὰ κοινὰ ἔξαπατᾶται. 25
λαμβάνει γοῦν τὰ κοινὰ πρῶτα ὡς γνωριμώτερα. εἰ δὲ δτι πολλὰ καὶ
25 τῶν ἀλόγων ζῶων μετέχειν φαμὲν διανοίας, οὐδὲν πρὸς τὸν λόγον· κα-
ταχρώμεθα γὰρ ἐπ’ αὐτῶν τῷ τῆς διανοίας δύναματι. | τὰ δὲ διανοίας μὲν 163
οὐδαμῶς κοινωνεῖ, φαντασίας δὲ ἵσως ἔνια, ἥπερ ἀμείνων μὲν δύναμις τῆς
αἰσθήσεως, πολὺ δὲ ὑποβεβηκαί τῆς διανοίας, καὶ ὕσπερ ἀμφοῖν ἐν
μεθορίῳ κειμένη καὶ ἐπακολουθοῦσα μὲν τῇ αἰσθήσει, προλαμβάνουσα δὲ 5
30 τὴν ὑπόληψιν. ὑπόληψιν γὰρ δινομάζω πᾶσαν τὴν κριτικὴν ἔξιν τῆς λογικῆς
δυνάμεως συλλαβών, ἡς καθάπερ γένους ὑπάρχοντος εἰδῆ διν νομίζοιτο δόξα
καὶ ἐπιστήμη καὶ φρόνησις. δέονται μὲν οὖν ἀπασι τοῖς δυνάμεις αὗται
φαντασίας προσγομένης, οὐ μὴν αἱ αὐταὶ εἰσὶ τῇ φαντασίᾳ. δλως γὰρ τὸ 10
ὑπολαβεῖν εἴτε δοξαστικῶς, εἴτε ἐπιστημονικῶς, εἴτε δὴ κατὰ φρόνησιν
35 ἑτέρας ἐστὶ δυνάμεως καὶ οὐ φαντασίας. τοῦτο μὲν γὰρ τὸ πάθος, λέγω
δὲ τὴν φαντασίαν, ἐφ’ ἡμῖν ἐστὶν δταν βούλωμεθα ὑποβαλέσθαι· πρὸ 15
δμμάτων γὰρ ἐστι ποιῆσασθαι προσλομένους νῦν μὲν ἵππον, νῦν δὲ κύνα,
νῦν δὲ δ τι δήποτε, ὑπολαβεῖν δὲ καὶ κρῖναι περὶ τινος οὐδὲ δ τι διν ἡμεῖς
προελάμβεθα δυνατόν, ἀλλ’ δ τι δ τὸ δοκοῦν ἐναργὲς ἐπαναγκάσῃ. οὐ
40 γὰρ οἶδον τε πρὸς τὸ φανέν φεῦδος μὴ ἀνανεῦσαι, ἀλλ’ δτι μὲν τὰ δις 20

3 ἐστὶν ομ. Q

7 γιγνώσκομεν C

16 ἀκριβέστερον] εὐκρινέστερον Q

19 ψευδολογίαν Qs

20 οὐδὲ διν εἴπη τις Q

24 γοῦν] οὖν C πρῶτον Cs

31 νομίζοιτο] δινομάζοιτο C

δύο τέσσαρα ἀναγκαῖον συγκαταθέσθαι, ἃν τε βιουλώμεθα ἃν τε καὶ μή· 163
ὅτι δὲ τὰ δίς δύο πέντε, οὐκ ἀν τις γινώσκων σάριθμὸν συγχωρήσειεν, ἢ
ὅτι ἄνθρωπος οὐκ ἔστι δίπουν, ἢ ὅτι τὸ πῦρ οὐκ ἔστι θερμόν. καν γάρ 25
λέγης τὸν ἄνθρωπον εἶναι τετράπουν, καν λέγης ψυχρὸν εἶναι τὸ πῦρ,
λέγεις μὲν, οὐχ ὑπολαμβάνεις δὲ οὔτως. τῇ γλώττῃ μὲν οὖν ἀληθεύειν
ἢ φεύδεσθαι ἐφ' ἡμῖν, τοῦ δὲ δοξάζειν ἢ ὑπολαμβάνειν, καὶ συγκατατίθε-
σθαι ἔνδον ἢ ἀνανεύειν οὐχ ἡμεῖς κύριοι, ἀλλ' ἔστιν ἀκούσια τὰ πάθη |
ταῦτα τῆς ψυχῆς· ἔλκει γάρ αὐτὴν τὰ μὲν ἐναργῶς εἶναι δοκοῦντα εἰς 164
συγκαταθέσιν, τὰ δὲ ἐναργῶς μὴ εἶναι δοκοῦντα εἰς ἀρνησιν, τὰ δὲ ἀδηλα-
10 ὅπως ἔχει εἰς ἐποκήν. τὸ μέντοι φαντάζεσθαι ἐφ' ἡμῖν κείται, καὶ οὐ τὰ 5
δυνατὰ μόνον. ἀλλὰ καὶ τὰ ἀδύνατα παντελῶς, οἷον πολυκεφάλους ἀνθρώ-
πους ὡς τὸν Γηρυόνην, καὶ πτερωτὸν ὡς τὸν Βορεάδας, καὶ Ιππο-
κενταύρους καὶ Σκύλλας. ὡς γάρ τοις ζωγράφοις ἐπ' ἔξουσίας γράφειν ἀ
βιούλονται, οὕτω καὶ τῇ ψυχῇ. πρὸς δὲ τούτοις ὅταν μὲν ὑπολάβωμεν 10
15 δεινόν τι εἶναι καὶ φοβερόν, εδύνεις συμπάσχομεν καὶ τῷ σώματι τρέμοντες
ἢ ὠχριῶντες, δύμοις δὲ καν θαρραλέον τι φαντασθῶμεν, ἐναντίως διατιθέ-
μεθα· φαντασίας δὲ προβάλλοντες ἕαυτοῖς πολλάκις μὲν σεισμῶν, πολλά-
κις δὲ ἐπιόντων θηρίων οὐ συμπάσχομεν οὐδὲ διτούν, ἀλλ' ὥσπερ ἐν τοῖς 15
πίνακις τὰ γεγραμμένα θεώμενοι πάσχομεν οὐδέν, οὕτω καὶ ἐν τῇ ψυχῇ
20 τὰ φαντάσματα.

"Οτι μὲν οὖν ὑπολήψεως ἀπάσης καὶ συγκαταθέσεως διενήνοχεν ἡ φαντα-
σία, δῆλον ἔχ τῶν εἰρημένων ἔστιν· ἐπειδὴ δὲ πολλὰ νοοῦμεν ἄνευ τοῦ 20
συγκατατίθεσθαι καὶ ὑπολαμβάνειν τι περὶ αὐτῶν, ἐποιτ' ἀν διδάσκειν, καθ' ὅ
τι ἡ φαντασία νοήσεως διενήνοχεν. οὐ γάρ εἰ πάντως δεῖται φαντασίας προϋ-
25 πούστης ὁ νοῦς, διὰ τοῦτο ταῦτὸν φαντασία καὶ νοῦς. ἵνα δὲ ἀκριβέστερον τοῦτο 25
καταμάθωμεν, ἄνωθεν πρῶτον περὶ φαντασίας διοριστέον. ἀποσκευαζόμενοι
τοίνυν τὰ λοιπὰ σῆματα νόμενα τοῦ δνόματος, ἐφ' ὧν αὐτὸν μεταφέροντες λέγομεν
(πολλάκις μὲν γάρ καὶ τὴν αἰσθησιν φαντασίαν καλοῦμεν, πολλάκις δὲ καὶ 165
τὴν νόησιν), περὶ ἐκείνης λέγομεν τῆς φαντασίας, καθ' ἣν φαμεν φάντασμά
30 τι ἡμῖν ἐγγίνεσθαι, οἷον τύπον τινὰ καὶ μορφὴν τοῦ αἰσθήματος ἐν τῇ
ψυχῇ· αὕτη τοίνυν, ἣν κυρίως φαντασίαν καλοῦμεν, μία τις ἀν εἴη τῶν 5
δυνάμεων καὶ τῶν ἔξεων τῶν κριτικῶν αἵς ἀληθεύομεν ἢ φευδόμεθα.
τοιαῦται δέ εἰσιν αἰσθησίες δόξα ἐπιστήμη νοῦς· νοῦν δὲ λέγομεν διν ἀν
τις ἀκριβῶς δνομάσεις, τὸν μὴ διαμαρτάνοντα τῆς ἀληθείας· νοῦς γάρ ὁ
35 τοιοῦτος κυρίως, ὥσπερ καὶ ἐπιστήμη κυρίως ἡ μὴ φευδομένη. ὅτι μὲν 10
οὖν οὐκ ἔστιν αἰσθησίς ἡ φαντασία, ἐκ τῶνδε δῆλον· ἐν γάρ τοῖς ὅπνοις
φανταζόμεθα μέν, οὐκ αἰσθανόμεθα δέ· διγῶς γάρ λεγομένης τῆς αἰσθήσεως
τῆς μὲν δυνάμει, τῆς δὲ ἐνεργείᾳ, οὕτε τὴν δυνάμει λέγειν οὖν τε αἰσθησιν 15

1 καὶ ομ. C 4 λέγης] εἰπῆς Cs 6 καὶ] ἢ C 10 ἔχει C: ἔχῃ PQ
16 καν θαρραλέον τι φαντασθῶμεν] καν (καὶ ἔτι) θαρραλέον sc. δοξάσωμεν Arist. ETy: καὶ
ἔτι (καν) ἢ θαρραλέον Arist. rell. 24. 25 δ νοῦς προϋποθῆσης Q 28 μὲν ομ. C
καὶ ομ. Ps καλοῦμεν] λέγομεν Q 30 ἐγγίνεσθαι etiam Arist. Wy: γίγνεσθαι
Arist. ELU: γενέσθαι Arist. rell. 33 ἀν scripsi: δή 33 αἰσθησιν οὖν τε λέγειν Cs

ἔχειν ἡμᾶς ἐν τοῖς δινείρασι· κίνησις γάρ τίς ἔστι τὰ δινείρατα τῶν αἰσθή-¹⁶⁵
τῶν ἐγκαταλειμμάτων· οὕτε δὴ πολλῷ μᾶλλον τὴν ἐνεργείαν· οὐ γάρ ἂν
οἶδόν τε ἣν ὑπνώττειν τὸ ζῶν τὴν ἐνεργούσης τῆς αἰσθήσεως. ἔπειτα οἱ
πηρωθέντες τὰς ὅψεις φαντάζεσθαι μὲν χρώματα οὐ κωλύονται, αἰσθήσεως²⁰
5 δὲ ἀπεστέρηνται καὶ τῆς δυνάμει καὶ τῆς ἐνεργείας. ἔπειτα αἰσθήσις μὲν
πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς ζώοις, φαντασία δὲ τοῖς μὲν τοῖς δὲ οὖ, μύρμηχι μὲν
ἴσως καὶ μελίτῃ καὶ πολλῷ μᾶλλον κυνὶ καὶ ἵππῳ κοὶ δσα μετέχει²⁵ τὸ
αἰσθήσεως, σκώληκι δὲ οὐ. εἴτα αἰσθήσεις μὲν τῶν ἰδίων ἀληθεῖς αἱ
πλείους, φαντασίαι δὲ αἱ πλείους φευδεῖς καὶ τῆς αἰσθήσεως ἐκλυομένης.
10 δῆλον δέ· οὐ γάρ λέγομεν, δταν ἐνεργῶμεν ἀκριβῶς περὶ τὸ αἰσθητά,
τότε φαντάζεσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον δταν μὴ | ἐναργῶς αἰσθανώμεθα· οὐδεὶς¹⁶⁶
γάρ πληγίον ὄρῶν Σωκράτη λέγει, τοῦτον φαντάζομαι εἶναι Σωκράτη, ἀλλ'
δταν πόρρωθεν, καὶ δταν ἡ αἰσθήσις ἔξατονη. ἔπειτα καὶ μύσαντες τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς ὄρῶν μὲν οὐδὲ οἰοί τ' ἔσμεν τὰ χρώματα, φαντάζεσθαι δὲ οὐ κωλυόμεθα.⁵
15 αἰσθήσεως μὲν οὖν καὶ τούτοις καὶ ἄλλοις πολλοῖς φαντασία διενήρογε, νοῦ δὲ
καὶ ἐπιστήμης, δτι ταύταις μὲν αἱεὶ τοῖς ἔξεσιν ἀληθεύομεν, ἐν τοῖς φαντα-
σίαις δὲ δλιγάκις. λείπεται ἀρά ζητεῖν, εἰ δόξα ταῦτὸν καὶ φαντασία. ὅλλ'¹⁰
ἔφθημεν καὶ τῆς δόξης αὐτὴν διακρίναντες· δτε γάρ ἀπάσης ὑπολήψεως
ἐχωρίουμεν φαντασίαν, τότε δύποιο καὶ τῆς δόξης ἐτέραν αὐτὴν ἀπεδείκνυ-
20 μεν. ἢν γάρ εἰδός τι τῆς ὑπολήψεως ἡ δόξα. τὸ μὲν οὖν ἀληθεύειν καὶ
φεύδεσθαι τὴν φαντασίαν ὥσπερ τὴν δόξαν κοινὸν ἀμφοῖν, ἀλλὰ δόξῃ μὲν¹⁵
ἔπειται πίστις (οὐκ ἐνδέχεται γάρ τὸν δοξάζοντα τοῖς δοκοῦσιν αὐτῷ μὴ
πιστεύειν), πίστει δ' ἔπειται τὸ πεπεῖσθαι, πειθοῦ δὲ λόγος· λογικὴ γάρ
τίς ἔστι συγκατάθεσις ἡ δόξα. τῶν δὲ ἀλήγων ζώων ἐνίοις φαντασία μὲν²⁰
ὑπάρχει, λόγου δέ ἔστι ποντάπασιν ὄχοινώητα· καὶ δοξάζειν μέν, δπερ
καὶ πρότερον εἴπομεν, οὐδὲ ἐφ' ἡμῖν τὰ ἀδύνατα, οἷον πτερωτοὺς ἀνθρώπους,
φαντάζεσθαι δ' ἐφ' ἡμῖν.

Φανερὸν οὖν δτι οὔτε δόξα μετ' αἰσθήσεως, οὔτε συμπλοκὴ δόξης²⁵
καὶ αἰσθήσεως ἡ φαντασία· λέγει γάρ Πλάτων, δταν αἰσθανώμεθά τι καὶ
30 προσδηκάζωμεν, δτι τοῦθ' οὗτος ἔχει, τοῦτ' εἶναι τὴν φαντασίαν. ἔδειχθη
δὲ οὐ πάντως ἡ φαντασία συνεφελκομένη τὴν δόξαν, ὥσπερ ἐν τοῖς
ἀναζωγραφήσεσι τῶν ἀδυνάτων καὶ ἀμηχάνων. καὶ χωρίς γε τῶν¹⁶⁷
εἰρημένων δῆλον ἔστιν δτι, εἴπερ συμπλοκὴ δόξης ἔστι καὶ αἰσθήσεως
φαντασία, οὐδὲ ἄλλου μὲν τὴν αἰσθήσιν εἶναι προσήκει, ἄλλου δὲ τὴν δόξαν,
35 οἷον λευκοῦ μὲν τὴν αἰσθήσιν, δόξαν δὲ ἀγαθοῦ, οὐδὲ τοῦ αὐτοῦ μὲν
ὑποκειμένου κατ' ἄλλο δὲ καὶ ἄλλο, οἷον εἰ τὸ ὑποκειμένον εἴη λευκὸν καὶ
ἀγαθόν, τὴν μὲν δόξαν εἶναι περὶ αὐτοῦ καθὼς ἀγαθόν, τὴν δὲ αἰσθήσιν
καθὼς λευκόν· κατὰ συμβεβηκός γάρ τοῦ αὐτοῦ ἡ δόξα τε καὶ ἡ αἰσθήσις.¹⁰
δεῖ οὖν καὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ κατὰ τὸ αὐτὸν γενέσθαι τὴν συμπλοκὴν τῆς τε

2 ἐγκαταλειμμάτων οὐ. Q: incl. s 5 τῆς—τῆς C: τῇ—τῇ PQ 6 φαντασία
δὲ τοῖς μὲν ε. q. s.] δοκεῖ δ' οὐ (sc. τοῖς θηρίοις φαντασίᾳ ὑπάρχειν), οἷον μύρμηχι ἡ μελίτῃ
ἢ σκώληκι Arist. 8 αἰσθήσεως falsum 11 ἐνεργῶς Arist. E 12 Σωκράτην
Cs 22 γάρ] δὲ C 28 οὖν] δὲ Qs 29 Πλάτων] Theaetet. p. 152 C

δόξης καὶ τῆς αἰσθήσεως, καὶ ἔτι συνοδεύειν αὐτὰς καὶ μὴ μάχεσθαι. 167
 οἵταν τοίνυν περὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ κατὰ τὸ αὐτὸν γενομένης τῆς δόξης καὶ τῆς
 αἰσθήσεως ὑπάρχῃ διαφωνία, καὶ ἡ μὲν δόξα ἀληθεύῃ, ἡ αἰσθήσις δὲ δια- 15
 φεύδηται, πῶς ἐροῦμεν τὴν τούτων συμπλοκὴν φαντασίαν; οἵταν γάρ ἡ μὲν
 5 αἰσθήσις λέγῃ ποδιαῖν εἶναι τὸν ἥλιον, ἡ δὲ δόξα πολλῷ μείζω τῆς οἰκουμένης,
 πῶς ταύτας οἵδιν τε συμπλακῆναι, ἡ πῶς οἱόν τε μίαν ἐξ αὐτῶν γενέσθαι κρᾶσιν 20
 τῆς μὲν ἀληθευούσης τῆς δὲ φεύδομένης; ἀνάγκη γάρ ἔσται τηνικαῦτα ἡ τὴν
 ἀληθινὴν περὶ τοῦ ἥλιου δόξαν ἀποβαλεῖν, ἵνα μεταλθήσωμεν τὴν φεύδην καὶ
 σύμφωνον τῇ αἰσθήσει, ἡ τὴν αὐτὴν φυλάττοντας ἔτι δόξαν ἀμελεῖν τῆς
 10 αἰσθήσεως καθ' ἣν μάλιστα ἔκτυποῦται ἡ φαντασία. ἔκατερον δὲ τούτων 25
 ἀδύνατον· οὔτε γάρ ἀποβαλεῖν οἵδιν τε τὴν ἀληθῆ δόξαν μὴ καὶ τοῦ πράγ-
 ματος μεταπεσόντος, ἀλλ' ὅμοιώς ἔχοντος καὶ σωζόμενου καὶ αὐτὸν σωζό-
 μενον τὸν δοξάζοντα, οὔτε τὴν ἀληθῆ κατέχοντα δόξαν, ὅτι πολλῷ μείζων
 ὁ ἥλιος τῆς οἰκουμένης, πιστεύειν τῇ φαντασίᾳ ὅτι ποδιαῖς. οὐκ ἄρα 168
 15 κίρναται τηνικαῦτα πρὸς τὴν αἰσθήσιν ἡ δόξα, ἀλλ' ἔκκρονει μᾶλλον τὴν
 αἰσθήσιν καὶ συνεκχρόνει καὶ τὴν φαντασίαν· τύπος γάρ τῆς αἰσθήσεως
 καὶ ἔγγος ἔστιν ἡ φαντασία καὶ οὐ κρᾶσις δόξης καὶ αἰσθήσεως· οὐδὲ γάρ 5
 ἐπὶ τῆς κώπης ἐν τῷ δύνατι κρᾶσις δύναται· ἀν γενέσθαι δόξης καὶ αἰσθή-
 σεως ἡ φαντασία, ἀλλ' ἡ φαντασία μὲν ἀκολουθεῖ τῇ αἰσθήσει, ἡ δόξα
 20 δὲ διακρίγεται. εἰ οὖν μήτε αἰσθήσις ἡ φαντασία, μήτε ὑπόληψις (οὔτε 10
 γάρ δόξα οὔτε φρόνησις οὔτε ἐπιστήμη οὔτε νοῦς), [οὔτε] χυρίως ἄρα
 οὐδεμία λείποιτ' ἀν δύναμις τῆς ψυχῆς πρὸς ἣν ἀμφισβήτησιμός ἔστιν ἡ
 φαντασία. εἰ μὲν οὖν θπας νοῦς ἔστιν ἀναμάρτητος, οὐδεμία λείπεται
 δύναμις· εἰ δέ τις νοῦς ἔστιν οἵδις τε καὶ ἀμαρτάνειν, καὶ μὴ μόνον 15
 25 ἀληθεύειν ἀλλὰ καὶ φεύδεσθαι, τούτου διακρίναι τὴν φαντασίαν οὐ δράσιον·
 πολλὴν γάρ ἔχει τὴν ὅμοιότητα. πρῶτον μὲν αὐτὸν τούτο διπερ, τὸ
 δύνασθαι καὶ ἀμαρτάνειν, είτε διτι καθάπερ φαντάζεσθαι ἐφ' ἡμῖν, οὕτω 20
 καὶ νοεῖν ἂν πολόμεθα. τίς οὖν ἡ τῆς φαντασίας πρὸς τὸν τοιοῦτον νοῦν
 διαφορά, ζητῶμεν ἐφεξῆς. πρῶτον δὲ τὴν ἔκατέρου φύσιν χωρὶς ἀν εἴη
 30 διοριστέον· οὕτω γάρ καὶ πῃ διενηγόρχατον ἀλλήλοιν καταφανὲς ἡμῖν γενήσε-
 ται, καὶ πρῶτον γε τί ἔστιν ἡ φαντασία· τέως γάρ οὐ τί ἔστιν, ἀλλ' ὅσα 25
 οὐκ ἔστι, προσέργηται.

'Επει τοίνυν πολλὰ κινηθέντα ὑπ' ἄλλου κινεῖν ἔτερον πέφυκεν, οὕτωρ
 5 δι μογήλος κινηθεὶς ὑπὸ τῆς γειρὸς κινεῖ τὸν λίθον, καὶ ἡ θάλαττα ὑπὸ τοῦ
 35 πνεύματος κινηθεῖσα κινεῖ τὴν ναῦν, οὐδὲν θαυμαστὸν | οὐδὲ ἐπὶ τῆς 169
 αἰσθήσεως τοῦτο συμβαίνειν. αὗτη γάρ κινηθεῖσα ὑπὸ τῶν ἔχωθεν αἰσθη-
 τῶν καὶ τὸ εἶδος ἀναλαβητὸν τοῦ κινήσαντος κινεῖ δύναμιν ἔτερον τῆς ψυ-
 χῆς ἐπὶ τῶν τελειωτέρων ζώων ταύτην ἡν φαντασίαν καλοῦμεν, ἡς φύσις 5
 ἔστι τοὺς τύπους, οὓς ἡ αἰσθήσις αὐτῇ παραδίδωσιν ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν
 40 ἀναμαρταμένη, κατέχειν ἐν ἐσαυτῇ καὶ ἐνσφραγίζεσθαι καὶ δύνασθαι καὶ

-- - - - -

5 μείζων Q: corr. Q¹ 6 κρᾶσιν Q¹: κράσιν PQC 15 τηνικαῦτα post δόξα Q
 20 οὔτε (post νοῦς)om. Cs 24 οἵδις τε οὐ. Qs 31 τί (prius) scripsi: τίς
 38 τελείων C 40 καὶ οὐ. C

ἀπελθόντων τῶν αἰσθητῶν διατηρεῖν ἐπὶ τινα χρόνον τὰ ἔχην. ἀπελθόντων 169
 μὲν οὖν τῶν αἰσθητῶν ἐκφανῶς ή δύναμις ή φανταστική τῆς αἰσθητικῆς 10
 διενήνογχεν· ή μὲν γάρ παύεται ἐνεργοῦσα, ή δὲ οὓς παρείληφε τόπους
 ἔτι κατέχει. παρόντος δὲ τοῦ αἰσθητοῦ καὶ ἀμφα ἄμφω ἐκκαλουμένου, λέγω
 5 δ' ἄμφω τὴν τε αἰσθησιν ἀμφα καὶ τὴν φαντασίαν, τηνικαῦτα χαλεπὸν 15
 ἔφευρεν τῶν δυνάμεων τούτων τὴν διαφοράν. διοκοῦσι γάρ αἱ δύο τηνικαῦτα
 καὶ περὶ ταῦταν ὑποκείμενον ἐνεργεῖν καὶ ἐν ταῦτῷ χρόνῳ. η̄ μήποτε καὶ
 τηνικαῦτα περὶ ταῦταν μὲν καὶ ἐν ταῦτῷ χρόνῳ, οὐχ ὡσαύτως δὲ ἐνεργοῦ-
 σιν, ἀλλ' ή μὲν αἰσθησις πρὸς τὸ ἔξωθεν αἰσθητὸν ἀπερεῖδεται καὶ ὅπ' 20
 10 ἔκείνου κινεῖται, ή φαντασία δὲ περὶ τὸ εἶδος ή ή αἰσθησις ἀνεμάζεται, καὶ
 γίνεται ὅπερ τὸ αἰσθητὸν τῇ αἰσθησει, τοῦτο ή κατ' ἐνέργειαν αἰσθησις τῇ
 φαντασίᾳ. τῷ δὲ ἀμφοτέρας τὰς κινήσεις ἀμφα συμβάίνειν μᾶλιστα ἐντεῦθεν 25
 αὐτῶν δυσθήρατος ή διαφορά· ἐπεὶ δὲ τοῦ γε ἔτεραι, δῆλον ἐκ τοῦ τὴν μὲν
 αἰσθησιν τῇ ἐνεργείᾳς παύεται προτέραν ἐπὶ πολλῶν, τὴν φαντασίαν δὲ
 15 παραμένειν· τηνικαῦτα γάρ τὸ ἔχον δὲ κατέχουσα ή αἰσθησις εἰς | τὸ ἔξωθεν 170
 αἰσθητὸν ἀπετείνετο γίνεται ὑποκείμενον τῇ φαντασίᾳ, ὥσπερ εἰ δι' ὅλου
 μὲν ὁ κηρὸς ἀνεμάττετο τὴν σφραγῖδα, ἀναμαξάμενος δὲ καὶ περιπτυγεὶς
 αὐτῇ πάλιν τὸν αὐτὸν τύπον ἐνεσημαίνετο τῷ ἀρέι, ὥστε καὶ ἀπελθόντος 5
 τοῦ κηροῦ καὶ τοῦ δακτυλίου μεμορφώσθαι τὸν ἀρέα τὸν περικείμενον. ἀλλ'
 20 αὗται μὲν ἀλύχων σωμάτων αἱ πείσεις, ἐπὶ δὲ τῶν ἐμψύχων ἔτερος τρόπος·
 τὸ γάρ πάσχειν ἐπὶ τούτων ἐνεργεῖν ἐστὶ μᾶλλον καὶ τελειοῦσθαι, τελειοῦται
 δὲ ή φαντασία ὑπὸ τῆς αἰσθησεως εἰς ἐνέργειαν προϊῦσσα, ὥσπερ η̄ αἰσθη- 10
 σις ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν. μᾶλιστα δὲ ἐπὶ τῶν ζώων ἐστὶ λαβεῖν τὴν δια-
 φοράν, ἐν οἷς φαμὲν αἰσθησιν μὲν εἶναι, φαντασίαν δὲ μή, οἷον μυιῶν τε
 25 καὶ σκωλήκων καὶ πολλῶν τοιουτοτρόπων ἑτέρων. κινεῖται μὲν γάρ ὅποι 15
 τῶν αἰσθητῶν, οὐ μὴν ὥστε κατέχειν δύνασθαι τὰ αἰσθητά· φέρεται οὖν
 ὅπῃ καὶ τύχῃ ἀποροῦντα δυνάμεως ναθετικῆς τῶν αἰσθητῶν. πλήξει
 τοῖνυν ἔοικεν η̄ αἰσθησις ἐπ' αὐτῶν μηδὲ ἀκαρέι παραμένοντα. ἐφ' ὧν
 δὲ τὸ ἐκμαχεῖν τῶν αἰσθητῶν στερεώτερον, ἐπὶ τούτων η̄ φύσις προς- 20
 30 ἔθηκε τῇ αἰσθησει δύναμιν ἑτέραν ὥσπερ ταμεῖον ἐσόμενον τῶν αἰ-
 σθημάτων.

Διὰ τοῦτο οὖν οὔτε ἀνευ αἰσθησεως ή φαντασία οὔτε ἄλλων πραγμάτων,
 ἀλλ' ἀνπερ η̄ αἰσθησις· καὶ γάρ εἰ νοητῶν ποτὲ γίνεται φαντασία, ὀλλὰ 25
 καὶ μὲν ἔξαπτεται τῆς αἰσθησεως. ὥσπερ οὖν ὁ αὐτὸς κηρὸς καὶ δέγεσθαι
 35 τὴν σφραγῖδα πέφυκε καὶ τηρεῖν, καὶ καθὸ μὲν δέχεται, ἑτέραν ἄν τις
 φαίη περὶ αὐτὸν δύναμιν θεωρεῖσθαι καθ' η̄ εἰκτικὸς καὶ εὐτύπωτος ὑπὸ
 τοῦ γλύματος, καθὸ δὲ | τηρεῖ, ἑτέραν αὖθις κεκτῆσθαι καθ' η̄ στερεωτέ- 171
 ρας φύσεως καὶ μονιμωτέρας τετύχηκεν· τοῦτο αὐτὸν ἐστι καὶ περὶ ψυχῆς ἀπο-
 φήνασθαι, διτι καθὸ μὲν κινεῖται ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν αἰσθητικὴν ἔχει τὴν δύνα-
 40 μιν, καθὸ δὲ τηρεῖ οἴτα τε τὰ αἰσθημάτα, φανταστικὴν. δῆλον τοῖνυν δτι, 5

2 ἐμφανῶς C

19 κηρὸς Q

28 ἀκαρῆ Cs

5 ἀμφα om. Q

25 τοιοτρόπων Q

39 τὴν om. C

6 ἔφευρεν Qs

27 τύχῃ Q: 'fort. οὐν τύχῃ' Spengel

40 φανταστικὴ C: φανταστικὴ PQ

18 ἐνεσημάντο C

27 τύχῃ Q: 'fort. οὐν τύχῃ' Spengel

ήνικα καὶ ἡ αἰσθησίς περὶ τὸ αἰσθητὸν ἐνεργεῖ, τηγνικαῦτα καὶ ἡ φαντασία.¹⁷¹ οὐ γάρ δὴ ἀσύνετος οὐδὲ ἀναντιληπτός γινομένη τηρεῖν οἴα τε ἦν τὸ ἔχοντος καὶ ἀπελθόντος τοῦ αἰσθητοῦ καὶ προβάλλεσθαι ὡς ἐγνωκυῖα. ὅσα τοίνυν τῶν ζώων ταύτης μετεῖληφε τῆς δυνάμεως, πολλὰ κατ’ αὐτὴν καὶ ποιεῖ¹⁷² καὶ πάσχει ποτὲ μὲν δρθῶς ἐνεργούσης ποτὲ δὲ ἡμαρτημένως, τὸ δὲ δρθῶς καὶ μὴ δρθῶς παρὰ τῆς αἰσθήσεως αὐτῇ προσηνεται· συναπολαύειν γάρ ἀνάγκη τοῖς ἐκείνης κατορθώμασι καὶ ἀμαρτήμασι τὴν φαντασίαν, καὶ συναληθεύειν μὲν ἀληθεύουσῃ, συμψεύδεσθαι δὲ φευδομένῃ. ὥσπερ τοίνυν ἡ αἰσθησίς τῶν μὲν ἰδίων ἀληθῆς ἔστιν ἢ διτὶ διλήγιστον ἔχουσα τὸ 10 ψεῦδος, δεύτερον δὲ τῶν ὑποκειμένων τοῖς ἰδίοις καὶ οἵς ἐκείνα συμβέβηκε, καὶ ἐνταῦθα ἡδη ἐνδέχεται διαψύδεσθαι (διτὶ μὲν γάρ λευκὸν τὸ προσιών, δρθῶς καὶ κρίνει καὶ ἀποφαίνεται, διτὶ δὲ Σωκράτης ὁ προσιών, διαμαρτάνει), τρίτον δὲ τῶν κοινῶν καὶ τοῖς ἰδίοις συναπτομένων, λέγω δὲ οἴον κινήσεως καὶ μεγέθους καὶ ἀριθμοῦ καὶ σχήματος περὶ ἀ μάλιστά ἔστιν 15 ἀπατηθῆναι κατὰ τὴν αἰσθησίν, διτὸν τὸ πλειόνων ἔργον μιᾷ τινὶ αὐτῶν ἐπιτρέπωμεν· οὕτω δὴ καὶ ἡ φαντασία περὶ μὲν τὰ ἴδια αἰσθητὰ τῆς αἰσθήσεως ἐνεργούσης ἀληθῆς | καὶ αὐτῇ, περὶ δέ γε τὰ ὑποκείμενα καὶ 172 τὰ κοινὰ (καὶ) παρούσης τῆς αἰσθήσεως καὶ ἀπούσης διαψεύδεται· παρούσης μὲν ἐξ ἀνάγκης, συνεέαμπτάνειν γάρ αὐτὴν ἀναγκαῖόν ἔστι τῇ αἰσθησει. 20 ἀπούσης δὲ διτὸν ἐγκαταλείμματα μὴ οἰστέρε εἰληφε διαφυλάττῃ· καὶ 5 μάλιστα διτὸν πόρρω ὄντος τοῦ αἰσθητοῦ ἡ αἰσθησίς ἀντιλάβηται. εἰ τοίνυν διτὶ μὲν ἔστιν ἡ φανταστικὴ δύναμις τῆς ψυχῆς, ἀπασι φανερόν, οὐδεμίαν δὲ ἀλληγ τῶν διγριθμημένων οὖσαν τοιαύτην ὁ λόγιος ἐξεῖνεν, λείπεται 10 ταύτην εἶναι ἡν ἡμεῖς φαμὲν κίνησιν τῆς ψυχῆς ὑπὸ τῆς αἰσθήσεως τῆς 25 κατ’ ἐνέργειαν γινομένην. ἐπειδὴ δὲ ἡ ὄψις μάλιστα τιμιωτάτη πασῶν τῶν αἰσθήσεων, καὶ τὸ ὄνομα ἐντεῦθεν ἐκληρονόμησεν ἀπὸ τοῦ φάους, διτὶ ἀνευ φωτὸς οὐκ ἔστιν ἰδεῖν. καὶ ὅπερ εἰπον, διὰ τὸ παραφένειν καὶ ὄμοίας εἶναι 15 ταῖς αἰσθήσεσι τὰς φαντασίας πολλὰ κατ’ αὐτὰς πράττει τὰ ζῶα, τὰ μὲν διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἐτέρων δύναμιν κυριωτέραν οἷον τὰ θηρία, τὰ δὲ διὰ τὸ 20 πολλάκις ἐπικαλύπτεσθαι τὴν κυριωτέραν τῆς φαντασίας ἢ νόσοις ἢ ὅπνῳ οἷον οἱ ἀνθρωποι.

4. Περὶ δὲ τοῦ μορίου τοῦ τῆς ψυχῆς, φῶ χρώμεθα εἰς θεωρίαν καὶ πρᾶξιν, εἴτε χωριστοῦ ὄντος κατὰ τόπον, ὡς ὃ εἴτο Πλάτων τὸν λόγον μὲν 25

2 οὐ γάρ δὴ] οὐδὲ γάρ C 4 κατ’ αὐτὴν] κατὰ ταύτην Arist. EL ποιεῖ καὶ πάσχει Q¹: ποιεῖν καὶ πάσχειν PQG 8 συναληθεύειν C: συναπολαύειν PQ 11 διαψεύδεσθαι Arist. E τὸ προσιόν λευκὸν Q 18 καὶ addidit διαψεύδεται C: διαψεύδονται PQ 19 συναμπτάνειν C 22 ἔστιν ἡ φαντ.] ἔστιν ἡ φαντασία aut ἔστι φανταστικὴ cī. Spengel, sed videtur legisse εἰ οὖν μηδὲν ἄλλο ἔχει (ἔχοι ἢ E: ἔχοι Ly) τὰ εἰρημένα ἢ ἢ (sic W: ἢ E: ἢ rell.) φαντασία, τοῦτο δὲ ἔστι (Biehl: ἔστι vulg.) τὸ λεζήθεν 23 ἐξεῖνε] ἐξευρετὸν δύναται C 25 γινομένην] legit πίνησις .. γιγνομένη ut ELy: γιγνομένης Arist. rell. 28 κατ’ αὐτὰς] κατὰ ταύτας Arist. ELy 30 οἱ om. Q: incl. s 31 post ἀνθρωποι add. περὶ μὲν οὖν φαντασίας τί ἔστι καὶ διὰ τί ἔστιν εἰρήσθω ἐπὶ τοσοῦτον C ex Arist. 32 τοῦ τῆς ψυχῆς etiam Arist. EV: τοῦ om. Arist. rell. 33 Πλάτων] cf. p. 37,4 adn.

ἐν τῇ κεφαλῇ | καθιδρύων, τὸν θυμὸν δὲ ἐν τῇ καρδίᾳ, τὴν ἐπιθυμίαν δὲ 173
ἐν τῷ ξηπάτῃ, εἴτε τόπῳ μὲν οὐδὲ στεπῶτος τῶν ἄλλων δυνάμεων τῆς ψυχῆς,
λόγῳ δὲ μόνῳ χωριζομένου, σκεπτέον τίνα ἔχει διαφορὰν πρὸς τὰς προ- 5
ειρημένας δυνάμεις καὶ μᾶλιστα πρὸς τὴν φαντασίαν, καὶ πῶς ποτὲ γίνεται
τὸ νοεῖν. εἰ δὴ τὸ νοεῖν ἀνάλογόν ἐστι τῷ αἰσθάνεσθαι (δι' ἀμφοῖν γάρ
κρίνει τε καὶ γνωρίζει καθάπερ καὶ πρότερον ἔφαμεν ἡ ψυχή), πάσχοι ἀν
τι καὶ δὲ νοῦς ὑπὸ τῶν νοητῶν, ὥσπερ ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν ἡ αἰσθησις, τὸ 10
πάσχοι δὲ ἀντικαὶ ἐνταῦθα ἀκούστεον παραπλησίως· κυριώτερον γάρ εἰπεῖν, θτὶ⁵
μᾶλλον τελειοῦτο ἀν εἰς ἐνέργειαν ἐκ δυνάμεως προαρτόμενος. διτὶ δὲ ἐκ δυνά-
15 μεως, δῆλον· διὰ γάρ τοῦτο οὔτε αἰεὶ νοῦμεν, ἀλλ' οὐδὲ τὰ αὐτὰ αἰεί, ἀλλὰ 15
ἀλλοτε ἀλλα· τοῦτο γάρ σημεῖον τοῦ δυνάμει εἶναι τοῦτον τὸν νοῦν· οὐ
γάρ οὖν τε μεταβάνειν ἐξ ἀλλης εἰς ἄλλην ἐνέργειαν μὴ δυνάμεως ὑπο-
μενούσης, ἡ τὰς διαφόρους ἐνέργειας ἀποδιδωσιν. δεῖ τοίνυν αὐτὸν ἀπαῦθη
εἶναι τοῦ κυρίως λεγομένου πάθους καὶ μὴ ἔχειν οἰκείαν μὲν μορφήν,²⁰
15 δεκτικὸν δὲ εἶναι παντὸς εἰδοῦς καὶ δυνάμει τοιοῦτον ἀλλὰ μὴ τοῦτο, καὶ
ὅμοίως ἔχειν πρὸς τὰ νοητὰ ὥσπερ ἡ αἰσθησις πρὸς τὰ αἰσθητά, καὶ
ώσπερ ἐκείνη κατ' ἐνέργειαν οὐδὲ διτιοῦ ἦν ὃν ἡσθάνετο, οὕτω μηδὲ τὸν 25
τοιοῦτον νοῦν κατ' ἐνέργειαν εἶναι τι τῶν νοούμενων. ἀνάγκη ἄρα, ἐπειδὴ
πάντα νοεῖ, πάντα εἶναι δυνάμει, τουτέστι μὴ ἔχειν εἰδος οἰκείαν μηδὲ
20 μορφήν. οὐδὲ φαύλως ἄρα Ἀναξαγόρας ὠνειροπόλει τὸν νοῦν ἀμιγῆ ποιῶν
καὶ φύσεως διαφερούσης ἀπάντων τῶν ὑπ' αὐτοῦ γινωσκομένων· | οὕτω 174
γάρ ἀν ῥῆστα γνωρίζοι μηδενὸς οἰκείου παρεμφανομένου καὶ συνυπάρχοντος·
κωλύσει γάρ καὶ ἀντιφράξει τὸ ἐνυπάρχον εἰδος τὰ ἀλλα ὥσπερ ἀλλό-
τρια. ἀναγκαῖον ἄρα τοῦ τοιούτου νοῦ μὴ εἶναι φύσιν οἰκείαν μηδεμίαν 5
25 μηδὲ μορφὴν ἀλλ' ἡ ταύτην, διτὶ δυνατὸς περιλαβεῖν τὰς ἀλλοτρίας φύσεις
τε καὶ μορφάς, καὶ μηδὲν ἔχειν εἰδος ὀφωρισμένον, ἐπειδὴ καταλαμβάνειν
ἄπαντα πέφυκεν. ὁ ἄρα καλούμενος τῆς ψυχῆς νοῦς (λέγω δὲ νοῦν φ
διανοεῖται καὶ ὑπολαμβάνει ἡ ψυχή, οὐδὲ δι πολλάκις καταχρώμενοι φέρομεν 10
καὶ ἐπὶ τῆς φαντασίας) οὐδέν ἐστιν ἐνέργειά τῶν ὅντων πρὸν τι νοεῖν. διὸ
30 οὐδὲ μεμήχθαι αὐτὸν εἰλογητὸν τῷ σώματι· σώματος γάρ πρὸς σῶμα μικτές
ἐστιν. ἀνάγκη δὲ σῶμα ὑπάρχοντα ἐνέργειά εἶναι καὶ μορφὴν ἔχειν οἰκείαν. 15
ἀλλ' οὐδὲ δργάνῳ δὲν χρωτὸ τῷ σώματι, ὥσπερ ἡ αἰσθησις· καὶ γάρ
οὗτως ἀπολαύσεται τῆς τοῦ δργάνου ποιότητος, ἡ συνυπάρχουσα ἀεὶ ταῖς
ἐνέργειαις αὐτοῦ τὰ ἀλλα εἰδὴ κωλύσει. δῆλον δὲ μᾶλιστα ἐκ τῆς αἰσθητι-
35 κῆς τοῦτο δυνάμεως· αὕτη γάρ σῶμα μὲν οὐκ ἐστιν, ἀλλ' ἐπειδὴ χρῆται 20
ὅλως δργάνοις σωματικοῖς, συναπολαύει τούτοις τοῦ πάθους. καὶ τοῦτο
φανερὸν ἐπὶ τῶν αἰσθητηρίων· ἡγίκα γάρ δὲν ὑπὸ τῶν σφύδρα αἰσθητῶν
σφιδρότερον κινηθῆ τὰ αἰσθητήρια, οἷον ὑπὸ ψόφου μεγάλου ἡ ἀκοή, καὶ 25
λαμπροῦ χρώματος ἡ ὄψις, ἡ βαρείας δσμῆς ἡ δσφρησις, οὐ δύναται ἔτι

9 μᾶλλον] μᾶλιστα Qs

18 ἐπειδὴ] ἐπεὶ Arist. ELT 28 δν] v. supra v. add. P
31 οἰκείαν ἔχειν Os 37 ἡγίκα e. q. s.] cf. p. 104,33 sqq. δν om. C ὑπὸ⁵
ex ἐπὶ Q³ 38 μεγάλου] μᾶλλον C

τῶν ἐκλελυμένων αἰσθητῶν καὶ ἀμυδροτέρων ἀντιλαμβάνεσθαι ῥᾳδίως, ἀλλ' 174
ἔμμενει τὸ ἔχον τῆς βιαιοτέρας πληγῆς ἐκχροῦν τὴν ἀμυδροτέραν καὶ |
ἀσθενεστέραν. ὁ μέντοι γε νοῦς ὅταν νοήσῃ σφόδρα νοητόν, οὐχ ἡτον 175
νοεῖ τὰ ὑποδεέστερα, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον. οὕτως ἄρα ή μὲν αἰσθησις οὐκ
5 ἀνεύ σώματος, ὁ δὲ χωριστὸς ἀπαντος σώματος, καὶ εὖ δὴ οἱ λέγοντες δ
τὴν ψυχὴν τόπον εἰναι εἰδῶν, εἰ καὶ τῷ δνόματι καταχρῶνται τοῦ τόπου·
πλὴν ὅτι οὔτε δῆλη ή ψυχή, ἀλλὰ αἱ δύο μόναι δυνάμεις καθ' ἣν τε νοοῦμεν
καθ' ἣν τε αἰσθανόμεθα, οὕτω 10 οὕτω τόπος ὡς περιέχειν, ἀλλ' ὡς γίνεσθαι
πιᾶς ἢ νοεῖ καὶ ἦν αἰσθάνεται. οὗτος τούναν ὁ δυνάμεις νοῦς γίνεται μὲν καὶ ἐν 10
10 τοῖς νηπίοις· ὅταν δὲ ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν καὶ τῶν ἀπὸ τούτων φαντασιῶν
καὶ τῆς περὶ ταῦτα γυμνασίας τὸ καθύλου δύνηται θηρεύειν καὶ συνάγειν
τὸ ὄμοιον ἐν τοῖς ἀνομοίοις καὶ τὸ ταῦτὸν ἐν τοῖς διαφόροις, τηνικαῦτα 15
τελεώτερος γίνεται νοῦς ἀνάλογον ἔχων τῷ ἐπιστήμονι, οἵτις τὰ θεωρήματα
τῆς ἐπιστήμης συνειληγώς οἴος τε καθ' ἑαυτὸν ἐνεργεῖν ἔκαστον αὐτῶν
15 ἰδίᾳ προχειριζόμενος, καὶ οὔτε διδασκαλίας ἔξωθεν τινος οὔτε γυμνασίας
δεδύενος. ἔστι μὲν οὖν καὶ τηνικαῦτα δυνάμει, οὐδὲ μὴν ὄμοιῶς καὶ πρὶν 20
μαθεῖν η̄ εὑρεῖν· ἐγγίνεται γάρ οἷον δψις αὐτῷ πρότερον οὐκ ἐνοῦσα
ὅρατικὴ τῶν ὄμοιῶν καὶ τῶν ἀνομοίων καὶ ταῦτον καὶ ἑτέρου καὶ ἀκολούθου
καὶ μαχομένου, καὶ αὐτὸς δὲ ἑαυτὸν τηνικαῦτα δύναται νοεῖν· οὐδὲν γάρ 25
20 ἄλλος ὁ νοῦς ἔστιν η̄ τὰ νοήματα. γινόμενος οὖν ὁ αὐτὸς τοῖς νοοῦμένοις
νοεῖ τηνικαῦτα καὶ ἑαυτόν. ὅταν μὲν οὖν τὴν ἔξιν ἔχῃ μόνον, τὰ νοήματά
ἐστιν ὥσπερ ἀποκείμενα· ὅταν δὲ ἐνεργῆ, τότε σύνδρομος γίνεται τῷ
νοοῦμένῳ καὶ | εἰκότας ἑαυτὸν νοεῖ τηνικαῦτα· αὐτὸς γάρ ἔστιν ἀ νοεῖ. ὥσπερ 176
γάρ η̄ ἐπιστήμη τὰ ἐπιστητά ἔστι θεωρήματα (οὐδὲν γάρ ἄλλο ἔστι γεωμετρία
25 η̄ τὰ γεωμετρικὰ θεωρήματα), οὕτω καὶ ὁ νοῦς τὰ νοήματα, καὶ μέχρι μὲν ἀν
η̄, ἔξις αὐτὴ ἡρεμῇ, ἡρεμεῖ καὶ τὰ θεωρήματα, κινηθεῖσα δὲ η̄ ἔξις καὶ ἐνερ-
γοῦσα ἐνεργεῖ μὲν πάντας περὶ ἐν τῶν θεωρημάτων τῶν ἑαυτῆς, γίνεται δὲ
ταῦτὸν ἐκείνῳ διθεωρεῖ· η̄ γάρ ἐπιστήμη τοῦ δύο ὄρθιάς ἔχειν τὸ τρίγωνον, τὸ
θεωρημάτικόν τοι εἶναι καὶ διλόγος καθ' ὅν δύο ὄρθιάς ἔχειν ἀποδείκνυται τὸ τρίγωνον. 10
30 οὕτω τούναν καὶ ὁ νοῦς ὅταν μὲν ἡρεμῇ, τὴν ἔξιν λέγεται ἔχειν τῶν νοη-
μάτων, ὅταν δὲ ἐνεργῇ περὶ ἐν τῶν νοημάτων, τότε ὁ αὐτὸς ἔστι τῷ
νοοῦμένῳ, καὶ νοῶν ἐκείνῳ καὶ αὐτὸν νοεῖ. τίς οὖν η̄ διαφορὰ τοῦ τοιούδε 15
νοῦ καὶ τῆς δυνάμεως τῆς αἰσθητικῆς φαντασίας μετὰ τὸ διαστήμασθαι τὴν
έκαστου τῶν εἰρημένων φύσιν ῥητέον ἐφεξῆς.

35 Ἐπειδὴ τούναν ἄλλο μὲν ἔστιν ὅδωρ, ἄλλο δὲ ὅδατι εἶναι· ὅδωρ μὲν
γάρ τὸ ἐξ εἰδούς καὶ ὅλης, τὸ δὲ ὅδατι εἶναι τὸ εἰδός ἔστι τοῦ ὅδατος καὶ 20
καθ' οὐδὲν ὅδωρ· ἔκαστον γάρ οὐ κατὰ τὴν ὅλην, ἀλλὰ κατὰ τὴν μορφὴν

1 ἐκλελυμένων PQ: supra u (corr. ex u) scr. ειμ Q¹ αἰσθητῶν] αἱ (omisso σθητῶν)
Q in extremo v.: del. Q³ 2 πηγῆς (?) Q: corr. Q¹ 5 καὶ om. C 8 οὐδὲν]
οὐχ C 9 γίνεται P 12 ταῦτὸν PQ¹ et supra v. (γρ.) C: ταῦτὸν QC 16 μὲν
οὖν etiam Arist. J.W: οὖν om. Arist. rell. καὶ τηνικαῦτα] καὶ τότε Arist. Ey: ὄμοιῶς
καὶ τότε Arist. rell. 22 ὥσπερ] οἷον Q 24 οὐδὲν—(25) θεωρήματα add. P²
in marg. 29 καθ' δν Q¹C: καθ' δ PQ 36 ὅλης καὶ εἰδούς Os

χαρακτηρίζεται· οὗτω δὲ καὶ ἐπὶ τῶν τεχνικῶν· ἀλλο γάρ οἰκία καὶ οἰκίᾳ 176 εἶναι, καὶ ἄλλο ἀνδριάς καὶ ἀνδριάντι εἶναι, καὶ οἰκία μὲν τὸ σχῆμα σὺν 25 τοῖς λίθοις καὶ τοῖς ξύλοις καὶ τῷ κεράμῳ, οἰκίᾳ δὲ εἶναι ἡ μορφὴ καὶ ἡ σύνθεσις ἡ τοιάδε. ὅμοιώς δὲ καὶ ἀνδριάς μὲν τὸ σχῆμα σὺν τῷ λίθῳ 5 ἡ τῷ χαλκῷ, ἀνδριάντι δὲ εἶναι τὸ εἶδος τοῦ ἀνδριάντος. ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πάντων ὁμοιώσῃ· ἐπ' ἐνίων γάρ ταῦτόν ἔστιν οἷον στιγμὴ καὶ | στιγμῇ 177 εἶναι, ἢ εἴ τι ἄυλον παντελῶς καὶ ἀπλοῦν, ἐφ' ὃν ὁ λόγος τοῦ τέ ξν εἶναι καὶ τὸ εἶδος καθ' ὃ ἔστι ταῦτόν ἔστιν δλη τῇ φύσει τοῦ πράγματος. οὗτω δὴ τούτων ἔχόντων δταν μὲν τὴν μορφὴν κρίνωμεν ὡς συνειλημμένην τῇ 5 10 ὄλη, οἷον τὸ φυχρὸν καὶ ὑγρὸν σὺν τῇ ὄλῃ, τουτέστιν δταν κρίνωμεν ὄλον τὸ ὄδωρο· ὁ γάρ λόγος τούτων καὶ ἡ σύνθεσις ἡ μετὰ τῆς ὄλης τὸ ὄδωρο ξν· δταν οὖν κρίνωμεν τὸ ὄδωρο ὄλον ἡ τὴν σάρκα ὄλην, ἀποχρώσα ξμῖν ἔστιν ἡ αἰσθητικὴ 10 15 δύναμις, μᾶλλον δὲ καὶ ἡ σύζυγος αὐτῇ φαντασία· δταν δὲ ἔξετάζωμεν τί τὸ ὄδατι εἶναι καὶ τί τὸ σαρκὶ εἶναι, ἀλλο τι κδη τὸ κρίνον ἔστιν ἡ ἄλλως ἔχον. μήποτε γάρ ὥσπερ μίαν ἀνάγκη δύναμιν εἶναι τὴν κρίνουσαν, δτι τὸ γλυκὺν τοῦ 20 25 30 35 40

ἔνθυσο διενήνοχεν, οὗτως αὐτὸν μίαν καὶ ταύτην εἶναι ἀνάγκη τὴν κρί- 15 νουσαν, δτι ἀλλο μὲν ὄδωρο, ἀλλο δὲ ὄδατι εἶναι, καὶ ταύτην ἀντιλαμβάνεσθαι μὲν ἀμφοτέρων, ἀλλως δὲ ἔχουσαν καὶ ἀλλως δταν τε τὴν ὄλην σὺν τῷ εἶδει παρασκοπῇ καὶ δταν τὸ εἶδος ἀκλαμβάνη χωρίς. πρὸς μὲν γάρ τὸ 20 25 30 35 40

ὄδωρο δεῖται τῆς φαντασίας ἀπαγγελλούσης, πρὸς δὲ τὸ ὄδατι εἶναι ἀπόχρη ἔσατη. ὥσπερ οὖν τὴν αὐτὴν γραμμὴν ἐκτεινομένην τε καὶ κλωμένην τὴν αὐτὴν μὲν εἶναι φαίνεται, ἀλλως δὲ ἔχειν καὶ ἀλλως, οὗτω δὲ καὶ τὸν νοῦν, δταν τε ὡς σύνθετον τὸ σῶμα καταλαμβάνη καὶ δταν τὸ εἶδος αὐτὸν 25 30 35 40

μόνον καὶ τὴν μορφὴν· συνεξομοιοῦται γάρ τοῖς πράγμασιν ἀ θεωρεῖ, καὶ ποτὲ δὲ ὡς ἀπλοῦς, δταν τὸ εἶδος ἀκλαμβάνη μόνον, καὶ ποτὲ μὲν ἐοικώς | τῇ εὐθείᾳ 178 30 35 40

γραμμῇ, ποτὲ δὲ τῇ κεχλασμένῃ. Πλάτων μὲν γάρ κύκλοις ἀφομοιεῖ τὰς ἐνεργείας τοῦ νοῦ τῷ τε εὐτρόχῳ καὶ τῷ δρυθῷ, Ἀριστοτέλης δὲ γραμμῇ ἐκτεινομένῃ τε καὶ κλωμένῃ· γίνεται γάρ ἀνθ' ἐνδές ὥσπερ διπλοῦς τηγικαῦτα, 5 δταν τὴν ὄλην συμπαρασκοπῇ τῇ μορφῇ. ἔστι δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἐξ ἀφαιρέσεως λεγομένων τὰ μὲν ἐοικότα τῷ δόκτη, τὰ δὲ ἐοικότα τῷ ὄδατι εἶναι· ἀλλο γάρ καὶ ἐν τούτοις τὸ εὐθὺν καὶ τὸ εὐθεῖ εἶναι, καὶ τὸ μὲν εὐθὺν μετὰ 10 τοῦ συνεχοῦς, ὥσπερ τὸ σιμόν (ύποκειται γάρ τὸ συνεχὲς τῇ εὐθείᾳ), τὸ δὲ εὐθεῖ εἶναι ὁ λόγος ὁ τοῦ εὐθέος. ἐπὶ τούτων δη τῶν ἐξ ἀφαιρέσεως 15 20 25 30 35 40

ἀμφω ὁ νοῦς ἐοικε κρίνειν, λέγω δὲ ἀμφω τὸ τε σύνθετον ἐκ τοῦ ὑποκειμένου καὶ τῆς μορφῆς καὶ αὐτὴν τὴν μορφὴν, ἀλλ' οὐχ ὁμοιώς ἔχων 15 20 25 30 35 40

καὶ τηγικαῦτα, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τούτων ποτὲ μὲν ὡς ἀπλοῦς, ποτὲ δὲ ὥσπερ σύνθετος γινόμενος. καὶ γάρ εἰ ἀλλη μὲν ὄλη τοῖς αἰσθητοῖς ὑπόκειται σῶμασιν, ἀλλη δὲ τοῖς ἐξ ἀφαιρέσεως λεγομένοις, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τούτων 20 25 30 35 40

ὅμως ποτὲ μὲν ἀπλουστέρας εἰποιμεν ἀν τὰς τοῦ νοῦ θεωρίας, ποτὲ δὲ 20

10 post καὶ add. τὸ Q 14 ἄλλο—ἔχον] ἄλλω ἡ ἄλλως ἔχοντι κρίνει Arist. TWX: ἔχοντι om. Arist. E rell. 16 ἀνάγκη εἶναι Q 19 δταν εκ δτι Q 20 ἀπαγγελλούσης as 21 γραμμὴν post add. Q τε om. Q 27 Πλάτων] Tim. p. 37 C

μᾶλλον συνθέτουσι. τὰ μὲν οὖν σώματα ἐπισκοπῶν δεῖται τῆς δυνάμεως 178 τῆς αἰσθητικῆς· οὐ γάρ οἶν τε αἰτῷ καθ' αὐτὸν κρίναι, τί οὖν ἡ σάρκη, ἀφεμένῳ παντάπαιοι τῆς αἰσθήσεως· πρὸς δὲ τὸ τρίγωνον καὶ πρὸς τὸ εὐθὺ 25 μᾶλλον ἑαυτῷ αὐτάρχης ὁ νοῦς, ὡς γάρ τὰ πράγματα χωριστὰ τῆς ὅλης, 5 οὕτω καὶ ἡ τοῦ νοῦ θεωρία. ὡς οὖν ταῦτα τῷ λόγῳ χωρίζεσθαι μόνῳ δύναται, καθ' αὐτὰ δὲ οὐκ ἀν όποισται, οὕτω καὶ ὁ νοῦς χωρίζειν αὐτὰ τῷ λόγῳ μόνῳ ἐπιχειρεῖ.

30
’Αναξαγόρας δὲ πῃ μὲν ὁρθῶς ἔλεγε περὶ τοῦ | νοῦ, πῃ δὲ οὐκ 179
ὁρθῶς· ἄμεικτον μὲν γάρ αὐτὸν πάσης ὅλης ποιῶν ὁρθῶς ὑπενόει, πῶς δὲ
10 τοιοῦτος ὁν πάντα νοήσει, εἴπερ τὸ νοεῖν πάσχειν ἐστίν, οὐκ ὁρθῶς διδά-
σκειν ἡμᾶς παρεώρα· πάσχει γάρ οὐδὲν δι μὴ κεκοινώνγκεν ὅλης, ἀλλὰ 5
ταύτην δεῖ κοινὴν ὑποκεῖσθαι καὶ τῷ πάσχοντι καὶ τῷ ποιοῦντι. διόπερ
οὐδὲ πάσχει τὸ τυχὸν ὑπὸ τοῦ τυχόντος, οἷον ὑπὸ φύσου γραμμῆς, ἀλλ'
ῶν ἡ αὐτὴ καὶ κοινὴ ὅλη. ἀλλὰ τοῦτο ’Αναξαγόρας μὲν οὐ διέκρινεν,
15 ἥμιν δὲ αὐθίς ὑπομνηστέον τῶν ἥδη πολλάκις διωρισμένων. εἰ γάρ τὸ 10
πάσχειν μηδὲ ἐπὶ τῆς αἰσθήσεως λέγεται κυρίως, πόσιρ δὴ μᾶλλον ἐπὶ
τοῦ νοῦ; ἡ μὲν γε αἰσθησίς προσχρῆται γοῦν τοῖς σωματικοῖς καὶ ἔχοι ἄν
τι κοινὸν ὑποκείμενον πρὸς τὰ ποιοῦντα, λέγω δὲ τὰ αἰσθητά· σώματι γάρ 15
χρωμένη κινεῖται ὑπὸ σωμάτων· ὁ δὲ νοῦς, ὡςπερ εἴρηται, δυνάμει μὲν
20 ἀπαντά ἐστι τὰ νοητά, ἐντελεχείᾳ δὲ οὐδὲν πρὶν ἀν νοῆ. πορρωτέρω
τοίνυν τοῦ πάσχειν ἐστίν, δις γε οὐδὲ φύσεως τετύγκην ἀφωρισμένης, ἀλλ'
ῶςπερ ἐν γραμματείψι μηδὲν ἔχοντι γεγραμμένον ἐντελεχείᾳ διταν γραφῇ 20
τὰ γράμματα, τελείωσιν ἀν εἴποις τοῦ γραμματείου τὰ γεγραμμένα, οὐ
πάθος, ἐπειδὴ πρὸς ἀ γέγονε ταῦτα ἀπείληφεν· οὕτω συμβαίνει καὶ ἐπὶ
25 τοῦ νοῦ. οὐ γάρ πάσχει *(περὶ)* τὰ νοητὰ ἐνεργῶν ἀλλὰ τελειοῦται, ὡςτε κατὰ
τοῦτο ἀμιγῆς καὶ ἀπλοῦς· ὅλως γάρ ὁ δυνάμει νοῦς, ὡς φησιν Ἀριστοτέλης, 25
οὐδὲν ἐστιν ἐνεργείᾳ τῶν ὄντων, μηδὲν δὲ ὃν ἐνεργείᾳ οὐδὲν ἀν πάσχοι,
οὐδὲν ἀν μιγνύοιτο· τοῦ γάρ ὄντος τι ἐνεργείᾳ καὶ τὸ πάσχειν καὶ τὸ
μίγνυσθαι. γίνεται δὲ ἐκ τοῦ δυνάμει | νοῦς ἐνεργείᾳ, ἡνίκα ἀν αὐτῷ 180
30 γένεται καὶ νοῆματα, καὶ τότε ἄμα νοῦς τε καὶ νοητός. οὐ πάσχει τοίνυν
ὑπὸ τῶν νοητῶν, ἀλλ' αὐτὸς ἐκεῖνα γίνεται. καὶ ἔοικεν ἐν μόνῃ γίνεσθαι
τῇ φυγῇ τῇ ἀνθρωπίνῃ δυνάμει νοῦς· ταύτης γάρ μόνης καὶ τὰ πάθη 5
ἐπήκοα λόγου καὶ πρὸς λόγον εὐφωνία ἔχει, τῶν δὲ ἀλλων ζώων οὐκέτι.
ἀλλὰ πῶς ἄμα νοῦς τε καὶ νοητός; καὶ ἀρά κατὰ ταύτο, ἡ κατ' ἄλλο μὲν
35 γίνεται νοῦς, κατ' ἄλλο δὲ νοητός; ἡ ἐπὶ μὲν τῶν ἄνευ ὅλης ταύτον ἐστι τὸ 10
νοοῦν καὶ τὸ νοούμενον, ἡ γάρ ἐπιστήμη ἡ θεωρητικὴ ταύτον καὶ τὸ οὕτως ἐπι-
στητόν· ἐπὶ δὲ τῶν ἐνόλων εἰδῶν ἀλλο μὲν τὸ νοητόν ἀλλο δὲ ὁ νοῦς. οὐδὲ γάρ

9 ἀπάσης Cs 10. 11 διδάσκων C 16 μηδὲ Q'C: μὴ PQ δὴ ex δεῖ Q
17 γε] γάρ ex γε Q 20 post οὐδὲν εχριπυχίτ ἀν Q ἀν om. Arist. E
22 γραμματίψ P γεγραμμένον] καταγεγραμμένον Arist. ELT 23 γραμμα-
τείου Q'C: γραμματίου PQ τὰ γεγραμμένα om. C 25 περὶ addidi 29 post
δυνάμει add. νοῦ Cs 30 καὶ] τὰ Cs 33 λόγου] λόγῳ C 36 τὸ (ante
νοούμενον) om. C ἡ (ante θεωρητικῇ) om. Arist. E

Comment. Arist. V 3. Themist. de anima.

ἢν φύσει ταῦτα [τὰ] νοητά, λέγω δὲ τὰ ἔνυλα εἰδη, ἀλλ' ὁ νοῦς αὐτὰ νοητὰ 180 ποιεῖ τῆς ὅλης ἀποτεμνόμενος, καὶ δυνάμει ἐστὶ νοητά, οὐκ ἐνεργείᾳ· διὸ 15 γάρ ἐπιτηδείως ἔχει πρὸς τὸ νοεῖσθαι, οὐχ ὅτι ἡ φύσις αὐτῶν καθ' αὐτὴν νοητή, ὃστε εἰκότως νοεῖται μὲν τὰ τοιαῦτα, νοεῖ δὲ οὐ. ὁ δὲ 20 νοῦς οὗτος, ὁ δυνάμει λέγω, ὃσπερ δυνάμει νοῦς, οὕτω καὶ δυνάμει νοητός· 25 διόπερ οὐκ αἰεὶ νοεῖ καὶ νοῶν συνεχῶς κάμνει· ὑπεστι γάρ αὐτῷ τὸ δυ- νάμει, ὃστε οὐδὲ δεῖ νοητός, ἀλλ' ὅταν συλλέξηται τὰ νοῆματα. εἰ δέ τις νοῦς παντάπασιν ἄνευ τοῦ δυνάμει, οὗτος δεῖ καὶ νοῦς ἄμα καὶ νοητός, περὶ οὗ καὶ δὴ λέγομεν ἀρχὴν ἄλλην ποιησάμενοι. | 25

ΛΟΓΟΣ ΕΚΤΟΣ.

5. Ἐπειδὴ τῶν ὑπὸ τῆς φύσεως γινομένων ἔκαστον προλαμβάνουσαν ἔχει τὴν δύναμιν, ἐπομένην δὲ τὴν τελειότητα, καὶ οὐχ ἵσταται ἄχρι τῆς 5 εὐφύιας καὶ τοῦ δυνάμει (μάτην γάρ ἂν ἔχοι ταῦτα παρὰ τῆς φύσεως), 15 δῆλον διὸ καὶ ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ οὐκ ἄχρι τοῦ τὸν δυνάμει νοῦν ἔχειν προελήλυθεν οὐδὲ ἄχρι τοῦ πεφυκέναι πρὸς τὸ νοεῖν ἐπιτηδείως, ἀλλὰ ἀκολουθεῖν ἀναγκαῖον τῇ εὐφυΐᾳ τὸ τέλος, οὐδὲν εἶναι οὕτως ὑπὸ τῆς φύσεως 10 παρεσκευάσθη, δεῖ τοίνυν τὸν δυνάμει νοῦν τελειοῦσθαι, τελειοῦται δὲ οὐδὲν ὑφ' αὐτοῦ, ἀλλ' ὑφ' ἑτέρου. ἀνάγκη ἄρα καὶ ἐν τῇ ψυχῇ ὑπάρχειν 20 ταύτας τὰς διαφοράς, καὶ εἶναι τὸν μέν τινα δυνάμει νοῦν, τὸν δέ τινα 25 ἐνεργείᾳ νοῦν τέλειόν τε καὶ μηκέτι δυνάμει καὶ τῷ πεφυκέναι, ἀλλὰ νοῦν δύντα ἐνεργείᾳ, δις ἐκείνῳ συμπλακεῖς τῷ δυνάμει καὶ προσαγαγών αὐτὸν εἰς ἐνέργειαν τὸν καθ' ἔξιν νοῦν ἀπεργάζεται, ἐν φάσι τὰ καθόλου νοῆματα 30 καὶ αἱ ἐπιτηδῆμαι. ὡς γάρ τὴν οἰκίαν τὴν δυνάμει καὶ τὸν ἀνδριάντα τὸν 35 δυνάμει, τουτέστι τοὺς λίθους καὶ τὸν χαλκόν, οὐχ οἴδον τε ἀπολαβεῖν τὴν τῆς οἰκίας ἡ τὴν τοῦ ἀνδριάντος μορφὴν, εἰ μὴ τέχνη ταῖς ὅλαις ταῖς 40 ἐπιτηδείως πρὸς τοῦτο ἔχοντας τὴν οἰκείαν ἐνδοῦσσα δύναμιν καὶ τὸ τεχνικὸν εἶδος ἐνθεῖσα τὴν σύνθετον οἰκίαν ἀπεργάσαιτο καὶ τὸν ἀνδριάντα, οὕτω 45 καὶ τὸν δυνάμει νοῦν ἀναγκαῖον ὑπὸ ἄλλου τινὸς νοῦ τελειοῦσθαι τελείου 50 ὄντος ἥδη καὶ ἐνεργείᾳ οὐχὶ δυνάμει, δις ἀνάλογον ἔχων τῇ τέχνῃ κινεῖ τὸν δυνάμει νοῦν, καὶ τὴν εὐφύιαν τὴν πρὸς τὸ νοεῖν τῆς ψυχῆς τελειοῦ 55 καὶ ἔξιν κατασκευάζει. καὶ ἔστιν οὕτος δὲ νοῦς χωριστός τε καὶ ἀπαθῆς 60 καὶ ἀμιγῆς. διὸ δὲ λέγομεν δυνάμει νοῦν, εἰ καὶ τὰ μᾶλιστα αὐτῷ τὰ πάση ψυχῆς ἀλλὰ μόνον τῇ ἀνθρωπίνῃ. καὶ ὃσπερ τὸ φῶς τῇ δυνάμει 65 ὅψει καὶ τοῖς δυνάμει χρώμασιν ἐπιγινόμενον τὴν μὲν ἐνεργείᾳ δψιν ἐποίησεν, 70

1 τὰ (prius) erasit Q
οὗτος as

9 λέγωμεν Q^a

33. 34 ἀμιγῆς καὶ ἀπαθῆς Arist. praeter EL

10 de titulo v. Praef.

17 οὕτως]

τὰ δὲ ἐνεργείᾳ χρώματα, οὕτω καὶ δοῦς οὔτος δὲ ἐνεργείᾳ προσαγαγῶν 182 τὸν δυνάμει νοῦν οὐ μόνον αὐτὸν ἐνεργείᾳ νοῦν ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ τὰ δυνάμει νοητὰ ἐνεργείᾳ νοητὰ αὐτῷ κατεσκεύασεν, ταῦτα δὴ τὰ ἔνυλα εἰδη 15 καὶ τὰ ἔκ τῶν καθ' ἔκαστον αἰσθητῶν συλλεγόμενα κοινὰ νοῆματα, δὲ τέως 5 μὲν οὐχ οἶδος τέ ἐστι διακρίναι, οὐδὲ ἐξ ἑτέρων εἰς ἔτερα μετιέναι, οὐδὲ συντιθέναι καὶ διαιρεῖν· ἀλλ' ὥσπερ θησαυρὸς νοῆμάτων ἡ μᾶλλον γε 20 ὥσπερ ὅλη τοὺς παρὰ τῆς αἰσθήσεως καὶ τῆς φαντασίας τύπους τίθησιν διὰ τῆς μνήμης. ἐπελθόντος δὲ αὐτῷ τοῦ ποιητικοῦ νοῦ καὶ τὴν ὅλην ταύτην τῶν νοῆμάτων καταλαβόντος γενόμενος εἰς μετ' ἔκεινον καὶ μεταβαίνειν 10 οἵδις τε γίνεται καὶ συντιθέναι καὶ διαιρεῖν καὶ περισκοπεῖν ἄλλα ἐξ ἄλλων. 25 διηπερ οὖν ἡ τέχνη πρὸς τὴν ὅλην λόγον ἔχει, τοῦτον καὶ δοῦς δὲ ποιητικὸς πρὸς τὸν δυνάμει, καὶ οὕτως δὲ πάντα γίνεται, δὲ πάντα ποιεῖ. διὸ καὶ ἐφ' ἡμῖν νοεῖν δταν βιολάμψεθα· οὐ γάρ ἔξωθεν τῆς ὅλης ἡ | τέχνη, ὥσπερ χαλκευτικὴ τοῦ χαλκοῦ καὶ τεκτονικὴ τοῦ ξύλου, ἀλλ' 183 15 ἐνδύνεται ὅλῳ τῷ δυνάμει νῷ δὲ ποιητικός, ὥσπερ ἀλλ' εἰ δὲ τέκτων τοῖς ξύλοις καὶ δὲ χαλκοτύπος τῷ χαλκῷ μὴ ἔξωθεν ἐπεστάτει, διὸ δῆλον δὲ αὐτοῦ φοιτᾶν οἶδος τε ἦν. οὕτω γάρ καὶ δὲ κατ' ἐνέργειαν νοῦς τῷ δυνάμει 5 νῷ προσγενόμενος εἰς τε γίνεται μετ' αὐτοῦ· ἐν γάρ τῷ δὲ ὅλῃς καὶ εἴδους· καὶ αὐτὸς ἔχει τοὺς δύο λόγους τὸν τε τῆς ὅλης καὶ τὸν τῆς δημιουργίας πηγὴ μὲν 20 ἀπαντα γινόμενος, πηγὴ δὲ ἀπαντα ποιῶν· γίνεται γάρ πως αὐτὰ τὰ πράγματα 10 ἐνεργῶν κατὰ τὴν νόησιν, καὶ φαίνεται αὐτοῦ τὸ μέν τι ὁ ὅλη, ὅπου τὸ πλῆθος τῶν νοῆμάτων, τὸ δὲ ὁ τεχνίτης· ἐπ' αὐτῷ γάρ δταν βιούλεται νοῆματα περιλαβεῖν καὶ μορφῶσαι· ποιητικὸς γάρ αὐτὸς καὶ ἀρχῆγὸς τῶν νοῆμάτων. διὸ 15 καὶ θεῷ μάλιστα ἔστι· καὶ γάρ δὲ θεὸς πῶς μὲν αὐτὰ τὰ ὄντα ἐστι, πῶς δὲ 25 δὲ τούτων χωρηγός. τιμιώτερος δὲ δοῦς καθὸ δημιουργεῖ μᾶλλον ἡ καθὸ πάσχει· πανταχοῦ γάρ ἡ ποιητικὴ ἀρχὴ τῆς ὅλης τιμιωτέρα, καὶ γίνεται μέν, ὥσπερ ἔφην πολλάκις, δὲ αὐτὸς νοῦς καὶ νοητός, ὥσπερ ἡ ἐπι- 30 στήμη ἡ κατ' ἐνέργειαν αὐτός ἐστι τὸ ἐπιστητόν, οὐ μὴν κατὰ ταύτον, ἀλλ' ἡ μὲν συνείληφε τὸν δυνάμει νοῦν, νοητός· οὐδὲ ἐστιν αὐτὸς κατ' ἐνέργειαν, 35 νοῦς. ἐν μὲν οὖν ἀνθρώπῳ πρότερος δὲ δυνάμει νοῦς τοῦ ἐνεργείᾳ, προτέρᾳ 25 γάρ τῷ χρόνῳ πᾶσα εὐφυΐα τῆς ἐνεργείας· ἀπλῶς δὲ οὐ πρότερος, οὐδέποτε γάρ πρότερον τὸ ἀτελὲς τοῦ τελείου, οὐδὲ δύναμις ἐνεργείας. ἡ δὲ οὐσία τοῦ ποιητικοῦ νοῦ ταύτον ἐστι τῇ ἐνέργειᾳ, καὶ οὐκ ἔκ δυνάμεως πρόεισιν, ἀλλ' ἡ αὐτοῦ | φύσις διμογενής τῇ ἐνέργειᾳ, καὶ οὕτως δοῦς, 184 35 διηπερ ἔδη καὶ πρότερον εἰρηται, χωριστὸς καὶ ἀπαύθης καὶ ἀμιγῆς ὄντως, οὐχ δὲ μὲν νοῶν ὅτε δὲ οὐ νοῶν. τοῦτο μὲν γάρ ὑπομένει, δταν δημιουργεῖται τὸν δυνάμει, δταν δὲ αὐτὸς καθ' ἔκαστον γῇ, τοῦτο ἐστι μόνον δπερ ἐστίν. ἐστι δὲ ἐνέργεια ἀπαντος καὶ ἀκάματος καὶ ἀθάνατος καὶ ἀίδιος, νοῦς τε καὶ

1 προσαγαγῶν C

10 ἄλλων] ἄλλου C

13 τῆς ὅλης ἔξωθεν Qs

22 post βιούλεται add. τὰ C

νόημα Qs

26 πανταχοῦ] πάντων C

28 ταῦτα QC

33 καὶ οὐκ] οὐ γάρ Cs

34 αὐτοῦ PQ¹: αὐτή Q(?)Cs

35 οὐχ οὐ. Arist. Wy Simpl. Soph.

36 οὐ] μὴ Cs

δημιουργεῖται Cs

38 ἐνέργεια Cs

νοητὸς ὁ αὐτὸς ἀκριβῶς, οὐκέτι κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο, οὐδὲ δι' ἄλλο ὥσπερ 184
τὰ λοιπὰ νοητά, ὅσα ἀνόητος ὁ νοῦς ὁ καθ' ἔξιν νοητὰ ποιῆι χωρίζων τῆς¹⁰
μῆλης, ἀλλὰ δι' αὐτὸν νοητὸς καὶ τῇ φύσει τῇ παρ' ἑαυτοῦ καὶ τὸ νοεῖσθαι
καὶ τὸ νοεῖν ἔχων. ἐν μὲν οὖν τῷ δυνάμει νῷ διηρημένα τὰ νοήματα, ἐν
5 φῷ καὶ αἱ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστήμαι, ἐν δὲ τῷ κατ' ἐνέργειαν, μᾶλλον δὲ
ἐν τῇ ἐνέργειᾳ, εἰπερ ταῦτὸν ἐπ' αὐτοῦ ἡ οὐσία τῇ ἐνέργειᾳ, ἄλλον τρόπον¹⁵
ἀν εἴη δυσφραστότερον καὶ θειότερον οὐ μεταβάλλοντος ἐκ τοῦδε εἰς τόδε,
οὐδὲ συντιθέντος, οὐδὲ διαιροῦντος, οὐδὲ διεξόδῳ προσχρωμένου πρὸς τὰς
νοήσεις, ἀλλὰ πάντα ἔχοντος ἀθρόως τὰ εἶδη καὶ ἀπαντα ἄμα προβεβλη-²⁰
10 μένου. οὖν γάρ μόνως ἀν εἴη, καθά φησιν Ἀριστοτέλης, ταῦτὸν ἢ τε
οὐσία αὐτοῦ καὶ ἡ ἐνέργεια· εἰ γάρ μεταβαίνοι καθάπερ οἱ ἐπιστήμονες,
ἀνάγκη ὑπομένειν μὲν τὴν οὐσίαν, ἔξαλλάτεσθαι δὲ τὴν ἐνέργειαν, τοῦτο δ'
ἔστι διαφέρειν ἐπ' αὐτοῦ τὴν οὐσίαν τῆς ἐνέργειας, διαρρήδην Ἀριστοτέλης²⁵
οὐ συγχωρεῖ. ταύτῃ τοι καὶ ἐν τοῖς πρώτοις φησίν· τὸ δὲ διανοεῖσθαι
15 καὶ φιλεῖν καὶ μισεῖν οὐκ ἔστιν ἔκείνου πάθη. |

'Ημεῖς οὖν ἡ ὁ δυνάμει νοῦς ἡ ὁ ἐνέργεια. εἰπερ οὖν ἄλλο ἐπὶ τῶν¹⁸⁵
συγκειμένων ἀπάντων ἔξι τε τοῦ δυνάμει καὶ τοῦ ἐνέργεια τὸ τόδε καὶ τὸ
τῷδε <εἶναι>, ἄλλο ἀν εἴη καὶ τὸ ἔγω καὶ τὸ ἐμοὶ εἶναι, καὶ ἔγω μὲν ὁ
5 συγκειμένος νοῦς ἐκ τοῦ δυνάμει καὶ τοῦ ἐνέργεια, τὸ δὲ ἐμοὶ εἶναι ἐκ
τοῦ δυνάμει ἔστιν, ὥστε καὶ διαγοῦμαι ταῦτα, καὶ δι συγγράψω, γράφει
μὲν ὁ σύνθετος νοῦς ἐκ τοῦ δυνάμει καὶ τοῦ ἐνέργεια, γράφει δὲ οὐχ ἡ
δυνάμει, ἀλλ' ἡ ἐνέργεια· τὸ γάρ ἐνέργειν ἔκειθεν αὐτῷ ἐποχεύεται. εἰ¹⁰
δὲ οὐχ οἵς τε δέξασθαι ἀμερῶς, δέκεινος διδωσιν ἀμερῶς, οὐδὲν θαυ-
μαστόν· οὐδὲ γάρ ἐπὶ τῶν σωμάτων τὰς ποιότητας αἱ ὅλαι δέχονται
20 ἀμερῶς, καίτοι κατὰ τὸν ἴδιον λόγον ἀμερεῖς οὔσας, ἀλλὰ τὴν λευκότητα
ἀμέριστον οὖσαν δέχεται μεμερισμένως ἡ μῆλη. ὥσπερ οὖν ἄλλο τὸ ζῶον¹⁵
καὶ ἄλλο τὸ ζῷο εἶναι, καὶ τὸ ζῷο εἶναι παρὰ τῆς ψυχῆς ἔστι τοῦ ζῶου,
οὖτω καὶ ἄλλο μὲν τὸ ἔγω, ἄλλο δὲ τὸ ἐμοὶ εἶναι. τὸ οὖν ἐμοὶ εἶναι παρὰ
τῆς ψυχῆς, καὶ ταύτης γε οὐ πάσης· οὐ γάρ τῆς αἰσθητικῆς, μῆλη γάρ ἦν²⁰
30 τῆς φαντασίας· οὐδὲ αὖ τῆς φανταστικῆς, μῆλη γάρ ἦν τοῦ δυνάμει νοῦ.
οὐδὲ τοῦ δυνάμει νοῦ, μῆλη γάρ ἦν τοῦ ποιητικοῦ. παρὰ μόνου τοίνυν
τοῦ ποιητικοῦ τὸ ἐμοὶ εἶναι· μόνος γάρ οὗτος εἶδος ἦν ἀκριβῶς, μᾶλλον
δὲ οὗτος εἶδος εἰδῶν, τὰ δὲ ἄλλα καὶ ὑποκείμενα ἄμα καὶ εἶδη, καὶ προήιει²⁵
35 δὲ πρὸς τὰ ἐντιμότερα. ἔσχατον δὲ καὶ ἀκρότατον τῶν εἰδῶν ὁ ποιητικὸς
οὗτος νοῦς, | καὶ ἄχρι τούτου προελθοῦσα ἡ φύσις ἀπεπάύσατο ὡς μηδὲν¹⁸⁶
ἔχουσα στερον τιμιώτερον, διφερὸν αὐτὸν ἐποίησεν ὑποκείμενον. ήμεῖς οὖν

8 προσχρωμένψ Q

A 4. 408b25

(post εἴη) om. as

τὸ] τὸ

32 ἦν—(33) εἶδος om. Q

ras.) s: αὐτῶν αὐτοῖς C

9 ἄμα ἀπαντα C

17 τὸ (ante τῷδε) om. C

28 ἐμοὶ εἶναι (alterum) transposui: εἶναι ἐμοὶ

32 αὐτῶν PQs: om. C

36 ἐπαύσατο C

14 τοι] τοιγαροῦν Ms

18 εἶναι add. Spengel

καὶ

22 ἐποχεύεται Q: corr. Q³

31 τούν μόνου C

34 αὐτῶν PQs: om. C

αὐτοῖς P: αὐτῆς Q (η in

φησίν]

27 καὶ

30 τούν μόνου C

31 τούν μόνου C

34 αὐτῶν PQs: om. C

36 ἐπαύσατο C

ό ποιητικὸς νοῦς, καὶ εἰκότως Ἀριστοτέλης ἀπορεῖ πρὸς ἑαυτόν, πῶς οὖν 186 μετὰ τὸν θάνατον οὐ μνημονεύομεν ὃν δὲ ἐνταῦθα νοήσωμεν; καὶ ἡ λύσις 5 ἀκόλουθος καὶ τοῖς ἀρτίως περὶ τοῦ νοῦ καὶ τοῖς πρότερον εἰρημένοις, διτιόντιος ποιητικὸς ἀπαθῆς, οὐδὲ παθητικὸς νοῦς φθαρτός.

5 Τίνα μὲν οὖν λέγει τὸν παθητικὸν νοῦν καὶ φθαρτόν, προϊόντες ἐπι- 10 σκεψόμεθα καὶ διτιόντιος μὴ τὸν δυνάμει τοῦτον παραλαμβάνει, ἀλλ’ ἔτερόν τινα νοῦν, διν κοινὸν ὠγόμασεν ἐν τοῖς πρώτοις, μεθ’ οὐ τὰ ἐνταῦθα νοεῖ, καὶ σὺν φῷ περὶ τῶν ἐνταῦθα διανοεῖται, οὐ καὶ τὸ φιλεῖν φησὶ καὶ τὸ μισεῖν καὶ τὸ μεμνῆσθαι. νῦν δὲ τοῦτο ἡμῖν βεβαιότερον, διτιόντιος οἴεται τὸν 15 ποιητικὸν εἶναι νοῦν, ὄπόταν καὶ ἀπορῇ καὶ ἐπιλύγηται λέγων· οὐδὲ μνημονεύομεν δὲ διτιόντιος μὲν ἀπαθῆς, οὐδὲ παθητικὸς νοῦς φθαρτός. τοῦτο γάρ ἀκόλουθον τὸ ἀπόρημα καὶ πρὸς ἀπαντας κοινὸν τοὺς ἀθάνατον τὸν νοῦν τιθεμένους, τί δῆποτε οὐ μνημονεύομεν τῶν ἐν τῷ 20 βίῳ μετὰ τὸν θάνατον οὐδὲ ἔχθρας ἀμειβόμεθα οὐδὲ φιλίας οὐδὲ φαινόμεθα 15 τοῖς οἰκείοις ὃν μάλιστα ἑαλώχαμεν. διὸ καὶ ἐν τοῖς πρώτοις αὐτὸν διορθώσεως καὶ νῦν ἀξιοῦ, καὶ τὰς αὐτάς αἰτίας ἀπολογίζεται τοῦ τὸν νοῦν ἡμᾶν 25 μὴ μεμνῆσθαι ἐν οἷς τε ἀρχόμενος εἶπε περὶ αὐτοῦ καὶ οἷς νῦν ἐπέξεισιν ἐμφανέστερον. σχεδὸν γάρ ἀντικρυς καὶ τοῖς ῥήμασιν αὐτοῖς χρῆται ἔκει μὲν εἰπών· τὸ δὲ | διανοεῖσθαι καὶ φιλεῖν ἢ μισεῖν οὐδὲ 187 ἔστιν 20 ἔκεινον πάθημα ἀλλὰ τουδὶ τοῦ ἔχοντος ἔκεινον ἢ ἔκεινον ἔχει. διὸ καὶ τούτου φειρομένου οὔτε μνημονεύει οὔτε φιλεῖ· οὐδὲ γάρ ἔκεινον ἦν, ἀλλὰ τοῦ κοινοῦ δὲ ἀπόλωλεν, οὐδὲ νοῦς ἵσως 5 θειότερόν τι καὶ ἀπαθῆς ἔστιν. ἐνταῦθα δέ· δλως δὲ οὐδὲ ἐν χρόνῳ, ἀλλ’ οὐδὲ ὅτε μὲν νοεῖ ὅτε δὲ οὐ νοεῖ. χωρισθεὶς δέ 25 ἔστι μόνον τοῦθ’ διπερ ἔστι, καὶ τοῦτο μόνον ἀθάνατον καὶ ἀδίδιον, οὐ μνημονεύομεν δὲ διτιόντιο μὲν ἀπαθῆς οὐδὲ παθητικὸς 10 τοῦτον νοῦς φθαρτός, καὶ ἀνευ τούτου οὐδὲν νοεῖ. τὸ μὲν γάρ οὐδὲ ἐν χρόνῳ νοεῖ καὶ οὐδὲ ὅτε μὲν νοεῖ ὅτε δὲ οὐ νοεῖ, ταῦτὸν ἀντικρυς τῷ ‘οὐ διανοεῖται, ἀλλ’ ἔτέρου τὸ διαγοεῖσθαι οὐ καὶ τὸ μὴ 15 30 ἀεὶ νοεῖν ἀλλ’ ἐν χρόνῳ’. τὸ δὲ χωρισθεὶς δέ ἔστι μόνον τοῦθ’ διπερ ἔστι καὶ τοῦτο μόνον ἀθάνατον καὶ ἀδίδιον, τῷ οὐ δὲ νοῦς ἵσως θειότερόν τι καὶ ἀπαθῆς ἔστι· τὸ δὲ, οὐ μνημονεύομεν 20 δὲ διτιόντιο μὲν ἀπαθῆς οὐδὲ παθητικὸς νοῦς φθαρτὸς καὶ ἀνευ τούτου οὐδὲν νοεῖ, τῷ διὸ καὶ τοῦτον φειρομένου οὔτε 35 μνημονεύει οὔτε φιλεῖ· οὐ γάρ ἔκεινον ἦν ἀλλὰ τοῦ κοινοῦ δὲ ἀπόλωλεν. ὥστε παρηγέχθησαν ἀπαντες τῶν δοκούντων ἐγχαλεῖν τῷ 25 φιλοσοφῷ, δοσι καὶ ἀπορεῖν αὐτὸν καὶ διαλύειν φήμησαν.

2 ἐντεῦθεν Q 5. 6 ἐπισκεψόμεθα C 8 μισεῖν εἰς νοεῖν Q 9 βεβαιότερον] fort. βεβαιωτέον 10 εἶναι om. C λέγων] 430^a 23 12 πάντας Qs 19 εἰπών] A 4. 408^b 25 20 ἔχει om. QC 23 οὐδὲ ἐν] οὐ Arist. E: οὐδὲ Arist. rell. 24 οὐδὲ cf. p. 99,35 25 μόνον (post ἔστι) om. C 30 μόνον (post ἔστι) om. C 31 καὶ τοῦτο in ras. Q² δὲ in ras. Q 36. 37 ὥστε— φήμησαν non intellego, fort. delendum ἐγχαλεῖν, post δοσι addendum velut μὴ περὶ τοῦ ποιητικοῦ νοῦ, cf. p. 102,15 sqq.

Διὰ τί ποτε οὖν οὐδὲ μεμνήμεθα ὅν ὁ ποιητικὸς | νοῦς ἐνεργεῖ καθ' 188
έσυτὸν καὶ πρὶν εἰς τὴν σύστασιν συντελέσαι τὴν ἡμετέραν; φθειρομένου
γάρ φησι τοῦ κοινοῦ οὐδὲ οἶός τέ ἐστιν ὁ ποιητικὸς οὗτε διανοεῖσθαι οὔτε
μνημονεύειν· οὐ γάρ ἔκεινον ἦν τὸ διανοεῖσθαι, ἀλλὰ τοῦ κοινοῦ δὲ πόλωλεν, 5
5 ὥστε καὶ δταν λέγη πάλιν οὐδὲ μνημονεύομεν δὲ δτι τοῦτο μὲν
ἀπαθὲς δὲ παθητικὸς νοῦς φθαρτός, ἡμᾶς μὲν ποιεῖ τὸν ποιητικὸν
νοῦν, φθείρεσθαι δὲ φησι τὸν κοινόν, καὶ διὰ τοῦτο μὴ δύνασθαι μνημο- 10
νεύειν ἡμᾶς ἀθανάτους ὄντας, ὅν σὸν τῷ θνητῷ νῷ ἐνηργήσαμεν. παρα-
βάλλειν οὖν χρὴ τὰς ῥῆσεις ἀμφοτέρας καὶ συμφώνους γε εὐρήσουμεν ἀλ-
10 λήγαις καὶ τὸ δικοῦν ἀκριβῶς διδασκούσας τῷ φιλοσόφῳ, ἐπεὶ κάκεῖνο
τοῖς ἐνταῦθα σύμφωνον ἀκριβῶς. περὶ δὲ τοῦ θεωρητικοῦ νοῦ 15
οὐδέν πω φανερόν, ἀλλ' ἔοικε τῆς ψυχῆς ἔτερον γένος εἶναι
τοῦτο, καθάπερ τὸ δίδιον τοῦ φθαρτοῦ. ἀκόλουθον γάρ περὶ ὅν
ἐν τοῖς πρώτοις ἡπόρησεν καὶ μετρίως ἐπελύσατο, ἐνταῦθα αὐτὸν ἐπι- 20
15 λύεσθαι ἀκριβέστερον· ἡπόρησε δὲ ἐν τοῖς πρώτοις οὐδὲ, διὰ τί ποτε ὁ φθαρτὸς
καὶ παθητικὸς νοῦς οὗτος οὐδὲ μνημονεύει τῶν ἐνεργειῶν διὸ ἀπαθῆς ἐνεργεῖ
καὶ ἀίδιος· οὐδὲ γάρ ἦν ἄξιον ἀπορίας, κομιδῇ γάρ ἀνοήτου τὸ διαπορεῖν πῶς
δὲ φθειρόμενος τῶν τοῦ ἀφθάρτου ἐνεργειῶν οὐδὲ μνημονεύει· τούναντίν δὲ 25
ἄξιον ἀπορίας, διὰ τὸ δὲ μὴ πάσχων μηδὲ φθειρόμενος οὐδὲ μέμνηται τῶν
20 σὸν τῷ φθειρομένῳ ἐνεργειῶν. ἐπιλύεται δὲ ἔκει μὲν εἰπών· διὸ καὶ
τούτου | φθειρομένου οὔτε μνημονεύει οὔτε φιλεῖ· οὐδὲ γάρ 189
ἔκείνου ἦν ἀλλὰ τοῦ κοινοῦ δὲ πόλωλεν, ἐνταῦθα δέ· οὐδὲ μνημο-
νεύομεν δὲ δτι τοῦτο μὲν ἀπαθές, δὲ παθητικὸς νοῦς
φθαρτός, καὶ ἄγει τούτου οὐδὲν νοεῖ οὐδὲ μνημονεύει. οὗτοι δὲ 5
25 καὶ Θεόφραστος, ἐν οἷς ἔξετάζει τὰ Ἀριστοτέλους περὶ τοῦ ποιητικοῦ νοῦ,
ἀπορεῖ· ‘εἰ μὲν γάρ ὁς ἔξις’ φησὶν ‘ἥ δύναμις, ἔκεινφ εἰ μὲν σύμφυτος,
αἰεὶ καὶ εὐθὺς ἐχρῆν· εἰ δὲ ὑστερον, μετὰ τίνος καὶ πῶς ἡ γένεσις; 10
ἔοικε δὲ οὖν ὡς ἀγένητος εἴπερ ἀφθαρτος. ἐνυπάρχων δὲ οὖν διὰ τὸ οὐκ
αἰεὶ; η διὰ τὸ λῆμη καὶ ἀπάτη; η διὰ τὴν μίειν?’
30 ’Ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν ῥῆσεων θαυμάσαι κάκείνων ἄξιον, οὗτοι τὸν 15
ποιητικὸν τηῦτον νοῦν ἦ τὸν πρῶτον θεὸν φύγησαν εἶναι κατὰ Ἀριστοτέλην,
ἦ τὰς προτάσεις καὶ τὰς ἐξ αὐτῶν ἐπιστήμας αἱ ὑστερον ἡμῖν παραγίνονται.
οἱ μὲν γάρ τὰς προτάσεις ὑπολαμβάνοντες ἐκκεκώφηται παντελῶς καὶ
οὐδὲ ἐμβιῶντος ἀκούοντοι τοῦ φιλοσόφου, δτι δὲ νοῦς οὗτος θεῖος καὶ 20
35 ἀπαθῆς καὶ ταῦτα ἔχων τῇ οὐσίᾳ τὴν ἐνέργειαν καὶ οὗτος μόνος ἀθανάτος
καὶ ἀίδιος καὶ χωριστός· οἱ δὲ τὸν πρῶτον θεὸν λέγεσθαι παρ' αὐτοῦ
τὸν ποιητικὸν νοῦν ὑπολαμβάνοντες, τί δῆποτε ἐν αὐτῇ τῇ ῥῆσει 25

4 οὐ γάρ— πόλωλεν add. P² in marg.

6 ποιητικὸν] ἀπαθῆ C

10 κάκείνο]

B 2. 413 b 24

11 τοῦ θεωρητικοῦ νοῦ] τοῦ νοῦ καὶ τῆς θεωρητικῆς δυνάμεως Arist.,

idem legit Them., cf. p. 46,3 12 οὐδὲ P: corr. P¹, cf. p. 46,4 13 post τοῦτο

add. καὶ τοῦτο μόνον ἐνδέχεσθαι γωρίεσθαι C ex Arist., cf. p. 46,5 25 ἔξε-

τάξιν C 28 ἀγένητος Cs 29 η (prius) om. Q 33 ἐκκεκώφηται] v.

supraser. Q³ 35 ἐνέργεια Q

ταῦτα παρορῶσι· προειπὼν γάρ ἐν ἀπάσῃ τῇ φύσει τὸ μὲν ὅλην εἶναι, τὸ δὲ δὲ τὴν ὅλην κινεῖ καὶ τελειοῦ, ἀνάγκη φῆσθαι καὶ ἐν φυχῇ ὑπάρχειν ταύτας τὰς διαφοράς, καὶ εἰναί τινα τὸν μὲν τοιοῦτον νοῦν τῷ πάντα γίνεσθαι, τὸν δὲ τοιοῦτον τῷ πάντα ποιεῖν. ἐν τῇ φυχῇ γάρ εἰναί φῆσθαι τὸν τοιοῦτον νοῦν καὶ τῆς φυχῆς τῆς ἀνθρωπίνης οἵτινα τινα μοῖραν τὴν τιμιωτάτην. τοῦτο δὲ καὶ ἔξι ἐκείνης τῆς ῥήσεως δῆλον ἡς μικρῷ πρόσθεν ἐμνημονεύσαμεν, περὶ δὲ τοῦ θεωρητικοῦ νοῦ οὐδέν πω φανερόν, διὸ δὲ τοῦτον τῷ πάντα ποιεῖν. ἐν τῇ φυχῇ γάρ εἰναί φῆσθαι τὸν τοῦ φθαρτοῦ. ἐπειδὴ καὶ διταν λέγη, τοῦτ' ἔστι μόνον ἀθάνατον καὶ 10 αἰδίον, οὐκ ἀν λέγοι ἐπὶ τὸν πρῶτον θεὸν ἐπαναφέρων. οὐδὲ γάρ τοῦτον τίθεται μόνον ἀθάνατον καὶ αἰδίον, ἀλλὰ καὶ σχεδὸν ἀπάσας τὰς κινητικὰς τῶν θείων σωμάτων δυνάμεις, διὸ καὶ οὐ πάντα προαιρεῖται· ἐπὶ μέντοι τῆς φυχῆς τῆς ἀνθρωπίνης καὶ τῶν περὶ ταύτην δυνάμεων μόνην εἶναι αὐτὴν ἀθάνατον διοριζόμενος 15 δρθῶς ἀν λέγοι καὶ τοῦτ' ἔστι μόνον ἀθάνατον. ἐκ δὴ τῆς αὐτῆς ταύτης ῥήσεως καὶ τοῦτ' ἔστι βεβαιώσασθαι, διτι η ἡμῶν τι εἶναι οἱεται τὸν ποιητικὸν νοῦν η ἡμᾶς· ἡμῶν μὲν γάρ τοῦτο μόνον ἀθάνατον λέγων σύμφωνα 20 ἀν ἔστι τῷ πολλὰ καὶ ἄλλα οἰομένῳ εἶναι ἀθάνατα.

20 Ἄλλα ταῦτα μὲν οὐχ οὕτω χαλεπὸν ἀπολύσασθαι, ἐκεῖνο δὲ ἄξιον καὶ πάνυ πολλῆς ἔξετάσεως, ἀρα εἰς ὁ ποιητικὸς οὗτος νοῦς η πολλοί; ἐκ μὲν 25 γάρ τοῦ φωτὸς φῶ παραβέβληται, εἰς δὲν εἴη· ἐν γάρ που καὶ τὸ φῶς, μᾶλλον δὲ καὶ ὁ τοῦ φωτὸς χρονήσις, οὐδὲν πᾶσαι αἱ τῶν ζῶν ὄψεις προάγονται ἐκ δυνάμεως εἰς ἐνέργειαν. ὕσπερ οὖν οὐδὲν πρὸς ἔκαστην 25 τῶν | ὄψεων η τοῦ κοινοῦ φωτὸς ἀφθαρσία, οὕτως οὐδὲν πρὸς ἔκαστον 191 ἡμῶν η τοῦ ποιητικοῦ νοῦ ἀιδιότης. εἰ δὲ πολλοὶ καὶ καθ' ἔκαστον τῶν δυνάμεις εἰς ποιητικός, πόθεν ἀλλήλων διοίσουσιν; ἐπὶ γάρ τῶν αὐτῶν τῷ εἶδει δὲ κατὰ τὴν ὅλην δι μερισμός, ἀνάγκη δὲ τοὺς αὐτοὺς εἶναι τῷ εἶδει τοὺς ποιητικούς, εἰ γε ἀπαντεῖς τὴν αὐτὴν ἔχουσιν οὖσίαν τῇ ἐνεργείᾳ καὶ τὰ αὐτὰ πάντες 30 νοοῦσιν. εἰ γάρ μη τὰ αὐτὰ ἄλλ' ἔτερα, τίς ἔσται η ἀποκλήρωσις; πόθεν δὲ καὶ ὁ δυνάμει νοῦς πάντα νοήσει, εἰ μη πρῶτος πάντα νοεῖ ὁ προσάγων αὐτὸν 35 εἰς ἐνέργειαν; η δὲν μὲν πρώτως ἐλλάμπων εἰς, οἱ δὲ ἐλλαμπόμενοι καὶ ἐλλάμποντες πλείους ὕσπερ τὸ φῶς. ο μὲν γάρ ἡλιος εἰς, τὸ δὲ φῶς εἰποις ἀν τρόπον τινὰ μερίζεσθαι εἰς τὰς ὄψεις. διὰ τοῦτο γάρ οὐ τὸν 40 35 ἡλιον παραβέβληκεν ἀλλὰ τὸ φῶς, Πλάτων δὲ τὸν ἡλιον· τῷ γάρ ἀγαθῷ ἀνάλογον αὐτὸν ποιεῖν. εἰ δὲ εἰς ἔνα ποιητικὸν νοῦν ἀπαντεῖς ἀναγόμεθα οἱ συγκείμενοι ἐκ τοῦ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ, καὶ ἔκαστῳ ἡμῶν τὸ εἶναι παρὰ τοῦ ἐνὸς ἐκείνου ἔστιν, οὐ χρὴ θαυμάζειν. πόθεν γάρ αἱ κοιναὶ ἔννοιαι; 20

2 τὴν ὅλην ομ. C 7 τοῦ θεωρητικοῦ νοῦ] cf. p. 102,11 adn. οὐδέν πω] cf. p. 46,4

7 post τοῦτο add. καὶ τοῦτο μόνον ἐνδέχεσθαι χωρίζεσθαι C ex Arist., cf. p. 46,5

13 μετὰ τὰ Φυσικὰ] Λ 8. 1073b 16 προαιρεῖται] οὐ (suprascr. Q²) παραιτεῖται Qs

16. 17 τὸν ποιητικὸν νοῦν οἱεται η ἡμῶν τι νοοῦται Q³ 25 τῶν ὄψεων] ἐνέργειαν C

35 Πλάτων] Rep. VI p. 508

πόθεν δὲ ή ἀδίδακτος καὶ δύοια τῶν πρώτων ὅρων σύνεσις καὶ τῶν πρώτων πρώτων ἀξιωμάτων; μήποτε γάρ οὐδὲ τὸ συνιέναι ἀλλήλων ὑπῆρχεν ἄν, εἰ μή τις ἡνὶ εἰς νοῦς, οὐ πάντες ἐκοινωνοῦμεν, καὶ τὸ Πλάτωνος ἀληθές,²⁵ ὡς εἰ μή τι ἡνὶ τοῖς ἀνθρώποις *(πάθος)* τοῖς μὲν ἄλλο τι τοῖς δὲ ἄλλο τι ὃ ταῦτον, ἀλλά τις ἡμῶν ἴδιον τι ἔπασχε πάθος ἡ οἱ ἄλλοι, οὐδὲ ἡνὶ ἥράδιον ἐνδείξασθαι τῷ ἑτέρῳ τὸ ἕαυτοῦ πάθημα. | οὕτω δὲ καὶ ἐν ταῖς ¹⁹² ἐπιστήμαις ὁ διδάσκων τῷ μανθάνοντι τὰ αὐτὰ νοεῖ· οὐδὲ γάρ ἀνὴν τὸ διδάσκειν καὶ τὸ μανθάνειν, εἰ μή ταῦτα ἡνὶ τὸ νόημα τοῦ διδάσκοντος καὶ τοῦ μανθάνοντος. εἰ δὲ ταῦταν ὥσπερ ἀνάγκη, δηλονότι καὶ ὁ αὐτὸς ¹⁰ γίνεται νοῦς ὁ τοῦ διδάσκοντος τῷ τοῦ μανθάνοντος, εἴπερ ταῦταν ἐπὶ τοῦ νοῦ ἡ οδσία τῇ ἐνεργείᾳ, καὶ διὰ τοῦτο ἵσως ἐπ' ἀνθρώπων μόνων τὸ διδάσκειν καὶ τὸ μανθάνειν καὶ τὸ συνιέναι δλῶς ἀλλήλων, ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων ζώων οὐκέτι, διότι μηδὲ ἡ κατασκευὴ τῶν ἄλλων ψυχῶν τοιαύτη,¹⁰ ὥστε δέχεσθαι τὸν δυνάμει νοῦν καὶ ὑπὸ τοῦ ἐνεργείᾳ νοῦ τελειοῦσθαι. καὶ ¹⁵ τὸ παρά τινων ζητούμενον καὶ νεωτέρων καὶ πρεσβυτέρων, εἰ πᾶσαι αἱ ψυχαὶ μία, καλλιον ἀν ἐξητεῖτο, εἰ πάντες οἱ νοῦ εἰς. ψυχὴ μὲν γάρ ¹⁵ ἵσως εἰ καὶ μία κατ' αὐτούς ἐστι καὶ χωριστή, ἀλλ' αἱ γε δυνάμεις αὐτῆς πολλαὶ καὶ φανερῶς ἀλλήλων διενηγόχασιν· ἀλληγάρητη τῇς αἰσθητικῇ, καὶ αὐτῇ τῇς δρεπτικῇ· ἐπὶ δὲ τοῦ νοῦ καὶ μάλιστα τοῦ ²⁰ θεωρητικοῦ τὸ ζήτημα καὶ ἀκόλουθον τοῖς γε παραδεχομένοις ²⁰ ἐπ' αὐτοῦ τὴν οδσίαν τὴν αὐτὴν εἶναι τῇ ἐνεργείᾳ. ἡ γάρ οὐ τὰ αὐτὰ νοοῦσιν, δταν ὁ μὲν διδάσκῃ ὁ δὲ μανθάνῃ, ἡ εἴπερ τὰ αὐτὰ νοοῦσιν, ἡ αὐτῇ αὐτῶν ἐνέργεια, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡ οδσία. ἀλλ' εἰ τῆς τοῦ φωτὸς ²⁵ ἀφθαρσίας οὐ συναπολαύει ἡ δύναμις ἡ αἰσθητική, οὐδὲ τῆς τοῦ νοῦ τοῦ ποιητικοῦ ὁ νοῦς ὁ δυνάμει. ἡ η μὲν αἰσθησις εἰ καὶ ἀπαθεστέρα πολὺ τῶν δργάνων ἐστὶ καὶ πάσχουσιν αὐτοῖς οὐ συμπάσχει (εἰ γάρ λάβοι, φησίν, δημια ὁ πρεσβύτης | τοιούδε, βλέποι ἀν ὥσπερ καὶ ὁ νέος), ἀλλ' δημιας οὐδὲ ¹⁹³ παντάπασιν ἀπαθής, ἀλλὰ συναπολαύει πως τοῖς αἰσθητηρίοις τοῦ πάθους, δὲ νοῦς παντάπασιν ἀπαθής καὶ χωριστός. καὶ τοῦτο δῆλον ἐξ ὧν ἔμ-³⁰ προσθεν εἰρήκεν ἔτι περὶ τοῦ δυνάμει νοῦ διαλεγόμενος καὶ οὕπω τοῦ ⁵ ποιητικοῦ μηγδείς· οὗτι δὲ οὐχ ὄμοια, φησίν, ἡ ἀπάθεια τοῦ αἰσθη-³⁵ τικοῦ καὶ νοητικοῦ, φανερὸν ἐπὶ τῶν αἰσθητηρίων καὶ τῇς αἰσθήσεως· ἡ μὲν γάρ αἰσθησις οὐ δύναται αἰσθάνεσθαι ἐκ τοῦ ¹⁰ σφόδρα αἰσθητοῦ οἰον ἐκ τοῦ ψόφου τοῦ μεγάλου [ἢ] τῶν μικρῶν ψόφων οὐδὲ ἐκ τῶν λιγύρων χρωμάτων καὶ δσμῶν

2 ὑπῆρξεν Qs

3 Πλάτωνος] Gorg. p. 481 C

4 πάθος addidi ex Platone

6 ἐνδείξασθαι τῷ ἑτέρῳ] ἑτέρῳ ἐνδ. C 10 ἐγγίνεται C 16 οἱ νοῦ] ἀνθρώποι

compendiose C 23 ἡ (post καὶ) om. C 26 φησίν] A 4. 408b21

27 τοιούδε C: om. PQ 29 ἀπαθής om. Q 30 εἰρήκεν C: εἰρήται PQ

31 φησίν] Γ 4. 429a29 32 post καὶ (prius) add. τοῦ Arist. 34. 35 ἐκ—

ψόφων] ἐκ τοῦ ψόφου τῶν μεγάλων ψόφων Arist. E: ψόφου (τοῦ ψόφου) ἐκ τῶν μ.

ψ. Arist. rell. 34 ἡ P: om. Q in ras. et C, cf. p. 94,37 sqq.

35 οὐδὲ ἐκ] οὐδὲ Q

[οὐδ' αὖ] τῶν ἀμυδροτέρων δσμῶν καὶ χρωμάτων, δὲ νοῦς 193
ζταν *(π)* νοήσῃ σφόδρα νοητόν, οὐχ ἡττον νοεῖ τὰ ὑποδεέστερα, 15
ἀλλὰ καὶ μᾶλλον· τὸ μὲν γάρ αἰσθητικὸν οὐκ ἄνευ σώματος,
οὐδὲ χωριστός. ταῦτα γάρ ἄντιχρος περὶ τοῦ δυνάμει νοῦ διορίζεται.
5 ή, μὲν γάρ μετάβασις τούτου. καὶ ἀνωτέρω μικρόν· διὸ οὐδὲ μεμῆχθαι 20
εὔλογον αὐτὸν τῷ σώματι, οὐδὲ ὅργανόν τι αὐτῷ εἰναι, ὥσπερ
τῷ αἰσθητικῷ· καὶ ἔτι μικρὸν ἀνωτέρω· ἀπαθής ἄρα δεῖ εἰναι τὸ
νοητικόν, δεκτικὸν δὲ τοῦ εἰδούς. ὥστε τὴν μὲν αἰσθησιν δῆλός
ἐστι δυσπαθεστέραν μὲν τῶν ὄργανων τοντέστι τῶν αἰσθητηρίων νενομικώς, 25
10 οὐ παντάπασι δὲ ἀπαθῆς οὐδὲ χωριστήν, τὸν νοῦν δὲ ἀτε μὴ χρώμενον
ὄργανῳ σωματικῷ πρὸς τὴν ἐνέργειαν καὶ ἀμικτὸν τῷ σώματι παντάπασι 194
καὶ ἀπαθῆς καὶ χωριστόν.

'Αλλ' εἰ τοιοῦτος ὁ δυνάμει, τίνα δὲ λοιπὸν λέγοι τὸν παθητικὸν νοῦν
καὶ φθαρτόν; τοῦτο γάρ ἀνεθέμεθα ἐπισκέψασθαι. οὗτω δ' ἀν ρήστα 5
15 ἐπισκεψάμεθα, εἰ αὐτὸν παραλάβοιμεν κοινωνὸν Ἀριστοτέλην. φέρε οὖν
ἴδωμεν αὖθις, ἂν λέγει διαπορῶν περὶ τοῦ νοῦ καὶ φρονιμιαζόμενος ἐν τῷ
πρώτῳ· τάχα γάρ οἶον ἐκ πυρείων τριβομένων πολλάκις τῶν ρήσεων τοῦ
φιλοσόφου ἐκλάμψειν ἀν διάνοια· τὸ δὲ διανοεῖσθαι καὶ φιλεῖν 10
η μισεῖν οὐκ ἔκείνου πάθη ἀλλὰ τουδὶ τοῦ ἔχοντος ἔκείνο η
20 ἔκείνο ἔχει· διὸ καὶ τούτου φθειρομένου οὕτε μνημονεύει
οὕτε φιλεῖ· οὐδὲ γάρ ἔκείνου η, ἀλλὰ τοῦ κοινοῦ δὲ ἀπόλωλεν. 15
ώστε τὸν κοινὸν ἀν λέγοι τὸν παθητικὸν καὶ φθαρτόν. ἀλλὰ μὴν περὶ γε
τοῦ δυνάμει νοῦ διαρρήδην φρσὶν ἀπαθῆς δεῖν αὐτὸν εἰναι καὶ χωριστὸν
καὶ δεκτικὸν τοῦ εἰδούς καὶ δυνάμει τοιοῦτον, ἀλλὰ μὴ τοῦτο, καὶ μηδὲ
25 μεμῆχθαι αὐτὸν τῷ σώματι, μηδὲ ὅργανον ἔχειν σωματικόν, μηδὲ ὄμοίαν 20
τὴν ἀπάθειαν εἰναι τούτου τε καὶ τῆς αἰσθήσεως. εἰ οὖν μὴ μαχόμενα
λέγει περὶ τούτου, ἀλλος ἀν εἴη κατ' αὐτὸν ὁ κοινός, ἀλλος δ' ὁ δυνάμει,
καὶ δὲ μὲν κοινὸς [καὶ] φθαρτὸς καὶ παθητικὸς καὶ ἀχώριστος καὶ τῷ 25
σώματι μεμιγμένος, δὲ δυνάμει δὲ ἀπαθῆς καὶ ἀμικτὸς τῷ σώματι καὶ
30 χωριστός (ταῦτα γάρ περὶ αὐτοῦ διαρρήδην φρσίν), οἶον πρόδρομος τοῦ
ποιητικοῦ, ὥσπερ η αὐγὴ τοῦ φωτός, η ὥσπερ ἄνθος πρόδρομον τοῦ 195
καρποῦ· οὐδὲ γάρ ἐπὶ τῶν ἀλλων η φύσις ἀφροιμάστον τὸ τέλος εὐθὺς
παραδίδωσιν, ἀλλὰ τὰ καταδέστερα μὲν συγγενῆ δὲ τῶν τελειοτέρων προ-
τέχει. χωριστὸς μὲν οὖν καὶ αὐτὸς καὶ ἀμιγῆς καὶ ἀπαθῆς (ρήτως γάρ 5
35 περὶ αὐτοῦ ταῦτα φρσίν), οὐ μὴν ὄμοίας χωριστὸς τῷ ποιητικῷ· πάλιν γάρ

1 οὐδ' αὖ τῶν P: οὐδ' αὐτῶν Q: τῶν C τῶν—χρωμάτων] οὕτε δρᾶν οὕτε δσμᾶσθαι
Arist. δὲ νοῦς] ἀλλ' δ νοῦς Arist. 2 τι addidi ex Arist. 5 ἀνωτέρω]
429a24 6 αὐτὸν ex αὐτῶν Q οὐδὲ—εἰναι] ποιός τις γάρ ἀν γίγνοιτο, η ψυχρὸς
η θερμός, η καὶ ὄργανόν τι εἴη Arist. E: eadem fere Arist. rell. 7 ἀνωτέρω] 429a15
7. 8 τὸ νοητικὸν ap. Arist. ex superioribus intellegitur 13 παθητικὸν C: ποιητικὸν PQ
14 φθαρτόν C: ἀφθαρτὸν PQ 14 νεθέμεθα] p. 101,5 16 ίδωμεν (εχειδώμεν;) Z:
εἰδώμεν PQC 16. 17 ἐν τῷ πρώτῳ] 4. 408b25 18 ἀν om. C 19 ante
ἔκείνου add. ξετιν Arist. 24 μηδὲ] μὴ C 27 δ κατ' αὐτὸν C 28 καὶ
delevi καὶ παθητικὸς om. Q

δρα, τί λέγει περὶ τοῦ ποιητικοῦ παραβάλλων αὐτὸν τῷ δυνάμει· καὶ 195
ἔστιν ὁ μὲν τοιοῦτος νοῦς τῷ πάντα γίνεσθαι, ὁ δὲ τῷ πάντα
ποιεῖν ὡς ἔξις τις, οἷον τὸ φῶς· τρόπον γάρ τινα καὶ τὸ φῶς 10
ποιεῖ τὰ δυνάμεις χρώματα ἐνεργείᾳ· καὶ οὗτος ὁ νοῦς χωριστὸς
καὶ ἀπαθής καὶ ἀμιγῆς, τῇ οὐσίᾳ ὡν ἐνέργεια· δεὶ γάρ
τιμιώτερον τὸ ποιοῦν τοῦ πάσχοντος καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς ὥλης.¹⁵
ἄσπερ ἀν εἰ καὶ τὸν ἥλιον λέγουμεν μᾶλλον χωριστὸν τῆς αὐγῆς. ὕστε
δῆλός ἐστι χωριστοὺς μὲν ἀμφοτέρους ὑπολαμβάνων, μᾶλλον δὲ χωριστὸν
τὸν ποιητικὸν καὶ μᾶλλον ἀπαθῆ καὶ μᾶλλον ἀμιγῆ, καὶ χρόνῳ μὲν πρό-
10 τερον ἐγγίνεσθαι ήμεν τὸν δυνάμει, φύσει δὲ εἶναι πρότερον καὶ τῇ τελειότητι 20
τὸν ἐνεργεία, μᾶλλον δὲ μηδὲ τῷ χρόνῳ τὸ πρότερον ἔχειν τὸν δυνάμει,
ἄλλος μὲν ἦ σοι πρότερον παραγίνεσθαι, ἄπλως δὲ μηδὲ πρότερον εἶναι,
ἄσπερ οὐδὲ τὸν πρόδρομον τοῦ βασιλέως οὐδὲ τὴν αὐγὴν τοῦ φωτὸς οὐδὲ 25
τὸ ἄνθος τοῦ καρποῦ. φωταρτὸν δὲ λέγει τὸν κοινόν, καθ' ὃν δὲ ἄνθρωπος
15 ὁ συγκείμενος ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος, ἐν φύσι μοὶ καὶ ἐπιθυμίαι· ἀ καὶ
Πλάτων φωταρτὰ ὑπολαμβάνει, ὡς δῆλον ἐκ τῶν λεγομένων ἐν τῷ Τιμαίῳ·
‘οἱ δὲ | λαβόντες ἀρχὴν ψυχῆς ἀθανάτου τὸ μετὰ τοῦτο θνητὸν σῶμα αὐτῇ 196
περιετέρνευσαν ἄλλο τι εἰδος αὐτῇ ψυχῆς προσοικοδομοῦντες θνητὸν δεινὰ
καὶ ἀναγκαῖα παθήματα ἔχον ἐν ἑαυτῷ, πρῶτον μὲν ἡδονὴν μέγιστον δ
20 κακοῦ δέλεαρ, ἔπειτα λύπας ἀγαθῶν φυγάς, ἔτι αὖ θάρσος καὶ φόβον
ἀφρονε ἐνυποσύλω, θυμὸν δὲ δυσπαραμύθητον, ἐλπίδα δὲ εὐπαράγωγον,
αἰσθήσει δὲ ἀλόγῳ καὶ ἐπιχειρητῇ παντὸς ἔρωτι συγκερασάμενοι τὸ θνητὸν 10
τῆς ψυχῆς γένος συνέθεσαν. καὶ διὰ ταῦτα πάντα σεβόμενοι μικρίνειν τὸ
θεῖον, δι τι μὴ πᾶσα ἀνάγκη, χωρὶς ἐκείνου κατοικίζουσι τὸ θνητόν, λιθμὸν
25 καὶ ὅρον τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ στήθους αὐχένα μεταξὺ θέντες, ἵνα εἴη 15
χωρίς. ἐν δὴ τοῖς στήθεσι καὶ ἐν τῷ καλουμένῳ θώρακι τὸ τῆς ψυχῆς
θνητὸν γένος ἐνέδουν.² καὶ ἐπὶ πᾶσι τὰ περὶ ψυχῆς εἰρημένα συγκεφαλαιού-
μενος γράφει. ‘τὰ μὲν οὖν περὶ ψυχῆς δυον θνητὸν ἔχει καὶ δυον 20
θεῖον.’ καὶ οἱ λόγοι δὲ οὓς ἡρώτησε περὶ ψυχῆς ἀθανασίας εἰς τὸν νοῦν
30 ἀνάγονται σχεδόν τι οἱ πλεῖστοι καὶ ἐμβριθέστατοι. δι τε ἐκ τῆς αὐτοκινησίας
(ἐδεέχθη γάρ ὡς αὐτοκίνητος μόνος ὁ νοῦς, εἰ τὴν κίνησιν ἀντὶ τῆς ἐνέργειας

1 λέγει] Γ 5. 430^a-14 4 post δυνάμει add. ὄντα Arist. post ἐνέργειᾳ add.
χρώματα ex Arist. as. fort. recte, sed cf. p. 60,5 5 ἀπαθής καὶ ἀμιγῆς ετιαὶ³
Arist. EL: ἀμ. κ. ἀπ. Arist. rell. καὶ ἀμιγῆς τῇ οὐσίᾳ post χωριστὸς Q
ἐνέργεια scripsi: ἐνέργειᾳ, ut libri Aristotelis: illud legit (cf. p. 99,33; 100,6) ut Simpl.
(p. 243,8) 16 Τιμαίῳ] p. 69 C sqq. 17 λαβόντες] μικρόμενοι παραλαβόντες Plato
18 περιετέρνευσαν ὅχημά τε πᾶν τὸ σῶμα ἔδοσαν ἄλλο τε εἰδός ἐν αὐτῷ ψυχῆς προεψκοδόμουν
τὸ θνητὸν Plato αὐτῇ] αὐτῷ ci. Spengel, sed cf. p. 107,27 19 ἐν ἑαυτῷ
παθήματα ἔχον Plato 20 ἔτι δ' αὐτὸς Plato 21 συμβούλω C 22 συγ-
κερασάμενοι ταῦτα ἀναγκαῖως Plato 23 τῆς ψυχῆς om. Plato πάντα] δὴ
Plato 24 ἣν ἀνάγκη Plato κατοικίζουσιν εἰς ἄλλην τοῦ σώματος οἰκησιν τὸ
θνητόν, λιθμὸν καὶ ὅρον διοικοδομήσαντες τῆς τε κεφαλῆς καὶ τοῦ στήθους αὐχένα μεταξὺ⁴
τιθέντες Plato 26 ἐν om. Plato 27 post περὶ add. τῆς as 28 γράφει]
p. 72 D 31 post εἰ rasura P: add. γε C

νοοίημεν), | καὶ ὁ τὰς μαθῆσεις ἀναμνήσεις εἶναι λαμβάνων, καὶ ὁ τὴν πρὸς 197
τὸν θεὸν ὄμοιότητα· καὶ τῶν ἄλλων δὲ τοὺς ἀξιοπιστοτέρους δοκοῦντας οὐ
χαλεπῶς ἂν τις τῷ νῷ προσβιβάσειεν, ὥσπερ γε καὶ τῶν ὑπ’ αὐτοῦ
’Αριστοτέλους ἔξειργασμένων ἐν τῷ Εὔδημῳ, ἐξ ὧν δῆλον ὅτι καὶ Πλάτων 5
τὸν νοῦν ἀθάνατον μόνον ὑπολαμβάνει, τῆς ψυχῆς τι καὶ αὐτὸν ὄντα,
φυμαρτὰ δὲ τὰ πάθη καὶ τὸν τούτοις ἐνόντα λόγον, δν ’Αριστοτέλης παθητι-
κὸν νοῦν ὀνομάζει. οὐ γάρ παντάπασιν ἄλιγα τὰ πάθη τῆς ψυχῆς τῆς 10
ἀνθρωπίνης, ἢ γε καὶ ὑπακούει τῷ λόγῳ καὶ παιδεύεται καὶ νουθετεῖται,
ἄλλὰ τὰ μὲν τῶν ἀλόγων ἀσύνετα λόγου παντάπασιν, ἢ μόλις γέ τινα καὶ
10 ἀμυδρῶς ἔχνος ἐμφαίνοντα λόγου, τὰ δὲ ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ συμπέ-
πλεκται λόγῳ· θάρσος γάρ καὶ φόβος καὶ ἐλπὶς εδόθεν ἐμφαίνει τὸ λογικῆς 15
εἶναι ψυχῆς· εἰς γάρ τὸν μέλλοντα ἀποτείνεται χρόνον. διόπερ οὐ γίνεται
ἐν τοῖς ἀλόγοις ζώαις, ἀλλ’ ἡδονὴ μόνη καὶ λόπη ἐπὶ παροῦσι τοῖς ἡδεσιν
ἢ λυπηροῖς, καὶ ταῦτα παντάπασιν ἀνεπαίσθητα λόγου καὶ νοῦ· ἐν ἀνθρώ- 20
15 ποις δὲ οὕτως ἄρα καὶ τὰ πάθη μέτοχα λόγου, ὥστε μετρηθέντα γίνονται
ἀρεταί· τοῦτο δὲ σημείον τοῦ μὴ τὴν φύσιν αὐτῶν ἄλιγον εἶναι, ἀλλὰ τὸ
ἄμετρον, καὶ οὐ κακῶς οἱ ἀπὸ Ζέγνωνος τὰ πάθη τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς
τοῦ λόγου διαστροφὰς εἶναι τιθέμενοι καὶ λόγου κρίσεις ἡμαρτημένας· καὶ 25
εἴη ἀν ταῦτὸν εἰπεῖν παθητικόν τε νοῦν καὶ πάθος λογικόν, τουτέστι πάθος
ψυχῆς ἀνθρωπίνης, ἢ διὰ τὴν εἰς σῶμα τοῦ νοῦ κατοίκισιν λόγου μέτοχα
γίνεται καὶ ἐπήκοο· οὐδὲ γάρ ἄλλως | οἶόν τε ἦν τὸν νοῦν ἐγκατοικίεσθαι 198
τῷ σώματι μὴ διὰ μέσων τῶν παθῶν συνδούμενον καὶ συναπτόμενον· μὴ
καθαρῷ γάρ καθαροῦ ἐφάπτεσθαι οὐ θεμιτόν, ἢ φησίν ὁ θεῖος Πλάτων.
λαβόντες οὖν, φησί, τὴν ἀρχὴν τῆς ψυχῆς τὴν ἀθάνατον τὸ μετὰ τοῦτο 5
25 θυητὸν σῶμα αὐτῇ περιετόρνευσαν. ἵνα δὲ τοῦτο δυνατὸν γένηται καὶ
ἀρχὴ ἀθάνατος ἐγκατοικισθείη τῷ σώματι, ἀλλο, φησίν, εἰδος προσύφηναν
αὐτῇ ψυχῆς θυητὸν καὶ ἐπίκηρον· ἀνάγκη γάρ ἦν τὸν σύνδεσμον τοῦ 10
ἀθανάτου πρὸς τὸ θυητὸν καὶ αὐτὸν θυητὸν εἶναι· φθειρομένου γάρ τοῦ
θυητοῦ συμφθείρεται ὁ πρὸς αὐτὸν δεσμὸς τοῦ ἀθανάτου.
30 Ἄμεινον δὲ καὶ τὰ Θεοφράστου παραθέσθαι περὶ τε τοῦ δυνάμεις νοῦ
καὶ τοῦ ἐνεργείας. περὶ μὲν οὖν τοῦ δυνάμει τάδε φησίν· ‘ο δὲ νοῦς πῶς 15
ποτε ἔξαθεν ὧν καὶ ὥσπερ ἐπίθετος δμως συμφυής; καὶ τίς ἡ φύσις αὐτοῦ;
τὸ μὲν γάρ μηδὲν εἶναι κατ’ ἐνέργειαν, δυνάμει δὲ πάντα, καλῶς, ὥσπερ
καὶ ἡ αἰσθησις. οὐ γάρ οὕτως ληπτέον ὡς οὐδὲ αὐτός (ἐριστικὸν γάρ). 20
25 ἀλλ’ ὡς ὑποκειμένην τινὰ δύναμιν καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ὄλικῶν. ἀλλὰ τὸ
ἔξαθεν ἄρα οὐχ ὡς ἐπίθετον, ἀλλ’ ὡς ἐν τῇ πρώτῃ γενέσει συμπεριλαμβανό-

1 μαθῆσεις εχ ἀνήσεις (?) Q 4 Ἀριστοτέλης Q ἐν τῷ Εὔδημῳ] fr. 38
5 τι οὐ. Q 9 τινα οὐ. C 10. 11 συμπλέκεται C 14 post ἢ add.
τοῖς C 20 κατοίκισιν α: κατοίκησιν PQC 21 ὑπήκοος Q 23 καθαρῷ]
καθαρὸν C οὐ θεμιτὸν] μὴ οὐ θεμ. 24 τῆς ψυχῆς τὴν ἀρχὴν Cs 26 ‘malum ἐγκατοικισθῆ’ Spengel
Iphaedr. p. 67 B 24 τῆς ψυχῆς τὴν ἀρχὴν Cs 26 ‘malum ἐγκατοικισθῆ’ Spengel
29 θυητοῦ] φθιτοῦ Q 31 μὲν οὐ. Q φησὶ] fr. LIII b Wimmer (usque ad
p. 108,34) 34 ὡς οὐδὲ αὐτός] scil. ὡς Ἀριστοτέλης ἔλαβεν 36 συμπεριλαμβα-
νόμενον Brandis Handb. d. Gesch. d. griech.-röm. Philos. III p. 289: συμπεριλαμβάνον

μεγον θετέον. πῶς δέ ποτε γίνεται τὰ νοητὰ καὶ τί τὸ πάσχειν ⟨ὑπ’⟩ αὐτῶν; 198
 δεῖ γάρ, εἴπερ εἰς ἐνέργειαν ἥξει καθάπερ ἡ αἰσθησις. ἀσωμάτῳ δὲ ὑπὸ⁵
 σώματος τί τὸ πάθος ἦ ποίᾳ μεταβολῆ; καὶ πότερον ἀπ’ ἔκεινου ἡ ἀρχὴ⁶
 ἦ ἀπ’ αὐτοῦ; τῷ | μὲν γάρ πάσχειν ἀπ’ ἔκεινου δόξειν ἄν (οὐδὲν γάρ 199
 5 ἀφ’ ἔαυτοῦ τῶν ἐν πάθει). τῷ δὲ ἀρχὴν πάντων εἶναι καὶ ἐπ’ αὐτῷ τὸ
 νοεῖν καὶ μή, ὥσπερ ταῖς αἰσθήσεσιν, ἀπ’ αὐτοῦ. τάχα δ’ ἂν φανεῖν καὶ 5
 τοῦτο ἀτοπον, εἰ ὁ νοῦς ὅλης ἔχει φύσιν μηδὲν ὥν ἀπαντα δὲ δυνατός.⁷
 καὶ τὰ ἐφεξῆς μακρὸν ἀν εἴη παρατίθεσθαι καίτοι μὴ μακρῶς εἰρημένα,
 ἀλλὰ λίγα συντέμως τε καὶ βραχέως τῇ γε λέξει· τοῖς γάρ πράγμασι
 10 μεστά ἔστι πολλῶν μὲν ἀποριῶν, πολλῶν δὲ ἐπιστάσεων, πολλῶν δὲ λύσεων. 10
 ἔστι δὲ ἐν τῷ πέμπτῳ τῶν Φυσικῶν, δευτέρῳ δὲ τῶν Περὶ ψυχῆς, ἐξ ὧν
 ἀπάντων δῆλόν ἔστιν, δτι καὶ περὶ τοῦ δυνάμει νοῦ σχεδὸν τὰ αὐτὰ δια-
 ποροῦσιν, εἴτε ἔξωθλέν ἔστιν εἴτε συμφυής, καὶ διορίζειν πειρῶνται, πῶς 15
 μὲν ἔξωθλέν πῶς δὲ συμφυής. λέγουσι δὲ καὶ αὐτὸν ἀπαύθῃ καὶ χωριστόν,
 15 ὥσπερ τὸν ποιητικὸν καὶ τὸν ἐνεργείᾳ· ‘ἀπαύθης γάρ’ φησιν ‘ό νοῦς, εἰ μὴ
 ἄρα ἄλλως παθητικός’, καὶ δτι τὸ παθητικὸν ἐπ’ αὐτοῦ οὐχ ὡς τὸ κινη-
 τὸν ληπτέον (ἀτελῆς γάρ ἡ κίνησις), ἀλλ’ ὡς ἐνεργειαν. καὶ προϊών φησι 20
 τὰς μὲν αἰσθήσεις οὐκ ἄνευ σώματος, τὸν δὲ νοῦν χωριστόν. ἀψάμενος
 δὲ καὶ τῶν περὶ τοῦ ποιητικοῦ νοῦ διωρισμένων Ἀριστοτέλει ‘ἔκεινο’ φησιν
 20 ‘ἐπισκεπτέον, δ δή φαμεν ἐν πάσῃ φύσει τὸ μὲν ὡς ὅλην καὶ δυνάμει, τὸ 25
 δὲ αἴτιον καὶ ποιητικόν’, καὶ δτι οὐδὲ τιμιώτερον τὸ ποιοῦν τοῦ πάσχοντος,
 καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς ὅλης. ταῦτα μὲν ἀποδέχεται, διαπορεῖ δέ· | ‘τίνε οὖν 200
 αὗται οἱ δύο φύσεις; καὶ τί πάλι τὸ ὑποκείμενον ἡ συνηρημένον τῷ
 ποιητικῷ; μικτὸν γάρ πως ὁ νοῦς ἔχει τε τοῦ ποιητικοῦ καὶ τοῦ δυνάμει.⁸
 25 εἰ μὲν οὖν σύμφυτος ὁ κινῶν, καὶ εὐθὺς ἐχρῆν καὶ οὐδεί· εἰ δὲ δύστερον, 5
 μετὰ τίνος καὶ πῶς ἡ γένεσις; εἴοικε δ’ οὖν ὡς ἀγένητος, εἴπερ καὶ ἀφθαρ-
 τος. ἐνυπάρχων δ’ οὖν διὰ τί οὐδὲ δεῖ; ἡ διὰ τί λήσθη καὶ σπάτη καὶ
 φεῦδος; ἡ διὰ τὴν μίξιν.⁹ ἐξ ὧν ἀπάντων δῆλόν ἔστιν, δτι οὐ φαύλως 10
 ὑπονοοῦμεν ἄλλον μέν τινα παρ’ αὐτοῖς εἶναι τὸν παθητικὸν νοῦν καὶ φθαρ-
 30 τὸν, δν καὶ κοινὸν διομάζουσιν καὶ ἀχώριστον τοῦ σώματος, καὶ διὰ τὴν
 πρὸς τοῦτον μίξιν τὴν λήσθην καὶ τὴν ἀπάτην γίνεσθαι φησιν ὁ Θεόφραστος.¹⁰
 ἄλλον δὲ τὸν ὥσπερ συγκείμενον ἔχει τοῦ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ, δν καὶ χωρι-
 στὸν τοῦ σώματος εἶναι τιθέασι καὶ ἀφθαρτον καὶ ἀγένητον, καὶ πῶς μὲν
 δύο φύσεις τούτους τοὺς νοῦς, πῶς δὲ μίαν· ἐν γάρ τὸ ἔξ ὅλης καὶ εἶδους.
 35 ἀλλ’ ὅπερ εἴπον, τὸ μὲν ἀποφαίνεσθαι περὶ τοῦ δοκιμῆτος τοῖς φιλοσόφοις 20
 ἴδιας καὶ σχολῆς ἔστι καὶ φροντίδος, δτι δὲ μάλιστα ἄν τις ἐξ ὧν συνηγά-

1 γνεται] scil. δ νοῦς ὑπ’ addidi αὐτὸν as 3 σώματος] fort. ἀσωμάτου
 4 τῷ] τὸ Qs 5 τῷ] τὸ Q in ras. s ἀρχὴ Usener ap. Brandis p. 290 8 ὃν
 om. Q 11 ἔτι εκ ἔστι Q 12. 13 διαπορεῖ .. πειρᾶται .. λέγει ci. Spengel, sed
 cf. infra 29 sqq. 16 ἄλλως om. Q: incl. s ἐπ’ C: ὑπ’ PQ τὸ (post
 ὡς) om. Qs κινητικὸν C 22 τίνε PQ (?): τίνες Q³Cs 26 δ’ οὖν ὡς]
 οὖν καὶ as ἀγένητος Qs 31 τοῦτο C 32 καὶ (alt.) om. M: incl. s
 33 εἶναι τοῦ σώματος Cs ἀγένητον Ms

γομεν ῥήσεων λάβθοι τὴν περὶ τούτων γνῶσιν Ἀριστοτέλους καὶ Θεοφράστου, 200 μᾶλλον δὲ ἵσως καὶ αὐτοῦ Πλάτωνος, τοῦτο γοῦν πρόχειρον ἵσως διισχυρί- 25 ζεσθαι.

6. Οὗτος τοίνυν ὁ δυνάμει νοῦς ὅταν ἀπολάβῃ τὴν οἰκείαν μορφὴν 5 ἐλλάμψαντος αὐτῷ τοῦ ποιητικοῦ, πρῶτον μὲν νοεῖ τὰ ἀπλᾶ καὶ ἀδιαιρετα σημαινόμενα, δσα ἐν ταῖς κατηγορίαις διώρισται, ἐν οἷς οὕπω τὸ ἀληθὲς 201 ἦ τὸ φεῦδος ἐστι· προϊὼν δὲ καὶ συντίθησιν αὐτὰ πρὸς ἀλληλα, οἷον τὸ Σωκράτης καὶ τὸ βαδίζει, ἐν οἷς ἡδη τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ φεῦδος. συντίθησι 10 δὲ οὐχ ὥσπερ σωρόν, ἀλλ’ ὥστε ἐν αὖθις τὰ πολλὰ ποιῆσαι καὶ περι- 5 αγαγεῖν εἰς μίαν νόησιν τὸ πλῆθος τῶν ἀπλῶν σημαινομένων· τοιωτον γάρ τὸ ὁ Σωκράτης φιλοσοφεῖ, καὶ ἔσικεν ἡ σύνθεσις αὗτη τῶν ἐννοημάτων τῇ παρ’ Ἐμπεδοκλεῖ τῶν μελῶν, ἢν ἔκεινω συντίθησιν ἡ φιλία τὰ μέλη 10 τῶν ζώων διεσπαρμένα, καὶ ὥσπερ ἔκεινω οὐ πᾶσα σύνθεσις τῶν μελῶν ποιεῖ τὸ ζῶον, οὗτως οὐδὲ ἐνταῦθα πᾶσα σύνθεσις τὸ ἀληθές, ἀλλὰ τὶς 15 μὲν τὸ ἀληθές ποιεῖ σύνθεσις, τὶς δὲ τὸ φεῦδος, οἷον τὸ ἀσύμμετρον μὲν συντεθὲν τῇ διαμέτρῳ τὸ ἀληθές, τὸ σύμμετρον δὲ τὸ φεῦδος. καὶ ὥσπερ 15 ἔκει ἐξ ἀπλῶν τῶν μελῶν ἀπλοῦν γίνεται αὖθις τὸ ζῶον, οὗτως ἐξ ἀπλῶν σημαινομένων ἀπλοῦς αὖθις γίνεται ὁ λόγος. πολλοῖς δὲ προσνοεῖ καὶ τὸν 20 χρόνον ὅταν ὡς περὶ γενομένων ἡ ἐσομένων διανοῆται, καὶ τοῦτο ἕδιον 20 ἡδη τοῦ νοῦ ἡ τῆς ὑπὲρ τὴν φαντασίαν δυνάμεως τὸ συναντιλαμβάνεσθαι 25 καὶ χρόνου ἡτοι παρελθόντος ἡ μέλλοντος· ἡ γάρ αἰσθησις καὶ ἡ φαντασία ἀναντιληπτοι παντάπασι χρόνου καὶ μάλιστα παρεληλυθότος ἡ μέλλοντος· οὐδὲν γάρ ἐγγίγνεται φάντασμα τῇ ψυχῇ οὐδὲ αἰσθησις τοῦ πεφιλοσοφηκότος 25 ἡ δεδραμηκότος, ὥσπερ οὐδὲ εἰκών, ἀλλ’ ἔκαστον ὡς παρὸν ἄρτι κινεῖ τὴν 25 αἰσθησιν ἡ τὴν φαντασίαν, τὸν χρόνον δὲ προσεννοῆσαι τοῦ νοῦ, καὶ ἔστι τὸ ἀληθές καὶ τὸ φεῦδος καὶ περὶ τὸν χρόνον. τὸ μὲν γάρ ‘ἡν | Κροῖσος 202 ὁ Λυδὸς’ ἀληθές, τὸ δὲ ‘ἔστι Κροῖσος ὁ Λυδὸς’ φεῦδος. πολλάκις μὲν οὖν συντίθησι τὸ ὑπάρχον τῷ πράγματι ὡς ὑπάρχον, ὅταν λέγῃ ‘ἡ χιῶν λευκή ἐστι’, πολλάκις δὲ τὸ ὑπάρχον ὡς μὴ ὑπάρχον, ὅταν λέγῃ ‘ἡ χιῶν 5 30 οὐκ ἔστι λευκή’. συντίθησι γάρ τηνικαῦτα τῷ τοιωτῷ τὸ τοιωτον μὴ ὑπάρχειν. εἰ δέ τις μὴ σύνθεσιν τὰ τοιαῦτα ἀλλὰ διαιρεσιν λέγοι, οὐδὲ οὗτος ἀν λέγοι κακῶς· διαιρέσει γάρ ἔσικεν ἡ ἀπόφασις, συνθέσει δὲ ἡ κατάφασις. τάχα δὲ καὶ πάντα διαιρέσις· ἂν γάρ ἡ φαντασία συγκεχυμένως 10 παρὰ τῆς αἰσθησεως ὑπεδέξατο, ὁ νοῦς διαιρεῖ· ἡ μὲν γάρ ὡς ἐν φαντά- 35 ζεται τὸν βαδίζοντα Σωκράτην, ὁ νοῦς δὲ διαιρεῖ χωρὶς μὲν τὸ Σωκράτης, χωρὶς δὲ τὸ βαδίζει, καὶ ἔσαγγέλλει χωρὶς τὰ μὴ χωρίς· χωρίσας μέντοι 15 γε αὖθις ἐν ποιεῖ· εἰς γάρ λόγος καὶ ἐν αὖθις νόημα τὸ Σωκράτης φιλο-

2 γ' οὖν P: οὖν C 5 νοεῖ] ποιεῖ Q 8 ἡδη om. Arist. I 11 τὸ om. Q
αὗτη ἡ σύνθεσις Cs 12 μέλη et μελῶν] post μ erasit u ut vid. Q 16 ἀσύμ-
μετρον Q: corr. Q¹ 18 προσεννοεῖ ci. Spengel 23 τῇ ψυχῇ C: τῆς ψυχῆς
PQs αἰσθημα C 24 ὡς ex τῶν (?) Q 28 τὸ ex ? Q legisse
vid. καὶ γάρ ἀν τὸ λευκὸν μὴ λευκόν, τὸ μὴ λευκὸν συνέθηκεν, ut recte traditur ap. Arist.
29 ἡ χιῶν om. Q 33 συγκεχυμένως P: εῖσπ. P¹: συγκεχυμένα C 34 ἐδέξατο C

σοφεῖ, καὶ τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ φεῦδος ὡς ἐνὸς λόγου. δύο τοίνυν ἔδια ταῦτα 202
τοῦ νοῦ, τό τε πολλὰ δύνασθαι νοήματα εἰς ἓν συνάγειν ὥσπερ ἔν, καὶ τὸ
προσεννοεῖν τὸν χρόνον, τούτων δὲ οὐδέτερον οὔτε τῆς φαντασίας οὔτε τῆς 20
αἰσθήσεως ἔργον ἔστι.

5 Τὸ δὲ ἀπλοῦν καὶ ἀδιαιρέτον λέγεται διχῶς· ἢ γάρ δι τι μήτε δυνάμει
μήτε ἐνεργείᾳ τοῦτο ἔστι διαιρετόν, ὥσπερ εἶχε τὰ ἄυλα εἰδὴ καὶ ἡ στιγμή,
ἢ δι τι δυνάμει μὲν διαιρετὸν ἐνεργείᾳ δὲ ἀδιαιρέτον, ὥσπερ ἡ γραμμὴ καὶ 25
πᾶν μέγεθος. καὶ ὁ νοῦς τοίνυν καὶ ὁ χρόνος, φῶ προσχρῆται εἰς τὴν
νόησιν, τοῖς πράγμασιν δύοις καὶ διαιρετὸς καὶ ἀδιαιρέτος· ἐπὶ μὲν τῶν
10 ἀύλων εἰδῶν πάνταπασιν ἀδιαιρέτος δὲ τε χρόνος καὶ αὐτὸς ὁ νοῦς, δταν δὲ
τὰ δυνάμει μὲν διαιρετὰ ἐνεργείᾳ δὲ ἀδιαιρέτα νοῆ, νοεῖ καὶ αὐτὸς ὃν 203
ἐνεργείᾳ ἀδιαιρέτος καὶ ἐν χρόνῳ ἀδιαιρέτῳ· νοεῖ γάρ ὡς ἐν τῷ μῆκος καὶ
οὐκ ἐν τῷ ἡμίσει μὲν χρόνῳ τόδε, ἐν τῷ ἡμίσει δὲ τοδί· οὖτω γάρ δὲ
μήκη δύο καὶ οὐχὶ μῆκος νοοίη, διαιρῶν δὲ τὸ μῆκος εἰς μήκη διαιρούντη 5
15 δὲν καὶ τὸν χρόνον. τὸ δὲ μὴ κατὰ ποσὸν ἀδιαιρέτον ἀλλὰ τῷ εἰδεῖ οἷον
τὸ ἄνθρωπος ἢ τὸ Σωκράτης (ἄμφω γάρ ἀδιαιρέτα τῷ εἰδεῖ οὔτε γάρ τὸ
τοῦ ἀνθρώπου νόημα διαιρετὸν τῷ εἰδεῖ, ἀλλ’ εἴπερ ἄρα τοῖς καθ’ ἔκαστον, 10
οὔτε δὴ μᾶλλον τὸ Σωκράτους), ταῦτα τοίνυν τὰ ἀδιαιρέτα τῷ εἰδεῖ καὶ ἐν
χρόνῳ ἀδιαιρέτῳ· νοεῖ καὶ νοήσει ἀδιαιρέτῳ· οὐ γάρ τὸ μὲν ἡμισυ τοῦ Σω-
20 κράτους ἐν τῷ ἡμίσει, τὸ δὲ ἡμισυ αὖθις ἐν τῷ ἡμίσει, οὐδὲ παρατείνεται
τῇ διεξόδῳ τῆς λέξεως δι’ ἡς προφερόμεθα τὸ ἄνθρωπος ἡ σύνθετις τοῦ 15
νοήματος· καὶ γάρ τοῦτο ἥδη τῶν τοῦ νοῦ θαυμάτων· ἀκούει μὲν γάρ ἐν
χρόνῳ, νοεῖ δὲ οὐκ ἐν χρόνῳ, ἀλλ’ ἐν τῷ νῦν θπερ ἢ οὐδὲ διλως χρόνος
ἐστὶν ἢ ἀμερής χρόνος. καὶ αὐτὸς δὲ ἀμερεῖ τῇ νοήσει νοεῖ, οὐ συμ- 20
25 παρατεινόμενος ὥσπερ ἔφην τῷ δύοματι οὐδὲ κατὰ μόριον τοῦ δύοματος
καὶ καθ’ ἑκάστην συλλαβὴν προσλαμβάνων τι μόριον τοῦ νοήματος, ἀλλὰ
τὸ μὲν δύομα διαιρετόν, ἀδιαιρέτον δὲ τὸ νόημα. εἰ δὲ καὶ τὸ νόημα διαι-
ρετὸν φιλονικίη τις λέγειν, κατὰ [τὸ] συμβεβηκόδεν αὐτὴν λέγοι διαιρετόν, καὶ 25
οὐχ ἢ αὐτὸ διαιρετόν, ἀλλ’ ἢ τοῦνομα καὶ ἡ φωνή, δι’ ἡς καὶ προφέρεται
30 αὐτὸ καὶ νοεῖ, καὶ ἢ ἀμερὲς δὲν μεριστῇ οὕσῃ τρόπουν τινὰ δύσφραστον
ἐναρμόζεται. πολλὰ δὲ κατὰ συμβεβηκόδε διαιρετά καὶ οὐχ ἢ αὐτὰ |
διαιρετά, ἀλλ’ ἢ ἑκεῖνα δι’ ὃν γνωρίζεται. οὖτω γάρ καὶ τὸ πέρας τοῦ 204
χρόνου, ἐν φῶ νοεῖ, κατὰ συμβεβηκόδε διαιρετὸν εἴποιμεν δὲν δτι συμβεβηκε
τῷ χρόνῳ οὐ ἐστὶ πέρας καὶ δι’ ἑκείνου γνωρίζεται· εἰ μὴ γάρ τὸ ἐν
35 πλάτει νῦν ἡνυεῖν δὲν ἐνιαυτὸς ὁ νῦν καὶ ὁ μὴν καὶ ἡ ἡμέρα καὶ ἡ ὥρα, ὃ
οὐδὲ δὲν τὸ ἀμερὲς νῦν ἐνοήσαμεν. αἴτιον δὲ δτι ἐν πᾶσι τοῖς διαιρουμένοις
ἐνεστὶ τι καὶ ἀδιαιρέτον καὶ ἐν πᾶσι τοῖς συνθέτοις ἀπλοῦν, καὶ τοῦτο μὲν
ἴσως οὐ χωριστὸν ἑκείνων οὐδὲ καθ’ ἑαυτὸ δυνάμενον ὑποστῆγαι, ἐνεστὶ 10
38 δυνάμενον ομ. Q

6 διαιρετόν Victorius: ἀδιαιρέτον

19 post ἀδιαιρέτῳ (alt.) ras. P: ἀδιαιρέτως as

om. Qs 23 ἀλλ’ ἐν τῷ νῦν ομ. Q

26 καὶ—νοήματος om. Q

28 φιλο-

νεικοίη libri τὸ Pas: om. QC Arist.

31 et 32 διαιρετά scripsi: ἀδιαιρέτα

38 δυνάμενον ομ. Q

12 ἀδιαιρέτος C: om. PQ: incl. s

νοεῖ] legit

22 γάρ

έννοεῖ: ἐνεστὶ Arist. L

26 καὶ—νοήματος om. Q

28 φιλο-

28 φιλο-

νεικοίη libri τὸ Pas: om. QC Arist.

31 et 32 διαιρετά scripsi: ἀδιαιρέτα

δ' δμως· ούτε γάρ τῆς σημαινούσης φωνῆς τὸ σημαινόμενόν ἐστι διαστῆσαι, 204
 ἀλλ' οὐδὲ ἔξειπεν οἰόν τε ἄνευ φωνῆς, τάχα δὲ οὐ συνεῖναι παρ' ἑαυτῷ
 μή τινι λέξει καὶ πρὸς αὐτὸν ἐναρμόσαντα· ἀλλ' δμως τοῦτο ἐστιν δ
 μεριστὴν οὖσαν τὴν λέξιν ἀμερῆ ποιεῖ καὶ διαιρετὴν ἀδιαιρέτον. ὅμοίως 15
 δὲ καὶ ἐν τῷ χρόνῳ τὸ ἀδιαιρέτον καὶ ἐν μήκει ἐστὶ καὶ ἀπλῶς ἐν ἀπαντι
 τῷ συνεχεῖ, δὲ ποιεῖ καὶ τὸ μῆκος ἐν καὶ τὸν χρόνον ἔνα· τὸ γάρ συνεχὲς
 καὶ τὸ ἐν· διὸ λέγομεν εἶναι τὸ στάδιον ἔν, καὶ τὴν ἡμέραν μίαν καὶ τὸν 20
 μῆνα ἔνα. τουτέστιν δὲ φημι εἶναι ἐν τῷ μήκει καὶ ἐν τῷ χρόνῳ καίτοι
 διαιρετοῖς οὖσιν ἀδιαιρέτον καὶ συνθέτοις οὖσιν ἀσύνθετον· ἐπεὶ πάντα ἀν
 10 ἦν τὰ ποσὰ διωρισμένα καὶ πάντα πλῆθος, νῦν δὲ καὶ τὸ πλῆθος ὑπὸ τοῦ
 ἐνδὲ περιλαμβάνεται, καὶ οὐ μόνον τὸ συνεχὲς ποσόν, ἀλλ' ἥδη καὶ τὸ 25
 διωρισμένον· δυάς γάρ καὶ τριάς καὶ δεκάς πλῆθος ὑφ' ἐνός ἐστι περι-
 ειλημένον. ὅταν δὲ λέγω τὴν στιγμὴν ἀδιαιρέτον καὶ τὸ νῦν, ἔτερον
 τρόπον χρὴ ταῦτα ἀκούειν ἀδιαιρέτα καὶ ἀσύνθετα, καὶ ὥσπερ ἐστὶ φύσει |
 15 καὶ καθ' ἑαυτὸν τὸ ἀδιαιρέτον· ταῦτα γάρ τῇ στεργίᾳ τοῦ συνεχοῦς 205
 ἀδιαιρέτα. οὕτω γοῦν αὐτὰ δὲ νοῦς καὶ νοῦς καὶ ὄριζεται· οὐ γάρ οὐτοῖς
 ἐπιβάλλων· οὐδὲ γάρ ἔχει μορφὴν οἰκείαν· ἀλλὰ ἀφαιρούμενος τὸ διάστημα 5
 καὶ τὸ μέγεθος οὗ πέρατα ἦν. ἐστι γάρ καὶ τῷ νῷ καθάπερ καὶ τῇ
 αἰσθήσει τὰ μὲν κατ' ἐπιβολὴν νοητὰ καὶ τῆς φύσεως αὐτῶν δραττόμενα,
 20 τὸ δὲ κατὰ στέργησιν καὶ ἀφαίρεσιν. ὥσπερ γάρ καὶ τῇ αἰσθήσει τὸ μὲν
 λευκὸν καὶ τὸ φῶς κατ' ἐπιβολήν, τὸ δὲ μέλαν καὶ τὸ σκότος κατὰ στέργησιν, 10
 καὶ τῇ ἀκοῇ ὁ μὲν ψόφος κατ' ἐπιβολήν, ἡ σιωπὴ δὲ κατὰ στέργησιν,
 οὕτω καὶ τῷ νῷ τὸ μὲν ἀγαθὸν κατ' ἐπιβολήν, τὸ δὲ κακὸν κατὰ στέργησιν,
 καὶ τὸ Πλατωνικὸν τοῦτο ἀν εἴη περὶ τῆς ὥλης, ὅτι νόθῳ λογισμῷ ληπτή·
 25 νόθος γάρ ἀκριβῶς ἐνέργεια καὶ τοῦ νοῦ καὶ τῆς αἰσθήσεως ἡ μή κατ' 15
 ἐπέρεισιν εἰδούς ἀλλὰ κατὰ ἀναχώρησιν γινομένη. καθάπερ τοίνυν ἡ
 αἰσθήσις, εἰ μὴ δύναμιν εἰλέση καὶ πρὸς τὸ ἐνεργεῖν καὶ πρὸς τὸ μῆ, ἀλλὰ
 δεὶ ἐνήργει, οὐκ ἄν ποτε ἥσθιαντο τοῦ σκότους, οὐδὲ ἡ ἀκοὴ τῆς σιωπῆς, 20
 οὕτως, εἰ μὴ καὶ νοῦς τις ἦν πρὸς ἀμφότερα πεφυκὼς καὶ πρὸς νόησιν
 30 καὶ πρὸς ἡρεμίαν, ἡ μᾶλλόν γε καὶ πρὸς νόησιν καὶ πρὸς ἄνοιαν, οὐκ ἀν
 ἐνόησε τὰ κακά, οὐδὲ τὸ ἄμορφον καὶ ἀνεῖδεον. τοιοῦτος τοίνυν ἐστὶν ὁ
 δυνάμει· τρόπον γάρ τινα τοῖς ἐναντίοις τὰ ἐναντία γνωρίζει, τῷ μὲν ἐνερ- 25
 γεῖν τὰ εἴδη, τῇ δυνάμει δὲ τὰ κατὰ στέργησιν· ἐναντία γάρ πως δύναμις
 καὶ ἐνέργεια. εἴ τις | οὖν νοῦς μὴ κοινωνεῖ τοῦ δυνάμει, οὐδὲ τὰς στεργή· 206
 35 σεις νοεῖ· οὐδὲ ἄρα τὰ κακά. τοιοῦτος δὲ δὲ τε ἔξωθεν καὶ πολλῷ μᾶλλον

2 οὐ] οὐδὲ C 5 τῷ ομ. Q.: incl. s ἀδιαιρέτον C: διαιρετὸν PQ ἐστι]
 fort. ἔνεστι 6. 7 τὸ γάρ—διό] καὶ ἀπαν συνεχές· τὸ γάρ ἔν, δι' δ C 8 post
 εἶναι add. καὶ C 11 παραλαμβάνεται C 12. 13 περιειλημμένον] περιειλ Q¹ ex ?
 15 καὶ supra v. add. P² post ἑαυτὸν add. αὐτὸν C 16 οὐδὲ Q 19 καὶ—
 δραττόμενά non intellego, fort. scrib. δραττόμενψ 20 καὶ om. C 22 δ
 supra v. add. P² 24 Πλατωνικὸν] Tim. p. 52 B 25 ἡ in ras. Q³
 27 αἰσθήσις] δῆκις C² in marg. πρὸς (ante τὸ μῆ) om. C 29 μὴ καὶ] καὶ
 μῆ C 30 ἡ—ἄνοιαν om. C post οὐκ ἀν add. ποτε Cs

τὸ πρῶτον αἴτιον δύσφ καὶ μᾶλλον ἀπήγγλακται τοῦ δυνάμει· διὰ τοῦτο γάρ οὗτος 206
καὶ τὸ μάλιστα ὄν καὶ τὸ μάλιστα εἶδος νοεῖ καὶ πορρωτάτῳ στερήσεως καὶ
ἀμορφίας· τοιοῦτος δὲ αὐτός, ἔκατὸν ἄρα νοεῖ, καὶ οὗτός ἐστιν οὐ τὴν οὐσίαν
ἐνέργειαν λέγειν προσήκει καὶ διὰ ἀχριβῶς χωριστόν, οὐδὲ ἀκαρεὶ προσαρμοζό-
5 μενον τῷ δυνάμει. οὐδὲ διὰ τοῦτο δὲ ὁ τοιοῦτος νοῦς οὐ τιμιώτερος τοῦ νοοῦντος
τὰ ἐναντία· τιμιώτερος γάρ νοῦς οὐχ ὁ τὰ πλείω νοῶν ἀλλ᾽ ὁ τὰ ἀμείνω. 10
οὐ διηγήτας δὲ ἐπ' αὐτοῦ τὸ νοητὸν καὶ ὁ νοῦς, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ δυνάμει,
ἀλλ᾽ ἔστι καθὸ νοῦς νοητός, καὶ καθὸ νοητὸς αὖθις καὶ νοῦς, καὶ τὸ ἀληθὲς
ἀπλῶς ἐπ' αὐτοῦ, μᾶλλον δὲ αὐτὸς ἡ ἀληθεια. οὐδὲ γάρ ἄλλο νοῶν ἀληθεύει 15
10 ἄλλ' ἔκατόν, δὲ δὲ ἡμέτερος ἀτε σμικρὸν ἔκεινου φέρων καὶ τὸ
ἀληθὲς οὐχ ἀπλοῦν ἐπιδείκνυται, ἀλλ' δὲ τῷ φεύδει ἀντίκειται. ἀνάγκη
γάρ εἰ ἐν τῇ καταφάσει τὸ ἀληθές, ἐν τῇ ἀποφάσει γίνεσθαι τὸ φεῦδος, 20
ῶστε αἱεὶ συμπεφυρμένον ἔχει τῷ ἀληθεῖ τὸ φεῦδος καὶ συμπαραθεωρού-
μενον. δταν μέντοι γε τῶν ἀπλῶν τι σημαινομένων ἐπισκοπῆς καὶ τὸ εἶδος
15 αὐτοῦ θεωρῆς καὶ τὸν λόγον τοῦ τί ἦν εἶναι, ἡκιστα μὲν διαψεύδεται, οὐ
μὴν δεῖ τυγχάνει τοῦ δύντος, ἀλλ' ὥσπερ ἡ ὅψις μόνον μὲν κρίνουσα τὸ 25
λευκὸν ἐλάχιστα ἀν διαμαρτάνοι, Κλέωνα δὲ εἰναι τὸ λευκὸν ἀποφαινομένη
πολλάκις διαμαρτάνει, οὕτω καὶ ὁ νοῦς, ἔστ' ἀν μὲν ἵστηται ἐπ' αὐτῆς
τῆς ἐννοίας τοῦ τί ἦν εἶναι, οἷον τοῦ ἀγαθοῦ ἡ τοῦ καλοῦ, ὡς τὰ πολλὰ 30
20 ἀναμάρτητος καὶ ἀψεύδης· δταν δὲ ἀγαθὸν τοῦτο λέγη καὶ τοῦτο καλόν, 207
ἀλλοτριονομεὶ πολλάκις καὶ ἐπαλλάσσει τὰ τοιαῦτα τοῖς μὴ τοιούτοις, καὶ
ἐνταῦθα ἥδη πολὺ τὸ φεῦδος καὶ ἡ ἀπάτη. δεῖ οὖν ἵστασθαι ἐπὶ τῶν
εἰδῶν καὶ μάλιστα ζητεῖν τὸ ἄνευ ὅλης· περὶ ταῦτα γάρ τὸ ἕδιον ἔργον 5
τοῦ νοῦ.

25 7. "Ομως δὲ εἰ καὶ πολὺ βέλτιον ὁ νοῦς τῆς αἰσθητικῆς δυνάμεως,
τὰ πολλὰ αὐτῷ διπάρχει ἀνάλογον καὶ τῇ αἰσθήσει. ὡς γάρ ἡ ἔκεινης
ἐνέργεια οὐ πάθος ἐστὶν οὐδὲ ἀλλοίωσις, ἀλλ' οὐδὲ κίνησις θλως (ἀτελοῦς 10
γάρ ἡ γε κίνησις καὶ αἱεὶ προσλαμβάνοντος τὸ ἄλλο καὶ ἄλλο, ἡ δὲ τῆς
αἰσθητικῆς ἐνέργεια δεῖ τελεία· διόπερ οὐδὲ κίνησις ἡ ἔτερον εἶδος κινή-
30 σεως), οὕτως καὶ ἡ τοῦ νοῦ πρὸς τὰ νοητὰ ἐπιβολή [οὐδὲ] ἡ τοῦ τὴν ἔξιν
ἔχοντος ἥδη, ὥσπερ τοῦ ἐπιστήμονος ἡ περὶ τὰ ἐπιστητὰ ἐνέργεια καὶ ἐπι- 15
βολὴ οὐ κίνησις ἀλλ' ἐνέργεια, διότι τελείου καὶ αὐτὴ τελεία. ἡ γάρ τοῦ
δυνάμει γενέσει μᾶλλον προσέοικεν ἡ τελειώσει. τοῦτο τε οὖν αὐτοῖς ἀνά-
λογον καὶ ἔτι ἡ ὅρεξις καὶ ἡ φυγή. μικρὸν δὲ ἀνωθεν.

35 'Η γάρ αἰσθησις ποτὲ μὲν τοῦτο ἀποφαίνεται μόνον δτι ἔανθόν, ποτὲ 20
δὲ καὶ δτι ἥδη τὸ ἔανθόν. δταν μὲν οὖν τοῦτο μόνον ἀποφαίνηται δτι

3 post ἔκατὸν expunxit δὲ Q νοεῖ om. Q: incl. s οὐσίαν ἐνέργειαν λέγειν]
ἐνέργειᾳ ἐστὶν Arist., cf. p. 106,5 adn. 4 προσαρμοζόμενον Q: corr. Q¹
5 οὐ (alt.) supraser. P 9 ἀπλῶς scripsi: ἄλλως 11 ἀποδείκνυται C 12 post
εἰ add. καὶ C 16 μόνον μὲν κρίνουσα] κρίνουσα μόνον C 25 non interpre-
tatur Arist. 431v1 τὸ δ' αὐτὸ — 4 γιγνόμενα βέλτιον PQ: βέλτιων Q³C 26 καὶ
om. C 30 οὐδὲ delevi 31 ἐπιστητὰ Q³C: αἰσθητὰ PQ(?) 34 ἔτι ex
δτι Q³ φυγή C: φύσις PQ(?) φύσις Q³

ξανθόν, οὕτε φεύγει οὕτε διώκει· ὅταν δὲ προσαποφαίνηται ὅτι ήδυ ὥσπερ 207 τὸ μέλι, τότε διώκει, καὶ ὅταν γε ὅτι λυπηρὸν ὥσπερ τὴν χολήν, τηγνικαῦτα φεύγει. θέα τοίνυν ταῦτο τοῦτο καὶ ἐπὶ τοῦ νοῦ. ὅταν μὲν γάρ νοῇ μόνον 25 τί τὸ τί ἦν εἶναι τῆς ὑγίειας, οὕτε φεύγει οὕτε διώκει· ὅταν δὲ προσνοῇ 5 καὶ προσδοξῇ⁴ ὅτι ἀγαθὸν ἡ ὑγίεια, τότε διώκει. διπερ τοίνυν τῇ | αἰσθή- 208 σει τὸ ἡδύ, τοῦτο τῷ νῷ δύναται τὸ ἀγαθόν, καὶ διπερ τῇ αἰσθήσει τὸ λυπηρόν, τοῦτο τῷ νῷ δύναται τὸ κακόν· ἀγαθοῦ γάρ ἡ αἰσθήσις ἀντι- λαμβάνεσθαι οὐχ οἷα τε οὐδὲ κακοῦ, ἀλλὰ μόνον τοῦ τέρποντος ἡ ἀνιῶντος, 5 τὸ δὲ ὄγαθὸν καὶ τὸ κακὸν τοῦ νοῦ μόνου κρίνειν ἔστι, νοῦ δὲ οὖν πολλά- 10 κις εἰρήκαμεν, τοῦ καὶ τὸν χρόνον ἐφεξῆς προσεννοῦντος. ἀλλ’ ὅμως ἐν οἴεσται τὸ ἡδύ καὶ τὸ ἀγαθὸν εἶναι ἡ αἰσθήσις καὶ τὸ λυπηρὸν καὶ τὸ κακόν· ἔλκει 15 γοῦν ἐπὶ τὰ ἡδεῖα καὶ ἀπὸ τῶν λυπηρῶν ἀποστρέψει· ὁ νοῦς δὲ ἀντιβαίνει πολλά- κις ταῖς ἐκείνης ὄρμαῖς ἄλλο τι λέγων τὸ ἡδύ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τὸ λυπηρὸν τοῦ κακοῦ. τῇ δὲ διανοητικῇ ψυχῇ τὰ μὲν φαντάσματα πρόκειται ὥσπερ 20 15 καὶ τὰ αἰσθήματα τῇ αἰσθήσει, τὸ δὲ ὄγαθὸν καὶ τὸ κακὸν ὥσπερ ἐκείνη 25 τὸ ἡδύ καὶ τὸ λυπηρόν. ὅταν οὖν αὐτὰ συμπλέξῃ οἶνον τὸ φάντασμα καὶ τὸ ἀγαθόν, ἡ τὸ φάντασμα καὶ τὸ κακόν, τότε φεύγει ἡ διώκει καὶ ἔστικε καταφάσει ἡ δίωξις, ἀποφάσει δὲ ἡ φυγή. ἀλλ’ ὥσπερ οὐχ οἶον τε ἦν τὴν αἰσθήσιν ἀνευ τῶν αἰσθητῶν ἐνεργῆσαι, οὕτως οὐδὲ τὸν νοῦν τὸν 20 20 συμφοῦ⁵ τῇ ψυχῇ τῇ ἡμετέρᾳ ἀνευ τῶν ἐκ τῆς αἰσθήσεως φαντασμάτων· καὶ γάρ ὅταν δρέγηται καὶ ὅταν φεύγῃ, προτρέχει πάντας ἡ φαντασία. εἰ δέ τις νοῦς μῆτε ἐνδεής ὥστε ἐφίεσθαι, μῆτε ἀσθενής ὥστε φεύγειν, οὗτος οὐκ ἀν δέσιτο φαντασίας, ὅρεῖς δὲ αἰσθητικὴ μὲν ἐπιθυμία, διανοητικὴ 25 δὲ βιούλησις, καὶ ἡ μὲν τοῦ ἡδέος, ἡ δὲ τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ τῷ μὲν δι- 25 κειμένῳ ταῦταν αἰσθήσις τε καὶ ὅρεῖς αἰσθητική, τῷ λόγῳ δὲ ἄλλο, ὥσπερ καὶ νοῦς καὶ βιούλησις τῷ μὲν ὑποκειμένῳ | ταῦταν, διαφέρει δὲ τῷ τί ἦν 209 εἶναι. οὐχ ἔτερον δὲ τὸ δρεκτικὸν καὶ τὸ φευκτικὸν οὕτε ἄλλήλων οὔτε τῆς δυνάμεως τῆς αἰσθητικῆς, ὥσπερ οὐδὲ τὸ βιούλμενον καὶ μὴ βιούλ- μενον οὔτε ἄλλήλων οὔτε αὐτῆς τῆς δυνάμεως τῆς νοητικῆς, ἀλλ’ ἡ αὐτὴ 5 30 δύναμις καὶ φεύγειν πέφυκε καὶ διώκειν, ἡ αὐτὴ καὶ βιούλεσθαι καὶ μὴ βιούλεσθαι, δρέκεις δὲ ἀπαντα ταῦτα· δρέγεται γάρ καὶ ὅταν φεύγῃ τοῦ φυγεῖν, καὶ ὅταν μὴ βιούληται τοῦ μὴ περιπεσεῖν φῦ μὴ βιούλεται. δ τοί· 10 νυν πολλάκις εἰρήκαμεν, τοῦτο πάλιν ἀναληπτέον, διτι τῷ νῷ τὰ εἰδῆ ἐν τοῖς φαντάσμασίν ἔστιν, ὥσπερ τῇ αἰσθήσει τὰ εἰδῆ ἐν τοῖς αἰσθήμασι, 35 καὶ ἐν ἐκείνοις αὐτὰ νοεῖ. συμβαίνει οὖν αὐτῷ καὶ παρούσης τῆς αἰσθή- σεως καὶ ἀπούσης κινεῖν τὴν ὅρεξιν παραπλησίως. ἡ γάρ δόξα τοῦ ἀγαθοῦ 15 ἦν κακὸν εἶναι δὲ νοεῖ, διωκτὸν αὐτὸν ἢ φευκτὸν ποιεῖ. ὅρῶν μὲν γάρ

4 τῇ (post μόνον) ομ. Cs
ras. Q: add. ἡ αἰσθήσις Qs

προσνοῇ] προσεννοῇ ci. Spengel

7 post αἰσθήσις

γάρ Qs

9 μόνον C

οὐ ομ. Q: incl. s

— 431b1 τὸ λευκόν.

14 ὑπόκειται ex πρόκειται Q³

12 γοῦν]

Arist. L 431a13: τὸ om. Arist. rell.

23 post ἀν expunkit κἀν Q

27 τὸ φευκτικὸν etiam

34 τὰ τῇ αἰσθήσει εἴδη C

φευκτὸν Q: corr. Q³

32 φῦ ex δ Q³

Comment. in Arist. V, 3 Themist. de anima.

τὸν φευκτὸν καὶ συνείς, διὰ πολέμιος, φεύγει, καὶ μὴ ὄρῶν δὲ ἀλλ’ ἔσωτῷ¹ 209 προβάλλων τὰ φαντάσματα καὶ προσιθεῖς τὴν δόξαν ταῦτὸν ποιεῖ. ταῦτα δέ ἐστι τὰ ἔργα τοῦ πρακτικοῦ νοῦ· τούτου γάρ τὸ κινεῖν τὴν ὅρεῖν, ἐπεὶ 20 δῆ γε θεωρητικὸς νοῦς γιγνώσκει μόνον. ἐστι μέντοι καθάπερ τῇ αἰσθήσει 5 τὸ ἥδον καὶ τὸ λυπηρόν, οὕτως αὖ πάλιν τῷ θεωρητικῷ τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ φεῦδος, τὸ ἀληθὲς μὲν ἀντὶ τοῦ ἀγαθοῦ, τὸ φεῦδος δὲ ἀντὶ τοῦ κακοῦ, ²⁵ διαφέρει δὲ διὰ τὸ μὲν ἀληθὲς ἀπλῶς ἀληθές, καὶ τὸ φεῦδος παραπλήσιας, τὸ δὲ ἀγαθὸν τινὶ καὶ τὸ ἥδον τινί, ὡστε δὲ μὲν θεωρητικὸς τὸ ἀπλῶς κρίνει, δὲ δὲ πρακτικὸς τὸ τινί. νοεῖ δὲ ἄλλως μὲν τὰ καθ’ αὐτὰ νοητά, 10 ἄλλως δὲ τὰ ἀφαιρέσει λεγόμενα, τὴν γραμμὴν λέγω καὶ τὴν ἐπιφάνειαν | 30 καὶ διῆ βληγεωμετρίας· ταῦτα γάρ ἐστι μὲν πέρατα τῶν σωμάτων τῶν φυσικῶν, νοεῖ δὲ αὐτὰ οὐ συλλαμβάνων τὸ φυσικὸν σῶμα, ὥσπερ εἰ τὸ σιμὸν οἶς τε ἥ της χωρίζειν τῆς ρίνδος ἢ τῆς σαρκὸς ἢ συμβέβηκεν· ἐνόει δὲ γάρ ἀν τὸ μὴ δυνάμενον ἀνευ τῆς ρίνδος ὑποστῆναι χωρὶς τῆς ρίνδος. γῦν 15 δὲ ἐπὶ τοῦ σιμοῦ μὲν τοῦτο ποιεῖν ἀδυνατεῖ· ὁ γάρ λόγος τοῦ σιμοῦ τὴν ρίνα περιλαμβάνει· ρίνδος γάρ πάντως καὶ σαρκὸς κοιλότης ἐστὶν ἡ σιμότης, αὐτὸ δὲ τὸ κοιλον καὶ τὸ χυρτὸν καὶ τὴν εὐθεῖαν καὶ τὴν κεκλασμένην 20 τὸ τρίγωνον καὶ τὸ τετράγωνον οἶς τέ ἐστι καθ’ ἔσωτὰ θεωρεῖν, καίτοι μὴ καθ’ αὐτὰ ὑφεστῶτα. αἴτιον δὲ διὰ εἰ καὶ μὴ κεχώρισται τὰ τοιαῦτα 25 τῶν σωμάτων τῶν φυσικῶν, ἀλλ’ ὁ λόγος αὐτῶν καὶ τὸ τι ἥ την εἶναι τὴν βληγὴν οὐ συνεφέλειται. διὰ τοῦτο οὖν τὰ καθ’ ὑπόστασιν μὴ κεχωρισμένα 30 δὲ τοῦ ποσοῦ δύναται ποιεῖν κεχωρισμένα πρὸς τὴν τοῦ ποσοῦ θεωρίαν, ἡ θεωρία δὲ τοῦ ποσοῦ οὐ δεῖται τοῦ φυσικοῦ σώματος οὐδὲ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ παθῶν ἢ φυσικόν, οἷον θερμότητος ἢ ψυχρότητος ἢ ἐγρότητος 20 25 δὲ τοῦτο γεωμετρία καὶ ἀριθμητικὴ μάλιστα τῶν ἐπιστημῶν ὀφεστήκασι τῆς φυσικῆς βληγῆς, διὰ δίχα τοῦ παρασυνθεωρεῖν αὐτὴν προίασιν αὐταῖς αἱ ἀποδείξεις· διὸ καὶ τῆς αἰσθήσεως ἦκιστα προσδέονται, διὰ καὶ βληγῆς· ²⁵ 30 ἀστρονομία δὲ καὶ μουσικὴ πειρῶνται μὲν καὶ αὐταί, οὐχ δύοις δὲ ἔξευποροῦσιν, ἀλλ’ ἡ αἰσθήσις αὐταῖς καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος τῆς θεωρίας.

Τὰ μὲν οὖν ἐξ ἀφαιρέσεως οὕτω νοεῖ· εἰ δὲ καὶ τὰ φύσει κεχωρι- 211 σμένα καὶ τὰ ἀπλῶς ἄστρα εἰδόη οἶς τέ ἐστι νοεῖν ἐν τῷ σώματι ὧν καὶ μὴ κεχωρισμένος μεγέθους, σκεπτέον μὲν καὶ ὄστερον, ρήτεον δὲ καὶ νῦν· δόξεις γάρ ἀν εὐλογὸν εἶναι, καθάπερ ἐκεῖνος δὲ θεῖος νοῦς χωριστὸς ὧν δὲ τὰ μαθηματικὰ οὐ κεχωρισμένα τῇ ὑποστάσει ut Arist. LW: τῇ ὑποστάσει om. Arist. rell. 27 post διὰ adū. καὶ Cs αὐταῖς] αἱ supra ras. Q 30 ἐπευπο- ροῦσιν Qs 35 μηδὲ—(36) ἐνύλων om. C

1 τὸν φευκτὸν P ut Arist. plerique: τὸ φευκτὸν QC: τὸν φρυκτὸν Q³s et Arist. LS
 9 αὐτὰ Q³C: αὐτὸν PQ 10 λέγω om. Q: incl. s 13 χορίζειν Q: corr. Q¹
 ἡ τῆς—(14) ρίνδος om. Q 19 καὶ om. Q 20 τῶν ante σωμάτων om. s typoth.
 errore αὐτῶν] αὐτοῦ Q 21 τὸ καθ’ ὑπόστασιν μὴ κεχωρισμένα] vid. legisse
 τὰ μαθηματικὰ οὐ κεχωρισμένα τῇ ὑποστάσει ut Arist. LW: τῇ ὑποστάσει om. Arist.
 rell. 27 post διὰ adū. καὶ Cs αὐταῖς] αἱ supra ras. Q 30 ἐπευπο-
 ροῦσιν Qs 35 μηδὲ—(36) ἐνύλων om. C

ναμιν ἡ τῶν στερήσεων ἀντιλήψεται, καὶ τοῦτο οὐκ ἦν ἐλάττωμα αὐτοῦ 211
ἀλλ' ὑπεροχή· οὐδὲ γάρ τὴν τοῦ φθείρεσθαι δύναμιν ἔχει καὶ οὐ διὰ τοῦτο
τῶν ἐχόντων αὐτὴν ἐλαττοῦται. δπερ οὖν ἔφην, εἰ οὗτος μηδὲν τῶν
ἐνύλων νοεῖ, δόξειεν ἂν ἀκόλουθον εἶναι μηδὲ τὸν ἔνυλον νοεῖν τι τῶν ἔξω
5 τῆς ὄλης. οὐ μὴν ἀληθὲς τοῦτο· ἔχει γάρ οὗτος δύναμιν τοῦ νοεῖν καὶ 15
τὰ ἄυλα παντελῶς. ὃς γάρ καὶ τὰ ἔνυλα εἰδῇ χωρίζων τῆς ὄλης νοεῖ,
δηλούντι πέφυκε μᾶλλον τὰ κεχωρισμένα νοεῖν· ἡ γάρ ἐλάττωσις αὐτῷ πρὸς
τὸν θεῖον νοῦν οὐχ ὅτι μηδέποτε δύναται νοεῖν τὰ ἄυλα εἰδῆ, ἀλλ' ὅτι μὴ 20
συνεχῆς καὶ ἀεί.

10 8. Ταῦτα μὲν οὖν πολλάκις ἐπισκεπτέον· νῦν δὲ περὶ ψυχῆς τὰ
λεχθέντα συγκεφαλαιώσαντες εἰπώμεν πάλιν, δτι ἡ ψυχὴ τὰ ὄντα πώς ἔστιν
ἀπαντα. ἡ γάρ αἰσθητὰ τὰ ὄντα ἡ νοητά. ἔστι δὲ ἡ μὲν κατ' ἐνέργειαν
ἐπιστήμη τὰ ἐπιστητά, ἡ δὲ κατ' ἐνέργειαν αἰσθησις τὰ αἰσθητά. πῶς 25
δὲ τοῦτο, εἰρηται μὲν καὶ πρότερον ἴκανῶς, νῦν δὲ καὶ ἔτερόν τι προσλη-
15 πτέον. τὰ ὄντα τοίνυν τὰ μὲν δυνάμει τὰ δὲ ἐνέργεια, οὗτα δὲ καὶ ἡ ψυχὴ
τὰ | μὲν δυνάμει εἰδη ἔστι, τὰ δὲ ἐνέργεια· δταν μὲν γάρ ἔχῃ τὴν 212
τῆς αἰσθησεως καὶ τοῦ νοῦ, μὴ ἐνέργη δέ, δυνάμει ἔστι τὰ ὄντα, δταν δὲ
ἐνέργη ταῖς ἔξεσιν ἀμφοτέραις, ἐνέργεια ἔστι τὰ ὄντα. καλῶς δὲ λέγομεν 5
τὰ ὄντα εἶναι ἀπαντα τὴν ψυχήν· τὰ γὰρ εἰδη ἔστι τὰ ὄντα καὶ κατὰ τὸ
20 εἰδος ἔκαστον ἔστιν δέ ἔστιν, ἡ δὲ ὄλη γενέσεως ἦν μᾶλλον αἰτία καὶ τοῦ
γίνεσθαι, οὐ τοῦ εἶναι· ἡ μὲν γάρ ἀπαυστος ῥοή τῶν σωμάτων διὰ τὴν
ὄλην, ἀτρεμίζει δὲ ἔκαστον καὶ ταῦτον ἔστιν ἐπί τινα χρόνον διὰ τὸ εἰδος. 10
καλῶς οὖν λέγεται τὰ ὄντα πάντα εἶναι τὴν ψυχήν, ἐπειδὴ τὰ εἰδη τῶν
ὄντων πάντων λαμβάνει τῷ τε νῷ καὶ τῇ αἰσθησι, καὶ γίνεται αὐτοῖς ἡ
25 αὐτή. γίνεται δὲ οὐχ ὅλοις τοῖς πράγμασιν ἡ αὐτή· οὐ γάρ λίθος ἐν τῇ
ψυχῇ οὐδὲ πῦρ οὐδὲ γῆ. λείπεται τοίνυν τὰ εἰδη γίγνεσθαι τὴν ψυχήν, 15
καὶ οὐδὲν κωλύει λόγον λόγῳ συναρμόζεσθαι καὶ μορφὴν μορφῇ, ὡστε ἡ
ψυχὴ ὥσπερ ἡ χειρ. καὶ γάρ ἡ χειρ ὥργανον ὥργάνων, δι' οὐ χρώμεθα
τοῖς ἄλλοις ὥργάνοις, καὶ ἡ ψυχὴ εἰδος εἰδῶν φῶν ἀντιλαμβανόμεθα τῶν 20
30 ἄλλων εἰδῶν. μήποτε δὲ οὐ τῷ λαμβάνειν μόνον τὰ εἰδη πάντα λέγεται
καλῶς εἶναι τὰ ὄντα ἡ ψυχή, ἀλλὰ καὶ τῷ ἐντιμέναι τὰ εἰδη τῇ ὄλῃ.
αὗτη γάρ ἔστιν ἡ τὴν ὄλην μορφοῦσα ποικιλαῖς μορφαῖς· ἡ γάρ ζωὴ
παρὰ ταῦτης ἡ πολὺ [τῆς ὄλης] τρανεστέρα μὲν ἐπὶ τῶν ζώων, ἀμυδροτέρα 25
δὲ ἐπὶ τῶν φυτῶν καὶ τῶν στοιχείων.

35 Οἵς δὲ οὐδὲν εἶναι πρᾶγμα δοκεῖ παρὰ τὰ μεγέθη τὰ αἰσθητὰ
κεχωρισμένον, τούτοις ἀκολουθεῖ τὰ νοητὰ εἰδη τίθεσθαι ἐν τοῖς εἰδεσι τοῖς

2 τὴν ομ. C καὶ οὐ scripsi: καὶ PQs: ἀλλ' οὐ C 4 δόξειεν] δόξειεν γ' (γ' εκ
γάρ) Q³s 11. 12 ἔστιν ἀπαντα. ἡ γάρ] ἔστιν· πάντα γάρ ἡ Arist. E 16 τὰ μὲν
—ἐνέργειᾳ legit 431^b 25 τὰ δυνάμει —τὰ ἐντελεχείᾳ ut Arist. vulg.: δυνάμεις —ἐντε-
λεχείας EL 17 ἐνέργη Q¹C: ἐνέργει PQ δταν—(18) ἀμφοτέραις] ἐνέργοντα δὲ C
18 post ἐνέργεια add. ἡδη Cs καλῶς—(19) ὄντα ομ. C 19 post καὶ add.
γάρ Cs 24 τε ομ. C 25 ante λίθος add. ὁ Arist. vulg.: ομ. Arist. EL
27 λόγῳ λόγον Cs 33 πολὺ Victorius: πολλὴ τῆς ὄλης delevi 35 τοῦ
αἰσθητοῦ C

αἰσθητοῖς, τοιαῦτα δὲ τὰ | τῇ ἀφαιρέσει λεγόμενα καὶ δσα τῶν αἰσθητῶν 213
ζέεις καὶ πάθη * * τὰ δὲ ὥσπερ συμπεφυμένα τῇ 3λῃ, ἀπαντα δ' οὖν
δμως αὐτῆς ἐξημμένα. σημεῖον δέ· ὁ γάρ ἐκ γενετῆς τυφλὸς καὶ κωφὸς
οὐκ ἀν μάθοι γεωμετρίαν, μήποτε δὲ οὐδὲ ἀν φαντασμείη κύκλον ἡ τρίγω- 5
5 νον, εἰ μὴ θερμὸν ἵσως καὶ ψυχρὸν καὶ γλυκὺν καὶ πικρὸν καὶ (ώς) τὸ
εὐῶδες καὶ τὸ δυσῶδες, δὲ καὶ αἰσθάνεται. καὶ τὸ ἐν δὲ καὶ τὰ δόντα καὶ
τὸν ἀριθμὸν ἐκ τῶν αἰσθητῶν ὁ νοῦς ἐξ ἀρχῆς ἔρανίζεται. διὰ τοῦτο οὖν
καὶ νῦν δταν θεωρῇ τὰ τοιαῦτα ἀνάγκη αὐτῷ ἄμα φαντάσματι θεωρεῖν· 10
τὰ γάρ φαντάσματα ὥσπερ αἰσθῆματά ἔστι πλὴν ἄνευ 3λης.

10 "Εστι δὲ τὰ μὲν κατὰ συμπλοκὴν λεγόμενα καὶ νοούμενα φανερῶς
ζτερα τῶν φαντασμάτων· ἡμέρας μὲν γάρ καὶ φωτὸς τὰ αὐτὰ φαντάσματα 15
μένει ἐν τῇ ψυχῇ, συμπλέκει δὲ αὐτὰ ὁ νοῦς ποικίλως ἐν τῷ 'εἰ ἡμέρα¹
ἐστί, φῶς ἐστί' καὶ ἐν τῷ 'ἡμέρα ἐστί' καὶ φῶς ἐστί' καὶ ἐν τῷ 'ἡμέρα
μέν ἐστί, φῶς δὲ οὐκ ἐστί' καὶ ἐν τῷ 'ἐστω ἡμέραν εἶναι καὶ φῶς εἶναι'.
15 καὶ αὐταὶ πᾶσαι αἱ συμπλοκαὶ διαφέρουσιν ἀλλήλων τε καὶ τῶν φαντασμά- 20
των, καὶ τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ φεῦδος κατὰ τὴν συμπλοκήν, ἐν ταῖς φαντασίαις
δὲ οὕ. τὰ δὲ ἀπλᾶ καὶ πρῶτα νοήματα τί διοίσει τοῦ μὴ φαντάσματα
εἶναι; ἡ οὐδὲ τὰλλα φαντάσματα, ἀλλ'. οὐκ ἄνευ φαντασμάτων· οὐ γάρ 25
ταῦτὸν τὸ τέ νόημα τὸ ἀπὸ τοῦ Σωκράτους καὶ ἡ φαντασία, ἀλλὰ τὰ μὲν
20 φαντάσματα τύπος τις καὶ ἕχος αἰσθήσεως καὶ ὥσπερ πεῖσις, εἴ μοι τὴν
πεῖσιν νοοῖς ὡς πολλάκις προειρήκαμεν, τὸ νόημα δὲ ἐνέργεια τοῦ νοῦ 214
περὶ τὸ φάντασμα ὑποκείμενον. ταῦτη τοι καὶ ποικίλως αὐτῷ χρῆται καὶ
ταῖς πτώσεσιν ἔξαλλάττων καὶ τοῖς ἄρθροις.

ΘΕΜΙΣΤΙΟΥ ΤΩΝ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΠΑΡΑΦΡΑΣΕΩΝ ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ 6

25

ΛΟΓΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

9. Ἐπεὶ δ' ἡ ψυχὴ τῶν ζώων κατὰ δύο ὅρισται μάλιστα δυνάμεις,
τὴν τε κριτικὴν, αὗτη δέ ἐστι διανοίας ἔργον καὶ αἰσθήσεως, καὶ τὴν κινητικὴν 10
τῆς κατὰ τόπον κινήσεως, περὶ μὲν αἰσθήσεως καὶ νοῦ διωρίσθω τέως τοσαῦτα.
περὶ δὲ τοῦ κινοῦντος τί ποτέ ἐστιν, ἔξῆς σκεπτέον, πότερον ἐν τι μόριον τῆς
30 ψυχῆς καὶ τοῦτο χωριστὸν κατὰ μέγεθος ἡ κατὰ λόγον, ἡ πᾶσα ἡ ψυχὴ· 15
καὶ εἰ μόριον, πότερον παρὰ τὰ λέγεσθαι εἰωθότα οἷον τὸ λογιστικὸν

2 post πάθη lacuna, quam satis probabiliter explet Z ἀλλὰ τὰ μὲν ὥσπερ ἀφιστάμενα (melius
ἀφεστηκάτα) μᾶλλον τῆς 3λης, cf. p. 114,26 ὥσπερ] ὡς C 5 εἰ] ἡ Q ὡς
addidi 7 ἐξ ἀρχῆς om. C 8 φαντάσματι etiam Arist. E (i in ras.): φάντασμά
τι aut φαντάσματα Arist. rell. 10 λεγόμενα] τυπούμενα Qs 11 γάρ suprascr.
Q² 12 εἰ Q³C: om. PQ 17 τῇ τίνι Arist. EL φαντάσματα] φάντασμα
C ut Arist. E 18 τὰλλα scripsi ex Arist.: ταῦτα 22 ποικίλως Q
23 πτώσειν] προτάσσειν C ἔξαλλάττον Q (aut w ex o) 24 de titulo v. Praef.

καὶ θυμικὸν καὶ ἐπιθυμητικόν, ἢ τούτων ἐν τι. καίτοι γε αὐτὸ τοῦτο 214
ἀπορίαν ἔχει πολλήν, πότερον δεῖ μόρια λέγειν ψυχῆς μετέθει καὶ τόπῳ
διεστηκότα, ἢ δυνάμεις πλείους ἐν ταῦτῳ ὑποκειμένῳ διαφερούσας, ὥσπερ 20
εἶχεν ἐπὶ τοῦ μῆλου τὸ | γλυκὺ καὶ τὸ εὐώδες καὶ τὸ λευκόν. εἰ δὲ 215
δι μόρια, πόσα ἄρα τὸν ἀριθμόν, καὶ εἰ μόνα τὰ τρία, ὡς τίθενται τινες. ἢ
καὶ πλειόν. σχεδὸν γάρ οὐκ εὐαριθμητα φαίνεται τὰ μέρη τῆς ψυχῆς, εἰ
τοιαύτας λαμβάνοι τις τὰς διαφοράς, αἷς τὸν θυμὸν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ 5
τὸν λογισμὸν χωρίζουσι· φαίνεται γάρ ἀλλα μόρια μείζω διάστασιν ἔχοντα
τούτων· τὸ γάρ θρεπτικὸν δι καὶ τοῖς φυτοῖς ὑπάρχει καὶ πᾶσι τοῖς ζώοις, μακρῷ
10 μᾶλλον τῶν τριῶν διενήνοχεν ἢ τὰ τρία ταῦτα ἀλλήλων, καὶ τὸ αἰσθητικὸν δὲ 10
παραπληγίως· οὕτε γάρ ὡς λόγον ἔχον αὐτό, οὕτε ὡς ἀλογον παντελῶς θετέον.
καθὸ μὲν γάρ κρίνει τὰς ἐν τοῖς αἰσθητοῖς διαφορὰς καὶ ἀφορμὴ καὶ ἐπιθαύμα
γίνεται τῷ λόγῳ, κατὰ τοῦτο ἀν δόξεις νοῦ κοινωνεῖν· καθὸ δέ ἐστιν οὐδὲν
ἔλλεττον ἐν τοῖς ἀλόγοις ζώοις, ταύτῃ δὲ αὖτις ἀλογον ἀν νομισθεῖν.¹⁵
15 εἴπερ δὲ τὰ τρία μέρη μόνα τούτεστι τὰ λεγόμενα τῆς ψυχῆς, ἢ τῷ λόγῳ
συντακτέον αὐτὴν ἢ τῇ ἐπιθυμίᾳ ἢ τῷ θυμῷ. πρὸς ἀπασι δὲ τοῖς εἰρη-²⁰
μένοις τὸ δρεκτικόν, δι καὶ τῷ λόγῳ πάμπολυ διαφέρει καὶ τῇ δυνάμει καὶ
τῇ ἐνεργείᾳ τῶν προειρημένων ἀπάντων, ἐν τιθείν τις ἀν τῶν τριῶν· καὶ
20 γάρ ἀτοπὸν ἵσως τὸ διασπᾶν ταύτην τὴν δύναμιν καὶ τιθέναι αὐτὴν καὶ ἐν
τῷ λόγον ἔχοντι καὶ ἐν τῷ ἀλόγῳ, καὶ μὴ ποιεῖν καὶ ταύτην χωρὶς ὥσπερ 25
ἐκείνων ἔκαστον. ἀλλ' ὅθεν ἐξετραπόμεθα, τί τὸ κινοῦν κατὰ τόπον τὸ
ζῶον ἔστι; τὴν μὲν γάρ κατὰ αὔξησιν κίνησιν καὶ φθίσιν τὸ πᾶσιν ὑπάρχον
δόξεις ἀν κινεῖν, λέγω δὲ τὸ γεννητικόν καὶ θρεπτικόν, σκεπτέον δὲ ὅστερον
25 καὶ περὶ ἀναπνοῆς | καὶ ἐκπνοῆς, ὅπο τίνος γίνονται δυνάμεως, καὶ περὶ 216
ὑπνου καὶ ἐγρηγόρσεως· κινήσεις γάρ καὶ αὔται καὶ ἀλλοιώσεις τοῦ ζώου.
ἀλλ' δι γε προσυθέμεθα ἐξ ἀρχῆς περὶ τῆς κατὰ τόπον κινήσεως, τί τὸ
κινοῦν τὸ ζῶον τὴν πορευτικὴν κίνησιν ἐπισκεπτέον.

"Οτι μὲν οὖν ἡ θρεπτικὴ δύναμις οὐ κινεῖ τὸ ζῶον ταύτην τὴν κίνη-
30 σιν, δῆλον· αἰλεὶ γάρ ἔνεκά τινος ἡ κίνησις ἡ κατὰ τόπον καὶ μετὰ φαντα-
σίας καὶ διώχεσις ἡ φυγῆς τοῖς μὴ βίᾳ κινουμένοις ἀλλ' ἔκουσίως· ἡ
θρεπτικὴ δὲ φαντασίας ἀμοιρος παντελῶς, διὰ τοῦτο δὲ καὶ δρέξεως· πᾶσα 10
γάρ δρέξεις ἐπ' αἰσθησίεσι καὶ φαντασίᾳ. δρεγόμενα μὲν οὖν τῆς τροφῆς
ἐπ' αὐτὴν κινεῖται τὰ ζῶα· οὐ μὴν διὰ τοῦτο ταύτων ἡ θρεπτικὴ δύναμις
35 τῇ δρεκτικῇ· σημεῖον δέ· ἐν γάρ τοῖς φυτοῖς ἡ θρεπτικὴ μέν ἐστιν, ἡ 15
δρεκτικὴ δὲ οὐδαμῶς, διότι μηδὲ αἰσθησίας μηδὲ φαντασία. εἰ δ' ἦν ἐν
τῷ θρεπτικῷ τὸ κατὰ τόπον κινητικόν, εἶχεν ἀν τι μόριον δργανικὸν πρὸς
τὴν κίνησιν τὴν πορευτικὴν τὰ φυτά· οὐδὲν γάρ μάτην ἡ φύσις διδωσιν.

2 τῆς ψυχῆς Arist. EL

4 γλυκύ] ἄδυ Qs

7 λαμβάνει Qs

τὰς om. QCes

8 φανεῖται Arist. E

13 κοινωνικὸν C

15 ante τῷ add. δ Arist. praeter E

τῷ] τὸ Arist. EL

καὶ addidi

22. 23 τὸ ζῶον κατὰ τόπον Cs

23 αὔξησιν]

αὔξηση Arist. E

24 καὶ θρεπτικὸν om. Arist. EL

27 τι om. Arist. E

28 πορευτικὴν] τοπικὴν Q

33 μὲν om. C

ἀλλ' οὐδὲ τὸ αἰσθητικὸν ταῦτὸν τῷ κατὰ τόπον κινητικῷ· πολλὰ γάρ τῶν 216
ζώων αἰσθησιν μὲν ἔχει, μόνιμα δ' ἐστὶ καὶ ἀκίνητα διὰ τέλους οὐδὲ δύ-
ναμιν ἔχοντα τοῦ κατὰ τόπον κινεῖσθαι· μάτην γάρ ἀν εἰχεν, ή δὲ φύσις
ἄμφω κατ' ἵσον φυλάσσεται καὶ τὸ μάτην τι προστιθέναι καὶ τὸ ἐλλείπειν 25
5 τι τῶν ἀναγκαίων, πλὴν ἐν τοῖς πηγώμασι καὶ ἀτελέσι. τὰ δὲ τοιαῦτα
τῶν ζώων τέλεια καὶ οὐ πηγώματά ἐστι. σημεῖον δέ, ὅτι γεννητικὰ ἑτέρων
τοιούτων καὶ ἀκρήγην ἔχει καὶ φύσιν. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὸ λογιστικὸν καὶ ὁ
καλούμενος νοῦς ἐστιν ὁ κινῶν· ἐπεὶ γάρ διττὸς ὁ νοῦς, ὁ μὲν θεωρητικὸς 30
οὐδὲν | θεωρεῖ τῶν πρακτῶν οὐδὲ περὶ φευκτοῦ καὶ δρεκτοῦ διανοεῖται, ή 217
10 κίνησις δὲ ή κατὰ τόπον η φεύγοντος η διώκοντος· ο δὲ πρακτικὸς νοεῖ
μέν τι περὶ τούτων, κύριος δὲ οὐκ ἐστι τῆς κινήσεως. πολλάκις γοῦν τι 5
διανοεῖται φυγῆς ἀξιον καὶ οὐ φεύγει, οἷον σεισμὸν η θηρίον, ἀλλὰ πάλλει
μέν η καρδία καὶ φρίττουσιν αἱ τρίχες, μένει δὲ ἐν τῷ τόπῳ τὸ ζῶον.
πολλάκις δὲ καὶ ἡδό τι λογιζομένου μόριον μέν τι τοῦ σώματος συναι-
15 σιθάνεται, ηρεμεῖ δὲ δόλον τὸ ζῶον. αἴτιον δέ, ὅτι τὰ φοβερὰ καὶ τὰ ἡδέα 10
οὐ μόνον παρόντα καὶ μέλλοντα διανοεῖται, ἀλλὰ καὶ παρεληλυθότα ἐνίστε
καὶ μάλιστά γε δ ἄνθρωπος, κινεῖσθαι δὲ ἐπὶ τὰ παρελθόντα οὐχ οἶν τε.
οὐκ ἐστιν οὖν ή νόησις κυρίᾳ τοῦ μεταβαίνειν, πολλάκις δὲ καὶ φανερῶς 15
ἐπιτάπτοντος τοῦ νοῦ καὶ κελευούσης τῆς διανοίας φεύγειν η διώκειν οὐδ
20 κινεῖται τὸ ζῶον κατὰ τὸν νοῦν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν, ὥσπερ ὁ ἀκρα-
τής. οὐκ ἄρα ο νοῦς οὐδὲ η ἐπιστήμη κινεῖ τὸ ζῶον ταῦτην τὴν κίνησιν. καὶ
γάρ ἀλλως ὁρῶμεν, ὅτι συμβαίνει τὸν ἔχοντα τὴν ἴατρικὴν μὴ ἴατρεύειν, καὶ 20
τὸν ἔχοντα τὴν ἴππικὴν μὴ ἴππεύειν, ὡς ἐτέρου τινὸς κυρίου τοῦ κινε-
σθαι, ἀλλ' οὐ τῆς τέχνης η τῆς ἐπιστήμης. ἀλλὰ μὴν οὔτε η ἐπιθυμία
25 καὶ η ἐαυτὴν ταῦτης κυρίᾳ τῆς κινήσεως, οὔτε δ ὑμός· οἱ γάρ ἐγχρατεῖς 25
ὑμητέροις καὶ ἐπιθυμοῦστες ήσυχούσιοιν ὑπὸ τοῦ λογισμοῦ κατεχόμενοι.

10. Φαίνεται δὴ τὰ δύο ταῦτα κινοῦντα, νοῦς καὶ δρεῖς, [η] εἴ τις
καὶ τὴν φαντασίαν ως νόησιν τιθείη· πολλὰ γάρ καὶ ἄνθρωποι ταῖς φαντα- 218
σίαις ἀκολουθοῦσι μᾶλλον η ταῖς ἐπιστήμαις, καὶ τὰ ἀλογα ζῶα ταῦταις
30 οἰακίζεται μόναις ἀπορροῦντα φρονήσεως, οἵς η φαντασία γίνεται ἀντὶ νοή-
σεως. ὅταν δὲ λέγω τὸν νοῦν κινεῖν κατὰ τόπον, τὸν πρακτικὸν λέγω 5
νοῦν καὶ ἔνεκα του λογιζόμενον η βιούλευόμενον. διαφέρει δὲ τοῦ θεωρητι-
κοῦ τῇ πολλάκις εἰρημένῃ διαφορᾷ, διττὸς τῷ μὲν αὐτῇ τέλος η ἐνέργεια, τῷ
πρακτικῷ δὲ η δρεῖς ἄλλου τινὸς ἔνεκεν παρ' αὐτὴν τὴν ἐνέργειαν· δ γάρ 10
35 σκοπὸς ἐφ' δν η θεωρία καὶ η δρεῖς, οὐτός ἐστιν ἀρχὴ τοῦ πρακτικοῦ
νοῦ· πρὸς τοῦτον γάρ δρῶν λογίζεται καὶ βιούλευται περὶ τῶν πρακτέων.
καὶ τὸ ἔσχατον αὐτῷ τῆς νοήσεως, εἰς δ ἵσταται βιούλευόμενος, δπως ἀν

2. 3 οὐδὲ δύναμιν ἔχοντα] οὐ γάρ ἔχει δύναμιν C

9 θεωρεῖ δι. C: νοεῖ Arist. praeter EL

z. Arist. E: δεῖ δὲ η z. Arist. reli.

ex ἀκροστής Q

25 καθ' ἐαυτὴν post κινήσεως Q

37 αὐτῶν C

6 post ἐτι add. ἐστι Arist. E

10 legit η δὲ κίνησις ut Arist. W: el δὲ η

z. Arist. E: δεῖ δὲ η z. Arist. reli.

14. 15 αἰσθάνεται Q

20. 21 ἀκρατῆς

27 ταῦτα δύο Arist. EL

η del. Spengel

28 post καὶ (alt.) add. οὶ C

29 ἀλογα] ἐν τοῖς ἄλλοις ζώοις

Arist.

τὸ τέλος περιποιήσασι, ἀρχὴ τῆς πράξεως καὶ αὖ πάλιν τὸ πέρας τῆς 218 πράξεως ἡ τῆς νοήσεως ἐστιν ἀρχὴ, εὐλόγως οὖν ἐν τοῖς δύο τούτοις ζητητέον τὴν κινητικὴν αἵτιαν τῆς πορείας τοῦς ζώοις, λέγω δὲ ἐν δρέξει καὶ διανοίᾳ πρακτικῇ, διότι καὶ ἀμφω τέλους ἔνεκέν του δρεκτοῦ· καὶ γάρ 20 5 ἡ διάνοια ὅταν κινῆ δρεκτοῦ τινος χάριν κινεῖ, ὥστε οὐδὲ ἄνευ δρέξεως, εἴπερ τὰ πρός τι πρὸς ἄλληλα. ἐν δῷ τι τὸ κινοῦν πρώτως τὸ δρεκτόν, καὶ μία ἡ τούτου δρέξις, καὶ οὐδὲ ὡς ἄλλο τι θετέον τὸν νοῦν καὶ τὴν δρέξιν· οὐδὲ γάρ ἄλλο τὸ εἰδός τοῦ γένους, ἣν δὲ καὶ ἐν τῷ νῷ δρέξις· 25 10 ἡ γάρ βιούλησις δρέξις ἦν. εἰ δὲ ἡν δύο καὶ ἔτερα ἄλλήλων νοῦς καὶ δρέξις, ἐκίνει δὲ ἀμφω, ἄλλῃ ἂν τις δύναμις ὑπῆρχεν ἀμφοτέροις κοινή, ἡς ἀμφότερα κοινωνοῦντα ἐκίνει τὸ ζῶον, ὡς τῷ διποδὶ καὶ τῷ τετράποδὶ τὸ πόδας | ἔχειν. νῦν δὲ ὁ μὲν νοῦς οὐ φαίνεται κινῶν ἄνευ δρέξεως 219 15 (εἰρηται γάρ δτι καὶ ἡ βιούλησις δρέξις), ἡ δὲ δρέξις καὶ ἄνευ νοῦ· δρέξις γάρ ἐστι καὶ θυμὸς καὶ ἐπιθυμία, καὶ παρὰ τὸν λογισμὸν κινεῖ πολλάκις. 16 δῆλον δὲ ἐπὶ τῶν ἀκρατῶν, θτι τοῦ νοῦ πρὸς τὰ ἀμείνω κινοῦντος δρέγον- 5 ται τῶν φαυλοτέρων.

Νοῦς μὲν οὖν ἀπας δρθὸς δὲ γε κυρίως, δρέξις δὲ οὐ πᾶσα δρθή, ἀλλ’ οὐδὲ φαντασία ἡ χωρὶς νοῦ, εἰ καὶ τῷ νῷ πολλάκις αὐτὴν συνετάξαμεν. διὰ ταῦτα τοίνυν κινεῖ μὲν αἱεὶ τὸ δρεκτόν, τοῦτο δέ ἐστιν ἡ τὸ ἀγαθὸν 10 20 ἡ τὸ φαινόμενον ἀγαθόν. ἀλλὰ τὸν μὲν νοῦν τὸ ἀληθινὸν ἀγαθόν, τὸ φαινόμενον δὲ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὸν θυμόν. καὶ γάρ τὸ ήδη τηνικαῦτα φαίνεται ἀγαθόν, ὅταν κινῆ τὴν ἐπιθυμίαν ἡ τὸν θυμόν. οὐ πᾶν δὲ ἀγαθὸν 15 κινητικὸν τῆς δρέξεως· οὐ γάρ τὸ πρῶτον οὐδὲ εἰ τι ἀπλῶς ἀγαθὸν καὶ αἰδίον· τοῦτο μὲν γάρ ἵσως κοινὸν ἀπασι τὸ δρεκτόν καὶ ἄλλον τρόπον δν 25 20 25 οὔτερον ἐπισκεπτέον. νῦν δὲ τὸ ἐκάστῳ τῶν ζῶων αἵτιον τῆς κινήσεως ἐπιζητοῦμεν, διέρη τὸν ἤδη τὸ ἐν μέρει ἐστὶν ἀγαθὸν καὶ τὸ ἐνδεχόμενον καὶ γενέσθαι καὶ μὴ γενέσθαι, καὶ τὸ μὴ ἀπλῶς ἀλλὰ τινὶ καὶ ποτὲ καὶ πρὸς τόδε.

"Οτι μὲν οὖν ἡ τοιαύτη δύναμις τῆς ψυχῆς κινεῖ τὴν κατὰ τόπον 30 κίνησιν τὰ ζῶα ἢν καλοῦμεν δρέξιν, φανερόν, καὶ δτι τοῖς διαιροῦσι τὰ 25 μέρη τῆς ψυχῆς, ἐλλὰ κατὰ τὰς δυνάμεις διαιρῶσι καὶ χωρίζωσι, προσαριθμητέον καὶ ταύτην, ὥσπερ τὸ θρεπτικὸν καὶ τὸ αἰσθητικὸν καὶ τὸ θεωρητικὸν καὶ τὸ βουλευτικὸν, μεθ' ὧν δὴ | καὶ τὸ δρεκτικὸν τοῦτο 220 14 περὶ οὐ ὁ λόγιος διώρισε· ταῦτα γάρ πλείω διενήνοχεν ἄλλήλων ἡ θυμὸς

2 τοῖς δύο τούτοις] δύο ταῦτα Arist. plerique: ταῦτα δύο Arist. ELW 4 του scripsi:
τοῦ δρεκτοῦ PQ³: δρεκτικοῦ CQ(?) 5 δρεκτοῦ Q³C: δρεκτικοῦ PQ(?): legit
433a20 δρεκτόν ut Arist. EL 6 δρεκτόν C: δρεκτικόν PQ: leguisse vid. 433a21
δρεκτόν ut Arist. ELW, cf. p. 120,25 13 δρέξις ex ἄνευ δρέξεως Q καὶ ἄνευ νοῦ] fort. legit ἡ δὲ δρέξις κινεῖ καὶ παρὰ τὸν λογισμὸν ut Philop.: καὶ om. Arist.
14 καὶ (post ἐστι) om. Q post ἐπιθυμίᾳ ins. θυμὸς δὲ καὶ ἐπιθυμία Q in marg.
17 post δρθὸς add. ἐστιν Arist. praeter EL 19 ἀεὶ κινεῖ μὲν Arist. EL: ἀεὶ μὲν κινεῖ
Arist. rell. δρεκτόν Q³s 20 ἀγαθόν (prius) om. Q: incl. s 25 post τὸ add. ἐν C
27 post καὶ (primum) add. τὸ as 31 τὰς om. C 32 τὸ αἰσθητικὸν καὶ τὸ θρεπτικὸν Q
καὶ — (33) βουλευτικὸν om. Q 34 πλείων (ex πλείω) Q³ ut Arist. LSU: πλέον Arist. E

καὶ ἐπιθυμία καὶ αἱ ταῦτα φέρουσαι τὰ πάθη δυνάμεις· οὕτω δὲ ἀν οὐδὲν μέρη τῆς ψυχῆς εἴη καθάπερ λέγουσιν, ἀλλὰ πολλῷ πλείω. πάλιν δὲ ἐπὶ τὰ προκείμενα ἐπανιτέον.

Μία οὖν δύναμις ἡ κινοῦσα κατὰ τόπον τὰ ζῶα, ἣν πολλάκις ὠνομάσα-
5 μεν ὅρεξιν εἴτε λογισμοῦ προηγουμένου εἴτε ἐπιθυμίας εἴτε θυμοῦ· ὥσπερ
γάρ οὐδὲν ἔκώλυε μίαν εἶναι τὴν αἰσθητικὴν ἀρχὴν πέντε οὐσῶν τῶν 10
αἰσθήσεων, οὕτως οὐδὲν κωλύει μίαν εἶναι τὴν δρεκτικὴν δύναμιν, τρεῖς δὲ
ἐνεργείας, ἐφ' αἵς ἡ ὅρεξις. διὰ τοῦτο δὲ συμβαίνει πολλάκις καὶ ἐναντίας
ἀλλήλαις γίνεσθαι τὰς δρέξεις, ὅταν ὁ λογισμὸς διαμάχηται πρὸς τὴν ἐπι-
10 θυμίαν ἡ τὸν θυμόν. γίνεται δὲ αὕτη ἡ μάχη τῶν δρέξεων ἐν τοῖς χρόνοις 15
αἰσθησιν ἔχουσιν καὶ μάλιστά γε ἐν ἀνθρώπῳ· οὗτος γάρ αἰσθάνεται χρόνου
καθ' αὐτό, τὰ δὲ ἄλλα κατὰ συμβεβηκός, οὐδὲν γάρ τοῦ χρόνου ἀλλὰ τοῦ
πάθους οὐδὲ ἐπαθεῖ πάλαι· ἀμέλει τοῦ μέλλοντος οὐδὲν αἰσθησιν ἔχει, 20
ὅτι μηδὲ πάσχει τι ἐν τῷ μέλλοντι· εἰ μὴ ἄρα ἐν μύρμηξι καὶ μελίταις καὶ
15 τοῖς ἀποιησαυρίζουσι τὴν τροφὴν ἔστι πως καὶ τοῦ μέλλοντος αἰσθησις χρόνου.
ἄνθρωπος δὲ μόνος ‘ἄμα πρόσσω καὶ δπίσσω’· μόνος γάρ νοῦν ἔχει φ τὸ 25
πρότερον ἀριθμεῖ καὶ τὸ ὄστερον, ὃ δὲ ἀριθμὸς οὗτος χρόνος ἔστιν, ὥστε καὶ
ποιητὴν εἰπὼν τοῦ χρόνου τὸν ἄνθρωπον ὁ ἐξηγητής Ἀλέξανδρος οὐδὲν οἴεται
φαύλως εἰρηκέναι, ἀντικρυς ἐπίνοιαν ἡμετέραν ποιῶν τὸν χρόνον, ὑπόστασιν
20 δὲ οἰκείαν αὐτῷ μὴ διδούν· οὐδὲ δρυμᾶς οὐδὲ ἐπομένως Ἀριστοτέλει, εἰπερ | 30
τι δεῖ προσέχειν τοῖς ἐν τῇ Φυσικῇ ἀκροάσει. ἀλλ' ὅταν γε ὁ νοῦς δια- 221
μάχηται πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν, [ῶν] ὃ μὲν διὰ τὸ μέλλον ἀνθέλκει, ἡ δὲ
ἐπιθυμία τὸ παρόν ἥδον διώκει· φαίνεται γάρ τὸ νῦν ἥδον καὶ ἀπλῶς ἥδον 5
καὶ ἀπλῶς ἀγαθὸν διὰ τὸ μὴ ὄραν τὸ μέλλον. ἐν μὲν οὖν εἰδει τὸ δρεκ-
25 τικόν, ἐν δὲ καὶ τὸ πρὸ τούτου τὸ δρεκτόν, ὅπερ ἥδη κινεῖ οὐ κινούμενον
τῷ νοηθῆναι ἡ φαντασθῆναι· ἀριθμῷ δὲ εἶναι πλείω τὰ κινοῦντα καὶ ὡς 10
δρεκτικὰ οὐδὲν κωλύει. τρία τοίνυν ἔστιν ὧν χωρὶς οὐκ ἀν γένοιτο ἡ
κίνησις αὕτη τοῖς ζώοις, μᾶλλον δὲ τέτταρα, τὸ κινοῦν καὶ φ τὸ κινεῖ καὶ τὸ
κινούμενον. τέτταρα δὲ εἰπον, ὅτι τὸ κινοῦν διττόν, τὸ μὲν ἀκίνητον ὥσπερ 15
30 τὸ πρακτὸν ἀγαθόν, τὸ δὲ κινούμενον καὶ κινοῦν ὥσπερ ὅρεξις· αὕτη γάρ
κινεῖ τὰ ζῶα κινηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ· ἡ γάρ κίνησις ἡ κατὰ τόπον οὐδὲν
ἄλλο ἔστιν ἡ τῆς δρέξεως εἰς τοῦμφανες πρόσοδος καὶ ἐνέργεια· ἀλλ' ἐπειδὴ
μὴ παρ' ἔαυτῆς ἔχει τὴν ἀρχὴν, ἀλλὰ παρὰ τοῦ πρακτοῦ ἀγαθοῦ, διὰ 20
τοῦτο φαμεν καὶ κινεῖν αὐτὴν καὶ κινεῖσθαι. τὸ κινούμενον δέ ἔστι τὸ

8 καὶ etiam Arist. SUV: om. Arist. rell.

9 διαμάχηται] γηται add. Q³

11 post αἰσθάνεται add. γε Qs

16 πρόσω C ἄμα πρόστω καὶ ὅπ.] A 343

δπίσσω] σ (alterum) supraser. P: δπίσω QC post δπίσω supraser. λεύσσει Q ex

Γ 110 ἔχει νοῦν Cs 19 φαύλῳ Q: corr. Q¹ 21 Φυσικῇ ἀκροάσει]

Δ 10 sqq. 22 post ἐπιθυμίαν add. τότε τὰς δρέξεις ὡς ἔφην ἐναντίας ἀλλήλαις γίνεσθαι

συμβαίνει Cs ὧν delevi 23 τὸ νῦν ἥδον] legit τὸ ἥδη ἥδον ut Arist. plerique:

ἥδη om. Arist. E 24 οὖν etiam Arist. TVXy: om. Arist. rell. 30 καὶ κινοῦν

om. Arist. E 31 legisse vid. ἡ κίνησις ὅρεξις τις ἔστιν ut Arist. EL: ὅρεξις

κίνησις Arist. rell.

ζῶον. τρία μὲν οὖν ταῦτα· τέταρτον δὲ ἐπεισέρχεται πρὸς τούτους, φ 221
κινεῖ ὄργανφή ἡ ὅρεξ, τοῦτο δὲ ἥδη σωματικόν, καὶ ἐν τοῖς κοινοῖς σώματα 25
τος καὶ ψυχῆς ἔργοις θεωρητέον [δὲ] περὶ αὐτοῦ δι’ ἀκριβείας, νῦν δὲ
ὅσον ἐν κεφαλαίῳ τοσοῦτον ῥητέον, διτὶ τὸ ὄργανον φῶς χρῆται πρὸς τὴν
5 κίνησιν τὴν κατὰ τόπον ἡ ὅρεξ, ἐν τοιούτῳ θετέον μέρει τοῦ σώματος, ἐν
οἷς δύναται ἂν καὶ ἀρχὴ καὶ τελευτὴ | τὸ αὐτὸν εἶναι, λόγῳ μὲν ἔτερᾳ 222
οὗτα μεγέθει δὲ ἀχώριστα. τοιοῦτος δὲ ὁ περὶ τὴν καρδίαν τόπος ἐστίν.
αὕτη γάρ ἀρχὴ καὶ τελευτὴ τῶν τε δεξιῶν καὶ τῶν εὐωνύμων καὶ τῶν
ἄνω καὶ κάτω, καθ’ ἀ τοῖς ζώοις ἡ κίνησις· δεῖται γάρ τὸ ζῶον πρὸς 5
10 τὴν κίνησιν δύο τινῶν ἑστώτων καὶ ἡρεμούντων, τοῦ μὲν ἐκτὸς πρὸς δὲ
ἀντιβαῖνον κινεῖται, τοῦ δὲ εἴσω περὶ δὲ τὰ δεξιά καὶ ἀριστερὰ παρὰ μέρος
προβάλλον κινεῖται, ὥσπερ ἐπὶ τῶν γιγγλυμῶν. περὶ γάρ τὴν περόνην
μένουσαν οἱ γιγγλυμὸι παραλλάξι κινοῦνται· πάντα γάρ ὥσει κινεῖται καὶ 10
ἔλλει τὸ ζῶον· ἐκτείνοντα γάρ καὶ συστέλλοντα παρὰ μέρος τὰ δεξιά καὶ
15 εὐώνυμα οὕτω πορεύεται, ταῦτα δὲ ὕστις καὶ ἔλξις. ὥσπερ οὖν ἐν κύκλῳ
μένειν δεῖ τὸ σημεῖον καὶ ἐντεῦθεν ἀρχεσθαι τῆς κινήσεως τὴν περιφέρειαν, 15
οὕτω καὶ ἐν τῷ ζῷῳ μένειν ἀνάγκη τι ἐν τῷ μέσῳ καὶ παρὰ τούτου καὶ
ἀπὸ τούτου τὴν κίνησιν γίνεσθαι τῶν μερῶν.

“Ολας μὲν οὖν ὥσπερ εἴρηται, ἡ ὄρεκτικὸν τὸ ζῶον, ταύτῃ ἑαυτοῦ
20 κινητικόν, ὄρεκτικὸν δὲ οὐκ ἄνευ φαντασίας, φαντασία δὲ πᾶσα ἡ λογικὴ 20
ἡ αἰσθητικὴ. ἡ μὲν οὖν αἰσθητικὴ καὶ τοῖς ἀλόγοις ζώοις ὑπάρχει, ἡ δὲ
λογικὴ ἀνθρώποις μόνοις· ἐν τούτοις γάρ πλειόνων φαντασμάτων ἀντεξέτασις,
καὶ πότερον τόδε αἰρετώτερον ἡ τόδε· τοῦτο δὲ λογιστικοῦ ἔργον ἐστί, καὶ
ἀνάγκη ἐνὶ μετρεῖν· τὸ μεῖζον γάρ διώκει. ὥσπερ οὖν ἐν τοῖς ποσοῖς 25
εὑρίσκει τῶν ἀνίσων τὸ μεῖζον ἐνὶ μέτρῳ χρώμενος, οἷον τῷ πήχει ἡ τῷ
παλαιστῇ, οὕτω καὶ ἐν τοῖς φαντάσμασιν εὑρίσκει τὸ αἱρετώτερον ἐν μέτρον
προσάγων, οἷον τὸ ἡδὺ ἡ τὸ συμφέρον, καὶ οὐκ ἄγεται ὑπὸ τοῦ φανέντος 223
εὐθὺς ὥσπερ τὰ ἀλογα ζῶα, ἀλλὰ καὶ συντίθησι πολλάκις, εἰ τόδε τόδε,
καὶ εἰ τόδε αἰδητὸς τόδε, καὶ συμπεραίνεται ἐκ πλειόνων ἐν. διόπερ ἡ μὲν
30 τῶν ἀλόγων ζῶων ὅρεξ ἀτε κινούμενη ὑπὸ ἀπλῆς ἀεὶ φαντασίας δόξαν δ
οὐκ ἔχει· συλλογισμὸν γάρ οὐκ ἔχει· ἡ δὲ τῶν λογικῶν ὅρεξ καὶ ἄνευ
δόξης καὶ μετὰ δόξης, καὶ ἐντεῦθεν ὅρεξ μὲν οὐχ ἀπασα καὶ βιούλησις, βιούλη-
σις δὲ πάντως καὶ ὅρεξ, νικᾶ δὲ ἐν ἀνθρώποις ποτὲ μὲν ἡ ἀλογος τὴν λογικήν, 10
ποτὲ δὲ τοῦμπαλιν, κινεῖ δὲ ἡ κρατοῦσα τὴν κρατουμένην οὐ παύουσα τῆς
35 ὄρμῆς ἀλλὰ συμπεριάσουσα ἑαυτῇ, ὥσπερ ἐπὶ τῆς σφαίρας τῆς οὐρανίας ἡ
τῶν ἀπλανῶν τὴν τῶν πλανήτων οὐχ ἵστησιν, ἀλλὰ κινούμενη ἰδίαν κίνησιν
ζμως ἑαυτῇ συμπεριάγει. ἐπὶ μὲν οὖν τοῦ παντὸς ἡ φύσει κρείττων αἰεὶ 15

3 δὲ P: del. Q: μὲν C: om. as αὐτοῦ etiam Arist. STX: αὐτῶν Arist. rell.

10 καὶ iteravit Q 12 γιγλυμῶν C 13 γιγλυμοῦ C 19 ἑαυτοῦ] δ'

αὐτοῦ Arist. EL 24 διώκει C: διώκειν PQ 29 πλειόνων Arist. E

30 ἀλόγων] legit 434a6 ἀλόγοις ut Arist. TWy: ἀλλοις Arist. rell. 35 ἑαυτῇ]

αὐτῇ Q σφέρας Q: corr. Q¹ 36 τὴν] τὰ C 37 δμως] δμοῖς Qs

περιάγει C

κρατεῖ (ἢ γὰρ ἀνωτάτῳ φύσει ἀρχικωτέρᾳ)· ἐπὶ δὲ τῶν ἀνθρώπων ἔσθ' 223
ὅτε ἡ φύσει κρείτων ἡττᾶται νόστερ ἐν ταῖς ἀκρασίαις. καὶ τρεῖς ἥδη τη-
νικαῦτα κινήσεις εἴποις ἂν εἰναι ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, δύο μὲν τὰς τῶν 20
δρέξεων, μίαν δὲ τὴν τοῦ ἀνθρώπου ὑπ' ἄμφοιν ἀντισπωμένην.

5 11. Ἐλλ' ἐπεὶ κινεῖται κατὰ τόπον καὶ τὰ ἀτελέστερα ζῶα οἷον
μυῖαι καὶ εὐλαὶ καὶ δσα τοιαῦτα, πῶς κινεῖται ἀνευ δρέξεως; ἢ πῶς δρέγεται
ἀνευ φαντασίας, ἣν ἔφαμεν αὐτὰ μὴ ἔχειν; φαίνεται δὲ καὶ λύπη ἐνοῦσα 25
τοῖς τοιούτοις καὶ ἡδονή, δπου δὲ ἡδονή, πάντως καὶ ἐπιθυμία· δπου δὲ
ἐπιθυμία, πάντως καὶ ὕρεξ· δπου δὲ ὕρεξ, καὶ φαντασία, ταύτην δὲ
10 αὐτὰ ὁ πρότερος ἀφηρεῖτο λόγος. | ἢ ὁστερ κινεῖται δορίστως, οὗτο καὶ 224
φαντάζεται δορίστως, ὁστε ἔχει μὲν φαντασίαν, ἀδιάρθρωτον δὲ καὶ συγκε-
χυμένην, καθάπερ δὴ καὶ τὴν αἰσθησιν· καὶ γὰρ ταύτην ἔχει ἀτελῆ καὶ
ἀδριστον.

Τοῦτο μὲν οὖν ταύτη καὶ ἐπιζητείσθω καὶ ἐπιλεύσθω. ἐπειδὴ δὲ 5
15 ἡ μὲν τοῦ καθόλου ὑπόληψις, ἡ δὲ τοῦ καθ' ἔκαστον· ἡ μὲν γὰρ λέγει
ὅτι παντὶ τῷ φιλοσοφοῦντι εὖ ποιητέον, ἡ δὲ ὅτι ἐγὼ δὲ φιλοσοφῶ· τίς
ἄρα τοῦ κινεῖσθαι κυρία; ἀρά ἡ ἐν μέρει, ἡ ἡ καθόλου, ἡ ἄμφω; ἄμφω 10
μὲν οὖν, ἀλλ' ἡ μὲν ἡρεμοῦσα μᾶλλον, ἡ δὲ τῇ κινήσει συνάπτουσσα· τὸ
γὰρ συμπέρασμα κατ' ἔκείνην ‘έμοὶ τοίνυν τοδὶ πρακτέον’, καὶ ⟨τὸ⟩ εὐθὺς
20 κινεῖσθαι, ἀν μή τι κωλύῃ.

12. Τὴν μὲν οὖν θρεπτικὴν ψυχὴν ἀνάγκη πᾶν ἔχειν ζῶον, δτιπερ 15
ἄν ἡ γενήτων καὶ φθαρτόν, καὶ συμπαρατείνειν αὐτῷ τὴν δύναμιν ταύτην
ἀπὸ γενέσεως ἀχρι φυλορᾶς· πᾶν γὰρ τὸ γεννώμενον αἴξησιν ἔχει καὶ
ἀκμὴν καὶ φύσιν, ταῦτα δὲ ἀνευ τροφῆς ὑπάρχειν ἀδύνατον. τὴν μὲν οὖν
25 θρεπτικὴν διὰ τοῦτο ἀναγκαῖον ἐστιν ἐν πᾶσι τοῖς αὐξανομένοις εἰναι καὶ 20
φθίνουσι, τὴν αἰσθητικὴν δὲ οὐκ ἀναγκαῖον ἐν ἀπασι τοῖς τρεφομένοις· οὐ
γὰρ καὶ τοῖς φυτοῖς. ἀνωθεν δὲ καὶ περὶ τοῦδε διαληπτέον.

Τῶν αἰσθήσεων ἀπασῶν προϋπάρχειν δεῖ πρώτην ἀφήν· πᾶσαι γὰρ 25
αἱ λοιπαὶ ταύτη προσχρῆνται, αὕτη δὲ σὸδεμιῇ τῶν ἐφεξῆς. δσα τοίνυν
30 τῶν ζώντων ἡ ἐξ ἀπλοῦ παντάπασι σώματος, ἡ ἐτρύπης ἀπλοῦ, οὐχ οἶστε
ἔχειν ἀφήν· ἐν μεσότητι γὰρ τῶν ἀπτῶν ἐναντιώσεων ἡ ἀφή· ἀφῆς δὲ
ἀμοιροῦντα καὶ | τῶν ἄλλων αἰσθήσεων ἀμοιρεῖ· διὰ τοῦτο γὰρ οὐδὲ τοῖς 225
φυτοῖς αἰσθήσεως ἡ φύσις μετέδωκεν, δτι. τὸ σῶμα αὐτῶν ἐγγὺς ἀπλοῦ
καὶ οὐχ οἶστε τε δέχεσθαι τὸ εἰδος ἀνευ τῆς ὑλῆς, τῆς τοιαύτης μεσότητος
35 ἀτε ἐστερημένον καὶ πλείονος μετέχον τῆς γῆς, ἡ μᾶλιστα ἀνασθήτος τῶν 5
στοιχείων. δῆλον δὲ καὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων μερῶν, δσα γῆς ἐστι πλείονος.

7 ἐνοῦσα] ἔχουσα Arist. E

10 ἡ om. Arist. ES

κινεῖται δορίστως etiam Arist.

ES: κτν. ἀδριστος Arist. rell.

11 ἔχειν Cs

15 ἔκαστον etiam Arist. Eγ: ἔκαστα

Arist. rell.

19 τὸ εὐθὺς κινεῖσθαι scripsi: εὐθὺς κινεῖται

22 συμπαρατείνειν]

vid. legisse καὶ ψυχὴν ἔχειν: ἔχει Arist.

23 γεννώμενον] γεννήμενον Arist.

27 καὶ (post δὲ) om. Q: incl. s

28 post δεῖ add. τὴν Cs

πρώτην] μόνην Q

29 δσα] legit δσων: ἀν Arist. EL

30 ζώντων PQ³: ζῶων QC

34 τῆς (post

ὑλῆς)

om. C

εὶ δέ τι ἄλλο τῶν ζωῆς μετεχόντων ἐστὶν ἐξ ἀπλοῦ σώματος, διὰ τὴν 225
αὐτὴν ταύτην αἰτίαν οὐχ οἶν τε οὐδὲ ἔκεινον αἰσθησιν ἔχειν. ἀλλ' ἐστιν 10
ἡ αἰσθησις ἀναγκαῖα τοῖς οὐ μόνον ζῶσιν ἀλλ' ἡδη καὶ ζώοις, καὶ οὐχ
ἀπλῶς ἀλλὰ ζώοις πορευτικοῖς, καὶ οὐδὲ τοῦτο ἀποχρῶν, ἀλλὰ καὶ γενη-
5 τοῖς καὶ φθαρτοῖς. οὐ γάρ ἐγγύθεν ἔχει τὴν τροφὴν ἐπιτρέπουσαν, οὐδὲ ἐκ
τῶν στοιχείων, ἐν οἷς ἐσπάρη καὶ ἐφυτεύθη, ἀλλὰ δεῖ πορίζεσθαι αὐτὰ καὶ 15
μετιέναι. τοῦτο δὲ πῶς δὲν ὑπῆρχεν αὐτοῖς ἀνευ αἰσθήσεως, εἰ μὴ καὶ
πόρρωθεν προεώρα τὰ οἰκεῖα καὶ τὰ ἀλλότρια, ὥστε ἐπὶ μὲν τὰ κινεῖσθαι,
ἀπὸ δὲ τῶν ἀποτρέπεσθαι; καὶ οὖδ' ἂν ἀκαρῆ χρόνον διεσώζετο μὴ προς. 20
10 αγγελλουσῶν αὐτοῖς τῶν αἰσθήσεων ἐφ' ἀ κινητέον καὶ ἐφ' ἀ μὴ ὥστε
μάτην ἀνήρ φύσις τοσαῦτα ζῶα παρήγαγε μὴ μέλλουσα αὐτὰ προσέξειν εἰς
τὸ οἰκεῖον τέλοις, τέλοις δὲ οἰκεῖον ἐκάστῳ τῶν γενητῶν ζῶων τὸ γεννῆσαι
οἰον αὐτό. τοῖς μὲν οὖν φυτοῖς καὶ μονίμοις οὖσιν ὑπάρχει τὸ τέλος. 25
τρέφεται γάρ καὶ γεννᾶται ἐξ αὐτῶν οὐδὲ μεταβαίνοντα διὰ τὴν τροφὴν, ἀλλ'
15 ἔχοντα παρακειμένην διὰ τῆς δυνάμεως τῆς θρεπτικῆς· τοῖς πορευτικοῖς δὲ
καὶ γενητικοῖς καὶ | τὴν τροφὴν ἔχωνταν ποριζομένους ἀδόνυτον μὴ προτέ- 226
ραν ἐγγίνεσθαι τὴν αἰσθησιν τῆς τοῦτος τοῦτος φυχῆς καὶ τοῦ νοῦ. καὶ γάρ
εἰ τιμιωτάτη δύναμις τῆς ψυχῆς ὁ νοῦς, ἀλλ' οὐ διὰ νοῦ τρέφεται τὸ ζῶον,
ἀλλὰ διὰ γενεσεως καὶ ἀφῆς. τούτοις μὲν οὖν διὰ ταῦτα ἀναγκαῖον ὑπάρ- 5
20 γειν αἰσθησιν. ὅσα δὲ ἀγένητα μὲν καὶ αἰδία, κινητικὰ δὲ κατὰ τόπον,
τούτοις οὐδαμῶς ἡ αἰσθησις ἀναγκαῖα. αἰτία δὲ ἡ αὐτὴ καὶ ἐπὶ τούτων,
ὅτι μηδὲν μάτην ἡ φύσις ποιεῖ τῶν τηλικούτων, ἀλλὰ πάντα ἡ ἔνεκά του 10
ἡ ὡς συμπτώματα τῶν ἔνεκά του, ὡς εἴποις ἀν τρίχας ἐν τοῖς μέρεσι τοῦ
σώματος καὶ ἀχροχορδόνας· τοῖς δὲ λιδίοις ζώοις καὶ ἀγενήτοις οὔτε προ-
25 γηρουμένως γρεία τῆς αἰσθήσεως, οὔτε ὡς συμπτώματος· οὐ γάρ δεῖται
τροφῆς, καὶ ἀλλως, εἰπερ ἔχοι τὴν αἰσθησιν, διὰ θάτερον ἔξει τοῖν δυοῖν 15
ἡ ὡς τῇ ψυχῇ βέλτιον ἡ ὡς τῷ σώματι. νῦν δὲ οὐδέτερον· οὔτε γάρ ἡ
ψυχὴ μᾶλλον νοήσει, ἀλλὰ καὶ ἡττον ὑπὸ τῆς αἰσθήσεως ἐνοχλουμένη,
οὔτε τὸ σῶμα μᾶλλον διὰ τὴν αἰσθησιν. ὥστε ἀμοιρα αἰσθήσεως μᾶλλον 20
30 τὰ ἄκρα τῶν ζώντων, τὰ φυτὰ λέγω καὶ τὰ ἄστρα, τὰ μὲν διτι γείρω τῆς
τοιαύτης δυνάμεως, τὰ δὲ διτι βελτίω, ἀμφα δὲ διὰ τὸ μὴ δεῖσθαι πορισμοῦ
τροφῆς, ἀλλὰ τὰ μὲν ἐγγύθεν ἔχειν, τὰ δὲ διλως μὴ δεῖσθαι. τὰ μέντοι 25
γε μεταξὺ σύμπαντα ζῶα, καὶ ὅσα ἀτελέστερα αὐτῶν καὶ ὅσα τελείστερα,
ταῦτα δὲ διτι φθαρτὰ καὶ κινητικὰ κατὰ τόπον δεῖται πρὸς διαμονὴν
35 καὶ σωτηρίαν τῆς αἰσθητικῆς δυνάμεως.

Ταύτη τοι καὶ τὸ σῶμα οὐδενὸς τῶν τοιούτων ἀπλοῦν, ἀλλ' ἐν με-|
σότητι κεχραμένον τῶν πρώτων ἐναντιώσεων, ὥστε δύνασθαι ἀπτικὸν εἶναι. 227

3 ἀναγκαῖα post ζῶσιν Q

4. 5 γεννητοῖς C

8 τὰ (post μὲν) a: τὸ PQC

9. 10 προσαγγελλουσῶν] alt. λ supraser. P 10 αὐτοῖς scripsi: αὐτὰ post ἐφ' ἀ

add. τε Cs 15 post διὰ add. τὴν Q 20 ἀγένητα P'QC: ἀγένητα Pas

κινητικὰ ex κινητὰ Q κατὰ ex καὶ Q 24 ἀγενήτοις P'QC: ἀγενήτοις Pas

26 ἔχει Cs 30 ζώντων Q'C: ζῶων PQ 27 κεχρα-
μένον Q'C: κεχραμένον PQ ρια C: χωρὶς PQ

άφη δὲ καὶ διὰ τάδε ἀναγκαιοτάτη τοῖς γενητοῖς ζώοις· ἐπεὶ γάρ τὸ ζῶον 227 σῶμα ἔμφυχόν εστι, σώματι δὲ ὅντι αὐτῷ ἀνάγκη ἀπτεσθαι τῶν πελαζόντων 5 σωμάτων, ἀνάγκη διὰ τοῦτο τῷ ζῷῳ καὶ ἀπτικῷ εἶναι καὶ κρίνειν τὸ τε οἰκεῖον καὶ τὸ ἀλλότριον, εἰ μέλλοι σώζεσθαι. οὐ γάρ ὥσπερ τὰ ἄψυχα λέγεται 5 ἀπτεσθαι ἀλλήλων τῷ μηδὲν εἶναι τὸ μετεκέν, τοῦτο καὶ τοῖς ζώοις ἀπόρη, ἀλλ’ ή τῶν ζώων ἀφὴ κρίσις εστὶ καὶ ἀντίληψις τοῦ θιγγάνοντος. αἱ μὲν 10 οὖν ἄλλαι αἰσθήσεις δι’ ἑτέρων αἰσθάνονται, ή δὲ ἀφὴ διὰ τῆς σαρκὸς η̄ τοῦ ἀνθλογον, ὡστε εἰ μὴ κρίνει τὰ βλάπτοντα καὶ τὰ ὠφελοῦντα, οὐ δυνή- σεται τὰ μὲν φεύγειν τὰ δὲ λαμβάνειν, τοῦτο δὲ ἀδύνατοῦντα ἀδύνατησι 15 10 καὶ σώζεσθαι. ἀπτεσθαι μὲν οὖν καὶ τὰ φυτὰ τῆς τροφῆς, ἀλλ’ εστὶ τῶν ἄψυχων ἐγγὺς ή τούτων ἀφή· μόνιμα γάρ εστὶ κατὰ τόπουν· διόπερ οὐδὲ γεύσει προσχρῆται, ζτι μάτην ἀνέχρητο, φεύγειν γάρ οὐχ οἰά τε τοὺς λυποῦντας χυμούς. οὕτω δὲ καὶ φθείρεται ῥάδίως ὑπὸ τῶν ἀπτῶν 20 15 οὖν ή ἀφὴ αὐτοῖς ἀναγκαίᾳ· καὶ γάρ ή γεῦσις ὥσπερ ἀφή· τροφῆς γάρ ή γεῦσις, ή δὲ τροφὴ σῶμα ἀπότον· σώματι γάρ τρέφεται σῶμα, ψόφος 25 δὲ καὶ χρῶμα καὶ δσμὴ οὐ τρέφει οὐδὲ ποιεῖ αἴξησιν οὐδὲ φθίσιν. αὗται μὲν οὖν ἀναγκαῖαι τῷ ζῷῳ, καὶ φανερὸν ζτι οὐχ οἰόν τε ἀνεύ ἀφῆς εἶναι ζῶον, καὶ τέλειον καὶ ἀτελὲς η̄· τὰ γάρ καλούμενα ζώφυτα διὰ ταῦτα 20 20 κεκοινώνηκε τοῦ ζῶα | πως εἶναι, αἱ δὲ ἄλλαι τοῦ εὖ ἔνεκα καὶ γένει ζῶον 228 η̄δη οὐ τῷ τυχόντι, ἀλλὰ τοῖς τελειοτέροις καὶ πορευτικοῖς. ταῦτα γάρ εἰ μέλλοι σώζεσθαι δεῖ πόρρωμεν προαισθάνεσθαι, ἢ τε φευκτέον αὐτοῖς καὶ 5 διωκτέον· διόπερ ἀκοὴ καὶ ὄψις καὶ ὅστρησις πρὸς τοῦτο αὐτοῖς ὑπηρε- τοῦσι· διὰ γάρ τοῦ μεταξύ, ὑπὸ τοῦ μεταξύ δὲ τὸ ζῶον. ὥσπερ γάρ ἐν 25 τοῖς κατὰ τόπουν ὀθοῦσί τε καὶ ὀθουμένοις, ζταν διὰ πολλῶν ή κίνησις η̄, τὸ μὲν πρῶτον ὀθεῖ μὴ ὀθούμενον, τὸ δὲ ἔσχατον μόνον ὀθεῖται, τὰ μέσα 10 δὲ καὶ ὀθεῖ καὶ ὀθεῖται, καὶ εστιν ἐνίστε μὲν ἐλάττω ἐνίστε δὲ πλείω τὰ μέσα, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς ἀλλοιώσεως· πλὴν ζτι μένοντος ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ τοῦ ἀλλοιοῦντος η̄ ἀλλοιώσις ἐπὶ πολὺ δικυνεῖται τῶν γε πεφυκότων δια- 30 30 διδύναι τὸ παῖδος, οἷον εἰ μέν τις εἰς κήρδον βάψει τὸ γλύμα μέγρι τοῦ 15 κινεῖται, καὶ δέχεται τὸ σγημεῖον μέγρι τοῦ βάθους τοῦ ἔαυτοῦ, λίθος δὲ οὐδὲ δίλως κινεῖται ὑπὸ τῆς σφραγῖδος προσενεγχθείσης, ἀλλ’ ὅδωρ μέγρι πόρρω, ὡστε καὶ ὁρᾶσθαι δι’ αὐτοῦ τὸ γλύμα τοῦ δακτυλίου· ὁ δὲ ἀλήρ 20 35 ἐπὶ πλεῖστον κινεῖται καὶ πάσχει, ἐὰν ὀθρυπτος μενηγ καὶ εἰς. διὸ καὶ περὶ ἀνακλάσεως βέλτιον οὕτω νομίζειν, η̄ τὴν ὄψιν ἐξιοῦσαν ἀνακλᾶσθαι· πιθα- νώτερον γάρ τὸν ἀέρα πάσχειν ὑπὸ τοῦ σχήματος καὶ τοῦ χρώματος 25 μέχριπερ ἀν δύνηται εἰς μένειν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν λείων καὶ λαμπρῶν· διὸ πάλιν οὐτος τὴν ὄψιν κινεῖ, ὥσπερ ἀν εἰ ἐν κήρῳ σγημεῖον διεθίδιστο μέχρι τοῦ πέρατος.

1 γενητικοῖς Cs

19 ζώφυτα Cs

καὶ post add. Q

μένη Arist. rell.

post ἐτ. add. τῷ Cs

4 μέλοι Q post τὰ add. ἄλλα Qs

22 μέλλει ex μέλλοι (aut contra) Q: μέλλοι s

28 καὶ desideratur ap. Arist.

35 ἀνακλᾶσθαι] ἀνα expunxit P

14 καὶ om. C

27 ὀθεῖ

34 μένη etiam Arist. SUXy:

38 post εἰ add. τὸ Cs

13. Ἐάλ' δι γέ λόγος καὶ τοῦτο ὅρμηται προσαποδεῖξαι, διτι οὐδὲ 229
οἵον τε ἀπλοῦν εἶναι τὸ τοῦ γενητοῦ ζώου σῶμα, λέγω δὲ ἀπλοῦν ἐκ τῶν
τριῶν τούτων τινός, οἷον πύρινον ἢ ὑδάτινον ἢ ἀέρινον (τὸ γάρ θεῖον σῶμα
χωρὶς ἔστω ἐν εὑφημίᾳ). ἀφήνη γάρ οὐδὲ οἴον τε εἶναι ἐξ ἀπλοῦ σῶματος, 5
ὅ ἀλλ' ἐν μεσότητη κεκραμένου, καὶ δισα ἐκ τῶν ἀπλῶν στοιχείων ἐδείκνυτο
αἰσθητήρια, τῶν ἄλλων αἰσθήσεων ἐδείκνυτο πλὴν τῆς ἀφῆς, οἴον ὄψεως
καὶ ἀκοῆς καὶ δισφρήσεως ὕδωρ καὶ ἀέρ. καὶ ταῦτα ἐδεῖτο μὲν τοῦ
θιγγάνειν, οὐκαν αὐτῶν δὲ δύως θιγγάνοντα τὴν κρίσιν ἐποιεῖτο τῶν αἰσθητῶν, 10
ἀλλ' ἐτέρου σῶματος μεταξὺ διακονοῦντος, τὴν δὲ ἀφήνη αὐτῶν ἀπτεσθαι
τῶν αἰσθητῶν ἀναγκαῖον. καὶ γάρ τοῦνομα αὐτῆς ἐκ τοῦ ἀπτεσθαι καὶ
θιγγάνειν. τὸ τούτον συμβαῖνον ἐκ τοῦ λόγου συγχρηματέον. εἰ γάρ ἀναγ- 15
καῖον μὲν τὴν ἀφήνη τοῖς ζώοις ὑπάρχειν, ταύτην δὲ οὐδὲ οἴον τε ἐκ τινος
εἶναι τῶν τριῶν τούτων στοιχείων, οὐδὲ δὲν τὸ τοῦ ζώου σῶμα ἐκ τινος
εἴη τῶν εἰρημένων. ἀλλὰ δῆτα γῆς; ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ταύτης ὁ αὐτὸς λόγος,
15 διτι ἔστιν ἡ ἀφή μεσότητης ἀπασῶν τῶν ἀπτῶν ἐναντιώσεων οὐ μόνον 20
ψυχρότητος καὶ θερμότητος, ἀλλὰ καὶ ἑηρότητος καὶ ὑγρότητος τῶν ἐν τοῖς
ἀπλοῖς στοιχείοις. κέρχαται γάρ ἐξ ἀπάντων ὑπὸ τῆς φύσεως ἡ μέλλουσά
γε ἀπάντων αὐτῶν ἀντιλήψεσθαι, γῆ δὲ καθ' ἔαυτὴν ἀναισθητάτον τῶν 25
στοιχείων. τεκμήριον δέ· καὶ γάρ τὰ ἡμέτερα μέρη δσα γῆς πλείονος καὶ
20 τὰ φυτὰ διὰ τοῦτο οὐκαν αἰσθάνεται, διτι γῆς πλείονος. οὐκέ δῆτα ἀπλοῦν τὸ
τοῦ ζώου σῶμα. πάλιν δὲ διταν | λέγω τοῦ ζώου, τοῦ γενητοῦ λέγω· τούτῳ 230
γάρ καὶ τὴν ἀφήνη ἀναγκαίαν ὁ λόγος ἐξεῦρε, τῷ θεῖῳ δὲ μάτην δὲν ὑπῆρχεν
ἀφή· κινεῖται γάρ δὲν ὄμοιειδοῦς τὸν δει χρόνον. ἀλλ' οὐδὲ γεῦσις οὐδὲ
δισφρήσις οὐδὲ ἀκοὴ οὐδὲ ὄψις· οὔτε γάρ χυμὸς ἐκεῖ οὔτε ἀέρ, ἀλλ' οὐδὲ 5
25 χρῶμα· τοῦ γάρ χάριν ἀντιλήψεται τῶν χρωμάτων; ἀλλ' ἔτερον εἰδός ζώου
τὸ θεῖον σῶμα πολλῷ ἀμεινον καὶ θειέτερον καὶ ἄλλον ζωσ τρόπον ἀντι-
λαμβανόμενον τῶν αἰσθητῶν, δηνπερ τὰ γεννῶντα τῶν γεννωμένων. ἡμεῖς 10
μὲν οὖν καὶ ζῶον λέγομεν καὶ ἀμεινον αἰσθήσεως τὸ θεῖον σῶμα· οἱ δὲ
ζῶον μὲν αὐτὸν εἶναι τιθέμενοι, ἐκ πυρὸς δὲ εἶναι λέγοντες καὶ τροφῇ
30 χρῆσθαι, λεγέτωσαν ἡ πῶς οἴον τε ζῶον τρέφεσθαι χωρὶς γεῦσεως, ἡ πῶς
γεῦσθαι χωρὶς ἀφῆς ἡ καὶ τὰς ἄλλας ἔχειν αἰσθήσεις χωρὶς ἀφῆς ἡ τὴν 15
ἀφήνη δύνασθαι εἶναι δὲν ἀπλοῦ σῶματος.

Πέφρηγε τοίνυν ἡμῖν ἡ ἀνάγκη δι' ἣν ταῦτης μόνης στερισκόμενα τῆς αἰσθήσεως εὐθὺς ἀπομνήσκει τὰ ζῶα· οὔτε γάρ τὴν ἀφήνει ἔχειν δυνατόν,
35 οὔτε ζῶον εἶναι, ὅταν μηδὲν ἔχῃ τὴν ἀφήνην, ἀλλ' 20
ἔστιν αὕτη πρώτη τῶν αἰσθήσεων τῷ ζῷῳ ὑπάρχουσα καθὸδι ζῶον· καὶ
διὰ τοῦτο τῶν μὲν ἄλλων αἰσθητῶν αἱ ὑπερβολαὶ οὐ τὸ ζῶον φεύγουσιν

3 οὐδέποτεν] ν (prius) eras. P: ινον in ras. Q δέρινον] ν (prius) eras. Q
 θεῖον Q¹: θεῶν PQ(?)C 15 δτι] ἔτι C 16 ψυχρότητος καὶ θερμ. ἀλλὰ κ. ἔηρ.
 C: ψυχρ. κ. ἔηρ. ἀλλὰ κ. θερμ. PQ 18 ἀντιλήφεσθαι] ντιλ in ras. Q³ 19 post
 γάρ add. καὶ Cs 21 τοῦ (post λέγω) om. Q γενητικοῦ C: γενητικοῦ as
 27 ante ἡμεῖς add. ἦ P 28 λέγωμεν as οἱ] οὐ Q 32 εἰναι δύνασθαι Cs
 36 ζωῆ] πρώτῳ Q

ἀλλὰ τὴν αἰσθησιν, οἷον χρώματος ὑπερβολὴ τὴν ὅψιν, ψόφου δὲ ὑπερβολὴ 230
τὴν ἀκοήν, καὶ δομῆς ὅμοίως τὴν ὅσφρησιν. δταν δὲ λέγηται ὑπὸ τῆς
βροντῆς ἐφθάρθαι τὸ ζῶον, οὐκ ἄδηλον ὅπως λέγεται· οὐδὲ γάρ ἡ βροντὴ
οὐδὲ ὁ ψόφος ἐπληξεν, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα καὶ ὁ | ἀήρ, οὐδὲ τὸ χρῶμα 231
5 ἐξέπληξε τὸ ζῶον ἀλλ' ὁ φόβος ὁ τοῦ χρώματος τῷ σῶματι τροπήν
ἐμποιήσας, οὐδὲ ἡ δομὴ ἀλλὰ τὸ κινηθὲν ὑπὸ τῆς δομῆς, καὶ ὁ χυμὸς
δὲ οὐχ ἦν χυμὸς ἀλλ' ἦν ἥψατο τῶν κυρίων μερῶν. αἱ δὲ τῶν ἀπτῶν 10
ὑπερβολαὶ τὸ ζῶον οὐ κατὰ συμβεβηκὸς ἀναιροῦσιν, ἀλλ' δταν ὑπερβάλῃ
τὸ θερμὸν ἦν τὸ ψυχρὸν ἦν τὸ σκληρόν, ταῦτα διαφθείρει τὸ ζῶον, καὶ λίαν
15 εἰκότως· παντὸς μὲν γάρ ἐν ὑπερβολῇ αἰσθητοῦ φθείρεται τὸ αἰσθητήριον,
τῆς δὲ ἀφῆς αἰσθητήριον δλη ἡ σάρκα καὶ δλον τὸ σῶμα τοῦ ζώου καὶ οὐδὲ 20
μέρος τι ἀφωρισμένον. δταν οὖν φθείρεται τὸ σῶμα, φθείρεται τὸ ζῶον.
ἔφην δὲ καὶ πρότερον ἡδη, δτι τῶν πέντε αἰσθήσεων αὕτη μόνη πρὸς τὸ
ζῶον εἰναι ἀπόχρη, αἱ δὲ τέσσαρες πρὸς τὸ εὖ εἰναι, ὡστε ἡ μὲν 25
15 φθηρὰ τοῦ εὖ εἰναι φθηρά, ἡ δὲ τῆς ἀφῆς τοῦ ζῶον εἰναι. ἐπεὶ τήν γε
ὅψιν ἔχει τὸ ζῶον οὐ διότι ζῶον, ἀλλ' δτι ἐν ἀέρι διαιτώμενον ἦν ὅδατι
καὶ δλως ἐν τῷ διαιτανεῖ· τήν δὲ γεῦσιν ίνα τὸ ἡδὺ καὶ τὸ λυπηρὸν δια- 20
γιγνώσκῃ τὸ ἐν τροφῇ, καὶ τὸ μὲν φεύγῃ τὸ δὲ διώχῃ· πρὸς γάρ τὸ
τρέφεσθαι μόνον ἡ θρεπτικὴ δύναμις ἡρκεσεν ἄν, ὡσπερ καὶ τοῖς φυτοῖς·
20 ἀκοήν δὲ πρὸς τὸ σημαίνεσθαι τι αὐτῷ· γλῶτταν δὲ δυοῖν ἔνεκεν καὶ πρὸς
τὴν γεῦσιν καὶ πρὸς τὸ σημαίνειν ἐτέρῳ.

Τέλος τῆς Θεμιστίου παραφράσεως τῶν Περὶ ψυχῆς Ἀριστοτέλους. 25

7 ἀπτῶν C: ἀπλῶν PQ

8 ὑπερβάλλῃ Cs

12 τὸ (ante σῶμα) om. Q

13 post αὗτη add. μὲν C

17 καὶ prius] ἦ Cs

18 post πρὸς suprascr. μὲν C

22 τῆς om. Q

Θεμιστίου παράφρασις εἰς τὸ περὶ ψυχῆς Ἀριστοτέλους. Τέλος as: sub-
scriptione caret C

I N D I C E S

I INDEX VERBORUM

Verba asterisco notata desiderantur in lexicis

- Ἄγαθός 80,4 103,35 111,23 al. (ἀληθινόν
ορρ. φαινόμενον) 119,20 (πρῶτον, ἀπλῶς,
ἀδιον ορρ. ἐν μέρει, τινί, ποτέ, πρὸς τόδε)
119,23sqq. (πρακτόν) 120,30.33—Ἀμεινον
51,14 τὰ ἀμείνα 119,15 βελτίων 35,
38 sq. 36,12 123,27.31 τὸ βελτιόν καὶ
κρείττον ψυχή 34,22 cf. 25 βέλτιον οὕτω
νομίζειν 124,35 βέλτιστε ironice 16,39
κρείττων φύσει 121,37 122,2
ἄγαλμα 5,14
ἄγαπᾶν 48,29 56,1 ἀγαπητὸν σαφεστέρους
γίνεσθαι 19,27 ἀγαπητώς 61,31
ἄγασθαι 1,6
ἄγγειον 63,18 ἐν ἀγγείῳ (coni. ἐν τόπῳ)
17,3.6
ἄγγειά 85,30 86,34
ἄγγελλειν 86,2 87,9
ἄγειν pass. 40,10 121,27
ἄγένητος (νοῦς) 108,33 Theophr. 102,28
108,26 (ζῶα, coni. δίδια) 123,20.24
ἄγευστος 69,2 71,7 (διττόν) 71,15 τρίτος
τρόπος ἀγεύστου 71,17
ἄγκιστρον 74,12
ἄγνοειν 6,15 8,1 18,20 88,1.3
ἄγνοια (opp. σύνεσις) 34,11 (opp. γνῶσις)
55,27 (opp. ἐπιστῆμη) 55,33 56,10 88,4
ἄγορά Arat. 35,31
ἄγυιά Arat. 35,30
ἄγχινοια 20,3
Ἄγωγή. λόγος μὴ τὴν ἀγωγὴν ἔχων ὑγιῆ
6,11
Ἄγωνίζειν. ἀγωνιστέον 19,30
ἀδεής. δεδίασι τὰ ἀδεή 7,15
ἀδηλός 7,6 65,38 τὰ ἀδηλα δύπως ἔχει 89,9
ἀδηλον εἰ 73,19 οὐκ ἀδηλον δτι 43,23
(ώς) 46,2 οὐκ ἀδηλα δύπως λέγεται 125,3
ἀδιάβλητος 6,28
ἀδιαιρετος 21,8 86,9. 12. 26 (τόπος) 31,33
(χρόνος) 85,32 ἀδιαιρετος ή στιγμὴ καὶ
διαιρετή 86,23 (coni. ταῦτόν) 85,31 (coni.
ἀπλοῦν) 109,5 λέγεται διχῶς 110,5 (τόπῳ
καὶ ἀριθμῷ) 86,11 (φύσει καὶ κοθ' ἔαντά,
ορρ. τῇ στερήσει τοῦ συνεχοῦς) 111,15
ἐν πᾶσι τοῖς διαιρούμενοις ἔνεστι τι καὶ
ἀδιαιρετον 110,37 sqq.
ἀδιανόητος 32,21
ἀδιάρθρωτος 122,11
ἀδιάφορος (coni. ἀμερής) 31,10
ἀδιδακτος 104,1
ἀδυνατεῖν 62,34 63,17 114,15 124,9
ἀδύνατος 62,14 τρόπος τοῦ ἀδυνάτου 71,
21 ἀναζωγραφήσεις τῶν ἀδυνάτων 90,32
(cum inf.) 71,33 74,12 79,14. 16 ἀδύ-
νατον cum acc. c. inf. 86,14
τεῖ. τοῦ δὲ μετέχειν 50,9 τὸν δὲ γρόνον
125,23
ἀέρινος 73,25 76,12 125,3
ἀήρ. φαθυρὸς κατὰ φύσιν καὶ εὐδιαιρετος
64,11 εὑθρυπτος εὐδιαιρετος εὔεικτος 64,
εὐδισθος 63,25 eius partes in videndo
59,11 sqq. (δευτέρως διαφανές) 59,15 in
audiendo 63,10 sqq. (δ ἐν τοῖς ὡσίν) 64,
16 sqq. 65,6 sqq. 65,16 75,17. 22 79,34
in odorando 69,6 sqq. πάσχει ὑπὸ τοῦ
σχήματος καὶ γράμματος 124,36 ὑπὸ φύ-
φου καὶ ὑπὸ δαμῆς 79,21 — anima se-
cundum Anaxim. Diogenem al. 13,24 —
cf. εἰς, καθαρός, κενός, κύριος.

ἀθανασία 106,29
 ἀθάνατος 37,30 103,11 sqq. 107,28 sq.
 ἀπαύγης καὶ διὰ τοῦτο ἀθάνατος 30,17
 (ἐνέργεια) 99,38 (ἡμεῖς) 102,8 (δὲ νοῦς
 ποιητικός) 102,35 — βελτίω καὶ ἀθανα-
 τωτέραν 36,12
 ἄθρους. κατασχεῖν ἄθρουν (τὸ νοούμενον)
 30,34 ἀθρόν προσπεσεῖν (τὸν ἀρέα) 63,
 14 ἀθρώς 29,19 60,26 100,9
 ἄθρυπτος 64,31 124,34
 αἴγλη Emped. 38,18
 ἀιδίος (ἄγαθόν) 119,24 (ἐνέργεια) 99,35
 (ζῶον) 5,19 123,20.24 (θεός) 103,11 (κι-
 νησις) 19,5 (σῶμα) 59,14 τὸ ἀιδίον 46,5
 50,17
 ἀιδιότης 50,18 103,26
 αἰμα ἡ ἐσχάτη τροφή 52,25 anima Critiae
 13,35.36
 αἱρετός 121,23.26
 αἰσθάνεσθαι expl. 79,24 sqq. τὸ αἰσθάνε-
 σθαι λέγομεν διχῶς 55,3 sqq. cf. 88,23
 φὶ αἰσθανόμεθα διχῶς λέγεται 46,12 (κατὰ
 συμβεβηκός) 81,21.28.29 (τινος) 47,21
 67,23.35 68,2 al. (πάσος τὸς διαφοράς)
 64,27 (τὸ λευκόν τοῦ μελανος διαφέρον)
 84,38 (δὲ) 116,6 (ὅτι) 83,11.12 87,11 —
 αἰσθεσθαι 56,24 ?
 αἰσθημα 89,80 92,30.40 113,15.34 116,9
 αἰσθησις. περὶ αἰσθήσεως 54,3 sqq. eius
 ἐνέργεια expl. 112,26 sqq. (ἀλοίωσίς τις)
 50,35 (μεσότης τις) 77,9 (ἔξις κριτική)
 89,33 λόγοι αἱ αἰσθήσεις 84,25 δεκτικόν
 τῶν εἰδῶν 77,28 ἡ μία αἰσθησις 82,13.
 34 (dist. αἱ πέντε) 87,5 sqq. διχῶς 89,
 37 sqq. (dist. ἐπιστήμη) 56,18 (dist. λόγος,
 διάνοια) 87,17 88,10 sqq. (dist. φαντασία)
 89,35 sqq. 91,36 sqq. (dist. ὅρεξις αἰσθη-
 τική) 113,25 sq. (dist. αἰσθητήριον) 78,
 15 sqq.
 αἰσθητήριον 7,18 54,22 sqq. 68,17 69,29
 al. (κινεῖται) 62,10 (φθείρεται) 126,10
 (τῆς ἀφῆς) 72,37 77,6 126,11 (τῶν ἀπτῶν)
 74,22.23 76,4 τὸ πρὸ τῆς σαρκὸς αἰσθη-
 τήριον 84,12 (τὸ ἐντός) 75,7 (πρῶτον)
 78,14 85,7 75,26 (ἐκ τῶν ἀπλῶν στοιχείων)
 125,6
 αἰσθητικός. τὸ αἰσθητικόν 4,29 54,31 75,
 13 84,7 117,10 119,1 119,32 (dist. τὸ
 αἰσθητόν) 56,30 (ζῶον) 56,16 (οὐσία) 3,26
 (σῶμα) 43,5 (φαντασία) 121,21 v. δύναμις,
 ψυχή — αἰσθητικάτος (νεῦρο) 14,1

I INDEX

αἰσθητός. εἰδὴ τῶν αἰσθητῶν 54,9 (dist.
 αἰσθητικόν) 56,30 (dist. νοητά) 115,12 sqq.
 τὰ ἀπλῶς αἰσθητά 58,6 (syn. τὰ καθ'
 αὐτὰ αἰσθητά) 57,15 sqq. (opp. τὰ κατὰ
 συμβεβηκός αἰσθητά) 58,5 sqq. 87,30.35
 τὰ καθ' ἔκαστον αἰσθητά 99,4 (κυρίως)
 57,17 — v. ἔδιος, κοινός.
 αἰσχύνεσθαι. οὐκ αἰσχύνονται δημολογεῖν
 23,11 οὐκ αἰσχύνονται ποιῶντες 34,23
 αἴτημα 60,33
 αἰτία 40,7 46,19 53,7 63,14 al. (άμυδρά,
 σμικρά) 7,9.12 (κινητική) 119,3 (πλεονα-
 χῶς λέγεται) 50,27 sqq.
 αἰτιάσθαι τί τινός 51,17
 αἴτιος. τὸ αἴτιον τινός 44,7 58,33 59,37
 61,2 70,4 al. αἴτιον δὲ ὅτι 67,29 114,19
 118,15 (τὸ πρῶτον) 112,1 Theophr.
 (conī. ποιητικόν, opp. ὅλη καὶ ἐνάμει)
 108,21
 ἀκαλυφής 69,34
 ἀκάματος 99,38
 ἀκαρής. οὐδὲ ἀκαρῆ γρόνον 123,9 ἀκαρεῖ
 18,12 92,28 112,4
 ἀκίνητος 53,31 65,14 sq. 84,9.10 118,2
 ἀκρή 42,22 53,4 118,7 122,24
 ἀκοή 57,22.26 80,18 83,37 84,4.24 124,
 23 125,7.14 126,20 περὶ ἀκοῆς 63,1 sqq.
 ἐν ταῖς ἀκοαῖς 67,16
 ἀκοίμητος 41,16
 ἀκοινώνητος λόγου 90,25
 ἀκολουθεῖν ('Αριστοτέλει) 1,2 49,36 (λόγῳ)
 36,14 (παραδείγμασιν) 17,30 25,38 (φαντα-
 σίαις μᾶλλον ἡ ἐπιστήμαις) 118,26 ἀκο-
 λουθεῖ τοῖς . . τιθεμένοις συγχωρεῖν 22,7
 sim. 13,3 115,36 ἀκολουθεῖ τῇ εὐφύῃ
 τὸ τέλος 96,17
 ἀκολούθησις 6,23
 ἀκολουθία ἀναγκαῖα (opp. ἐνδεχομένη) 6,
 26 sqq. (τῶν λεγομένων) 29,36
 ἀκόλουθος. ἀκόλουθον (syn. ἐπόμενον) 16,
 14 83,5 101,3 (opp. μαχόμενον) 95,18
 (λύσις) 101,3 (ἀπόρημα) 101,12 (ἔγιημα,
 conī. ἀναγκαῖον) 104,20 ἀκόλουθον εἰπ
 acc. c. inf. 102,13 115,4
 ἀκούειν ψόφου 65,22 76,24 ψόφους 73,16
 'Αριστοτέλους 76,20.24 cf. 102,34 accipere,
 interpretari πῶς τὸ πάσχειν ἀκουστέον 56,
 31.34 94,8 111,14 ἀπλούστερον ἀκούειν
 τοῦ πάσχειν 54,5.11 75,12 (?)
 ἀκούσιος 89,7
 ἀκούσια. τοῦ ἀκουστικοῦ ἐνέργεια 84,16

- ἀκουστικός 76,37 (δύναμις) 77,15 (ἐνέργεια) 49,26 84,15
 ἀκουστός. τὸ ἀκουστόν 56,19 68,30 79, 15, 16, 17 τὸ κατ' ἐνέργειαν, τὸ δυνάμεις ἀκουστόν 83,37. 39 84,4. 24
 ἀκρασία 122,2
 ἀκρατής 118,20 119,15
 ἀκρατος (ψύχοι) 84,26. 31
 ἀκριβεῖα 1,13. 20 67,37 68,9 δι' ἀκριβείας 121,3
 ἀκριβής αἰσθησις 68,8 δυσφρησις 67,30 68, 27 δύναμις τῆς ψυχῆς 46,9 (σημεῖον) 72,38 τὸ ἀκριβές 1,15 18,19 ἐπ' ἀκριβές 15,15 76,35 ἀκριβῶς *accurate* 43,31 54,19 56,2 64,26 70,8 102,10 (ἀκριβέστερον) 38,31 48,36 84,37 88,16 89,25 *proprie, re vera* 11,25 15,3 57,12 89,34 102,11 111,25 112,4 (οpp. κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο) 100,1
 ἀκριβογεισθαι 21,30
 ἀκριτος 78,11
 ἀκροᾶσθαι. τοὺς ἀκροωμένους *lectores* 39, 23
 ἀκρον. τὰ ἄκρα *proprie* 74,10 (ἐν τοῖς αἰσθητοῖς) 77,9 sqq. 84,29 τὰ ἄκρα τῶν ζώντων 123,30 ἔσγατον καὶ ἀκρύτατον τῶν εἰδῶν 100,35
 ἀκροχορδών 123,24
 ἀκτίς 9,16
 ἀλήθεια 60,31 89,34 112,9
 ἀληθεύειν 54,30 89,5. 32 90,16. 20 91,3. 7. 25 93,8 112,9
 ἀληθής (αἰσθησις) 90,8 δέξα 91,11 τὸ ἀληθές 112,12 sq. 114,5 sqq. 116,16 τὸ ἀπλῶς ἀληθές 112,9 114,7 τὸ ἀληθὲς εἶναι τὸ φαινόμενον τῇ αἰσθῆσι Anaxagoras 9,38
 ἀληθινός 11,23 91,8 119,20
 ἀλισκεσθαι. ἑαλωκέναι τινός *amare* 101, 15
 ἀλλά. οὐδεὶς ἄλλος ἀλλ' δ φυσικός 8,6 92,33 (apodosin incipit post εἰ καὶ) 70,22 (post καὶ γάρ εἰ) 80,7 92,33 96,30
 ἀλοιοῦν 15,8 52,13 54,7 sq. al. δύο τρόποι τοῦ ἀλοιοῦσθαι (coni. πάσχειν) 56,8 sqq.
 ἀλοιωσις 15,30 54,10 55,38 56,3 81,33 112,27 117,26 124,28 sq. (τρόπος τῆς κινήσεως) 50,32 (ἢ κατὰ μάθησιν) 55,26
 ἀλλος. ἄλλο τὸ ἥδη τοῦ ἀγαθοῦ 113,13 τὸ ἄλλο καὶ ἄλλο 18,26 22,17. 18 112,28 ἄλλως 108,16 ἄλλως. . ἄλλως 77,17 καὶ
 ἄλλως 76,12 123,26 καὶ γάρ ἄλλως 118,22
 ἄλλως τε 19,29 80,3 ἄλλως τε καὶ 79,2
 ἀλλοτριονομεῖν 112,21
 ἀλλοτριος (μεταξύ) 70,16. 19 71,3 80,31 sq.
 (χρῶμα, ορρ. οἰκεῖα) 59,11. 21 60,37 79, 4. 38 τὸ ἀλλοτριον (ορρ. τὸ οἰκεῖον) 45, 37 123,8 124,4
 ἀλλοφρονέων *Hom.* 10,2
 ἀλμη 79,19. 20
 ἀλμυρὸς 72,6
 ἀλμυρότης 70,26
 ἀλογος (δύναμις) 10,34 11,5 (τὸ αἰσθητικόν, ορρ. λόγον ἔχον) 117,11. 14 *Plato* (αἰσθησις) 106,22 τὰ ἀλογα 107,9 τὰ ἀλογα ζῶα 67,10 82,35 88,25 90,24 107, 13 al.
 ἄλε. ἄλες δυνάμεις ὑγροί 71,1
 ἄμαρτάνειν 91,24. 27 κρίσεις ἡμαρτημένας 107,18 ἡμαρτημένως 93,5
 ἄμάρτημα 93,7
 ἄμαυρον (φῶς) ἄμαυρούμενον τῷ λαμ- προτέρῳ 61,29
 ἄμαυρωσις 30,14
 ἄμβλύνειν 42,23
 ἄμβλυς 66,6. 8. 11
 ὀμεγέθης. ὀμέγεθες καὶ ἀντό 21,15
 ὀμείθεσθαι 101,14
 ὀμέλει 120,13
 ὀμελεῖν 26,32 35,4 91,9
 ὀμερής. νοῦς 21,1 (νοούμενα) 21,30 (κινή- ματα) 16,28 (ποιότητες) 100,25 (χρόνος) 110,24 (νόησις) 110,24 τὰ ἀμερῆ 21,35
 ὀμερῶς 100,27. 25
 ἀμέριστος 100,26 τὰ ἀμέριστα (ορρ. τὰ μεριστά) 21,36 *Plato* (φύσις) 10,24
 ἀμέτοχος 34,15
 ἀμετρος 107,17
 ἀμήχανος 52,10 88,6 90,32
 ἀμιγής (ό νοῦς) 98,33 99,35 105,34 μᾶλλον ἀμιγής 106,9 *Anaxagoras* 13,17 14,12 94,20
 ἀμικτος (γυμοῖ) 84,32 (πάσης ὅλης) 97,9 (τῷ σώματι) 105,11. 29
 ἀμμος 63,29
 ἀμοιρεῖν 77,16 122,32
 ἀμοιρος. αἰσθησεως 123,29
 ἀμορφία 112,3
 ἀμορφος (ὅλη) 10,30 τὸ ἀμορφον 111, 31
 ἀμόρφωτος. σίδηρος 43,10

- ἀμυδρός (αἰτία) 7,11 (αἰσθητά) 95,1 (διαφορά) 77,25 (ἴωή) 41,36 115,33 (όμοιότης) 3,33 (πληγή) 95,2 ἀμυδρῶς 107,10 ἀμφιενύναι (ἢ φύσις τὰ σπέρματα) 42,12 ἀμφισβητεῖν. περὶ τενὸς 26,24 38,22 pass. 41,39
 ἀμφισβῆσιμος 2,11 33,27 (πρός τι) 91,27
 ἀμφότερος. ἀμφοτέρως 36,1
 ἀμφω. κατ' ἄμφω 37,31
 ἀν. ίσως ἀν τις διαλύσει 72,21 ὥσπερ ἀν εἰ 58,10 99,15 106,7 124,38
 ἀνάγειν (εἰς τὰς ἀρχὰς τὴν ψυχήν) 14,8 εἰς ἕνα ποιητικὸν νοῦν ἀναγόμεθα 103,36 οἱ λόγοι εἰς τὸν νοῦν ἀνάγονται 106,30
 ἀναγκαῖος 45,21. 24 47,12 53,33 93,19
 ἀναγκαῖος 62,2 78,20
 ἀνάγκη (scil. ἔστεν) c. inf. 1,18 36,18 53, 20 saepe — ἀνάγκη πᾶσα 40,12 ἐξ ἀνάγκης 37,17 93,19
 ἀναδέχεσθαι 63,34
 ἀναζωγράφησις 90,32
 ἀναθυμίασις. Heraclitus 13,27 16,25 18,14
 ἀναιμος (νεῦρα) 14,1 τὰ ἀναιμα expl. 66, 18 οὐδὲ ἔχει φωνὴν ib. τὰ ἀναιμα ἀναιμητα Critias 13,36
 ἀναιρεῖν (syn. διαφθείρειν) 126,8 (opp. τελειοῦν) 55,36 logice 6,13. 14
 ἀναιρεσις. logice 6,17. 18. 27. 31
 ἀναισθητος 13,37 77,35 122,35 ἀναισθητερος 78,55 ἀναισθητατος 34,10 80, 24 125,18 passive 71,12
 ἀναισθητειν 10,1
 ἀνακάλυψις 70,5
 ἀνακάμπτειν 22,24 51,36
 ἀνακιρνάναι (pass.) 70,31
 ἀνακλῆν (pass. ἀήρ, φῶς) 63,36. 39 64,2. 3. 7 (δύψις) 124,35
 ἀνάκλασις 63,37 64,4. 5 expl. 124,35
 ἀναλαμβάνειν (τὸ εἶδος τοῦ αἰσθητοῦ) 57,8 91,37 resumere orationem 84,37 ἀναληπτέον 8,24 47,9 85,37 113,33
 ἀναλέγειν (med. ἢ αἰσθησις τοὺς λόγους τῶν αἰσθητῶν) 83,29
 ἀναλογεῖν. τὸ τοῖς ὅμμασιν ἀναλογοῦν 30,17
 ἀνάλογος. τῷ ἀγαθῷ ἀνάλογον αὐτὸν (τὸν ἥλιον) ποιεῖ 103,36 τὸ ἀνάλογον 42,8 70,24 76,21. 25 ἢ σάρξ καὶ τὸ ἀνάλογον 72,13 73,24 78,34 80,27 124,8 μορίου τινὸς τοῦ ἀνάλογον τῷ αἴματι 27,27 ἀνάλογον adv. c. dat. (εἶναι) 71,4 72,4
 94,5 (ἔχειν) 43,3 95,13 98,30 (ὑπάρχειν)
 112,26 (χρῆσθαι) 68,7
 ἀναμάρτητος 91,18 112,20
 ἀναμάττειν med. (ό κηρός τὴν σφραγῖδα) 92,17 (ἢ αἰσθησις τὰ εἶδη τῶν αἰσθητῶν) 28,8 54,9 78,31 79,36 91,40 92,10
 ἀναμένειν 81,38
 ἀναμιγνύναι. pass. 70,31
 ἀναμιμήσκειν 39,22
 ἀνάμνησις. αἱ ἀναμνήσεις πῶς ἀπὸ τῆς ψυχῆς 28,12sqq. 19 sqq. Plato 107,1
 ἀναμφισβήτητος 37,23
 ἀνανεύειν (πρὸς τὸ φανέν ψεῦδος) 88,40
 89,7
 ἀναντίληπτος 78,12 93,2 109,22
 ἀνάξιος 21,3
 ἀναπαύεσθαι (ἢ φύσις) 49,4
 ἀναπετανύναι pass. 69,36 70,3
 ἀνάπλεος 74,11
 ἀναπλήρωσις 39,9
 ἀναπνεῖν 62,34 66,33 67,3. 12sqq. 69, 14 sqq. 70,1 sqq. ἀναπνέομεν εἰςπνέοντες καὶ ἐπιπνέοντες 66,35 τὰ μὴ ἀναπνέοντα 35,19
 ἀναπνοή 66,35 67,1 117,25 παρὰ τὴν πρώτην ἀναπνοήν 35,19 Democritus τοῦ ζῆν δρον εἶναι τὴν ἀναπνοήν 9,20
 ἀναπνευστικός (δργανα) 67,4. 5 (μέρια) 67,23
 ἀνάπτειν 51,1
 ἀναπτος 77,24
 ἀναρμοστία 24,26. 27
 ἀνάρμοστος 78,23
 ἀναρρίπτειν 26,4
 ἀνασπᾶν 69,31
 ἀναστρέφειν. φύλοτιμότερον ἀνέστραπται περὶ τὸν τόπον Ἀριστοτέλης 78,28
 ἀνατέλλειν (δ ἥλιος) 60,27
 ἀνατιθέναι. φ Πλάτων ἀνέθηκε τὸν διάλογον 20,5 ἀνεθέμενα ἐπισκέψασθαι 105,14
 ἀνατολή 60,32
 ἀναφέρειν. τὰ πάθη τῆς ψυχῆς εἰς ἀρμονίαν τινά 29,37
 ἀναφορά 28,6
 ἀναγώρησις 22,30 111,26
 ἀνδριάς 40,23. 35 96,2 sqq. 98,24. 26
 ἀνείδεος 111,31
 ἀνελίττειν 28,14
 ἀνεμος 7,35 18,11 ἀνεμος μὴ κινούμενος ἀήρ ἢ ἀναθυμίασις 18,24
 ἀνέμφατος. πλήθους ἀνέμφατος φύσις 3,10

ἀνεξαπάτητος 57,20
 ἀνεπαίσθητος. ἀνεπαίσθητα λόγου καὶ νοῦ 107,14
 ἀνεπιστημοσύνη 55,27 88,20
 ἀνεπιτήδειος 80,23
 ἄνευ. τὸν ὧν οὐκ ἄνευ λόγον 17,25
 ἀνέχειν med. τινός 69,2
 ἀνήκουστος 68,30 71,14. 20
 ἄνηρ. τάνδρι 32,35 οἱ ἄνδρες ἔκεινοι 11,21
 ἄνθελκειν 120,22
 ἄνθος 105,31 106,14
 ἀνθρώπινος (ψυχή) 3,22 26,37 87,32 103,
 5. 13 107,8. 10
 ἄνθρωπος def. 3,26 φρονιμώτατον τῶν
 ζώων 68,10 μόνος νοῦν ἔχει 88,11 120,
 16 αἰσθάνεται χρόνου καθ' αὐτό 120,11
 Alexander (ποιητής τοῦ χρόνου) 120,18
 ἄνθρωπος collective sine articulo ἐν τοῖς
 χρόνοις αἰσθῆσιν ἔχουσιν καὶ μᾶλιστά γε
 ἐν ἀνθρώπῳ 13,22 69,14 88,11 89,2
 120,11 ἄνθρωποι 118,28
 ἄνισην (opp. τέρπειν) 113,8
 ἄνιεναι. ἐπιτείνεσθαι καὶ ἀνιεσθαι 7,16
 ἄνισος 121,25
 ἄνιστάναι. ἀνίστασθαι τὰ τεθνεῶτα τῶν
 ζώων 16,18
 ἄνιχνεύειν 11,9
 ἄνόητος 102,17
 ἄνοιδαίνειν 27,16
 ἄνομοιειδῆς 36,13
 ἄνόμοιος 54,17 55,14 77,22 95,18
 ἄνομοιοῦν. τοῖς ἐναντίοις ἀνομοιοῦσθαι 88,7
 ἄνθσφραντος 68,32 ἀνθσφραντον πολλαχῷς
 68,34 sqq.
 ἄνταυγεῖν. ἀνταυγοῦντα (coni. στιλπνά)
 68,37
 ἄντεξέτασις 121,22
 ἄντεπιστρέφειν 23,1
 ἄντιβαίνειν 113,12 121,11
 ἄντικεισθαι 112,11 ἀντίκειται ὡς τὰ πρός
 τι 4,36 κατὰ τὸ πρός τι 49,26 ἀντι-
 κείμεναι ἡσπαῖ 51,14 τὸ ἀντικείμενον 6,13
 16,5 35,23 51,13 52,8
 ἄντικρος 19,7 30,4 101,18. 29 105,4 120,
 19
 ἄντιλαμβάνειν med. (ἡ ψυχή, ἡ αἴσθησις
 sīm. τινός) 10,17 54,24 57,3 saepe — αἱ
 πλείους (ἐνέργειαι τῆς ψυχῆς) οὐδὲ ἀλλή-
 λων ἄντιλαμβάνονται 37,9
 ἄντιλέγειν 19,25 86,37
 ἄντιληπτικός (αἴσθησις) 54,21 71,8

άντιληψις. τῶν δσφραντῶν ἡ ἀντιληψίς
 δσφρησις ἦν 69,23 70,19 73,29. 33 al.
 ἡ κατὰ συμβεβήκδς ἀντιληψίς 82,7 ἀφὴ
 κατὰ ἀνεληψιν 74,37. 39 (coni. χρήσις,
 τοῦ θιγγάνοντος) 124,6
 ἀντιλύπησις 7,27. 31
 ἀντισήκωσις 9,24
 ἀντισπᾶν 122,4
 ἀντιστρέφειν intr. 74,3 logice 16,15
 ἀντιστροφή 16,22
 ἀντιφράτειν 60,38 94,23
 ἀνύειν 110,35
 ἀνυπόστατος (ἐννόημα) 3,32
 ἄνω. τὰ ἄνω καὶ κάτω 121,9 οὐ τὸ αὐτὸ-
 πᾶσι τὸ ἄνω καὶ κάτω 51,5 sqq. ἀνω-
 τέρω μικρὸν de volumine 105,5. 7 τού-
 των ἔστιν ἀνωτέρω δ 8,36 τὸ γένος τὸ
 ἀνωτάτω (opp. τὸ προσε/έστερον καὶ τὸ
 ἐγγυτέρω) 2,34 122,1
 ἄνωθεν. ὑπομνηστέον 8,11 sim. 84,37 89,
 26 122,27 μικρὸν δὲ ἄνωθεν elliptice
 112,34
 ἄνώνυμος 84,16 (ἐν δόματι) 57,29 58,25
 ἀξιόλογος (ἀφορμή) 1,28 (θεωρία) 3,36
 ἀξιόπιστος 2,5 107,2
 ἀξιος. ἀξιος ἀπόριας 69,11. 19 102,17. 19
 (ξεπάσεως) 104,20 (c. inf.) 82,22 52,23
 102,30
 ἀξιοῦν (διωρθώσεως) 101,16 (c. inf.) 2,13
 74,26
 ἀξιωματικός 6,32 (τὰ πρῶτα) 104,2
 ἀδρατος 61,4. 5 68,31 71,6. 20 77,22 ἀδρα-
 τον πολλαχῷς 68,34
 ἀδριστος (αἴσθησις) 122,13 (ἡ τοῦ πυρὸς
 αἴσθησις) 51,22 τὰ ἀδριστα τῶν σωμάτων
 79,24 Platonicorum ἀδριστος δυάς 12,15
 expl. 12,18 ἀδριστας κινεῖσθαι, φαντά-
 ζεσθαι 122,10. 11
 ἀπαγγέλλειν 80,3 96,20
 ἀπαθεία 105,26
 ἀπαθής (νοῦς) 30,19 (coni. χωριστός, ἀμι-
 γής) 98,32 99,35 104,29 105,10. 23. 29.
 34 108,14 (opp. φθαρτός) 101,4 102,16.
 35 (πάθους) 94,13 ὑπό τινος 52,6 79,37
 ἀπαθέστερος 104,25
 ἀπαιτεῖν. δὲ λόγος ἀπαιτῶν 74,25 ἀπαι-
 τητέον 25,17 45,13
 ἀπαλλάσσειν 112,1
 ἀπαντᾶν. ἐπὶ τὴν τροφήν 69,12 ἀπαντᾶ
 τι translate 2,21 19,6 36,2
 ἀπανταχόθεν 64,2

ἀπαυστος (ἐνέργεια) 99,38 (κίνησις) 19,5
(ροή) 18,15 115,21
ἀπαριθμεῖν 44,10
ἀπαρτᾶν. τὰ ἀπηρτημένα τῶν συμβεβηκό-
των 5,11,16 οὐ διέστηκεν οὐδὲ ἀπηρτη-
ται 25,7
ἀπατᾶν pass. 1,6 57,18 82,4 al.
ἀπάτη 112,22 Theophr. 102,29 108,27,31
ἀπεικότως 78,29
ἀπεῖναι (opp. παρεῖναι) 40,37 93,18,20
113,36
ἀπειράκις 21,12
ἀπειρος (στιγμα) 21,11 πρόεισιν ἐπ' ἀπει-
ρον 37,19 83,18 εἰς ἀπειρον ὁ λόγος
προήξει 14,37
ἀπεπτος 52,27,28
ἀπεργάζεσθαι 39,25 98,23,28
ἀπερείδεσθαι. πρὸς τι 92,9
ἀπλανής 121,36
ἀπλοῦς (σώματα) 35,39 122,30,33 (στοιχεῖα)
80,16 (ὅροι) 30,25 (αἰσθητήρια) 80,25
(coni. ἀμιγῆς) 97,26 (coni. ἄνυλος) 96,7
(opp. σύνθετος) 35,39 80,16 96,26,37.
40 τὸ ἀπλοῦν καὶ ἀδιαιρετον λέγεται διχῶς
110,5 sqq. ἀπλῶς (opp. διχῶς) 55,17
cf. 73,22 84,23 δσα γῆς ἀπλῶς 34,9
i. q. ἀδιαιρέτως 29,3 (σῶμα opp. σῶμα
τοιοῦτο) 39,33 66,28 123,4 al. (πρότερος,
opp. τῷ χρόνῳ) 99,31 (ἡδύ, opp. τὸ νῦν)
120,23 μὴ ἀπλῶς κινεῖν τὴν ἀπορίαν
(opp. *ad refutandam certam aliquam opinionem*) 54,36 ως ἀπλῶς εἰπεῖν 59,11
65,28
ἀπό. ὅρίζεσθαι ἀπό τινος 48,22 οἱ ἀπό
Ζήνωνος 35,32 ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν τὰ
καθόλου θηρεύειν 95,10 ἀλλας ἀπ' ἄλλων
κινεῖσθαι κινήσεις 29,11 ἡ γνώμη ἀφ'
ἥς ταῦτα ποιεῖ 28,1 ἀλλο ἔξις γινόμενος
ἀπὸ τοῦ φόρου 75,18 Theophr. οὐδὲν
ἀφ' ἔαυτοῦ τῶν ἐν πάθει 108,5
ἀποβάλλειν 91,8,11
ἀποβλέπειν. ἐπὶ τι 10,12 εἰς τι 27,11
ἀποδεικνύαι 46,25 15,17 60,18 90,19
95,29
ἀπόδειξις 1,13 2,15,20 5,9,10,19 22,24
25,37 114,28 (dist. δρισμός) 22,23 συμ-
περάσματα ἀποδείξεων 44,3
ἀποδέχεσθαι 108,22
ἀποδιδόναι. τῇ ψυχῇ τῶν δυτῶν τὴν
κατάληψιν ἀποδιδόσαιν 12,29 φυτὸν ἀπο-
διδωσι (τὰ φυτὰ) 38,3 *exhibere, praestare*

I INDEX

(ζωὴν) 38,21 (δυνάμεις) 38,7 (ἐνεργείας) 6,7
94,13 (αἰσθησιν ἐπιστήμην al.) 36,37 in
disserrendo (*αἰτίαν*) 35,39 37,15 (δρισμούς)
2,9 5,29 48,14 (τὸν δρόν) 14,36 (τὸν
λόγον) 7,34 48,17,18 49,10 *explicare*
(τὰ πάθη τῆς ψυχῆς) 32,16 (τὴν δργήν
ζέσιν) 7,27 (τίνος αὔτη, τις ἔστι) 41,24
48,36 67,27
ἀπόδοσις (τῆς ψυχῆς) 12,30
ἀποθησαυρίζειν 120,15
ἀποθνήσκειν 125,34
ἀποκείσθαι. ἀποκείμενα 95,22
ἀποκλήρωσις 26,37 103,39
ἀποκρίνειν. εἰ τις δδωρ τὴν ψυχὴν ἀπε-
κρίνατο 17,8 (?)
ἀπολαμβάνειν. (τὴν οἰκείαν μορφήν) 39,15
98,25 100,4 (πρὸς ἀ γέονε) 97,24 ἀλλο
ἀπειλημμένος ἐν τῇ ἀρτηρίᾳ 67,14
ἀπολαύειν (τὰ ζῶα τῆς ψυχῆς) 26,6 34,31
(ἡ σάρκα τῶν ἀπτῶν ἐναντιώσεων) 79,31
(ὁ νοῦς τῆς τοῦ ὄργανου ποιότητος) 94,33
(τὸ τόδε τοῦ γίνεσθαι παρὰ τῆς ὅλης)
39,13
ἀπολείπειν 43,1
ἀπολλύαι 55,32 102,4
ἀπολογία 17,3
ἀπολογίζεσθαι (τὰς αὐτὰς αἰτίας) 101,16
ἀπολύειν (pass. τῶν σωμάτων, τῆς αἰσθή-
σεως) 32,1 70,20 (med., *quaestionem*)
30,30 103,20
ἀπομάττειν med. 82,21
ἀποπάλλειν pass. 63,34 64,5,9 65,30
ἀποπαύειν med. 100,36
ἀποπέμπειν (ἀτόμους, opp. εἰσέλκειν) 9,26
ἀποπίπτειν 4,3
ἀπορεῖν (δυνάμεως) 92,27 (φρονήσεως) 118,
30 (opp. ἐπιλύεσθαι, διαιλύειν) 101,10.
37 al. ἀπορεῖν δόν ταῦτα 72,11 74,5
ταῦτα ἡπορήσθω 76,31 περὶ ὧν ἡπόρησε
102,14 δσα ἀν τις ἀπορήσειν ὑπὲρ αὐτῆς
54,20 Ἀριστοτέλης ἀπορεῖ πρὸς ἔαυτὸν
101,1 ἀποροῦντι μᾶλλον ἡ διδάσκωντι
προσέστεκεν 30,37 ἀπορητέον 25,29
ἀπόρημα 101,12
ἀπορία 35,36 69,11 saep. ταῦτην κινεῖν τὴν
ἀπορίαν 54,36 τοῦτο ἀπορίαν ἔχει πολλήν
117,2
ἀπορεῖν 70,31
ἀπορροή 36,32 60,12
ἀποσαρεῖν. pass. (αἱ λέξεις) 66,17
ἀποσιωπᾶν 24,12

- ἀποσκευάζειν med. 47,26 89,26
 ἀποστερίσκειν. αἰσθήσεως ἀπεστέργυται 90,5
 ἀποστηρίζειν. med. (εἰς τι) 7,5 82,4
 ἀποστρέφειν 113,12
 ἀποστροφή 47,20. 21
 ἀποτάσσειν. ἐν τίνι τῶν διαφορῶν ἀποταχθῆσται (ἡ ψυχή) 3,2
 ἀποτείνειν. med. εἰς τι 92,16 107,12
 ἀποτελεῖν. pass. (δέντερος ἡχος) 66,13. 20
 ἀποτέμνειν. med. 98,2
 ἄποτος 71,26
 ἀποτρέπειν. med. 123,9
 ἀποφαίνειν. med. 9,1. 9. 30 12,31. 40 13,7
 saepe περὶ τίνος 87,11 92,38 108,35
 οὐτὶ 93,12 112,35 cum acc. e. inf. 9,18
 86,35 112,17
 ἀπόφασις 109,32 112,12 113,16
 ἀποφέρειν. pass. ἐπὶ τι 34,28
 ἀπογένετεύεσθαι 87,7
 ἀπόγρη 21,12 44,11. 19 51,19 al. ἀπογράσα
 αἰτίᾳ 88,4 ἀπογράσα δημὶ ἐστὶν ἡ δύναμις 96,12 ἀπογράντως 72,21
 ἀπτεσθαι 47,24 62,21 73,2 al. ἀπτεται ἀλλήλων τὰ πέρατα ἐστιν ἄμα 74,8 cf. 124,5
 (τῆς περὶ ψυχῆς θεωρίας) 8,38 (τῶν διωρισμένων) 108,18
 ἀπτικός (αἰσθησις) 44,33 (δύναμις) 80,12
 85,8 (αἰσθητήριον) 76,37 (σῶμα) 123,37
 (ζῶν) 124,3 τὸ ἀπτικόν 73,28 77,16
 85,6 τὰ ἀπτικά 74,16
 ἀπτός 47,25 70,12 sqq. 72,28 al. (ἐναντιώσεις) 47,28 78,33 79,31 sq. 122,31 125,15
 (ποιότης) 77,16 τὸ ἀπτόν 56,20 τῶν ἀπτῶν λεγομένων 73,32
 ἀπωθεῖν med. 79,9
 ἀραβίος Hom. 7,7
 ἀρα. ἄρα . . . ἡ οὖ 72,13 ἀλλὰ ἄρα γῆς 125,
 14
 ἄρα. οὕπω δῆλον εἰ . . . ἄρα 43,28 διηπορήσαμεν μήποτε ἄρα 80,5 ν. εἴπερ
 ἀράχνης 17,26. 31
 ἄργια. μεταβάλλει εἰς ἐνέργειαν ἐξ ἀργίας 52,18
 ἄργος. μηδὲν ἡ φύσις παρήγαγεν ἀργόν 6,10
 cf. 33
 ἄργυρον (γυμτόν) 19,11
 ἀρέσκειν. καθάπερ ἔρεσκε Πλάτωνι 2,19
 52,3
 ἀρετή (conī. τελειότητες) 2,1 ἀρεται τῶν κακιῶν μεσότητες 77,60 τὰ πάθη μετρη-
- θέντα γίνονται ἀρεται 107,16 (νοῦ syn. κατορθώματα) 88,18
 ἄρθρον grammaticē 116,23
 ἀριθμεῖν 50,31 59,16 120,17 μονάδα, εἰτα δυάδα είτα τριάδα 21,2
 ἀριθμητικός. ἡ ἀριθμητική 55,28. 114,26
 ἀριθμός 2,24 48,32 81,10 120,17 ὥπ' ἀριθμὸν ἄγειν 103,12 κοινὸν πλεόνων, πασῶν αἰσθήσεων 57,37 58,2. 3 81,22
 93,14 τὸν ἀριθμὸν ἐκ τῶν αἰσθητῶν δυνῆς ἐρανίζεται 116,7 cf. 81,27 Platoniconrum ἀριθμοὶ εἰδητικοὶ 11,25 12,14 22 eorum στοιχεῖα 12,14 (ἀρμονικοὶ) 19,20 20,16 Xenocriani anima ἀριθμὸς μοναδικός, κινοῦν ἑαυτόν 31,4 32,29 τῷ ἀριθμῷ ordine 4,11 ἀριθμῷ ἔν, πλείω (opp. εἰδεῖ, λόγῳ) 38,5 50,24 86,7 120,26 (τὸ αὐτό, ἔτερον) 76,27 16,33 ἀριθμῷ δέ τε πάντ' ἐπέοικεν vers. Pyth. 11,27
 ἀριστερός 57,34 121,11
 ἀρκεῖν 126,19
 ἀρμόδειν 25,8 intr. 30,4. 15 ἀρμονία ἀρμόζουσα ἑαυτήν 32,31 pass. 24,28 25,3. 9
 78,24. 22 al.
 ἀρμονία def. 24,30 expl. 25,4 τρόποι τῆς ἀρμονίας 25,11 animam λέγουσι τινες ἀρμονίαν 24,15 sqq. 32,27 πᾶς λόγος συμμετρία τις καὶ ἀρμονία 18,21 καθ' ἀρμονίαν κινεῖσθαι 20,15
 ἀρμονικός (ἀριθμοὶ) 19,20 20,16
 ἀρνησις 89,9
 ἀρτηρία 67,4. 14 sqq.
 ἀρτι 56,13 109,24
 ἀρτίως 103,3
 ἀρτος 52,11. 24. 25
 ἀρχαῖος (δόξα) 20,4 ἀρχαιότερος (φυσικοὶ) 87,19
 ἀρχειν. πρώτον ἀρχεσθαι 4,28 ἀπὸ ταύτης ἀρκτέον 20,2
 ἀρχή. (πλεοναχῶς λέγεται) 50,27 dist. τέλος, τελευτή) 114,30 121,6. 8 ἐξ ἀρχῆς 74,21
 116,7 117,27 ἀρχὴν ἀλλην, φανερωτέραν ποιησάμενον 38,35 44,7 98,9 (conī. στοιχεῖα) 33,32 λέγουσι τὴν ψυχὴν τὰς ἀρχάς 10,15 (τοῦ παντός) 87,29 τὰ φυσικὰ σώματα τῶν ἀλλων ἀρχαὶ 39,21 ἡ ψυχὴ ἐτέρων δυνάμεων καὶ ἔργων ἀρχὴ 45,22 (κινήσεως) 41,27. 33 τῶν γευστῶν ἀρχὴ τὸ ὑγρόν 71,22 ἀρχή τις ἡ καὶ ἡ βλη 71,23 Theophr. (opp. βλη) 107,22 (i. q. δύναμις) 44,26 78,32 (αἰσθητική) 64,31

- 120,6 (ποιητική) 99,26 ἐν τοῖς περὶ τῶν ἀρχῶν τῆς θῆς φύσεως 39,6 50,28, v. ind. loc. Arist.
- ἀρχηγός. τῶν νοημάτων 99,23
- ἀρχικός 122,1
- ἀρχῶν 87,9
- ἀσάφεια 19,29
- ἀσθένεια (τοῦ κατασχεν) 30,33
- ἀσθενής (αἰσθητός) 67,30 (πληγή) 95,3 (νοῦς) 113,22
- ἀσπάλαξ 81,8
- ἀσκησίς 68,14
- ἀσπίς 75,24
- ἀστήρ 13,32
- ἀστρον 60,3 123,30
- ἀστρονομία 1,14. 17 114,29
- ἀσύμμετρος (διάστημα) 57,19 τὸ ἀσύμμετρον 109,15
- ἀσύνετος 78,11 93,2 (λόγου) 107,9
- ἀσύνθετος 111,9. 14
- ἀσφαλτός 69,17
- ἀσώματος (ἀρχαῖ) 12,39 (μεγέθη) 74,34 (κίνησις) 99,6 (ψυχή) 27,18 Theophr. 108,2 Plato (φύσις) 10,24 11,20 Heracl. (πῦρ) 13,28
- ἀτάραχος 62,18
- ἀτελής. (ἡ κίνησις ἐντελέχεια) 18,25 108,17 cf. 36,25 112,27 (αἰσθητός) 122,12 (ζῶον) 124,19 τὰ ἀτελῆ (coni. πηρώματα) 113,5 τὰ ἀτελέστερα ζῶα 122,5 123,33 (ορρ. τὸ τέλειον) 15,13 49,2 99,32
- ἀτεχνῶς 17,38
- ἀτιμάζειν 19,31
- ἀτιμος 10,8 100,34
- ἀτομος. al. ἀτομοι Democriti 9,18. 26 13, 13 19,17 20,2 τὰ ἀτομα (?) 9,10 τὰ ἀτομα εἴδη 48,27
- ἀτοπία 18,9
- ἀτοπος 34,4 36,1 69,16 al. ἀτοπον sum acc. c. inf. 83,30. 26 ἀτοπώτερος 34,5 15,9
- ἀτρεμίζειν 115,22
- ἀύγη 105,31 106,7. 13
- ἀύγοειδής. Plato (ὄγημα) 19,33
- ἀύλητικός. ἡ αὐλητική 24,5
- ἄυλος. τὰ ἄυλα 115,6 (coni. ἀκίνητα) 22,37 (εἴδη) 110,6 114,32 115,8 εἱ τι ἄυλον παντελῶς καὶ ἀπλοῦν 96,7 Plato (φύσις) 10,24. 26
- αὐλός 66,16
- αὐξάνειν. τὸ αὐξῆσαι 44,12 pass. 44,15. 20 51,19 52,4 122,25
- αὔξειν 52,36 pass. 4,22 15,6 37,27 44,17 50,34 51,31
- αὔησις 15,30 34,35 39,31 122,23 al. (τῶν λίθων διμώνυμος) 41,34 (τρόπος τῆς κινήσεως 50,34)
- αὔητικός. τὸ αὔητικόν 4,18 45,29 αὔητικῷ εἰναι 52,34
- αὔστηρός. τὰ ἄγαν αὔστηρά 71,17 (όσμή) 68,25 (χυμός) 72,6
- αὐτάρκης 63,21 ὅτῳ μὴ αὐτάρκη τὰ εἰρημένα 15,6 πρὸς .. μᾶλλον ἔαυτῷ αὐτάρκης δ νοῦς 97,4 c. inf. 54,34
- αὐτοζῶον. Platon (expl.) 11,28 12,1
- αὐτοκινητός 106,30
- αὐτόκινητος 9,32 15,1 sqq. 106,31
- αὐτόδματος. τὴν γένεσιν αὐτομάτην ἔγειρον, τὰν ζῶων τὰ αὐτομάτως γινόμενα 26,28
- αὐτός. τοῖς βήμασιν αὐτοῖς eisdem 101,18 πρὸς τὰ ἔργα αὐτῆς πρὸ ἔαυτῆς 7,29 sic αὐτῶν 17,29 ἡ αὐτοῦ φύσις διοργενῆς τῇ ἐνεργείᾳ 99,34 ἡ ταῦτον δύναμις (ορρ. θατέρου) Platonice 11,8
- ἀφαιρεῖν 8,21 med. τι 61,4 111,17 τινά τι 122,10 τινάς τι 14,11 16,6
- ἀφαιρεσίς. τὰ ἀφαιρέσει λεγόμενα expl. 114,10 τὰ τῇ ἀφαιρέσει λεγόμενα 116,1 τὰ ἐξ ἀφαιρέσεως λεγόμενα 96,30. 34. 39 114,31 τὰ κατὰ στέρησιν καὶ ἀφαιρέσιν νοητὰ 111,20
- ἀφάλλεσθαι 65,33. 34
- ἀφανής 6,8 30,21 44,8 61,28
- ἀφή etymol. 125,10 περὶ ἀφῆς 72,11 sqq. 122,28 sqq. 125,4. 34 sqq. ἀφή κατὰ παραθεσιν, κατὰ ἀντιληψιν 74,32 sqq. (τῶν ἀφύχων, τῶν ζῶων, τῶν φυτῶν) 124,4 sqq. ἡ πρώτη ἀφή expl. 75,6 (πρώτη τῶν αἰσθήσεων τῷ ζῶψ ὑπάρχουσα) 125,36 cf. 122,28 44,30 (ἐσγάτη τῶν αἰσθήσεων) 44,17 (ἀναγκαιοτάτη τοῖς γενητοῖς ζῶοις) 124,1 (σωματκωτάτη τῶν αἰσθήσεων) 76,32 (πλείονς ἔγειρι διαφοράς) 57,24 ἡ γεῦσις ἀφή τις 70,12 sqq.
- ἀφθαρσία 37,27 103,25 104,24
- ἀφθαρτος 18,28 102,18 Theophr. 102,28 108,26
- ἀφιέναι (λόγον) 48,21 οὖν ἀφίενται τῶν ἀρχῶν 14,14 ἀφεμένῳ (νῷ) τῆς αἰσθήσεως 97,3 τὰ τεχνικὰ ἀφείσθω 39,29

- ἀφιστάναι (τὸ εἰδός τῆς ὄλης) 8,7. 35 ἵσον
ἀφεστάναι 77,11 γεωμετρία καὶ ἀριθμη-
τική . . ἀφεστήκαστι τῆς φυσικῆς ὄλης
114,26 τῆς . . ὄλης οὐκ ἀποστήσονται
7,26 cf. 116,2 n.
- ἀφορίζειν med. 32,32 49,11 21,12 ἀφωρι-
μένος 76,18 79,10 94,26 97,21 126,12
- ἀφορμή 1,9 2,1 (conī. ἐπιβάθμρα) 117,
12
- ἀφροιμίαστος 105,32
- ἀφροσύνη 88,20
- ἀφρων 34,13 Plato (ξυμβούλω) 106,21
- ἀχρονος (μεταβολα) 29,17 ἀχρόνως 21,22
- ἀχρούς 60,34 77,13 83,8 (οἰκεῖον χρώμα-
τος) 60,36
- ἀχρωμάτιστος 59,20
- ἀχώριστος 6,37 8,5 17,24 43,29 73,11
105,28 121,7 (τινάς) 108,30
- ἀψευδής 112,20
- ἀψιφος 60,34 64,22. 26 77,14 83,8
- ἀψυχος 77,36 78,34 79,31 124,4. 11 (σώ-
ματα) 92,20
- βαδίζειν 109,8. 35. 36
- βάθος 74,6 124,31
- βαίνειν (ἡ πρώτως αἰσθησις) ἐπὶ τοῦ πνεύ-
ματος βεβηκυῖα τοῦ πρώτως αἰσθητικοῦ
86,32
- βάλλειν (ἐγγύει, πέρρω τῆς ἀληθείας) 23,24
- βάπτειν 129,30
- βαρύνειν pass. 78,8
- βαρύς (opp. κοῦφος) 57,27 72,20. 31 80,8
(opp. δέινος, de sono) 24,20 66,4 sqq. 79,
34 (δέσμη) 94,39
- βαρύτης 72,23
- βασιλεύς 81,9
- βέβαιος. τοῦτο ἡμῖν βεβαιώτερον (?) 101,9
- βεβαιότης 18,16
- βεβαιοῦν 6,33 med. 57,10 103,16 cf.
101,9 n.
- βῆξις 67,6. 12
- βία. ὁ μουρένου βίᾳ 17,11 βίᾳ κινήσεται
16,1. 3 117,31
- βίατος (πληγή) 95,2 (χλνησις) 15,37 16,1.
5 17,2 (ψύχος) 71,10. 14 βίαιον ἀπαν τὸ
παρὰ φύσιν 22,35
- βιβλίον. βιβλίοις γεγραμμένοις 85,36
- βίος 81,9 101, 14
- βλαβερός 88,4
- βλάβη 65,12. 13 71,9
- βλάπτειν. (τὴν ὅψιν) 68,37 τὰ βλάπτοντα
124,8
- βλέφαρον 69,30 70,5
- βοήθεια 9,23
- βοηθεῖν. ταῖς ἑλλείψειν 8,16 λόγους βοη-
θοῦντας 52,5
- βούλεσθαι. τὸ εἰδός φύσις τις εἶναι βούλε-
ται 3,35 cf. 4,1 οὐν βούλεται εἶναι ἡ
σάρξ 73,24 βουληθεὶς θεωρεῖν 55,22
- βουλεύεσθαι 36,29 (?) 36,37 118,32
- βουλευτικός. τὸ βουλευτικόν 119,33
- βούλησις 36,36 47,13. 15 113,24. 26 119,
9. 13 (dist. ὅρετις) 121,32 sq.
- βράγχιον 66,22
- βραδύς 66,10
- βραχύς. βραχέως τῇ λέξει 108,9
- βροντή 79,17 126,3
- βωμός 5,13

- Γάρ elliptice 67,21 73,5
- γαστήρ 42,7
- γε. ἀ γε explicative 4,21
- γεγωνεῖν 64,7
- γελοῖος 4,14 25,13 27,25 48,24 γελούστε-
ρον τῶν μάθων 26,35 εἰ δεῖ γελοῖον λέ-
γειν τὸ ἀδύνατον 34,1
- γένεσις. ἀπὸ γενέσεως ἄχρι φθορᾶς 122,23
(dist. τελείωσις) 112,33 γενέσεως αἰτία
53,7 115,20 (αὐτομάτη, ἐκ τέχνης πεπο-
ρισμένη) 50,7 (ἐξ ἀλλήλων) 50,22 Theophr.
πῶς ἡ γένεσις (τοῦ νοῦ) 102,27 107,26
ἐν τῇ πρώτῃ γενέσει 107,36 — δια θητὰ
καὶ ἐν γενέσει 42,3 50,10. 17
- γενετή 116,3
- γενητός (ζῶν) 73,22 123,4. 12 124,1 125,
2. 21 (conī. φθαρτόν) 122,22
- γενικός (φύσις) 48,14
- γεννᾶν 4,22 41,36 44,21 45,11 51,25 53,9.
10. 23 122,23 123,12. 14 125,27
- γεννητικός. τὸ γεννητικόν 45,30 (conī
θρεπτικόν) 117,24 (μέρος τῆς ψυχῆς)
45,9 (ψυχή) 53,24 (δύναμις τῆς ψυχῆς)
54,1 (σῶμα) 53,6 (ζῶον) 53,21 123,16
(έτερων τοιούτων) 118,6
- γένος expl. 3,22 διχῶς ἔκαστον λέγεται
γένος 2,39 νοήματα ἡμέτερα ἦν τὰ γένη
33,37 τῆς περὶ γενῶν καὶ εἰδῶν θεωρίας
οἰκειότερα 4,10 (dist. εἴδη) 55,8 88,31

- (εονι. φύσις) 55,22 72,33 (κοινόν) 48, 9. 12. 25 ὁν γένος οὐκ ἔστι 61,14
 γεύεσθαι. τινός 70,33 72,2 76,28 125,31
 γεῦσις. περὶ γεύσεως 70,12 sqq. expr. 84, 18 (οἷον ἀφῆ τις) 68,9 124,15 (ἀπασα δι' ἀφῆς) 47,34 — 57,24 62,25 66,30 84,20 126,17 et saepe.
 γευστικός (δργανον) 72,9
 γευστός 47,25. 34 68,5. 26. 27 69,2 79,20 περὶ τοῦ γευστοῦ 70,12 sqq.
 γεώδης 51,8
 γεωμετρεῖν 55,23
 γεωμετρία 1,14 95,24 114,11. 26 116,4
 γεωμετρικός (θεωρήματα) 95,25
 γεωργία 8,16.
 γῆ 60,29 80,19 sqq. 115,26 (δεὶ κάτω κινεῖ- ται) 16,10 (μέρικται μάλιστα τῇ ἀφῇ) 80,24 (μάλιστα ἀναίσθητος τῶν στοιχέων) 122,35 ἐκ τῶν ἡμετέρων μερῶν δσα γῆς ἔστι πλείονος 122,35 125,19
 γιγγλυμός 121,12. 13
 γίνεσθαι (opp. εἶναι) 39,13 115,21
 γιγνώσκειν 87,31. 32 88,1. 2. 7 93,3 114,4 (ἀρθρόν) 89,2
 γλαφυρός. γλαφυρωτέρως 13,10
 γλυκός. τὸ γλυκό 72,4. 5 81,36 sqq. 85,2. 12 sqq. al. (χυμόι) 68,20 (δρματι) 68,21
 γλύκμα 59,23 92,37 124,30 33
 γλώττα 54,23 66,30 67,5 71,1. 2. 37 72,1 76,20 85,34 89,5 126,20
 γνωματεύειν 82,16
 γνώμη 28,1
 γνωρίζειν 33,3 sqq. 22 81,27 83,2 87,17. 30 94,6. 22 110,32 111,32
 γνώριμος 5,9 88,24
 γνώρισμα 68,17
 γνώσις 1,11 13,4 14,5 (i. q. γνώμη) 109,1
 γνωστικός (δύναμις) 12,32
 γνωστός 82,33
 γονή. (πάντων ὑγρά) 13,34
 γοῦν 13,16 34,10 38,2. 26 saepe
 γράμμα 97,23
 γραμματεῖον 97,52. 23
 γραμματικός. ἡ γραμματική 55,28
 γραμμή 97,13 114,10 (ἐκτεινομένη, κλωμένη) 96,21 στιγμῆς κίνησις γραμμὴν ποιεῖ 31,15 (λέγονται ἀπτεσθαι κύκλου) 74,35 (αἱ ἐκ τῆς περιφερείας) 86,20 (δυνάμει διαιρετόν, ἐνεργείᾳ ἀδιαιρετόν) 110,7
- γράφειν. *ringere* 43,2 89,13. 19 *scribere* 19,23 85,36 97,22. 23 100,20. 21 106,28
 γραφικός (τέχνη) 84,28
 γυμνασία 68,14 95,11. 15
 γύψ 67,32
- Δακτύλιον 77,30 92,19 124,33
 δέ. εἰδος ἀγώντον μὲν τοῦ φυσικοῦ σώματος, οὐχ ἢ δὲ φυσικὸν σῶμα ὑπάρχον αὐτῷ 8,18 καὶ τὸ ζῆν δέ 36,37 et sic saepe — in apodosi post ὥσπερ . . . οὗτω δὲ ἄρα 69,34 οὗτω δὲ καὶ 96,22 οὐχ ὕμιοις δέ 72,2
 δεικνύναι. δεῖξει δ λόγος 54,9 δεῖξει ταῦτα τὰ ἐν τοῖς Περὶ τῆς αἰσθήσεως 70,7 ἐδείχθη ἡ φαντασία c. part. 90,30 δεικτέον 16,26
 δεῖν. οὐ λέγει ἐν ἀμφω καὶ ταῦτὸν δεῖν εἶναι 85,18 φησὶν ἀπαθῆ δεῖν αὐτὸν (τὸν νῦν) εἶναι 105,23
 δεινός 89,15
 δεῖος. Ήσω. 27,27
 δεκάς 111,12
 δεκαχάς 42,18
 δεκτικός 46,21 55,21 60,34 77,29 83,27 94,15 105,24
 δέλεαρ 106,20
 δένδρον 2,41
 δεξιός. ἐν δεξιᾷ 57,33 τὰ δεξιά 121,8 11,14
 δέρμα 81,8. 10
 δερμός 68,16 108,29
 δευτέρως 59,15
 δέγγεσθαι 43,9 46,15. 36 70,29 71,19 100, 23 104,14 (ὅ κηρὸς τὴν σφραγῖδα, τὸ σημεῖον) 92,34. 35 124,31 (ἡ αἴσθησις siim. τὰ εἰδῆ) 11,18 86,17 122,34 (τοὺς ἀποδεδομένους λόγους) 48,17.
 δῆλος. δῆλον ὅτι, δῆλον ὡς, δῆλος ἔστιν c. part. saepe δῆλη ἔστιν ἡ φύσις ὅτι 81,15 δῆλον ἐκ 43,6 94,34 δῆλον δέ, ὅτι *inde quod* 45,32 ὅτι . . δῆλον ποιοῦσιν αἱ ἐπιθυμίαι 47,30 δῆλον δέ· οὐ γάρ 90,10 δῆλοῦ 44,2 48,13. 24 65,37 67,28 73,34 δῆλωσις 44,36
 δημιουργεῖν (ὅ νοῦς, opp. πάσχειν) 99,25
 δημιουργία 99,19
 δημιουργός. Plato 11,15 20,10
 δήπουθεν 46,30

- διά. διὰ σφοδρότητα πληγείς 65,1 τίθησιν
διὰ τῆς μνήμης 99,8 διὰ τοσούτων εἰρή-
σθια 2,26
- διαγινώσκειν 68,1 69,25 126,17
- διεδιδόναι 124,29,38
- διεδόσις 28,10 64,18
- διαδοχή. ἐκ διαδοχῆς ἀποπαλλόμενος 65,30
- διαδύνεσθαι. (διὰ παντὸς τοῦ σώματος) 9,18
- διάθεσις 55,32
- διαιρεῖν (ὁ νοῦς, *logice*) 99,6 109,34 (τὰ
μέρη τῆς ψυχῆς, *conī.* χωρίζειν) 109,30
pass. (τὰ φυτά) 45,32 (γένος εἰς εἰδὴ)
3,31 saepe διηρημένος (opp. ἀδιαιρέτος)
86,9 sqq. ταῦτα ἔξωθεν διηρήσθω 8,32
med. 5,32 διαιρετός 86,12 110,6 sqq.
(κατὰ συμβεβηκός) 110,28 sqq. διαιρετόν
55,15 57,14 69,2
- διαιρετις 38,14 (opp. σύνθεσις) 109,31,32
κατὰ διαιρετόν (opp. συνθέτον) 2,19
- διαιτᾶν. τινὶ 52,22 (med.) 66,22 126,16
- διακονεῖν 42,6 425,9
- διακόπτειν pass. 38,4,9
- διακρατεῖν τὰς ἀντικειμένας ῥοπάς 51,
14
- διακρίνειν (dist. συγκρίνειν, ἡ φυσικὴ δύ-
ναμις τὰ στοιχεῖα) 10,31 *distinguere* 71,
39 73,14, 25 88,16 90,18 91,25 97,14
- διακεκρίθω (opp. ἡπορήθω) 76,31 sim.
2,38 29,6 45,25 61,6 (ὁ λόγος) 58,26
(τὰ προβλήματα) 3,21
- διαλαμβάνειν. ἄγωθεν περὶ τοῦδε διαλη-
πτέον 122,27
- διαλανθάνειν 73,39 80,10
- διαλέγεσθαι 35,16 104,30
- διαλείπειν 50,22
- διαλεκτικός 7,30. 31 8,4
- διαλεκτος 66,30
- διαλλάχτειν. διηλλάχθαι τινός *diversum esse*
37,29
- διάλογος. ἐν πολλοῖς διαλόγοις (*Platonis*)
19,23 ἀνέθηκε τὸν διάλογον 20,5
- διαλύειν (ἀπορίας) 86,1 72,21 (dist. ἀπο-
ρεῖν) 101,37
- διαμαρτάνειν. *errare* 64,14 93,12 112,17.
18 (τῆς ἀληθείας) 89,34
- διαμάχεσθαι 91,20 120,9. 21
- διαμένειν 50,20 65,16
- διάμετρος 109,16
- διαμονή (conī. σωτηρία) 123,34
- διαγέμειν. ταῖς δόξαις διενεμήθησαν 9,5
- διανοεῖσθαι 27,25 102,3. 4 (conī. ὑπο-
- λαμβάνειν) 94,28 (τι) 100,20 118,12
(περὶ τινος) 101,8 109,19 118,9 (dist.
νοεῖν) 30,24 sqq.
- διανόησις 11,18
- διανοητικός. ἡ διανοητική 48,3 (ψυχή)
113,14 (ὅρεξις) 113,23
- διάνοια (syn. νοῦς, νόησις, δύναμις λογική)
88,15 (conī. νοῦς) 118,19 (conī. λόγος)
87,18 (dist. φαντασία) 88,28 (dist. αἴ-
σθησις) 35,8 116,27 (πρακτική) 119,4
(ἐπὶ τῶν ἀλόγων) καταχράμεθα τῷ τῆς
διανοίας ὀνόματι 88,26 τὴν διάνοιαν ἐπι-
ζητῶν τὴν Σενοκράτους 31,3 105,18
- διαπέμπειν (ἀπὸ Φάρους) 74,32 sim. 69,4
86,6
- διαπορθμεύειν (τὸ διαφανὲς τὸ χρῶμα τῇ
ὅψει) 62,11
- διαπνεῖν pass. (conī. σκίδναται, διασήπεται)
37,12
- διαπορεῖν 80,4 102,17 105,16 108,12 22
- διαριθμεῖν διηρίθμηται 2,35 33,22 36,
36 93,23
- διαρρήδην 28,28 30,5 41,13 100,13 105,
23,30
- διασαφεῖν 10,4 13,14 53,36 διασαφητέον
47,35 53,36
- διασήπεσθαι 37,12
- διάσπαν 117,20 διασπασθήσεται (τὰ στοι-
χεῖα) ἐπὶ τὰ ἀντικείμενα 51,12
- διασπείρειν. τὰ μέλη τῶν ζώων διεσπαρ-
μένα 109,13
- διάστασις 117,8
- διαστέλλειν med. (τὰ σηματινόμενα) 56,39
- διάστημα 8,22 57,19 sqq. 60,31 111,17
114,25 (σωματικόν) 22,2
- διαστροφή. τοῦ λόγου 107,18
- διασώζειν 14,24 pass. 123,9
- διατέμνειν pass. 38,2
- διατελεῖν. διατελεῖ ζῶντα καὶ κινούμενα
38,17. 21
- διατήκειν pass. 79,19
- διατηρεῖν 92,1
- διατηρητικός. τὸ ἐνεργεῖν διατηρητικὸν
ἐστι τῆς φύσεως τοῦ ἐνεργοῦντος 18,21
- διατιθέναι pass. 1,20 89,16 (conī. πάσχειν)
46,24
- διαφαίνεσθαι 61,31
- διαφανής expl. 59,10 sqq. (κοινὸν πάθος
δέρος καὶ δότας) 62,28 69,8 127,17 65,
4. 5 70,17 (δέχεται τὰ χρώματα) 70,30
(οὐκ ἀλλοιοῦται) 75,17 τὸ κατ' ἐνέργειαν

- διαφανές 25,13. 15 59,6 ἥλιος, φῶς δύο
ἐντελέχειαι τοῦ διαφανοῦς 26,19
- διαφέρειν τινος 85,12 100,13 σαερε διαφέρει
οὕτως ἡ ἐκείνως 8,11 οὐ λίαν τῷ λόγῳ
διοίσει 53,22 διαφέρουσαι ἀγγελαι 85,30
περὶ δύναμος οὐ διοισθεῖσαι 18,32 δια-
φερόντως 7,29
- διαφεύγειν 63,25
- διαφθείρειν 126,9 διέφθαρται (opp. ἔστι)
40,22
- διαφορά 18,20 57,25 72,8 al. (ἐν τινι) 84,
37 98,20 (πρός τι) 36,33 40,1 85,27 91,
29 94,3 τῇ . . διαφορά διαφέρειν 85,1
τὴν διαφορὰν ὑπάρχειν ἐν μόνῳ τῷ πόρ-
ρωθεν καὶ ἐγγύθεν 74,28
- διάφορος (δυνάμεις) 37,22 διάφορον τὸ
πάθος ἡ ὡς πάσχει τὰ ἄψυχα 77,36
- διαφυγάνειν 21,28
- διαφυλάττειν 52,35 93,20
- διαφωνία 91,3
- διαχεῖν pass. (eoni. θρύπτεσθαι) 64,24 65,12
- διαψεύδεσθαι 81,3 93,11. 18 112,15
- διδασκαλία 95,15
- διδάσκειν 17,16 41,19 46,24 al. οὗτοι τι
διὰ λόγου διδάσκουσιν 2,12
- διδόναι concedere 14,16 (?) 34,4
- διείργειν 75,4
- διελέγχειν 20,2 (τὸν Εενοκράτους ὄρισμόν)
31,1 διελήγεται 24,21
- διεξιέναι 21,11
- διέξιδος 100,8 110,21
- διερός 74,9
- διέρχεσθαι. τὴν παραδοθεῖσαν ιστορίαν δι-
ελήλύθαιεν 14,26
- διευρύνειν med. 69,36
- διήκειν (διὰ πάντων τῶν ὅντων) 1,20 (διὰ
παντὸς τοῦ κόσμου) 35,27 (διὸ δῆλης ψυγῆς)
68,18
- διηγήσις vox non Aristotelica 62,31 70,18
- διικνεῖσθαι 73,6 77,34 124,29
- διιστάναι distinguere 45,35 46,2 111,1
διαστήσασθαι τὴν ἐκάστου τῶν εἰρημένων
φύσιν 95,33 διαστάμενα φυτὰ ὑπὸ τῶν
βροντῶν 77,17 διεστηγέναι πρός τι 23,
36 διεστηκάς διεστώς 37,9. 15. 17 85,
14 94,2
- διισχυρίζεσθαι 109,2
- δικάζειν τινί 86,37
- δίκαιος. δίκαιον c. inf. 53,23 δικαίως 20,6
δικαιότερον 53,24
- διοικήσειν 37,5 (τὸν νοῦν τῶν ἀλλων) 37,26
- διορᾶν. οὐ πολλὴ ῥάστωνη διιδεῖν 29,7
- διορθοῦσθαι τὸ ἐνδεές καὶ ἐλλεῖπον τῆς
ὑλῆς 8,15
- διόρθωσις 101,15
- διορίζειν. διορίζοντες τοῖς τόποις τὰ μέρη
3,14 διώρισται τὸ ἔμψυχον τοῦ ἀψύχου
τῷ ζῆν 44,9 46,11 διωρισμένον (opp.
συνεχὲς) ποσόν 11,22 111,12 — *definire*,
statuere 38,35 108,18 (ὁ λόγος) 54,18
119,34 med. 12,8 (περὶ τινος) 13,3 51,27
(acc. c. inf.) 103,14 τύπῳ διώρισται,
ἀκριβῶς δὲ οὕτω 43,21 διοριστέον 2,18
41,25 56,2 al.
- δίσμος vox non Aristotelica 62,32 69,9
70,18
- διοχλεῖν pass. 37,28
- δίπηχυς. τὸ δίπηχον 15,23
- διπλός 3,4 41,3 50,16
- διπλούς 96,29
- δίπους 89,3 119,11
- δισσαχῆ Plato 20,12
- δισσός 50,11. 12 63,2 65,28 71,15 81,35
118,8 120,29
- δίχα 114,27
- διχῶς 2,39 15,18. 26 46,12 sqq. 54,3. 5 84,
20 89,37 110,5
- δίψα def. 47,32
- διώκειν (opp. φεύγειν) 79,4 113,2 sqq. 118,
10 120,23 121,24 124,23 126,18
- διωκτός 113,37
- διωξίς (opp. φυγή) 113,18 117,31
- διγματίζειν 17,1
- δοκεῖν. διηγάνειν δοκοῦμεν 75,5. 7 δοκοῦσι
ἐνεργεῖν 92,6 al. τὸ δοκοῦν ἐναργές 88,
39 107,2 ἡμῖν ἔδοκει μὴ εἶναι τὴν ἀφήν
ἐν σαρκὶ 85,5 ὡς μικρῷ πρόσθεν ἔδοκει
87,14
- δόξα expl. 90,24 (εἰδος τῆς ὑπολήψεως) 88,
31 (ἔξις κριτική) 89,33 (dist. φαντασία)
90,17 ἡ τῶν ἀληγων ζώων ὅρεξις δόξαν
οὐκ ἔχει 121,30. 32 (ὅρθη) 88,18 (ἰσχυρὰ καὶ
ἀργαλα) 20,3 (τῶν παλαιῶν) 8,39 — *Pla-*
tonicorum (dist. νοῦς ἐπιστήμη αἰσθησίς
12,7 sqq.
- δοξάζειν 89,6 90,22. 25 91,13
- δοξαστικός. ὑπολαβεῖν δοξαστικῶς 88,34
- δορυφορία 49,6
- δούρειος Plato (ἴππος) 4,15
- δρᾶν. ἡ τοῦ δρῶντος ἐνέργεια ἐν τῷ πάσχοντι
69,16
- δράττεσθαι 111,19

δριμύς 71,16 72,6
 δρομεύς 45,15
 δυάς 21,3 48,33 111,12 Platonicorum (πρώτη) 11,30.33 12,8 (ἀδριστός) 12,15
 δύναμις. δυνάμεις τῆς ψυχῆς enumerantur 47,10 θρεπτική def. 53,87 sqq. 47,10.11 53,27 104,18 117,29 sqq. al. ζωτική 26,26 φυτική 38,22 44,11.19 αἰσθητική 41,8 44,27.33 92,2 94,35 97,1 104,19 al. ή πρώτη δύναμις ή αἰσθητική 82,2 86,24 ἀκουστική 77,15 (ἀκτικαλ) 80,11 καταληπτική 34,29 κριτική 80,10 116,27 γνωριστική 34,29 γνωστική 12,32 δρεπτική 17,39 36,29 104,19 117,35 sqq. 120,7 κινητική 34,28 103,12 (κατά τόπου) 41,8 47,10 διανοητική 47,11 λογική 49,4 88,10.31 θεωρητική 46,3 νοερά 27,3 νοητική 113,29 φανταστική 82,2 86,24 δύναμις τοῦ αἰσθητηρίου 78,19 (τῆς ἀφῆς) 80,5 (τοῦ λόγου) 6,12 δύναμις τις περὶ τὴν ἀλήθειαν 10,3 δύναμιν ἔχειν πρός τι 111,27 δυνάμει (opp. ἐνεργείᾳ) 2,40 77,1 86,13 115,15 τὸ δύναμει 43,9 (οὐχ ἀπλῶς λέγεται) 55,17 sqq. τὰ συγκείμενα ἐκ τοῦ δυνάμει καὶ τοῦ ἐνεργείᾳ 100,17 τοῦ δυνάμει πρὸς τὸ τέλος προαγωγή 39,10 δύνασθαι. ὅπερ τῇ αἰσθῆσι τὸ ἥδο, τοῦτο τῷ νῷ δύναται τὸ ἀγαθόν 113,6 δύνατός. δυνατόν c. inf. 1,2 48,12 70,2 84,22 λέγεται δυνατόν εἶναι βαδίζειν ὃ τι βαδίζει καὶ δλως δυνατόν εἶναι ὅτι ἥδη ἐστὶ κατ' ἐνέργειαν 42,30 δυσδιόριστος 29,24 δυσθήρατος 92,13 δυσκάθεκτος 38,9 δυσκολαλεῖν. οὐ χρὴ δυσκολαίνειν 47,17 δυσκολός. δυσκολὸν καὶ πλάσαι 37,34 δύσκριτος 83,4 (coni. δυσδιόριστα) 29,24 δυσπαθής. δυσπαθεστέραν (τὴν αἰσθησιν) τῶν δργάνων 105,9 δυσπαραμύθητος 106,21 δύσφραστος 100,7 110,30 δυσώδης 69,25 116,6 δυσωπεῖν. δυσωπεῖ ἡμᾶς ὁ λόγος 74,24

Τάν 65,11

ἐαυτοῦ. τὰ καθ' αὐτὰ ὑπάρχοντα 2,14 5,25 expl. 58,30 μόνη καθ' ἐαυτήν 85,35

τὰς ἐνεργείας ἐαυτῆς 7,4 ἐαυτοῖς nobis 89,17 ἐγγίνεσθαι 7,33 49,10 78,11 89,30 95,17 106,10 109,23 ἐγγύθεν 74,28 123,5.32 ἐγγύς. τῷ ἐγγίστα χρῆται (ἢ ἀστρονομία) 1,17 ἐξ ἀπλοῦ σώματος ἢ ἐγγύς ἀπλοῦ 122,30 ἐγείρειν 7,22 ἐγκαθιδρύειν. ἐγκαθιδρύται 85,8 ἐγκαλεῖν. ἄγνοιαν ἐγκαλῶν Ἀριστοτέλει 6,15 101,36 (?) ἐγκατάλειμμα (τῶν αἰσθητῶν) 28,17 90,2 93,20 ἐγκατοικίζειν 107,21 (Plato) 26 ἐγκατοικοδομεῖν pass. (ἄήρ ἐν τοῖς ὁσίν) 64,16. 22 67,16 75,18 79,34 ἐγκεραννύναι med. 80,20 ἐγκρατής 118,25 ἐγρήγορσις 117,26 (οἶον ἐνέργεια) 41,4 (ἐντελέχεια) 43,15 ἐγχεῖν 19,11 ἐγώ. τὸ ἐγώ (dist. τὸ ἐμοὶ εἶναι) 100,18 sqq. ἐδαφος 17,34 sqq. ἐδάθιμος 42,13 ἐθος 58,11 εἰ c. opt. in apod.: praeſ. ind. 57,18 71,29 75,30 124,21 fut. ind. 3,1 4,7 5,13 al. ind. c. ἀν 73,3 καν εἰ c. opt. 85,15 εἰδέναι. τὰ πράγματα δεῖ εἰδέναι διαφέροντα 18,36 ή γενοῖς λευκόν οὐκ οἰδεν 85,3 εἰδητικός ἀριθμός Platonicorum 11,25 12,14. 22. 24. 27 εἰδικός. εἰδικώτερον τὸ πῦρ 51,38 εἰδοποιεῖν 34,20 εἰδοποιός 76,34 εἰδός (dist. γένος) 3,34 18,33 cf. 119,8 (ψυχῆς) 3,49 (τῆς κινήσεως) 50,30 (τῶν χυμῶν syn. διαφορα) 72,3 (ζώου) 125,2δ (syn. λόγος, coni. λόγος) 3,36 23,5 (coni. τὸ τι ἦν εἶναι) 22,5 (coni. ἐντελέχεια) 40,2 (coni. μορφή) 40,37 (dist. βλη 23,4 115,22 expl. 39,9 (dist. βλη, τὸ ἐξ ἀμφοῖν) 39,5 sqq. 42,34 (opp. τὰ κατὰ στέρησιν) 111,33 (τὰ ἀτομα) 48,27 (τὰ ὄντως) 8,30 (τὸ μάλιστα) 112,2 (νοητά, αἰσθητά) expl. 115,36 116,1 (ἔννυλα) 97,37 98,1 99,3 115,6 τὰ εἰδη τῶν αἰσθητῶν ἀναμάττεσθαι sim. 54,8 57,4 64,30 91,37 saepe (τῶν νοητῶν) 86,17 εἴδει cf. ἀριθμῷ — τῷ εἰδει ἀδιαιρετον (opp. κατὰ

τόπον) 110,15 ἐπὶ τῶν αὐτῶν τῷ εἶδει κατὰ τὴν ὅλην δι μερισμός 103,27 εἶδος ἡτοι φυσικὸν ἢ μαθηματικὸν ἢ τεχνικόν 8,25 φύσις τις εἶναι βούλεται καὶ μορφή 3,34 (αἴτιον τοῦ εἶναι καὶ τοῦ ἐν εἶναι) 42,19 τὰ εἶδη ἔστι τὰ ὄντα 115,19 sqq. τὸ εἶδος τοῦτο ὡς δύνασθαι τέμνειν 42, 20 (ἡ ψυχή) εἶδός τι ἐπὶ τοῦ ζώου 40, 37 εἶδος εἰδῶν 115,29 μόνος εἶδος ἀκριβῶς, μᾶλλον δὲ οὗτος (δι ποιητικὸς νοῦς) εἶδος εἰδῶν 100,32 εἶδη Platonicorum 11,26, 27
εἰκάζειν 5,29
εἰκός εἰκότως. cf. ἑοτεναι
εἰκτικός 92,36
εἰκών 12,22 50,18 109,24
εἰλικρινής. εἰλικρινῶς 57,20
εἶναι. τὸ εἶναι δεκαχῶς 42,18 ἐκάστῳ ἡμῶν τὸ εἶναι παρὰ τοῦ ἐνὸς (νοῦ) ἐκείνου ἔστιν 103,31 τὸ εἶναι (τινῶν) ἔτερον (opp. τῷ ὑποκειμένῳ ταῦτόν) 78,16 cf. 83,36 τῷ εἶναι (coni. κατὰ τὸν λόγον, τῷ λόγῳ opp. τόπῳ καὶ ἀριθμῷ) 87,10 117,15 δῦνωρ ετ ὅδατι εἶναι sim. dist. 95,35 sqq. τὸ μᾶλιστα ὄν 112,2 τὸ τι ἦν εἶναι 5,2 112,19 113,4 (coni. εἶδος, λόγος, δρισμός) 3,24 22,5 96,8 114,20 δ λόγος τοῦ τι ἦν εἶναι 96,7 112,15
εἰπερ elliptice 36,25 εἰπερ ἄρα elliptice 30,2 31,13 33,26 74,28 110,17
εἰς. ἐνεργεῖν εἰς τι 81,34 ποιεῖν εἰς τι 83,9
εἰς. δεκαχῶς τὸ ἐν εἶναι 42,18 (τῷ ἐφεξῆς opp. τῷ συνεχῇ εἶναι) 20,33 sqq. cf. 111, 6 sq. ἐν εἶδει (opp. ἀριθμῷ) 50,20. 25 120,24 τὸ ἐν παρὰ τοῦ εἰδούς 42,17 δ πληγεῖς εἰς ἀήρ 63,36 64,9 sqq. 124,34. 37 εἰς γίνεται μετ' αὐτοῦ 99,18
εἰσαγγελεῖς 87,8
εἰσαγγελία 81,3 82,3 85,6
εἰσαγγέλλειν 80,34 86,30
εἰσδυντις 65,3
εἰςέλκειν 9,25. 26
εἰςέλέναι 17,2 64,32. 34 67,1 al.
εἰςκομιζεῖν pass. 60,26
εἰσοικίζειν. εἰς τὸ σῶμα τὴν ψυχὴν εἰσοικίζειν 24,1
εἰςπνεῖν 66,29. 35 67,18. 19
εἰςφοιτᾶν 24,7. 8
εἰσω 72,14 74,23 78,37 al. (τῆς σαρκός) 72, 37 τὸ εἰσω αἰσθητήριον 77,7
εἰτα. *præterea* 90,8 πρῶτον .. εἰτα 2,29

I INDEX

πρότερον .. εἰδ' οὕτω 41,11 πρῶτον .. εἰδ' οὕτω 49,14 54,4 60,29 71,27 συνιστάντες .. εἰτα 87,29
εἰωθένται. δι πολλάκις εἰώθαμεν λέγειν 43, 35 τὰ λέγεσθαι εἰωθότα 116,31
ἐκ. τριγῆς τὰ ἐκ τῶνδε ὡς ἐνυπαρχόντων 40,15 ἐκ ποιας (ψυχῆς) λέγεται ζῆν 35,5 (ἢ κατάψυχες) σώζει τὸ ζῶον ἐκ τῆς ἀναπνοῆς 14,25 γένεσις ἐκ τέχνης πεπορισμένη 50,8 ἐκ τῶν δύναμάτων κομψεύονται 14,22 οὐκ ἐκ παντὸς μορίου τὸ ζῶον ἀκούει 64,21 οὐκ ἀκριβεῖ ἢν τις χρῆστο σημειώῃ ἐκ τοῦ γίνεσθαι .. 72,38 δσα τῶν ζῶντων ἐξ ἀπλοῦ σώματος 122, 30 123,1
εἰκδηλος. εἰκδηλον γίγνεται 7,13 65,21 ἐκδηλοτέρα 64,4
εἰκδιδόνται. σύνοψιν ἐκδεδωκάς 16,30
εἰκεῖθεν 14,35 57,2
εἰκθλίβειν 9,21
εἰκναλεῖν. med. εἰς δργὴν 7,10 τὴν ψυχὴν εἰς ἐπίκρισιν 17,29 pass. (αἰσθησις, φαντασία) 92,4
εἰκναλύπτειν 1,4
εἰκνεῖσθαι. συνεστηκυταν ἐκ τῶν ἐκκειμένων στοιχείων 19,19
εἰκναλίνειν 47,27
εἰκνρούειν 91,15 95,2
εἰκνωφῆν. ἐκκεκωφηγται παντελῶς 102,33
εἰκλαμβάνειν. τὸ εἶδος χωρὶς 96,19. 26 τὰ εἶδη τῆς ὅλης 22,6
εἰκλάμπειν 61,19 103,18
εἰκλανθάνεσθαι 8,2 ἐκλελῆσθαι 16,30
εἰκλέγειν. ἐξεπεν ἄγει φωνῆς 111,2
εἰκλείπειν 81,14. 20
εἰκλιμπάνειν 80,6
εἰκλογή 5,26
εἰκλέιν. τῆς αἰσθήσεως ἐκλυμένης 90,9 τῶν ἐκλελυμένων αἰσθητῶν 95,1
εἰκμαγεῖον 92,29
εἰκμάττειν med. 57,4
εἰκουσίως 117,31
εἰκπληροῦν 81,9
εἰκπλήττειν 126,5
εἰκπνεῖν (dist. εἰκπνεῖν) 66,29. 35 67,19 (τὸ πνεῦμα τὸ πρώτως αἰσθητικόν) ἐξ οὗ τὰ αἰσθητήρια σύμπαντα ἐκπνεῖται 86,33
εἰκπνοή 9,34 117,25
εἰκστασις τῆς οὐσίας 18,6. 23
εἰκτείνειν 121,14 pass. (γραμμή opp. κλᾶσθαι) 96,21. 29

- ἐκτιθέναι. med. 1,3
 ἐκτρέπειν. ὅθεν ἐξετραπόμεθα 117,22
 ἐκτυποῦν. pass. (ἢ φαντασία) 91,10
 ἐκφανής. ἐκφανῶς 92,2
 ἐκφεύγειν 22,14. 15 75,2 80,8
 ἐκχωρεῖν 55,33
 ἐλατοῦ 51,35
 ἐλαττοῦν. pass. 115,3
 ἐλάττωμα 115,1
 ἐλάττωσις 115,7
 ἐλέγχειν. pass. c. part. 83,3
 ἐλεγχός. διπλοῦν ἔχει τὸν ἐλεγχὸν οὗτος δέ
 λόγος 27,12
 ἐλεεῖν 27,39
 ἐλιξ. Ἐλικες (ἐν τῷ διὰ τῶν ὀτων πόρῳ)
 65,2. 11
 ἐλκειν (ἢ αἰσθησις ἐπὶ τὰ δέδεα) 113,11 τὴν
 τροφὴν 42,9 51,10 52,18 79,5 (τὴν ψυχὴν)
 εἰς συγκατάθεσιν 89,8
 ἐλλαμπεῖν (δὲ ἡλιος) τὸ φῶς ἀέρι 25,21 (ἢ
 ψυχὴ) τὴν ζωὴν 25,25 26,2 τὴν ἐμψυ-
 χὴν 26,25. 35 intr. (δὲ ἡλιος) 9,16 (δὲ
 νοῦς) 109,5 cf. 103,32 pass. 103,32
 ἐλλείπειν 56,17 71,4 80,12 sqq. al. τὸ
 ἐνδεές καὶ ἐλλείπον τῆς ὥλης 8,15
 ἐλλειψίς 8,17 77,8
 ἐλξίς 121,14. 15
 ἐλπίς 107,11
 ἐλυτρον 69,31 73,10. 20. 21
 ἐμβοᾶν. οὐδὲ ἐμβοῶντος ἀκούουσι τοῦ
 φιλοσόφου 102,34
 ἐμβριθής. λόγοι ἐμβριθέστατοι 106,30
 ἐμμένειν 83,29 95,2
 ἐμπαλιν 6,11 52,3 τοῦμπαλιν 43,36 51,6
 ἐμπεριέχειν. pass. 70,37
 ἐμπίπτειν 17,27. 28
 ἐμπίς 17,31 24,2 26,30
 ἐμπλέκειν. ἐμπεπλέχθαι τῷ σώματι 27,4
 ἐμποδίζειν 57,19 τινί 7,22
 ἐμποδών 7,20 37,29
 ἐμπνεῖν (coni. ζῆ) 26,28
 ἐμποιεῖν ψόφον 63,8 (φόβον) 7,10 (τρο-
 πήν) 126,6
 ἐμπροσθεν (opp. ὄπισθεν) 57,34 ἐμπροσθεν
 ἀποδέδεικται 60,18 85,5 104,29
 ἐμφαίνειν 107,10. 11 ἐμφαίνεται 5,21
 ἐμφανής. εἰς τοῦμφανές 49,83 120,32 ἐμ-
 φανῶς 7,5 ἐμφανέστερον 101,18
 ἐμφραζίς 68,16
 ἐμφύειν. ἐμφύεσθαι δυνάμενος (δὲ νοῦς) 1,23
 ἐμφυτος (θερμόν) 53,27. 34
- ἐμψυχία 25,34 26,11. 22. 26. 35 ἐμψυχίαι
 26,7
 ἐμψυχος. τὸ ἐμψυχον (dist. τὸ ἄψυχον)
 9,3 sqq. (coni. τὸ ἐν γενέσει) 50,17 τὰ
 ἐμψυχα 40,5 (κόσμου μόριον) 35,28 (ζῶα)
 34,32 (σῶμα) 73,22 92,20
 ἐν. ἐν τοῖς πάθεσι γίγνονται 7,14 ἐργαζό-
 μενοι ἐν τῇ ὥλῃ 8,28 δοὺς ἐν τοῖς στοι-
 χείοις θερμότητα 14,16
 ἐναιμος. τὰ ἐναιμα 69,14 (dist. ἔντομα)
 69,29 τὰ ἐναιμα ζῶα 66,37
 ἐναντίος (τόποι) 44,14. 18 (κινήσεις) 85,33.
 48 (εἰδη) 86,16 (dist. ἔτερα) 85,37 86,2
 ἐναντίως διατιθέμεθα 89,16
 ἐναντίωσις 14,15. 17 24,19 35,23 72,
 15 sqq. 73,4 sq. al. (πρῶται) 123,37 cf.
 ἀπτές
 ἐναπολαμβάνειν. pass. 36,7
 ἐναργής (λίαν) 19,12 35,8 (ἀξιωμα) 6,32
 (τὸ δοκοῦν) 88,39 ἐναργῶς εἶναι 89,8. 9
 (αἰσθάνεσθαι) 90,11 μάλιστα ἐναργῶς 7,8
 ἐναρμόζειν 46,35 110,31 111,3
 ἐνάς (syn. μονάς) 11,23
 ἐνδεής 7,12 113,22 τὸ ἐνδεές καὶ ἐλλείπον
 (τῆς ὥλης) 8,15
 ἐνδεια 55,29
 ἐνδεικνύναι. med. 12,33 104,6
 ἐνδεῖν (dist. ὑπερβάλλειν) 84,32
 ἐνδεῖν inligare Plato 106,27
 ἐνδέχεσθαι 6,5. 19 sqq. 9,8 46,5 48,29
 119,26 al. ὡς ἐνδέχεται 53,13 ἐνδέχο-
 μένη ἀκολουθία, ἀκολούθησις 6,17. 23
 ἐνδεχομένως 6,25
 ἐνδηλος 64,36 73,3 80,9
 ἐνδιδόναι 1,9 49,22 66,13 81,31 98,27
 ἐνδοθεν 17,15
 ἐνδον 67,21 73,7 78,38 (συγκατατιθεσθαι)
 89,7
 ἐνειλεῖσθαι 63,18
 ἐνεῖναι 83,28 95,17 122,7
 ἐνεκα. τὸ οὖν ἐνεκα δισσόν 50,11
 ἐνέργεια (dist. κίνησις) 18,21 sq. 28,26.
 33 sqq. 55,9 (opp. δύναμις) 49,19 94,9
 111,34 120,8 ἐνεργείᾳ διπερ λέγομεν ἐν-
 τελεγείᾳ 2,41 (τελεία, ἀτελής) 55,10 sqq.
 (τῆς ψυχῆς) 28,25 47,2 (τῆς αἰσθήσεως)
 expl. 112,27 sqq. (τοῦ αἰσθήτοῦ καὶ τῆς
 αἰσθήσεως) 83,35 sqq. (τοῦ νοῦ) 94,34
 96,28 111,25 (τοῦ ἐπιστήμονος περὶ τὰ
 ἐπιστητά) 112,31 (τῆς ἔξεως) 41,2 (ἀτελοῦς,
 τετελεσμένου) 29,2. 3 τὰς ἐνεργείας ποι-

- εῖσθαι 57,21 τὸ κατ' ἐνέργειαν ἀκουστόν,
δρατόν 83,36 sqq. (dist.
ἐνεργεῖν (dist. τὸ κινεῖσθαι) 55,6 sqq. (dist.
τὸ πάσχεν) 55,7 (αἰσθησις, φαντασία περὶ
τι) 57,39 76,6 92,7 93,1,17 (ἐπιστήμη,
νοῦς περὶ τι) 95,27,31 97,25 δταν ἐνερ-
γῶμεν περὶ τὰ αἰσθητά 90,10 (τὰ αἰσθητὰ
εἰς τὴν αἰσθησιν) 81,34 δλη τῇ ψυχῇ τού-
των (τῶν ἔργων) ἔκαστον ἐνεργοῦμεν 36,
34 τῶν ἐνεργειῶν δε ἐνεργεῖ 102,16
ἐνιαυτός 110,35
ἐνιστάναι 6,11 16,19 med. τινί 16,19
πρός τι 6,11
ἐννοεῖν 36,33 37,4 88,2 δπερ οὐδὲ ἐννοῆσαι
δυνατόν 40,28
ἐννόημα 3,32 109,11
ἐννοια. εἰς ἐννοιαν ἐλθεῖν 32,10 (τοῦ τι
ἢν εἰνατ) 112,19 (αἱ κοιναὶ) 103,38
ἐνοποιεῖν (coni. συνέχεν) 34,21
ἐνοῦν 37,10
ἐνοχλεῖν 123,28
ἐνσημαίνεσθαι med. 44,3 92,18
ἐνσφραγίζεσθαι 91,40
ἐντελέχεια. etymol. 39,17 sqq. expl. 39,
20 (πρώτη, δευτέρα) expl. 3,5 41,9 (οὐχ
ἀπλῶς λέγεται) 55,17 (διγῶς) 39,20 (coni.
εἴδος) 40,3 (coni. τελείστης) 43,24 (άτε-
λης, τέλειος) 18,25,37 cf. 36,28 (χωριστή)
43,30 ἐντελεχείᾳ (syn. ἐνεργείᾳ) 3,1 (opp.
δυνάμει) 45,33 97,20,22
ἐντελής. ἐντελῶς ἔχειν 39,15,19
ἐντεριώνη 42,10
ἐντεῦθεν 4,7 84,25 92,12 93,26 al.
ἐντιθέναι 98,28 115,31
ἐντιμος 100,35
ἐντομος. τὰ ἐντομα 31,19 35,20 38,17
45,36 66,18 τὰ ἐντομα τῶν ζώων 69,
11,19 sqq. (ζῶα) 38,3
ἐντυγχάνειν. τινί 85,36
ἐνυδρος. τὰ ἐνυδρα 62,34 80,18,35 τὰ
ἔνυδρα τῶν ζώων 62,32 99,7
ἐνυλος (λόγοι) expl. 7,24 12,23 (εὖθη) 97,
37 98,1 99,3 115,6 Platonicorum 12,23
(νοῦς) 114,25 115,4 τὰ ἐνυλα 114,35 sq.
115,4
ἐνυπάρχειν 17,10 19,4 27,4 al. τὸ ἐκ
τῶνδε ώς ἐνυπαρχόντων 40,15 Theophr.
(δ νοῦς) 102,28 108,27
ἐξαγγέλλειν 109,36
ἐξαλλάσττειν 116,23 (coni. διενήνοχε) 3,12
pass. 37,8 100,12
ἐξαπατᾶν. pass. 57,32 87,33 (περὶ τι)
88,5. 7,23
ἐξάπτειν. τὴν οὐσίαν αὐτῆς ἐξάπτουσι τῆς
κινήσεως 15,34 ἐξάπτεται (ἢ φαντασία)
τῆς αἰσθησεως 92,34 ἐξημμένος 7,23
116,3
ἐξαριθμεῖν. med. 1,8
ἐξαριθμησις 48,13
ἐξαρκεῖν 80,35
ἐξαρτᾶν. αἱ διανοήσεις ἐξήρτηγται τῶν
αἰσθησεων 17,18 τῆς ἔνδοθεν φύσεως
ἐξηρτημένας (κινήσεις) 17,15
ἐξατονεῖν 90,13
ἐξεργάζεσθαι 1,5 pass. 15,
15 (λόγοι) 107,4
ἐξεργάσθαι. ἐξελθοῦσαν (ἢ ψυχή) 16,17.
37,38 ἐξελθεῖν 63,17
ἐξετάζειν 8,22 32,23 49,29 82,34 96,13
102,25
ἐξέτασις 103,21
ἐξεταστής. δ τῶν Ἀριστοτέλους ἐξεταστής
16,19
ἐξεπορεῖν 114,30
ἐξευρίσκειν 2,34 11,10 92,6 93,23 125,22
ἐξηγεῖσθαι. τῶν ἐξηγουμένων τις 68,28
ἐξήγησις 42,35
ἐξηγητής. οἱ ἐξηγηταὶ 62,31 δ ἐξηγητής
Ἀλέξανδρος 120,18
ἐξης. καὶ τὰ ἐξης 58,14 ἐξης σκεπτέον
116,29
ἐξιέναι 17,1 124,35
ἐξικνεῖσθαι. δ μηδὲ ἐξαριθμήσασθαι μόνον
.. ἐξικνοτο 1,8
ἐξις (dist. ἔργον, ἐνέργεια) 39,22 41,2,19
56,14 95,25 sqq. (τῆς τελείστητος) 39,20
(χριτικὴ τῆς λογικῆς δυνάμεως) 88,30
(τῆς αἰσθησεως καὶ τοῦ νοῦ) 115,16,18
(τῶν αἰσθητῶν) 116,2 δ καθ' ἔξιν νοῦς
(dist. δ ἐνεργείᾳ, δ δυνάμει) 98,23 100,2
cf. 112,30 εἰς ώς ἔξις ἢ δύναμις Theophr.
107,26 (οἰκοδομική) 27,35 τὴν ἔξιν μετα-
βάλλειν εἰς ἐνέργειαν 56,37 πρόεισι ἐπὶ
τὴν ἔξιν 56,12
ἐξιστάναι 55,38 med. 17,2 sqq.
ἐξιδος 17,5
ἐξιουσία. τοὶς ζωγράφοις ἐπ' ἔξιουσίας 89,13
ἐξιγραίνειν 71,2
ἐξω. τῶντα μὲν ἔξω τοῦ παρόντος λόγου 88,8
ἐξωθεν 8,12, 14 41,18 53,28 al. (dist. καθ'
αὐτό) 17,22 τὰ ἔξωθεν (opp. ἢ ψυχή)
34,36 ταῦτα ἔξωθεν διηρήσθω 8,32

- ἔοικέναι. τινὶ 22,18 48,25 86,19 92,26
113,7 ἔοικε c. inf. 3,23 46,4 69,5 86,3
οὐδὲ τὸ παράδειγμα πάντῃ ἔοικε 65,31
εἰκός 14,27 44,23 εἰκότως 36,34 62,1
70,3 al.
- ἐπάγειν. ἂν ἐπάγει περὶ τοῦ νοῦ 29, 21
med. (μάρτυρα) 9,39
- ἐπαχολουθεῖν 88,20
- ἐπαλλάστειν 112,21
- ἐπαναγκάζειν 88,39
- ἐπαναφέρειν 102,10
- ἐπανιέναι. ἐπανιένεον θεον δ λόγος 8,33
(ἐπὶ τὰ προκείμενα) 119,3
- ἐπει. etenim elliptice 3,36
- ἐπειδή. διὰ τοῦτο—ἐπειδή 16,11 36,14
- ἐπεισέρχεσθαι 121,1
- ἐπεισιέναι 9,23 55,33
- ἐπεισκρίνεσθαι (θύραθεν) 37,27
- ἐπέλευσις 30,33
- ἐπεξιέναι. τινὶ 4,10 35,15 45,23 101,17
ὅσα ἂν τις ἀπορήσειν .. ἐπεξιώμεν 54,
20
- ἐπέρεισις. εἴδους 111,26
- ἐπέρχεσθαι. τινὶ 43,31 99,8
- ἐπεσθαι. τῇ φύσει τῇ τῶν πραγμάτων 48,
17 τούτῳ ἐπεται c. inf. 16,17 ἐπεται
ζητεῖν 69,13 (διδάσκειν) 86,23 ἐπόμενον
(coni. εὐλογον, c. inf.) 16,13 τὸ ἐπόμενον
logice 6,14 sqq. ἐπομένως 13,2 120,20
- ἐπέχειν 17,26. 34
- ἐπήκοος 97,33 107,21
- ἐπῆμαρ. Hom. 87,28
- ἐπιβάθρα 117,12
- ἐπιβάλλειν. τινὶ 111,17
- ἐπιβολή (coni. θέτις) 30,32 (τοῦ νοῦ πρὸς
τὰ νοητά) 112,30 sqq. τὰ κατ' ἐπιβολὴν
νοητά 111,19. 23 (αἰσθητά) 111,21. 22
- ἐπιγίνεσθαι 98,36
- ἐπιδειχνύναι 38,31 70,22 med. 112,11
- ἐπιδιδόναι. ἡ ἐμψυχία ἦν ἡ ψυχὴ τῷ
σώματι ἐπιδόωσι 25,34
- ἐπίδοσις 55,38
- ἐπιέναι 89,18
- ἐπιζητεῖν 26,13 29,36 31,3 49,15 al.
- ἐπήρος. Emped. 33,12
- ἐπίθετος. Theophr. (δ νοῦς) 107,32
- ἐπιθυμητικός (μόριον τῆς ψυχῆς) 37,3
117,1
- ἐπιθυμία 47,13 sqq. 119,14. 21 al. expl.
113,23 (ἐξεργάτη καὶ κοινοτάτη τῶν δρέ-
ξεων) 47,19 Plato 20,22 94,1
- ἐπικαλεῖν 20,6 34,27 ἐπικλητέον τὴν κοι-
νὴν συνήθειαν 48,13
- ἐπικαλυμμα 69,36
- ἐπικαλύπτειν 81,11 93,30
- ἐπικεῖσθαι v. ἐπιτιθέναι
- ἐπικήρος 107,27
- ἐπικλησις 68,6
- ἐπικρισις 17,29
- ἐπιλαμβάνειν. med. (ἀκοῆς) 65,30
- ἐπιλύειν. ἀπορῆ καὶ ἐπιλύται 101,10 102,
14. 20 ἐπιζητέσθω καὶ ἐπιλεύσθω 122,
14
- ἐπινοεῖν 48,12 49,20
- ἐπίνοια 120,19
- ἐπίπας. ὡς ἐπίπαν 68,13
- ἐπίπεδον 2,29 5,6 32,3 64,8 τῶν ἐπιπέδων
σχημάτων 11,35
- ἐπιπλῆς 27,30 57,7. 8 59,24
- ἐπίπονος 23,8
- ἐπιρρεῖν 123,5
- ἐπιρροή 36,32
- ἐπισκέπτεσθαι. ἐπισκέψασθαι 33,1 105,
14. 15 ἐπισκέψεται δ λόγος 49,35 ἐπι-
σκεψόμεθα 101,5 ἐπεσκεμμένον 85,20 —
ἐπισκεπτέον 3,23 14,28 41,14 48,2 118,
10 119,25 Theophr. 108,20
- ἐπισκεψίς (coni. φροντίς) 29,21
- ἐπισκοπεῖν 4,25 47,1 112,14 med. 3,21
- ἐπιστασθαι. φ ἐπιστάμεθα (διχῶς λέγεται)
46,13 sqq.
- ἐπιστασις 22,27 108,10
- ἐπιστατεῖν 41,19 99,16
- ἐπιστήμη (dist. τὸ θεωρεῖν) 39,21 41,1
(dist. αἰσθησις) 56,18 sqq. (Θεωρητική)
97,36 (ἥ κατ' ἐνέργειαν) 99,17 (expl.)
115,18 (κυρίως) 81,35 (τῶν αἰσθητῶν)
expl. 56,26 σὺν ἐπιστήμῃ λαβεῖν 1,2 2,22
- ἐπιστημονικός (μόριον τῆς ψυχῆς) 37,3
ἐπιστημονικᾶς 88,34
- ἐπιστήμων. δ ἐπιστήμων expl. 95,13 sqq.
tres gradus 55,18 (coni. οἱ τεχνῖται) 8,27
- ἐπιστητός 56,20 97,35 99,28 (θεωρήματα)
95,24
- ἐπισυμβαίνειν 39,27
- ἐπιτάσσειν 118,19
- ἐπιτείνειν (coni. ἐγείρειν) 7,22 ἐπιτείνεσθαι
καὶ ἀνίσθαι (πάθη) 7,16
- ἐπιτήδειος 51,23 68,11 ἐπιτήδειως ἔχειν
46,39 47,1 (πρός τι) 98,3. 27 (πεφυκέναι)
98,16
- ἐπιτιθέναι 69,16. 18 75,21 pass. 62,16

- 75,24 ἐπικεῖσθαι 29,32 ή ὅλη καὶ τὸ
ἐπικείμενον αὐτῇ 42,16
ἐπιτρέπειν 82,36 93,16
ἐπιτρέχειν. τὰς τῶν παλαιῶν δόξας ἐπι-
δραμεῖν 8,39
ἐπιφάνεια 58,28 sqq. 59,1 73,17 114,10
ἐπιφανής (πρόσωπον) 20,4
ἐπιφημίζειν 98,34
ἐπιχειρεῖν 32,16 97,7
ἐπιχειρητής. Plato 106,22
ἐπιχθόνιος. Hom. 87,27
ἔπος. ἐν τοῖς καλούμενοις Ὄρφέως ἔπεισ
35,18
ἐποχετεύειν. med. 100,22
ἐποχή 89,10
ἐρανίζειν. med. (ἀπό τινος) 11,11 (ἐκ
τινος) 116,7
ἐργάζεσθαι 8,28 53,34
ἔργον (τῆς ψυχῆς) 5,32 46,33 44,11 (τοῦ
νοῦ) 112,23 114,3 (τῆς ἔξεως) 39,22
(κοινὰ σώματος καὶ ψυχῆς) 121,3 (τῶν
ψυτῶν) 42,9 (τέλος τῶν δυνάμενων) 49,20
cf. 45,9
ἐργάδης (θεωρία) 2,25 ταῦτα οὐ λαν
έργῳ 29,20
ἔριον 39,28 63,4,12
ἐριστικός. Theophr. 107,34
ἐρμηνεία 66,31
ἐρμηνεύειν 58,8
ἐρυθραίνεσθαι 7,5
ἐρωτᾶν (λόγου) 106,29
ἔσχατος (ψυχῆς) 1,21 ἔσχάτη τῶν αἰσθήσεων,
δρέπεων 47,17. 18 (τροφῆ) 52,25 53,7 τὰ
ἔσχατα 74,11 75,1 τὸ ἔσχατον τῆς νοή-
σεως 118,37
ἐτερομήκης 44,4
ἐτερος cf. ἐναντίος. ἐτέρως 26,5 ἄλλον
μὲν τρόπον . . . ἐτέρως δέ 74,35
ἐτερότης. Plat. 11,10
ἐτοιμός. πρός τι 40,11
εὖ. τὸ εὖ 21,13 πρὸς τὸ εὖ εἶναι (opp.
πρὸς τὸ ζῶν εἶναι) 126,14. 15 χάριν
τοῦ εὖ 66,32 τοῦ εὖ ἔνεκα 124,20
εὐαρίθμητος 117,6
εὐδαιμονία 50,13
εὐδαιμονεῖτος 64,11. 18 70,35
εὐδίοδος 68,15
εὐεικτος 70,35 (τινός) 64,24
εὐεξαπάτητος. κῆκιστα εὐεξαπάτητος 57,31
εὐθρυπτος 63,25 64,24
εὐθύνη. δόξα δεδωκυῖα εὐθύνας 24,14
εὐθυπορία 22,25
εὐθύς 8,19 (χανῶν) 6,36 (γραμμῆ) 16,24
τὸ εὐθύ 35,24 97,3 al. (dist. τὸ εὐθεῖ
εἶναι) 96,32 sqq. ή εὐθεῖα (opp. κεκλασ-
μένη) 96,26 6,35 114,17 κατ' εὐθεῖαν
20,25 εὐθύς adv. 1,11 4,18 saepe εὐ-
θέως 82,26
εὐθυωρία Plato 20,10. 11 22,11 23,15
εὐκίνητος 14,7
εὐλαβεῖσθαι 46,27 65,2
εὐλή 26,30 122,6
εὐλογος. εὐλογον c. inf. 68,1 94,30 114,
34 (compl. πιθανόν) 13,17 (compl. ἐπό-
μενον) 16,23 τὸ εὐλογον τοῦ λόγου 36,13
εὐλόγως 66,21 78,28 119,2 εὐλογώτερον
27,8
εὐλυτος 68,15
εὐμαρής. μηδὲ εἰκάσαι τι ὑπάρχειν εὐμα-
ρῶς 5,30
εὐδλισθος 63,25 70,35
εὐπαθής 79,23
εὐπαράγωγος 106,21
εὐπετής. οὐ λαν πρόδχειρον οὐδὲ εὐπετές
2,9
εὐπλοεῖν 6,20. 21
εὐποιητικός 5,19
εὐπορεῖν. οὐκ εὐποροῦντες τῶν οἰκείων
δονομάτων 68,19
εὐπορία 1,8
εὐρεσις 5,2. 13. 31 44,6. 8
εὐρίσκειν 50,31 58,32 72,24 al. δ λόγος
εὐρήσει 70,23 85,8
εὐστερνος. Emped. 33,12
εὐτροχος. κύκλος Plato 96,28
εὐτύπωτος 92,36
εὐφημία. χωρὶς ἔστω ἐν εὐφημίᾳ 125,4
εὐφυής. πρὸς οὐσίαν ἔχουσα εὐφυῶς 3,3
(πρὸς λόγον) 97,33 εὐφυέστεροι 68,13
εὐφύια 39,8. 10 98,14. 17. 31 99,31
εὐφωνος 66,16
εὐχροια 37,23
εὐώδης. τὸ εὐώδεις καὶ τὸ δυσώδεις 69,25
116,6 117,4
εὐωδία 37,22
εὐώνυμος 121,8. 15
ἐφάπτεσθαι 21,27. 33. 35 Plato 107,23
ἐφαρμόζειν intr. 21,34 39,2 48,16. 27
ἐφέλκειν med. 7,4
ἐφελκύειν med. 28,20
ἐφεξῆς 2,27 49,2 59,15 saepe ἐν τοῖς
ἐφεξῆς 3,1 τὸ ἐφεξῆς ἀλλήλοις ἔχει (τὰ

- νοήματα) 20,35 προστιθέντες ως φόντο καὶ τὸ ἐφεξῆς 9,8
 ἐφιέναι. ἐφήσει τῷ λόγῳ .. δριζομένῳ 8,9
 med. (syn. δρέγεσθαι) 113,22 χρῆσθαι
 ἐφεῖται 18,32
 ἐφιστάναι. τινί 1,4 ἐφεστήσει 27,1 ἐφεστώς 27,3
 ἐφόδιον πρὸς σύμπασαν τὴν ἀλήθειαν 1,28
 ἐχειν c. inf. 11,17 40,13 intr. 86, 2 110,6
 οἱ λόγοι ὡδε ἔχουσιν 75,28 ἔχει ἐπὶ τινος
 71,19 117,4 ταύτης ἔχεται τῆς ὑπονοίας
 19,34 ἔχόμενα *contigua* 72,5 τὰ ἔχομενα (τῶν δυνάμεων) expl. 49,15
 ἔχθρα 101,14
- Zεῖν** 14,23
ζέσις 7,27 27,17
ζῆν etymol. 14,23 φίζωμεν διχῶς λέγεται
 46,12 δῆλος δ ἀληρ . . οἷον ζῶν 65,24 τὰ
 ζῶντα 122,30 (dist. τὰ μὴ ζῶντα) 38,26
 (dist. ζῶα) 44,37 sqq.
ζητεῖν 2,32 3,27 sqq. 5,1 69,13 74,22 al.
ζήτημα 3,16 104,20
ζήτησις 87,19
ζώγραφος 89,13
ζωὴ expl. 32,30 41,31 (φυτική) 27,1 (παρὰ τῆς φυχῆς) 115,32 (τῆς φυχῆς ή κίνησις) 18,19 οὐ σῶμα ή ζωὴ 40,7 plur. 45,5 47,1
ζῶον def. 3,25 cf. 27,24 124,1 (dist. ζῶντα) 45,1 sqq. 123,3 (dist. τὸ ζῷον εἰναι) 100, 26 sqq. αὐτὸ τὸ ζῶον Platonice 11,18 (ἔμψυχα, μόνιμα κατὰ τόπον) 34,30 (πορευτικόν) 123,4 (ἀδία, ἀγένητα) 123,20 (ἀτελέστερα, τελείστερα) 123,33
ζῷφυτον 35,20 44,29. 32 47,16. 22 81,6 124,19
- ἢ in responso sive λύσει 8,2 28,5 65,26
 87,30 83,1 116,18 Theophr. 102,29
 108,28 ἢτοι . . ἢ 3,33 8,25 14,36 al.
ἥγεσθαι. τὸ ἥγοντα logice 6,13 sqq.
ἥδεσθαι 67,11. 34
ἥδονή 2,31 45,38 47,20. 21 al.
ἥδος 68,24 107,13 112,36 113,1. 6 al.
ἥδυσμα 47,35
- ἥκειν εἰς ἐνέργειαν Theophr. 108,2
 ἥλικια. τὸν ἐν ἥλικις δῆτα 56,32
 ἥλιος 18,22 16,25 25,35 26,1 60,3 91,5
 108,33 106,7 def. 26,14
ἥλιον. ἥλιοβμενος (ἀληρ) 64,2
ἥμέρα 110,35 111,7 116,11 sqq.
ἥμισυς (χρόνος) 116,13. 19. 20 ἐξ ἥμισεις
 52,29
ἥπαρ 36,7 94,2
ἥρεμειν 9,31 15,21. 36 29,3. 8 55,32 95,
 26. 30 al. ἥρεμον εἶναι 57,23
ἥρεμα 63,26
ἥρεμησις 22,17. 30
ἥρεμία 19,5 57,37 58,2 (βίαιος) 15,37
ἥρεμίζειν 19,3
ἥρεμος 64,31 65,17
ἥσυχάζειν 118,26
ἥττᾶσθαι 122,2
ἥχειν 65,18. 24
ἥχος 66,13. 20
ἥχω. περὶ ἥχοις 63,32 sqq.
- Θάλαττα** 70,25 91,34
θαμνός Emped. 35,14
θαρραλέος 89,16
θαρρεῖν. δὲ ἀν τις περὶ αὐτῶν θαρρήσειν ὑπονοῆσαι 30,36
θάρσος 107,11
θαῦμα (τοῦ νοῦ) 110,22
θαυμάζειν 74,32 108,38 (τι) 1,6 (τινός)
 25,36 102,30 θαυμαστός 34,7 41,12
 οὐδὲν θαυμαστόν 38,18. 28 49,22 85,5
 86,13 al.
θαυμάσιος 1,15. 19. 20. 24
θέα 61,4
θεᾶν. θέα δὲ καὶ τὸν λόγον 73,26 θέα ταῦτα τοῦτο καὶ ἐπὶ τοῦ νοῦ 113,3 med.
 81,37 82,8 89,19
θέατρον 76,30
θεῖον (coni. ἀσφαλτος) 69,27
θεῖος (σῶμα) 19,32 59,14. 29 60,6 125,3.
 26. 28 (ζῶον) 125,2 (νοῦς) 102,34 114,
 34. 36 115,8 (Πλάτων) 4,15 107,23 τὸ
 θεῖον 50,17. 21 53,13 (coni. τὸ ἀεὶ) 50,
 9. 21 θειστερος (νοῦς) 10,6 (φύσεις)
 44,23
- θειότης 50,18
θεμιτός Plato 107,23
θεός 23,22 33,8 34,13 def. 5,18 (πρῶτος)

- 102,31,36 103,10 (δ ποιητικός νοῦς)
 θεῖ μάλιστα ἔοικε 99,24 sqq. οἱ δεύτεροι
 θεοί Plato 11,15 20,23 σφαιρος deus
 Empedocli 34,14 πάντα πλήρη θεῶν
 εἶναι Thales 35,29 διὰ πάστις οὐσίας
 πεφοιτηκέναι τὸ θεόν Stoici 35,33
 θεραπεύειν 5,17
 θερμαλεῖν pass. 70,7 75,14 78,27 al.
 θερμός 47,23 sqq. 57,28 72,20 66,37 al.
 τὸ ἔμφυτον θερμόν 55,27,35
 θερμότης 53,35 54,27 80,20 al. (ἡ ἐντός,
 ἔνδον) 66,33,38 67,21 (ἡ ἔμφυτος)
 80,21
 θέσις 31,16 sqq. 57,19
 θεωρεῖν 5,4 41,11 112,15 al. τὸ θεωρεῖν
 (dist. ἡ ἐπιστήμη) 39,21 41,1 θεώρει
 καὶ ἐπὶ τῶν μερῶν τὸ λεχθέν 42,37 με-
 ρῶν πλῆθος περὶ αὐτήν οὐθεωρεῖται 3,11
 sim. 49,24 53,17 92,36
 θεώρημα (dist. ἔξις) 95,26 sqq. (τῆς ἐπι-
 στήμης) 95,14 (ἐπιστητά) 95,24 (γεω-
 μετρικά) 95,25
 θεωρητικός (δύναμις) 43,3 (νοῦς) 144,4
 sqq. (νόησις) 22,21 τὸ θεωρητικόν
 119,33
 θεωρία 1,9 2,26 3,32 al. (conī. νόησις)
 2,31 (ἡ περὶ φύσεως) 2,3 (ἡ περὶ γενῶν
 καὶ εἰδῶν) 4,10 (ἡ προκειμένη) 2,7 ἔχει
 τινὰ δξιμογον θεωρίαν 3,37
 θήραμα 17,31
 θηρᾶν 17,31
 θηρεύειν (δ νοῦς) 95,11 (δι ἀποδείξεως)
 5,9 (τῷ λόγῳ μόνῳ) 49,34 (ἐκ τῶν
 ἔργων) 42,8
 θηρίον 49,1 89,18 93,29 118,12
 θησαυρίζειν 28,16 med. (έσωτῆ) 56,21
 θησαυρός 99,6
 θηγάνειν 73,1 74,26 75,4 al.
 θέτειν 21,14 (?) 80,9
 θέξις 87,30 88,1 (conī. ἀφή) 21,31
 θλᾶν pass. 78,1,6
 θνήσκειν v. ἀποθνήσκειν
 θνητός 107,28,29
 θορυβεῖν 22,32
 θρεπτικός. τὸ θρεπτικόν 44,30 45,9,29
 117,9,24 119,32 (μέρος) 44,20 cf. δε-
 ναμις, ψυχή
 θρίξ. τρίχες 34,10 80,24 118,13 123,23
 θρύπτειν pass. 63,14,34 64,24 65,12
 θρύψις 63,29
 θυμιάν pass. 69,13 70,7
- θυμικός (μόριον τῆς ψυχῆς) 117,1
 θυμός 20,23 47,13, 15 117,7, 17 118,25
 119,14 al. ἐν τοῖς θυμοῖς 27,30 Plato
 94,1
 θυμοῦν. pass. 7,2 118,26
 θύραθεν 37,27 9,23
 θυρίς 9,25
 θυροκοπεῖν. θυροκοπουμένη κινεῖται (ἡ
 αἰσθησις) 17,17
 θυσία 5,14
- Ιατρεύειν 118,22
 Ιατρική 3,9 8,16 50,14 118,22
 Ιατρός 46,24
 Ιδέα. Platonic τοῦ ἑνός cet. 11,19, 29, 33
 12,7,12 (τῶν αἰσθητῶν) 12,4
 Ιδιάζειν. ποιότητα ιδιάζουσαν 11,4
 Ιδιος 2,29 35,4 48,19 saepe (αἰσθητά, opp.
 κοινά) 57,17 sqq. 81,23 83,21 93,16
 Ιδιός 95,15 (opp. καθόλου) 48,36 57,11
 (opp. κοινῆ) 54,4
 Ικανός (τεκμήριον) 73,31 (προοίμιον) 5,18
 (παραμυθία) 72,35 δ ἐπιζητεῖ . . οὐχ
 Ικανόν 76,17 86,5,12 Ικανῶς εἴρηται
 38,35 (διώρισται) 56,35 (ἀποδέδεικται)
 83,10
 Ιλυσπάσσθαι 38,10
 Ιμάτιον 39,26 41,28
 Ινδαλμα 112,10
 Ιππεύειν 118,23
 Ιππικός. ιππική 118,23
 Ιππος 3,18, 25 6,24 53,3 al.
 Ις plur. 42,10
 Ισθμός Plat. 106,29
 Ισος. κατ' ίσον 118,4
 Ιστάναι med. ἄχρι τινός 82,11 98,13 (εἰς
 τι) 79,29 118,37 (ἐπὶ τινος) 112,18, 22
 Ιστῶτα (conī. ήρεμοῦντα) 121,10
 Ιστορία 14,4 (ἡ παραδοθείσα ἡμῖν) 14,26
 Ισχυρίζειν med. (τινός) 52,20
 Ισχυρός (αἰτία) 7,9 (δέξα) 20,3 (χυμός) 72,3
 (δσμα) 69,26
 Ισως 2,4 4,35 10,11 saepe
 Ιχθύς 38,8, 18 61,17 66,20 74,13
 Ιχνος αἰσθησεως 45,35 (conī. τόπος) 91,17
 116,20 (τῶν αἰσθητῶν) 92,1 93,2 (κυνή-
 σεως) 45,35 (λόγου) 107,10 (πληγῆς)
 95,2

- Καθάπτεσθαι 54,57
 καθαρός (ἀήρ) 57,21 Plato 107,23
 καθέζεσθαι 4,15
 καθέκαστον. τὰ καθέκαστα 56,22
 καθεκτικός (δύναμις) 92,27
 καθεύδειν 41,7 55,3
 καθιδρύειν 94,1
 καθιστάναι med. (τὰς ἀρετάς) 2,2 καθε-
 στάναι 18,15 καθεστώς 16,22 (σώμα,
 opp. θυρυβόνμενον) 22,32
 καθόλου. τὴν καθόλου φύσιν 3,23 δρισμὸς
 τοῦ ζώου καθόλου (opp. τοῦ ἀνθρώπου
 χωρίς) 3,25 ἡ καθόλου ὑπόληψις (opp.
 ἡ ἐν μέρει) 122,17 εἰπεῖν καθόλου περὶ
 τοῦ μὴ ὄντος καθόλου 48,35 τὰ καθόλου
 (coni. τὰ γένη) 33,22 (opp. τὰ καθ'
 ἔκαστον) 56,27 57,11 122,15
 καὶ saepius abundare videtur velut κοινὸν
 γάρ ἦν καὶ πρὸς τὰς εἰρημένας αἰσθήσεις
 69,17 post ὥσπερ 14,5 61,6 113,15
 post ὥσπερ 37,8 post οὖν 43,22
 ἡνίκα καὶ . . τρητικῶτα καὶ 93,1 εἰ καὶ
 pro καὶ εἰ 63,26 73,10 75,3 v. δέ
 καίειν κάειν 51,23 54,30 78,1.6
 καίρος. ἐν καίρῳ 82,22
 κακία 5,26 77,10 88,19. 21
 κακός. τὸ κακόν 88,4 113,7 sqq. (κατὰ
 στέρησιν νοητόν) 111,23. 31. 35 κακῶς
 16,39
 καλεῖν 17,37 45,1 τὰ καλούμενα ζώφυτα
 37,20 ὁ καλούμενος νοῦς 118,7 ἡ καλού-
 μένη ἀφί 76,36 sim. saepe
 καλός (ἐπιστήμη, coni. τίμιος) 1,12 τὸ κα-
 λόν 112,19 καλῶς 32,21 33,6 46,31
 51,4 56,4 62,12
 κάμπατος 65,12. 13
 κάμψειν 50,15 71,37. 39 98,6
 καμπύλος. ἡ καμπύλη 5,5 τὸ καμπόλον
 35,24
 κανάν 6,36. 38 35,25
 καπνός 69,13
 καρδία 36,7 66,38 sq. 76,21 94,1 118,12
 121,7
 καρπός 42,12 sq. 105,32 106,14
 κατάγαιος στρουθός 38,11
 καταγεής 105,33
 κατακάμπτειν Plato 20,11
 κατακλυσμός 4,8
 κατακρατεῖν 36,21
 καταλαμβάνειν 63,16 (i. q. αἰσθάνεσθαι)
- 67,32 68,5 (ὁ νοῦς) 21,35 30,25 94,26
 96,23 99,9
 καταλάμπειν 61,28
 καταλείπειν 4,7
 κατάληψις 11,8 12,6. 29
 καταμανθάνειν 2,2 89,25
 κατανοεῖν 1,27
 κατάξηρος 71,36
 καταρρίζον pass. 79,5
 κατάρχειν 29,13
 κατασκευάζειν 10,9 44,5 46,38 98,32
 99,3
 κατασκευή 71,36 104,13 (coni. ἔξις) 43,15
 (τῶν δρισμῶν) 5,27
 κατατάσσειν (τὴν κινητικωτάτην αἰτίαν ἐν
 ταῖς πρώταις ἀρχαῖς) 73,8
 καταφανής 91,30
 κατάφασις 109,33 112,12 113,18
 καταφεύγειν εἰς τι 86,5
 καταχρῆσθαι 94,28 (δύναμις) 88,25 95,6
 καταψηφίζεσθαι 17,33
 κατάψυξις 14,25 65,38 67,21
 καταψύχειν 27,22. 31 67,2
 κατέχειν (τόπον) 60,18 (τὸν ἀέρα πνεῦμα)
 67,19 69,15 (θέξαν) 91,13 (ἡ αἰσθητικὴ τὰ
 αἰσθητά) 91,40 92,4. 15. 26 pass. (οἱ
 ἔγχρατεις ὑπὸ τοῦ λογισμοῦ) 118,26
 κατηγορεῖν. κοινῇ κατηγορούμενα 48,24
 κατηγορία. αἱ κατηγορίαι 2,35 33,22. 28
 109,6
 κατοικίζειν Plato 106,24
 κατοίκισις 107,20
 κατόρθωμα 88,13 sqq. 93,7
 καῦμα 7,25
 καυστικός 54,30
 καυστός. τὸ καυστόν 54,30
 κεῖσθαι 15,21 τοσοῦτον κεῖσθω τὴν πρώτην
 58,27 ἐφ' ἡμῖν κεῖται 89,10
 κελεύειν 118,19
 κενολογεῖν 8,4
 κενός 62,13 64,13 κενῶς (coni. λογικῶς)
 5,30
 κεντεῖν 66,7
 κέντρον 86,19. 21
 κέραμος 95,3
 κεραννύναι pass. aor. 40,18 70,32 perf.
 40,21 125,17 (κεκερασμένον) 40,18 (κε-
 κραμένον) 84,26. 28 123,37 115,5 v. κιρ-
 νάναι
 κέρας 59,13 61,17 65,22. 23
 κερκίς 24,4

- κεφάλαιον 5,1 (έν κεφαλαίῳ) 47,9 121,4
 κεφαλαιοῦν. ἐννόημα . . κεφαλαιούμενον
 3,33
 κεφαλή 37,6 94,1
 κηρός 42,15 57,5,7 59,23 77,29 92,17,19.
 34 124,38
 κιθαριστικός. ή κιθαριστική 24,6. 10
 κινεῖν. περὶ τοῦ κινοῦντος 126,29 sqq. (τὴν
 αἰσθησιν) 61,11 62,21. 24 84,8 (τὴν δψιν)
 124,38 (τὸ αἰσθητήριον) 77,38 81,30 94,
 38 κινοῦν τὸ ζῶν ταύτην τὴν κίνησιν
 117,29 118,21 119,29 (δέξαν λογοράν)
 20,3 (τὴν ἀπορίαν) 54,36 κινεῖσθαι καθ'
 αὐτό, κατ' ἄλλο (syn. κατὰ συμβεβηκός)
 15,18 sqq. 17,10 18,5 (κατὰ φοράν, κατ'
 ἀλλοίωσιν) 27,29 sqq. (dist. ἐνεργεῖν) 55,6
 κινούμενον τὴν οἰκείαν κίνησιν 15,22 65,
 17 121,36 (πλείους, τὰς ἐναντίας κινήσεις)
 85,32. 38
 κίνημα (ἀμερῆ) 16,28
 κίνησις (τέσσαρες) 15,29 (ή κατὰ τόπον)
 expl. 120,31 dist. αἴξησις, αἴσθησις 35,2
 117,27 sqq. (κατὰ αἴξησιν καὶ φθίσιν)
 117,23 (dist. ἐνέργεια) 18,21 sqq. 55,9 sqq.
 (ἀτελής) 108,17 (ἀτελοῦς) 112,28 (ἀσώ-
 ματος) 19,6 (σωματική) 27,32 28,20 (πο-
 ρευτική) 117,38 (ἀδιος καὶ ἀπαντος) 19,
 5 κίνησις ἀπασῶν κοινόν τι αἰσθήσεων
 51,37 sqq. 81,21 82,19 93,14
 κινητικός (αἰτία) 13,7 119,3 τὸ κινητικόν
 45,34 (τίνος) 61,12 119,23 (ἔσωτοῦ) 121,
 20 τὸ κατὰ τόπον κινητικόν 117,37 118,1
 123,20. 34 τὸ κινητικώτατον 10,13
 κιρινᾶν 25,17 34,20 pass. prae. 60,14
 91,15
 κλάδος 38,1 44,15 51,3
 κλᾶν pass. 8,19 (γραμμή) 96,21 sqq. 114,17
 κληρονομεῖν 93,26
 κλίνη 39,26 41,28
 κοῖλος 8,20 63,13 16,23 64,8 114,17
 κοιλότης 114,16
 κοινός (αἰσθητόν) 57,16. 37 sqq. 72,30 81,
 18 sqq. 83,1. 4 (λόγος) 39,1 48,29. 31 57,
 11 (νοῦς) 101,7 102,3 sqq. 105,22 (ἐν-
 νοιαί) 103,38 (βληγή) 47,3 (φωνή) 48,26
 κοινοτάτη τῶν αἰσθήσεων 47,18 (τῶν τῆς
 φυχῆς δυνάμεων) 49,36 (πρός τι) 5,33
 69,17 97,18 101,12 (μετά τίνος) 7,1
 κοινή 39,26 48,24 54,3 κοινώς 56,38 sq.
 74,33
 κοινωνεῖν 35,8 38,24 50,21. 35 59,17 saepe
 κοινωνός 8,39 105,15
 κολοβός 81,5
 κομιδῆ 102,17
 κομψεῖα 27,5
 κομψεύειν. (med. ἐκ τῶν δνομάτων) 14,22
 κομψός 17,30
 κόρη 43,20 62,16 65,4. 7. 13 al.
 κόρος Emped. 35,13
 κοσμεῖν 8,14. 16
 κόσμος 11,14 35,27
 κούρη Emped. 35,13
 κούφος 57,28 72,20. 31 80,8
 κράζεις τοῦ σώματος 7,15. 16 (δέξης καὶ
 αἰσθήσεως) 90,6. 12. 13 (coni. μίξις) 84,
 29 (coni. συμφωνία) 84,33
 κρατεῖν 40,11 121,34 122,1
 κρέας 52,11
 κρίνειν τι 35,23 47,19 68,32 saepe περὶ^{τί}
 τίνος 82,16 88,38 c. inf. 85,11 ὅτι 85,
 15 93,12
 κρίσις τῆς αἰσθήσεως 80,8 (λόγου) 107,18
 (τῶν αἰσθητῶν) 125,8 (coni. συγκατα-
 θέσεις) 16,20 (coni. ἀντιληψίς) 78,10
 ταύτης τῆς κρίσεως i. e. δψεως 81,11
 κριτήριον 35,25 87,18
 κριτής πάντα τὰ στοιχεῖα κριτήν εἶληφε
 14,1 κριτής ἀμφοῖν (τοῦ εὐθέος, τοῦ
 καμπόλου) δ κανάν 35,24
 κριτικός 72,16 77,20 80,10 88,30 89,
 32
 κρούειν 65,33
 κτᾶσθαι 67,30 92,37 al.
 κτόπος Πομ. 57,39
 κυβερνήτης 43,29 53,29
 κύκλος 5,20 73,10 74,34 86,20 al.
 κυκλοφορία 20,24 23,15
 κυλινδεῖν 29,8
 κύμα 65,35
 κύριος τίνος 35,2 63,31 64,12. 13 89,7
 118,11. 18. 23. 25 ἄλλη τις φύσις κυριω-
 τέρα 34,20 93,29 κυριώτατον (coni. προ-
 γενέστατον) 34,26 κυρίως 71,25 78,5
 87,7 97,16 al. κυριώτερον είπετο 94,8
 κυρτός. τὸ κυρτόν 8,20 114,17
 κύων 67,31 88,37 90,7
 κωλύειν 15,5 59,5 90,4. 14 saepe
 κωλυτικός 7,35
 κωμψόδιδιδάσκαλος 19,9
 κώνειον 42,25
 κώπη 91,18
 κωφός 116,3

- Λαρυβάνειν (opp. φεύγειν) 124,9 δτι τὸ γευστὸν ἀπέσν, οὖτως ἀν λάβοις 70,13 (τὰ ἄνω καὶ κάτω οὐ καλῶς) 51,5 (τὰ καλῶς εἰρημένα, opp. φυλάττεσθαι) 9,2 συνίσταται τοῖς εἰλημμένοις 16,19 (τι ἀντί τινος) 42,28 ἔστι κοινὸν λαβεῖν γένος 48,9 med. (τινός, ἡ ψυχή, i. q. ἀντιλαμβάνεσθαι 82,25) ληπτέον Theophr. 107,34 108,17
 λάρπειν 58,25 61,14. 16. 26
 λαμπετᾶν Hom. 7,6
 λαμπρός 61,29 94,39 124,37
 λανθάνειν 35,20 60,29 74,16 al.
 λέγειν. δῆξα . . μεμῆθαι λέγουσα τὴν ψυχήν 35,27 εἰπεῖν τὸ ζῶον ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς 40,13 λέγω δὲ explicative 1,22 52,13 68,13 71,32 saepe ἀμφω . . λέγω δὲ ἀμφω τὴν ε. q. s. 92,4 ὁ νοῦς οὗτος, ὁ δυνάμει λέγω 98,5
 λεῖος 57,27 64,5 72,20 124,37 al.
 λειπτῆς 63,13. 19 72,24. 27
 λείπειν pass. τινός 20,3 λείπεται ζητεῖν 90,17 33,1 λείπεται cum acc. e. inf. 40, 32 73,23 93,23 115,26
 λέξις 36,20 66,17 110,21 111,3. 4 βραχέως τῇ λέξει 108,9
 λεπίς 61,17
 λεπτομέρεια 13,25
 λεπτομερής 13,9 14,6 32,7
 λεπτός 60,24 66,12 73,2
 λευκαίνειν pass. 78,8 79,33 86,29
 λευκός 21,16. 17 82,10. 17 84,38 sqq. saepe λευκότης 15,23 21,18 59,36 85,23 100, 25
 λήγειν. logice τὸ λῆγον (syn. τὸ ἐπόμενον opp. τὸ ἡγούμενον) 6,12
 λήθη. Theophr. 102,29 108,27. 31
 λῆμμα 20,36
 λίαν 5,12 6,12 7,12 8,32 saepe
 λίθινος 43,2
 λιθος 7,36 33,19 46,36 al. ἡ λιθος ἡ Ἡρακλεῖα 13,22. 23. (γεννᾶν τινὲς λέγονται) 41,36 (διαφανεῖς τινὲς) 59,12 ἀμφισβητεῖται ἐπὶ τινῶν πότερον φυτὸν ἡ λιθος 41,40
 λιπαρός 51,36 (δρυῆ) 68,25 (χυμός) 72,5 λογίζεσθαι 118,14. 32. 36
 λογικός. λογικά (opp. ἀλογα) 121,31. 33 λογικῶς (coni. κενῶς) 5,30 cf. δύναμις, ψυχή, φαντασία
 λογισμός 49,5. 7 117,8 118,26 119,14 120,5 Plato 111,24
 λογιστικός (μόριον τῆς ψυχῆς) 116,31 τὸ λογιστικόν 118,7 λογιστικοῦ ἔργον 121,33 λόγος. ἀρχόμενος τοῦ λόγου 1,11 (δι παρῶν λόγος) 26,10 28,18 88,9 (δι πρότερος) 122,10 56,36 ἔτερος λόγος (sc. ἔστιν) 27,33 49,8 (ἄλλος) 61,21 (κοινός, ίδιοι) 24,15 οὐδὲν πρὸς τὸν λόγον 16,34 74,14 88,25 δι λόγος εὑρίσκει, δεῖξει, ἐπισκέψεται sim. 70,23 120,22 54,9 49,36 al. πρὸ τοῦ προιέναι τὸ λόγον 47,9 cf. προιέναι (εἰς ἀπειρον προήξει) 14,38 ἡ κομφεία καθ' ἑαυτὴν τεύχεται λόγου 27,5 τεύχονται ιδίου λόγου 77,27 οὐ πολλοῦ ἀν δεοιμεθα λόγου 45,21 διὰ λόγου διδάσκειν 2,12 λόγον ἀπαιτεῖν 45,3 διδόναι 23,21 notio (τοῦ εἶδους) 7,34 (τοῦ τι ἦν εἰνατ) 96,7 (τοῦ σιμοῦ) 114,15 (κοινότατος) 39,1 (i. q. εἶδος, τοῦ δρατοῦ) 58,30 (τῶν χρωμάτων) 62,37 (τοῦ πάθους) 78,31 τῷ λόγῳ (opp. τῷ ὑποκειμένῳ) 4,19, 25,35 59,2 65,27 86,7 (dist. τῇ ὑποστάσει) 8,31 97,5 (opp. τόπῳ) 45,28 sqq. 46,1 94,3 (dist. μεγέθει) 121,6 116,30 οὐσία ἡ κατὰ τὸν λόγον 41,23 γίνεται κατὰ λόγον 46, 37 τοῦτον τὸν λόγον ἔχειν i. q. οὖτως ἔχειν 86,24 relatio ὅνπερ ἡ τέχνη πρὸς τὴν ὅλην λόγον ἔχει 99,11 proportio τὰ μικρόμενα κατὰ λόγον τινά 25,6 (τῆς μίκρας) 25,14 πᾶσα μῆκις καὶ κράσις λόγος 84,30 πᾶς λόγος συμμετρία τις καὶ ἀρμονία 78,21 (coni. σύνθετος) 33,9. 15 96,11 (coni. πέρας) 51,24 λόγοι αἱ αἰσθήσεις 84,25 sqq. Platonis λογιστικόν 93,33
 λοιπός. λοιπὸν ἀποδῦναι 41,24 λοιπόν adv. 8,38 10,36 105,13
 λυμαίνεσθαι 22,36
 λυμαντικός 22,27 71,26
 λυπεῖν 67,11. 34 84,33 124,13
 λύπη 45,38 47,20. 21 67,27 107,13 122,7
 λυπηρός 107,14 113,2. 7 sqq. 114,5
 λύρα 66,16
 λύσις (ἀπορίας) 101,2 108,10
-
- Μάθημα 5, 5. 24
 μαθηματικός (εἶδος) 8,25 ἡ μαθηματική 8,20

μάθησις 55,25 107,1
 μακάριος 22,34
 μακρός. μακρὸν ἀν εἴη παρατίθεσθαι καίτοι
 μὴ μακρᾶς εἰρημένα 108,8
 μακρόφωνος 67,20
 μάλα. μᾶλλον *comparativo additum velut*
 ἀποπάτερον ἀν μᾶλλον φανεῖται 15,10 86,18
 99,25 κυριώτερον εἰπεῖν διτὶ μᾶλλον τε-
 λειοῦτο ἀν 94,9 οὖτε . . οὖτε δὴ μᾶλλον
et minus etiam 110,18 19, 30 90,2 μηδὲ
 . . πόσῳ δὴ μᾶλλον *quanto minus* 97,16
 μέμικται μάλιστα τῇ ἀφῇ τῶν λοιπῶν
 αἰσθητηρίων 80,24 ἡ δψις μάλιστα τιμιω-
 τάτη πασῶν τῶν αἰσθήσεων 93,25 τὰ
 μάλιστα 98,33
 μαλακός 57,27 68,10 72,20,31 77,6,19
 (ἀποδείξεις) 1,10
 μαλακόστραχα 66,19
 μαλακότης 68,14 73,3
 μανθάνειν 95,17 105,7 116,4 (τὴν ἐπι-
 στήμην) 55,31 cf. 56,6
 μαντεύεσθαι. οὐδὲ μαντεύσασθαι τι ἡδίον
 ἐξ αὐτῶν 32,18
 μαρτυρεῖν 19,1
 μάρτυς 9,39
 μάστιξ 63,27
 μάτην 21,30 22,9,19 69,3,5 124,12 125,
 22 al.
 μάχαιρα 29,7 78,2
 μάχεσθαι 26,4 31,2 91,1 μαχόμενα λέγει
 περὶ τούτου 105,26 μαχόμενον (ορρ.
 ἀκόλουθον) 95,19
 μάχη. τῶν δρέπειν 120,10
 μέγας ψόφος 94,38
 μέγεθος (*dist. ἀριθμός*) 20,34 (coni. σῶμα)
 78,17 μὴ κεχωρισμένος μεγέθους (δὲ νοῦς)
 114,33 ἐν μεγέθει εἶναι 22,3 (αἰσθητά)
 115,35 (σώματα) 74,33 ἡ γραμμὴ καὶ
 πᾶν μέγεθος 110,8 111,18 (τὸ τρίτον i. e.
 βάθος) 74,6 (ἄπαν συνεχές) 20,27 (κοι-
 νὸν πλεύσιν αἰσθήσεων) 57,37 58,4 81,
 23 82,19, 22 93,14 μεγέθει, κατὰ μέγε-
 θος (*dist. λόγῳ*) 121,7 116,30 (coni.
 τόπῳ) 117,2
 μεθιστάναι med. 16,17 65,15
 μέθοδος 1,9 2,10. 13. 14
 μεθόριον 64,28 88,29
 μεθύειν 25,31
 μειοῦν 44,18
 μειράκιον 53,4
 μελαγχολικός 7,13

I INDEX

μελαίνειν pass. 78,8 86,29
 μελανία 15,23
 μέλας 84,33 111,21
 μέλι 68,24 81,37 82,1. 17 85,21 113,2
 μελίκρατον 40,18
 μέλισσα 69,12 90,7 120,14
 μέλλειν c. inf. fut. 48,37 63,13 70,16 al.
 (c. inf. praes.) 20,3 54,35 124,4. 22 (c.
 inf. aor.) 49,13 τὸ μέλλον 120,13 sqq.
 δὲ μέλλων χρόνος 107,12 109,21. 22.
 μέλος 109,12. 13
 μέρμεσθαι. αὐτοὺς μεμπτέον 84,23
 μέν. μέν γε vim pronominis auget 35,6
 μὲν — καὶ νῦν δὲ 39,6 δύναται μὲν
 ἀλλ᾽ ὅστερον 43,8
 μένειν 124,28. 34. 37 al. (ἐν τῇ αὐτῇ φύσει)
 52,11
 μερίζειν 19,20 20,16 103,34 μεμερισμένως
 100,26
 μερικός (ζῶα) 20,24
 μερισμός 26,39 103,28
 μεριστός 37,17. 18 43,23 (ώς σῶμα ἢ ώς
 τέχη) 3,7 Plato (ψύσις περὶ τὰ σώματα)
 10,25
 μέρος 3,9 40,15 122,36 al. (τῆς ψυχῆς)
 119,31 120,2 (τῆς ἐναντιώσεως) 35,23
 συμβάλλεται μέγα μέρος 5,8 παρὰ μέρος
 121,11. 14 ἐν μέρει 56,23 119,26 (opp.
 παθόν) 122,17 τὰ ἐπὶ μέρους Platoni-
 corum 12,2
 μέσος 45,16 μέση (sc. γραμμή) 44,6 μέσον
 (i. q. μεταξύ τι) 74,27 sqq. 75,2. 7 sqq.
 80,33
 μεστής 72,19 77,9 sqq. 78,22 (τῶν ἐναν-
 τιώσεων) 122,31. 34 125,15 ἐν μεσότητι
 κεκραμένον 78,33 123,36 125,5
 μεστός 108,10 Arat. 35,30
 μεταβαλνειν 17,34 34,34 41,38 94,12 99,9
 100,11 118,18 123,14
 μεταβάλλειν. (τὸ σχῆμα) 42,33 (coni.
 παθεῖν) 52,7 (ἐν τινος εἰς τι) 55,26 56,
 9. 11. 16 57,9 100,7 (ἡ ἔξις εἰς ἐνέρ-
 γειν) 56,37
 μεταβάσις τοῦ δυνάμει νοῦ 105,5
 μεταβολή 52,8. 13 56,14. 16. 79,29. Theophr.
 108,3
 μεταδιδόναι 122,33
 μεταλαμβάνειν 91,8 τινός 35,18 93,4
 alio sensu usurpare 18,35
 μεταξύ. τὸ μεταξύ 57,23 62,13 73,27 sqq.
 saepē τὸ μεταξύ ψόφου καὶ δσμῆς 62,26

- μεταπίπτειν 91,12
 μεταρρεῖν 32,11
 μετατιθέναι. μηδὲν μεταθέντας ἔνεκα τῆς σαφηνείας 29,23
 μεταφέρειν (τὰ εἰρημένα) 32,22 (τὰς ἐπιχλήσεις) 68,5 (δύναματα) 68,20 cf. 89, 27
 μεταφορά. κατὰ μεταφορὰν 66,4 ἐκ μεταφορᾶς 72,28
 μετεῖναι 47,17
 μετέργεσθαι. μετελήσυθεν 68,26
 μετέχειν 15,27 39,32 42,3 88,11. 25 90,7 122,36 123,1
 μετιέναι 99,5 125,7 (λόγον) 12,5 τῷ καθ' ὅδὸν μετιόντι 2,27
 μέτοχος 107,15. 20
 μετρεῖν 107,15 121,24
 μέτριος. μετρίως ἐπελύσατο (ορρ. ἀκριβέστερον) 102,14
 μέτρον 121,25. 27
 μέχρι τινός 61,29 124,38 μέχριπερ ἀν δύνηται 124,37
 μή μηδέ μήτε pro οὐ οὐδέ οὔτε, post ὅτι 15,17 34,27 41,33 77,13 87,1 saepe post διότι 9,30 117,36 post ἐπειδή 56, 36 120,33 cum participio non condicionali 8,22 17,5 35,9 71,19 114,21 al. cum infinitivo post δοκεῖ, οἰεσθαι 46,32 9,37 — νοήματα τί διοίσει τοῦ μὴ φαντάσματα εἶναι 116,17 μὴ γελοῖον ἢ 34,1 26,34
 μῆκος 110,114 111,5 sqq.
 μῆλον 37,22 117,4
 μήν 110,35 111,8
 μῆνιγξ 64, 17. 28. 30. 35 65,1. 9. 12. 24 67,17
 μηνέειν 7,8 58,24 87,10
 μήποτε fortasse c. ind. 9,27 38,30 92,7 al. μήποτε οὐ 11,13 49,8 56,6 79,30 μήποτε οὖδε ἀν διηρχεῖν ἀν 104,2
 μηχανᾶσθαι 65,2 57,35
 μιαίνειν. Plato 106,23
 μιγνύναι. pass. τινί 70,07. 33 80,24 94, 30 al. ἐν παντὶ τῷ δύτι μεμῆθαι τὴν ψυχήν 35,27 τὰ μικτά (ορρ. τὰ ἀπλά σώματα) 35,38 73,23
 μιμεῖσθαι 53,3
 μιμησκειν. μηησθείς τινος 104,31 μεμῆσθαι 101,9. 17 102,1
 μῆξις (dist. κράσις) 25,24 (coni. κράσις) 84, 29 (σώματος πρὸς σῶμά ἔστιν) 94,30 Theophr. 102,29 108,28
 μισεῖν 101,8
 μνήμη 18,16 99,8
 μνημονεύειν 101,2. 13 102,4 sqq. 103,7 Modi. Coniunctivus ίνα αἰτιάνηται τῶν δύτων καὶ ἔκαστον δπως ἔχῃ γνωρίζῃ 33,2 Optativus οὕτω φανερὸν εἰ δύναιντο εἶναι φύσεις ἄλλαι τοιαῦται 48,5 εἰεν αὐτῇ κατὰ φύσιν αἱ ἀντικείμεναι 16,5 φέρεται ὅπῃ καὶ τύχοι 92,27
 μοῖρα 103,5
 μόλις 60,6 68,36 71,29 107,9
 μοναδικός. ἀριθμός Xenocratis 31,4
 μονάς 21,2 48,33 Xenocrates 31,8 sqq.
 μοναχός. μοναχῶς τούτων ἡ κληνησις 44,17
 μονή 28,18
 μόνιμος (φυτά) 123,13 ζῶα μόνιμα κατὰ τόπον 34,30 118,2 124,11 φύσεως μονιμωτέρας 92,38
 μόνος. μόνως 100,10
 μόριον τοῦ ζῶου 34,9 (σωμάτων) 36,7 sqq. (τοῦ κόσμου) 35,27 (τοῦ χρόνου) 18,24 21,24 (τῆς ψυχῆς) 37,8 45,12. 27 93,32 116,21. 29 (dist. δυνάμεις τῆς ψυχῆς) 117,2 (δργανικόν, i. e. δργανον) 117,38
 μορφή (coni. σχῆμα) 43,27 (coni. εἶδος) 39, 16. 35 46,21 96,24 cf. 39,12 40,35 95, 37 (dist. εἶδος) 94,20 (coni. λόγος) 78,3 (coni. τόπος) 89,30 (coni. φύσις) 3,35 94,35 (coni. δύναμις) 78,14 (οἰκεία) 39, 16 94,14 109,4 111,17
 μορφοῦν 40,11 43,11 92,19 99,23 115,32
 μουσικός (λόγοι) 20,17 (τέχνη) 84,28 ἡ μουσική 114,29
 μοχλός 91,34
 μύειν (τὸν διφθαλμούς) 90,13
 μῦθος 4,8 73,5 μὴ γελοιότερον ἢ τῶν μύθων 26,35 (Πυθαγορικοῦ) 23,33
 μυῖα 92,24 122,6
 μύκης 61,17
 μυκτήρ 62,24 69,16 75,23 76,19
 μυρεψικός (τέχνη) 84,28
 μύριοι 76,30
 μύρμηξ 90,6 120,14
 μύρον 68,25
 μῦς. τὸν μῦς φασὶν ἐν Αἴγυπτῳ (αὐτότις γένεσθαι) 26,29

Ναῦς 41,28 15,20 sqq. 53,29 91,35
 ναυτιλίαν 28,22
 νεῖκος. Emped. 10,19 34,15
 νεκρός (σῶμα) 43,6 νεκρόν (ορρ. ζῶον)
 90,36
 νεκροῦν. νεκρωθέντων τῶν δργάνων 28,11
 νέος. ἡτον οἱ νέοι τῶν πρεσβυτέρων 22,32
 παρά τινων .. καὶ νεωτέρων καὶ πρεσβύ-
 τέρων 104,15
 νεύειν 78,35
 νεῦρον 14,1 34,9
 Neutrūm. αὐτὸς μὲν δὴ ἄψιφον δὲ ἀήρ 64,
 22 γευστὸν ἔστιν δὲ χυμός 71,5 ἡ αἰσθη-
 σίς ἔστι δεκτικὸν τοῦ εἶδους 77,28 πολὺ
 βέλτιον δὲ νοῦς τῆς αἰσθήσεως 112,25
 νηγεμία 9,31 65,20
 νήπιος 95,10
 νῆστις. Emped. 33,13
 νήφειν 22,31
 νικᾶν 1,18 121,33
 νοεῖν 4,23 15,14 49,17 87,14 89,22 al.
 περὶ τοῦ νοεῖν 94,5 sqq. (dist. διανοεῖσθαι)
 30,24 sqq. (τι περὶ τίνος) 118,10 τὰ
 νοούμενα 95,20 32 97,37 *intelligere*
 (τὴν κίλησιν ἀντὶ τῆς ἐνεργείας) 107,1
 116,21 νοητὸς κόρμος 11,28,31 δυνάμει,
 ἐνεργείᾳ νοητά 98,2 99,2 τὰ καθ' αὐτὰ
 νοητά 114,9 δὲ νοῦς δυνάμει ἀπαντά ἔστι
 τὰ νοητά 97,20,31 112,7
 νόημα 3,37 οὐδὲν ἄλλο δὲ νοῦς ἔστιν ἡ τὰ
 νοήματα (syn. νοούμενα) 95,20 (dist. φαν-
 τάσματα) 116,22 (dist. φύσεις ὑφεστηκοῖαι)
 3,37 sqq. (τὰ καθόλου) 56,20 98,23 (τὰ
 ἀπλά καὶ πρώτα) 116,17 (κανά) 99,4
 τὸ τοῦ ἀνθρώπου νόημα 110,17 τὸ νόημα
 τὸ ἀπὸ τοῦ Σωκράτους 116,19
 νόησις. ταῦτὸν δὲ νοῦς τῇ νοήσει 20,31 ἡ
 νόησις ταῦτὸν τοῖς νοήμασι 20,32 (syn.
 νοῦς, δύναμις λογική, διάνοια) 88,15 (dist.
 φαντασία) 89,23 sqq. (dist. ἡρεμία, ἀνοία
 111,29 sq. (πρακτική, θεωρητική) 20,21
 (ἀδιαίρετος, ἀμερής) 110,19,24 (τῶν με-
 ριστῶν, τῶν ἀμερῶν) 22,14 (τῶν ἀπλῶν
 δρῶν) 22,28 ἐνεργῶν (δὲ νοῦς) κατὰ τὴν
 νόησιν 99,21
 νόηθος. λογισμός Plato 111,24 cf. 25
 νομίζειν 72,15 105,9 οὖτα περὶ τίνος
 124,35
 νόσος 93,30
 νουθετεῖν. pass. 107,8

I INDEX

νοῦς. περὶ τοῦ νοῦ 94,7 sqq. (κυρίως) 119,
 27 expl. 89,33 sqq. (dist. αἰσθητική) 94,
 34 sqq. (dist. φαντασία) 89,24 (dist. ὅρεξις)
 119,7 sqq. (dist. βούλησις) 118,26 δὲ
 καλούμενος τῆς ψυχῆς νοῦς expl. 94,27
 (δὲ δυνάμει, ορρ. ἐνεργείᾳ) 97,26 sqq. 98,
 15 sqq. 105,23 sqq. 109,4 sqq. (δὲ καθ'
 ξειν 98,23 100,2 Theophr. 107,30 sqq.
 (δὲ ποιητικός, ορρ. παθητικός, κοινός) 97,
 8 sqq. 101,1 sqq. 105,13 sqq. ἡμεῖς δὲ
 ποιητικός νοῦς 101,1.9 102,6 103,16
 (δὲ κοινός) 105,22 sqq. 106,14 108,29 (δὲ
 πρακτικός, ορρ. δὲ θεωρητικός) 49,8 114,
 3 sqq. 118,8 31 sqq. (θεῖος, dist. ἔνυλος)
 114,34,36 115,8 Platonicī 11,5 12,6,7
 Anaxagoras 13,16 14,12 94,20 97,8

νύκτωρ 61,27

Numerus. συμφθαρέντος τῷ ἀμερίστῳ τοῦ
 μεριστοῦ καὶ τὴν μὲν οἰκείαν δύναμιν ἀπο-
 λεσάντων cest. 11,2 μέγεθος καὶ σμικρό-
 της κοινὰ πασῶν ἔστι τῶν αἰσθήσεων 72,
 26 πολλαὶ γίνονται ἡ μία 86,26 τὰ
 πάθη μετρηθέντα γίνονται ἀρεταὶ 107,15
 ἡ τὰ κοινὰ ταῦτα οὐχ ὡς νῦν κοινὰ ὑπά-
 κεινται ἀλλ' ὡς ἕδια 81,23

νῦν 85,25 sqq. τὸ νῦν expl. 110,23 τὸ ἐν
 πλάτει νῦν (dist. τὸ ἀμερὲς νῦν) 110,35 sq.
 (ἀδιαίρετον) 111,13 sqq.

νύττειν 17,37

Ξανθός 81,37,39 82,17,25,30 113,1 al.

Ξηραίνειν pass. 78,27 79,28

Ξηρός 47,22 57,28 70,6 72,20

Ξηρότης 76,35 114,24 125,16

Ξέλινος (‘Αφροδίτη) 19,11 (κανάν) 6,38

Ξέλον 7,36 16,23,31 39,28 42,10 al.

Ξέμβουλος. Plato 106,21

Ξέσμα. τὰ ἐν τῷ ἀέρι καλούμενα ὡς φῆσι
 (Democ.) Ξέσματα 9,14 65,21

Ο. articulus totis enuntiatis praepositus
 6,16 101,27,29,30 al. ἡ ὄλη γίνεται
 τοῦ ποιοῦντος τὸ πάσχον κυρίως 78,5.
 79,36 (contra ὄλη γιγνομένη τῷ εἶδει
 57,6 79,27,32)

Ὁγκος τοῦ σώματος 38,16 μεριστή ὡς
 σῶμα εἰς Ὁγκους 3,8 ἐν Ὁγκῷ μὴ ὑφε-
 στῶσαν (φύσιν) 11,22

- δδε. τόδε τι 53,2 (ορρ. ή ώς ὅλη οὐσία) 39,7 (conī. σύνθετον) 46,29 42,35
- δδός. τῷ καθ' δδὸν μετιόντι 2,27 οὐκέτ⁷ ἀν αὐτοῖς δδῷ προβατίνοι τὸ εὔλογον 36,13 δδούς 13,37
- δζειν 79,21 δδωδέναι 70,7
- δθεν. ἐπανιτέον δθεν δ λόγος 8,33
- δθόνη 73,2
- οἰακίζειν 118,30
- οἴεσθαι 101,37 102,31 103,19 120,18
- οἰκεῖν. ή οἰκουμένη 91,5.14
- οἰκεῖος (ορρ. ἀλλότριος) 45,38 46,19 sqq. 123,8 124,3 (ορρ. κοινός) 47,2 48,22 ἐν τοῖς οἰκείοις λόγοις 53,37 ταῦτα τῆς . . θεωρίας οἰκείστερα 4,10 *idoneus* 17,33 49,10 οἱ οἰκεῖοι *familiares* 101,15 οἰκεῖως ἔχειν πρός τι 47,2
- οἰκία 40,16. 24 95,1.2 98,24 def. 7,34 sqq.
- οἰκοδομεῖν 56,5
- οἰκοδομικός. ή οἰκοδομική 56,29
- οἰκοδόμος 56,5
- οἴκοθεν 23,16 (ορρ. ἔξωθεν) 56,20
- οἶκος 60,26
- οἶς. τοιαύτην ἀρχὴν οἴαν . . δέγεσθαι 78, 32 οἷον *quasi* 59,35 62,14 66,7.8 78, 22 *scilicet* 44,11 62,9 76,9 79,11 οἷον λέγω τὴν κόρην 85,10 λέγω δὲ οἷον κινήσεως 93,13 οἶς τε e. inf., οἴδην τε acc. e. inf. saepe. οὐ γάρ οἴδην τε αὐτῷ κρίναι 97,2 ώς οἴδην τε 47,27
- οἰωνός. Empred. 35,14
- δλιγάκις 90,17
- δλίγος. ἐπ' δλίγον 61,24 66,6 ἐν δλίγῳ χρόνῳ 66,6 δτι δλίγιστον ἔχουσα τὸ φεῦδος 93,9
- δλιγωρεῖν 34,28
- δλόκληρος 21,24 (ζωή) 38,21 (αἰσθησίς) 47,16 (δυνάμεις) 81,16 δλοκλήρως ἐφαρμόζειν 48,15 φθείρεσθαι δλόκληρα 50,23
- δλος. ἔμψυχον δλον δι' δλου 40,26 59,24 sim. 57,8 60,17 al. δλως 74,26 88,31 87,29 saepe — οὐδὲ δλως 124,32
- δμβρος 7,35
- δμμα 68,38 69,35 πρὸ δμμάτων ποιήσασθαι 88,37
- δμογενής 99,34
- δμοειδής 26,38 38,3 125,23 (τοῖς έαυτοῦ μορίοις) 36,6 38,12 τὸ σῶμα δμοειδὲς τοῦ δέρος τὸ τε ἐν ἡμίν καὶ τὸ τοῦ δλου 36,10 sqq. (πρός τι) 3,16
- δμοιομέρεια. Anaxagoras 13,17
- δμοιος 33,4 οὐ μὴν δμοίως καὶ πρὸν μαθεῖν aequo ac 95,16
- δμοιότης 3,33 4,2 91,26 (πρὸς τὸν θεόν) 107,2 καθ' δμοιότητα 66,16
- δμοιότροπος. δμοιοτρόπως 11,20
- δμοιοῦν. τοῖς ἐναντίοις δμοιοῦσθαι 80,6 ὠμοιωται 56,33
- δμολογεῖν 18,6. 17
- δμόσεις χωρῶν 18,17
- δμοῦ 42,19. 20
- δμώνυμος (αὐξησίς) 41,34 (γένεσις, dist. ἄλλον τρόπον) 41,37 τὸ ζῆν ἐπ' ἀμφοτέρων οὐχ δμώνυμον 45,3 δμωνύμως 42, 24. 25 43,2
- δνείρατα. ἐν τοῖς δνείρασι 90,1 expl. ib. sqq.
- δνειροπολεῖν 14,7 19,6 94,20
- δνινάναι. οὐδὲν δνήσει 5,12
- δνομα. χρῆσθαι ἐφεῖται ὡς τις βούλεται τοῖς δνόμασι 18,32 sim. 26,24 28,26 52, 17 56,2 οὐ πρὸς τοῦνομα τοῦ ἀριθμοῦ μαχόμενος 31,2 φανερὸν ἐκ τῶν δνομάτων 44,36 ἐκ τῶν δνομάτων κομψεύονται 14,22. 24 οὐκ εὐποροῦντες τῶν οἰκείων δνομάτων 68,19 cf. 61,15 67,28 συντρέχει τὰ δνόματα καὶ τὰ πράγματα 68,22 δνομάζειν 18,31 40,35 61,14 al. καὶ ἔστι καὶ δνομάζεται 59,18
- δντως. τὰ δντως εἰδη 8,30
- δνυξ. δνυχεις 13,37 80,24
- δξόνειν 78,8
- δξός. τὸ δξὸν τῷ σχήματι 66,5 (δσμή) 68, 25 (ῆχος) 66,13 τὰ ἄγαν δξέα (γευστά) 71,17 72,6 δξὸν δρῶντας 30,34
- δξότης 72,23 78,2
- δπλίτης 75,15
- δπωπα. Empred. 33,7
- δπως. οὐχ δπως ἀν ἀκριβέστερον ἑωρῶμεν . . ἀλλ' οὐδὲ ἀν ἑωρῶμεν δλως 62,17 οὐχ δπως κατὰ φύσιν . . ἀλλὰ 22,26
- δπωσοῦν 33,10
- δρᾶν (πρός τι) 118,36 (δτι) 118,22 (c. part.) 46,39 47,17 δνωμεν δ λέγει 105,16 δρα τι λέγει 106,1
- δρασις 17,35 43,14 58,4 ή δψις δρασις 58,22 ή τῆς δψεως ἐνέργεια δρασις λέγεται 84,17 τὸ δρατὸν πρὸς τὴν δρασιν λέγεται 59,3
- δρατικός 76,37 (ἐνέργεια) 49,25 (δύναμις) 77,14 (δψις) 95,18
- δρατός. περὶ τοῦ δρατοῦ 58,22 sqq. (dist.

- τὸ χρῶμα) 59,1 sqq. 61,38 (τὸ κατ' ἐνέργειαν) 13,37,39 (opp. τὰ κατὰ δύναμιν δρατά) 84,21
- δργανικός 43,9 (μόριον) 117,35 τὸ πρός τι δργανικόν 49,2 πᾶν τὸ ζωῆς μετέχον δργανικόν 42,3,27 sqq. δργανικός κατεσκευασμένος 46,38
- δργανον (τεχνικόν) 42,26 *musica* 66,17 (σῶμα) 47,4 7,17 94,32 (τὰ πρὸς τροφήν) 51,9 (τῆς ἀνατνοῦ) 66,35 (τῆς αἰσθήσεως, αἰσθητικῆς) 7,19 80,15 (i. q. αἰσθητήριον) 54,29 55,1 62,21 105,9 saepe cf. σωματικός
- δργή. def. 7,26,30 sqq. expl. 27,15
- δργίζεσθαι 29,9
- δρέγεσθαι 17,32 47,27,33 50,10 53,12 al.
- δρεκτός (τέλος) 119,4 τὸ δρεκτόν 17,18. 31 119,6,24
- δρεκτικός (ζῶον) 121,19,20 ἡ δρεκτική, eius partes 47,13 τὸ δρεκτικόν 117,18 119,33 (opp. τὸ φευκτικόν) 113,27
- δρεξις 45,23 46,1 47,16 119,3 sqq. 120,5 sqq. al. (τῶν ἀλόγων, τῶν λογικῶν) 121, 30 sqq. (τῶν ἀτελεστέρων ζῶων) 122,6 sqq. (πᾶσα ἐπ' αἰσθήσει καὶ φαντασίῃ) 117,33 (αἰσθητική, dist. διανοητική) 113,23 sqq.
- δρθός. δύο δρθάς (sc. γωνίας) 95,28,29 (δρέξα) 88,18 (νοῦς, δρεξις) 119,17 δρθῶς 51,1 52,28 60,27 al.
- δρίζειν 63,34 med. 5,13 41,20 48,22,36 111,16 ἡ ψυχὴ κατὰ δύο ὥρισται δυνάμεις 116,26
- δρισμός 2,12 sqq. 3,37 22,14 32,15 44,2 (dist. ἀπόδειξις) 22,23 (ἀρχὴ πάσης ἀποδεξίας) 5,19
- δριστικός (πραγματεία) 2,18
- δρμασθαι 52,9 125,1
- δρμή 17,28 67,3,7,24 113,13 121,35
- δρμητήριον 17,26
- δρνις 2,41
- δρος 8,36 14,30 20,28,32 οἱ πρῶτοι δροι expl. 22,5 104,1 δ νοῦς δ τῶν πρώτων δρῶν 21,1 (οἱ ἀπλοῖ) 22,28 30,25 τοῦ ζῆτον εἰναι τὴν ἀνατνοήν *Democrit.* 9,19
- δσμᾶσθαι 62,34,35 69,19 70,2,4 (τὰς δρμάς) 73,16 (dist. δζευ) 79,22
- δσμή 62,20 sqq. 79, 21, 23 126, 2 περὶ δσμῆς 67,26 sq. 68,19 sqq.
- δσος. τῆς τοιαύτης ψυχῆς δση . . 7,28 τὴν ἐπιφάνειαν καὶ δση ὅλη γεωμετρίας 114,11 τετράδος δσος ἦν καὶ τοῦ ἐπι-
- πέδου ἀριθμός 12,10 δσον τὰς διαφορὰς εἰπεῖν 88,16
- δσσε. *Hom.* 7,6
- δστοῦν 13,37 33,9 42,11 84,24 al.
- δστρακόδερμος. τὰ δστρακόδερμα 66,19
- δστρεον 44,29
- δστρεώδης 47,28
- δσφραίνεσθαι 69,14,28 70,10 78,29 δσφρανθναι 79,14 δσφραντός 67,26 sqq. 68,32 70,9
- δσφραντικός. πόρος 70,5 (αἰσθητήριον) 70,9,10 76,38
- δσφρησις 57,89 67,31 68,28,31 69,1 sqq.
- δσφρητός 58,1
- δτι. διαφέρει τοσοῦτον τῆς ἐπιστήμης ἡ αἰσθήσις δτι 56,18 ἀκίνητος οὐτως, δτι 62,15 διενηγχασιν δτι 75,18 εἰ δὲ δτι δλίγον τὸ μεταξύ, οὐδὲν πρὸς τὸν λόγον 74,13 88,24
- οὐ. οὐδείς, οὐδέποτε post εἰ 22,19 45,4 52,31
- οὖας. *Hom.* 57,39
- οὺδαμῶς 3,17 53,5 72,38 78,2
- οὐρά 38,10
- οὐράνιος (σώματα) 18,28 19,32 (σφαῖρα) 121,35
- οὐρανός 20,14
- οὺς 54,23 62,24 64,16 sqq.
- οὺσια γένος τῶν δντων 33,23 39,4 (τριχῶς ὅλη, εἶδος, τὸ ἔξ ἀμφοτὸν) 39,4 46,27 (ώς συντεθή) 39,32 (ώς εἶδος) 40,3 (κατὰ τὸν λόγον) 40,32 πρὸς τὸ εἶναι καὶ τὴν οὐσίαν 53,11 δ νοῦς οὐσία 29,37 (τοῦ ποιητικοῦ νοῦ) 99,33 ταῦτα ἐπ' αὐτῷ ἡ οὐσία τῇ ἐνεργείᾳ 100,6,11 104,11,21 112,3
- ούτος. τὸ ἐν φωτὶ δρώμενον τοῦτο κυρίως χρῆμα ἔστιν 62,35
- ὅφελος. οὐδὲν οὖν ὅφελος εἰναι τὰ στοιχεῖα τῆς ψυχῆς 33,15
- ὅφθαλμός 42,38 43,24 54,23 sqq. 76,19 81,8 90,13 (λθινος, γεγραμμένος) 43,2 δφθαλμός ἡ τε κόρη καὶ ἡ δψις 48,19 90,13
- ὅχετός 87,6
- ὅχημα *Plato* 19,34
- ὅψις expl. 42,38 43,24 περὶ ὅψεως 58,22 — 62,38 (def.) 62,36 (τιμιωτάτη πασῶν τῶν αἰσθήσεων) 93,25 (ἡ δυνάμει) 98,36 πᾶσαι αἱ τῶν ζῶων δψις 103,23,25
- ὅψιποιία 84,29

- Πάθημα 6,5 8,36 104,6 Plato 106,19
 παθητικός νοῦς 101,4,5 102,16 105,28
 107,6 τὸ παθητικὸν ἐπ' αὐτοῦ οὐχ ὡς
 τὸ κινητὸν ληπτέον, ἀλλ' ὡς ἐνέργειαν
 108,17
 πάθος (κυρίως) 78,4 (τὸν φυσικὸν σώματος)
 114,24 (τῶν αἰλούρων, coni. ζειτεῖς) 116,2
 (ἀέρος, θάλατος) 65, 28 69, 8 sq. (τῶν
 διφθαλυών) 61,20 (τῶν αἰσθήσεων) 77,35
 (τῆς ψυχῆς) 2,29 5,32 7,1 97,32 107,7
 (μετρηθέντα γίνονται ἀρεταὶ) 107,15 expl.
 Stoici 107,17 (τὰ πρῶτα, τὸ ἄδεσθαι τὸ
 λυπεῖσθαι) 67,11 (λογικόν) expl. 107,19
 τὸ πάθος τοῦτο (sc. τὸ ἔξαπατᾶσθαι) 87,
 34 τὰ ἐν πάθει 108,5
 παιδεύειν 107,8
 παίειν 63,29
 παῖς 56,31
 πάλαι. πολλοῖς τῶν πάλαι 23,10
 παλαίειν 45,15
 παλαιός. τὰς τῶν παλαιῶν δόξας 8,39 οἱ
 παλαιότεροι 9,5
 παλαιστής expl. 45,15 (μέτρον) 121,26
 πάλιν. αὖ πάλιν 44,31 49,1 καὶ πάλιν γε
 αὖ 12,40
 πάλλειν 118,12
 παμμέγας 1,27
 πάμπολος. πάμπολοι διαφέροντα 18,36
 πανστερομία Democrit. (τῶν ἀτόμων) 9,11
 πανταχόθεν 64,6,7
 παντάπασι 8,30 9,16 11,21 saepē
 παντελής (γηνεμά) 9,31 (εκόπτος) 64,1 παν-
 τελῶς 6,10 18,28 22,28 al.
 πάντη 64,14 65,31 76,25
 πάντως 11,31 15,32 16,22 saepē
 παρά. λέγουσις παρὰ τὰ λιλαν ἐναργῆ 35,7
 μαλακωτέρα ήμῶν ἡ σὰρξ παρὰ τὰ λοιπὰ
 ζῶα 68,11 ἐτέραν αἰσθησιν παρὰ τὴν
 τοιαύτην ἀναπονήν 35,18 παρὰ μέρος
 121,11. 14
 παραβάλλειν 17,26 32,23 102,8 103,22.
 35 106,1
 παράβολος. τῶν παραβολωτέρων ἐστί (syn.
 ἄποπος) 36,2
 παράγειν creare (ἢ φύσις) 6,9 123,11 ἐκ
 τοῦ ἐνός οὐδὲν ἀν ἔτερον παραχθεῖν 12,17
 25,26
 παραγίνεσθαι 56,18 102,32 106,12
 παράδειγμα 17,30 65,31 (τῶν πίστεων
 ἀσθενέστατον) 25,37
- παραδεικνύναι 66,2
 παραδέχεσθαι 86,16 104,20
 παραδηλοῦν 5,28
 παραδιδόναι 91,39 105,33 παραδεδομένα
 περὶ ψυχῆς 34,38 παραδοθεῖσα (ἰστορία)
 14,26
 παράθεσις (ψιλή) 74,39 κατὰ παράθεσιν
 ἀφῇ 74,36
 παρακαλεῖν 1,24
 παρακείσθαι v. παρατιθέναι
 παρακούειν τῆς δυνάμεως τοῦ λόγου 6,12
 παραλαμβάνειν 92,3 101,6 105,15 med.
 8,7
 παραλλάξῃ 121,13
 παράλογος. ἀπόπον τι καὶ παράλογον 36,1
 παραμένειν 87,34 92,15 93,27
 παραμυθία explicatio 72,25
 παραπέμπειν 59,24. 26 62,29 sqq. 64,20
 65,5,7
 παραπλήσιος 19,9 48,21 50,5 75,1 παρα-
 πλησίως 13,30. 33 20,25 45,24 al.
 παραρρέω. τὸ ὅδωρ εἰπερ εἰς τὸ οὐς παραρ-
 ρεῖη 64,39
 παρασκευάζειν pass. 98,18
 παρασκευή 39,8
 παρασκοπεῖν 96,19
 *παρασυνθεωρεῖν 114,27
 παρατείνειν. παρατείνεσθαι χρόνῳ 16,28
 (τῷ διεξόδῳ τῆς λέξεως) 110,20
 παρατιθέναι med. 107,30 108,8 παρακεί-
 σθαι (ἢ ψυχῇ τῷ σώματι) 40,27 παρακεί-
 μενος (τροφῇ) 123,15 (ἄήρ) 61,26 (ἄλλή-
 λοις, dist. κιρνάμενα) 60,15
 παραφέρειν. παρηγέγθησαν (τινᾶς?) 101,36
 παράφρασις 116,24 126,22
 παρειά Hom. 7,7
 παρεῖναι 39,12 40,37 60,22 92,4 al.
 παρέλκειν. ζήτησις οὐ παρέλκουσα 78,19
 παρεμπίπτειν 74,15
 παρεμφαίνειν med. 11,31 94,22
 παρέρχεσθαι. χρόνου παρεληλυθότος 109,21
 παρεληλυθότα (opp. παρόντα καὶ μέλλοντα)
 118,16 τὰ παρελθόντα 118,17
 παροξύνειν. μηδὲν παροξύνεσθαι 7,11
 παρορᾶν 3,22 46,28 103,1 (ἀπορία) 74,18
 (Ἄναξαγόρας) οὐκ ὀρθῶς διδάσκειν ἡμᾶς
 παρεώρα 97,11
 παρουσία 54,1 59,29 60,3 expl. 60,22
 variae significationes 60,15 sqq. (coni.
 δύναμις) 62,2 (opp. στέρησις) 68,32

παρυφιστάναι. ταύτης τῷ ἐνὶ παρυποστάσῃς τῆς φύσεως 12,21
 πᾶς. ἐκ πάντων γὰρ τὰ θητὰ τῶν στοιχέων 34,16 τὸ πᾶν 51,6. 7 87,29 121,37
 πάσχειν. δύο τρόποι τοῦ τε πάσχειν καὶ τοῦ ἀλλοιοῦσθαι 56,8 sqq. (χυρίως) 78,5 79,27 (μὴ χυρίως) 54,10 (τὸ κοινῶς λεγόμενον) 56,39 (coni. διατίθεσθαι) 46,29 (coni. μεταβαλεῖν) 52,7 (coni. κινεῖσθαι) 54,5 sqq. (dist. ἐνεργεῖν) 55,7. 16 cf. 92, 21 (coll. ποιεῖν) 54,16 sq. 77,4 τὸ αἰσθάνεσθαι πάσχειν πῶς ἦν 73,3 (αἱ αἰσθήσεις) 75,13. 25 77,34 sqq. (ἡ γεῦσις) 71,38 (δὲ ἡρ ὑπὸ τοῦ σχήματος) 124,36 τοῦτο πέπονθε καὶ δὲ λόγος *eadem causa est* 35,17 πάσχειν πρός τι *ratio intercedit* 1,14 55,9
 παύειν τινὰ τινός 121,34 med. 41,5 (τινός) 53,5 92,14 (c. part.) 92,3
 παχύς (ἀήρ) 60,19 (στοιχεῖον) 80,22
 παχύτης τοῦ ὅργανου 68,3
 πεζός. τὰ πεζά 67,31 80,34 (coni. τὰ ἔναμα ζῶα) 66,37
 πειθεῖν. πίστει ἐπεται τὸ πεπεῖσθαι 90,23
 πειθώ 90,23
 πεῖνα def. 47,31
 πειράσθαι 1,8 2,12 38,35 108,13 al.
 πεῖσις 65,26 92,20 116,20
 πελάζειν 13,10 71,1 124,2
 πέλασις πρὸς τὸ νοούμενον 21,6
 πέλεκνος 92,20 τὸ πελέκει εἶναι 42,23
 πεντάς 57,29
 πέρας 8,21 64,8. 36 86,22 al. πάσης νοήσεώς ἔστι πέρατα 22,21 (coni. λόγος) 51,24
 περὶ. δὲ περὶ τὸν λόγον μόνον 8,1. 6 περὶ τὸ τοιοῦτον σῶμα ἡ αἰτίησις 12,13 δύναμις τις περὶ τὴν ἀλήθειαν 10,3 ἐπὶ τῆς ψυχῆς . . καὶ τῶν περὶ ταύτην δυνάμεων 103,14
 περιάγειν εἰς μίαν νόησιν 109,10
 περιβλέπειν. περιβλεπτέον 80,6
 περιεῖναι (τῆς φύσεως τοῦ πράγματος) 2,22 (τῆς ἐπιρροῆς ἡ ἀπορροή) 36,32
 περιέχειν 17,6 20,13 58,30 65,10 95,8 τὸ περιέχον 9,20 60,29
 περιέναι 16,25
 περιιστάναι. εἰς τὴν αὐτὴν χαλεπότητα δὲ λόγος περισταται 2,23
 περικαλόπτειν Plato 35,36
 περικάρπιον 42,11 expl. 12
 περικεῖσθαι 74,8 92,19

I INDEX

περιλαμβάνειν 41,16. 21 48,19 49,3 57, 25 al.
 περιμένειν 54,18 70,8 82,26
 πέριξ. τὸν πέριξ δέρα 60,10
 περιορίζειν 4,9
 περιπατεῖν 17,35
 περιπίπτειν 22,12 113,32
 περιπλάσσειν 73,9. 20
 περιποιεῖν med. 50,18 (ἐαυτῷ) 50,14 (τὸ τέλος) 119,1
 περιπτύσσειν. περιπτυγεῖς 92,17
 περισκοπεῖν 99,10
 περιτελεῖν 73,2
 περιτορνεύειν Plato 106,18 107,25
 περιττώμα. τὸ στέρμα περίττωμα τῆς ἐσχάτης τροφῆς 53,6
 περιφανής. περιφανῶς 46,2
 περιφέρεια 86,20 121,16
 περιφέρειν 22,7
 περιφορά 21,7 22,10
 περιφραγμα 69,30
 περιφύειν. περιεπεφύκει 73,10
 περιχεῖν. περικέχυται 72,1 περικεχυμένος (ἀήρ) 73,52. 15 (ὅγροτης) 71,38 75,1
 περόνη 121,12
 πέσσειν 53,33 πεπεμμένη τροφή 52,27. 29
 πέψις 52,8 53,34
 πηγή καὶ ἀρχὴ πάσης κινήσεως ἡ ψυχή 2,3
 ἡ καρδία πηγὴ τῆς θερμότητος 66,38
 ὕστερ ἐκ πηγῆς 86,33 87,6
 πηδάλιον 55,30
 πήδησις 27,18
 πηροῦν. μὴ κολοβοῖς μηδὲ οἷον πεπηραμένοις 81,5 οἱ πηρωθέντες τὰς ὄψεις 90,4
 πήρωμα 50,7 118,5. 6
 πηχυαῖος. τὸ πηχυαῖον λευκόν 21,11
 πηχυς 121,25
 πιθανός. εὐλογον καὶ λίαν πιθανόν 13,7
 πιθανῶς 72,21 74,17 πιθανώτερον 124,35
 πιθανότητα. πιθανότητα ἔχει 19,32 24,21 25,25
 πικρός 68,20. 24 71,39 72,5 82,24 sqq.
 116,2 (δηματ) 68,21
 πίνακ 89,19
 πιστεύειν 9,33 19,30 90,23 91,14 ἐκ τῶνδε πιστεύειν ἄν τις 80,4
 πίστις. τῶν πίστεων ἀσθενέστατον τὸ παράδειγμα 25,37 δέξῃ ἐπεται πίστις, πίστει δὲ ἐπεται τὸ πεπεῖσθαι 90,22
 πλανήτης 121,36
 πλάσσειν. τὸ ἀγόμενον καὶ πλασσόμενον

- 40,10 τὸ σῶμά ἐπιτηδείως πλασσόμενον
 47,1 δύσκολον καὶ πλάσαι 37,34 οὐδὲ
 πλάσαι βουλομένοις ἡρῷιν ἔστιν 16,2
 πλάστανος 33,20
 πλάστος. τὸ ἐν πλάτει νῦν (ορρ. τὸ ἀμερές
 νῦν) 110,35
 πλατύς 63,13,23
 πλατύτης 63,15
 πλεῖν 6,22 πλευσεῖται 6,19,20
 πλεοναχῶς 50,26 74,32
 πλεονεκτεῖν 1,12 τῇ ἀφῇ .. πλεονεκτοῦμεν
 τὰ ζῶντα 68,9
 πληγή 63,10 sqq. 67,13
 πλῆθος 1,7 3,10 99,21 (ὑφ' ἑνὸς περι-
 ειλημμένον) 111,12 *Platonicorum* 11,22
 12,17
 πληθύνειν 12,21
 πλήν *quamquam* 53,22 68,18 95,7
 πλῆξις 92,27
 πλήρης 35,29
 πλησίος 90,12
 πλήττειν 63,6, 32, 36 64,30, 33 65,1 saepe
 πλήθος 7,36 49,16, 23
 πλοῖον 43,30
 πλωτήρ 15,20, 21
 πνεῦμα 18,28 60,23 91,35 126,4 (αἰσθητικόν)
 64,29 (τὸ πρῶτον, πρώτως αἰσθητικόν)
 87,4 86,32 (τοῦ αἰσθητικοῦ) 87,6 (τὸ
 πρῶτον τῆς ψυχῆς) 68,15, 17 (κοινὸν
 ὅργανον πάσης αἰσθήσεως) 79,11 (τὸ ἐν τῇ
 μήνιγγι) 64,17
 πνεύμων 66,36
 ποδιαῖος (ὁ ἥλιος) 91,5, 14 τὸ ποδιαῖον
 λευκὸν 21,17
 ποιεῖν. τὰς τῶν ποιούντων ἐνεργείας (ορρ.
 δι πάσχων) 46,25 med. (τὴν κρίσιν: 125,8
 (ἀντιλήψις) 70,19 73,34 74,27 (πρὸ^τ
 δικαίων τι) 88,37 *Theophr.* ἀεὶ τιμιώ-
 τερον τὸ ποιοῦν τοῦ πάταγοντος 108,21
 ποίησις 65,27
 ποιητής. οὐδὲ τοῖς ποιηταῖς ταῦτα ἄδηλα
 7,6 *Alexander* ποιητής τοῦ χρόνου ἄν-
 θρωπός 120,18
 ποιητικός (τέχνη) 56,26 (ἀρχή) 99,26
 v. νοῦς (ἄλλου δομοίου) 53,12 (conī. κινη-
 τικόν) 84,5 *Theophr.* (conī. αἴτιον) 108,21
 ποικιλία 3,11
 ποικίλος. ποικίλως 116,12, 22
 ποιότης 14,20 18,5 21,1 55, 35 saepe
 (πρῶται) 10,27 (φυσικά) 8,23
 πολέμιος 114,1
- πολιτικός. πολιτικῶς (ορρ. φυσικῶς) 23,33
 πολλαχῶς 42,17 64,34 τὰ πολλαχῶς λε-
 γόμενα (ορρ. τὰ μέρη) 48,25
 πολλοστός 88,2
 πολυδύναμις 2,13 37,31
 πολυκέφαλος 89,11
 πολυμερής 2,14 37,14, 30
 πολύς. διὰ πολλῶν ἀποδέδειται 60,18 τὰ
 πολλά 63,37 ὡς τὰ πολλά 88,22 πολύ
 διάφορον 77,35 ἐπὶ πολὺ 38,4, 10 63,18
 66,6, 9 67,20 οὐδὲν πλέον πρόκειται τῷ
 φιλοσόφῳ 16,34 πλείω διενήνοχεν 119,34
 διὰ πλειόνων 14,34 ἐπὶ πλεῖστον 124,34
 πόδια 70,28
 ποππύζειν 67,7
 πορεία 119,3
 πορεύεσθαι 121,15
 πορευτικός 81,7 (κίνησις) 117,38 (ζῶον)
 123,4, 15 124,21
 πορίζειν. γένεσις ἐκ τέχνης πεπορισμένη
 50,8 med. 123,6, 16
 πορισμός 123,31
 πόρος (conī. φλέβες) 70,1, 3 (τῶν ὕτων,
 τῶν μυκτήρων) 62,24 (διὰ τῶν ὕτων)
 65,2 85,10 (διφραντικός) 70,5 (διὰ τῶν
 μυκτήρων) 75,22
 πόρρω 93,20 πόρρω παντάπασι τοῦ καὶ
 νομισθῆναι στοιχεῖα 33,25 πορρωτέρω
 τοῦ πάσχειν ἔστιν 97,20 πορρωτάτω
 στερήσεως 112,2
 πόρρωθεν 90,13 123,8 124,22 τὸ πόρρωθεν
 καὶ ἐγγύθεν 74,28 (τοῦ συνεχοῦς ποσοῦ)
 11,21
 πόσος. πόσα τὸν ἀριθμόν 117,5
 ποσός. ἡ τοῦ ποσοῦ θεωρία 114,22, 23
 εἰς τὸ ποσὸν συντελεῖν τῷ ζῷῳ 40,28
 πρὸς τὸ ποσὸν εἶναι 53,12 πάντα τὰ
 ποσά 111,10 ἐν τοῖς ποσοῖς 121,24 (τὸ
 συνεχές) 11,20 (ορρ. τὸ διωρισμένον) 111,11
 τὸ κατὰ ποσόν ἀδιαιρέτον (ορρ. τῷ εἶδετ)
 110,15
 ποταμός 17,23 18,12, 13, 27
 ποτός. τὸ ποτόν 71,23, 28 κυρίως ποτόν
 71,25 (κοινὸν ἀφῆς καὶ γενέσεως) 71,28
 ποῦς 119,12 τὰ ἐν ποσὶ σώματα 19,31
 πρᾶγμα (ορρ. διόματα) 68,23
 πραγματεία 1,7 2,16 (δριστική) 2,19 (ἥδε)
 1,3 (ἡ προκειμένη) 8,32
 πραγματεύεσθαι περὶ τίνος 1,16 περὶ τι 8,5
 πρακτικός (νόσης) 22,21 (διάνοια) 119,4
 v. νοῦς (μέρος τῆς φιλοσοφίας) 2,1

- πρᾶξις 93,33 (dist. νόησις) 119,1,2
 πράττειν. πρακτός 118,9 120,30,33 πρα-
 κτέος 118,30 122,19
 πραῦνειν. τὸ πραῦνεσθαι 7,2
 πρεσβύτης 104,27 πρεσβύτεροι 22,33 104,
 15
 πρέιν 43,16 54,35
 πρίσις 43,14
 πρίων 39,26 43,11, 19 54,35
 προάγειν εἰς τὸ ἐφεῖξ 39,23 (εἰς τὸ οἰκεῖον
 τέλος) 123,11 (εἰς ἐνέργειαν) 56,19 94,9
 98,22 103,24, 31 cf. 60,1 99,1
 προαγωγή 39,10
 προαιρεῖν med. 5,13 19,14, 26 33,3 56,28
 88,37. 39 103,13
 προαισθάνεσθαι 124,22
 προβαίνειν. οὐκέτ' ἀν αὐτοῖς δδῷ προβα-
 νοι τὸ εὐλογον 36,13
 προβάλλειν 28,13 89,17 121,12 (έαντῳ
 τὰ φαντάσματα) 114,2 intr. 25,20 med.
 75,7 93,3 100,9
 πρόβλημα 1,7 3,21 19,27
 προβολή. τῶν φαντασμάτων 28,15,19
 προγενής. προγενέστατον (εονι. κυριώτατον)
 34,25
 προγεύεσθαι 72,1
 πρόδηλος. ἐν προδήλῳ 30,23
 προδηλοῦν 5,22
 προδιορίζειν med. 8,38
 πρόδρομος. (τοῦ βασιλέως) 106,13 (νοῦς)
 105,30 (ἀνθος) 105,31
 προεντυχάνειν 49,19
 προεξάλλεσθαι 27,30
 προέρχεσθαι. προελθεῖν εἰς τι 49,4 ἔχρι
 τινός 98,10 100,36
 προηγεῖσθαι. προηγούμενος 88,33 120,5
 (αἰσθησις, opp. κατὰ συμβεβηκός) 81,39
 προηγουμένως οπινό 29,4 (opp. κατὰ
 συμβεβηκός) 36,31 81,24 83,14 (opp.
 ὡς σύμπτωμα) 123,24
 προήκειν. δὲ λόγος προήκει 14,38
 προιέναι 93,11, 12 (ἡ φύσις) 100,33
 προϊών φησ (Θεόφραστος) 108,17 προϊόν-
 τες διακρινοῦμεν 88,16 101,5 (δὲ λόγος)
 43,37 47,9 49,35 54,9 58,24, 26 85,8
 (ἡ μέθοδος) 2,10 (αἱ ἀποδεξεῖς) 114,27
 (ταῦτα εἰς ἄπειρον) 83,18 (δὲ νοῦς) 109,7
 ἐκ τοῦ δυνάμει εἰς ἐντελέχειαν sim. 16,29
 56,4 92,22 99,34
 προιστάνει med. (πρόσωπον) 20,5 τῆς
 δόξης προεστηκότες 20,8
- προκάλυμμα 69,32
 προκατέχειν 72,3
 προκεῖσθαι v. προτίθέναι
 προκινεῖν 19,12
 προλαμβάνειν 63,28, 29 in disquirendo
 5,3. 4. 7. 21. 35 *praecedere* 88,29 98,12
 προλέγειν 103,1 116,21 τέως προείρηται
 91,32 προειρημένος 89,18 45,26 94,3
vaticinari 5,17
 πρόδοσις 5,23 120,32 (ἐπ' ἄπειρον) 22,24
 προοίμιον ἴκανόν τοῦ τί ἦν εἶναι 5,18
 προορᾶν 123,8 med. 83,18
 προπηδᾶν 27,30
 πρός. πρός τι *categoría* 33,23, 25 τὰ πρός
 τι 4,36 τὰ πρός τι πρός ἄλληλα 119,6
 τὸ πρός ἡμᾶς σαφές (dist. τὰ πρός τὴν
 φύσιν) 43,35 πῶς ἔχει πρός ἡμᾶς dist.
 πῶς ἔστι 68,1 δυνάμει οὐχ ἀπαντά πρός
 ἄπαν 15,12 83,7 ἡ τροφὴ πρός τὸ ἔμ-
 ψυχόν ἔστι 52,33 αἰσθητὸς πρός τὴν
 ἀφήν 74,17
 προσαγγέλλειν 123,9
 προσάγειν 62,23 63,26 121,27 med. 79,
 7,9 θέα τὸν λόγον εἰ μὴ προσάγεται 73,
 27
 προσαγορεύειν 13,17 53,23 59,13
 προσανέρεσθαι 52,23
 πρεσαποδεικνύναι 125,1
 πρεσαπορεῖν 30,5
 πρεσαποφαίνειν med. 82,12
 προσάπτειν 22,9
 προσαριθμεῖν 119,31
 προσαρμόζειν 112,4
 προσβιβάζειν 107,3
 προσγίνεσθαι 2,31 8,12 44,35 93,6 99,
 18
 προσδεῖσθαι 3,35 8,10 11,16 15,25 al.
 προσδιδάσκειν 88,1
 προσδιορίζειν 23,25
 προσδοξάζειν 90,30 113,5
 προσεῖναι 19,4 47,17 67,8
 προσεννοεῖν 109,25 110,3 113,10
 προσεοικέναι. τινὶ 17,38 112,33 (ἀπο-
 ροῦντι μᾶλλον ἢ διδάσκοντι) 30,38 (ὑπο-
 γραφῇ δὲ λόγος) 43,32
 προσέχειν 120,21 εἴδος τοῖς καθ' ἔκαστον
 προσεγγίμενον 3,30
 προσεχής. προσεχέστερον ἐξημμένα 7,23
 προσηγορία 68,8
 προσήκειν. (ἔτερῃ αἰσθήσει) 72,33 82,11
 83,3 ἄλλος λόγος καὶ προσήκων μᾶλλον

- τοῖς . . 61,22 προσήκει c. inf. 1,6 3,27 al.
 προσῆκεν 34,10
 πρόσθεν. δέδεικται ἥδη καὶ πρόσθεν 40,5
 μικρῷ πρόσθεν ἔδόκει 87,14
 προσθήκη 32,29 41,34
 προσίέναι. δέξα προσιοῦσα ἐγγὺς τῇ φύσει
 τῆς ψυχῆς 20,4
 προσίέναι med. 18,9 (opp. ἀποσκευάζεται)
 47,26
 προσκρίνειν pass. 52,10. 21. 24
 πρόσκρισις 52,20
 προσλαμβάνειν 18,26 31,14 67,37 al.
 προσνέμειν. παντὶ τῷ δόντι καὶ ἔργον τι
 προσνενέμηται 6,10
 προσνοεῖν 109,18 113,4
 προσοικοδομεῖν. Plato 106,18
 προσπήδαν 17,27
 προσπίπτειν 7,9 63,15. 33 64,8 74,21
 79,19
 προσποιεῖν. οὐ προσπεποίηται (syn. ὀλι-
 γώρησαν 34,29
 προστιθέναι 9,7. 10 14,20 65,22 σαρεό
 δταν προσθῶμεν τῇ ἐντελεχείᾳ τὴν πρώτην
 41,15
 προσυπολαμβάνειν 18,39
 προσυφαίνειν. Plato 11,15 20,23 107,26
 προσφέρειν 124,32
 προσχρῆσθαι 97,17 100,8 124,12
 πρόσωπον. ἐπιφανὲς ἐν φιλοσοφίᾳ πρόσωπον
 20,4
 πρότασις 12,9. 11 22,25 102,32. 33 δρισ-
 μὸς τῆς προτάσεως 48,15 ἐν τοῖς Περὶ
 τῶν προτάσεων v. ind. loc. Arist.
 πρότερος. τοῦ λόγου πρότερον 57,13 οἱ
 πρότερον 38,34 οἱ πρότερον φυσιολόγοι
 84,18 καθάπερ καὶ τὸ πρότερον εἶπον
 75,3 τὸ πρότερον ἔχειν 106,11 τὸ πρό-
 τερον καὶ ὅστερον 57,12 120,17 τὸ τῇ
 φύσει πρότερον (opp. τὸ πρὸς ἡμᾶς πρό-
 τερον) 49,33 (τῷ χρόνῳ, opp. ἀπλῶς)
 99,30 sqq. (χρόνῳ, opp. φύσει καὶ τῇ
 τελειότητι) 166,9. 11
 προτιθέναι. δ προνθέμεθα 14,16 117,27
 (c. inf.) 14,4 74,21 προκείσθαι (τῇ αἰ-
 οθήσει) 49,33 cf. 74,39 (τῇ διανοητικῇ
 ψυχῇ) 113,14 (τῷ φιλοσόφῳ) 16,34 προ-
 κείμενος (θεωρίᾳ) 2,7 (πραγματείᾳ) 8,32
 ἐπὶ τὰ προκείμενα ἐπανιτέον 120,3
 προτρέχειν 105,33 113,21
 προϋπάρχειν 38,20 55,38 56,1 81,17
 122,28
- προϋπεῖναι 55,25 89,24
 προϋποβάλλειν 49,6 med. ib. 21 81,16
 προδργού (coni. ἀναγκαῖα) 5,2
 προφανής. προφανῶς 43,24
 προφέρειν med. 110,21. 29
 προχειρίζειν med. 50,1 56,22 95,15
 πρόχειρον 2,0 6,15 72,34 109,2 προχειρό-
 τατον εἰπεῖν 88,10
 προωθεῖν pass. 65,36
 πρώτος. τὰς πρώτας δυνάμεις καθ' ἀς ἔμ-
 ψυχα λέγεται καὶ ζῶα 45,19 (δψις, ἀκοή
 cet.) 87,1 sqq. v. πνεῦμα — πρώτως 44,27
 58,23 119,6 σαρεό ἡ πρώτως αἰσθησις
 (coni. κυρίως) 87,7
 πτερωτός 89,12 90,26
 πτηνός 67,31
 πτῶσις (grammatice) 116,23
 πυγολαμπίς 60,9
 πῦρ 51,12. 17 sqq. 54,31 78,3 80,19 sq.
 115,26 (ἀεὶ ἄνω) 16,9 (τρέφεται ὑπὸ^{τοῦ} ὑγροῦ) 51,34 οἱ ἐπιρόδησις εἰναι λέ-
 γοντες (τὸ θεῖον σῶμα) 125,29 anima
 Heraclito 13,27 17,8
 πυραμίς 11,37
 πυρεῖον 105,17
 πύριος 73,25 125,3
 πυρώδης 51,4 59,6 61,13. 16. 19
 πῶλος 53,3
 πώς — πώς 4,25—28 86,8. 9 99,24 108,
 33 sq.
- ‘Ράβδος 63,27
 βάρδιος. οὐ μὴν βάρστόν γε τὸ ἔργον 2,7
 βάρδιας 79,24 95,1
 βαπτίζειν 63,25
 βάστανη. ταῦτα οὐ πολλὴ βάστανη διαδεῖν
 29,6
 βεῖν. πῦρ βέον ἀεὶ Heracl. 13,28
 βηγγύναι. βηγγύμενοι λίθοι 79,16
 βῆμα 101,18
 βῆσις. 102,9 30,37 103, 6. 16 105,17
 109,1 αὐτὴν τοῦ φιλοσόφου τὴν βῆσιν
 29,22
 βητός. βητῶς φησίν 105,34
 βίζα 37,36 42,9 44,16 51,7. 10
 βίζον pass. 51,2
 βίς 114,13. 14. 16
 βοή (συνεχής καὶ ἀπαυστος) 18,15 (ἀπαυ-
 στος τῶν σωμάτων) 115,21

ροπή. δύναμις κριτική τῆς ροπῆς 80,11
ροπαὶ τῶν στοιχείων Emped. 51,1 cf. 14

Σάλος 64,28
σάρκινος 76,14
σάρξ 33,8 40,17 76,8 sqq. 85,6,9 96,12 al.
σαφήνεια 29,23
σαφής 4,24 sqq. 58,1 63,35 σαφεστέρους γίνεσθαι τῆς ἐν τοῖς πρόγμασιν ἀσαρέτας 19,8 τοῦ σαφοῦς ἔνεκεν 14,35 ἡμῖν σαφῆ (ορρ. τῇ φύσει) 43,37 cf. 49,18 σαφέστερον διοριστέον 41,25
σέβεσθαι. Plato 106,23
σείειν pass. 63,18
σεισμός 89,17 118,12
σελήνη 18,32
σεμνός. οὐδὲν σεμνὸν ἦν διελέγχειν 20,2
σημαίνειν 42,37 67,10 126,21 (ὄνομα) 88,17 τῆς σημαινόσης φωνῆς τὸ σημαινόμενον διαστῆσαι 111,1 τὸ σημαινόμενον *significatio* 89,27 56,39 (τὰ ἀπλᾶ καὶ ἀδιαίρετα, δσα ἐν ταῖς κατηγορίαις διώρισται) 109,5. 10,18 112,14
σημαντικός. ψόφος 67,9 (φαντασία) 67,25
σημεῖον punctum 11,34 21,32 sqq. *centrum* 121,16 (τοῦ γλύματος) 124,31,38 — σημεῖον τοῦ . . τό 65,24 67,17 τοῦτο σημεῖον τοῦ . . 67,36 94,11 107,16 δτι . . σημεῖον τό . . 72,15 δτι . . σημεῖον. ἐάν γάρ 62,8 σημεῖον δέ, δτι 68,12 118,6 σημεῖον δὲ τό 71,36 σημεῖον δέ· δ γάρ 116,3 117,35 πότερον . . ἢ . . οὐκ ἀκριβεῖ ἄν τις γρψτο σημείῳ ἐκ τοῦ 72,38
σήπειν. ἕδα σεσηπάτα 61,18
σιγή 71,10
σιδηρος 13,22 39,28 42,22 al. (ἀμέρφωτος) 43,10
σιμός 96,33 114,13,15
σιμότης expl. 114,16
σιωπή 111,22,28
σκεδαννύναι 34,23
σκέδασις 65,8 (coni. φθορά) 40,11
σκέπασμα 7,34 42,11 65,11
σκέπτεσθαι. σκέπτεον 3,6 78,18 94,3 114,33 117,24
σκέψις 2,17 9,1 σκέψιν ποιήσασθαι 49,13
σκιά 64,5 ἐν ταῖς σκιαῖς 64,1
σκίδνασθαι 37,12

I INDEX

σκληρός 57,27 34,35 68,16 72,20,31 al.
σκληρότης 73,3
σκληρόφθαλμος. τὰ σκληρόφθαλμα 68,2 69,32
σκληρόσαρκος (ἄνθρωποι) 68,13
σκοπεῖν. σκοποῦμεν νῦν ἐπὶ τῆς ψυχῆς εἰ 15,26 σκόπει δὲ καὶ τοῦτο 75,21
σκοπός. δ σκοπὸς ἐφ' δν ἡ θεωρία καὶ ἡ δρεῖς 118,35
σκότος def. 59,32 60,20 (ἀόρατον, μόλις ὄραται) 71,6 68,36 cf. 88,23 111,21,28 ἐν σκότει, ἐν τῷ σκότει 61,16,37,38 62,7
σκώληξ 23,37 90,8 92,25
σμικρομέρεια 13,12
σμικρότης. φωνῆς 72,23,26
σπείρειν 123,6
σπέρμα 42,12,13 43,7 56,15 (δυνάμει ζῶον) 2,40 43,12 (περίττωμα τῆς ἐσχάτης τροφῆς) 53,1
σπιθαμιαῖος 21,17
σπόγγος 63,3,17
σπουδάζειν 39,10
στάδιον 111,7
στάσις 81,22,24 (coni. ήρεμία) 27,20 (πρὸς τῷ συμπεράσματι) 22,29
στέλεχος 38,1
στερεός 9,17 11,37 63,5 saepe
στέρησις 60,20 61,7 (dist. παρουσία) 68,33 (οἰκεῖαι τῶν αἰσθήσεων) 71,8,9 77,23
στερήσως ἀντιλαμβάνεσθαι 115,1 στερήσεις νοεῖν 111,34 κατὰ στέρησιν (coni. ἀφάρεσιν) νοητά, αἰσθητά 111,20 sqq. μεταβάλλει ἐπὶ τὴν στέρησιν 56,11 (coni. ἀμορφία) 112,2
στερίσκειν pass. 53,14 122,35 125,33
στιγμή 6,35,39 21,9,10 31,15 86,19,21,23 96,6 110,6 111,13 sqq.
στιλπνός 64,4 68,37
στοιχεῖον 34,19 69,5 74,21 122,36 123,6 πάντα ἡ στοιχεία ἡ ἐκ στοιχείων 34,18 (τὰ πρώτα) 32,27,32 76,34 (τὰ ἀπλᾶ) 80,16 125,5,17 ἐκ τῶν στοιχείων τὴν ψυχὴν εἶναι 33,1 sqq. (τὰ τέσσαρα) 81,12 (ψυσικά μέν, οὐ ζῶα δέ) 41,33 cf. ἡ ζωὴ ἀμυδροτέρα ἐπὶ τῶν στοιχείων 115,34
στόμα 42,7,9
στρατηγός 56,32
στρουθός. κατάγαιος 38,11
στρυφός 72,6
σύ. adversarium adloquitur 26,22,24

- συγγένεια. πρός τι 7,19 11,6 12,29 14,9
23,26 (eoni. κοτωνία) 23,28
- συγγενής 1,23 2,24 13,6 105,33
- συγγράφειν 100,20
- συγκάμνειν 30,10
- συγκατάθεσις 16,21. 26 89,9. 20 (λογική)
90,24
- συγκατάτιθέναι med. 89,1. 6. 22
- συγκεῖσθαι ν. συντίθεναι
- συγκερανύναι. συγκεκρᾶσθαι κυρίως expl.
11, I sqq.
- συγκεφαλαῖον τὰ λεχθέντα 115,11 med.
106,27 pass. (δ λόγος) 72,7
- συγκινεῖν 19,2
- σύγκριμα 17,5
- συγκρίνειν (dist. διακρίνειν) 10,31
- σύγκρισις. ἐκ τῆς κατὰ τὴν φιλίαν συγκρί-
σεως Emped. 34,14
- συγχείν 10,7 συγκεχυμένη φαντασία 122,11
συγκεχυμένως 109,33
- συγχωρεῖν 14,11 15,28. 36. 37 22,8 saepe
- συζυγία 58,29
- σύζυγος 96,13
- συκῆ 33,20
- συκοφαντεῖν 20,6 39,17
- συλλαβή 110,26
- συλλαχμάνειν 7,36 9,38 54,28 88,31 99,
29 114,12 συνειλημμένον καὶ ὕσπερ
ἐν 54,33 μορφὴ συνειλημμένη τῇ βλῃ
96,6
- συλλέγειν med. 98,7 pass. 99,4
- συλλογισμός 20,36 22,29 121,31
- συλλαγχάνειν. (δ ἐπιστήμων) τὰ θεωρήματα
τῆς ἐπιστήμης συνειληχώς 95,14
- συμβαίνειν (αἰσθήσις ἐν τῷ κινεῖσθαι) 54,5
(τινὶ τι) 114,13 (c. inf.) 8,4 34,13 58,7
82,10 (περὶ τι) 2,29 85,9 (cum acc. c.
inf.) 63,39 85,31 al. τὸ συμβαίνον ἐκ
τοῦ λόγου 125,11 τὸ συμβεβήκός expl.
58,12 κατὰ συμβεβήκός 85,25 90,38
126,8 al. (διττὸς δ τρόπος) 81,35 (opp.
προιγουμένως) 36,32 81,20 τὰ καθ' αὐτὰ
συμβεβήκότα τινὶ 5,4. 6
- συμβάλλειν med. εἰς τι 47,33 πρός τι 5,
8. 14 66,31
- συμμετρία 71,30 78,21 79,11
- σύμμετρος (διάστημα) 57,21. 23 τὸ σύμ-
μετρον 109,16
- συμπαραθεωρεῖν pass. 112,13
- συμπαραλαμβάνειν 9,1
- *συμπαρασκοπεῖν 96,30
- συμπαρατείνειν 122,22 συμπαρατεινόμενος
τῷ δύναματι 110,24
- συμπαρατηρεῖν 58,4
- σύμπας 8,21 68,9 69,14 al.
- συμπάσχειν 30,10 89,15. 18 104,26
- συμπαταγεῖν 66,25
- συμπεραίνειν. med. 121,29
- συμπέρασμα 12,9 20,36 22,29 44,3. 5
122,19
- συμπεριάγειν 19,21 121,35. 37
- συμπεριλαμβάνειν. pass. Theophr. 107,36
- συμπίπτειν. μηδενὸς φοβεροῦ συμπίπτοντος
7,14
- συμπλέκειν 98,22 (pass. ή ψυχὴ πρὸς τὸ
σῶμα) 19,19 (εἰς τὸ αὐτὸν κίνησον καὶ
ἀριθμόν) 33,12 (τὰ δύο εἰς τὴν ἀπόδοσιν
τῆς ψυχῆς) 12,30 (pass. δροι τοῖς παθή-
μασι τοῦ σώματος) 8,36 (pass. δόξα καὶ
αἰσθήσις) 91,6 logice (δ νοῦς) 113,16
116,12
- συμπλοκή. δόξης καὶ αἰσθήσεως 90,28. 33.
39 91,4 logice 116,15. 16 τὰ κατὰ
συμπλοκὴν λεγόμενα καὶ νοούμενα 116,10
- σύμπτωμα. (τῶν ἔνεκά του) 123, 23 ὡς
σύμπτωμα (opp. προιγουμένως) 123,25
- συμφανής 14,14 πολλαχόθεν ἔστιν συμ-
φανές 19,22
- συμφέρειν. τὸ συμφέρον 121,27
- συμφεύγειν 11,2 107,29
- συμφοιτᾶν 86,33
- συμφυής 53,28. 30 64,16. 17. 28 saepe — ἀηρ
συμφυής τῇ μήνιγγι 65,16. 24
- συμφύρειν. συμπεψυμένον 112,13 116,2
- σύμφυτος. (δύναμις τῆς ψυχῆς) 13,6 Theophr.
102,26 108,25 αἰσθήσις σύμφυτος ἀρμο-
νίας Plato 20,17
- συμφωνεῖν 83,5 103,19
- συμφωνία. ἐν ψόφοις 84,27. 34 (φθόγγων)
25,10 (χορθῶν) 78,23 τάνατία εἰς συμ-
φωνίαν ἄγειν 24,17
- σύμφωνος 102,11 (βήσεις) 102,9 (δόξα, τινὶ)
35,32 91,9 σύμφωνα ἢν ἔστι τῷ λέγοι
103,17 (φορα) Plato 20,17 23,18
- συμψεύδεσθαι 93,8
- συνάγειν 9,20 52,30 108,36 110,2 (τὰ
γένη καὶ τὰ εἴδη) 11,9 (τὸ δμοιον ἐν τοῖς
ἀνομοῖς) 95,11
- συναγωγή 9,21
- συναθροίζειν 4,2 56,21
- συνάτιρεῖν 22,4 συνελόντι εἰπεῖν 67,21
- συναισθάνεσθαι 47,26 81,26 83,24 118,14

- συναίτιος 34,36 συναίτιον (opp. καθ' αὐτὸν) 51,21
 συναληθεύειν 93,8
 συναλλοιοῦν. pass. 59,26
 συναντιρεῖν. logice 6,17. 19. 27. 31
 συναντιλαμβάνειν. med. 109,20
 συναπολαύειν. τινός 17,22 27,32 104,24
 (τινί) 93,6 (τινί τινος) 94,36 104,28
 συνάπτειν (τῇ κινήσει) 122,18 (τὴν ψυχήν
 sc. τῷ σώματi) 23,24 intr. (πρός τι) 20,
 28,37 pass. 52,36 98,18 (coni. συν-
 δεῖσθαι) 107,22 (coni. συνίέναι) 23,27
 συνημμένον logice 6,28 κύκλους δισσαχῆ
 συνημμένους Plato 20,12
 συναράττειν 65,29
 συναριθμεῖν 51,17
 συναρμόζειν. pass. (λόγος λόγωφ) 115,27
 συναρτᾶν. Theophr. τί τὸ ὑποκείμενον ἡ
 συνηρημένον τῷ ποιητικῷ 108,23
 συνδεῖν. pass. 107,22
 σύνδεσμος 107,27
 συνδιαφέρειν. περὶ τῆς ψυχῆς συνδιενέχ-
 θησαν 12,36
 *συνδιοικεῖειν. τοῖς μέρεσι τοῖς τοῦ σώ-
 ματος οὐ συνδιψκισται τὰ μέρη τῆς ψυχῆς
 37,35
 σύνδρομος 95,22
 συνείρειν. τὴν γένεσιν 53,14
 συνειστέναι 78,1. 36
 συνεισφέρειν (syn. συντελεῖν) 21,23
 συγεκρούειν 91,19
 συνεκτικός 37,17
 συνεξαμαρτάνειν 93,19
 συνεξομοιοῦν. pass. 96,24
 συνεπίστασθαι 88,5
 σύνεσις 22,1 104,1 (opp. ἄγνοια) 34,12
 συνεφέλκειν. med. 7,29 90,31 114,21
 συνέχεια 50,19
 συνέχειν 34,23 51,12 (coni. ἐνοῦν sim.)
 37,9 sqq. 34,21
 συνεχής (ώς μέγεθος, ώς ἀριθμός) 21,1
 (μέγεθος διπλῶν) 20,27 96,33 111,6 (άνη-
 σις) 16,27 17,16 (ροή) 18,15 (κατάψυξις)
 67,21 v. ποσός — (άπειρος) 64,19. 25. 37
 65,11 συνεχῶς 18,32 98,6 (coni. def.)
 42,5 115,9
 συνήθεια (χοινή) 45,14 (δινομάτων) 14,23
 συνήθης. συνήθεστερον τὸ πάθος τοῦτο τοῖς
 ζώοις 87,33
 σύνθεις 40,24 96,4 (τῶν μελῶν) 109,12
 (coni. λόγος) 33,11. 16 sqq. 96,11 (τῶν
 ἐννοημάτων) 109,11 (dist. διαιρεσις) 109,
 31 sqq. συνθέσει (opp. κατὰ διαιρεσιν)
 2,20
 συνθήκη. συνθήκῃ (dist. φύσει) 67,11
 συνίέναι (τὰ λεγόμενα) 41,13 104,12 114,1
 (παρ' ἔαυτῷ) 111,2
 συγκεραννόματi. med. Plato 106,22
 συνιστάναι. τὴν ψυχὴν 13,13 14,15 87,
 29 med. 12,35 (ποιότητα ἰδεῖσθαι)
 11,3 (τὰ ἀλλα ἐξ ἀναθυμιάσεως) 18,27
 τὰ φύσει συνιστάμενα 51,23 συστῆναι,
 συνεστάναι consistere 73,21 33,31 19,19
 opem ferre τινί 1,4 οὐ συστήσεται εἰς τὸ
 ἐν οὕτε δ λόγος οὕτε ἡ ψυχὴ 37,20
 συνοδεύειν 91,1
 σύνολος 6,39 39,12 42,37
 συνορᾶν. φύσιον συνιδεῖν τοῖς βουλομένοις
 36,21
 σύνοψις. compendium 16,30
 σύνταγμα 1,5
 σύνταξις 103,12
 συντάττειν 80,11 117,17 119,18
 συντελεῖν. τὴν νόησιν 22, 19. 20 intr.
 102,2 conferre εἰς τι 40,28 πρός τι
 53,11 63,21
 συντήκειν. pass. 71,1
 συντιθέναι. τὴν ψυχὴν 35,22 (ἡ σύγθεσις)
 ἢν συντιθησιν ἡ φύλα τὰ μέλη 109,12
 συντεθεῖσαι 11,1 logice (opp. διαιρεῖν)
 30,37 99,6. 10 100,8 (δ νοῦς) 109,7 sqq.
 (c. inf.) 109,30 (εἰ) 121,28 (ἡ μία αἰσθη-
 σις) 82,34 — συγκείμενος 39, 11 81,12
 100, 17. 19 103,37 — σύνθετος (opp.
 ἀπλοῦς) 33,8 36,1. 8 42,33 46,30 96,
 33 sqq. οὗτος ως συνθετή (ἐξ ὅλης καὶ
 εἶδους) 39,32 ἐν τῇ συνθέτῳ οὐσίᾳ
 40,8
 σύντομος. συντόμως καὶ βραχέως τῇ λέξει
 108,9
 συντρέπειν. συντρέπετο 59,29 87,31
 συντρέχειν 1,18 63,19 68,22 συνδραμεῖν
 82,5
 συνυπάρχειν 37,2 94,22. 33
 σύρειν 17,17. 38
 σύστασις constitutio (τῆς ψυχῆς sim.) 11,17
 37,26 53,20 102,2 — (τοῦ μὴ φθείρεσθαι
 τὸν νοῦν) 30,3 (τοῦ λόγου τοῦ Ενοχρά-
 τους) 32,25
 συστέλλειν 27,21 121,14
 σύστημα 31,12. 13
 σύστοιχος. ποιότης 10,28

- σφαῖρα 6,35 sqq. 29,7 63,35 (*οὐρανία*) 121, 35 (*Δημοκρίτου*) 31,22
 σφατικός (*σώματα*) 31,22
 σφαιροειδής (*ἄστομοι*) 9,12, 19 13,13 20,1
 σφαιρος. *deus Eudoclis* 34,14
 σφόδρα 74,18 τὰ σφόδρα αἰσθητά 94,37
 σφόδρα νοητόν 95,3 σφοδρότερον 78,23 94,38
 σφοδρός (*πληγή*) 63,24 (*χυμός*) 72,3
 σφοδρότης. διὰ σφοδρότητα πληγεὶς 65,1
 σφραγίς 57,5. 7 59,23 92,17. 35 121,32
 σφύρα 54,34
 σχεδόν 2,8 3,25 10,9 saepre σχεδόν τι οἱ πλειστοι 106,30
 σγέσις 60,22
 σγῆμα 73,11 124,36 κοινὸν πλειόνων αἰσθήσεων 57,37 72,30 81,22 sqq. 82,36 93,14 comparatur cum anima 29,7 sqq. 42, 16 sqq. 43,27 48,7 sqq. (*φωνῆς*) 72,29 σγηματίζειν 20,27 57,6. 8
 σχολή. ἀλλης ἢν εἴη σχολής 32,23 ἴδιας καὶ σχολής καὶ φροντίδος 108,36
 σῶζειν 6,9 16,29 40,31 53,13. 15 pass. (coni. δροίως ἔχειν) 91,12
 σῶμα 60,17 76,33 80,15 (*πρῶτα*) 24,19 (ἀπλᾶ) 35,39 36,4 (*φυσικά*) 8,11 sqq. 25,5 41,30 expl. 39,25 (opp. *τεχνικά*) ib. (*δργανικά*) 26,21 43,13 (*αἰσθητά*) 43,5 (*ἔμψυχον*, opp. *νεκρόν*) ib. (opp. *ψυχή*) 36,10 40,4 sqq. al. δσα τῶν ζώντων ἐξ ἀπλοῦ σώματος 122,30 123,1. 35 expt. 125,2 sqq. (*τοῦ ὀφθαλμοῦ*) 43,1 (*τὸ πέμπτον*) 61,25 (*θεῖα, οὐράνια* opp. τὰ ἐν ποστι) 18,28 19,32 20,15
 σωματικός (*κίνησις*) 17,9 (*διάστημα*) 22,2 (*αἰσθησις*) 76,32 (*δργανα*) 94,36 105,11. 25 121,2 τὰ σωματικά 97,17 σωματικῶς κινεῖσθαι expt. 29,15 (*τρέπεσθαι*) 57,6
 σωματώδης 13,9
 σωρός 63,29 109,9
 σωστικός 53,38
 σωτηρία 123,35
- Ταμιεύον. τῶν αἰσθημάτων 92,30
 ταμιεύειν. med. (εἰς ἔτερον καιρόν) 30,36
 ταράττειν 64,27 88,14
 τάσσειν. τὸ γένος· ἐν φῶ τακτέον τὴν ψυχήν 2,35 τὴν ἐπ' αὐτοῖς τεταγμένην (αἰσθη-
- σιν) 81,21 τῇ μιᾷ (αἰσθήσει) τῇ πρὸς ἔκαστον τῶν αἰσθητηρίων τεταγμένη 87,15 ταυτόν. τὸ ταυτὸν ἐν τοῖς διαφόροις 95,12 (opp. ἔτερον) 95,18
 ταυτότης. *Plato* 11,9
 τάχα 43,30 49,27 62,5 al.
 ταχύς 66,11 (dist. τὸ δέν) 66,10 θάττον 66,13
 ταχυτής 60,30 63,28
 τείνειν. ἀπὸ τῶν μᾶλλον τεταμένων δέντερος ἥχος 66,13
 τεκμήριον. ίκανὸν τεκμήριον τοῦ .. τὸ 73,31 τεκμήριον δέ· καὶ γάρ 125,19
 τεκτονικός. τεκτονική 8,16 99,14
 τέκτων 52,14. 19 99,15
 τέλειος. τέλειον εἶναι expl. 39,15 (opp. ἀτελές) 15,13 al. (*ζῶα, ζῶντα* opp. πηρώματα) 50,7 81,5. 7 124,10 (*id. τελειότερα*) 48,2 49,7 al. (*ἐνέργεια*) 18,24 112,29. 32 (δυνάμεις) 81,16 (*νοῦς*) 98,21. 29 τελειότεραι ψυχαὶ 49,2 τὰ τελειότερα (opp. καταδεέστερα) 105,33
 τελειότης 39,9. 20 56,12 59,34. 35 (coni. ἀρεταῖ) 2,1 (coni. ἐντελέχεια) 43,24 59, 33 (coni. ἐνέργεια) 59,9 (opp. δύναμις) 98,13
 τελειοῦν 55,37 57,10 60,16 pass. (ἡ φαντασία ὑπὸ τῆς αἰσθήσεως, ἡ αἰσθησις ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν) 92,21 (*ὁ νοῦς*) 94,9 97,25 98,18 104,14
 τελείωσις 21,23 39,18 55,35 97,23 112,33
 τέλεος. τελεώτερος γίνεται νοῦς 95,13
 τελευτᾶν. εἰς τι 20,35 51,27 78,4. 10 79, 28 82,2. 13. 23 85,30 86,20
 τελευτὴ 121,6. 8
 τέλος 105,32 114,30 123,12 διττὸν τὸ τέλος 50,12 ἡ τοῦ δυνάμει πρὸς τὸ τέλος προσαγωγή 39,10 ἀπὸ τοῦ τέλους ἀπαντα προσαγορεύειν δίκαιον 53,22 τέλος τὸ ἔργον, ἡ ἐνέργεια 49,21 118,33 διὰ τέλους 118,2
 τέμνειν 42,20. 22 77,38 78,2. 6. 7
 τέρπειν 113,8
 τετραγωνισμός. def. 44,4
 τετράγωνον 44,5 48,33 114,18
 τετράπους 89,4 119,11
 τετράς. πρῶτη 11,30. 36 12,12
 τέτταξ 66,19
 τέχνη 8,14 30,31 sqq. 56,25 84,28 100,5 al.
 τεχνικός. τὰ τεχνικὰ (dist. τὰ τῆς φύσεως) 39,27 96,1 (*εἶδος*) 8,25 98,27

τεχνίτης 8,27 34,25 99,22
 τέως 15,16 43,32 54,5 91,32 99,4 116,28
 τηκτός 51,36
 τηρεῖν 31,23 92,35. 37. 40 93,2 (τὰς ὑποθέσεις) 16,27
 τιθέναι (i. q. λέγειν) 36,12 117,19 med.
 117,5 125,29 al.
 τίμιος 1,12 10,8 48,4 82,35 93,25 al.
 Theophr. 108,21
 τιμιότης 1,13
 τίς. τὸ τί δηλῶν 44,2 τὸ τί ἔστι καὶ τὸν δρισμὸν 99,14 τὸ τί ἦν εἰναι cf. Εἶναι τμητικός (σχῆμα) 43,12
 τοιόσδε (ζώων, opp. ζώων ἀπλῶς) 47,3. 4
 τοιούτος. ἐν σώματι καὶ σώματι τοιούτῳ,
 λέγω δὲ . . . 46,34 τοῦ δύναμιν ἔχοντος εἰναι τοιούτου 47,5 τὸ αἰσθητήριον τὸ δσφραντεκὸν τὸ δυνάμει τοιούτον ἔστιν οἷον δσφραντόν 70,9 72,9 (cf. 77,1)
 δυνάμει τοιούτον ἀλλὰ μὴ τοῦτο 94,15 105,24 τὰ τοιαῦτα τῶν ζώων 118,5
 τοιουτότροπος 92,25
 τοῖχος 40,16
 τομή. τέμνει ποικίλας τομάς 29,12
 τόνος 78,23
 τοπικός (κίνησις) 16,21
 τόπος 44,14. 15 τὸ ἐν τόπῳ 17,8. 6 (τῆς αἰσθήσεως ἡ φαντασία) 91,16 τόπος εἰδῶν (ἡ ψυχή) 95,6 sqq. disputationis 75,28 τόπῳ cf. λόγῳ
 τοσοῦτος. τοσοῦτον ἔστω δῆλον 53,37 58,27 ἐπὶ τοσοῦτον ἔστω δῆλον 61,34
 τρανής 115,33
 τραχύς 57,27 72,20
 τραχύτης 64,10 72,27
 τρέμειν 89,15
 τρέπειν pass. (ἡ αἴσθησις) 82,15 (σωματικῶς) 57,6
 τρέψειν 43,14 78,38 122,26 al.
 τρέχειν 45,15 109,24
 τριάς 21,3 111,12 (πρώτη) Platonicorum 11,30. 35 12,10
 τριβεῖν 105,17
 τρίγωνον 5,6 8,20 11,36 48,36 95,29. 30 97,3 114,18 116,4
 τρίπηγχος. τὸ τρίπηγχον 05,23
 τριχῶς 46,26
 τροπή 78,4 79,29 126,5
 τρόπος 10,28 55,20. 29 56,8 al. ἀπερ ἡ οὐ χρώματα ῥήτεον . . . ἡ ἄλλον τρόπον 61,13. 37 εἰς δὲ τρόπος ἐφ' ἀπάσης αἰ-

I INDEX

σθήσεως τοῖς ἔχουσιν αὐτήν 69,19 τρόπον τινά 71,14
 τροφή 69,18 117,33 120,15 123,5. 14. 26 al.
 περὶ τροφῆς 51,27 sqq. (ἐσχάτη) 52,25 58,7 τρία ἔργα τῆς τροφῆς 53,9
 τρυπᾶν 54,35
 τρύπανον 54,34
 τυγχάνειν. φύσεώς τινος τετυγχέναι 92,38 (δὲ νοῦς τοῦ δυτος) 112,16 (λόγου) 27,5 77,27 τὴν τυχοῦσαν (ψυχήν) εἰς τὸ τυχόν σώμα ἐνήρμασον 46,35 sim. 97,13 πληγὴ οὐδὲ ἡ τυχοῦσα οὐδὲ τῶν τυχόντων 63,11 τυχόν 3,15 9,7
 τύμπανον 63,26
 τύπος (χρυσοῦς) 77,31 (τῆς σφαγῆδος) 92,18 (τῶν χρωμάτων) 65,5 (αἰσθήσεως) 116,20 (παρὰ τῆς αἰσθήσεως) 99,7 τύπῳ (opp. ἀκριβῶς sim.) 43,31 48,84 53,35
 τύπτειν 63,28. 31 65,25 66,26. 27 67,13
 τυφλός 116,3
 τυφλοῦν. δὲ μὲν ὁρᾷ δὲ δὲ τυφλοῦται 61,9
 τυφλώττειν 30,39
 θγαλέειν. θγαλέοι καὶ θγαλέοι τὴν αὐτὴν θγείαν 15,8
 θγιαίνειν 51,32 57,23 (ἡ ἀκοή) 65,23 διγάντις φὲ θγιαίνομεν 46,14. 17
 θγίεια 15,9 46,14 sqq. 113,4. 5
 θγιής. λόγος μὴ τὴν ἀγωγὴν ἔχων θγῆ 6,11
 θγράτειν pass. 71,33 78,27. 37 79,28
 θγρός 47,25 sqq. 57,28 72,20 61. τὸ θγρόν 70,6. 14. 28 sqq. 82,24 eius qualitates 70,34 (δυνάμει, ἐντελεχείᾳ) 71,1. 33 sq. (τὸ ἐπὶ τῆς κόρης) 65,7
 θγρότης 71,38 74,9 76,35 114,25 al.
 θδάτινος 125,3
 θδατώδης 51,34
 θδωρ. τὸ θλαιον θδατός ἔστι καὶ θέρος 51,35 eius partes in videndo 59,12 sqq. 65,4. 7 124,32 in audiendo 64,34. 37 in odorando 69,6. 8 in sapiendo 70,24 sqq. in tangendo 74,9 sqq. θδωρ dist. θδατι εἰναι 95,35 sqq. 96,11 sqq. — anima secundum Hippomen 13,33 14,21 17,8
 θελος 59,13
 θίδης 58,7 82,8 sqq.
 θλη iğnem alit 51,23 (γεωμετρίας) 114,11

- (dist. εἰδος, τὸ ἔξ ἀμφοῖν) 39,5 43,1
 (opp. εἰδος, λόγος) 7,32 sqq. al. εἰδεις ὅλη τροφή 51,38 ἡ ὥστη ὅλη οὐσία expl. 39,7
 (coni. ὑποκείμενον) 39,34. 36 77,34 (ἢ ὑποκείμενη) 7,26 al. ἀρχή τις ἦν καὶ ἡ ὅλη 71,23 (γενέσεως αἰτία) 115,20 τὸ ἄνευ ὅλης 112,23 τὸ πάσχον ὅλη τοῦ ποιοῦντος 78,5 79,36 (τὸ ὑγρὸν τοῖς χυμοῖς) 71,22
 ὑλικός, ὑλικώτερον τὸ ὅδωρ (opp. εἰδικώτερον) 51,38 τὰ ὑλικὰ Theophr. 107,35
 ὑμήν 65,13 66,20 73,2. 4 75,3. 31 plur. 65,8
 ὑπάλ Hom. 27,22
 ὑπακούειν 107,8
 ὑπάρχειν 38,17. 19. 20 109,28. 29 al. (καθ' αὐτό) 17,22
 ὑπείδεσθαι 37,25
 ὑπεῖναι. ὕπεστι αὐτῷ (τῷ νῷ) τὸ δυνάμει 98,6
 ὑπέρ τινος == περὶ τινος 4,29 29,36 54, 20
 ὑπερβάλλειν 71,16 77,25 84,32 126,8
 ὑπερβολή (opp. ἐλλείψεις) 77,8 (opp. στέρησις) 71,9 (τῶν αἰσθητῶν) 71,12 78,19 125,37 126,10 (τῶν ἀπτῶν) 126,8 (ὕρωματος, ψύφου) 126,1 τὸ καθ' ὑπερβολὴν ἀνάρ- μοστον 78,22
 ὑπερογή 115,2
 ὑπερτείνειν 71,13
 ὑπερφά 67,5
 ὑπεύθυνος. ὑπεύθυνος ἐστιν ἡ τῆς δόξης ἡ τῆς φωνῆς ὑπὸ τῶν μὴ προαιρουμένων . . 19,25
 ὑπήκοος λόγῳ 10,34
 ὑπηρετεῖν τινί πρός τι 124,23 med. 7,17 19,13 68,17 75,19 (πρός τι) 69,5
 ὕπνος 93,30 117,26 (οἷον ἔξις τις τῆς ψυχῆς) 41,3 43,16 ἐν τοῖς ὕπνοις 41,5. 7. 21 89,36
 ὕπνωττειν 90,3
 ὕπό. ἀπαθής ὕπό τινος 34,5 52,6 τὰ ὕπό την γεῦσιν 76,26
 ὕποβαίνειν. ὕποβεθηκώς (opp. ἀμείνων) 88,28
 ὕποβάλλειν med. (τὴν φαντασίαν) 88,36 med. (τὸν δυνάμει sc. νοῦν) 99,36 pass. 42,29 53,28
 ὕπογραφή 43,31
 ὕποδεής. τὰ ὕποδεέστερα 95,4
 ὕποδέξεσθαι 64,30 78,9 109,34
 ὕποθεσίς. ὕποθέσει ταῖς περὶ τῶν ἀργῶν 13,2 τηροῦντι τὰς ὕποθέσεις ἐφ' αἵς . . ἔνοήσαμεν 26,27 πρὸς ὕποθεσιν 4,7
 ὕποκείσθαι. ν. ὕποτιθέναι
 ὕπολαμβάνειν 18,37 35,12 36,4 46,32 saepe ὕποληττέον 43,39 92,29
 ὕπολείπειν 17,3
 ὕπόληψις 89,20 expl. 88,30 (τοῦ καθόλου, τοῦ καθέκαστον) 122,15
 ὕπομένειν 28,4 94,12 99,36 (opp. ἐξαλλάτ- τεσθαι) 100,12
 ὕπομιμνήσκειν 20,8 40,5 ὕπομνηστέον 8,11 39,7 46,27 97,15
 ὕπόμνησις. τὰ ἐφεξῆς ὕπόμνησιν ἔχει τῶν . . 32,36
 ὕπονοεῖν 10,26 11,23 13,6 15,7 30,36 97,9 108,29
 ὕπόνοια. ταύτης ἔχεται τῆς υπονοίας 19,34 διδόσαιν ὕπονοίας 20,8
 ὕπόστασις (οἰκεία) 120,20 τῷ λόγῳ καὶ τῇ ὕποστάσει 8,31 τὰ καθ' ὕπόστασιν μὴ κεχωρισμένα 114,21
 ὕποτιθέναι (ὡς ὅλην) 13,17 (τὴν δυάδα τῷ ἐν) 12,15 med. *Ringere* 31,22 73,24
 ὕποκείμενος (φύσις περὶ ἣς πραγματεύεται) 1,15 (πράγματα) 1,13 ὕποκείσθαι (ὅλη)
 ὕποκείμενον (i. q. ὅλη, coni. ὅλη) saepe ὕποκείσθαι, τὸ ὕποκείμενον αἰσθήσει 56,22 57,25. 30 72,33 76,32 80,5 84,36 90,36 (τῷ αἰσθητῷ) 79,2 (φαντασίᾳ) 90,36 92, 16 (δύναμις) 3,3 48,6 τῷ ὕποκείμενῳ 37,20. 22 (opp. τῷ λόγῳ, τῷ τι ἢν εἶναι) 4,19 59,1 86,7 113,25. 26
 ὕποφέρω pass. (ἐπὶ τι) 14,5 (εἰς οἴους λόγους) 39,3 (εἰς τοιαύτην δόξαν) 9,29
 ὕφαίνειν 27,34
 ὕφαντικός. ἡ ὕφαντική 24,3
 ὕφασμα (τῶν ἀραχνῶν) 17,27
 ὕφιέναι. τὰ ὕφειμένα (opp. αἱ πρῶται ἀρχαὶ) 12,3
 ὕφιστάναι. τὴν ἀσώματον φύσιν . . ἀτε ἐν δύγκῳ μὴ ὕφεστώσαν 11,22 φύσεις ἐν τοῖς καθ' ἔκαστα ὕφιστάμεναι 4,1. 4 καθ' ἔσυτὸ διποστῆναι 97,6 110,38 114,19
- Φαίνειν. φαίνεσθαι c. inf. 41,25 44,32 al. c. part. 21,26 51,19 52,2 69,26 al. πέ- φηνε δτι 48,7 ἵκανὸν τὸ φαίνεμενον καὶ ἡ φαντασία (opp. ἀπόδειξις) 5,11 τὸ φανέν 121,27 παρὰ τὰ φαίνεμενα 60,31 τὸ

- φανέν ψεῦδος 88,40 — φαίνεσθαι de mortuis 101,14
- φάναι. Ἀριστοτέλης οὐ πρός Πλάτωνά φῆσιν ἀντιλέγειν 19,24 cf. 26,9 ἐπειδή φαμεν οὐκ αἰσθῆσει μόνον γνωρίζειν 87,17 92, 24 al. φημὶ δέ explicative (i. q. λέγω δέ) 66,36
- φανερός. φανερόν 40,8 45,25 48,5 al. (ἐκ τίνος) 44,36 47,5 49,12 al. (c. part.) 73,18 τὰ ἡμῖν φανερά (opp. τὰ τῇ φύσει) 43,38 φανερῶς 104,18 116,10 118,18 φανερώτατα 40,15
- φαντάζεσθαι 89,10 90,4 91,27 109,34 al.
- φαντασία (κύριας) expl. 89,29 sqq. def. 93, 24 etym. 93,25 sqq. (dist. νόησις) 89, 23 sqq. (dist. αἰσθησίς) 89,35 sqq. (dist. νοῦς, ἐπιστήμη) 90,15 sqq. (dist. δόξα) 90,17 sqq. πολλάκις τὴν αἰσθησιν φαντασίαν καλοῦμεν, πολλάκις δὲ καὶ τὴν νόησιν 89,38. cf. 118,28 (πᾶσα ἡ λογικὴ ἡ αἰσθητική) 121,20 sqq. 95,33 (αἱ ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν) 6,3 95,10 (ἀπλῆ) 121,30 (σηματική) 67,25 in brutis 88,27 90,24 92,24 93,29 121,30 122,7
- φάντασμα 28,14 89,20 109,23 113,14 sqq. al. (τὰ ἐν τῇς αἰσθησεως) 118,20 (dist. αἰσθήματα, νοήματα) 116,9 sqq.
- φανταστικός (δύναμις) 92,2.40 93,22 (ψυχή) 100,30 τὸ φανταστικόν 4,20 117,15
- φάος 93,26
- φάρυγξ 66,35. 36 67,2.5.
- φαῦλος 11,5 119,16 (δσμή) 69,1 (κρᾶσις τοῦ σώματος) 7,21 οὐ φαῦλως 94,20 108,28 120,19
- φέρειν. λέγω δὲ νοῦν φ. . . , οὐχ δην καταγράμενοι φέρομεν καὶ ἐπὶ τῆς φαντασίας 94,28 αἱ ταῦτα φέρουσαι τὰ πάθη δυνάμεις 120,1 φέρε ἰδωμεν 105,15 pass. 51, 12 63,29 92,26
- φεύγειν 69,13 79,3 113,1 sqq. 118,10 sqq. 126,18 φευκτός 23,9 113,37 114,1 118,9
- φευκτικός. τὸ φευκτικόν 113,27
- φθάνειν c. part. 41,31 46,25 63,29 90,18
- φθαρτικός 71,26 77,26
- φθέγγεσθαι 19,28
- φθείρειν 71,16.27.30 78,19 84,33 pass. 69, 26 102,2 115,2 al. ὁ φθειρόμενος νοῦς (i. q. φθαρτός) 102,18 φθαρτός (ζῶον) 73,23 122,22 al. (οοῦς) 101,4 102,15 105,14. 28 (νὸν ἀπλῶς δὲλλ' ὥσπερ τὸ ἐν δδατι φῶς) 26,23
- φθίνειν 44,18 122,26
- φθίσις 15,30 118,7 122,24 124,17
- φθορά 17,5 55,35 122,23 126,15
- φιλεῖν 101,8
- φιλία (opp. ἔχθρα) 101,14 Emped. 10,19 25,21 34,14 109,12
- φιλονικεῖν περὶ τίνος 18,36 (πρός τι) 28,27 (c. inf.) 18,31 49,11 52,16 110,28
- φιλοσοφεῖν 109,11. 23. 37 122,16
- φιλοσοφία. μέρη τῆς φιλοσοφίας 1,28 3,9 ἐν φιλοσοφίᾳ 19,26 ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας 11,18
- φιλόσοφος (ὁ πρῶτος) 8,31 ὁ φιλόσοφος i. e. Aristoteles v. ind. nom.
- φιλότιμος. φιλοτιμότερον ἀνέστραπται περὶ τὸν τέπον Ἀριστοτέλης 75,28
- φλέψ. plur. 42,7. 10 70,1
- φλοιός 42,10
- φλόξ 17,23 18,11
- φοβερός 68,3 89,15 118,15
- φοιτᾶν (διὰ πάσης οὐσίας) 35,33 (διὰ παντὸς τοῦ σώματος) 45,31 (δι' ὅλου αὐτοῦ) 99,17
- φορά 15,30 51,13 63,10
- φορτικός. εἰ μὴ φορτικὸν εἰπεῖν 1,4 φορτικῶς 13,33. 34
- φρίττειν 118,13
- φροτιμάζεσθαι 105,16
- φρονεῖν 19,28 56,4
- φρόνησις 56,4 68,11 88,19.32 118,30 κατὰ φρόνησιν ὑπολαβεῖν 88,34
- φρόνιμος 68,10
- φροντίζειν. τινός 8,1 περὶ τίνος 3,23
- φροντίς. (ἡ προκειμένη) 1,24 ἀξιον πολλῆς φροντίδος 4,12 ἴδιας καὶ σχολῆς ἐστὶ καὶ φροντίδος 108,36
- ψυγή. (opp. ὄρεξις) 112,34 (opp. διώξις) 113,18 117,31 φυγῆς ἀξιον 118,12
- φύειν. τὰ φυγμενα 44,13. 25 τῷ πεφυκέναι (eoni. δυνάμει opp. ἐνεργείᾳ) 98,21 πεφυκέναι πρός τι 58,18 73,8 (c. inf.) 8,3 15,27 91,33 saepē
- φυλακτικός 53,25
- φυλάττειν (i. q. σώζειν) 53,25 (opp. ἀποβαλεῖν) 91,9 med. τι 9,2 65,8 118,4
- φύλον 42,11
- φυσικός. (σῶμα) 114,12. 20. 23. 24 (βλη) 114,27 ὁ φυσικός 87,20 (dist. ὁ διαλεκτικός) 7,29 sqq. τοῦτο . . φυσικώτατον ἀπάντων τῶν ζῶων 50,6 φυσικῶς 50,34
- φυσιολογεῖν. περὶ ψυχῆς 19,17

- φυσιολόγος 84,20
 φύσις (οὐδὲν μάτην ποιεῖ) 79,5 117,38 cf.
 6,9 118,3 123,11. 22 (ἀπεργάζεται) 39,25
 (έμηχανήσατο) 65,2 (έποιησεν) 80,19
 (τὰ σπέρματα ἀμφιέννυσιν) 42,12 τὰ ὑπὸ
 τῆς φύσεως γινόμενα 98,13 (dist. ψυχὴ)
 45,4 sqq. φύσει χρῆσθαι (dist. ζῆν) ib.
 — τῇ οἰκείᾳ φύσει 64,26 μένειν ἐν τῇ
 αὐτῇ φύσει 52,11 (ἀφωρισμένη) 97,21
 φαντασία ἡς φύσις ἔστι c. inf. 91,38 κοι-
 νῆς τινος φύσεως κεκοινηκέναι 59,17 διὰ
 τὸ μηδὲ ὅλως τῆς φύσεως εἶναι τῶν ὁρα-
 τῶν 68,35 ἐπομένων τῇ φύσει τῇ τῶν
 πραγμάτων 48,18 ἀλλας φύσεις σωμάτων
 (i. q. ἀλλα σώματα) 59,13 ταῦτης τῆς
 φύσεως (sc. ψυχῆς) 35,10 (ἄλλαι τοι-
 αῦται) 48,5 (θειότεραι) 44,23 (γενική)
 48,14 (coni. οὐσία, opp. τὰ συμβεβηκότα)
 2,28 (coni. μορφή) 3,34 ἡ αὐτοῦ (sc.
 τοῦ νοῦ) φύσις (i. q. οὐσία) 99,34 τῇ
 φύσει τῇ παρ' ἐσυτοῦ 100,3 — φύσει (τῇ
 φύσει, κατὰ φύσιν) v. βίαιος, πρότερος,
 σαφής, συνθήκη, φανερός.
 φυτεύειν 38,2 123,6
 φυτόν 38,3 46,36 48,37 τὰ φυτά 35,5 37,
 36 38,2. 24 sqq. 41,39 51,6 78,25 sqq.
 79,17 115,34 117,9. 35 122,27. 33 123,
 30 124,10 125,20 126,19
 φωνεῖν 63,33 66,15. 20. 23
 φωνή. περὶ φωνῆς 66,15 sqq. def. 67,22
 φωνῆς σχῆμα 72,29 (coni. τούνομα) 29,16
 110,29 (κοινή) 48,26
 φῶς 63,39 83,23 93,27 103,22 sqq. 34 116,
 11 def. 26,12 59,9. 32 60,11 (dist. ἥλιος)
 26,12. 20
 φωτίζειν 60,7. 9. 26 61,26 sqq.
- Χαλεπός (ὁ λόγος) 37,30. 32 χαλεπόν c. inf.
 4,17 48,21 92,5 103,20
 χαλεπότης 2,16. 23
 χαλκεύειν 56,5
 χαλκευτικός. ἡ χαλκευτική 8,15 24,4 56,
 28 99,14
 χαλκός 40,23 56,29 63,5 98,25 99,14. 16
 χαλκοτύπος 56,5 99,16
 χαλκοῦς 6,38 63,18 77,31
 χαρακτήρ 82,19
 χαρακτηρίζειν 9,32 96,1
- γείρ 91,34 (ὅργανον ὀργάνων) 115,28
 χιτών 73,5
 χιτώνιον 79,19
 χιών 59,37 85,22 109,28. 29
 χόναος. Emped. 33,12
 χολή 82,29 113,2
 χορδή 78,23
 χορηγεῖν τι τινί 26,1 27,1 12,20
 χορηγός (ὁ θεός, τῶν δυτῶν) 99,25 (τοῦ
 φωτός) 103,23
 χρεία. τινός 21,5. 26 62,11 83,16 πρὸς
 τὴν χρείαν μόνην 67,36 sqq.
 χρέμπτεσθαι 67,7
 χρῆμα. πάντα χρήματα Απαχ. 13,20
 χρήσιμος. πρός τι 2,33. 34 5,3
 χρόνος expl. 120,7 ἐν χρόνῳ κινεῖσθαι
 60,25 ἐν χρόνῳ ἐνī 85,21. 23. 29 (διαι-
 ρετός, ἀδιαιρέτος) 110,8 sqq. προσνοεῖν
 (προσενοεῖν) τὸν χρόνον 109,19 sqq. 110,3
 113,10 χρόνου αἰσθησις 120,10 sqq.
 χρυσός 57,5 77,30
 χρυσοῦς 57,5 77,31
 χρώζειν. τὸ κεχρωσμένον 57,32
 χρῶμα 54,25 57,20 sqq. 124,17 saepē περὶ¹
 χρώματος 58,23 sqq. (def.) 59,5 cf. 61,
 12,36 (χυρίως) 61,35 (dist. δρατός) 61,
 38 χρώματι εἶναι 61,36 ἡ τοῦ χρώμα-
 τος ἐνέργεια ἀνώνυμος 84,17 (τὰ δυνάμει)
 98,36 (τοῦ πυρός) 62,4
 χρωματίζειν 59,36 pass. perf. 59,19 83,26
 χυμός expl. 47,35 70,34 (γευστόν) 71,5 —
 7,18 57,24 60,35 sqq. 68,6 sqq. 70,14 sqq.
 71,23 sq. 72,1 sqq. al.
 χώρα. (coni. τόπος) 17,35. 39 χώραν ἔχειν
 συμβεβηκότος, ὑποκειμένου, ἀρχοντος 39,
 27. 36 40,4 87,8
 χωρεῖν. τούτῳ ὥσπερ δύσσει χωρῶν 18,17
 (σῶμα διὰ σώματος) 60,17
 χωρίζειν (i. q. διακρίνειν) 90,19 100,36 pass.
 38,28 41,17 43,26. 29 45,29 sqq. 54,37
 73,30 114,19 al. κεχωρισμένος καθ' ὑπό-
 στασιν (opp. τὰ ἔνυλα εἴδη) 115,7 χωρι-
 στός τινος 97,4 (ὁ νοῦς) 25,5 98,32 99,
 35 102,36 105,12. 34 112,4 (ἡ ψυχὴ)
 43,21 104,17 (τόπῳ, κατὰ τόπον opp.
 λόγῳ) 45,38 93,33 (κατὰ μέγεθος opp.
 κατὰ λόγον) 116,30
 χωρίς. τινός 53,15 78,31 83,38 al. (τῶν
 εἰρημένων) 90,32 (ἀφορίζεσθαι) 49,11
 (διοριστέον) 91,29 (ἐκλαμβάνειν) 96,19
 χωρίς ἔστω ἐν εὐφημίᾳ 125,4

- Ψαθυρός 64,11
 ψεύδεσθαι 52,30 89,6. 32. 35 90,21 91,7.
 25 93,8
 ψευδής 90,9
 ψευδοδοξία 88,19
 ψεῦδος 14,32 88,40 93,10 (opp. τὸ ἀληθές)
 109,7 sqq. 112,12 sqq. 114,6 sq. 116,16
 Theophr. 108,28
 ψιλός (παράθεσις) 74,38 (τὰ εῖδη) 78,32
 79,36
 ψιφεῖν 57,33 63,7. 16. 32 65,25. 34 66,22
 25 84,15
 ψόφησις. τοῦ ψιφοῦντος ψόφησίν ἔστιν εἰ-
 πεῖν τὴν ἐνέργειαν 84,15
 ψιφητικός. ψιφητικόν def. 64,15 (τῇ δυ-
 ναμει) 68,38
 ψόφος 57,22. 26. 33 62,20 sqq. 80,35 al.
 περὶ ψόφου 63,1 sqq. (διτέος, ἐνεργείᾳ,
 δυνάμει) 63,2 sqq. 65,28 (def.) 65,28
 (διαφορα) 65,37 sqq.
 ψύλλα 23,37 26,35
 ψύχειν pass. 75,15 78,23. 37 79,28. 32 86,29
 ψυχή eius δυνάμει 20,21 sqq. 116,26 117,2
 etymol. 14,24 def. 42,14 (θρεπτική) 41,
 16. 22 (κοινοτάτη) 50,3 sqq. 122,21. 25
 (πρώτη) 38,30 53,18 (φυτική) 15,6 35,4
 38,1. 24 (αἰσθητική) 30,21 38,29 100,29
 122,26 (φανταστική) 100,30 (λογική)
 20,20 107,12 (διανοητική) 113,14 (κινη-
 τική) 34,31 38,29 (ἢ ἔξωθεν καὶ μία)
 26,1. 15. 21 (τοῦ κόσμου, τοῦ παντός)
- 11,14 26,15 Plato 20,22 τὸ ζητούμενον
 εἰ πᾶσαι ψυχαὶ μία 104,15 (ψυτοῦ) 38,
 26. 28 45,11 sqq. def. 48,37 (θηρίου)
 47,11 sqq. def. 49,1
 ψυχικός. (οὐσία) 17,14 (κινήσεις) 17,40
 (μόριον) 78,26
 ψυχρός 47,23 sqq. 57,28 72,20. 31 77,6.
 19. 26 80,9 84,11 85,22 96,10 116,5
 126,9
 ψυχρότης 73,3 76,34 85,23 114,24 125,16
- ῶδε γένοιτ' ἂν φανερόν 40,8 λέγω δὲ ὕδε
 3,28
 ωθεῖν 16,4 17,11 66,8 124,25 sqq.
 ωκύποντα. Hom. 57,39
 ωδν 56,15 (δυνάμει ζῶον) 2,40
 ωρα 110,35 ταῖς ὥραις φύείρεοθαι, γίνεσθαι
 50,23
 ως c. inf. 14,29 54,24 (post τοιοῦτον) 55,
 21 86,17 (post τοῦτο) 42,20 (post οὗτω)
 78,30 95,8 (post τούτον τὸν τρόπον)
 5,29 οὐχ ώστε . . ἀλλ' ως 61,30 κινεῖ-
 ται οὐχ ως ἀλλοιοῦσθαι 59,22 διττὸν τὸ
 τέλος, ως μὲν τὸ οὖν εὐθαιμονία . . . 50,12
 ως τὰ πολλά 112,19
 ωσις 121,13. 15
 ωφελεῖν. τὰ ωφελοῦντα 124,8 pass. 5,27
 ωφέλιμος 88,4
 ωχραῖν 7,5 27,25 89,16
 ωχρος. Hom. 27,28

II INDEX NOMINUM

- Αἰγυπτος.** τοὺς μῆς φασὶν ἐν Αἰγύπτῳ
(αὐτομάτως γίνεσθαι) 26,29
- Ἀλέξανδρος.** Σωσιγένης ὁ τοῦ Ἀλεξάνδρου
διδάσκαλος 61,23 δὲ ἐπιζητεῖ πρὸς τὸν
περὶ τῆς σαρκὸς λόγον Ἀλέξανδρος οὐχ
ἴκανόν 76,17 δὲ ἔξηγητής 120,18
- Ἀλκμαίων** ὁ Κροτωνιάτης φυσικός, φησὶ^{τὴν} ψυχὴν ἀθανάτον εἶναι διὰ τὸ μᾶλιστα
ἔοικέναι τοῖς ἀθανάτοις ἀεὶ κινουμένην
13,30
- Ἀναξιγόρας.** ἀπὸ τῆς κινήσεως μᾶλιστα
δρισμένος τὴν φυχὴν 9,7 ψυχὴν λέγει
τὴν κινούσαν ἀρχὴν 9,35 ἡττον διασαφεῖ
περὶ τούτων (sc. εἰ ταῦτὸν φυχὴν καὶ νοῦς)
10,4 13,14 ἀμιγῆ καὶ ἀπλοῦν φραγὶν εἶναι
τὸν νοῦν 14,10 94,26 97,8. 14 τὸν νοῦν
ἐνυπάρχειν ἀπάσῃ ψυχῇ 35,9
- Ἀναξιμένης . . .** καὶ ὅσοι ἀέρα λέγουσι τὴν
ψυχὴν 13,23
- Ἀνδρόνικος** (πρὸς τοῦνομα τοῦ ἀριθμοῦ
μάχεσθαι Aristotelem) 31,2 de animae
definitione Xenocratea citatur 32,24 sqq.
- Ἀπόλλων** προλέγει 5,17
- Ἀχελῶος.** τοὺς ἐν Ἀχελῷ (ἰχθύας) ψοφεῖν
τοῖς βραγχίοις μᾶλλον ἢ φωνεῖν 66,22
- Aratus.** v. 2 sq. citantur celato nomine
35,30
- Ἀριστοτέλης.** dicitur δὲ φύλσοφος 29,22
68,28 101,37 al. eius συντάγματα 1,5
eius ἀγγίνοια 20,2 Θεόφραστος ἐξετάζει
τὰ Ἀριστοτέλους περὶ τοῦ ποιητικοῦ νοῦ
102,25 δὲ τῶν Ἀριστοτέλους ἐξεταστής . .
σύνοψιν ἐκδεδωκὼς τῶν περὶ κινήσεως
εἰρημένων Ἀριστοτέλει 16,19 δὲ τὰ Ἀρι-
στοτέλους ἀδιανόητα δύναμάων 32,20 —
- τὴν ὄριστικὴν πραγματείαν συνθέσει μᾶλλον
βούλεται 2,20 τῶν σωμάτων τὰ μὲν εἶναι
ψυσικά, τὰ δὲ οὕ 41,29 ἔθος αὐτῷ πολ-
λάκις καὶ ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων τῷ τοῦ
συμβεβηκότος δνόματι κεχρῆσθαι 58,11
τὸ ἀνάλογον τῷ πέμπτῳ σώματι δὲ φησιν
ὑπάρχειν ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς τῶν ζώων
ψυχαῖς 19,34 μέσος Πλάτωνος καὶ τῶν
ἀπὸ τῆς στοᾶς, ἔμψυχα μὲν τὰ φυτὰ λέγων,
ζῶα δὲ μή 45,17 τῶν (λόγων περὶ ψυχῆς
ἀθανασίας) ὥπ' αὐτοῦ ἔξειργασμένων ἐν τῷ
Εὔδήμῳ 107,4 (*animam harmoniam esse*)
διελήγεται πολλάκις καὶ ὥπ' Ἀριστοτέ-
λους καὶ ὥπο Πλάτωνος 24,22 τῶν ἀπ-
τῶν εἶναι τὸ αἰσθητήριον πρὸς τῇ καρδίᾳ
76,20 οὐκ αἰσθάνεται τῇ σαρκὶ τὸ ζῶον
ἀλλ' ἄμα τῇ σαρκὶ 76,24 τὸν νοῦν εἰσ-
χρίνεσθαι θύραθεν 37,26 cf. Ind. IV Loci
Aristotelici
- '**Ἄσκλήπιος** θεραπεύει 5,18
- '**Ἀφροδίτη** ξυλίνη 19,11
- Βορεάδαι** 89,12
- Γηρυόνης** 89,12
- Δαίδαλος** (παρὰ Φιλίππῳ τῷ κωμῳδοδι-
δασκάλῳ) 19,10
- Δευκαλίων** 4,8
- Δημόκριτος** ἀπὸ κινήσεως μᾶλιστα τὴν
ψυχὴν ὄρισμένος 9,2 πῦρ καὶ θερμόν
9,9 sqq. τὸ μὲν κινεῖν διὰ τὴν σμικρο-
μέρειαν, τὸ δὲ κινεῖσθαι διὰ τὸ σχῆμα.
Ἄμφω γάρ οἵτε ταῖς σφαιροει-
δέσιν ἀτόμοις, ἐξ ὧν συνίστησιν οὐ μόνον
τὴν ψυχὴν ἀλλὰ καὶ τὸ πῦρ 13,10 31,21
32,6. 9 κινεῖσθαι τὰς ἀτόμους ἀεὶ 19,7
ταῦτὸν λέγει αἰσθήσιν τε καὶ νοῦν 35,7

- τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ δὲ Τίκαιος Δημοκρίτῳ φυσιολογεῖ περὶ ψυχῆς 19,17 εἰ γένοιτο κενὸν τὸ μεταξύ, ὅρᾶσθαι ἀνάκριβεστερον 62,12 οἱ περὶ Δημόκριτον 17,8
- Διάρης exemplum 58,7 sqq.
- Διογένης καὶ δοῖς δέρα λέγουσι τὴν ψυχήν 18,23
- Διων exemplum 3,30 6,19 sq.
- Ἐκτώρ 10,1
- Ἐμπεδοκλῆς quattuor elementa et duo principia, e quibus sensus quoque et anima 10,18 elementorum qualitates in anima 14,16 similia similibus percipi 10,22 ταῦτὸν ποιεῖ τὴν αἰσθησιν τῷ λόγῳ 87,20 κίρησις ἔκαστον τῶν τοῦ σώματος μορίων ἕδη λόγῳ 25,17 σύνθετις τῶν μελῶν 109,12 τὴν αἰτίαν τῆς αἰδήσεως ἀνάπτων ταῖς ὁπαῖς τῶν στοιχείων, οἱ τῇ ψυχῇ 50,35 51,11. 16 lumen moveri et gradatim ad nos pervenire 60,27 ἀφρονέστατον ποιεῖ τὸν θεόν 34,8
- versus citantur:
199 — 201 Stein . . .	33,12
330	87,22
333 . 10,20 14,18 33,7	34,8
383 384	35,13
- ἐξηγηταί. οἱ ἐξηγηταί 62,31 οἱ ἐξηγούμενοι 68,28 οἱ πρὸ ἡμῶν 36,21
- Ζεύς. Διός Aratus 35,30
- Ζήνων. οἱ ἀπὸ Ζήνωνος διὰ πάσης οὐσίας πεφοιτηζέναι τὸν θεόν 85,32 πεκρᾶσθαι δλην δι' δλου τοῦ σώματος τὴν ψυχήν 17,4,6 οἱ ἀπὸ Ζήνωνος τὰ πάθη τοῦ λόγου διαστροφάς εἶναι τιθέμενοι καὶ λόγου κρίσεις ήμαρτημένας 107,17
- Ἑρακλεία. Λίθος 13,22
- Ἑράκλειτος. ἦρ ἀρχὴν τίθεται τῶν ὄντων, ταῦτην τίθεται καὶ ψυχὴν πῦρ γάρ καὶ οὔτος. τὴν γάρ ἀναδύμασιν εἴς ἡς τὰ ἄλλα συνίστησαν οὐκ ἄλλο τι ἢ πῦρ ὑποληπτέον 13,26 ignis calorem animae attribuit 14,21
- Ἑρακλῆς 73,6
- Ἑφαίστος. Emped. 33,14
- Θαλῆς ἔοικε κινητικόν τι τὴν ψυχὴν ὑπολαβεῖν 13,21 φήση πάντα πλήρη θεῶν εἶναι 35,29
- Θεαίτητος exemplum 3,31
- Θεόφραστος citatur ἐν οἷς ἐξετάζει τὰ Ἀριστοτελούς περὶ τοῦ ποιητικοῦ νοῦ 102,
- 25 citatur 107,30 sqq. (ἔστι δὲ ἐν τῷ πέρι πτῷ τῶν Φυσικῶν, δευτέρῳ δὲ τῶν Περὶ ψυχῆς 108,11) 108,31 109,1
- Ἴπποι κένταυροι 89,12
- Ἴππων. φορτικῶς καὶ οἰτινες Ἱππωνι παραπλησίως ὅδωρ τὴν ψυχὴν ἀπεφήναντο 13,33 14,21
- Κλέαρχος. γεννᾶν τινὲς λίθοι λέγονται, ὡς Κλέαρχος φησιν 31,36
- Κλέων. δὲ Κλέωνος υἱός exemplum 82,8 sqq. Κλέων exemplum 112,17
- Κριτίας. αἷμα τὴν ψυχὴν . . . τὰ γάρ ἀναμαρτίσθητα εἶναι 13,35
- Κροῖσος. δὲ Λυδός 109,26. 27
- Λυδός ν. Κροῖσος
- Βενοκράτης. μοναδικὸν ἀριθμὸν τὴν ψυχὴν 31,4 explicatur ab Andronico 32,24 sqq. Περὶ φύσεως (de ideis et numeris) 12,1: fr. 39 Heinze (de anima) 31,4: fr. 61 liber V (idem) 32,34: fr. 61
- Ομηρος dicitur δὲ ποιητής 27,23 σωματικὴν οἰεται τὴν φύσιν τοῦ λόγου 87,25
A 343 . . .	120,16
404 . . .	7,6
Γ 35 . .	7,7; 27,3
K 335 . . .	57,39
375 . . .	7,7
O 4 . . .	27,22
σ 136 . . .	87,25
- versus ignotus a Democrito laudatus (cf. Diels ad Dox. 515,26) 10,1
- Ὀρφεὺς. ἐν τοῖς καλουμένοις Ὁρφέως ἔπεσι 35,18 fr. 241 Ab.
- Πλάτων. δὲ θεός 4,15 107,22 exemplum εἰς Σικελίαν ἀφίκεται 85,25 μίαν εἶναι τὴν δριστικὴν πραγματείαν, κατὰ διαιρεσιν 2,19 ἐνέργειαν καὶ κίνησιν πολλάκις μεταλαμβάνων δῆλος ἔστιν 18,35 τυχὸν καὶ Π. ἀπὸ τῆς κινήσεως δρίζεται τὴν ψυχὴν 9,7 ἐκ τῆς πρὸς τὰς ἀρχὰς συγγενείας τῇ ψυχῇ τῶν ὄντων τὴν κατάληψιν ἀποδίδωσιν 12,28 (ὅ λόγος, sc. ἀρμονίαν τὴν ψυχὴν εἶναι) διελήγειται πολλαχῆ . . ὑπὸ Πλάτωνος 24,22 ἔμψυχα καὶ ζῶα τὰ φυτά 45,17 de immortalitate animae 106,29 sqq. τὸν νοῦν ἀθάνατον μόνον ὑπολαμβάνει 107,4 εὐθὺς ἐν τῇ συστάσει τὸν νοῦν τῶν ἄλλων διοικεῖ 37,25 cf. Ind. III Loci Platonici
- Πορφύριος. οὐ πρὸς τοῦγομα τοῦ ἀριθμοῦ μαχόμενος (δὲ Ἀριστοτέλης), ὡς φησιν

Ανδρόνικος καὶ Πορφύριος 31,2 [δ τῶν Ἀριστοτέλους ἔξεταστής .. σύνοψιν ἐκδεδωκώς τῶν περὶ κινήσεως εἰρημένων Ἀριστοτέλει (τὸν Πορφύριον λέγει εοδ. Q. marg.) 16,19 sqq. δ τὰ Ἀριστοτέλους ἀδιανόητα δνομάζων καὶ τὰ καλῶς ἄλλοις εἰρημένα καὶ ἐν καιρῷ οὗτε καλῶς οὕτε ἐν καιρῷ μεταφέρων αὐτός (δ πορφύριος Q. marg.) 32,21] Πυθαγόρας. ἀνάξιον Τίμαιον καὶ Πυθαγόρου τὸν νοῦν μέγεθος ὑπολαμβάνειν 21,3 Πυθαγόρειοι. τῶν Πυθαγορείων τινές, φησιν Ἀριστοτέλης (οὐκ οἶδα οὖστινας λέγων τὸν οὐτως λέγοντας Πυθαγορείους (animam τὰ ἐν τῷ ἀέρι κινοῦμενα ἔνσματα sive τὴν ταῦτα κινοῦσαν αἰτίαν) 9,27 κατὰ τοὺς Πυθαγορικοὺς μύθους (dicit μετεμψύχωσιν) 23,33
Σικελία 85,26
Σεύλλα 89,13
Στωικοί. πολυμερῆ ἀξιοῦσιν εἶναι τὴν ψυχήν, διορίζοντες καὶ τοῖς τόποις τὰ μέρη 3,14

οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς plantas neque animatas neque animalia esse 45,17 cf. Ζῆνων Σωκράτης exemplum 3,30 41,11 42,24 90,12 93,12 109,8. 11. 35. 37 110,16. 18. 19 116,19

Σωσιγένης. Ἄλεξάνδρου διδάσκαλος ἐν τῷ τρίτῳ Περὶ ὅψεως, εἰ τῷ πιθανὸς δ Σωσιγένης 61,23. 24 (cf. Hayduck vol. III, 2 p. Vsq.)

Τίμαιος. Plato in Timaeo saepe δ Τίμαιος citatur, distinguitur Timaeus a Platone δ παρὰ Πλάτωνι Τίμαιος καὶ αὐτὸς Πλάτων 12,28 19,21 sqq. ἐπιφανὲς ἐν φιλοσοφίᾳ πρόσωπον φ καὶ Πλάτων ἀνέθηκε τὸν διάλογον 20,4 Timaeum Pythagoricum (p. 100) videri possit citare 37,4 δ Τίμαιος, sed cf. 93,33 Πλάτων — 10,23 11,12 19,17. 24 20,6. 9. 20 21,3. 5 23,21 24,11 37,4

Φίλιππος δ κωμῳδοδιδάσκαλος 19,9
Χρύσιππος. δρισμὸς θεοῦ 5,15

III L O C I P L A T O N I C I

Gorgias p. 481 C	104,3	p. 37 C	96,27
Leges X p. 896 A	14,31	p. 44 D	37,4 93,33
Res publica VI p. 508	103,35	p. 52 B	111,24
Theaetetus p. 152 C	91,29	p. 69 C sqq.	106,17 sqq.
	4,15	D	106,28
Timaeus generaliter v. ind. II Τίμαιος		p. 70 B 71 A	37,4 93,33
		Phaedrus p. 67 B	107,23
	35,24		

IV L O C I A R I S T O T E L I C I

ἐν τοῖς Περὶ τῆς αἰσθήσεως	
c. 5	70,8
Ἄναλυτικά (πρότ.)	
A 3 p. 25 a 38 (ἐν τοῖς περὶ προτάσεων)	42,31
ἐν τοῖς κοινοῖς λόγοις Περὶ γενέσεως	
καὶ φύσεως	
A 7 p. 323 b 1	54,14
B 3 (ἐν τοῖς Π. γ. κ. φθ.)	76,35
ἐν τῷ Εὐδήμῳ	
fr. 38	107,4
ἐν τοῖς Ἡθικοῖς (v. not.)	50,12
ἐν Κατηγορίαις	
7 p. 7 a 35	50,13
Μετὰ τὰ Φυσικά	
Δ 1. 2 (ἐν τοῖς περὶ τῶν ἀρχῶν)	50,28
Η 1 (ἐν τοῖς περὶ τῶν ἀρχῶν τῆς διλης φύσεως) . .	39,6
Λ 8 p. 1073 b 16 (ἐν τῇ συντάξει τῇ μετὰ τὰ Φυσικά) 103,13	
ἐν τοῖς Περὶ φιλοσοφίας (v. not.) .	11,18

Φυσικὴ ἀκρόασις	
B 1 p. 192 b 13 (ἐν τοῖς περὶ τῶν ἀρχῶν τῆς διλης φύσεως)	41,29
Γ 3 (ἐν τοῖς Περὶ φύσεως)	46,25
(ἐν τοῖς Φυσικοῖς)	84,6
Δ 10 sqq. (ἐν τῇ Φυσικῇ ἀκρόασται)	120,21
Θ 5 (ἐν τοῖς Φυσικοῖς)	14,34
Περὶ ψυχῆς	
A 4 p. 408 b 18	29,24
p. 408 b 25 .	100,14 101,19
	105,18
B 2 p. 413 b 24 .	102,11 103,7
5 p. 417 b 6	28,29
Γ 4 p. 429 a 15	105,7
	24 105,5
	29 104,31
5 p. 430 a 14	106,1
	23 . 101,10 102,5. 29
7 p. 431 a 4	28,34

C O R R I G E N D A

- p. 2,24 n. lege 25
p. 3,9 n. lege 14
p. 26,27 n. P¹: lege P²
p. 27,5 dele adn.
p. 40,32 n. καὶ (prius): lege καὶ (alterum)
p. 67,5 lege διπερφύζ
-

